

ཨ། བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ལྟོན་པའི་གཞུང་།

ཆུ་ལོ་འབྲུག་པའི་ཆུ་ལོ་

མི་དཀའ་དཔེ་ཆུ་ལོ་

དཔེ་ཞུག་ལག་ཁྱུར་ལ།

ཉམ་གྲིན་རྩོམ།

责任编辑:

丹真多杰

མདུན་ཐོག་རྒྱས་པ་སྒྲིག་ལ།

ཀམ་རྩི་ཐུག་པོ།

封面设计:

吾 要

ISBN 7-105-02329-5

ISBN 7-105-02329-5/K. 231

民文(藏37) 定价: 11.70元

9 787105 023295 >

༡༡། །ཐད་ཀྱི་མ་ཚུས་ཐོང་བའི་གཏམ། །

ཚུལ་མོ་འབྲུག་པས་བརྒྱུམས།

མི་ཐིགས་དཔེ་ལྷན་ཁང་།

图书在版编目(CIP)数据

藏族简史:藏文/周华著. --北京:民族出版社,1995.10

ISBN 7-105-02329-5

I. 藏… I. 周… II. 藏族—民族历史 IV. K281.4

中国版本图书馆 CIP 数据核字(94)第 13025 号

民族出版社出版发行

(北京市和平里北街5号 邮编 100013)

民族出版社微机照排 唐山市胶印厂印刷

各地新华书店经销

1995年10月第1版 1995年10月北京第1次印刷

开本:850×1168毫米 1/32 印张:15 $\frac{1}{2}$

印数:0001—10000册 定价:11.70元

དཔེ་མཛོད་འགན་འཁུར་པ།

责任编辑：

ཁ་བྱང་བྱས་འགོད་པ།

封面设计：

ཏ་མགོན་ཆོ་མཆོ།

丹真多杰

ཀམ་རྩོམ་ཆོ་མཆོ།

吾 要

བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་མཛོད་པའི་གཏམ།

*

ཀུལ་མོ་འབྲུག་པས་བརྒྱུ་མས།

མི་རིགས་དཔེ་མཛོད་ཁང་གིས་བརྒྱན་ཞིང་འཕེམས་སྤེལ་བྱས་པ།

1995ལོའི་ཟླ་11ལས་པར་གཞི་1ལོ་བརྒྱུགས་པ།

1995ལོའི་ཟླ་11ལས་པར་ཅིན་དུ་པར་ཐངས་1ལོ་བརྒྱུགས་པ།

དེབ་ཤིང་གླེང་11.70

ཚེ་ལ་པ་པ་ལྟ་པ་མི་

འབྲུག་པ་ནི་1957ལོར་མདོ་

མཉུང་པ་མང་ཆེ་ཆེ་པ་ཆོས་པ་

ཁོ་ལྟ་པ་མི་དག་ལྟ་པ་

ལྟ་པ་ 1976ལོར་ཁོ་ལྟ་པ་

དུས་མཉུང་པ་ལྟ་པ་མཉུང་

ལྟ་པ་ཁོ་ལྟ་པ་ལྟ་པ་

དུས་མཉུང་པ་ལྟ་པ་ལྟ་པ་

ཁོ་ལྟ་པ་ལྟ་པ་ལྟ་པ་

ལྟ་པ་ལྟ་པ་ལྟ་པ་

1982ལོར་ལྟ་པ་ལྟ་པ་

དུས་མཉུང་པ་ལྟ་པ་ལྟ་པ་

ལྟ་པ་ལྟ་པ་1984ལོར་ལྟ་པ་

ལྟ་པ་ལྟ་པ་ལྟ་པ་

1988ལོར་ལྟ་པ་ལྟ་པ་

ལྟ་པ་ལྟ་པ་ལྟ་པ་

ལྟ་པ་ལྟ་པ་ལྟ་པ་

ལྟ་པ་ལྟ་པ་ལྟ་པ་

ལྟ་པ་ལྟ་པ་ 1994ལོར་

ལྟ་པ་ལྟ་པ་ལྟ་པ་

ལྟ་པ་ལྟ་པ་

དཔེ་སྒྲུབ་གསལ་བཤད།

«ཐོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་སྒྲིང་བའི་གཏམ་»ཞེས་བྱ་བ་འདི་ནི་ཐོད་རིགས་གཞིན་ལྷོ་ལོ་རྒྱུས་སྒྲིང་བར་སྒྲིང་བ་བཏུས་པ་རྒྱལ་མོ་འབྲུག་པ་ནས་ལོ་མང་ཅམ་རིང་ཐོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ལ་སྒྲིབ་སྒྲིང་དང་ཞིབ་འཇུག་བགྱིས་པའི་འབྲས་ཏགས་སུ་ཚོམ་འབྲི་བྱས་པའི་ཐོད་བསྐལ་པ་ཡ་ཐོག་གི་གནའ་རབས་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ནས་ཉེ་རབས་ཐོད་ཞི་བས་བཅིངས་འགྲོལ་བྱས་ཚུན་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ཁ་ཆད། རང་རེའི་སྒྲུབ་རབས་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་གཞུང་གི་སྒྲིལ་གཏམ་ཐོད་རྒྱལ་རབས་རིམ་བྱུང་དང་ཚས་སྤྱིད་ཀྱི་བྱུང་བ་གཞུང་ནང་བྱས་ཤིང་གཞན་རིགས་ལོ་རྒྱུས་ཀྱིས་བྱུང་བ་རྒྱུན་ཏེ་གསར་ཚོམ་བྱས་པའི་ཐོད་རིགས་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ཤིག་ཡིན་ལ། བྱང་དོན་གཙོ་བོ་ཐོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་སྒྲིང་བའི་སྒྲུབ་འགྲོ་ཞེས་པ་ས་བཅད་དང་པོ་བྱས་ཤིང་། ཐོད་གནའ་རབས་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་བཤད་པ་དང་། ཐོད་ཆེན་པོའི་སྐབས་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་བཤད་པ། ཐོད་མིལ་པའི་སྐབས་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་བཤད་པ། ས་སྐུ་པའི་སྐབས་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་བཤད་པ། ཡག་མོ་བྱ་པའི་སྐབས་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་བཤད་པ། དགའ་ལྷན་མོ་བྱང་པའི་སྐབས་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་བཤད་པ་བཅས་ཡོངས་སུ་ས་བཅད་བདུན་ཀྱི་བདག་ཉིད་ཅན་ཏེ། བྱང་གཞེས་སུ་མོ་མོར་མེ་ཆན་དུ་མས་ཐོད་ཀྱི་སྤྱོད་བཅུད་ཆགས་ཚུལ་ནས་མའི་འགྲོ་བ་བྱུང་ཚུལ་དང་། ཐོད་གདོད་མའི་དུས་ཀྱི་གནས་ཚུལ། སྐབས་བཅན་པོ་རིམ་བྱུང་གི་ལོ་རྒྱུས་དང་སྐབས་དེའི་རྒྱལ་ཐོན་སྐྱེལ་པ་དང་ཞང་ཞུང་གི་སྒྲིང་དང་། ཐོད་ཆེན་པོའི་རྒྱལ་རབས་རིམ་བྱུང་གི་མཛད་འཕྲིན་དང་ཞང་བྱུང་འཇང་དང་འ་ཁའི་སྒྲིང་། ཐོད་མིལ་པའི་སྐབས་ཀྱི་བཞུན་པ་དང་ལུ་དང་དབུས་གཙང་དང་མངའ་རིས། མདོ་སྐད་བཅས་སུ་བྱོན་པའི་བཅན་པོའི་གདུང་རྒྱུད་ཀྱིས་ཚུལ་དང་། ཞང་བྱུང་སྤྱིར་རྒྱལ་པོ་དང་མི་ཉག་རྒྱལ་རབས་ཀྱི་སྒྲིང་། ས་སྐུ་པའི་སྐབས་སུ་ཉོར་ཐོད་བར་ཀྱི་འབྲེལ་གཏུག་དང་།

ས་པཏ་ཁུ་དཔོན་གྱི་མཛད་རྒྱུ་ བཀ་ལྷུ་འུ་སྐབས་ལྷུ་པོད་ལྷུ་འུ་གནས་ཚུལ་
 ལས་དབྱས་གཙང་དང་སྒྲོམ་ལྷུ་མདོ་སྒྲུང་དང་ཁམས་སྒྲིགས་ལྷུ་གནས་ཚུལ་
 བཤད་པ་ཞེས་ལེ་ཆེན་ལོགས་ལྷུ་བརྟོན་ནས་སྤྱོད་ཡོད་པ་དང་། དེ་མེན་དགའ་
 ལྷན་མོ་བྱང་པ་འུ་སྐབས་ལྷུ་པོད་ལོག་མཛོད་ཡོན་བར་གྱི་འགལ་འབྲེལ་སོགས་རེ་
 རེ་བཞེན་ཞིབ་ཅིང་གསལ་བར་ཚོམ་འབྲི་བྱས་ཡོད་པ་ནི་དེ་བའི་འདིའི་བརྗོད་བྱའི་
 ལྷན་ཆོས་གཙུག་པོར་འུ་ཤིང་། རྗོད་བྱེད་ཐད་ཆོག་ལྷུ་ལ་དོན་འདུས་པ་དང་
 ལྷས་བལྟས་འཆམ་ཞིང་གོ་རིམ་ལྷན་པར་མ་ཟད་ཡང་སྒྲོན་རབས་ལོ་རྒྱུས་གཞན་
 དག་ལྷུར་འབྲི་དང་ལད་སྒྲོམ་ཙམ་མ་ཡིན་པར། ལོ་ཆོགས་དང་ལོ་རྒྱུས་ལྷུ་དོན་
 རྒྱུན་ལྷུ་ཆོགས་ལོ་རྒྱུས་ཡིག་ཆ་ཁྲུངས་བཅུན་དང་ལྷག་པར་ལྷན་ཉིང་གཉིར་ཡིག་
 དང་རྗོད་རིངས་ཡིག་སོགས་ལ་ཁྲུངས་གཏུགས་ཉི་རང་སྒྲོམ་གང་ཆོགས་ལྷུ་བཟླ་
 དཔུད་བྱས་ཐོག པོད་ཡིག་ལོ་རྒྱུས་ནང་གནས་ཚུལ་ཁ་མི་གསལ་བ་དང་བྱང་
 པ་སྒྲུངས་པ་འུ་རིགས་རྣམས་ཡིག་རིགས་གཞན་དག་ལས་ཁ་སྒྲོང་དང་བྱར་
 བལྟས་ལྷུ་བཟུང་སྟེ་ཞིབ་ལྷས་ལྷུ་བྱིས་ཡོད་ལ། རྒྲོམ་ལྷུ་ལྷུ་རབས་སྒྲེ་པོ་མང་
 པོས་པོད་ལྷུ་ལོ་རྒྱུས་པོད་དབྱས་གཙང་གི་ལྷུ་སྒྲོན་དང་ཆོས་འབྱུང་ཁོན་གཙུག་
 པོར་བཟུང་སྟེ་ཆོས་སྤྱིད་ལྷུ་ལྷུ་འབྲི་བའི་སྒྲོལ་ལས་བཀལ་ཉི། པོད་མདོ་
 དབྱས་ཁམས་གསུམ་དང་ཐ་ན་ཉི་གནས་པོད་དང་འབྲེལ་གཏུག་ཟབ་པའི་མི་
 རིགས་གཞན་དག་དང་པོད་ས་གནས་ཁག་གི་ལོ་རྒྱུས་ལྷུ་ཁ་གསལ་བ་དང་རོ་སྒྲོད་
 ལྷས་ཡོད་པ་ནི་དེ་བའི་འདིའི་དགེ་མཛོད་ཞིག་ཏུ་འབྱུངས་ཤིང་། ཚོམ་གཤེས་
 ཐད་ཆོག་ཆོགས་དང་མདོན་བརྗོད་སོགས་སྤངས་ཤིང་སལ་སྒྲུང་དང་བརྗོད་སོག་
 མ་འདྲིས་པར་པོད་ལྷན་མོང་གིས་བཀོལ་སྤྱོད་བྱེད་བཞེན་པའི་ཡིག་སྒྲུང་ལྷུར་
 བྱིས་ཡོད་པ་སོགས་ཉི་མདོར་ན། པོད་ལྷུ་ལོ་རྒྱུས་ལ་འཇུག་པའི་ལས་དང་ལོ་
 པ་རྣམས་ལ་སྤྱོད་བྱའི་བྱར་བལྟར་འུ་ཤིང་འཆམ་པའི་ལོ་རྒྱུས་དཔེ་དེ་བུ་ལྷུ་
 ལོགས་པོ་ཞིག་ཡིན་ལྷུ་ལ། ད་ལན་ཆེད་ཏུ་དཔེ་སྒྲུབ་བྱས་པ་ཡིན་ལ། དེ་བ་

འདིའི་ཚམ་མང་ཤོས་ཤིག་སྤར་«མཚོ་རྒྱ་རྒྱུ་གསེ»འཁོར་བའི་བོད་ཡིག་དུས་
དེའི་ཁྱེད་ལྟུང་མར་ལུ་འགོད་བྱས་པས་རྒྱ་ཆེའི་སྟོག་མཁན་རྣམས་དང་སྟོས་སྟེ་
བོད་རིགས་གཞིན་ལུ་དག་གི་དགའ་བསྟུང་དང་གཤེད་ས་བསྟོད་ཀྱང་ཐོབ་ཐུང་བ་
ཞིག་ཡིན་ནོ། །

ལར་ད་རེས་དཔེ་རྒྱན་ཕྱིད་སྐབས་ཚམ་པ་པོས་ཚམ་ཁ་ཆང་རྒྱར་ལྷས་བྱས་
ཡོད་པ་ལགས་ནའང་། ནང་དོན་ཐད་ད་ཚེས་དཔེ་རྒྱན་སྐབས་མཉམ་མ་
བཞག་ས་དང་ཞིབ་ཆ་མ་ཐོན་ས་མེད་མི་སྲིད་པས་རྒྱ་ཆེའི་སྟོག་པ་པོ་རྣམ་པས་
དགོངས་འཆར་ལྟག་སྟོང་དང་སྤྲད་ཕྱིན་དག་བཙས་ཡོང་བ་བཅས་ཞུ་ཞུ།

མི་རིགས་དཔེ་རྒྱན་ཁང་ནས།

1995ལོའི་ཟླ10པར།

དཀར་ཆག

ས་བཅད་དང་པོ། བོད་ཀྱི་མེ་ལྷན་ལྷོ་བཟེལ་ལྷན་པོ།

དང་པོ། ལྷོ་བཟེལ་གཞི།	1
1. མེ་ལྷན་ལྷོ་བཟེལ་ལྷན་པོ།	1
2. མེ་ལྷན་ལྷོ་བཟེལ་ལྷན་པོ་ལྷན་པོ།	3
3. མེ་ལྷན་ལྷོ་བཟེལ་ལྷན་པོ་ལྷན་པོ།	6
གཉིས་པ། ལྷོ་བཟེལ་གྱི་སྐབས་ལྷན་པོ།	9
1. བོད་ཀྱི་མེ་ལྷན་ལྷོ་བཟེལ་གྱི་སྐབས་ལྷན་པོ།	9
2. བོད་ཀྱི་གནས་ལྷན་ལྷོ་བཟེལ་གྱི་སྐབས་ལྷན་པོ།	12
3. བོད་ཀྱི་མེ་ལྷན་ལྷོ་བཟེལ་གྱི་སྐབས་ལྷན་པོ།	15

ས་བཅད་གཉིས་པ། བོད་གནས་ལྷན་ལྷོ་བཟེལ་གྱི་མེ་ལྷན་ལྷོ་བཟེལ་གྱི་སྐབས་ལྷན་པོ།

དང་པོ། བོད་གནས་ལྷན་ལྷོ་བཟེལ་གྱི་གནས་ལྷན་པོ།	19
1. བོད་མེ་ལྷན་ལྷོ་བཟེལ་གྱི་སྐབས་ལྷན་པོ།	19
2. བོད་མེ་ལྷན་ལྷོ་བཟེལ་གྱི་སྐབས་ལྷན་པོ།	23
3. བོད་གནས་ལྷན་ལྷོ་བཟེལ་གྱི་སྐབས་ལྷན་པོ།	27
གཉིས་པ། ལྷོ་བཟེལ་གྱི་སྐབས་ལྷན་པོ་ལྷན་པོ།	31
1. བོད་ལྷོ་བཟེལ་གྱི་སྐབས་ལྷན་པོ་ལྷན་པོ།	31
2. ལྷོ་བཟེལ་གྱི་སྐབས་ལྷན་པོ་ལྷན་པོ།	35
3. ལྷོ་བཟེལ་གྱི་སྐབས་ལྷན་པོ་ལྷན་པོ།	38
4. ལྷོ་བཟེལ་གྱི་སྐབས་ལྷན་པོ་ལྷན་པོ།	42
5. ལྷོ་བཟེལ་གྱི་སྐབས་ལྷན་པོ་ལྷན་པོ།	46
6. ལྷོ་བཟེལ་གྱི་སྐབས་ལྷན་པོ་ལྷན་པོ།	50

ཕ. ལྷ་མོ་མོ་རི་གཉན་བཅན་ཕྱོན་ཚུལ།	54
༤. ཁྱི་གཉན་གཟུང་བཅན་ཡེ་ལ་ཐུག་ཕྱོན་ཚུལ།	57
༥. ལྷ་ག་རི་གཉན་གཟིགས་ཡེ་ལ་ཐུག་ཕྱོན་ཚུལ།	61
གཟུམ་པ། རྒྱལ་ཐུན་སྐལ་མ་འགའ་བཤད་པ།	65
༡. བོད་རྒྱལ་བར་གྱི་འབྲེལ་བ་བཤད་པ།	65
༢. ཐུམ་པ་མོ་གས་བཤད་པ།	69
༣. ཞང་ཞུང་བཤད་པ།	73

ས་བཅད་གཟུམ་པ། བོད་ཆེན་པོའི་སྐབས་ཀྱི་ཚུལ་བཤད་པ།

དང་པོ། བོད་ཆེན་པོའི་རྒྱལ་རབས་རིམ་བྱུང་།	78
༡. རྒྱལ་པོ་ཐོང་བཅན་སྐམ་པོ་ཕྱོན་ཚུལ།	78
༢. ཁྱི་མང་ཐོང་མང་བཅན་ཕྱོན་ཚུལ།	88
༣. ཁྱི་འདུས་ཐོང་ཕྱོན་ཚུལ།	98
༤. ཁྱི་ཐོང་གཞུག་བཅན་ཕྱོན་ཚུལ།	103
༥. ཁྱི་ཐོང་ཐོང་བཅན་ཕྱོན་ཚུལ།	109
༦. ལྷ་ལྷ་བཅན་པོ་ཕྱོན་ཚུལ།	119
༧. ཁྱི་ཐོང་བཅན་ཕྱོན་ཚུལ།	123
༨. ཁྱི་ཐུག་ཐོང་བཅན་ཕྱོན་ཚུལ།	129
༩. ལྷ་ལྷ་བཅན་པོ་ཕྱོན་ཚུལ།	138

གཉིས་པ། ཞང་བྱུང་རྒྱལ་ཐུན་སྐོར་བཤད་པ།	143
༡. འཇང་གི་སྐོར་བཤད་པ།	143
༢. འ་ཞའི་སྐོར་བཤད་པ།	147

ས་བཅད་བཞི་པ། བོད་སྐལ་བྱའི་སྐབས་ཀྱི་ཚུལ་བཤད་པ།

དང་པོ། བོད་སྐལ་བྱུང་འཁོར་པའི་གནས་ཚུལ།	151
གཉིས་པ། རྒྱལ་ཐུན་སྐལ་མ་འགའ་བཤད་པ།	162

2. ལ་མའི་རྒྱལ་རྒྱུད་ཕོན་ཚུལ།	162
3. ཡར་ལུང་རྒྱལ་རྒྱུད་ཕོན་ཚུལ།	165
4. མངའ་མིས་རྒྱལ་རྒྱུད་ཕོན་ཚུལ།	168
5. ཅོང་ཁའི་རྒྱལ་རྒྱུད་ཕོན་ཚུལ།	171
གསུམ་པ། ཁར་ལྷུང་རྒྱལ་ཕན་སྒྲོར་བཤད་པ།	175
2. རྒྱུད་རྒྱལ་པོའི་སྒྲོར་བཤད་པ།	175
3. མི་ཉག་རྒྱལ་པོའི་སྒྲོར་བཤད་པ།	177
བཞི་པ། བརྟན་པ་མི་དར་ལྷུང་རྒྱལ་སྒྲོར་བཤད་པ།	180
ས་བཅད་ལྔ་པ། ས་རྒྱ་བའི་སྐབས་ཀྱི་མ་རྒྱལ་བཤད་པ།	
དང་པོ། ས་རྒྱའི་གདུང་རབས་ལྷུང་རྒྱལ་སྒྲོར་བཤད་པ།	193
གཉིས་པ། བོད་རྟོན་བར་གྱི་འབྲེལ་གཏུག་སྒྲོར་བཤད་པ། ...	207
2. རྟོན་རམ་སྐོག་པོའི་མ་རྒྱལ་མཆོར་བལྟས།	207
3. རྟོན་དམག་དང་པོ་བོད་རྟོན་ཚུལ།	211
གསུམ་པ། ས་པར་ཁྲ་དབོན་གྱི་མཆོད་འཕྲིན་སྒྲོར་	
བཤད་པ།	216
2. ཁྲ་པོ་ས་པར་ཁྲ་དགའ་རྒྱལ་མཆོན་གྱི་མཆོད་འཕྲིན།	216
3. དབོན་པོ་འཕགས་པ་སྒྲོ་སྒྲོས་རྒྱལ་མཆོན་གྱི་མཆོད་འཕྲིན།	223
བཞི་པ། ས་རྒྱ་བའི་བོད་མི་དབྱུང་ས་རྒྱལ་སྒྲོར་	
བཤད་པ།	229
ས་བཅད་དྲུག་པ། བག་མོ་བྱ་བའི་སྐབས་ཀྱི་མ་རྒྱལ་བཤད་པ།	
དང་པོ། དཔལ་ཕག་མོ་བྱ་བའི་མི་དབྱུང་རྒྱལ་རྒྱུད་ཕོན་ཚུལ།	242
2. རྒྱུང་ས་ཀྱི་གདུང་རྒྱུད་ཕོན་ཚུལ་སྒྲོར།	243
3. བག་རྒྱའི་མི་དབྱུང་རྒྱལ་རྒྱུད་ཕོན་ཚུལ་སྒྲོར།	247
4. རྒྱུང་རྒྱལ་ཕན་སྒྲོར་གྱི་ས་བོད་མི་དབྱུང་མཆོད་ཚུལ།	252

གཉིས་པ།	ཕག་ལྷའི་དཔོན་ལྷི་མ་རིམ་ལྷོན་གྱིས་ཤོད་མིན་བརྒྱུད་ས་	
	ཚུལ།	258
གསུམ་པ།	སྐབས་དེའི་ཤོད་ལྷའི་གནས་ཚུལ།	275
	1. དབུས་གཙང་ཚོགས་ཀྱི་གནས་ཚུལ་ལྷི་ར་བཤད་པ།	275
	2. དག་ལྷགས་པའི་བྱུང་མཐའ་ལྷུང་ཚུལ་གྱི་བྱུང་ཁྱེད་བཤད་པ།	281
	3. མདོ་ལྷུང་ཚོགས་ཀྱི་གནས་ཚུལ་སྐོར་བཤད་པ།	287
	4. ཁམས་ཚོགས་ཀྱི་གནས་ཚུལ་སྐོར་བཤད་པ།	304
བཞི་པ།	རིན་ལྷུང་ས་པ་དང་གཙང་པ་ཤེས་མིན་གྱི་སྐོར་	
	བཤད་པ།	320
	1. རིན་ལྷུང་ས་པའི་ལོ་རྒྱུས་སྐོར་བཤད་པ།	320
	2. གཙང་པ་ཤེས་མིན་གྱི་ལོ་རྒྱུས་སྐོར་བཤད་པ།	328
ལྔ་པ།	སྐབས་དེའི་ཤོད་མོག་བར་གྱི་འབྲེལ་བའི་སྐོར་བཤད་པ།	336
ས་བཅད་བརྒྱན་པ།	དགའ་ལྷན་མོ་བྱང་བའི་སྐབས་ཀྱི་	
	ལོ་རྒྱུས་བཤད་པ།	
དང་པོ།	དགའ་ལྷན་མོ་བྱང་པའི་མིན་དབང་ལྷུང་ཚུལ།	346
	1. དག་ལྷགས་པ་དང་དགའ་ལྷན་མོ་བྱང་གི་ལྷུང་པ།	346
	2. ལྷུང་དབང་ལྷ་པ་ཆེན་པོས་ཤོད་མིན་མཛད་ཚུལ།	354
གཉིས་པ།	ལྷུང་དབང་རྒྱག་པ་དང་ཤེས་མིན་སངས་རྒྱལ་རྒྱ་མཚོའི་	
	སྐབས་ཀྱི་གནས་ཚུལ།	364
	1. ལྷུང་དབང་རྒྱག་པ་ཆེན་པོའི་མཛད་པ་མདོར་བསྟུན།	364
	2. ཤེས་མིན་སངས་རྒྱལ་མཚོའི་མཛད་པ་མདོར་བསྟུན།	369
	3. ཤོད་མོག་མཚོད་ལོན་བར་གྱི་འགལ་འབྲེལ་སྐོར་བཤད་པ།	376
	4. ཚུང་གར་བའི་སྐབས་ལྷགས་ཤོད་ཁྱེད་ལས་ཚུལ་སྐོར་	
	བཤད་པ།	385

གཞུམ་པ།	རྒྱལ་དབང་བདུན་པ་ཆེན་པོའི་སྐབས་ཀྱི་	
	གནས་ཚུལ།	391
བཞི་པ།	རྒྱལ་དབང་སྐུ་འཁེང་བརྒྱད་པའི་སྐབས་ཀྱི་གནས་ཚུལ།	409
ལྔ་པ།	རྒྱལ་དབང་སྐུ་འཁེང་དབྱུང་པ་ནས་བཅུ་གཉིས་པའི་སྐབས་ཀྱི་	
	གནས་ཚུལ།	422
དྲུག་པ།	རྒྱལ་དབང་བཅུ་གཞུམ་པ་ཆེན་པོའི་སྐབས་ཀྱི་	
	གནས་ཚུལ།	439
བདུན་པ།	རྒྱལ་དབང་སྐུ་འཁེང་བཅུ་བཞི་པའི་སྐུ་ཆེ་ལྗོན་གྱི་གནས་ཚུལ་དང་།	
	ཐོད་མི་དམངས་བཅིངས་འགྲོལ་ཐོབ་ཚུལ།	457

ས་བཅད་དང་པོ། བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་སྤྱིར་བཏུ་བའི་ཚུན་འགྲོ།

དང་པོ། སྤྱིར་གཞི།

༡. ལོ་རྒྱུས་སྤྱིར་བཏུ་བའི་དགོས་བ།

ལོ་རྒྱུས་ཉལ་འགྲོའི་རྒྱུ་ལས་ཚུན་རབས་ཀྱི་བྱུང་བ། །རྒྱུས་མེད་ཡལ་
བའི་གཞིར་འཕྲེང་རེ་རེར་བཞེན་འདས་བྱུང་། །རིག་ཕྱིད་སྤྱིར་བཏུ་གྲོ་
ལེགས་འབྲིལ་བའི་མཆོམ། །པ་རྟ་ལ་ཡི་དེབ་ཐེར་གྱི་དཔལ་ལ་སེམ་བྱུང་། །

དེ་ཡང་སྤྱི་བྱུང་ཏུ་ལོ་རྒྱུས་ཞེས་པའི་གོ་དོན་ནི་མིའི་རིགས་ཀྱི་སྤྱི་ཚུགས་
དང་རང་བྱུང་ཁམས་ཀྱི་འདས་ཐེན་པའི་ཚུན་བྱུང་གི་བྱུང་བ་དང་། ཚུན་བྱུང་
གི་ལོ་རྒྱུས་ཡི་གེར་བཞེད་བའམ་ཡང་ན་མི་རང་ཉིད་ཀྱིས་སྤྱི་ཚུགས་ཀྱི་གོ་རིམ་
བརྒྱད་པའི་ནང་ནས་བྱུང་བ་སོགས་ལ་རྩལ་འཛིན་ཅིང་བརྗོད་མོད་ཀྱི།
སྤྱི་བྱུང་འདི་དང་རྒྱུ་པར་སྤྱིར་བཏུ་ལོ་རྒྱུས་བྱུང་བ་དེ་གཙོ་བོ་རྒྱལ་ཁབ་དང་མི་
རིགས་ཀྱི་འདས་པའི་བྱུང་བ་བརྗོད་པ་ལ་གོ་དགོས། སྤྱིར་འཛམ་གླིང་གི་མི་
རིགས་གང་ཞིག་ཡིན་ན་ཡང་མིའི་འགྲོ་བ་བྱུང་བ་དང་བརྒྱུན་ནས། རིམ་གྱིས་
མི་རིགས་སུ་བྱུང་བ་ཡིན་ཞིང་རང་རང་གི་འཕེལ་རྒྱས་ཀྱི་གོ་རིམ་བརྒྱད་པའི་
བྱུང་བ་རེས་ཅན་ཞིག་ཡོད་པ་དེ་ནི་ཆོས་ཉིད་ཡིན་མོད། འོན་ཀྱང་དེ་ལ་
འཕེལ་རིམ་གྱི་བྱུང་བ་ནམས་བརྗོད་པའི་རྒྱུ་ནམས་ཡི་གེ་གང་ཏུང་ལས་

བརྒྱད་པའི་ལོ་རྒྱུས་ཡོད་པ་ནི་འདྲ་བ་ཞིག་རེ། སོ་སོར་མཚོན་ན་དུས་ཀྱི་ཐད་
 རྒྱང་ཡུན་རིང་རྒྱང་ཅི་རིགས་དང་རྒྱང་ས་ཀྱི་ཐད་བརྗོད་པ་མང་ཉུང་སྒྲ་ཚོགས་
 བྱེད་ཡོད་པ་ཡིན། དེ་བཞིན་མི་རིགས་གང་ཡིན་ཀྱང་གནའ་ནས་ད་བར་དུ་
 རང་གི་ཚོན་རབས་པ་མེས་ཡང་མེས་ན་མས་ཀྱི་རྒྱང་བ་རེ་རེ་བརྗོད་པ་ནི་རང་
 རྒྱལ་ས་ཀྱི་ཚོན་ས་རྒྱང་བ་ཞིག་རྟེ། དེ་ཡང་བསྐལ་བ་ཡ་ཐོག་གི་ལྷ་རྒྱུང་དང་
 གཏམ་རྒྱུད་ལྟ་བུ་ནས་ད་ལྟའི་བར་ཀྱི་གཞུང་འཕགས་དང་ལྷན་པའི་ལོ་རྒྱུས་རིག་
 པ་ཞེས་ཀྱི་ཚོགས་ཚན་རིག་གི་ཡུབ་ཆ་ཞིག་ཏུ་རྒྱུར་པ་འདི་དག་ནི་མི་རིགས་དང་
 རྒྱལ་ཁབ་གི་ལོ་རྒྱུས་སོ། །དེས་ན་ལོ་རྒྱུས་འདི་དེ་འདྲ་གཤམ་ཆེ་བར་སྒྲ་བའི་དགོས་
 པ་དང་རྒྱ་མཚན་གང་ཡིན་ཞེ་ན། དེ་ཡང་མིང་པ་གན་པའི་གཏམ་དཔེ་ལ།
 ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་ཚོག་གསུམ་མ་གོ་ན། བ་ཡ་ཁུ་ཡིན་ཀྱང་དོ་མི་ཤེས། ཞེས་གསུངས་
 པ་ལྟར། འཇིག་རྟེན་གྱི་སྤྱི་ཤུགས་ཞིག་གིས་རང་གི་པ་རོ་མ་ཤེས་ན་མི་ཀྱུན་
 གྱིས་པ་མེད་ཀྱིས་པ་དུ་སྤྱག་ལྟ་བུ་ཞེས་འཇུ་དཔོན་བྱེད་པ་བཞིན། གོ་ལའི་
 རྩོན་གྱི་མི་རིགས་གང་ལ་མཚོན་ན་འང་རང་ཉིད་ཀྱི་ཡང་མེས་དག་གི་རིགས་རྒྱུད་
 རྣམས་གང་ལས་རྒྱང་བ་དང་། ཇི་ལྟར་དར་བ་དང་ཡང་ན་ཁོང་རྣམས་ཀྱི་
 མཚན་རྟེན་སྒྲ་བས་པོ་ཆེ་དང་། མཉམ་ཚུང་སྒྲ་བས་ཤུགས་སམ་ལེགས་ཉེས་
 རྒྱང་དོར་སོགས་ཀྱི་སྒྲོ་སྒྲོས་གང་འདྲ་ཞིག་ལྷན་པ་རྣམས་མ་ཤེས་ན། མ་མཐའ་
 ཡང་དེང་དུས་ཀྱི་མི་རིགས་མང་པོའི་གསུམ་སྒྲ་རྒྱུད་དཀའ་བར་སྤར་བ་ལྟ་བུའོ། །
 རྒྱུར་ལོ་རྒྱུས་ནི་འདས་པའི་རྒྱང་བ་ཞིག་ཏུ་བྱེད་པོད་ཀྱི། དེང་ང་ཚོས་ལོ་རྒྱུས་
 རིག་པར་བརྟག་དཔྱད་བྱེད་པའི་དགོས་པ་ནི་འདས་པའི་དོན་ཁོན་ཉིད་དུ་མ་
 ཡིན་པར། དེ་ནི་ད་ལྟ་དང་མ་འོངས་པའི་ལས་དོན་གྱི་ཆེད་དུ་ཡིན་པ་བཞིན།
 མི་རབས་སྔོན་མ་དག་གི་མཚན་རྟེན་དང་སྐོལ་རྒྱན་བཟང་པོ་རྣམས་ཉམས་མེད་
 ཁོང་འཕེལ་དུ་བཏང་སྟེ། རང་གི་མི་རིགས་དང་རང་གི་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་ལ་རྒྱ་དེ་
 རྒྱར་ལས་ལྷག་བར་རེ་མཐོར་འདེགས་ཕྱིར་ཀྱི་ཚོགས་ཀྱི་ལས་དོན་དང་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་

འཕེལ་རྒྱས་བཅས་ལ་བྱས་རྗེས་གང་ལེགས་འཛོག་རྒྱུ་པན་ནས་དང་། སྤུལ་
 ལྷག་བཞི་དགོས་པ་ནི་དོན་གྱི་སྒྲིབ་པོ་ཡིན་ཞིང་། དེ་མིན་ཡང་འཛིག་རྟེན་གྱི་
 བྱུང་བ་དང་ཤེས་བྱ་མཐའ་དག་ཡང་ལོ་རྒྱུས་དང་མ་འབྲེལ་བ་ཀྱན་ནས་མེད་
 ཟུར། རྒྱ་གསལ་ནམས་རང་ཉིད་ཤེས་བྱ་རྒྱ་མཚོའི་འཇིངས་སུ་བྱགས་ནས་
 རིག་གཞུང་གི་ཚོར་བྱ་རིན་པོ་ཆེ་ལེན་པར་བཅོན་ཆེ། ཡང་ངེས་པར་དུ་ལོ་
 རྒྱུས་རིག་པའི་སྤྱ་གཟིངས་ལ་བརྟེན་ན་བདེ་ལེགས་རང་གྲུབ་ཅིང་། ཚུལ་
 འདིའང་རྗེ་བླ་མ་དགོན་པའི་ཞལ་ནས་ཀྱང་། “གོ་མཐའི་ས་ལས་གོ་མ་གཅིག་
 མ་བཟལ་བར། །འཛིག་རྟེན་དེ་ཉིད་མཐོང་བའི་ལྟ་ལོ་འབྱུང་།” ཞེས་
 གསུངས་པ་བཞིན་ལོ་རྒྱུས་དབང་གི་རྒྱལ་པོ་འདི་ཉིད་རིག་པའི་རྒྱལ་མཚན་གྱི་ཆེ་
 ལ་མཚོན་ན། ཤེས་རིག་གིས་དབུལ་བ་བསྐྱོར་བའི་བསམ་དོན་གྱི་འདོད་དུ་
 འབྱུང་བར་མ་ཟད། རྒྱུ་པོ་ཐམས་ཅད་ཀྱིས་ཀྱང་ཁམས་གསུམ་འཛིག་རྟེན་
 ཀྱན་གྱི་ལྟ་ལོ་མཐོང་བའི་མེ་ལོང་ལྟ་བུར་འཛིན་པ་ཡིན། ལྷག་པར་དེང་གི་
 དུས་ལ་མཚོན་ན་ཡང་འཛམ་གླིང་དུ་ལོ་རྒྱུས་སྤྱི་བའི་གཞུང་འདི་རིག་པའི་ཚན་
 ཁག་ལས་ལོགས་སུ་བཀར་ཏེ། རྒྱུ་ཚོགས་ཚན་རིག་གི་ཁོངས་སུ་བསྐྱུངས་ནས་
 བརྟག་དཔྱད་དང་ཞིབ་འཇུག་གི་གནས་ལ་འཇུག་བའི་ཚུལ་ནི། རིན་ཆེན་
 གླིང་དུ་དོན་མཐུན་བྱགས་པ་རི་བཞིན་རྒྱལ་སྤྱི་རབ་ཀྱི་དུས་དང་བསྐྱུན་ནས།
 བྱུང་བ་འཁོར་མོའི་རྗེས་སུ་འཛམ་གླིང་ཉིལ་བའི་ཁྱོད་དུ་སྟེག་བཞིན་ཡོད་པ་འདི་
 ལགས་སོ། །

༡. ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་རྒྱལ་རི་ལྟར་སྒྲུབ།

དེས་ན་ལོ་རྒྱུས་རིག་པ་འདི་ཉིད་རྒྱལ་རི་ལྟར་སྒྲུབ་དགོས་ཤིན། དེ་ཡང་
 སྤྱིར་དངོས་གཙོ་རིང་ལུགས་ཀྱི་ལྟ་པ་ཡོད་པའི་དེང་དུས་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་སྤྱི་བ་དག་ལ་

མཚན་ན། མོག་མར་ངེས་པར་དུ་ཡང་དག་པའི་ལྷ་བ་བྱའམ་མེད་མཚན་གི་ལག་
 ཏུ་ཚོགས་ཤིང་། བཟག་དཔྱད་ཞིབ་མོད་ལྷ་རིགས་ཀྱི་མོ་ཆ་ལྟས་ལ་བཞོས་ཏེ།
 བདེན་པ་དངོས་དོན་གྱི་དཔྱ་ཚོག་དཔྱ་ལ་བརྒྱན་ནས་རིང་ལུགས་འཐད་ལྷན་གྱི་
 བ་དན་མཚན་པོར་སྒྲིང་བཞིན་ཞིབ་དཔྱད་གནས་གྱི་གཡུལ་རྩོང་འཇུག་པ་ནི།
 འཆལ་གྱུ་མ་ཚོག་བཟོད་མོག་བཤད་གྱི་དཔྱད་ལས་ནམ་པར་རྒྱལ་བའི་རྒྱལ་
 མཚན་ལྷ་མ་གཅེས་ལྷ་འཛིན་དགོས་པ་ནི་གལ་ཤིན་ཏུ་ཆེ་ཞེ། གྲུག་གིས་མཐུན་
 གསལ་ལྷ་མ་མོ་རྒྱས་ནི་མྱི་ཚོགས་ཀྱི་མོ་རིམ་བརྒྱད་པའི་ནང་གི་བྱུང་བ་དོན་
 དངོས་གཞུག་དང་། དེ་ལས་གཙོ་བོ་མི་ནམས་མྱི་ཚོགས་འཕེལ་རྒྱས་གྱི་མོ་
 རིམ་ནང་ཚོན་སྒྲིང་འཕེལ་བ་དང་བརྒྱན་ཏེ། མི་རིགས་གང་ཞིག་གི་ཆབ་སྲིད་
 དང་དཔལ་འཕྱོར་རིག་གནས་ལ་སོགས་པའི་ཐད་ལ་འཇུག་ཞིག་དང་འཕེལ་
 རྒྱས་རི་ལྷ་མ་བྱུང་བ་ནམས། མོ་རྒྱས་གྱི་གནས་རྒྱལ་དང་ཆ་སྒྲིབ་ཅི་འདྲ་ཞིག་
 གི་འོག་ཏུ་བྱུང་བ་བཅས་ལ། མྱོག་བྱུར་པོའི་སྐོན་སྐོན་དོན་དངོས་ལ་གཞིགས་ཏེ་
 རི་བཞིན་བཟོད་པའི་གྱུ་མ་ཚོར་གྱི་ཕྱེང་བ་ཕྱེལ་བ་ནི་མོ་རྒྱས་སྒྲུ་བའི་ཆད་མར་
 འཛིག་འོས་པ་ཞིག་ཡིན། ལྷ་མོ་རྒྱས་དེ་དག་གི་བྱུང་བ་ནམས་དངོས་ལྷ་
 གནས་ཡོད་པ་ལགས་མོད། འོན་ཏེ་དེ་བཟོད་པའི་སྐབས་ལྷ་བྱུང་བ་མ་གཤམ་
 བ་དེ་དོན་དངོས་དང་མཐུན་མིན་ལ་གཞིགས་དགོས་པ་ནི་མོ་རྒྱས་སྒྲུ་བ་ཁོ་ནར་
 རག་ལས་པའི་ལྷ་མ། དེ་ཡང་དུས་རབས་དང་མྱི་ཚོགས་བཅས་ཀྱི་དབང་གིས་
 བསྐྱད་སྒྲོན་དང་ཁོར་འཁྲལ་ཡིན་མིན་ཅི་རིགས་ཚོན་སྒྲིང་ཅིང་། ལྷ་མ་པར་དུ་
 གལ་རིམ་ལྷན་པའི་མྱི་ཚོགས་ལྷ་སྐྱབས་རྒྱེས་མོ་རྒྱས་རང་ཉིད་ལ་གལ་རིམ་གྱི་
 རང་བཞིན་མེད་ཏུང་། དེའི་ནང་དོན་ཐད་ལ་དབང་ལྷ་མ་གལ་རིམ་མོ་མེད་
 རྒྱགས་སྒྲིབ་ཆེན་པོ་སྐྱབས་སྒྲིང་པ་ནི་འཕྱོལ་སྐབས་མེད་པའི་གནས་ཤིག་དང་།
 དེ་མིན་སྐབས་དེའི་མོ་རྒྱས་སྒྲུ་བ་རང་ཉིད་ཀྱི་འཛིག་རྒྱུ་ལྷ་རྒྱུ་དང་བསམ་
 མོའི་མོ་རྒྱས་མོགས་གྱི་དབང་གིས། ཡང་མོ་རྒྱས་བཟོད་པའི་ནང་དུ་རང་

རང་གི་བསམ་སྒྲོ་དང་ལྟ་བུ་སྒྲོ་ཆོག་སྒྲོ་མིག་རང་རལ་ཤུགས་ཀྱིས་ཐོན་སྲིད་པར་
 མ་ཟད། རང་ཉིད་སྒྲོགས་ཞིན་གྱི་ལྟ་ཚུལ་ཡང་ཅི་རིགས་མིག་མཛོན་གསལ་གྱི་
 སྒྲོ་ནས་འཕྱུང་བས་དེ་ནི་རྩ་ཅང་སྒྲོག་འཛིང་ཆེ་བའི་ནང་དོན་དང་གནད་དོན་
 ཞིག་ཡིན་ཟུང་། ར་ཆོས་འདིར་མི་རིགས་ཁག་གི་ལོ་རྒྱུས་སྤྱི་བའི་སྐབས་སུ་དེས་
 པར་དངོས་གཙོ་རིང་ལུགས་དང་ཆོད་སྒྲུབ་རིག་པའི་ལྟ་བས་ཁྱིད་སྒྲོན་བྱེད་པའི་
 རིག་ཏུ་མི་རིགས་གང་དང་གང་ལ་ཐོག་མར་འདྲ་མཉམ་དང་གཅིག་མཐུན་གྱི་ལྟ་
 ཚུལ་འཛིན་དཔོས་པ་དང་། བརྟག་དཔྱད་དང་ཞིབ་འཇུག་གི་གནས་ལ་
 བདེན་པ་བདེན་དོན་གྱི་སྒྲོ་ནས་གཞུག་དཔོས་པ་ལས་རང་མོས་དང་སྒྲོགས་ཞིན་
 གྱི་འདམ་ཆབ་ཏུ་ནམ་ཡང་ལྱུང་བར་མི་བྱེད་ཅིང་། དེ་ལས་མོ་མོའི་ལོ་རྒྱུས་ལ་
 ཞིབ་འཇུག་དང་གདེང་འཛིན་བྱེད་སྐབས་ཡང་མི་རིགས་ཁག་གི་ཐད་དུ་ཁྱུང་
 ཆོས་དང་། དམིགས་བསལ་གྱི་ནམ་པ་ལ་གཞིགས་པ་དང་ཆབས་ཅིག ལོ་
 རྒྱུས་ཀྱི་ཁྱུང་ས་ལྱུང་དང་བཟད་ལུགས་བཅས་ཀྱི་ཐད་ལ་ཡང་། རང་རང་གི་
 ཐུན་མོང་དང་ཐུན་མོང་མ་ཡིན་པའི་གོ་རིམ་ནང་ལྱུང་བ་བརྒྱན་སྐབས་ལྱུང་
 རིགས་ལ་བརྒྱན་དཔོས་པ་ཡིན། དེ་ལྟར་དངོས་གཏད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་གང་ཞིག་ལ་
 བརྟག་དཔྱད་བྱེད་ཆེ། དེས་པར་དུ་བརྟེན་དཔོས་པའི་དཔྱད་གཞིའི་རྒྱ་ཆ་
 རིགས་གཉིས་ཏེ། དང་པོ་ནི་རག་རྒྱན་ནམ་ཡི་གེ་གང་ཏུང་ལ་བཀོད་པའི་ལོ་
 རྒྱུས་ཀྱི་ཁྱུང་བ་བརྒྱན་པའི་ལྱུང་རྣམས་དང་། གཉིས་པ་ནི་གནའ་རབས་རིག་
 རས་རྒྱུ་ཞིབ་ཀྱི་བདེན་དཔང་ར་སྒྲོན་བྱེད་པའི་དངོས་པོ་བཅས་ནི་མེད་ཏུ་མི་
 ཏུང་བ་ཞིག་ཡིན་པས་དེ་ལ་གཅེས་སྤྱོད་དང་། ཁྱུང་པར་དུ་སྒྲོན་རབས་ཀྱི་
 ལྱུང་བ་བརྒྱན་པ་རྣམས་སུ་བདེན་རྒྱན་གྱི་བསྐྱད་གང་ཏུང་འདྲེས་པ་དག་ལ།
 རྣམ་དཔྱད་རིག་པའི་ཚལ་གྱིས་བརྟག་སྟེ་ཁབ་ལེན་རྒྱུ་ཡིས་ལྟགས་བྱེད་དང་དང་
 བའི་མཆོག་ཡིས་འོ་རྒྱ་འབྱེད་པ་རིམ་བཞིན་དུ། སྒྲོན་གྱི་ལྟ་སྒྲུང་དང་གཏམ་རྒྱུད་
 སྟགས་དང་སྒྲོས་སུ་སྒྲོན་བྱོན་མཁས་པ་དག་གིས་མཛད་པའི་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་ཡིག་ཆ་

གང་ཞིག་ལ་ཡང་སྒྲིགས་འདྲར་བཅུད་ལེན་ཤིང་རྒྱ་ནི་སྐོན་ཏུ་གལ་ཆེ་ཞིང་།
 དེ་ལྟར་ཐོན་སྡོད་ཐུང་བ་ཤིང་དེ་ཙམ་གྱི་ལོ་རྒྱུས་རྣམས་འཁུག་མིང་དང་ལོགས་
 པར་བརྒྱན་ན། ད་གཞིན་པེད་ཅག་གི་དམིགས་ཏུ་ཡང་དོས་འགན་ཏེ་མི་
 རྣམས་ལ་རང་ཉིད་ཀྱི་འདས་པ་ཤེས་ཏུ་འཇུག་པར་བརྟེན། ད་ལྟ་དང་མ་
 འོངས་པ་དག་ཀྱང་ཚོགས་པར་འཇུག་པའི་འཕྲིན་ལས་བྱུང་ནས། གཞུགས་
 རྒྱུད་ཀྱི་མེ་ལོང་ནང་དུ་དོན་དཔེས་ཀྱི་བཞིན་རས་འཆར་བྱུང་པར་འཇུག་པ་ནི་
 གདོན་ཟེ་མི་དགོས་པའི་གནས་ལྗོངས། །

༩. ལོ་རྒྱུས་རྒྱུད་ཀྱི་ཐ་སྙད་བཤད་པ།

དེ་ཡང་ལྷིམ་ལོ་རྒྱུས་ཞེས་པའི་མིང་ལ་མི་དེགས་སོ་སོའི་འཁོད་སྟངས་མི་
 འདྲ་ཞི། འདིར་དང་མེའི་ཐོད་གངས་ཅན་པའི་བརྒྱལ་ལྷགས་པའི་ལོ་རྒྱུས་
 རྒྱུད་ཀྱི་ཐ་སྙད་དག་ཅུང་ཟད་དཔྱད་ན། ཐོག་མར་ཏུ་ཅག་ཐོད་མི་རྣམས་ཀྱིས་
 འཁོད་པའི་ལོ་རྒྱུས་ཞེས་པའི་མིང་འདིའི་བྱུང་ལྷགས་ལ་མ་གསལ་བ་དག་གི་ཆལ་
 རྒྱན་དུ། ཐོན་རྒྱལ་ཐོན་རྣམས་ཀྱི་ལོ་མེའི་ཐུང་བ་འདས་པའི་མཛད་དོན་དག་
 གནད་བཟུས་ཀྱིས་ཉགས་སམ་དེ་མོར་བཞོད་པའི་ཁྲུ་ཡིག་སོགས་བསགས་ཏེ་
 འབྲངས་ལྷན་སྟར་ལ་རྒྱུས་ཏེ། ཉར་འཛོག་བྱས་པའི་ལས་ཀྱི་ཆ་ནས་དེམ་གྱིས་
 ལོ་དེམ་ནང་གི་ཐུང་བ་བརྒྱན་པའི་ཐ་སྙད་དུ་ལོ་རྒྱུས་ཞེས་སོགས་པར་གྲགས་
 ཤིང་། དེ་མིན་ཡང་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་ཁོངས་ལས་ཐུང་བའི་ཐ་སྙད་ཐོད་རྒྱན་ལ་
 མཆོན་ཁྱེ་རྩ་ཆོགས་ཤིག་ཡོད་པ་དང་། དེ་དག་ལས་མང་ཆེ་བ་ནི་ལོ་རྒྱུས་དང་
 ཐོད་གསལ་འབྲེལ་ཞིང་། ཁ་ཤིས་ཡང་ནང་དོན་ཀྱི་ཐོད་ལ་ལོ་རྒྱུས་དང་འབྲེལ་
 བ་བཟུང་པའི་མིང་གི་རྣམ་གྲངས་གསུལ་ཉིད་ལེན་ན། ཐུང་བ་ལྷིམ་བརྒྱན་པའི་

ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་དཔེ་དེ་བ་རྣམས་ལས་མཆོག་གཤམ་དངས་མ་ཐེང་དེ་རབ་ཀྱི་སྒྲོ་ནས་
 དེ་བ་ཐེང་ཞེས་པ་དང་། ཡང་དམ་པའི་ཆོས་ལུགས་ཀྱི་བྱུང་བ་གཙོ་བྱས་ནས་ཆོས་
 དེ་གྲུབ་མཐའ་རྣམས་ཀྱི་བྱུང་བའི་ཚུལ་གསལ་བར་བརྗོད་པས་ན་ཆོས་བྱུང་ངམ་
 ཆོས་འབྱུང་ཞེས་པ་ལྟ་བུ་རྣམས་སྤྱི་དང་། ཕྱི་བླ་ག་ཏུ་གང་ཟག་ཅིག་གི་ཆོ་གང་
 བྱུང་བའི་དོན་རྣམས་བརྗོད་བྱུང་གཞིར་བཟུང་སྟེ་རྗོད་བྱེད་ཀྱི་རྣམ་པ་བརྒྱན་
 བས། མཐོང་ཐོས་ཀྱི་གདུལ་བྱ་རྣམས་ཐར་བ་དང་ཐམས་ཅད་མཁྱེན་པའི་
 རྒྱུ་འབྱུང་བ་ཞིག་དགོས་པར་གསུངས་པའི་ཆ་ནས་རྣམ་ཐར་ཞེས་པ་དང་།
 ཡང་སྤྱིས་བྱ་དམ་པ་གང་ཞིག་གི་ནང་གི་མངོན་རྟོགས་ཀྱི་ཡོན་ཏན་བྱུང་པར་
 ཅན་གཙོ་ཐོར་བརྗོད་པའི་ཆ་ནས་རྟོགས་བརྗོད་ཅེས་པ་དང་། གཞན་ཡང་
 སྤྱི་ཕྱགས་ཀྱི་རྒྱལ་སྒོན་རྣམས་ཀྱི་བརྒྱན་པའི་རབས་གཙོར་བཟུང་བ་དང་།
 ཆོས་ཕྱགས་ཀྱི་བླ་སྟོན་དག་གི་གདུང་རབས་རིམ་ཕྱོན་ཀྱི་སྤྱི་འཕྲང་བ་གཙོར་
 བཟུང་ནས་བརྗོད་པའི་ཆ་ནས་རྒྱལ་རབས་དང་སྤྱི་རབས་ཞེས་པ་ལྟ་བུ་སོགས་ནི།
 ཐད་ཀར་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་བྱེད་བ་བརྗོད་པ་ཆོས་ལུགས་དང་ཚུལ་རིག་གི་ནང་དོན་
 འདྲེས་པའི་རྣམ་པ་ཅན་དང་། དེ་མིན་ད་དུང་རྒྱལ་པོའི་བཀའ་གཏེར་ལས་
 བྱུང་བའི་ཐང་ཡིག་ལ་པཀའ་ཐང་ཞེས་པ་ལྟ་བུ་དང་། ཡང་ན་ཆོས་ལུགས་ཀྱི་
 དགོན་པ་ཞིག་ལ་མཆོན་ན་གདན་ས་དང་སྤྱི་བའི་རྒྱན་འཛིན་གྱི་སྤྱི་རབས་
 བརྗོད་པའི་ཆ་ནས་གདན་རབས་དང་སྤྱི་རབས་ཞེས་པ་ལྟ་བུ་དང་། ལུལ་ཞིག་
 ལ་མཆོན་ན་རྩ་ས་རྒྱན་ཀྱི་ཆོ་བའི་རྒྱན་པ་དང་ཆོ་དཔོན་སོགས་ཀྱི་བྱུང་བ་བརྗོད་
 པའི་མཛོད་ལྟ་བུ་དཔེའི་སྒྲོ་ནས་རྩ་ས་མཛོད་ཅེས་པ་དང་། ད་དུང་བྱིས་ཆང་
 ཞིག་གི་རྒྱན་པའི་བྱུང་བ་རྣམས་བརྗོད་པས་ན་བྱིས་རྒྱན་ཅེས་པ་ལྟ་བུ་སོགས་
 མཐའ་སྟེན་ཤིང་། ཡང་དེ་མིན་གྲུབ་མཐའ་བྱུང་ལུགས་དང་དཔེ་ཆའི་དཀར་
 ཆག་དང་ཁ་བྱང་བཀོད་པ་སོགས་ཀྱང་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་བྱུང་བ་དངོས་སམ་ཤུགས་ཀྱིས་
 མཆོན་པའི་ཐ་སྟོན་མང་པོ་ཞིག་ཡོད་པ་དག་ཤེས་དགོས་སོ། །

དེ་བཞིན་འདི་ལྟ་བུའི་མིང་གི་རྣམ་ཐང་ས་མི་ཁྱུང་བ་ཞིག་ཡོད་པ་འདི་ཡང་
 རང་ག་བ་ཞིག་མེན་དེ། དེ་ཡང་སྤྱིར་འཛམ་གླིང་གི་མི་རིགས་གང་ཁྱུང་ཞིག་
 གི་སྒོན་སྒྲོལ་གི་བྱུང་བ་བརྗོད་པའི་ལོ་རྒྱུས་བཀོད་པ་རྣམས། རྒྱལ་མར་མཆན་
 ཉིད་དང་ཚོམ་རིག་བཅས་དང་ཐ་དད་ཏུ་མེད་པར་མཐའ་དག་འབྲེས་ཡོད་པ་
 བཞིན། བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ལྟས་སྤྱུང་མཆན་ཉིད་དང་ཚོམ་རིག་གཉིས་ཀྱི་
 འབྲེས་ཡོད་པར་མ་ཟད། ད་དུང་ཚོས་ལྷགས་ཀྱི་ནང་དོན་མི་ཁྱུང་བ་ཞིག་
 འབྲེས་ཡོད་པའི་སྤྱིར་དང་། ཁྱད་པར་དུ་དུས་རབས་བདུན་པའི་བར་དུ་བོད་
 ལ་སྤྱི་བྱུང་ཏུ་བཀོལ་བའི་ཡི་གེ་མེད་པས་སྒོན་གྱི་ལོ་རྒྱུས་རྣམས་རག་རྒྱན་ཅམ་
 དང་། སྤྱིས་སྤྱི་ཡི་གེ་བྱུང་རྗེས་ཡང་བསྟན་པ་སྤྲ་དང་དང་སྤྱི་དར་ཞེས་པའི་
 དུས་མཆའས་དང་། རྒྱས་སྤྱི་བན་དོན་གཉིས་ཀྱི་སྤྱབ་མཐའི་ལྷགས་དར་རེས་
 དང་བསྟབས་རེས་བཅས་ཀྱི་སྤྱོན་ལས་ལོ་རྒྱུས་བཀོད་པའི་རི་མོའི་རྒྱན་ཆད་པས།
 ད་ལྟ་ང་ཚོའི་མཆོང་ལམ་དུ་བྱུང་པའི་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་ཡིག་ཆ་མང་ཆེ་བ་ནི། བསྟན་
 པ་སྤྱི་དར་གྱི་རྗེས་ནས་སངས་རྒྱས་ཚོས་ལྷགས་པའི་མི་རྣམས་ཀྱིས་མཛད་པའི་
 ཚོས་འབྱུང་གི་སྒྲིགས་མང་བ་དང་། དེའི་ནང་ཡང་ཁོང་ཚོས་ཚོས་ལྷགས་དང་
 རང་ཉིད་ཀྱི་ལྟ་བུ་ཅི་རིགས་མིག་བསྐྱེས་ཡོད་པས། ད་བར་དུ་རང་མེད་བོད་
 ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་རྣམས་ཚོས་འབྱུང་གི་ཚུལ་དུ་མ་གཏོགས་སྤིང་ལྷགས་ཀྱི་བྱུང་བ་ཆེས་
 ཁྱུང་ཞིང་མཆོང་དགའ་བ་ཡང་དེ་ལ་རག་ལས་སོ། །སྤྱིར་སྒོན་གྱི་ཡིག་ཆ་དེ་དག་
 ལ་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་རིན་ཐང་མེད་པ་ཞིག་ག་ལ་སྤིང་མོད། འོན་ཀྱང་ལོ་རྒྱུས་དེ་ཉིད་
 དང་ཁྱད་པར་དུ་དེང་དུས་ཀྱི་དུས་སྐབས་འདི་འདྲ་བ་ལ། ད་དུང་གསང་བ་
 རྒྱག་བྱུང་གྱི་ཁྱུང་བསྟན་དང་འཆར་ཡན་རིང་ལྷགས་ཀྱི་ལྟ་སྤྱང་ལྟ་བུའི་ནང་དོན་
 གུ་ཚོམ་པ་ཁོན་ས་ལོ་རྒྱུས་དངོས་གཙོ་སྤྱི་བ་ཀུན་ལ་ཡང་དག་དོན་གྱི་ཞིང་པོ་སྒོན་
 མི་སྤྱབ་པའི་སྤྱིར་ང་ཚོས་རེས་པར་དུ་ཚོད་སྤྱབ་རིག་པའི་མེ་མོང་བཟུང་ནས།
 བྱུང་བ་ཡས་བའི་སྒོན་གྱི་གཞུགས་བརྟན་དེ་རང་བཞིན་ཐོལ་གྱིས་བཅོས་མ་མ་

ཡིན་པར་དངོས་སུ་འཆར་བར་བྱེད་ཆུགས་ཤིན་ཏུ་ཆེན། །

གཉིས་པ། སྒྱིར་བཤད།

༡. བོད་བྱི་ལོ་རྒྱུས་སྒྱིར་བཤད་པ།

བོད་ཅེས་གྲགས་སྟན་རང་བྱུང་དྲུང་གི་རྒྱུ་ལ། །

རིགས་མང་འགྲོ་བའི་སྒྲ་འཛིན་སེམ་ལགས་ཀྱང་། །

ལོ་རྒྱུས་ཉུང་མོ་དེ་མཆར་ཅེད་འཛིན་གར། །

རྒྱུས་མེད་མཐོང་འདོད་སྒྱེ་བའི་འདྲེན་བྱེད་དལ། །

དེ་ཡང་འཛམ་གླིང་ཕྱི་ལ་བོད་ཚུན་དུ་རང་འཕྲི་གངས་ཅན་པ་ལ་བོད་ཅེས་
འབོད་བའི་གྲགས་སྟན་རང་བྱུང་དྲུང་གི་སྒྲ་དབྱངས་དེ་རིགས་མང་སྒྲེ་འགྲོ་
མཐའ་དག་གི་དར་ལུང་ན་བའི་དཔྱིད་དུ་སེམ་པར་བྱུར་ནའང་། བྱུང་བ་མང་
བའི་བོད་བྱི་ལོ་རྒྱུས་དོ་མཆར་ཅེད་འཛིན་གར་གྱི་ཉུང་མོར་མེད་བའི་རྒྱུས་མེད་
སྒྱེ་བོ་ན་མས་ཀྱི་འདྲེན་བྱེད་ནི་དེ་ཞིག་སྒྱེ་ནང་གི་སྒྲེན་ལྷ་ཆོགས་ཀྱི་དབང་གིས་
དལ་བའི་གནས་སུ་བྱུང་ཞིང་། བྱུང་པར་དུ་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་རྒྱ་ལོ་རིང་དུ་རྒྱགས་
བའི་བྱུང་དཔྱི་ལ་ནས་འདས་པའི་བ་རྒྱབས་ཅི་རིགས་འབྲིགས་པ་དང་བྱུང་བའི་
རྒྱས་གར་ལྷ་ཆོགས་བསྐྱར་བར་བཞེན། ད་ལྟ་ང་ཆོད་མཐོང་ཆོས་ཀྱི་ལམ་དུ་
བྱུར་བའི་རང་རིགས་བོད་བྱི་ལོ་རྒྱུས་རིང་མོའི་གྲུ་གཞིངས་ནི་དེད་དཔོན་གན་
པས་ཁ་ལོ་བོར་བ་ཅི་བཞིན་ཚུགས་རིས་དགོས་མཐོང་མི་མཐུན་རྒྱུ་གིས་གང་
འདོད་དུ་སྒྲོད་བའི་གནས་སུ་མོང་བས། དེར་བདག་འདྲ་རིག་གཞུང་ཚུ་ཕན་
བྱེ་ཞིང་མི་ཆོད་པ་ཞིག་གིས་སྒྲོན་བྱུང་བུ་མཆོད་གན་གླིང་བའི་འོས་མེད་མོད།
འོན་ཀྱང་འདིར་གཙོ་བོ་རང་ཉིད་ལོ་རྒྱུས་ཤེས་བྱའི་གནས་ལ་གོ་མས་པ་དང་རང་

གི་སྐལ་མཉམ་དག་ལ་ཅུང་ཟད་པན་པའི་རེ་བས་འདི་ནས་ཐོད་གྱི་ལོ་རྒྱུས་ཤིང་
བའི་གཞི་ལས་མཛོ་ཅམ་བཟོད་པར་བྱ།

དེ་ཡང་ལོ་རྒྱུས་སྤྱི་བའི་དགོས་པ་སོགས་སྟོན་ལ་སོང་བ་བཞིན་ཏེ། སྤྱིར་
འཛིན་རྟེན་གྱི་མིའི་འགྲོ་བའི་རིགས་གང་ལ་མཆོན་ནའང་རང་ཉིད་གྱི་ལོ་རྒྱུས་ནི་
རང་གི་འཆོ་བའི་ནང་གི་རྣམ་པ་གལ་ཤིན་ཏུ་ཆེ་བ་ཞིག་ཡིན་ལ། ཐོད་གྱི་ལོ་
རྒྱུས་ཀྱང་ཐོད་མི་དམངས་ཀྱི་འཆོ་བའི་ནང་གི་བྱུང་ཆ་གལ་ཆེན་ཞིག་ཡིན།
རང་རེའི་ཐོད་མི་རིགས་འདི་ལ་ལོ་རྒྱུས་ཏེ་ཅང་རིང་ཞིང་གི་བཟོད་ལྟར་པ་
དང་གཞན་དོར་སྟོན་མི་དགོས་པ་ཞིག་ཡོད་པ་ལགས་ཀྱང་། ཡིན་ན་ཡང་དེར་
སྐབས་ཀྱི་རྒྱལ་འདིར་གཞིགས་ན་ཐོད་གྱི་ལོ་རྒྱུས་ཁ་ཆང་ཁྲུང་ས་བཅུན་པ་ཞིག་སྤྱི་
བར་འདོད་པ་ནི་ཏེ་ཅང་དཀའ་བའི་གནས་སུ་འཁྲུམས་ཏེ། གཅིག་ན་ཐོད་ལ་
གནའ་ལྟ་མའི་བྱུང་བ་བཞོད་པའི་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་ཡིག་ཆའི་རྒྱུ་རྩུང་བ་དང་།
གཉིས་སུ་ཕྱིས་སུ་བཅུམས་པའི་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་དེབ་ཐེར་མང་ཆེ་བར་ཆོས་འབྲུང་གི་
ཤན་དྲག་པས་བྱ་རྒྱལ་གཤོག་གཡས་ཆག་པ་ལྟར་སྤྱི་རྒྱུས་ཉམས་པ་དང་།
གསུམ་དུ་མི་རིགས་གཞན་དག་གིས་བཞོད་པའི་ལོ་རྒྱུས་པལ་ཆེར་སྐབས་དེའི་
ཆབ་སྤྱིད་ཀྱི་དམིགས་ཡུལ་ཁོ་ནར་བསྐྱུན་པ་བཅས་ཀྱི་འགལ་སྦྱེན་ལྟ་ཆོགས་ལས།
ཐོད་རིགས་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་སྤྱིའི་དོ་ཕོ་ལེགས་པར་མཆོན་རྒྱ་ནི་ཤིན་ཏུ་སྟོན་ཆུང་གི་
གནས་སུ་ལྷུང་འདུག འོན་ཀྱང་ནམ་ཡང་ཐོད་གྱི་ལོ་རྒྱུས་ཐམས་ཅད་“ཆོས་
རྒྱལ་རྣམ་གསུམ་གྱི་མཛད་རྗེས”དང་“ཀོང་རྩ་རྣམ་གཉིས་ཀྱི་བྱུང་བ”ཁོ་ནར་
བསྐྱགས་པའི་ས་བཅད་ཅམ་གྱིས་ཆང་མ་ཁེབས་མི་སྤྱིད་པ་དང་ཀུན་གྱིས་གོ་
བའང་ལེན་དཀའ་བས། ར་ཆོས་ངེས་པར་དུ་ཐོད་གྱི་འདས་པའི་ལོ་རྒྱུས་ཉིང་
བྱུང་བའི་ལྟ་སྟངས་དང་ཆད་པ་རྣམས་བསྐྱང་བར་བྱེད་པ་དང་འཁྲོག་པ་རྣམས་
ཡོ་བསྐྱང་བྱས་ཏེ། རང་རེའི་ཐོད་གྱི་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་རྒྱུ་མ་ཉམས་གོང་འཕེལ་དང་
ཉམས་པ་སོར་རྒྱད་ཀྱི་ལས་ལ་རབ་ཏུ་བཅོན་དགོས་པར་མ་ཟད། ད་ཉིའི་

གནས་ཚུལ་དང་ཁྱི་ཚོགས་འཕེལ་རྒྱས་ཀྱི་འགྲུལ་ཕྱོག་བཅས་ལ་བརྟུན་ནས།
 བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་འདི་ཉིད་བཟག་དཔུང་དང་ཞིབ་འཇུག་བྲལ་མེད་གནས་སུ་
 གཞིལ་དཔོན་པ་ནི་རང་ཅག་རྗེས་མ་རྒྱུས་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་དང་མི་རབས་གསར་
 བས་བཅོལ་དུ་མི་རྒྱུར་བའི་ལས་འགན་ཞིག་རེད།

དེ་ལྟར་བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་དངོས་ལ་འཇུག་སྐབས་ཀྱི་གཞི་འཛིན་ས་གཙོ་བོ་ནི་
 རོག་མར་རང་རེད་ཚོན་ཕྱོན་མཁས་དབང་དག་གི་གསུང་རྒྱུན་དྲི་མ་མེད་པའི་
 རྒྱལ་རབས་དེ་བ་ཐེར་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ཡིག་ཆར་ཁྲུང་ས་བཅུན་པ་དག་ཡིན་ལ། རྒྱུད་
 པར་དུ་དེར་དུས་ལ་མཚོན་ན་ལོ་རྒྱུད་ཡག་ལྷག་གི་ཚོན་གྱི་རྩོད་རིང་ས་ཚགས་ཀྱི་
 རོས་ན་གསལ་བའི་ཡི་གེ་འགྲུལ་བཅས་མེད་པ་རྒྱུས་གཅིག་ས་སུ་འཛིན་ལོས་
 ཤིང་། དེར་བཞེན་འཛམ་གླིང་ན་སྐད་ཀྱི་གསུང་བྱུང་བའི་དུན་ཅོད་ཡག་ལྷག་
 བས་བྱུང་བའི་བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་གནད་བོད་ཡིག་ཆ་ཚགས་ཀྱི་དགའ་ཆེ་བར་འཛིན་
 རིགས་པར་མ་བཟད། མི་རིགས་གཞན་དག་གི་ཡིག་ཆར་ལས་བྱུང་བའི་བོད་ཀྱི་
 ལོ་རྒྱུས་རྒྱུས་བྱུང་བྱུར་རྒྱུན་དང་ཁ་སྐོར་གི་ཚུལ་དུ་བྱུང་ས་ཉི། བདེན་པ་
 བདེན་བྱུང་ཀྱིས་བོད་རང་གི་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་རོ་བོ་རི་མ་རི་བཞིན་ཡང་དག་པར་
 བརྒྱན་ན་ནི། རང་རེད་བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ལ་ལྷག་པར་དོན་ཉིད་ལྟན་ཞིང་གཟི་
 རོད་འཕྲོ་བ་དང་རེ་བས་ལྷག་ཅིང་མདུན་ལམ་ཡང་ས་པ་ཞིག་ཡོད་བཅོད་མ་ཆག་
 དེ་ལས་ལྷག་ཉི་རང་ཉིད་ཀྱི་ལྟ་བ་མཐོགས་འཛིན་དང་ཚོགས་རིས་ལ་རྒྱུ་རྒྱ་
 རྒྱར་འཇུག་ཆེ། ལོ་རྒྱུས་སྐྱབ་པ་པར་ཞིག་རང་ཉིད་ཚོར་ས་པའི་རྒྱ་ལས་ཐར་
 མི་ཤིང་ཅིང་། ཚོས་སུ་བོད་ལ་ལོ་རྒྱུས་ཉིད་ཚོས་ལྷགས་བྱུང་མཐའ་རྣ་ཚོགས་
 ཤིག་བྱུང་གཤིས་བརྒྱན་ལྷགས་མི་མཐུན་པ་མང་པོ་ཡོད་པས། དེར་རང་རང་
 གི་སྒྲིབ་དཔོན་ན་མ་སྒྲི་མའི་རྗེས་འབྱུངས་བྱུང་གིས་“ཚོན་ཕྱོན་མཁས་པ་ཆེ་གི་
 མའི་གསུང་རྒྱུན་”ཞེས་རང་གི་རིག་པའི་ཅང་ཤེས་བྱུང་མཐའ་ཉི་ཆེད་ཚོགས་གིས་
 བཅིངས་ཆེ། བོད་ལ་ནང་བཟུན་མ་བྱུང་གོང་ལ་བོན་ཚོས་དར་བ་ཡིན་ལ་ཁྱིས་

ནང་པའི་བྱུང་མཐའ་བྱུང་ཆེ་པར་སོང་རྗེས་ཀྱང་བྱུང་མཐའ་ཡན་ལག་ཏུ་མ་གྱིས་
 བྱིང་། དེ་དག་ལའང་རང་རང་གི་དཀོས་དབང་ལྟར་ལོ་རྒྱུས་ཉིང་བཤད་ཚུལ་
 མི་གཅིག་པ་ཡོད་པ་དཔེར་ན། ལྷང་བཟུན་སྒྲོམ་པའི་ཆོག་འགའ་ལྷང་ཆོ་ཆོག་
 གཅིག་པོར་ས་དགེ་ཀར་རྟིང་བཅས་ཀྱིས་རང་རང་ཐད་ཏུ་འགྲེལ་ཚུལ་སྒྲ་ཆོགས་
 བྱིག་ལྷང་བ་ཡོད་པས་མཆོན། དེའི་ལྷིང་དེང་སྐབས་ང་ཆོས་ལོ་རྒྱུས་ལ་དཔྱད་
 སྐབས་ངེས་པར་ཏུ་བྱུང་མཐའི་སྒྲིགས་དང་ཞེན་པའི་རྒྱ་རྩ་མ་འཛུལ་ཏེ། ལོ་
 རྒྱུས་ཀྱི་ལྷང་བ་དག་གི་བཤད་རྒྱུན་ཐམས་ཅད་ལ་ལེགས་པར་བརྟག་ནས། དེ་
 ལས་བདེན་པའི་དོན་ལྷིང་དང་ངེས་པའི་ཆོག་བཅུད་ནམས་སྲང་དོར་གྱིས་ལེན་
 པར་བཅོན་པ་མ་གཏོགས་གཞན་ཅི་རིགས་ནི་དད་ཆོའི་བཀོ་སྐལ་ཏུ་མ་བཟས་
 བས་དེ་ཞིག་བཟང་བསྟོམས་སུ་འཛོག་པར་རིགས་སོ། །

3. བོད་ཀྱི་གནས་ཚུལ་ལྷིང་བཤད་བ།

དེ་ཡང་རང་རའི་བོད་མི་རིགས་འདི་ཡང་འཛམ་གླིང་གི་མི་རིགས་ལྷིང་
 ལྷང་ལུགས་དང་དར་ཚུལ་མཐུན་པར་མའི་འགྲོ་བ་ཐོག་མར་ལྷང་ནས་ལོ་རྒྱུང་
 རྒྱལ་ཏུ་མའི་བསྐལ་བ་ཡ་ཐོག་གི་ལྷི་ཆོགས་རིང་མོ་དང་ལོ་རྒྱུས་འཕེལ་བའི་གོ་
 རིམ་ངེས་ཅན་ཞིག་བཟུང་དེ། རིམ་གྱིས་རྩས་རྒྱུད་ཆོ་བ་ནས་རྒྱལ་སྐོན་མང་
 པའི་ཚུལ་ཏུ་ཆགས་བྱིང་། ལྷི་ལོ་སྒྲོན་གྱི་རྩས་རབས་གསུམ་པ་ཙམ་ཏུ་སྟེབས་
 ཏུས་བོད་ལྷལ་ན་རྒྱལ་སྐོན་སིལ་མ་བཅུ་གཉིས་ཡོད་པ་ལས། ལྷང་རྒྱལ་བོད་ཀྱི་
 བཅོན་པོ་ཐོག་མ་འོ་རྟེ་རྒྱ་རྒྱལ་ལམ་གཉའ་ཁྲི་བཅོན་པོ་བོད་ཀྱི་གཡལ་ཏུ་གཤི་རྟེ་
 བོད་ལྷོན་པ་ནས་བཟུང་རྒྱལ་སྐོན་གཞན་ནམས་ཀྱང་ལྷང་རྒྱལ་པའི་ཆབ་འོག་ཏུ་
 བཟུས་པར་བརྟེན། བཅོན་པོ་རིམ་ལྷོན་གྱིས་རྩས་ལྷན་རིང་མོར་དབང་
 བཟུང་བྱས། རྩས་རབས་བཟུན་པའི་མགོ་ཙམ་ལ་བཅོན་པོ་སྟག་རི་གཉན་

གཞིགས་ཀྱི་སྐུ་མ་གནས་དེ་སྤྱོད་བཅན་ཕྱོད་ནས་ཡང་གྱི་ཆབ་སྤྱོད་འཕྲོད་སྤྱོད་
 མཛད་དེ། བོད་དབྱུས་གཙང་གི་ཡུལ་ནམས་ཐོག་མར་གཅིག་ལྟར་བྱས་པ་
 དང་། དེའི་སྐུ་མ་དེ་སྤྱོད་གསུམ་ན་འགྲན་ཟླ་དང་བྲལ་བའི་བོད་ལྷུ་སྤྱོད་
 བཅན་སྐུ་མ་པོ་ཕྱོད་པར་བརྟེན། བོད་ཀྱི་ཆབ་སྤྱོད་ནི་སྤྱོད་མངའ་རིས་ནས་
 ལྟན་མདོ་ཁམས་བར་གྱི་ཡུལ་ལྷ་ལྷན་ཏུ་བསྐྱེད་དེ། བོད་ཁམས་ཡོངས་
 རྒྱགས་གཅིག་ལྟར་བྱུང་བ་དང་ཆབས་ཅིག་བོད་འདི་མིའི་ཆོགས་པ་འཁོར་ཆེན་
 ཞིག་ཏུ་བྱུང་བར་མ་བཟད། དེར་རང་ཉིད་ལ་བྱུན་མོང་གི་འཆོ་བ་སྤྱོད་གནས་
 ཀྱི་གནད་སྤྱོད་ས་ཁོངས་སྤྱོད་མངའ་རིས་ནས་བར་དབྱུས་གཙང་དང་སྤྱད་མདོ་
 ཁམས་ལ་ལོགས་པའི་བོད་ཆེན་པོའི་ཡུལ་ལྷ་ལྷན་ཆེན་པོ་མངའ་ཞིང་། རང་ལ་
 བྱུན་མོང་གི་བསམ་པ་བརྟེན་པའི་བྱེད་སྤྱོད་ཀྱི་བོད་གངས་ཅན་པའི་སྤྱད་དང་དེ་
 ལ་བརྟེན་པའི་བོད་ཀྱི་ཡི་གེའི་སྐུ་ཡང་ལོགས་པར་བྱུང་བ་དང་། དེར་བྱུན་
 མོང་གི་ཆོན་སྤྱོད་བྱེད་ལུགས་ལ་བརྟེན་པའི་བོད་རྒྱུ་འབྱུག་ཞིང་གསུམ་གྱི་
 དཔལ་འབྱུར་ཉིང་ནས་འཆོ་བའི་བད་འབྲེལ་བ་བཟུང་མཛད་ཆགས་པ་དང་།
 དེར་བྱུན་མོང་གི་བོད་ཀྱི་རིག་གནས་སྤྱོད་ཅུང་དང་ཆོས་ལུགས་དང་མོས་ཀྱི་ལྟ་
 ཆོས་མོས་སྤྱོད་བཅས་བྱུན་མོང་མ་ཡིན་པའི་ཉིང་ནས་མཆོན་པའི་བྱུན་མོང་གི་
 གཤིས་སྤྱོད་ཀྱི་བསམ་པའི་རོ་བོ་བཅས་ལོགས་པར་འཛོམས་པའི་བྱུན་མོང་གི་
 ཆོགས་པ་བརྟེན་ཞིང་འབྱུར་མེད་ཅིག་བྱུང་བ་ལགས་སོ། །

དེ་ལྟར་བོད་མི་ནམས་ཀྱིས་རང་བྱུང་ཁམས་ལ་འཐབ་ཅོད་དང་བསྐྱར་
 བཀོད་བྱས་ཐོག་ཐོན་སྤྱོད་འཐབ་ཅོད་སྤྱོད་མ་ཆད་པར་བྱས་པ་བརྟེན། མི་
 རིགས་རང་ཉིད་ཀྱི་སྤྱོད་སྤྱོད་ཀྱི་ཅུང་དང་མེས་རིག་གི་མཁུ་ལ་བརྟེན་ནས། རང་
 གི་ལག་པ་གཉིས་ཀྱིས་འཛམ་གླིང་ཆེན་པོའི་མཐོ་སྒང་ཏུ་གསུམ་པའི་བོད་ཁ་བ་
 ཅན་གྱི་ཡུལ་ལྷ་ལྷན་ཆེན་པོ་འདི་གསར་གཏོད་དང་འབྱུགས་སྤྱོད་བྱས་ཐོག་ མི་
 རབས་ནས་མི་རབས་བར་རྒྱངས་འདིར་འཆོ་ཞིང་གནས་པ་དང་། བོད་མི་

རིགས་འདི་ལས་ལ་བཅོམ་ཞིང་དཔའ་རར་ལྷན་པ་དང་སྒོ་སྒོ་བཟུ་ཞིང་ཤེས་རིག་
 འཛོམས་པར་མ་ཟད། ཁོག་རྒྱ་ཆེ་ལ་རང་རྒྱུད་འཇམ་པ་བཅས་ཀྱི་མི་རིགས་ལ་
 རབ་ཅིག་རྒྱ་ལྟར་ཅིང་། རྩལ་ལྷན་རིང་པོའི་ནང་སྤྱི་ཚོགས་འཕེལ་རྒྱས་ཀྱི་གོ་
 རིམ་སྒྲ་ཚོགས་བརྒྱད་ནས་མི་རིགས་རང་ལ་ཐུན་མོང་མ་ཡིན་པའི་བྱུང་ཚུལ་གོང་
 ལྟམས་འཛོམས་པར་མ་ཟད། མདོན་དུ་སོན་པ་ཞིག་ནི་པོད་རང་གི་སྐད་དང་
 ཡི་གེའི་མཐུ་ལ་བརྟེན་ནས་དར་རྒྱས་སུ་ཡོང་བའི་པོད་ཀྱི་རིག་གནས་གཞི་འོད་
 འབར་བ་དེ་ཡིན་ལ། དེར་དུས་འཛམ་གླིང་དུ་འབར་པོད་འདིས་གཤམ་སྟན་
 དང་གོ་གནས་རྒྱང་བཟང་པོ་ཐོན་ཡོད་པ་ཡང་གཙོ་པོ་དུས་ལྷན་རིང་པོའི་མོ་
 རྒྱས་དང་བྱུང་འབགས་ལྷན་པའི་རིགས་གནས་ལ་རག་ལས་པ་ཡིན། སྤྱིར་སོ་
 རྒྱས་སྤྱིང་རང་ཐེའི་པོད་མི་རིགས་འདི་ཡང་སྟོན་སོན་ཀྱི་བྱ་བར་ཡོད་མས་ཤིང་
 བཅོམ་པ་ཆེ་བ་དང་། མི་རིགས་གཞན་དག་ལ་སྒྲོབ་སྒྲོར་ལྟེན་ཤེས་ཤིང་དེ་
 དག་གི་ཡོན་ཏན་མ་ལུས་རྒྱར་བསྐབས་པར་མཁས་པའི་མི་རིགས་སྤྱང་ལྱང་
 འཛོམས་པ་ཞིག་ཡིན་པས། རང་གི་ཤེས་པོ་གོང་མ་རྣམས་ཀྱི་ཤིར་བཅོམ་
 གཉིས་ལྷན་ཀྱི་མཐུ་ལས་སྤྱང་བའི་ཡོངས་གཤམ་ཀྱི་རིག་གནས་བརྒྱས་མཚོན།
 པོད་རང་ལ་དགོངས་དོན་ཟབ་ཅིང་རྒྱས་པའི་ནང་དོན་རིག་པ་སྟེ་ནང་བ་སངས་
 རྒྱས་པའི་ཚས་ལུགས་ཀྱི་གཞུང་རྣམས་དང་། དེར་འབྲེལ་བའི་རིགས་ལམ་སྲ་
 ཞིང་ཞིབ་པའི་ཆད་མ་རིག་པ་སྟེ་ཚས་ཉིད་གསལ་བར་བྱེད་པའི་གཏན་ཚིགས་ཀྱི་
 གཞུང་དང་། དེ་མ་ཟད་ལུལ་ལ་བརྟེན་ཅིང་འབྲེལ་བའི་བརྗོད་རིག་པ་སྟེ་འཇིག་
 རྟེན་ལུགས་ཀྱི་བསྟན་བཅས་དང་། རྒྱད་པར་དུ་དེར་དུས་འཛམ་གླིང་ན་འང་
 གཤམ་སྟན་བྱུང་བའི་གཞུང་ལུགས་ལག་ལེན་དང་བཅས་པ་ཐུན་ཐུམ་ཚོགས་
 པའི་གསལ་བ་རིག་པ་སྟེ་སྟན་དཔུང་ཀྱི་སྒྲིང་དང་། དེ་མིན་པོད་རང་གི་ཐུན་
 མོང་མ་ཡིན་པའི་སྐད་ཀྱི་བརྗོད་ལུགས་དང་མཐུན་པའི་བརྗོད་རིག་པ་སྟེ་སྤྱི་
 ཡི་གཞུང་དང་། གཞན་ཡང་སྟན་དག་དང་མདོན་བརྗོད་སྟེ་བརྒྱུད་སྒྲིལ་གས་

སྐར་ཆེས་སོགས་ཀྱི་གཞུང་དང་བཅས་པའི་རིག་པའི་གནས་ནམས་ཐོད་ཡུལ་
 ཀུན་ལ་དར་བྱུང་ཆེ་བའི་ཤུགས་ཀྱིས། ཐོད་ལ་དེར་དུས་འཛམ་གླིང་མི་རིགས་
 ཀུན་ལ་ངོམ་དུ་རི་བའི་རིག་གནས་སྒྲུ་ཆལ་དང་ཤེས་རིག་ལག་ཆལ་ལ་སོགས་པ་
 གཞུགས་ཅན་བཞིན་དུ་བྱུང་བ་འདི་དག་སྟེ། སྒྲོན་ཆད་ལ་ལས་བྱུང་བྱུལ་དུ་
 ཐོད་ནི་“ཆེས་སྒྲ་སྒྲོ་དང་ཆེས་བྱན་ནག་ཆེས་གདུག་རྩུབ་དང་ཆེས་རྗེས་ལྷུས་
ཡིན།” ཞེས་སྒྲ་བའི་སྒྲུ་ཐོད་རིགས་དེ་དག་ནི་རང་ཉིད་ཀྱི་འདྲིན་ལྟེན་སྒྲོང་བས་
 ལན་པར་ངེས་ཤིང་། དེ་བཞིན་རིག་གནས་བྱན་སྒྲུམ་ཆོགས་པ་ཞིག་ཡོད་པར་
 བརྟེན། ཐོད་རང་ལ་བྱན་མོང་མ་ཡིན་པའི་ཆོས་ལུགས་དད་མོས་དང་བྱུང་
 ཆོས་གོམས་སྟོལ་ཆ་ཆང་བ་ཞིག་ཡོད་པའི་ཐོག མི་རིགས་རང་གི་རྗེས་འདུག་
 གཤིན་རྒྱགས་དང་གཉེན་སྒྲིག་ཆང་ས་བཅས་ཀྱི་ཐོད་ལ་ལུགས་སྟོལ་དཔེ་གས་
 བསལ་བ་དང་། རང་གི་བྱུང་ཆོས་འཛོམས་པའི་སྒྲ་ལེན་གར་མེད་དང་རྒྱ་རྒྱུག་
 མདའ་འཁེན། རིག་ཆལ་དང་ལྷུས་ཆལ་སོགས་སྒྲ་མོ་ནས་དར་བྱུང་ཆེ་བོང་།
 དེ་མིན་མི་རིགས་རང་གི་ལག་ཤེས་བཟོ་ལས་སམ་འཁེལ་ཐག་དང་ཁང་བྱིས་བཟོ་
 བཀོད་འཕྲོད་བརྟེན་གཙང་སྒྲ་དང་ཐ་ན་གྲོན་ཆས་རྒྱན་འདོགས་ལ་སོགས་པའི་
 ཐོད་ལ་སོ་སོར་བྱན་མོང་མ་ཡིན་པའི་བྱུང་ཆོས་མངོན་གསལ་ཞིབ་སྒྲ་ཡོད་པ་
 ལགས་སོ། །

༡. ཐོད་ཀྱི་སྒྲོན་བཅུད་སྒྱིར་བཤད་བ།

དེ་ཡང་ཐོད་ཡུལ་ཀྱི་སྒྲོན་བཅུད་སྒྱིར་ཆགས་ཆུལ་ནི་རང་རེའི་སྒྲོན་གྱི་ལ་
 རྒྱས་ནམས་སྒྲ་ཐོད་ཡུལ་འདི་དང་ཐོག་རྒྱས་གང་ཡོད་པ་དང་སྒྱིར་སྒྲ་རྒྱ་རྒྱུ་ནམས་
 རིམ་གྱིས་ཀྱི་བས་རི་ལྷུང་གི་རྒྱལ་པ་ཐོག་མར་ཆགས་ཤིང་ནགས་ཆལ་སོགས་སྒྱིར་
 པར་བཤད་ཅིང་། དེར་དུས་ཆན་རིག་གིས་དབྱུད་པ་བཏང་བ་སྒྲར་ནའང་

འདས་མེ་བྱི་ཐག་དུ་མའི་ཆོན་ལ་རང་རེའི་ཡུལ་ཁམས་འདི་རྒྱ་མཚོ་ཡིན་པར་ར་
 རྫོང་ཡུང་བ་དང་། དེ་ལྟར་འཛིག་ཉེན་གྱི་སའི་དབྱིལ་འཁོར་ཆགས་ཚུལ་ཡང་
 མོག་མར་ས་ཚུ་མེ་རྫོང་ལྟེ་འཡུང་བ་བཞི་ལས་ཡུབ་པ་མོགས་གྱི་བཟང་རྒྱན་ཡོད།
 གང་ལྟར་ནའང་པོད་ཡུལ་འདི་དང་མོག་འཛམ་སྤྱིར་རྫོང་བཅུད་ཆགས་
 ཚུལ་རི་ལྟ་བ་བཞིན་ཡུང་བ་ཡིན་ཞིང་། ཡུལ་གྱི་བྱང་ཆོས་གཙ་པོ་ནི་པོད་རྗེ་
 མོག་མ་གཉེན་གྱི་བཅན་པོ་ཚུན་ཆེ་ཡུལ་གྱི་རྣམ་པ་ལྷིས་གྱི་རྩེ་རིང་རོས་ལྷ་ལྷིས་
 པའི་ཡི་གེ་ལས་“གངས་རི་མཐོན་པོའི་ནི་དབུས། རྒྱ་བོ་ཆེན་པོའི་ནི་མཐོན་
 ཡུལ་མཐོན་གཙང་བ་ལ”ཞེས་བཀོད་པ་བཞིན། པོད་ཆེན་པོ་གངས་ཅན་གྱི་
 རྫོངས་འདི་ནི་གངས་རི་མཐོན་པོ་ཆར་དུ་དངར་བ་ལྟོ་ནས་གངས་དཀར་ཉི་མེ་
 དང་གངས་ཀྱི་རྒྱལ་མོ་མཐོན་མཐོང་བམ་མཁར་རྟའི་རོ་མོ་སྤང་མ་ལྟ་བུའི་འཛམ་
 སྤྱིང་ན་གཤས་པ་གསལ་བའི་གངས་རི་ཆེན་པོ་དང་། (གཞན་ཡང་གངས་
 དཀར་ཤ་མེད་དང་། གཉན་ཆེན་ཐང་ལྟ། ཡར་ལྟ་ཤམ་བུ། གནས་ཆེན་
 ཅ་རི་ཏུ་དང་ཡང་ན་མ་རྒྱལ་སྤྱོམ་ར་དང་མི་ཉག་གངས་དཀར། རོང་བཅན་
 ཁ་བ་དཀར་པོ་དང་བྱང་དུ་གངས་དཀར་ཚོགས་ལས་རྣམ་རྒྱལ་མོགས་མཐའ་
 བཞི་གངས་རི་སྤྱང་བས་བསྐྱར་བའི་དབུས་དང་། རྒྱ་བོ་ནི་ཡན་ལག་བརྒྱད་
 དང་ལྟན་པ་ལྟོད་མངའ་རིས་ནས་འབབ་པ་སྤྱང་ཆེན་ཁ་འབབ་རྣམ་བཞིར་
 གཤས་པའི་རྒྱ་བོ་གང་གྱ་མོགས་ལྟོ་རྒྱ་གར་ཚོགས་གྱི་རྒྱ་ཆེན་རྣམས་དང་།
 རྫོང་མདོ་ཁམས་ནས་འབབ་པ་མ་འབྲི་མོགས་འཛམ་སྤྱིང་ན་རྟན་པ་མཐོན་པའི་
 ཤར་རྒྱ་ནག་ཡུལ་གྱི་རྒྱ་བོ་ཆེན་པོ་རྣམས་གྱི་མཐོར་གནས་ཤིང་། རྫོངས་ཆེན་
 པོ་འཛམ་སྤྱིང་གི་ཡང་ཆེར་གཤས་པའི་གནས་ཡུལ་སྤང་མཐོན་ཞིང་། ཡུལ་
 ཁམས་སྤང་རི་སྤང་ཐང་མོགས་གནས་གཙང་ཞིང་ས་འཛམ་པ་བཅས་ནི་ཡུལ་གྱི་
 གཞན་ལས་བྱུང་དུ་འཕགས་པ་དག་དང་། གཞན་པོད་ཡུལ་དུ་དབུས་གཙང་
 ཚོགས་སུ་མཚོ་མ་པམ་པ་དང་གནམ་མཚོ་ལྷག་མོ། ཡར་འབྲོག་གཡུ་མཚོ་དང་

མདོ་སྐྱོད་རྒྱུ་དུ་མཆོ་སྒྱུ་རེངས་སྒྱུ་རེངས་དང་གི་ཤོད་རྒྱལ་མོ་སོགས་མཆོ་ཆེན་
 དང་། དེ་མ་བཟུང་ཆོ་མཆོ་དང་ཡུལ་མཆོ་སོགས་རང་ཡུང་རྩལ་ལྟ་བུ་མཆོ་ཆེ་
 རྒྱུ་མང་པོ་མེ་མོང་ལྟ་བུར་གནས་སོ། །དེ་ལྟར་ས་རྒྱ་ཆེ་བའི་ཡུལ་གྱི་འདི་དག་
 ཏུ་བག་གཡེངས་སྒྱུ་རྒྱ་བའི་རི་དྲགས་ལྟ་ཆོགས་དང་བདག་ཏུ་བབྱུང་བའི་སྒྲོ་
 ལྷགས་མང་པོ། རང་ཡུང་དུ་སྒྲེས་པའི་ཆི་ཤིང་ནགས་ཆལ་དང་སོ་ནམ་ལས་
 མོན་པའི་འབྲུ་རིགས་ལྟ་ལྟ་སོགས་འཛམ་གླིང་ཡུལ་གྱི་གནམ་ན་ཡོད་པ་དང་མེད་
 པའི་རིགས་མང་ཞིང་། ས་འོག་ཏུ་གསེར་དཔུལ་བཟང་སྒྲགས་དང་རྩོ་སོལ་རྩོ་
 ལྷམ་སོགས་གཏོར་གྱི་འབྲུང་ཁྲུངས་ལྟ་ཆོགས་ཀྱང་འཛམ་གླིང་གི་ན་དཀོན་
 པའི་རིགས་མི་བླད་པ་ཡོད་དོ། །

དེ་ལྟར་བོད་ཀྱི་མངའ་རིས་ནི་སོག་མར་ཡུལ་སོ་སོ་རྒྱལ་ལྟ་བུ་མང་པོའི་ཚུལ་
 ཏུ་གནས་ཤིང་། རྩེ་གཞུང་གི་བཅན་པོ་ནས་སྤར་རྒྱལ་བཅན་པོའི་ཆབ་སྲིད་
 བཅུགས་ཤིང་། གནམ་རི་སྤྱང་བཅན་རིང་པོད་ཆེན་པོའི་མངའ་ཐང་གཅིག་
 ལྟར་བུ་བའི་མགོ་བཅམས་ལ། སྤྱང་བཅན་གླམ་པོས་བོད་ཀྱི་སྲིད་དབང་སྟོང་
 མངའ་རིས་ནས་སྤྱད་མདོ་ཁམས་བར་དུ་རྒྱ་བསྐྱེད་པས། དཔུས་གཙང་ཏུ་
 བཞི་དང་མདོ་སྐྱོད་སྤམ་པ་དང་བཅས་བོད་ཡུལ་སོག་མར་ཏུ་ཆེན་ལྟར་བཞོས་
 ཤིང་། དེ་ནས་ཡུལ་གྱི་མངའ་རིས་བཅོ་བརྒྱད་དང་སྟོང་ལྟེ་རྒྱལ་ཏུ་སོགས་བོད་
 ཡུལ་ཐམས་ཅད་བཅན་པོའི་དབང་ཆ་གཅིག་སྟེ་ཀྱི་འོག་ཏུ་ཚུད་ཅིང་། རྒྱལ་
 པོ་གི་སྤྱང་ལྟེ་བཅན་གྱི་རིང་ལ་བོད་ཀྱི་ཆབ་སྲིད་ཅེར་སོན་ཏེ་རྒྱལ་ལྷན་གཞིག་
 ནས་བྱང་མི་ཡུལ་དང་ཤར་རྒྱ་ནག་ཡོང་ཤན་ལ་བརྒྱུད་ནས་སྟོ་འཛང་བལ་བཅས་
 ཀྱི་རྒྱལ་པོའི་ཁབ་ཏུ་སྒྲེབས་པར་རྒྱུར་ཀྱང་། སྤེས་བཅན་པོའི་རྒྱལ་ཁམས་སིལ་
 ཡུར་ཆོར་བས་བོད་འབངས་བྱིངས་སྟོང་མངའ་རིས་ནས་སྤྱད་མདོ་ཁམས་བར་
 གྱི་ཡུལ་གྱི་ཆེན་པོ་ཀུན་ཏུ་རང་རང་ཡུལ་ནི་ཆེ་བའི་རྒྱལ་པོའི་ཆབ་འོག་ཏུ་འཆོ་
 ཞིང་གནས་པར་རྒྱུར་རོ། །སྤྱི་ཡོའི་རྒྱལ་རབས་བཅུ་གསུམ་ཙམ་ན་ཏོར་གྱི་

ས་བཅད་གཉིས་པ། བོད་གནའ་རབས་ ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་བཤད་བ།

དང་པོ། བོད་གདོད་མའི་སྐབས་ཀྱི་གནས་ཚུལ།

༡. བོད་མིའི་ཐོག་མ་ལྟར་ཚུལ།

དེ་ཡང་མྱིའི་འགྲོ་བ་མའི་རིགས་རྒྱུད་ཀྱི་ཐོག་མ་རི་ལྟར་ལྟར་བའི་བད་ལ་
དངོས་གཙུག་རིང་ལུགས་པའི་འབྲེལ་བཤད་མ་ལྟར་གོང་འཇམ་གྱི་ཐོག་གི་མི་
རིགས་སོ་སོར་བཤད་ཚུལ་ཅི་རིགས་ཤིག་ཡོད་པ་རེད། དངོས་གཙུག་རྒྱུ་
རིག་པའི་ལྟ་བ་བྱུང་གདལ་དུ་སོང་རྗེས། མི་ཀྱན་གྱིས་མའི་ཐོག་མ་ནི་གནའ་
མའི་སྐབས་རིགས་ལས་འཁྱར་ཡོང་བའི་བཤད་ཚུལ་ཡང་དག་པ་དེར་ཡོད་ཆེས་ཕྱེད་
ཀྱིན་ཡོད། དེ་ལྟར་རང་རེ་བོད་མིའི་རིགས་རྒྱུད་ཀྱི་ཐོག་མ་ལྟར་ཚུལ་ཡང་མའི་
རིགས་ཀྱི་འགྲོ་བ་མྱིའི་དར་ལུགས་དང་ཀྱན་ནས་མཚུངས་པར་སྐྱེས་མིར་ལྟར་
པའི་གོ་རིམ་ངེས་ཅན་དེ་བརྒྱུད་ཚུང་བར་མ་ཟེད། བོད་རང་ས་རང་ནས་སྐྱེ་
འཕེལ་ལྟར་བའང་སྐྱ་མའི་ལོ་རྒྱུས་དང་དེར་གི་ཆོན་རིག་བཅས་ཀྱི་བད་ནས་
བདེན་དཔང་བསྟོན་དུ་མེད་པ་ཞིག་གྲུབ་ཡོད་པ་ལགས་མོད། འོན་ཀྱང་ད་
སྐབས་ལོ་རྒྱུས་སྐབས་ཁ་ཤས་ཀྱིས་རང་རེ་ཁ་བ་ཅན་རྣམས་འཁོད་པའི་ཡུལ་གྱི་
འཇམ་གྱིར་ཡང་ཅིང་གཤམ་པའི་མདོ་དབྱས་མཐོ་སྐང་འདིའི་དུས་ལྷིང་གི་

གནས་གཤིས་དང་སའི་ཆགས་རིམ་བཅས་ཀྱི་རྩ་རྩུན་ལ་གཞིགས་ནས།
 གནས་འདིར་མའི་འགྲོ་བ་ཐོག་མར་དར་བའི་ཆ་རྩུན་མི་འཛོམས་སྟུང་པར་བརྟུན།
 རང་རང་གི་དགོས་འདོད་ལྟར་བོད་མི་རིགས་འདི་ཡུལ་ཚུགས་གཞན་ཞིག་ནས་
 མཆིད་དེ་གཞི་ཆགས་པར་སྒྲུབ་འདི་བཞིན་རྩུལ་མི་མཐུན་པ་འགའ་རེ་བྱུང་ཞིང་།
 དེ་དག་ལས་བྱུང་ཆེ་བ་ནི་བོད་མའི་ཐོག་མ་རྩ་གར་ནག་གཉིས་ལས་ཆད་པར་
 འདོད་པ་དེ་རྩོན་ཆད་ཀྱུགས་ཅུང་ཆེ། དེ་ཡང་རྩ་གར་ནས་ཆད་པར་འདོད་པ་
 ནི་གཙུག་པོ་«ལྟ་ལས་ལུལ་བྱུང་གི་བརྟུན་འབྲེལ་»ལས་«རྩོན་སྒྲུབས་མེད་པུ་ལུ་
 དང་སྒྲུབ་ན་དཔུང་ཆོགས་བཅུ་གཉིས་འབབ་པ་ན་རྩུལ་པོ་ཏུ་པ་ཉི་ཞེས་པ་
 འཁོར་བརྒྱ་དང་བཅས་པ་བྱུང་མེད་ཀྱི་ཆས་སྤྱུ་ཞུགས་ནས་རི་ཁ་བ་ཅན་གྱི་ཁྲོད་
 ཏུ་བྱོས་པ་ལས་འཕེལ་བ་ལ་དེང་སང་ཡང་བོད་ཅེས་གྲགས་སོ། །» ཞེས་
 འབྱུང་བ་འདི་ཁྲུངས་བྱས་ནས། བོད་ཀྱི་ནང་བའི་ཆོས་པ་འགའ་རེ་དང་དེང་
 གི་མཁས་པ་རེ་གཉིས་ཀྱིས་བཞིན་རྩུལ་འདི་བདེན་པར་བཟུང་ཡང་། རང་
 རའི་མཁས་པ་བྱིངས་བཞིན་ཚུགས་དེ་ལ་མི་འབད་པར་མ་ཐད། «མཁས་
 པའི་དགའ་རྩོན་»སོགས་སྤྱད་གན་བཞག་ཀྱང་མཛད་ཡོད་བས་བཞིན་རྩུལ་དེ་
 ཁྲུངས་བཅུན་པར་མ་མཆིས་ཤིང་། དེ་མིན་སྒྲུ་མེད་པུ་ལུས་འབབ་པའི་དམག་
 འབྲུག་དེའང་ཁྱི་ལོ་རྩོན་གྱི་ལོ་ཉིས་རྩོང་ལྟ་བུ་ཅམ་ལ་བྱུང་བ་རྩ་གར་གྱི་ལོ་རྩུས་
 རྣམས་སྤྱོད་སྤྱུགས་ཡིན་པར་བཤད་པས། དེའི་རྩོན་ལ་བོད་ཡུལ་ཏུ་མའི་
 འགྲོ་བ་བྱུང་ཡོད་པའི་མི་ཆད། «དེ་བ་མེར་རྩོན་པོ་»དང་«རྩུལ་རབས་
 འབྲུལ་གྱི་ལྷ་མིག་»སོགས་ལས་«བོད་ཀྱི་ཡུལ་འདི་ཡང་རྩ་གར་དང་འདྲ་བར་
 ཡུལ་དང་མི་ལ་སོགས་པ་གནས་པའི་བསྐལ་བ་ནས་བྱུང་བར་བྱས་ན་ཡང་ཁྲུང་
 དང་རིགས་པའི་གཞོད་པ་མེད་ཅིང་།»ཞེས་གསུངས་པའང་དེང་ཏུས་ཆོན་རིག་
 གི་ཐད་ནས་ཕལ་ཆེར་ར་རྩོད་བྱུང་ཡོད་པ་བཞིན་ནོ། །ཡང་རྩ་གར་ནས་ཆད་
 པར་འདོད་པ་ནི་གཙུག་པོ་རྩུལ་ཡིག་ཆང་སྤྱོད་སྤྱུགས་པ་«ཏན་གྱི་མའི་དེ་བ་

གྱི་རྒྱལ་རྒྱུ་གི་ལོ་རྒྱུས་ཞེས་པར་ཐད་ཀར་རྒྱ་ལས་བྱུང་པར་བཤད་མེད་ཀྱང་།
 ཐོད་རིགས་རྒྱལ་རྒྱུ་གི་རྒྱུ་ལས་ཆད་པ་དང་རྒྱུ་ནི་མ་གཞི་རྒྱ་དང་ཁྲུང་ས་
 གཅིག་པར་བཞུགས་ཡོད་ཅིང་། 《ཐང་ཡིག་གསར་རྒྱུ་》གཞིས་སྤྱུང་དེ་རྒྱུ་
 འཁོད་པར་བཞུགས་ཆོད་ཆད་རྒྱ་རིགས་མཁས་པ་ཕལ་ཆེར་གྱིས་བཞེད་ཚུལ་དེ་
 གཅིག་སྤྱུང་འཛིན་ཡང་། ལྷོ་རྒྱུ་བྱ་བ་ནི་རྒྱ་ཡིས་གནའ་དུས་ཐོད་མི་གཅིས་
 པའི་རྩོ་རྒྱལ་ཚུགས་སྤྱུ་གནས་པའི་མི་རིགས་འགའི་ལྷི་མིང་དུ་འཁོད་ཀྱང་།
 དེར་ནང་གསེས་སྤྱུ་ཆོ་བ་བརྒྱ་དང་ལྷ་བརྒྱ་ལྟ་ཡོད་པར་བཤད་ལ། རྒྱུ་བྱ་
 པའི་མིང་ལ་ཉིས་རྒྱུ་དང་འོང་རྒྱུ་རྒྱལ་མཁས་འཁོད་ཚུལ་རྩོ་ཆོགས་བྱུང་
 ཚུང་བས། དེ་ནི་རྒྱ་ཡིས་ཆ་ཁྱེན་དེས་ཅན་ཞིག་གི་འོག་དུ་སྐབས་དེར་ཐོད་
 ཡུལ་ན་འཁོད་པའི་དུས་རྒྱུ་ཆོ་བ་ཁག་ལ་རྒྱུ་དང་རྩོ་རྒྱུ་ལྟ་བུའི་མིང་གིས་
 ཐོས་ནས་མི་རིགས་སྤྱུ་བཀར་བ་མ་གཏོགས། ཐོད་རང་ལ་དེ་རྒྱུ་གསེས་མེད་
 པས་རིགས་རྒྱུ་གཞན་མིན་པར་དེས། དེ་མིན་ཆོད་རྒྱལ་རབས་སྐབས་ལ་
 རྒྱུ་པ་རྩོར་ཞིག་ཆམ་ལ་ཕབ་པས་འཕན་ཆུ་བྱ་བའི་རྒྱུ་པ་རྩོ་རྒྱལ་མཁས་སྤྱུ་
 གྱིས་པར་བཤད་པ་དེ་ཡང་ལྷི་ལོ་རྩོན་གྱི་ལོ་སྤྱུ་རྩོར་ཅམ་གྱི་བྱུང་བ་ཡིན་པས།
 དེའི་རྩོན་ལ་ཐོད་ཡུལ་དུ་མིའི་འགྲོ་བ་ཡོད་པའང་གོང་སྤྱི་བཞེད་ལགས་ཤིང་།
 ལྷོ་རྩོན་ལྟེང་རིགས་རྒྱུ་གཅིག་ལས་མི་རིགས་དུ་མ་གྱེས་པ་དང་མི་རིགས་
 མ་མོ་ཕན་ཚུན་འབྲེས་པ་སོགས་ཀྱི་གནས་ཚུལ་རྩོ་ཆོགས་བྱུང་གིན་ཅོད། འོན་
 ཀྱང་དེར་བཞུགས་ནས་གཅིག་ཁྲུང་ས་གཅིག་བྱས་པ་དང་ལྷག་པར་དུ་ཐོད་མིའི་
 ཐོག་མ་ཡིན་གཅིག་མིན་གཞིས་ལ་རྒྱུ་ལས་བྱུང་དགོས་པའི་དེས་པ་མེད་ཅིང་།
 རྒྱུ་ཡང་དེས་པར་དུ་རྒྱ་རིགས་དང་ཁྲུང་ས་གཅིག་ཡིན་དགོས་པའི་དེས་པ་དེ་
 བས་ཀྱང་ག་ལ་ཡོད།

དེ་རྒྱུ་ཀྱན་གྱིས་མཁྱེན་གསལ་རྒྱུ་མིའི་རིགས་ཀྱི་ཐོག་མ་ནི་གནའ་ཐོའི་
 རྒྱ་རིགས་ནས་གྱེས་ཏེ་རིམ་གྱིས་མིར་ལྷུང་བ་ཡིན་ལ། དེ་ཡང་ཐོག་མར་འགྲེང་

བས་འགྲོ་བུས་པར་བརྟེན་ལག་པས་རང་བྱུང་གི་རྩ་དང་དབྱུག་པ་བཟུང་ནས་རི་
 དྲུགས་རྩོན་པ་སྟགས་ཀྱི་ངལ་ཚོལ་དང་བྱུང་པར་དུ་མིའི་འགྲོ་བ་འཕེལ་རྒྱས་ཀྱི་
 གོ་རིམ་སྣ་ཚོགས་བརྒྱད་པས། རིམ་གྱིས་པན་ཚུན་གོ་བར་སྤྱད་ལྟེན་གྱི་སྤང་
 རིགས་བྱུང་ནས་སྤྱི་ཤེས་དོན་གོ་བའི་མཚན་ཉིད་ཅན་དུ་སྤྱར་པ་དང་། རྒྱལ་
 ཤིང་ལས་མེ་བྱུངས་ཉེ་བཅས་རིགས་འཚོས་པར་སྤྱད་པ་དང་གོས་སྤྱི་ཤེས་ལོ་དང་
 རི་དྲུགས་པགས་པས་ཐུབས་པ་སྟགས་མིའི་རིགས་ཀྱི་འཚོ་བའི་མགོ་བཙམས་པ་
 ཡིན་ལ། དེར་མཚུངས་རང་རེའི་བོད་མི་རིགས་ལའང་རང་གི་རིགས་རྒྱུད་ཀྱི་
 སྟག་མ་སྤྱུ་དང་བྲག་སྟོན་མོ་བུ་བའི་སྤྱི་རིགས་ཀྱི་སྟག་ཆགས་གཉིས་ལས་འཕེལ་
 བའི་གཏམ་རྒྱུད་ལྟ་མོ་ནས་བྲགས་ཆེ་ཞིང་། ཐུས་སྤྱི་རྩ་བོ་རྩེ་དང་བྱལ་ཚོ་བ་
 དངོས་བྱལ་གཉིས་ནས་གཉེར་ལས་བརྟོན་ཟེར་བའི་«བྲག་འ་ཆེམས་ཀ་ཁོལ་མ»
 དང་«མ་ཁི་བྲག་འ་འབུམ་» གཉིས་སྤྱི་དེ་རྒྱས་པར་འཁོད་ཡོད་པར་བརྟེན།
 བོད་ཀྱི་དེ་བཟེར་དང་ཆོས་འབྱུང་སྟགས་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་ཡིག་ཆར་པལ་ཆེ་བར་བཤད་
 ཚུལ་འདི་འབྱུང་མོད། འོན་ཀྱང་གཉེར་བརྟོན་གཉིས་ཀྱིས་རང་གི་དགོས་
 མོས་ལྟར་སྤྱུ་དེ་བྱུང་རྒྱལ་སེམས་དཔའ་དང་བྲག་སྟོན་མོ་རྩ་མོ་སྟོན་གཉེར་མའི་
 རྒྱལ་བར་བརྒྱུར་བའི་དབང་གིས་གཏམ་རྒྱུད་ཀྱི་རིན་ཐང་རྒྱུད་བར་སྤང་ནའང་།
 ང་ཚོས་དེའི་ཐུ་རྒྱལ་གྱི་ནམ་པ་ཅམ་ལ་གཞིགས་ཉེ་དོན་གྱི་སྤྱིང་པོ་ལ་བརྟག་ཆེ།
 རང་རེའི་བོད་ཀྱི་རིགས་རྒྱུད་སྟག་མ་གང་ནས་བྱུང་བའི་ཐད་ལ་འཚོལ་ཞིབ་བྱུང་
 པ་ལྟེ། ཆན་རིག་མེད་པའི་དུས་ལ་རང་གི་མེས་པོའི་གོང་མ་གོ་སྟག་ཆགས་སྤྱི་
 རིགས་ལས་ཀྱིས་པའི་ཆན་རིག་དང་མཐུན་པའི་བཤད་རྒྱལ་འདི་ནི། མི་
 རིགས་གཞན་པ་ལ་ལས་མིའི་སྟག་མ་སྤྱི་དབང་བོས་བརྒྱན་པ་དང་ཡང་ན་
 འཛིན་བཅོས་ཡིན་ཟེར་བའི་བཤད་རྒྱལ་དགོད་སྟོ་བ་དེ་དག་དང་བསྟར་ན་བརྒྱ་
 འབྱུར་གྱིས་མངོན་པར་མཐོ་སྤྲོམ་མོ། |དེ་བཞིན་དེང་དུས་ཆན་རིག་དང་ལྟན་
 པའི་ས་གཤིས་རིག་བ་དང་གནའ་རྩིས་རྟག་ཞིབ་རིག་པ་བཅས་ཀྱི་ཐད་ནས་

日本支那通關手帳

३. नृ.उ.न.प.वि.वि.न.प्र.व.न.प्र.व.

རྣམས་རང་རེ་ལ་རྩོམ་པ་བྱ་བ་ལ་འཛིན། དེ་ནི་གནའ་དུས་ཀྱི་སྒྲིག་ལ་འོད་ཅེས་
 བརྒྱད་ཆེ་བ་དང་ད་སྐབས་གཉིས་ཀ་གསལ་བར་ཐོན་པའི་དབང་གིས། བོད་
 རྩོད། རྩོམ་པ། ཞེས་རིམ་གྱིས་འགྱུར་ནས། རོན་ལ་འོད་བྱ་བའི་ཆོག་འདི་
 ག་རང་རྩ་སྐད་དུ་ཕར་ལ་བྱུར་ཆག་པ་ཡིན་གྱི། རྩ་གར་པས་ཚར་བཏགས་པ་
 ཞིག་ནི་མིན་པར་སེམས།” ཞེས་ཞིགས་པར་གསུངས་པ་བཞིན་བོད་ཅེས་
 པའི་མིང་གི་སྐྱེ་ཕར་རྩ་གར་སྐད་ལ་རྩོམ་པ་ཞེས་འཛིན་པ་དང་། དུས་མཁའ་བོད་
 ལ་ཡི་གེའི་སྐལ་བྱུང་རྩེས་སྐར་རྩོམ་པ་བྱ་བའི་ཡི་གེའི་གཟུགས་ལས་བོད་ཅེས་རྩེར་
 གྱིས་བཞག་པ་ཅུ་ལས། མིང་དངོས་ཀྱི་འབྱུང་ཁྱད་སྤངས་ནི་རྩ་གར་སྐད་མིན་
 པར་ངེས་སོ། ། ཡང་དེ་བ་དགར་མཐུན་པོས་རང་ཉིད་ཀྱི་ལྷགས་གཅིག་ལ།
 “གཡུང་རྒྱུད་བོན་རྣམས་ཀྱི་ལྟར་ན། ཐོག་མར་བོན་གྱི་ཡུལ་ཞེས་གྲགས་པ་ལ་
 རྩེས་སྐད་བོད་ཀྱི་ཡུལ་ཞེས་བྱུར་ཆག་པ་ཡིན་ན་ཞེས་ཟེར་རོ། ། བོད་དང་བོན་
 གཉིས་དོན་གཅིག་ཡིན་ཟེར་བ་འདི་ངེས་པར་བཞུད་གདུ་སྟོང་བའི་གནམ་དུ་
 རྒྱང་མོད་གྱི། ཅུང་ཟད་ཅིག་བསམ་དགོས་པ་ཡང་ཡོད་དེ། དེ་ཡང་རྩོ་
 གནམ་རི་སྟངས་བཅན་ཡན་ཆོད་ལ། འདི་ཡུལ་གང་པོ་ན་གཡུང་རྒྱུད་བོན་གྱི་
 ཆོས་ལྷགས་འབའ་ཞིག་དར་བས། མིང་དེ་སྐད་གྲགས་ཀྱང་ལ་མཚན་རྒྱ་ཆེར་
 མེད་ལ། རྩ་གར་པ་རྣམས་སྟོན་དུས་སྐད་ཡུལ་ལ་བོན་གྱི་ཡུལ་ཞེས་འཛིན་
 པ་ཡང་བོན་བྱ་བའི་སྐད་དང་ཉེ་བས་སོ། དེར་མ་ཟད་གནའི་མ་སྐད་ལ་རྩེས་
 འཇུག་གི་ད་ན་གཉིས་པན་རྩུན་བརྩེས་པ་ཡང་མིན་དུ་མང་ཞི། དཔེར་ན།
 བཅན་པོ་དང་བཅན་པོ། རྩུན་པོ་དང་རྩུན་པོ་སྐགས་རེས་མོས་སྐྱེས་པ་
 བཞིན་བོན་དང་བོད་གཉིས་ཀ་ཡང་པན་རྩུན་བརྩེས་པས་སོ། །” ཞེས་བོད་
 ཅེས་པ་བོན་པོ་དང་འབྲེལ་བ་ཡོད་པས་བོན་མིང་ལས་བོད་བྱུང་བར་དགོངས་
 བས་ཆེ་ནའང་། སོ་རྒྱུས་ཀྱི་ཡིག་ཚང་རྣམས་ཀྱི་སྟེང་གི་གསུང་སྐད་དང་
 བོན་གཉིས་ཀྱི་རྩེས་འཇུག་བརྩེ་ཡོད་པ་ད་བར་གཅིག་གྱུར་མ་བྱུང་བས་དེ་ཅུ་

ལྷ་བ་ཕྱེད་དུ་འགྲོ་དགའ་སྒྲུལ། ལྷིར་ཡོངས་གཤམས་ལྷ་ར་ན་རྩེ་གཉེན་ཁྲི་བཅན་
 སོ་ནས་བཟུང་བོན་ལྷགས་ལྷུང་བ་ཡིན་ལ། བོན་གཞུང་ནམས་སུ་བོན་བྱ་བའི་
 ལྷ་བཤད་ལ་སྤྱང་བ་མིན་པའི་གོ་དོན་ཡོད་པར་བཤད་པས་པོད་ཅེས་པར་དེ་
 འདྲའི་རྒྱ་མཚན་ཡོད་མེད་ཆ་མི་འཆལ་ཞིང་། དེ་མ་ཟད་རྩེ་གཉེན་ཁྲིའི་སྐབས་
 ནས་བོད་དང་བོན་གཉིས་ཀྱི་དབྱེ་བ་གསལ་བོ་ཡོད་པས་བོད་བོན་གཉིས་གཅིག་
 པར་མི་སེམས་སོ། །ཡང་བོད་ཀྱི་མཁས་པ་ལ་ལས་སྟོན་རྒྱ་གར་གྱི་ཚོད་དུས་སྟོན་
 མ་རྒྱ་མེད་བྱ་ལྟ་འཐབ་པའི་ཆེ། རྒྱལ་པོ་རུ་བ་ཉི་དཔུང་ཆོགས་བོད་ལྷལ་བོས་
 ཡོང་བས་ན་བོས་ཞེས་པ་ཟུར་ཆག་ཉེ་བོད་ཅེས་པའི་མིང་ལྷུང་བར་བཤད་ཀྱང་།
 དེ་ནི་བོད་མའི་སྟོན་མ་རྒྱ་གར་ནས་ཆད་པར་འདོད་པའི་ལྷགས་ལ་སྟོན་བསྟན་པ་
 མ་གཏོགས་རྒྱ་མཚན་གཞན་སྟོན་རྒྱ་མེད་པས་བདེན་པར་མ་མཐོང་། འོ་ན་
 བོད་ཅེས་པའི་མིང་དེ་དོན་དམ་དུ་རྩེ་ལྷ་ར་ཞེས་། དེ་ཡང་རུན་ཉིང་ནས་
 སྟོན་པའི་བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ཡིག་ཆའི་«རྒྱལ་རབས་རིམ་ལྷུང་གི་མིང་»ཞེས་བྱ་བའི་
 ཡེལུར། བོད་ཀྱི་རྒྱལ་རབས་དང་རྩེ་གཉེན་ཁྲི་བཅན་སོ་སྟོན་རྒྱལ་བཟོད་
 སྐབས། འོ་ཕྱི་རྒྱལ་ཉི་གཉེན་ཁྲིས་རྒྱལ་སྟན་སིལ་མ་བཅུ་གཉིས་དབང་དུ་
 བསྟོས་རྩེས་“བོད་ཀྱི་གཡལ་རྒྱལ་གི་རྩེར་གཤེགས་སོ”ཞེས་འཁོད་པ་དང་།
 «རྒྱལ་པོ་བཀའི་ཐང་ཡིག་»དུའང་“དེ་ནས་མ་སངས་སྟན་དབྱུས་དབང་བྱས་
 ཉེ་ལྷལ་མིང་བོད་ཁམས་གཡུའ་རྒྱལ་བྱ་བར་བཅགས་ཅེ” ཞེས་དང་།
 ཡང་ཁུ་སྟོན་གྱི་«ལོ་རྒྱུས་ཆེན་མོ་»བྱ་བར་“བདུན་པ་མ་སངས་རུས་དབྱུས་
 དབང་བྱས་ཉི། ལྷལ་གྱི་མིང་ནི་བོད་ཁ་ཉི་རྒྱལ་ཟེར”ཞེས་གསལ་བོར་བཀོད་
 པ་ནམས་སྟོན་མཐུན་པ་བཞིན། སྟོན་གཉེན་ཁྲི་བཅན་སོ་སྟོན་མར་རྩེ་རུ་སྟོན་
 དུས་བོད་ཀྱི་གཡལ་རྒྱལ་ཅེས་པའི་རྒྱལ་སྟན་ནམ་ཆོ་བ་ཆེན་པོ་ཞིག་ཡོད་པའི་
 རྒྱལ་པོ་བྱས་ནས་དབང་བཟུར་བར་བརྟེན། རིམ་གྱིས་དེའི་གདུང་རྒྱུད་སྟུར་
 རྒྱལ་བཅན་སོའི་མྱིང་དབང་ལྷལ་གྱི་གཞན་དུ་རྒྱ་བསྐྱེད་པར་སྟུར་པས། ལྷལ་

ཉི་ཆེ་བ་ཐོད་ཀ་གཡལ་རྒྱལ་གི་ཐོད་ཅེས་པའི་མིང་དེའང་བྱ་བ་རྗེ་ཆེར་སྤང་ནས་
 མཐར་ཐུང་རྒྱལ་ཐོད་ཀྱི་ཆབ་འོག་ཏུ་འདུས་པའི་ཐོད་མི་རིགས་མྱེའི་མིང་ཏུ་
 འཇགས་པར་མངོན་ནོ། ། ཡང་དེར་གི་མཁས་པ་ལ་ལས་ཐོད་ཅེས་པའི་མིང་
 འདི་ཉི་མའི་ཁ་སྐད་ཏུ་རྩོད་མ་འཁྱོག་ཟེར་བ་ལ་ཐོད་མ་འཁྱོག་ཅེས་འཕྲོད་ཚུལ་
 ཡོད་པ་ཁྱུངས་བཅུ་ལ་ནས། ཐོད་ཅེས་པའི་མིང་ལ་རྩོད་པམ་ཞིང་ལས་བྱེད་
 པའི་གོ་དོན་ཡོད་པར་བཤད་ཀྱང་། འོན་ཏེ་ཐོད་ཅེས་པར་ཐོག་མ་སྒྲ་བཤད་
 དེ་འདྲ་ཡོད་མིན་འདི་ཅམ་གྱིས་ཁ་མཚོན་གཙོད་དཀར་བས། དེ་ཡང་«དེ་བ་
 དཀར་»ཏུ་“རྣམ་པ་གཅིག་ཏུ་ན་དོན་ཅི་ཡང་བཤད་ཏུ་མེད་པའི་འདོད་རྒྱལ་
 ཅམ་ཡིན་པའང་མིན” ཅེས་གསུངས་པ་བཞིན་ཐོད་ཅེས་པའི་མིང་འདི་འདོད་
 རྒྱལ་ཏུ་བཞག་ནས་ཐོད་ཀ་གཡལ་རྒྱལ་བྱ་བའི་མིང་ལས་ཐོག་མ་པར་བཤད་ན་ལོ་
 རྒྱལ་གྱི་གནས་ཚུལ་དངོས་དང་མཐུན་སྟུང་། ཡང་སྐབས་འགར་ཁ་བ་ཅན་
 དང་གངས་ཅན་པ་ཞེས་མིང་ཅི་རིགས་ཤིག་བཟོད་པ་ནི་དེ་བ་དཀར་མཁན་པོས་
 བཀྲལ་བ་བཞིན་ཡུལ་མིང་ཁྱུང་ཆོས་ཅན་གྱི་སྟེང་ལ་བདག་སྒྲ་ཐུང་བས་གང་ཟག་
 ལ་གོ་བ་ཡིན་ནོ། །དེ་མིན་ད་ལྟ་རྒྱ་རིགས་མ་གཏོགས་པའི་མི་རིགས་གཞན་པ་
 སལ་ཆེར་གྱིས་རང་རེ་རྣམས་ལ་བྱ་སྟོ་བྱེ་ཞེས་འཕྲོད་པ་ཡིན་ལ། དེ་ཡང་སྟོན་
 ཏུས་རྒྱ་ནག་སྐད་ཏུ་རང་རེ་རྣམས་ལ་བྱ་སྟོད་(吐蕃)ཞེས་གྲགས་ཤིང་། དེ་
 ལ་མི་ལ་ལས་ཐོད་སྐད་ཀྱི་སྟོ་ཐོད་དང་ཡང་ན་སྟོད་ཐོད་ཅེས་པའི་སྒྲ་ལས་ཐུང་
 བར་འདོད་ཀྱང་། དོན་དངོས་ལ་མ་སྟེད་འདི་རྒྱའི་ཐང་རྒྱལ་རབས་སྐབས་ཐུ་
 ཐོད་ཀྱི་ཆབ་སྟོད་མཐའ་བཞིར་བསྐྱེད་པས་ཐོད་མི་རྣམས་གྱིས་རང་ཉིད་ལ་ཐོད་
 ཆེན་པོ་ཞེས་འཕྲོད་པ་དེ་རྒྱ་སྐད་ཏུ་དང་ཐོག་ཏུ་སྟོད་ཅེས་བྱས་པ་མྱིས་ཏུ་སྟེ་ཆེན་
 པོ་ཞེས་པའི་དོན་ལ་ཁོང་ཆོའི་ཡུལ་སྐད་ཏུ་བྱ་ཞེས་བཟོད་པས་རིམ་གྱིས་ཏུ་སྟོད་
 བྱ་སྟོད་ཏུ་འབྱུང་བ་མཁས་པ་སལ་ཆེར་གྱིས་བཞེད་ལ། གནའ་ཐོའི་རྩ་རིངས་
 དོས་སུའང་ཏུ་སྟོད་(大蕃) ཅེས་བྱས་ཡོད་པས་རྟོག་ཐུང་བ་ལྟར་མིང་དེ་

ཐོག་མར་རྒྱ་ནག་གི་དུ་ལྷན་ཆགས་མེ་ལྷན་པ་དང་། ལྷན་པོ་དེ་གི་མངའ་བའ་
 རི་རྒྱུས་སྤང་བར་བརྟེན། མིང་དེ་ཡང་ལྷན་གྱི་མིང་སྐད་སྐད་ལྷན་པ་ལ་དེར་སང་
 ཡང་འཇམ་མིང་མི་རིགས་པ་ལ་ཆེར་གྱིས་བོད་ལ་ཐུ་མོ་མི་(Tibet) ཞེས་རྒྱན་
 འབྲམས་ལུ་འབོད་པ་ཡིན། དེར་སང་རྒྱ་གར་དུ་ཅང་ཅོཌུ་(藏族) ཞེས་
 འབོད་པ་ནི་དུས་ལྷན་ཡོན་རྒྱལ་རབས་སྐབས་ནས་བོད་ལྷན་ལ་དབྱས་གཙང་
 ཞེས་འབོད་པའི་སྐོལ་ལྷན་བར་བརྟེན་རིམ་གྱིས་གཙང་གི་མིང་ལས་དུས་པ་བོད་
 མི་རིགས་ལྷན་མིང་དུ་ཆགས་པ་ཅམ་ལས་བོད་རང་གི་དུ་གནའ་ནས་ད་བར་
 དུ་བོད་ཅེས་འབོད་པ་ལགས་སོ།

༣. བོད་གནོད་མའི་དུས་ལྷན་གནས་ཚུལ།

དེ་ཡང་ལོ་རྒྱུས་ལྷན་པའི་ལྷན་པོ་ལ་ལས་བོད་ལ་གནོད་མའི་དུས་ལྷན་ལོ་རྒྱུས་
 རིག་པ་རྣམས་རྒྱ་མེད་པར་འབོད་དེ། བོད་ལྷན་ལོ་རྒྱུས་ནི་བོད་ཆེན་པོའི་དུས་
 སྐབས་ནི་རྒྱའི་ཐང་རྒྱལ་རབས་སྐབས་ནས་མཐོ་ཚུགས་པ་ལྷ་དུས་ལྷན་པར་
 གནའ་ཡང་། འོན་ཏེ་མི་རིགས་གང་ཞིག་ཡོན་ནའང་དེ་ལ་རང་རང་གི་ལྷན་
 པ་བརྣམས་རྒྱ་རག་ཐོག་གི་ལོ་རྒྱུས་དང་ཡིག་ཐོག་གི་ལོ་རྒྱུས་གང་ཅུང་གཉིས་ལས།
 ཡིག་ཐོག་གི་ལོ་རྒྱུས་ལྷན་པ་འཕྱིས་པས་མི་རིགས་གང་ཡོན་ཅུང་རང་གི་གནོད་
 མའི་ལོ་རྒྱུས་ལྷན་པ་རྒྱན་ནམས་ལྷན་པའི་གཞིར་བཞག་དུང་གཞིར་བཞུང་ནས་ལྷན་པའི་
 དཔེ་རི་བཞེན། རང་མའི་བོད་ལྷན་གནོད་མའི་ལོ་རྒྱུས་ནམས་ལྷན་པོ་ཐོག་མར་
 རག་རྒྱན་དང་ལྷན་ལྷན་ཡིག་ཐོག་པ་ཡིན་ནི། དཔེར་ན། «ལྷ་མི་ལྷན་པའི་
 གནམ་རྒྱུད་»དང་«མིང་པ་ཆགས་ལུ»«ཡ་མཚར་མཚར་དགུ»ལྷ་ལྷ་ཚོམ་རིག་
 རྒྱལ་པ་ཅན་དང་། གཞན་ཡང་གནོད་ལྷན་དང་བདུད་མིན་ལྷ་བཅན་ལྷ་ལྷ་
 ཚོས་ལྷགས་ལྷ་རང་བཞེན་ཅན་སྐགས་མང་པོ་ཡོད་པ་ནམས་ནི་བོད་གནོད་མའི་

ཏུས་སྐབས་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ཤིང་ལྷན་ཡིན་པ་ཤེས་དགོས། དེ་ལྟར་ང་ཚོ་ཚད་གངས་
 ཅན་གྱི་ཡུལ་འདི་ཡང་འཛིག་རྟེན་སྤྱི་ལོ་ཚོད་བཅུད་ཆགས་ལྷན་དང་མཐུན་ལ།
 ཚོས་ཏུ་འགོ་བཙའི་རིགས་ཀྱི་ཚོགས་མ་ཡུང་རྒྱལ་ཡང་མའི་རིགས་སྤྱི་ལས་གཉིས་
 ལུ་མེད་པར་རང་གི་རིགས་རྒྱུད་ཀྱི་ཚོགས་མ་ཟི་ཚོད་རང་ས་ནས་སྤྱི་འཕེལ་ཡུང་སྤྱི་
 རྒྱ་ནས་མིར་བྱུང་པའི་ཏུས་རིམ་ངས་ཅན་དང་སྤྱི་ཤེས་ཤིང་དོན་གོ་བའི་མཚན་
 ཉིད་ཚང་བའི་ལོ་རྒྱུས་འཕེལ་རྒྱས་ཀྱི་ཏུས་ཡུན་རིང་པོ་ཞིག་བརྒྱུད་པར་བརྟེན།
 གཤོད་མའི་ཏུས་ལ་གོས་ཏུ་ཤིང་ལོ་རྒྱུན་པ་དང་ཟས་ཏུ་མ་ཚོས་པའི་ལོ་རྒྱུན་ཟ་
 བའི་གནས་རྒྱལ་དེ་བརྒྱུད་ནས། རི་དྲགས་རྩོད་པ་དང་བགས་པ་རྒྱུན་པའི་
 སྤོལ་ཡུང་བར་མ་ཟད། རི་དྲགས་ཁ་ཤས་བརྒྱུད་ནས་གཡུང་པ་བ་ཕྱེ་སྤོལ་ལྷན་
 འཚོ་རྒྱུད་བྱས་པ་ཡུང་བས་ཚོགས་མར་བྱུགས་ལས་ཚོན་སྤྱི་དང་དར་བ་དང་། རིམ་
 གྱིས་མ་ཚོད་ཞིང་ཏུ་ཚོས་ཤིང་སོ་ན་མ་བྱས་པར་བརྟེན་ཞིང་ལས་ཀྱི་སྤོལ་དར་བ་
 བཅས་ཀྱིས། ཚད་སྤྱི་ཚོགས་ཀྱི་དཔལ་འཕྱོར་གཞི་རྩ་གྱི་རྒྱུགས་ལས་གཙུག་
 དང་ཞིང་ལས་བྱུང་འབྲེལ་རྒྱ་བའི་ལས་ལྷན་ཚོགས་མར་ཆགས་པ་ཡིན་ནོ། །
 ཚད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ཡོངས་ཀྱགས་ཏུ་ཚོད་ལ་གཤོད་མའི་ཏུས་ཏུ་ཚོགས་མར་སེ་རྒྱ་སྤོང་
 རྒྱང་ཞེས་རིགས་ཏུས་ཀྱི་དབྱེ་བ་ཆེན་པོ་བཞི་བྱུང་བར་བཤད་ཅིང་། དེ་ལ་
 དཔ་དང་འབྲུ་བྱ་བའི་ཏུས་མཚན་གཉིས་བརྒྱན་པས་རིགས་ཏུས་ཆེན་པོ་བྱག་
 ཡུང་བ་ཕྱེ་ཚད་ཀྱི་མིའུ་གཏུང་བྱག་ཅེས་ཀྱགས་པ་སོགས་ནི། སྐབས་དེའི་ཚད་
 གཤོད་མའི་སྤྱི་ཚོགས་ཀྱི་ཏུས་རྒྱུད་ཚོ་བ་ཆེན་པོ་མི་འདྲ་བ་བྱག་ཡིན་པར་ངས་
 ཤིང་། དེ་ཡང་«རྒྱལ་པོ་བཀའ་བློན་ཐང་ཡིག»ལས་“ཚད་ཡུལ་གངས་རི་རྩེ་དབྱའི་
 རྒྱངས་འདི་རུ་ སྤྱར་རྒྱལ་གོང་ཏུ་མང་འ་མཚད་བྱག་ཏུ་བྱུང་། དང་པོ་
 གཤོད་སྤྱི་ན་ནག་པོས་དབང་བྱས་ཏེ་ ཡུལ་མིང་བདུད་ཡུལ་ཁ་རག་མགོ་
 དབྱ་བཏགས་ སྤ་རྟགས་གཉེན་པོ་བཅན་པ་དེ་ནས་བྱུང་། དེ་ནས་
 བདུད་དང་སྤྱན་མོས་དབང་བྱས་ཏེ་ མིང་ཡང་ལྷ་སྤྱན་གཉིས་ཀྱི་ཡུལ་ཏུ་

བཏགས་པ་ རྩ་ཏགས་ཤིག་གདོང་བ་དམར་བ་བྱུང་། དེ་ནས་ལྷ་དང་
 བཅན་གྱིས་དབང་བྱས་ཏེ། ཡུལ་གྱི་མིང་ལ་བོད་ཁམས་མིང་དག་བཏགས་པ་
 རྩ་ཏགས་དཀར་བྱ་ཆུ་ལ་སྦྱོད་བ་བྱུང་། དེ་ནས་མ་སངས་སྤྱན་དཀྱུས་དབང་
 བྱས་ཏེ། ཡུལ་མིང་བོད་ཁམས་གཡའ་རྒྱལ་བྱ་བར་བཏགས་པ་ རྩ་ཏགས་
 མདའ་མདུང་མཚོན་ཆ་དེ་ནས་བྱུང་། ” ཞེས་སོགས་ཟེ་རམ་སྤྱེས་བྱག་
 དང་རྒྱལ་ཕྱན་བཅུ་གཉིས་ལ་སོགས་པས་རིམ་བཞིན་སྤྱར་རྒྱལ་མ་བྱུང་གོང་ལ་
 བོད་ཁམས་ལ་དབང་བྱས་པར་བཤད་ཅིང་། «མཁས་པའི་དགའ་སྟོན་»
 ཏུའང་«ལོ་རྒྱུས་ཆེན་མོ་»ལས་དྲངས་ཏེ་འདི་དང་མཚུངས་པའི་མངའ་མཛད་
 བཅུར་བཤད་པ་བཅས་ནི། བོད་གདོང་མའི་སྤྱི་ཚོགས་སུ་ཡུལ་གྱི་འདི་དག་ལ་
 རྩོན་རྒྱུང་པའི་འཕྲོག་སྡེ་ཆོ་བ་ཁག་གི་མགོ་གཙོ་ཡིན་པ་དང་། དེ་དག་ལ་
 གནོད་སྤྱོད་དང་བརྟུང་སྤྱོད་སྤྱེ་བཅན་སོགས་ཀྱི་མིང་གིས་འབོད་པ་ནི་གདོང་
 མའི་དུས་སུ་རང་ལས་བཅན་པའི་ཆོད་པོན་དག་ལ་མིང་གཉན་པོ་འདོགས་སྤྱོད་
 པ་ནི་དུས་མུས་བཅན་པོ་ཞེས་པ་ལྟ་བུས་མཚོན་ཀྱས་སོ། །ཁོ་ཆོ་པན་རྩོན་བར་
 འཕྲོག་ཆོད་ཀྱི་དམག་འབྲུག་རྒྱུན་ཆད་མེད་པར་བྱས་ལྟ་བུས། རིམ་གྱིས་རྒྱལ་
 ཕྱན་སེལ་མ་མང་པོའི་རྒྱལ་དུ་ཆགས་ནས་དུས་ཡུན་རིང་པོ་ཞིག་འདས་པ་རེད།
 རྒྱུ་ལོ་སྟོན་གྱི་དུས་རབས་གསུམ་པ་ཙམ་ལ་སྤེལ་དུས་བོད་ཡུལ་ན་རྒྱལ་ཕྱན་
 སེལ་མ་བཅུ་གཉིས་ཡོད་པར་གྲགས་ཤིང་། (དེ་དག་གི་ནམ་གངས་ནི་ལོ་རྒྱུས་
 དེ་བཞེར་དང་དུན་རྟོང་ཡིག་ཆ་བཅས་སུ་བཞག་ཡོད་མོད། ལ་ལ་ཞིག་དུས་
 མུས་ཀྱི་རྒྱལ་ཕྱན་དུ་ངེས་པས་བཟག་) གང་ལྟར་རྒྱལ་ཕྱན་བཅུ་གཉིས་པོ་དེ་ནི་
 དུན་རྟོང་ཡིག་ཅེར་ “གནའ་ཡུལ་ཡུལ་ན་རྒྱལ་ཕྱན་ (ཕྱན་) དང་སྟོན་པོ་འདི་ལྟར་
 བབ་སྟེ། རྩི་མང་གི་རྩེ། ཡུལ་ཆེའི་བདག་ཕྱེད་ཕྱེད་པ་ལས། རྒྱལ་པོ་བཅན་
 པ་དང་། སྟོན་པོ་འཛངས་པ་དཀྱའ་ཆེ་བ་ནམས་ཀྱིས་གཅིག་ཤེས་གཅིག་
 བསྐྱུག་སྟེ། འབངས་སུ་བཀྱག་ན། མཐའ་མ་འོ་ལྟེ་སྤྱེ་རྒྱལ་གྱི་དབྱ་སྟོན་མ་

མོད། མར་ནི་ལྷ་ནར་གྱིས་མནར། ལུན་ནི་རྩེ་ལུན་གྱིས་བཟུན་(མཟུན)
 ཉི་བཀུག་གོ་” ཞེས་བཤོད་པ་བཞིན་རྒྱལ་ཕྱན་ནམས་པན་རྒྱན་འཕྲོག་ཚོད་དང་
 དམག་འབྲུག་མང་པོ་བྱས་པས། མཐའ་ར་མར་སྤྱ་རྒྱལ་གྱི་བཙན་པོ་ཐོག་མ་འི་
 རྩེ་སྤྱ་རྒྱལ་ལམ་རྒྱལ་པོ་གཉན་ཁྲི་བཙན་པོའི་འགྲན་ཡ་མ་རུས་ཉི་པལ་ཆེར་སྤྱར་
 རྒྱལ་པོའི་ཆབ་འོག་ཏུ་འདུས་ཤིང་། དེ་ཡང་ཐོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ལྟེང་རྩེ་འབངས་
 གྱི་དབྱེ་བ་ཐོག་མར་བྱང་བ་དང་ཐོད་སྤྱི་ཆོགས་ཏུ་སྤྱད་ཆོ་བ་ནས་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་
 རྣམ་པ་ཐོག་མར་བྱང་བ་ཡིན་པས། སྐབས་འདི་ཡང་ཐོད་གདོད་མའི་སྤྱི་
 ཆོགས་ནས་བྱན་གཡོག་སྤྱི་ཆོགས་སུ་སྒྲིབས་མགོ་བཙམས་པའི་དུས་ཡིན་པར་
 དེས་ཤིང་། དེ་ནས་བཟུང་ཐོད་ཆེན་པོ་གཅིག་སྤྱར་ཡོང་བའི་རྒྱང་གཞིའང་
 བྱང་བ་ཡིན་ནོ། །དེ་ལྷན་ཐོད་གདོད་མའི་དུས་སྐབས་ཡུན་རིང་པོ་དང་སྤྱི་
 ཆོགས་འཕེལ་རྒྱས་ཀྱི་གོ་རིམ་རྩེ་ཆོགས་བརྒྱད་པར་བརྟེན། ཐོད་མི་རིགས་
 གྲང་སྒྲོ་དང་ཤེས་ཚོངས་དུས་སྐབས་ནས་ཤེས་རིག་ལྡན་པའི་དུས་རབས་སུ་
 འཕེལ་རྒྱས་སོང་བ་ཡིན་ཉི། ཡང་གདོད་མའི་མི་རྣམས་ཀྱིས་རང་བྱུང་ཁམས་
 གྱི་འཁྱར་རྩྭ་དང་གསང་བའི་མཐེལ་རྣམས་ཚོགས་པར་མ་རུས་པས། ལམ་
 མཁའ་དང་ཉི་མཱ་གཟའ་སྐར་དང་རི་རྒྱ་པོ་ལ་སོགས་པ་དད་མོས་ཀྱི་གནས་སུ་
 སོང་ནས་ལྷ་ཏུ་བཀྱར་བར་བརྟེན་གདོད་མའི་དུས་ཀྱི་ཆོས་ལུགས་བྱང་བར་བྱར།
 ཐོད་ཀྱི་གདོད་མའི་ཆོས་ལུགས་ནི་རང་གི་ལོ་རྒྱུས་ཡོངས་གྲགས་ལྷན་ན་རྒྱང་ལྡུ་
 ཐོན་གསུམ་བཙས་དར་བར་བཤད་ལ། དེ་དག་གྲང་ལོ་རྒྱུས་འཕེལ་རིམ་མི་
 འདྲ་བའི་ནང་ཐོག་མར་བྱང་བའི་ཆོས་ལུགས་ཀྱི་རྣམ་པ་ཙམ་ཡིན་ལ། ཐོད་
 གདོད་མའི་དུས་ཀྱི་རིག་གནས་གྲང་མཚོན་པ་ཡིན། དེ་ཡང་རྒྱང་ཞེས་པ་མ་
 སངས་ཀྱི་རྒྱང་རྩ་ཏུ་འཆད་ཉན་དང་། ལྡུ་ཞེས་པ་རྒྱང་ལ་ཐེམ་གཉེར་སྒྲ་བ་
 ཙན་ཅི་ཡིན་(རྒྱ་མ) ཟེར་བ་རྩ་ཏུ་ཁེད་ཀྱི་རྣམ་པ་ཙམ་དང་། དེ་གཉིས་རྒྱང་
 གཞི་ལས་འཕེལ་རྒྱས་བྱང་བ་ནི་ཐོན་ལུགས་ཀྱི་བརྒྱུ་ཐོན་བྱ་བ་འདྲེ་སྤྱི་གཞོན་

[illegible]

གཞིས་པ། སྐར་པ་པོ་དྲུག་པོ་རྒྱུ་ཡི།

2. ကုမ္ပဏီများပြုမူကြရမည့်

དེ་ཡང་མི་རྒྱུས་འཕེལ་རྒྱས་ཀྱི་གོ་རིམ་ནང་དུ་ཐོན་གཤམ་ལ་མ་ལུགས་ནི་
 གདོད་མའི་སྤྱི་ཚོགས་ལས་ཡར་སོན་ཆེན་པོ་ཞིག་ཡིན་ལ། དེའང་གཙོ་བོ་རྩ་
 རྒྱུད་ཚོ་ཁག་པར་གྱི་འཐབ་འབྲུག་དང་འཕྲིག་ཚད་རིམ་པར་བརྒྱུད་ནས།
 བཅར་ས་གནས་ལྗོངས་ཡུལ་འབངས་བཙོས་དེ་སྤྱི་གཞུང་གི་དབང་ཆ་གཅིག་ཅུང་
 གྱིས་སྤྱི་དབང་འཛིན་པའི་རྒྱལ་ཁབ་ཅིག་བཙུགས་ཡོད་མེད་ལ་རག་ལས་ཡོད་
 ཅིང་། དེའི་མངའ་སྐོང་ས་ཀྱི་རྒྱ་ཆ་རྒྱུད་ལ་མི་རྒྱས་པར་སོན་གྱི་རྩ་རྒྱུད་ཚོ་
 བའི་མགོ་དཔོན་དེ་ཉམས་པར་སྐོང་ནས། ཡུལ་ངེས་ཅན་ཞིག་ལ་དབང་རྒྱར་
 བའི་རྒྱལ་པོ་ཞིག་བྱོན་མིན་གྱི་ཚོགས་ནས་བཤད་དགོས་པ་བཞིན། དང་མེད་
 བོད་ཀྱི་སྤྱི་ཚོགས་ཀྱང་དུས་ཡུན་རིང་བའི་གདོད་མའི་སྤྱི་ཚོགས་ཀྱི་རྩ་རྒྱུད་
 ཡུན་རིང་བརྒྱུད་མཐར་སྤྱི་ལོ་འཛིན་གྱི་རྩ་རབས་གཉིས་པའི་མགོ་ཅན་ནས་རིམ་
 གྱིས་ཐོན་གཤམ་སྤྱི་ཚོགས་སུ་འཕེལ་བའི་གཞི་ཁྲུབ་པར་བརྟེན། བོད་ལ་ཡང་
 བདོད་པུས་མཚོ་སྐར་གི་ཡུལ་གྱི་ངེས་ཅན་ཞིག་ལ་དབང་རྒྱར་བའི་བོད་སྤྱི་འོ་རྒྱལ་
 བའི་ཚོགས་མ་ཟེ། བཅའ་ཁོ་སྡེ་རྒྱུ་རྒྱལ་ལས་ཡོངས་སྒྲགས་སུ་རྩི་གཉེན་ཁྲི་བཅན་
 བཞེས་པའི་རྒྱར་རྒྱལ་བཅན་པོ་དང་པོ་དེ་ཡུལ་ཡར་རྒྱུད་དུ་བྱོན་ནས། སྐབས་

དེས་པོད་ཡུལ་ན་རྒྱལ་ཐུག་མེད་མ་བཅུ་གཉིས་ཙམ་ཡོད་པ་ཚར་མས་འོ་མེ་ལྷ་
 རྒྱལ་གྱི་འགྲན་ཡུལ་ནས་ཏེ་རྒྱུར་རྒྱལ་བཅན་པོའི་མངའ་འོག་ཏུ་བརྒྱས་ཤིང་།
 མེས་ཀྱི་རྩོམ་པ་རྣམས་ཀྱི་ལོ་ལྟར་“འཕྲུལ་གྱི་ལྷ་བཅན་པོ་འོ་མེ་ལྷ་རྒྱལ་ཡུལ་གྱི་ས་
 རོད་ཚུན་ཅད་”ཅེས་སྐད་སྒྲུབ་པ་བཞིན་པོད་རྒྱལ་གཞུང་གི་བཅན་པོས་
 པོད་ཡུལ་ཡར་ལྷང་ནས་རྒྱལ་སྤྱི་ཡུལ་ཁམས་ལྷང་ཁོང་མངའ་འོག་གི་ས་རྒྱ་
 བཏོད་ནས་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་རྣམ་པ་དང་པོ་བཅུགས་པ་དང་། ཏུན་རྟོང་ཡི་གེར་
 ཡང་“རྒྱལ་པོ་གཞན་དང་མྱེ་མཚུངས་པའི་ཆོས། ལྷག་མཉེད་བྱུང་བྱུང་གིས་
 འཆལ་ཁོང་། ལྷེ་པོ་འོད་ཀྱིས་ལོན། མེ་བཅུན་སོན་པའི་རྣམས། རྩེ་སའི་
 སྐྱོ་སྤྱོད་ཁོང་། ལྷེས་པ་ཆེད་པོ་རྣམས་བཅུན་པའི་རྣམ་པ་ཡང་དེ་ནས་ལྷང་
 བ་ཡིན་ནོ། །” ཞེས་དང་། ཡང་«མཁས་པའི་དགའ་ལྟོན་»ཏུ་“ལྷ་མཁས་
 སྐྱོག་མ་ལྷ་ལྷ་ལྷ་ཀྱང་མཛད། །ལྷ་མ་པའི་པོན་པོ་ཨོ་ཡོང་རྒྱལ་བ་བཏུལ། །ལྷ་མས་
 རྩེ་སྤྱི་པ་རྒྱལ་ཐུན་འབངས་ལྷ་འདུས། །” ཞེས་གསུངས་པ་བཞིན་རྩེ་འདི་
 བས་ལྷ་མ་པའི་པོན་པོ་དང་ལྷ་མས་རྩེ་སྤྱི་པ་ལྷ་ལྷའི་ལྷའི་དགའ་རྣམས་བཏུལ་
 ཁོང་། བྱང་ཏུ་ལྷ་མཁས་བཅུགས་ཏེ་དབང་རྒྱུར་གྲོ་གནས་ལྷ་བཅན་ཏུ་གཏོང་
 བའི་མང་གཞི་གཙོ་བོ་ཆབ་སྤྱི་ལྷེ་གནས་ཏེ་རྒྱལ་པོའི་ཁབ་ཀྱི་ས་ལྷང་བརྒྱན་
 སྐྱོག་ པོན་ཆོས་དང་སྤྱི་པ་དང་པོན་གཤེན་བཤེན་གནས་གསས་ཁང་སྐྱོག་མ་
 གཡུང་ལྷང་ལྷ་ཆེ་བྱ་བ་བཞེངས་ནས། ལྷེ་ནང་གི་མཛད་འཕྲིན་རྒྱལ་པོ་གཞན་
 དང་མི་འདྲ་བར་ཐབས་ཤེས་དང་ལྷགས་ཐུན་གྱི་རྩོ་ནས་ཆབ་སྤྱི་ལྷ་བརྒྱུད་དེ་
 རྒྱལ་ཁམས་བརྒྱུངས་པར་ངེས་སོ། །དེ་རྒྱུར་བཅན་པོ་འདི་ཉིད་ལྷོན་ཚུལ་གྱི་
 ཐད་ལ་ལྷོན་ལྷོན་པོ་རྒྱས་སྤྱོད་པར་འདོད་ཚུལ་རྩོ་ཆོགས་ཤིག་མཆིས་ཀྱང་། གཙོ་
 ཆེ་བ་ནི་ནང་བའི་ལྷ་པོ་མཐའི་རྩེས་འབྲང་དག་གིས་གཞུང་གི་བཅན་པོ་རྒྱ་གར་

① ཏུན་རྟོང་ནས་སོན་པའི་པོད་ཀྱི་ལྷ་རྒྱལ་ཡུལ་ཆེ་ཞེས་པར་འབྲེལ་དང་བཅས་གསལ།

རྣམ་ཐོན་པར་བཞེད་ཅིང་། བོན་པོ་རྣམས་ཀྱིས་རིམ་པ་བཅུ་གསུམ་གྱི་ཉིང་
 རྣམ་སྤྱོད་ཐག་སྤྱོད་ལ་བརྟེན་ནས་ཐོན་པར་བཤད། དེ་གཉིས་ཀྱི་ལྷ་བ་བཞེས་
 རྣམ་པོད་ཀྱི་དེ་བཞེས་རྣམས་སྤྱ་གཉེན་གྱི་བཅའ་པོ་ཐོག་མར་ཡར་སྤྱང་གི་ལྷ་རི་
 སྤྱང་ཐོའི་ཅེར་ཐོན་པས། བོན་མི་འགའ་དང་ཕྱད་པས་ན་གོ་བར་མ་འཕྲོད་
 པར་གནམ་ལ་མཐུ་བ་མོ་སྤྱང་བ་ལྷ་རྩ་གོ་ནས་པོད་རྩེ་འོས་ཞེས་གཉེན་བར་གྱི་
 བྱམ་ཏི་བརྟེན་པ་བཞེན་ཐོན་པར་བརྟེན་མཆན་ཡང་དེ་ལྷ་རྩ་རྩ་ཐོག་པ་པར་
 བཤད་ལ། ཡང་བོན་ལྷགས་འགའ་ན་མའི་གཉེན་རྣམས་འཕྱངས་པས་མཆན་
 བརྟེན་པ་མོགས་མཐོང་རྒྱ་སྤང་ནའང་། ལྷ་སའི་རྩ་རིང་ས་རོས་སྤྱ་མཆན་འོ་
 རྩེ་སྤྱ་རྒྱལ་ཞེས་བྱ་བས་གཞན་རྣམས་རྒྱ་མཆན་ཆེ་བར་མི་སེམས་ལ། ཡར་དེ་
 ལྷ་བྱའི་གཉེན་རྒྱུད་མཆན་ཆེ་བ་དག་ཀྱང་པོད་ཀྱི་རྒྱལ་པོའི་ཐོན་སྤྱངས་རོ་མར་
 མི་འགོ་ཉེ། ས་མ་ནི་རྒྱུད་ལྷའི་ལྷ་སོགས་ལ་བརྟེན་པ་མ་གཏོགས་སྤྱངས་
 གཞན་མེད་ཅིང་། ལྷ་མ་ནི་བཅའ་པོའི་ཆེ་བ་བརྗོད་ལྱིར་དང་ཡང་ན་སྤྱབས་
 དེའི་བསམ་པར་བརྟེན་ནས་གནམ་ལས་བབས་པར་འདོད་པའང་དེང་སང་
 བརྟག་ན་གོ་བ་ལེན་ཐུབ། གཞན་དེ་དག་ལས་གནས་ལྷགས་དང་མཐུན་པ་
 ཞིག་ནི་«ལྷའུ་ཆོས་འཕྱུང་»དང་ལྷ་སྤྱང་རྩེ་པོའི་«ལྷམ་བྱ་སྤྱང་གི་དཀར་
 ཆག»སོགས་སྤྱ་གཉེན་གྱི་བཅའ་པོ་པོད་ལྷལ་སྤྱོད་པོ་ནས་བྱ་མོ་བཅུན་བྱ་བའི་བྱད་
 མེད་གཅིག་ལ་སྤྱས་དགུ་ཡོད་པའི་བ་རྒྱུད་ཡིན་པར་བཤད་པ་དང་། དུན་ནོང་
 ཡི་གེར་ཡང་“ཡབ་ལྷ་བདག་རྒྱལ་བཞུགས་པའི་སྤྱས། གཅེན་གསུམ་གཅུང་
 གསུམ་ན། བྱའི་བདུན་ཆོགས་དང་བདུན། བྱའི་བདུན་ཆོགས་ཀྱི་སྤྱས།
 བྱི་ཉག་གྱི་བཅའ་པོ། ”ཞེས་བཤོད་པས་དེ་དག་ལ་དཔྱད་གཞི་དང་ཡིད་
 བརྗོད་རུང་བའི་གནས་སྤང་ངོ་། །ཡང་བཅའ་པོ་འདི་ཉིད་ནས་ཐོན་གྱི་ལོ་
 ཆོགས་ཐང་ལ་མཁས་པ་སྤྱོད་ཐོན་དག་གི་བཞེད་ལྷགས་མི་མཐུན་ལ། ལྷ་ས་སྤྱ་
 འདོད་རྒྱལ་སྤྱིའི་བར་ལ་ཏ་ལ་མ་ལོ་གངས་སུ་བརྒྱ་ལྷག་རྒྱག་ཀྱང་། དེང་

གི་མཁས་པ་འི་དབང་པོ་སྟོན་དཔོན་དྲུང་དཀར་རིན་པོ་ཆེས་སྤྱི་ལོ་སྟོན་གྱི་ལོ་
 བརྒྱ་དང་བརྒྱ་བརྒྱན་ཅུ་ལ་གཉའ་བྱི་བྱོན་པར་བཞེད་ཅིང་། ཡང་སྤྱི་ལོ་
 བོད་མི་མཁས་པས་བོད་རྒྱལ་ལོ་ཞེས་ལོ་གྲངས་བགྲང་བའི་འཁུགས་སྤྱི་ལོ་གཉའ་
 བྱི་བྱོན་ནས་ད་བར་ལོ་རྒྱུས་སྟོན་བརྒྱ་ལྷག་སོང་བར་བཞོད་པས་དུས་དེ་ཅུ་
 ལ་ཁེལ་བ་པལ་ཆེར་མཐུན་པར་འདུག་སོ། ། གཞན་ཡང་བཅན་པོ་འདི་པའི་
 རིང་ལ་ཆེ་མི་གཤེན་སྟུ་རྒྱལ་བྱ་བ་སྟགས་སྟོན་པོ་དང་སྟུ་བོན་ལ་བཞེན་ནས་བོན་
 བསྐྱར་ཞེས་ལོ་རྒྱུས་འགྲའ་ན་བཤད་པ་ལྟར། དེ་ཡང་བོད་རང་ས་ན་སྤར་ཡོད་
 གནད་མའི་ཆོས་འཁུགས་ཀྱི་བསམ་སྟོན་ཟུང་གཞིའི་སྟེང་ནས་བྱུང་བའི་བོན་ཆོས་
 རྟག་པ་ཡིན་པས་བྱུང་མཐའི་སྐབས་སུ་བརྟོག་བོན་ཞེས་བརྟོན་ཅིང་། དེ་གཙོ་
 པོ་འབྱུང་བ་ལྟ་ལྟའི་ལྟ་དང་ཡུལ་བྱིས་མམ་དག་ལྟ་ལྟ་བུའི་རིགས་ལ་སེམས་ཅན་
 བ་འཁུགས་སྟགས་ཀྱིས་དམར་མཚོད་བྱས་པ་ཅུ་ལས་གཞུང་འཁུགས་དང་ལྟན་
 པའི་ཆོས་འཁུགས་ཤིག་ཏུ་བྱུང་མེད་ཅེས་དེང་གི་མཁས་པས་གསུངས་པ་བཞིན།
 དེ་ནི་སྤྱི་ལོ་བོན་འཁུགས་བྱུང་བའི་ཆར་གཞི་དང་རྒྱུ་ཡུལ་པ་ལགས་སོ། ། ཡང་
 ལ་ལས་ཁྲོང་བཅན་སྟོན་གྱི་བོད་རིགས་ལོ་རྒྱུས་རྣམས་ཟེར་སྟོན་ཅུ་བགྲང་
 བས་གཉའ་བྱི་སྟགས་བྱོན་པར་མི་འདོད་ཀྱང་། འདི་དག་ནི་གཙོ་བོ་སྤྱི་ལོ་
 ལོ་རྒྱུས་འཕེལ་རིམ་ནང་དུ་བྱེན་སྟོན་གས་དང་བཅས་པས་བྱུང་བ་རྒྱན་ཆད་པ་
 མ་གཏོགས། རྟོན་དངོས་སུ་གཉའ་བྱི་བཅན་པོ་ལྟ་བུས་བོད་ཀྱི་སྤྱི་ཆོགས་
 འཕེལ་རྒྱས་ལ་སྐལ་འདེད་དང་བྱས་རྗེས་བཞག་ཡོད་པར་མ་ཟད། རྟོན་སྟུ་
 བོད་རྒྱུས་རྒྱུད་ཆོ་བའི་རྒྱལ་ཕན་གཅིག་རྒྱུར་བྱས་སྟགས་རང་ཉིད་ཡུལ་ཁམས་དེས་
 ཅན་གྱི་རྒྱལ་པོ་མཛད་པས། སྤྱི་ལོ་སྟུ་རྒྱལ་བཅན་པོའི་ཆབ་སྲིད་ཀྱི་ཆར་གཞི་
 བཏོང་ཞིང་བོད་ཡུལ་ཡོངས་སྟོན་གཅིག་རྒྱུར་ཡོང་བའི་མགོ་བརྩམས་པའང་
 ཡིན་པས་རང་རེའི་ལོ་རྒྱུས་སྟུ་བ་ཀྱན་གྱིས་བོད་རྒྱལ་སྟགས་མར་བགྲང་བ་ནི་དོན་
 ལ་གནས་པ་ལགས་སོ། །

བོན་ལུགས་བཀའ་ཅིང་བོན་ཆོས་ཁྱད་གསུང་གིས་གཞུང་ནམས་བཟུངས་པ་
 ཆབས་ཅིག རྩོན་ལྷུང་གི་རང་དེའི་ལོ་རྒྱུས་ནམས་དེ་རང་ལྷན་ཏུ་ནམས་མཁའི་
 པད་མའི་རྗེས་ལྷ་བརྒྱུད་ལ། དེ་ལྷུང་ལྷིས་ལྷ་ཤིས་པའི་ལོ་རྒྱུས་ནམས་རང་གི་
 ལྷུང་མཁའི་འདོད་ལུགས་ཆེ་བས་དེ་རང་ཆོས་བོད་ཀྱི་གནའ་རབས་ལོ་རྒྱུས་ལྷིང་
 སྐབས་། རྗེ་གཉེན་ཁྱི་བཅན་པོ་ནམས་སྤོང་བཅན་སྐམ་པའི་བར་གྱི་རྒྱལ་རབས་
 ལྷམ་ཅུ་ཅ་གངས་ཀྱི་ལྷུང་བ་བརྗོད་ཆེ། ལོ་རྒྱུས་ཡིག་ཆར་གི་རྒྱ་ཆ་མིན་ཏུ་ལྷུང་
 བས་ཞིབ་རྒྱུས་མིག་བརྗོད་པར་འདོད་པ་ནི་ཉ་ཅང་གིས་དགའ་བའི་གནས་དང་།
 ཆོས་ལྷ་སྐབས་བབ་ཀྱི་པོད་རྒྱལ་གཉིས་བ་ནམས་གདུང་རྒྱུད་ལྷི་མ་ནམས་ཀྱི་སྤོང་
 ལ་དེ་བས་ལྷུང་དཔྱད་བརྗོད་ཀྱི་གཞི་མེད་ཁར། པོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ཡིག་ཆར་ཀྱན་
 ཏུ་འང་འདི་ནམས་ཀྱི་སྐབས་ལྷ་“ཁྱི་བདུན་ནམས་ལེགས་ཏུག་དང་ལྷེ་བརྒྱད་”ཅས་
 པ་ལྷ་ལྷའི་བཟུས་མཆན་ཅམ་དང་། ཡང་ན་“དེའི་སྐས་དང་དེའི་སྐས་”ཞེས་
 ཆོག་འཕྱུ་རེ་གཉིས་ཀྱིས་རྒྱལ་རབས་ཏུ་མ་ཞིག་འཕར་ས་ཏེ་བཀའ་དམོས་པར་མ་
 ཟད། ལྷུང་བ་བརྗོད་སྐབས་ལྷུང་རྒྱལ་རབས་ཉེར་བདུན་གྱི་རིང་ལ་བོད་ཀྱི་
 ཆབ་སྲིད་ལྷུང་ལྷེ་འོ་བོན་གཞུམ་གྱིས་བཟུངས་སོ་ཞེས་ལྷི་བཟ་ཅམ་གྱི་ཆོག་འཕྱུ་རེ་
 གཉིས་མ་གཏོགས་མེད་གཤིས། འདིར་དེ་མིན་གྱི་ལྷུང་བ་གསར་བ་ཞིག་
 བརྗོད་འདོད་རྒྱུས་ལྷུང་འབྲལ་སྤང་ཁོ་ནར་ཟད་དོ། །ཡིན་ན་ཡང་། འདིའི་
 བད་ཀྱི་ས་བཅད་མི་སྤོང་ཅམ་ཏུ་ལོ་རྒྱུས་ཡིག་ཆར་དང་སྐབས་འགར་པོན་པའི་
 ཡི་གེ་དྲངས་ཏེ་ལྷུང་ཟད་ལྷིང་ན། དེ་ཡང་«ཆོས་འཕྱུང་མཁས་པའི་དགའ་
 རྩོན»ཏུ་རྗེ་གཉེན་ཁྱིའི་ལྷུང་བ་བརྗོད་རྗེས་ཀྱི་སྐབས་འདི་ལ་“རྒྱལ་པོ་དེ་སྐས་ལྷ་
 ཁྱི་བཅན་པོ་ལྷེ། །དེ་ནས་དེང་ཁྱི་སྐྱི་མེར་ཁྱི་དང་། བདག་ཁྱི་སྐབས་ཁྱི་
 བཅན་པོ་ཞེས་བྱ་བ། ། འདི་ནམས་གནམ་ལ་ཁྱི་བདུན་ཞེས་ལྷ་ལགས། །
 ལྷམ་གྱི་མཆན་གནམ་ལུག་ལུག་ཟེར། དེ་ལས་རྒྱུས་པས་ལུག་ཁྱི་བཅན་པོ་
 དེ་བཞིན་ཏུ་ས་དེང་དེང་། སོ་བམ་བམ། རྟག་མེར་མེར། བདག་ལྷ་

དཀར་མོ། སྤྱི་བའ་ལྟ་སྟོན་མོ་རྣམས་ཡུམ་ཡིན་པས་སོ་སོའི་མཆན་ལས་.....
 བཏགས་ཤེས་(ཞེས་) གྲང་གྲག་གོ་ རེ་བྲག་མི་ཐོགས་མཐའ་ལ་གཤེགས་.....
 བཞུད་བྱེད། །ཉིན་བཞིན་སར་བྱོན་མཆན་བཞིན་མཐའ་ལ་གཤེགས། །སྤྱི་
 གྱིས་ཆིབས་ཁ་ཐོབ་པར་གྱུར་པ་ན། །སྤྱི་བྲག་ལ་འཇུས་ནམ་འཁར་གཤེགས་སོ་
 སྐད། །ལྟ་ལ་རོ་མེད་འཇའ་ཆོན་ལྟར་ཡལ་བས། །གྲོངས་གྱི་བང་སོ་གནམ་ལ་
 བཏབ་ཅེས་གྲགས། །” ཞེས་གནམ་གྱི་ཁྲི་བདུན་དུ་གྲགས་པའི་བཅན་པོ་ཕྱི་མ་
 དུག་གི་ཡུམ་གྱི་མཆན་དང་བཅས་རིམ་པ་བཞིན་གསལ་བོར་བཀོད་ཡོད་དེ།
 སྤྱི་རྣམས་གྱི་མཆན་ཡང་སོ་སོའི་ཡུམ་གྱི་མཆན་ལས་བཏགས་པར་གྲགས་ཞེས་
 བཤད་ཅིང་། ད་དུང་བཅན་པོ་འདི་རྣམས་ལ་ལྟའི་རྩ་འབྲུལ་ལྟར་པས་གནམ་
 མཐའ་འགོ་རྒྱས་པ་སོགས་བཀོད་པར་མ་བཟད། སྤྱི་རྣམས་གྱིས་རྟའི་ཆིབས་
 ཁ་བྱབ་པ་ཅམ་ན་ཡབ་རྣམས་སྤྱི་བྲག་འཇུས་ཏེ་མཐའ་ལ་སོང་ཕྱིར། ལྟའི་ཡུས་
 རོ་མེད་ཕྱིར་གྲོངས་པའི་དུར་བྱང་ས་ལ་མ་བཅིགས་པར་བང་སོ་གནམ་ལ་བཏབ་
 ཅེས་གྲགས་པར་བཤད་ལ། དུན་དྲོང་ཡིག་ཆ་དང་བོད་གྱི་སོ་རྒྱས་གཞན་པ་
 ཡལ་ཆེར་ཡང་མཆན་རེ་གཉིས་མ་གཉོགས་འདི་དང་བཤད་ལུགས་མཐུན་པ་
 ཡིན་ནོ། །དེ་ཡང་འདི་རྣམས་བོན་པོ་དག་གི་འདོད་ལུགས་ཡིན་པ་སྟོས་མ་
 དགོས་མོད། འོན་ཏེ་འདིའི་ནང་ནས་ང་ཆོས་ཤེས་བྱབ་པ་ནི་དང་སོ་སྤྱི་
 རྣམས་གྱི་མཆན་སོ་སོར་ཡུམ་གྱི་མཆན་ལས་ཆ་ཤས་དུས་ཏེ་བཏགས་པ་ནི་སྐབས་
 དེའི་ལུགས་སྟེལ་བྱུན་མོང་མ་ཡིན་པ་ཞིག་རྒྱ་ངེས་སྤིད་ཀྱང་། ཡང་ལ་ལས་
 འདི་ནི་སྐབས་དེར་བོད་སྤྱི་ཆོགས་སུ་མ་རྒྱད་རུས་རྒྱད་གྱི་བྱང་ཆོས་ལུས་ཡོད་
 པའི་མཆན་རྟགས་སུ་འདོད་ཀྱང་དེ་ནི་རྟ་ཅང་འཕྱིས་དུགས་པས་མི་འཐད།
 གཉིས་སུ་རྩ་འབྲུལ་གྱིས་མཐའ་ལ་གཤེགས་པར་བཤད་པ་ནི་སྐབས་དེར་བོན་
 ལུགས་སྤར་ལས་དར་རྒྱས་བྱུང་སྟེ་མངོན་ཤེས་སོགས་ཀྱི་རྟགས་ཡོད་པ་ཤེས་བྱབ་
 ལ། བཅན་པོའི་གོ་གནས་བརྟན་ཆེད་གཉའ་བྲི་ནས་བཟུང་འདི་དག་གིས་ལྟ་

དབང་བསམ་པ་སྒྲིག་པའི་ཤུགས་ཆེ་ཆེར་བྱང་བ་མཛོང་བྱལ། གསུམ་ན་རྒྱལ་
 སོ་འདི་ནམས་དཔྱང་གྲངས་མང་སོ་མ་བཞུགས་ཤིང་གཤེགས་ཇེས་གནམ་ལ་
 སང་ཟེར་བ་ནི། སྐབས་དེར་ཡོད་ལ་བེམ་སོ་མེར་བཞེགས་པའི་སྒྲིལ་དར་ཡོད་
 པ་མཆོན་སྟམ། ཡང་ཐོན་སོའི་ལོ་རྒྱུས་ནམས་སུ་སྐབས་དེར་ད་དྲུང་རྒྱལ་སོ་སོ་
 སོར་སྐྱབས་ཁུངས་ཀྱི་ཐོན་གཤེན་རེ་རེ་ཡོད་པར་བཤད་ཅིང་། «སྤྱི་པ་རྒྱུད་ཀྱི་
 ཁ་བྱང་ཆེན་མོ»ལྟ་བུར་སྐྱབས་ཐོན་ནམས་ཀྱི་མཆོན་དང་བཅས་རིམ་པ་བཞིན་ཡོད་
 ལ། དེ་མིན་ཐོན་ཀྱི་«བྱམས་མ»དང་«སྐྱགས་པ་གྲིང་གུགས་»^① ལྟ་བུ་སོགས་
 ན་ཐོད་རྒྱལ་འདི་དག་གི་སྐབས་སུ་ཐོན་ལུགས་སྐབས་སྤེལ་བྱེད་སོག་བཅན་སོ་སོ་
 སོས་ཀྱང་གསལ་ཁང་རེ་རེ་བཞེངས་པར་བཤད་པ་དང་། གཞན་གཤམ་རུ་
 གཡོན་རུ་བཅས་ཀྱི་ལུལ་རུ་ཐོན་ཀྱི་འདུ་གནས་སོ་བདུན་ལྟ་བུ་བཅུགས་ཤིང་།
 དེ་ལ་བཞེན་ནས་ཐོན་ཀྱི་ལྷུ་བ་ཚོ་དང་མཁས་པ་མང་སོ་ལྷོན་པར་བཤད།
 གང་ལྟར་འདི་ཐམས་ཅད་སྐྱངས་བཅུན་ཞིག་ཡིན་པ་ཁ་མཆོན་གཙོད་དཀའ་
 རྒྱུ་སྐབས་དེ་ལ་ཐོན་སོ་དར་ཡོད་པ་དང་། ཐོན་ལུགས་དང་འབྲེལ་བའི་ཐོད་
 ཀྱི་མངའ་རིས་དང་གནའ་རབས་རིག་གནས་སོགས་དར་རྒྱས་བྱུང་ཡོད་པ་ཕྱིས་
 ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ནམས་ལས་ཀྱང་ཤེས་གསལ་བ་བཞིན་ལགས་སོ། །

༩. རྟོད་ཀྱི་ལྷེངས་གཉིས་ཁྱོན་རྒྱལ།

དེ་ཡང་གནམ་ཀྱི་ཁྱི་བདུན་ནས་བརྒྱད་པའི་རྒྱལ་རབས་བརྒྱད་པ་དང་
 དཔྱབ་གཉིས་ལ་ཐོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ཡོངས་གུགས་ན་རྟོད་ཀྱི་ལྷེངས་གཉིས་ཞེས་ཟེར་
 ཞིང་། དེ་གཉིས་^②ལས་ཐ་མ་རྒྱལ་སོ་གི་ལུལ་བཅན་སོ་ནི་ཡབ་སྐབས་ཁྱི་བཅན་

① འདི་གཉིས་«ཁང་ཐོད་ལོ་རྒྱུས་»ཞེས་པའི་དེ་བ་རུ་ཡོད།

② ཀྱི་ལུལ་བཅན་སོ་ཡབ་སྐབས་ལྷེངས་པ་རྒྱལ་བ་རྒྱུད་དུ་ཕྱིས་ཡོད།

39

མོག་མར་བཤམས་མ་ཐག བོན་གཤེན་དག་གི་ཚབ་བྱེད་མི་ལྟ་སྟོན་པོ་ལོ་རམ་
 བྱ་བས་གཤེས་ཏེ་སྤྱོད་བཤམ་བཞེན་ནས་ཀྱལ་པོ་སྤྱོད་ས་པར་བྱས་ཤིང་། བཅོན་
 པོའི་སྲས་དག་ཀྱང་རེ་ཞིག་ཡུལ་གཞན་གོང་པོར་སྤྲུགས་ནས་སྤྱོད་དབང་འཕྲོག་
 པས། བཅོན་པོ་མཁས་མཛངས་ཅན་འདི་ལ་མི་འོས་པའི་པམ་ཁ་ཆེན་པོ་བྱུང་།
 བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་རྣམས་སུ་བཅོན་པོ་བསྐོངས་པའི་གདུང་ཡང་ཡར་སྤྱང་གི་རྒྱལ་
 བརྒྱར་པར་བཤད། དེ་ལྟ་བུའི་བསམ་སྤྱོད་རན་པ་སྤྱིལ་བར་མ་བྱེད་ད་དུང་
 བོན་པོའི་རྗེས་འབྲང་རྣམས་ཀྱིས་གི་གྲམ་བཅོན་པོར་སྤྱོད་ལོག་གིས་རན་སྤྱོད་ཏེ།
 བཅོན་པོ་བསྐོངས་སྤྱོད་མཚན་བཏགས་ནོར་བ་དང་ཡང་ན་བྱགས་ལ་གདོན་
 བྱགས་ནས་ཐེར་བ་ལྟ་བུའི་གཏམ་རྒྱུད་མཚར་ལ་རིང་བ་ཞིག་རྟོག་བཟོས་སྟོག་
 པར་བྱས་པས། ཕྱིས་ཀྱི་བོད་ཡིག་ལོ་རྒྱུས་རྣམས་སུ་འདྲ་བྱགས་དེ་བཞོད་ཡོད་
 པ་བཞེན་ནོ། །

དེ་ལྟར་བཅོན་པོ་འདི་ཉིད་བསྐོངས་པས་ཀྱལ་སྤྱོད་ཤོར་ཞིང་གདུང་རྒྱུད་
 བརྒྱད་པ་བཅས་ཀྱི་སྤྱོད་ཆེན་པོ་བྱུང་ནས་རིང་ཞིག་འདས་ཆོ། བས་ཞིག་
 བཅོན་པོའི་རྒྱུད་ལ་ལྟ་བུ་ལས་སྤྱོད་བྱ་བའི་མཁས་མཛངས་དཔལ་གསུམ་ལྟ་
 པའི་སྟོན་པོ་ཞིག་བྱོན། དེ་ཡང་བོད་ཀྱི་དེབ་ཐེར་རྣམས་སུ་ཀྱལ་པོའི་བཅོན་
 མོར་ཡར་ལྟ་ཤམ་པོའི་རྒྱལ་བྱ་ཞིག་སྤྱོད་པར་བཤད་ཀྱང་། ཏུན་ཏོང་གཏེར་
 ཡིག་ཏུ་བཀགས་ཀྱི་རྒྱང་མའི་རྩོར་བྱ་ཞིག་ཆེར་ཏེ་པ་མིང་གི་ཡུལ་དུ་བྱོས་ཡོང་བ་
 ལས་ཏུ་ལས་སྤྱོད་བྱོན་རྒྱལ་བཞོད་ཡོད་པས། གང་ལྟར་ཏུ་ལས་སྤྱོད་བྱ་བའི་བྱ་
 དེ་ལག་ཆགས་རྗེས་ཡུམ་ལས་སྤར་གྱི་ལོ་རྒྱུས་ཏེ་རྒྱལ་པོ་བསྐོངས་ཤིང་སྲས་སྤྲུགས་
 པ་བཅས་ཀྱི་གནས་རྒྱལ་ཀྱན་ཤེས་པས། དང་པོ་རྒྱལ་སྤྱོད་སྤྱོད་པའི་མངའ་
 བདག་བཅོན་པོའི་སྲས་བཅའ་དགོས་པར་བསམས་ནས་སྤྱོད་པས་གོང་ཡུལ་དུ་
 སྲས་ཤུག་བྱེད་བཤམ་ཏེ་གདན་དྲངས་ཤིང་། ཡང་བཅོན་པོ་འདི་པའི་
 ཡུལ་དུ་སྲས་ཅི་ཅམ་ཡོད་པའི་བྱེད་ལ་རང་རེའི་ལོ་རྒྱུས་སུ་བ་རྣམས་ཀྱང་ཁལ་མི་

མཚུངས་ཤིང་། སལ་ཆེར་གྱིས་སྤྲུལ་སྤྲུལ་མོ་བཞིར་འདོད་ཀྱང་དུན་ཉིད་ཡིག་
 ཆ་དང་དེ་མོའི་བྲག་བཞོས་ཡིག་བཅས་སུ་ཤ་ཁྱི་དང་ཉ་ཁྱི་བའི་གཅེན་གཙུང་
 གཉིས་ལས་མི་འདུག་པས་སྤྲུལ་གཉིས་ཡིན་པ་བདེན་ཤས་ཆེ་སྟེ། དེ་ནས་རུ་
 ལས་སྤྲེས་ཀྱིས་སྤྲུལ་གཉིས་ལ་དམག་གི་དཔུང་འདེགས་རྒྱས་བྱས་ཏེ་ཚོག་མར་
 ཡབ་ཀྱི་དགའ་ཤ་ཤར་ས་ནས་ལོ་ངམ་འཁོར་དང་བཅས་པ་ཙ་མེད་བསྐྱགས་ཚོག་
 “འགྲོང་ནི་བཅོན་དུ་བབྱང་། དུད་ནི་མནང་སུ་བཆད་ (བཅད) ནས་” རྒྱལ་
 ཁ་ཚོ་བཅིང་། དེར་བཞེན་ཡབ་རྒྱལ་པོའི་ཆབ་སྲིད་ཀྱི་འཕྲོར་བསྐྱར་ཆེད་སྤྲུལ་
 ཤ་ཁྱིའི་མཆན་སྤྲེ་གྲང་རྒྱལ་དུ་གསོལ་ཏེ་བཅན་པོར་བསྐོས་ལ། ཉ་ཁྱི་ཞོང་
 པོའི་རྗེ་མཛད་ནས་རུས་སྤྲེས་བར་དུ་གདུང་རྒྱུད་ཡོད་པ་ལགས། དེ་ལྟར་རུ་
 ལས་སྤྲེས་སློན་པོ་བྱས་ཏེ་དཔེར་མཛད་ས་རུས་གསུམ་གྱིས་རྒྱལ་སྲིད་རྒྱུང་བར་
 རྒྱས་སྤྲེས་སློན་པོ་མེད་པ་བྱས་པས་བཅན་པོས་ཁྱ་པོར་བཀྱར་བས་བོད་ཀྱི་རུས་
 ཁྱ་བྱང་བར་བཤད་ལ། ཡང་རྒྱལ་པོའི་མངའ་ཐང་བདེ་ལ་བཞོད་ཅིང་སྲིད་
 དབང་བཟན་འདེགས་ཡོང་རྗེས་ཡབ་བཅན་པོའི་སྤྱར་སྤྱར་ཞོང་ཡུལ་ནས་སྤྲུལ་
 ཏེ་འཕྱར་བ་དར་ཐང་དུ་དུར་བཏབ་པས་བོད་ཀྱི་ཡིག་ཆར་ནམས་སུ་བང་མོའི་
 ཚོག་མ་འདི་ནས་བྱང་ཞེས་ཀྱང་སྲིད་ངོ་། །བཅན་པོ་ཡབ་སྤྲུལ་འདི་གཉིས་ཀྱི་སྤྲེ་
 རིང་ལ་དེ་ལྟ་བུའི་རྒྱལ་སྲིད་ལ་འཕྲོར་ཆེན་པོ་བྱང་བར་བཞུན་བོད་ཀྱི་སྤྲེ་
 ཚོགས་ཀྱང་འཕེལ་འཕྱར་ཆེན་པོ་བྱང་བ་ཡིན་ཏེ། ཁྱད་པར་དུ་སྤྲུལ་སྤྲེ་གྲང་
 རྒྱལ་གྱི་རིང་ལ་མཛད་ས་སློན་རུ་ལས་སྤྲེས་དང་བཅས་པས་མཐུ་རུས་ལེགས་པར་
 སྤེལ་བར་བཞེན། «མཁས་པའི་དགའ་སྟོན་» དུ། “མཛད་ས་པའི་ལས་སུ་
 ཤིང་བསྐྱོག་སོལ་བ་བྱང་། །དེ་ཡིས་རྟོ་བཞུས་གསེར་དཔུལ་ཟངས་ལྷགས་”
 བྱང་། །ཤིང་ལ་མིག་མིག་གསོལ་དང་གཉའ་ཤིང་བྱས། །ས་གཞི་བཞོས་ནས་སུ་
 རྒྱ་ཡུར་ལ་བྱངས། །སློན་པོ་དོར་བཞེད་ས་སྤྱང་ཐང་ཞིང་དུ་སྤྲོས། །བཟུལ་བའི་
 མི་ཐར་རྒྱལ་ཐམ་པ་བཅུགས། །སྤོས་པའི་མོ་རྟོག་ཚོག་མར་འདི་ནས་བྱང་། །

མཐོངས་ལྟགས་དང་འདྲེལ་བ་འབྱུང་བའི་ལྟས། །གནམ་པོན་གཤེན་པོ་ཆེ་དང་
 པོན་གཞུང་བྱུང་། །“ཞེས་པ་སོགས་བཞོད་པ་བཞིན། བོད་ཡུལ་ལ་སྐབས་དེ་
 རུས་གཉིས་རྩོམ་བྱུང་བའི་ལས་རིགས་བྱུང་བས་བཟོ་ལས་དང་བ་དང་། ཞིང་
 རྒྱགས་ལག་ཆ་ལ་ཡང་རྩེ་མཚོར་སོང་སྟེ་ཞིང་ལ་ཡུར་ཆུ་འདྲེན་པའི་ཆུ་མའི་ལོ་
 ཉོག་བྱུང་བ་མ་ཟད་འགྲིམ་འབྲུལ་ཐད་ཀྱང་ཆུ་ལ་བམ་ཆེན་འདྲེན་པའི་ཐབས་
 བྱུང་བ་སོགས་ཀྱི་ཐད་ནས་དབྱུར་ན་བོད་ཀྱི་དཔལ་འཕྱོར་དང་སོན་སྟེན་ལག་
 ཆལ་འཕེལ་རྒྱས་བྱུང་བ་ཤེས་ཤིང་། གནམ་སྐྱ་མཁམ་འབྱིང་བ་ལྟག་ཅེ་རྒྱ་ཆེར་
 བརྒྱན་པ་སོགས་མདོར་ན། བོད་ཀྱི་ཆོགས་སྟེང་དེའི་སྟོན་གདོད་མའི་སོན་
 སྟེན་ཕྱིད་སྟངས་དང་འཆོམ་པའི་ལས་ལྟགས་ལྟས་ཡོད་པ་ནམས་ཐད་དེ་བརྒྱར་
 བཞོད་དང་གོང་འཕེལ་བཟང་ནས། བོད་ཡུལ་གྱི་དཔལ་འཕྱོར་སྐར་ལས་
 ཆེས་ཆེར་སྟེལ་བར་མ་ཟད། གོང་ནས་སྒྲུས་པ་བཞིན་ཆོས་ལྟགས་ཀྱང་ཕྱར་གྱི་
 བརྒྱལ་པོན་ལས་འབྱུར་པོན་དུ་དར་རྒྱས་སོང་སྟེ་པོན་གཞུང་བྱུང་བས་པོད་ཀྱི་
 སྟེན་འཕྱོར་རིག་གསུམ་གང་གི་ཐད་ལ་མང་གཞི་བརྟན་པོ་བཟོང་བ་དང་བྱས་
 རེས་མི་དཔན་པ་ཞིག་བཞག་ཡོད་པ་ལགས་ན། འདི་དག་ཀྱང་མཛོངས་
 འཕྲུལ་ཅན་གྱི་སྟོན་པོ་དུ་ལས་སྟེས་ལ་རག་མ་ལས་པ་མེད་མྱོང་། བོད་ཀྱི་
 མཁས་པ་སྟོན་མ་དག་གིས་མགྲིན་གཅིག་དུ་འདི་པ་པོད་ཀྱི་མཛོངས་མི་བདུན་གྱི་
 དང་པོར་བཤང་བ་ཡང་དོན་ལ་གནས་པའི་གདེང་འཛིག་ཡིན་ནོ། །

༡. ས་ཡི་ལོགས་བྱག་ཕྱོན་ཆུལ།

དེ་ཡང་བོད་ཀྱི་ཆུལ་རབས་ལས་སྟོན་དུ་སོང་བའི་གནམ་གྱི་བྱི་བདུན་དང་
 སྟོད་ཀྱི་སྟེངས་གཉིས་ཞེས་པའི་བྱི་མ་བཅན་པོའི་གདུང་རབས་དགུ་བ་ནས་བཙོ་
 རུ་བའི་བར་དུ་རང་དེའི་ལོ་རྒྱས་ཡོངས་ལྟགས་སུ་སྟེ་མིང་ལ་ས་ཡི་ལོགས་བྱག་

ཅེས་ཟེར་ཞིང་། འདི་ནམས་ཀྱང་གོང་ནས་ཁྱི་བྱུ་མ་དག་གི་སྐབས་
 ལུ་སྐང་བ་ལྟར་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་ཁྱི་མ་ཚོགས་ཤིག་གི་དབང་གིས། ཁོད་ཀྱི་རྒྱལ་
 རབས་དེ་བ་ཐེར་ནམས་ལུ་བཅན་པོ་དང་ཡུམ་གྱི་མཚན་ཅམ་ལས་ལྷུང་བ་བཟོད་
 པ་ལྷུང་བས། འདིར་ཡང་ལྷུང་ཡོད་པོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ནམས་ལུ་བཟོད་པའི་
 བཟོད་ལུགས་རི་བཞིན་ཅུང་ཟད་བཟོད་ན་མ་གཏོགས་སུས་ཀྱང་ལོགས་སུ་
 གསར་བ་ཞིག་དགར་བའི་དལ་བ་མ་མཆིས། དེ་ལ་«ཆོས་འབྱུང་མཁས་པའི་
 དགའ་ཉོན»ཏུ་སྤྱི་ལྟར་རྒྱལ་གྱི་ལྷུང་བ་བཟོད་རྗེས་སུ། “དེ་དང་བཅུན་མོ་
 འོ་མ་བང་སྒྲན་མཚོའི་སྤྱུལ། ལེགས་དུག་ཐོག་མ་ཡི་ཤོ་ལེགས་ཤེས་(ཞེས)ལ། །
 དེ་ཡི་སྒྲོན་པོ་ལྟ་མགོ་དགར་ཞེས། །ཁྱ་ཁྱ་རུ་ལས་སྒྲེས་ཀྱི་བྱ་ཡིས་བྱས། །
 འཕྱལ་སྒྲོན་མཛངས་མི་བྱུན་གྱི་གཉིས་བ་ཡིན། །མཛངས་པའི་ལས་སུ་ཞིང་ལ་
 ཁོར་ཁ་བཅིས། །འཕྲོག་ལ་བྱལ་ཅིས་སུ་རྒྱ་ཡུར་དུ་དྲངས། །མདའ་རུ་རྒྱ་མ་ཚོ་
 བ་འདི་ནས་དར། །རྒྱལ་པོ་དེ་ཤོ་ལེགས་དང་ཐི་ཤོ་ལེགས། །གོང་རུ་ལེགས་དང་
 ལྷ་བ་འཕྲོང་གཞེར་ལེགས། །ཤོ་ལེགས་ནམས་ནི་ས་ལ་ལེགས་དུག་ཟེར། །ཡུམ་
 རྒྱ་ལྷམ་བུ་མ། རྒྱ་ལྷམ་མེར་མ། མཚན་མོ་ལྟར་སྒྲན། མཚོ་སྒྲན་འཕྲོང་མ།
 གནམ་སྒྲན་ལྟ་མོ་ནམས་ཡུམ་ཡིན་ཟེར། འདི་དུག་གི་རིང་ལ་འཆིང་བ་ཅེ་དུག་
 བཅིགས། རྟག་ཅེ། མོད་ཅེ། ཡང་ཅེ། ཁི་ཅེ། ཅེ་མོ་ལྷུང་རྒྱལ། ཁྱི་
 བཅིགས་འབུམ་གདུགས་དུག་ཡིན། ལེགས་དུག་བང་སོ་གཡའ་ལྷུང་མཚམས་
 ལུ་བཏབ། །སྤང་ལ་འཇའ་ཆོན་རྒྱས་པ་འདྲ་འོ་སྤྲད།” ། ཅེས་ལེགས་དུག་ལས་
 རིམ་བ་ལྟར་བཅན་པོ་དང་སོ་སོའི་ཡུམ་ནམས་ཀྱི་མཚན་བཅས་དེ་དེ་བཞིན་
 གསལ་པོར་བཟོད་ཡོད་པ་དང་། དེ་བཞིན་དུ་ང་ཚོས་ཤེས་རྒྱ་ཞིག་ནི་བཅན་
 པོ་འདི་དག་གི་སྐབས་སུ་ལྷུང་ཡོད་པོད་ཀྱི་སྤྱི་འཕྲོར་རིག་གསུམ་གྱི་མང་གཞིའི་
 རྟོང་ནས་སུ་མཐུད་དུ་འཛིན་སྒྲོལ་སྤེལ་གསུམ་གྱིས་དར་སྤེལ་དང་། ལྷུང་པར་
 དུ་ལེགས་དུག་ཐོག་མ་ཡི་ཤོ་ལེགས་བཅན་པོའི་རིང་ལ་མཛངས་སྒྲོན་ལྟ་མགོ་

དཀར་བྱ་བའི་མཐུ་རྩལ་ལ་བརྟེན་ནས་ཞིང་ཕྱགས་ལག་རྩལ་རྗེ་མཐོར་ཤོང་བར་
 མ་ཟད། ཞིང་ལས་ཐད་དོར་ཁ་དང་འཕྲོག་ལས་ཐད་བྱལ་གྲངས་ཅིས་པ་ཞིང་།
 དོར་ནི་ནོར་གཉིས་ཀྱིས་ཉིན་ཞིག་ལ་ཚོ་བྱལ་བའི་ས་ཞིང་གི་ཚད་ལ་གོ་ཞིང་།
 བྱལ་ནི་བཞེན་མའི་ཁ་གྲངས་གྲངས་པ་ལ་ཟེར་བས་ཞིང་ཕྱགས་ལས་ཀྱི་འབབ་ཚོ་
 ཅིས་གྲངས་ཀྱག་བའི་ལྷགས་སྒྲིལ་ཐོག་མར་བྱུང་ཞིང་། དེར་བརྟེན་བྱལ་རིགས་
 བསྐྱེལ་བྱས་དཔལ་འབྱོར་གོང་འཕེལ་བཏང་བར་བསྐྱེད་ཐོད་ཀྱི་ཁྱི་ཚྭས་
 འཕེལ་རྒྱས་ལ་སྒྲུལ་འདྲིད་དང་ཕྱགས་རྒྱུན་ཆེན་པོ་ཐེབས་པ་རེད། ཡང་
 བཅན་པོ་འདི་རྒྱག་པོས་སྒྲུ་མཁར་རེ་རེ་བཅིགས་པས་ཐོད་ཀྱི་འཇུགས་སྒྲུབ་དང་
 བཅོ་ལས་སྒྲུག་ཀྱི་བྱ་བའང་ཡར་རྒྱས་བྱུང་བ་དང་དེ་མིན་རིག་གནས་དང་
 འབྲེལ་བའི་ཐོན་ཆོས་ཐུར་བཞེན་བཀྱར་ནས་བཅན་པོ་སོ་སོས་བྱང་གསལ་ཁང་
 རེ་རེ་བཞེངས་པ་སྒྲུག་ཐོན་དཔེ་^① རྣམས་སྒྲུ་བཀོད་པ་ལྟར་ལགས་སོ། །དེ་ལྟར་
 བྱང་བ་འདི་དག་བྱང་ཐོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱས་ཡོངས་གྲགས་དང་བཅན་པོ་ལ་ལའི་མཆན་
 ཀྱི་ཡིག་འབྲུ་རེ་གཉིས་མ་གཏོགས་པལ་ཆེར་མཚུངས་པ་ཡིན་མོད། འོན་ཀྱང་
 ཏུང་ཏྲོང་ཡིག་ཆར་སྐབས་འདིར་ཏུང་ཟད་རྣོག་འཛིང་ལྟ་བུར་སྒྲུང་ཡང་ཞིབ་ཏུ་
 བརྟགས་ན་བཅན་པོའི་མཆན་དང་སྒྱི་མིང་གི་འཛོད་ལྷགས་ཐད་ལ་འགལ་བྱུང་
 བ་ཅམ་ལས་རྒྱལ་རབས་བྱིངས་ཀྱི་གོ་རིམ་འགྲིག་པར་སྒྲུང་ཞིང་། གཉེར་ཡིག་ཏུ་
 གཉའ་བྲི་བཅན་པོ་ཐུད་བའི་བྲི་ཁྱི་མ་ཐུར་བྱས་ནས་དེའི་དོད་ལ་གྱི་བྱམ་བཅན་
 པོ་ཡབ་སྐུས་བསྐྱན་པས་བྲི་བདུན་བྱས་ཤིང་། དེའི་རྩ་མར་བཅན་པོའི་མཆན་
 ལ་གསེར་བཅིག་བྱ་བ་ཞིག་བཀོད་དེ་ལྷགས་རྒྱག་དང་བདུན་བྱས་པས་རྒྱལ་
 རབས་བཅོ་ལྔ་ཆང་འདུག ཡིན་ཡང་འདིར་ཏུན་ཏྲོང་ཡི་གེས་གསེར་བཅིག་
 བྱ་བ་བཅན་པོ་ཞིག་གི་མཆན་ཏུ་བྱས་འདུག་ཀྱང་། དེ་ལ་གཡམ་ཏུ་སྒྲུག་ཆང་

① 《ཁང་ཐོད་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་ཞེས་པའི་བརྟན་པར་མའི་དེ་བུ་གསལ་ལ།

པའི་«ཡིག་ཆ་ང་མཁས་པ་དག་འབྱེད་»ཅེས་པར་“དེ་ནས་སྤྱར་(གི་གུམ་བཅན་
 པོའི་སྤྱར་ལ་ཟེར་)དེ། འཆོང་རྒྱས་གྲང་མོ་གྲང་ཚུང་གི་རྩོམ་ལ་སྤྱས་ནས།
 གནམ་ནས་གསེར་གྱི་ཐིག་ལྷ་གཅིག་སྤྱར་ནས་ དེ་ལ་ཐིམ་པས། གནམ་ལ་
 གསེར་ཐིག་དུ་མཆོད་ཆགས་སོ”། །ཞེས་དང་ཡང་གཏེར་ཡིག་ནི་དུ་“བསོས་
 བ་ནི་སྤྱ་ལྷེ་གྲང་རྒྱལ། །ཤོངས་ན་ནི་གྲང་མོ་གནམ་བསེ་བཅིག”། ཅེས་
 བཞོད་པ་ལྟར་ན་བསེ་བཅིག་གམ་གསེར་བཅིག་ནི་གི་གུམ་བཅན་པོ་ཤོངས་པའི་
 སྤྱར་གྱི་མིང་ཡིན་པ་ལས་བཅན་པོ་གང་ཞིག་གི་མཆོད་ནི་མིན་པར་ངེས་སྟེན་
 མོ། །

གནམ་ཡང་སྤྱོད་པོ་ལྷ་བྱ་མགོ་དགར་བྱ་བ་འདི་མཛངས་མི་དང་པོ་དུ་ལས་
 རྒྱུས་གྱི་བྱ་ཡིན་པར་བཤད་ལ། དེས་ན་སྤྱབས་འདིར་མཛངས་སྤྱོད་འདི་
 གཉིས་ཀྱི་རྒྱད་པ་དོན་དུ་གང་ལས་སྤྱར་ཚུལ་གྱི་ཐད་ལ་ཡང་བསྐྱར་ཚུང་ཐད་
 དཔུང་པར་བྱ་སྟེ། དེ་ཡང་སྤྱོད་ནས་སྤྱས་ཐིག་པ་བཞིན་ཐོད་གྱི་ལ་རྒྱས་དེ་བ་
 ཐེར་མང་ཆེ་བར་དུ་ལས་རྒྱུས་ནི་གི་གུམ་བཅན་པོའི་བཅུན་མོ་ལོང་མ་གྱིས་བྲན་
 དུ་བསོལ་ཆོ། ཡར་ལྷ་ཤམ་པོའི་རྒྱལ་པའི་བྱ་ཞིག་བལྟམས་ཚུལ་དང་དེ་ནས་རི་
 ལྟར་གསོས་ཚུལ་སོགས་གཏམ་རྒྱུད་དང་བཅས་པ་རྒྱས་པར་བཞོད་ཡོད་མོད།
 འོན་ཀྱང་བཞག་དགོས་པ་ནི་དུན་རྒྱུ་ཡིག་ཆར་“ཕྱང་གི་འོག་དུ་བཟགས་གྱི་བྱ་
 ལྷ་བྱ་དུ་ལས་རྒྱུས་ས་ཆོད་དང་། །རྒྱ་ས་ཆོད་དུ་འབབས་སོ། །རྒྱས་བཟགས་
 རབས་བཅད་(བཅད་)དུད་སྤྱ་སྤྱ་སྤྱ་། །བཟགས་གྱི་རྒྱང་བ་(མ)གཅིག་
 (གཅིག)སྤྱོས་ནེ། ས་རྒྱང་གི་ཡུལ་དུ་ཐར་ནོ། །སྤྱོན་(སྤྱོན་)བྱ་ཆེར་རྟེ་སང་
 བ་བྱང་རོ”། །ཞེས་རྒྱ་དང་བཟགས་བྱ་བའི་དུས་ཆོད་གཉིས་འབབ་ནེ་
 བཟགས་གྱི་རྒྱང་མ་ཞིག་པ་མིང་གི་ཡུལ་དུ་ཐར་ནས། ལྷ་ལ་བྱ་ཞིག་ཆེར་བ་

① རྒྱལ་གྱི་ལས་རྒྱུས་ས་ཆོད་པ་ལ་ལྷ་ལྷ་ལྷ་

བྱིས་རུ་ལས་སྐྱེས་ཕྱོད་ཚུལ་སྐྱེས་བཞོན་པའི་པ་མིང་བྱ་བ་བཅན་པོའི་ཁབ་ལ་
 ཟེར་བ་དེར་གྲོ་ཆུ་ཆེ་ཞེ། དེ་ལྟར་བྱིས་པ་རུ་ལས་སྐྱེས་བཅན་པོ་སྐྱེ་ཞེ་གྲང་རྒྱལ་
 བྱིས་ཁྱེ་པོར་བཀྱར་བ་ཡང་འདི་དང་འབྲེལ་བ་ཆེ་བས་དོན་ལ་གནས་པར་
 བསམས། གང་ཞེ་ན། རུ་ལས་སྐྱེས་ཀྱི་མ་ནི་གི་གུ་མ་བཅན་པོའི་ཡ་ནེ་ཉེ་པའི་
 སྤྱིང་མ་ཡིན་པ་དང་རུས་བཀྱགས་བྱ་བའི་ཆོ་བར་གནས་ལ་སོང་ཞེ་བྱིར་ལྟ་
 བས་བྱ་རུ་སྐྱེས་བཅན་པས་དེ་སྐྱེ་ཞེ་གྲང་རྒྱལ་བྱིས་ཁྱེ་པོར་བཀྱར་བར་གོར་མ་
 ཆག་ལ། ལྟ་བུ་མགོ་དཀར་ནི་དེ་ལྟ་བུའི་བཅན་པོ་དང་གཞུག་གི་འབྲེལ་བ་
 ཟབ་པའི་གཉེན་ཆེན་དུ་གཏོགས་པ་ཡིན་ནོ། །ཡང་བཅན་པོ་འདི་དག་གི་བད་
 སྐྱེ་གཡའ་སྤང་མཆམས་སུ་བཏབ་ཅེས་པ་ནི་སྐབས་དེར་བོད་ཀྱི་སྤྱི་ཚོགས་ཚོག་མི་
 པོའི་ལུས་ཉེན་རྩ་མགོ་དེ་མགོར་སྐྱེལ་བའི་སྤོལ་ཡང་བྱུང་ཡོད་པར་སྤྲིད་དོ། །

4. རྒྱལ་པོ་ལྷེ་བརྒྱད་ཀྱི་ཆུལ།

དེ་ཡང་བོད་ཀྱི་རྒྱལ་རབས་བརྒྱ་དྲུག་པ་ནས་ཉེར་གསུམ་པའི་བར་དུ་མོ་
 རྒྱས་དེ་བ་མེར་ནམས་སུ་སྤྱི་མིང་ལ་རྒྱལ་པོ་ལྷེ་བརྒྱད་ཅེས་ཟེར། རྒྱལ་པོ་འདི་
 དག་གི་བྱུང་བའང་སྔོན་ལ་ཡང་ཡང་སང་བ་བཞེན་ཏེ་རང་རེའི་ཡིག་ཆར་ཀྱན་
 བ་བཅན་པོ་དང་སོ་སོའི་ཡུལ་གྱི་མཆན་ཅམ་ལས་བྱུང་བ་བཞོན་མེད་པས།
 སྐབས་འདིར་ཡང་ལོགས་སུ་བྱུང་པར་བཞིག་བརྗོད་རྒྱ་མེད་བཞེན་དུ་མི་ལ་རས་
 པས་བྲལ་བྲལ་བཏབ་པའི་དཔེ་^① ལྟར་བྱུང་བཅུ་གཉིད་ན། དེ་ཡང་«ཆོས་འབྱུང་
 མཁས་པའི་དགའ་སྟོན»དུ་“དེ་ནས་རྒྱལ་པོ་ལྷེ་བརྒྱད་ཅེས་པ་བྱུང་། ཡུལ་སྐྱེ་
 ལུ་མ་རྒྱང་ལེགས། མཆོ་སྤྲན་བྲི་དཀར། ས་གཉན་མེར་མ། ལྷ་མ་མེར་མ།

① «མི་ལ་རས་པའི་རྣམ་ཐར»དུ་ཡོད་ལ་ཀུགས་གཅིག་རྒྱར་བརྒྱུས་ཀྱི་དཔེའོ།

འཇུག་མ་མཆོ། བྱིས་མ་ཆེ་མོ། བྱིས་པུན་གཉན་མོ། རྩན་བཅུན་ལྷག་
 རྩོད་ནམས་ཀྱི་སྐུ། ཟ་ནམ་ཟིན་ཤི། འཕྱལ་ནམ་གཞུང་བཅན་ཤི། སེ་
 རྩོད་ནམ་ཤི། སེ་རྩོད་པོ་ཤི། རྩོ་རྩོད་ནམ། རྩོ་རྩོད་པོ། རྩོ་རྩལ་པོ།
 རྩོ་རྩོན་བཅན་ཏེ་བརྒྱད་དོ། །ཤི་བརྒྱད་པར་སོ་རྩ་ཤི་གཞུང་ལ་བཏབ། །མཆོ་
 ལ་ཁ་བ་བབ་པ་འདྲ་འོ་རྩྭ་། །ཅེས་བཅན་པོ་དང་སོ་སོའི་ཡུམ་བཅས་ཀྱི་
 མཆན་རེ་རེ་བཞིན་གསལ་པར་བཀོད་ཡོད་ལ། འདི་ཡང་ཤོད་ཀྱི་ཡིག་ཆར་
 སལ་ཆེར་དང་མཆན་གྱི་ཡི་གེ་འགའ་རེ་མ་གཏོགས་གཅིག་འདྲར་སྤར་མོད།
 འོན་ཀྱང་རྩན་ཅོང་གཏིང་ཡིག་རྩ་ཤི་བརྩན་ལས་མི་འདུག་ཤི། དེ་ཡང་སྤྱིར་ད་
 ཆོས་ལོ་རྒྱུས་ཡིག་ཆར་ནམས་ལས་རྩན་ཅོང་ཡི་གེ་དག་པར་མཐོང་བ་ནི་རྩོས་ས་
 རྩོས་འཛིག་གི་རྩོ་ནས་བཤད་པ་ཡིན་གྱི། དེ་ལ་གཏན་ནས་འོར་འཕྱལ་དང་
 ཆད་ལྷག་འཕྱར་མི་སྲིད་པར་འདོད་པ་མིན་པས། དེའང་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་རྩས་ཡུན་
 རིང་བ་དང་འགལ་བྱིན་རྩ་ཆོགས་ཀྱི་དབང་གིས་སྐབས་འགར་དེ་ལ་གོ་ཤིག་དང་
 རྒྱར་བརྒྱུས་ཆད་ལྷག་བཅས་ཀྱི་རྩོན་ཡོད་པར་མཛོན་པས། སྐབས་བབ་ཤི་
 གཅིག་ཆད་པ་དང་མོང་གི་གསེར་བཅིག་ལྟ་བུའི་བད་ལ་ཡིད་ཆེས་དཀའ་བས་
 བཏག་པར་བྱ་འོས་ལ། འདིར་ཤོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ལྷི་གཞུང་ལྟར་རྩལ་པོ་ཤི་བརྒྱད་
 རྩ་བརྒྱད་པར་འབད་དོ། །དེ་ཡང་བཅན་པོ་འདི་དག་གི་མཆན་གྱི་ཡི་གེའི་གས་
 ལྷ་ཤི་ཞེས་པ་འདི་ཆར་མར་ཡོད་བས་མིང་དེ་ལྟར་ཆགས་པར་མཛོན་ལ། རྒྱར་
 དེ་ལྟ་བུའི་མཆན་ཐོགས་རྩལ་ཡང་མོང་གི་བྱི་བརྩན་དང་ལེགས་རྩལ་ནས་ཐུས་ཀྱི་
 བཅན་ལྟ་ལྟ་བུ་སོགས་སོ་སོའི་མཆན་གྱི་ཡིག་འདྲུ་གཅིག་པ་ནམས་རྩས་ནས་སྤྱི་
 མིང་རྩ་འདོད་རྩལ་མང་མོད། འོན་ཀྱང་སྐབས་འདིར་མོང་ནམས་དང་ཅུང་
 ཟད་མི་འདྲ་བའི་ཆ་ཡོད་པར་སྟུམ་ལ། རྩ་བའི་ཡི་གེ་དེར་གོ་དོན་དེས་ཅན་
 ཞིག་ཀྱང་ཡོད་ན་ཐང་ཤི། ཤོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ཡོངས་གྲགས་ལྷ་ཤི་གཉན་མོ་བཅན་
 པོ་ནས་ཐུས་ཀྱི་རྩ་ཐོ་ཐོ་དེ་བར་རྩ་ཆབ་སྲིད་ལྱང་ཤི་བོན་གསུམ་གྱིས་བསྐྱར་ས་

ཞེས་མགྲིན་གཅིག་ཏུ་བརྗོད་པ་དང་། ཡང་བཅན་པོ་དེམ་ཕྱོད་རྣམས་ལས་
 མཆན་ལ་ཐེ་ཅན་གྱི་རྒྱལ་པོ་བཙུ་མ་ཅན་ཡོད་པར་མ་ཟད། «མཁས་པའི་
 དགའ་ལྗོན» ཏུ་འོག་གི་བཅན་ལྟེ་སྐབས་སུ་“འབངས་དང་གཉེན་བསེས་མན་
 ཆད་ཐེ་ལྷོས་བཞག ། དེ་ཡི་དོན་ཏུ་ལྷོས་བཅན་པོ་ཟེར། །” ཞེས་སོགས་
 འབྲུང་བ་ལ་དཔག་ན་ཐེ་བྱ་བ་འདི་ཐེ་ཏུ་དང་འབྲེལ་བ་ཆེ་བས་མི་ཆོད་ཐེ་ན་ཐེ་
 དང་ལྷ་བྱ་བ་གཉིས་ཀྱི་སྐོ་དོན་མཚུངས་པར་ཡང་སྟོན་དོ། ། དོན་གྱི་ལོ་རྒྱུས་
 རྣམས་སུ་སྐྱུང་ཐེ་ཏུ་ཕོན་གསུམ་ནི་རྒྱལ་པོ་གྱི་བཅན་པོ་དང་སྐུ་ལྷོ་ཐེ་ཏུ་
 རྒྱལ་གྱི་ཕྱིར་ལ་དར་བར་འདོད་དེ། «མཁས་པའི་དགའ་ལྗོན» ཏུ་“མ་འོངས་
 སྐགས་དང་འདུལ་བ་འབྲུང་བའི་ལྷས། ། གནམ་པོན་གཤེན་པོ་ཆེ་དང་པོན་
 གཞུང་བྱང་། །” ཞེས་དང་“མདོ་ཐེ་འབྲུང་བའི་ལྷས་སུ་སྐྱུང་རྣམས་དང་།
 མདོན་པའི་ཐེ་ལྷོད་འབྲུང་ལྷས་ཐེ་ཏུ་སྟོན། །” ཅས་སོགས་རེ་རེ་བཞེན་དཔེ་
 དང་བཅས་ཏེ་བཀོད་པ་ལགས་ཀྱང་། འོན་ཏེ་སྐབས་འདི་ཅན་ལ་གསུམ་ག་
 ཅིག་ཅར་བྱུང་བར་བྱས་ན་དོན་དངོས་དང་ཅུང་ཟད་མཐུན་དགའ་བར་སེམས་
 ཏེ། སྐྱུང་སྐྱུང་ནི་སྟོན་ནས་སོང་ཟིན་པའི་རོ་ལངས་གསེར་སྐྱབ་དང་མཆིལ་
 བའི་སྐྱུང་དང་མ་སངས་ཀྱི་སྐྱུང་གསུམ་ལས་ཐ་མ་གཉིས་རྒྱ་དགར་ནག་གི་སྐྱུང་
 ཡིག་ཡིན་པས་སྐབས་དེ་ལ་ཕོད་ལྷལ་ཏུ་དར་ཡོད་ཐེད་ཆ་མ་འཆལ་ཞིང་། མུ་
 མ་མ་སངས་སྟན་དཔུང་སྐྱུང་ལྷ་བྱ་ནི་ཕོད་རང་གི་ཉན་བཤད་གྱི་སྐྱུང་ཏུ་དེས་
 ཀྱང་སྐབས་འདི་ཆོད་ལ་བྱུང་བར་མི་འདོད་དེ། རྒྱ་མཆན་ནི་སྐྱུང་སོང་བའི་
 སྐྱུང་རྒྱལ་གོང་ཏུ་མངའ་མཛད་ཏུག་ཏུ་བྱུང་ཞེས་པའི་སྐབས་སུ་མ་སངས་སྟན་
 དཔུས་དབང་བྱས་རྒྱལ་བཀོད་ཟིན་པ་དེ་ལ་གོ་དགོས་པ་གདོན་མི་ཟ་ཞིང་།
 དེ་མིན་ཕོད་རྗེ་གཉེན་ཁྱི་ཕྱོད་རྒྱལ་ཐད་ཀྱང་བཅན་པོའི་ཆེ་བ་དང་ལྷ་དབང་
 བསམ་པ་སྟོག་སྟེལ་བྱེད་ཆེད་རྒྱལ་པོ་དེ་མི་གཞན་དང་མི་འདུ་རྒྱལ་མང་པོ་
 བཀོད་པ་རྣམས་ཀྱང་སྐྱུང་གི་རྣམ་པ་ཁོ་ནར་ཟད་པས། དེ་ལྷ་བྱས་སྐྱུང་དང་

ཆབ་མིད་གཉིས་འབྲེལ་བ་བྱུང་བར་སྐྱམ་ཞིང་། ཡང་ཕྱེད་ནི་ཁོང་དང་གཤམ་
 ཚིག་གི་རྣམ་པ་ལྟ་བུ་ཞིག་ཡིན་པར་བཤད་པས་དེའང་«མཁས་པའི་དགའ་
 ལྷན་»མོགས་སུ་བཀོད་པ་དེ་ཁོང་ཁོ་ནར་འདུག་ལ། དེ་ལྟ་བུ་གདོད་མའི་དུས་
 གྱི་མི་རྣམས་བསམ་པ་བྱིས་སྒོ་ཅན་དུ་གནས་པའི་སྐབས་སུ་དར་ན་འོས་པ་ཙམ་
 ལས། དུས་མྱིས་གཞུང་དང་ལྷན་པའི་པོན་ལུགས་མང་དུ་བྱུང་བའི་ཆེད་དུང་
 ཕྱེད་ལ་དེ་འདྲའི་གོ་གནས་དང་རྒྱས་པ་ཡོད་པར་མཛོང་དགའ་བས། ཕྱེད་ཀྱི་
 མ་ནི་དེ་ལྟ་བུ་ཞིག་ཞེ་ཡིན་པ་གསུང་བའི་གནས་སུ་འབྱམས་གྱུར་། གང་ལྟར་
 སྤྱང་གི་མང་གཞི་ལས་ཅུང་ཟད་མཐོ་བའི་བསམ་སྒྲོ་སྐྱར་བྱེད་ཀྱི་ལག་ཆ་ཞིག་ཏུ་
 དེས་པས་ཆབ་མིད་ལ་སྤྱོད་པའི་གོ་སྐབས་ཡོད་ནའང་མྱིས་ཀྱི་དུས་འདི་ཙམ་ལ་
 སྤྱོད་ཅིས་སྐྱུས་ན་ཅུང་ཟད་ཐལ་ཆེ་བར་སྐྱམ་མོ། །ར་ཆོའི་བསམ་པ་ནི་གདོད་
 མའི་དུས་ཀྱི་སྤྱང་གི་རྣམ་པ་ལ་བརྟེན་ནས་ཕྱེད་བྱུང་བ་དང་དེ་གཉིས་ཀྱི་མང་
 གཞིའི་ཕྱོད་ནས་བརྗོད་པོན་བྱུང་ཞིང་། བརྗོད་པོན་གཞི་བྱས་ཐོག་འབྱུང་
 པོན་དར་བ་དང་དེ་ནས་བཟུང་གཙོད་པོན་ཆོས་གཞུང་ལུགས་དང་ལྷན་པར་
 བྱུར་ལ། ཡང་དུས་མྱིས་ཀྱི་པོན་དང་སྐབས་དེའི་པོན་གཉིས་ལ་གནམ་སའི་
 བྱུང་པར་ཡོད་ཅིས་བཤད་ན་ཐལ་ཆེ་བར་འབྱུར་ཡང་མྱིས་ཀྱི་པོན་ལ་ནང་བའི་
 བན་ལུགས་པ་མང་མྱིར་བྱུང་ཆེད། །ཡང་ཕྱེད་ཞེས་པ་ནི་ཁོང་ཁོ་ན་ཙམ་ཞིག་མ་
 ལགས་ཀྱི། དཔེར་ན་པོན་ལ་ལུགས་པའི་ཕྱེད་འབྱུལ་དང་གསང་བཞམ་ཐབ་
 གནད་ཀྱི་ཕྱེད་ལྟ་བུ་ཁོང་ཡིན་ན་དེ་འདྲའི་རྒྱ་གར་ལ་ཆེ། དེ་བཞིན་དུ་ཕྱེད་ལ་
 གོ་རྒྱ་ཅུང་ཐབ་མོ་རེ་ཡོད་སྐྱམ་ཡང་འོན་ཀྱང་མཁས་པའི་དབང་པོ་ཆོས་གྱུར་
 ཁོང་དང་གཅིག་ཏུ་བཞེད་དེ་བྱུར་དུ་ཡོད་ན་བཀའ་རྒྱུ་ཆེ་བྱ་ཞེས་གསུངས་པ་
 ལ་བསམས་ན་ཁོ་པོ་ལྟ་བུའི་སྤྱོད་ལུ་མིན་པ་ཤེས་ལ། འདི་དག་ནི་ཁར་བྱུང་
 གི་འཕྲོས་དོན་ཏེ། ཕྱེ་བུ་བའི་མཚན་ཡང་དེ་ལྟ་བུའི་ཤན་མྱིས་སུ་གནའ་པོའི་
 རྒྱལ་ལུས་པར་མངོན་མོ། །གཞན་ཡང་རྒྱལ་པོ་འདི་དག་གི་བང་སོ་རྒྱལ་བཏུ་བ་

པས་མཆོ་ཁར་ཁ་བ་བའ་འདྲ་ཡོད་ཅེས་པ་ནི་གྲགས་དེར་བོད་ཀྱི་སྤྱི་ཚོགས་ཐོག་
 བེམ་རྩ་རྒྱལ་བརྒྱུད་པ་དང་ཐ་ན་རྟེན་བསྐྱེད་པ་རྟེན་ཐོབ་འདེབས་པའི་སྒོལ་
 ཡང་དར་ཡོད་དམ་སྟེན་པ་སོ། །

༤. བཅན་ལྗོངས་ལྗོངས་བཞི་ཕྱོག་ཚུལ།

དེ་ཡང་བོད་ཀྱི་རྒྱལ་རབས་ཉེར་བཞི་ནས་ཉེར་བརྒྱད་པའི་བར་དུ་རང་
 དེའི་ལོ་རྒྱུས་ཡིག་ཚང་ནམས་སུ་སྤྱི་མིང་ལ་བཅན་ལྗོངས་འཛོད་ལ། འདིར་དེ་
 ནམས་ལས་སྤེལ་བཞི་ཕྱོག་ཚུལ་ཡོད་ཅེས་བརྗོད་ན། «ཆོས་འབྱུང་མཁས་
 པའི་དགའ་སྟོན་» ཏུ་ “བཅན་ལྗོངས་ཐོག་མ་ནི་རེ་ལོང་བཅན་ཡིན། །ཡུམ་ཉི་
 བཅན་མང་མ་རྗེ། རྩོན་པོ་ཐོན་མི་འབྱེད་པོ་རྒྱལ། རྩུབས་སྟོན་ད་རེ།
 རྩོང་འདར་རྗེ་ནམས་ཀྱིས་བྱས་སྟེ། འདི་ཡན་ཡུམ་ནམས་ལྟ་མོ་བྱ་མོ་ཡིན།
 བཅན་མོའི་རྟེན་དོག་ལ་མི་འཆོར་ཞེས་སྟུར་མི་ཡོང་སྟེ། དེ་ཕྱིར་ལྟ་སྟེ་
 སྟེ་ཅེས་པར་གསུམ། །འབངས་དང་གཉེན་བསྐྱེད་མན་ཆད་ལྟེ་སྟེ་སྟེ་.....
 བཞག །དེ་ཡི་དོད་དུ་ལྟ་སྟེ་བཅན་པོ་ཟེར། །དེ་དང་འོ་མ་ལྟེ་ཟེ་བཞི་བཅན་
 བྱང་མའི་སྟེ་བཞི་བཅན་ནམ། རྩོན་པོ་རྩུབས་གཉེན་དོར་གཅུག་རྩོན་དང་
 སྟེ་བཞི་བྱང་མོང་ཁོང་གིས་བྱས། །རྗེ་དེ་དང་སྟོན་ཟེ་བཞི་དགར་གྱི་སྟེ་བཞི་སྟེ་
 བྱངས་བཅན། རྩོན་པོ་མགར་སྟེ་རྩོན་དང་ཐོན་མི་སྟེ་མང་དེད་པོས་བྱས།
 རྗེ་དེ་དང་སྟོན་གསུམ་སྟེ་ཉེད་གི་སྟེ་བཞི་ཐོག་རྗེ་ཐོག་བཅན། རྩོན་པོ་མགར་
 གཉེན་བཅན་ལྟེ་བྱ་དང་རྩུབས་སྟེ་ཐོག་རྗེ་ཐོར་བཅན་གྱིས་བྱས། །བཞི་བ་
 ཐོག་རྗེ་ཐོག་བཅན་སྟེ་རིང་ལ། །ལྟེ་ཡི་རོལ་མོ་སྟེ་བྱ་ཅག་པར་བྱང། །འདི་
 ཡན་གྱི་དང་རབས་ཉི་ཤུ་རྩ་བརྒྱད་དུ། །ཆལ་ཡིད་སྟུང་དང་ལྟེ་བྱ་བྱས་
 བསྟུངས་” ། །ཞེས་བཅན་པོ་འདི་བཞིའི་ཡུམ་དང་མཆོན་བཅས་རེ་མ་པ་བཞི་ན་

གསལ་བོར་བཀོད་ཡོད་པར་མ་ཟད་མོ་མོའི་རིང་གི་སྒྲོན་པོ་ཆེན་པོ་དག་གི་མིང་
 ལུས་ཀྱང་ལེགས་པར་བཀོད་འདུག བཅན་ལྟེ་དང་པོ་རྒྱལ་རྟ་རེ་ལོང་...
 བཅན་སྐབས་སུ་སྒྲོན་པོ་གཙོ་བོ་ནི་བོན་ལུབས་སྟོང་གསུམ་གྱི་ལུས་ཅན་ཡིན་པར་
 བཤད་ཅིང་། དེའང་རུན་རྟོང་ཡིག་ཆའི་“བཅན་པོ་ལྷེ་ལྷུ་(འཕུལ་) པོ་གནས་
 གཞུང་ཅན་གྱི་རིང་སྒྲོན་ཆད། །སྒྲོན་ཆེ་བཞིས་པའི་རབས་ལ། །” ① ཞེས་པར་
 “དེའི་འོག་དུ་གནུབས་སྒྲོན་རྟ་རེ་ལྷུང་བཅན་གྱིས་བྱས་ཏེ། །སྟོང་ཤེས་མིག་
 རྣོ། །དེའི་འོག་དུ་མཐོན་མྱི་འབྲིང་པོ་རྒྱལ་བཅན་ལུས་བྱས་ཏེ། །དཀྱའ་ཆེད་པོ་
 བྱས་ནས། །ཁོ་ནའི་སྤྱིང་མོ་མཐོན་མྱི་བ་ཡར་སྟོང་། །དུག་བསྐྱར་ཏེ་བཏབ་བ་
 ལས། །མོ་ན་(མོན་) དུག་འཕྱངས་ནས། །བཅན་ལུ་བཀྱམ་པ་ལགས་སོ། །”
 ཞེས་འཕྱང་བས་སྐབས་དེར་མཐོན་གནུབས་ནི་སྒྲོན་པོ་ཆེ་མོས་ཡིན་པར་མ་ཟད་
 མཐོན་མི་བཅན་ལུས་གཡོ་སྒྱུའི་སྒྱུར་བ་སྟེལ་ནས་ཁོ་མོའི་སྤྱིང་མོར་དུག་བསྐྱར་
 བྱས་བཅན་པོ་བསྟོངས་འདོད་ཀྱི་ལས་མ་འབྱུང་སྟེ་རང་ཉིད་མོན་དུག་གིས་ཤི་
 བར་ཤེས་ཤིང་། གནས་རྒྱལ་འདིའི་སྟེང་ནས་ང་ཚོས་ཤེས་རྒྱུ་ཞིག་ནི་གཅིག་ན་
 སྐབས་དེར་བཅན་པོའི་ཆབ་སྲིད་ལ་ཁི་ཉེན་ཕྱུང་བས་རྗེ་སྒྲོན་བར་གྱི་འགལ་བ་
 ར་དུག་ཡིན་པ་ཤེས་ཤིང་། གཉིས་སུ་སྐབས་དེར་པོད་ཀྱི་སྒྲིཊ་ཆོགས་ཐོག་དུག་
 ལས་གྱི་བྱ་བ་དར་བའི་ཐོག་ནས་དུས་དེ་ཆེད་ནས་བོད་ཀྱི་སྒྲོན་དུག་གི་སྒྱུར་བའི་
 ལག་རྩལ་ཆེ་བ་བྱགས་སུ་ཤེས་བྱུང་བ་ཡིན་ནོ། །དེ་མིན་ཡང་རྒྱལ་རྟ་རེ་ལོང་
 བཅན་ཡན་ལ་ཡུམ་རྒྱལ་ས་རྩ་མོ་སྒྲོན་པོ་ཡིན་པས་ལུས་ཉིན་ས་ལ་མ་བཞག་པས་
 བཅན་མོར་སྐྱར་མེད་ཟེར་བ་དང་། དེའི་མན་ཆད་འབངས་དང་གཉེན་...
 བསྐྱེད་པས་ལྷོ་སྐྱེད་སྐྱེད་སྐྱེད་འབོད་པ་ཕྱུང་བ་ཞོགས་ཀྱང་བཅན་པོ་དང་བཅན་
 མོའི་སྒྲོན་གསལ་དང་དབང་ཆའི་ཐད་འཕྱར་ཞོག་ཕྱུང་ནས་རྒྱལ་པོའི་སྲིད་...

① 《རུན་རྟོང་ནས་ཐོན་པའི་བོད་ཀྱི་མོ་རྒྱལ་ཡིག་ཆ》ཞེས་པར་གསལ།

དབང་ལ་མི་ཡིས་གྱི་ཆོས་དང་མཐུན་པའི་ལྷ་དབང་བསམ་སྤྲོད་མེད་ཆེ་བ་བརྒྱུད་
 བ་མཆོན་ཐུབ། གཞན་ཡང་བཞི་བ་ཁྲི་ཐོག་རྗེ་བཅན་གྱི་རིང་ལ་ལྷ་ཡི་རྣམས་མ་
 མྱོང་བུ་ཅག་པ་ཐུང་ཟེར་བ་ལས་སྐབས་དེར་པོད་གྱི་མྱི་ཆོག་པ་ཐོག་མྱོང་བུ་ཅག་
 པ་ཐུ་བའི་རྣམས་མི་ཆ་བྱད་ཐུན་ཐུམ་ཆོག་པ་ཞིག་ཐུང་ཡོད་པའང་ཤེས་ཐེམས་
 མོ། །ཡང་རང་རེའི་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་ན་སྐབས་འདི་བར་དུ་པོད་གྱི་ཆབ་སྲིད་ནི་རྒྱང་
 རྒྱུ་པོན་གསུམ་གྱིས་བརྒྱུད་པ་དང་བཤད་ཀྱང་། རྒྱང་རྒྱུ་གཉིས་དུས་འདི་
 ཅམ་ལ་གནས་པར་མི་འདོད་ཚུལ་གོང་ནས་ལྷེ་བརྒྱད་སྐབས་སུ་ཆར་ལ་མོང་ཟེན་
 པ་བཞིན་ལགས་པས་འདིར་རྒྱང་བརྒྱུས་ཕྱི་མི་དགོས་ལ། སྐབས་འདིར་པོན་
 རྒྱུད་པར་མཆིས་ཀྱང་དེ་དུས་ཀྱི་པོན་ནི་རྒྱ་དང་གཡང་འབྲུག་པ་འདི་རྒྱང་གཤེན་
 བ་ལ་ཐོད་ཅན་དང་། མདོས་དང་ཡས་གཏོང་བའི་འབྲུལ་གཤེན་བལ་མཆོན་
 ཅན། ལེགས་ཉེས་གྱི་ལམ་སྟོན་པའི་ཕྱ་གཤེན་དུ་ཐིག་ཅན། གསོན་གཤེན་
 གྱི་ཆིས་ཕྱེད་པའི་དུར་གཤེན་མཆོན་ཆ་ཅན་བཅས་རྒྱུའི་པོན་པོ་བཞི་ཟེར་བ་དང་
 དེ་ནས་རིམ་གྱིས་བདེ་འཁྱོ་མཐོ་རིས་གྱི་ལུས་འཕྲོ་བ་དང་འདོད་པའི་འབྲས་ཀྱི་འི་
 པོན་པོ་རིགས་ལྷ་ཟེར་བ་སོགས་དར་བ་ཡིན་ནོ། །དེ་མིན་གོང་དུ་རྒྱང་བའི་སྟོན་
 ཆེན་དེ་དག་ལས་ཐུས་གྱི་པོད་ཆེན་པོའི་སྐབས་སུ་པོན་པའི་སྟོན་པོ་མང་ཆེ་བའི་
 རྒྱུད་ཀྱང་དུས་འདི་ཆོད་ནས་པོད་གྱི་ཆབ་སྲིད་ལ་ཞུགས་ཡོད་པར་མ་ཟད། གོ་
 གནས་ཀྱང་མི་དམན་པ་སྟོན་ཆེན་ཕྱས་པ་གསུག་ཡིན་པས། དུས་ཐུས་དཀྱང་
 སྟོན་ལྷ་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་མང་གཞི་དང་མྱི་ཆོག་པ་གཞི་ཆ་ཡོད་པ་སོགས་ཀྱང་
 བསམས་ན་ཤེས་མོ། །དེ་ཡང་རྒྱུར་པོད་གྱི་ལོ་རྒྱུས་ནམས་སུ་བཅན་པོའི་གདུང་
 རབས་ཀྱི་གངས་ལ་ཆི་རྒྱུད་མི་གཅིག་པ་དང་ཐ་ན་རྒྱི་གངས་མང་ཉུང་གི་
 འགལ་བའང་ཡོད་པ་ཡིན་ཏེ། གཙོ་པོ་ནི་སྐབས་འདི་རྗེ་བཅན་ལཱི་ཕྱི་མ་ལྷ་
 མོ་མོ་རི་བར་དུ་རྒྱལ་རབས་ཅི་ཅམ་སོང་བའི་ཐད་ལ་དེ་བ་ཟེར་ལ་ལར་ཉེར་དུག་
 དང་ལ་ལས་ཉེར་བདུན་སོང་བར་འདོད་པ་སོགས་ལུགས་གཉིས་རྒྱང་བའི་

དབང་གིས། བཅན་པོ་ལྟ་ཆོ་ཆོ་རི་ཉིད་གདུང་རབས་ཉེར་བདུན་པ་དང་ཉེར་
 བརྒྱད་པའམ་དེ་བཞིན་ཕྱིས་ཀྱི་སྤྱོད་བཅན་གྲམ་པོའང་སོ་གཉིས་པ་དང་སོ་
 གསུམ་པ་བཅས་སུ་འདོད་མཁན་གཉིས་གཉིས་བྱུང་ནའང་། དོན་དམ་དུ་
 བོད་རྗེ་ཆོག་མ་གཙའ་ཁྱི་བཅན་པོ་ནས་མཐའ་མ་ཁུ་དུམ་བཅན་པོའི་(སྤྱང་དར་
 མ) བར་ཡོངས་གྲགས་སུ་རྒྱལ་རབས་ཞེ་གཉིས་སོང་བ་ཞལ་མཚུངས་ཡིན་པ་
 དང་། ཡང་དུན་ཉོང་ཡི་གེར་“ལྟ”གཅིག་དང་གཞན་ལ་ཡར་“ཁྱི”དང་
 “བཅན”གཅིག་ ①ཆད་པ་ལྟ་བུ་སོགས་འགའ་རེ་བྱུང་བ་མ་གཏོགས་ཡོ་རྒྱས་
 ཕྱིངས་སུ་གདུང་རབས་ཞེ་གཉིས་བཟང་བ་ལགས་པས། འདིར་ལྟ་ཆོ་ཆོ་རི་
 བར་དུ་རྒྱལ་རབས་ཉེར་བདུན་སོང་བ་དང་དེར་བཞེན་ཆོ་ཆོ་རི་ཉིད་བརྒྱད་པ་
 དང་སྤྱོད་བཅན་གྲམ་པོ་སོ་གསུམ་པ་བྱས་ན་དག་པར་སྤང་རོ། །ཡང་དེ་བཞིར་
 ལ་ལར་བརྗོད་ལུགས་ཀྱི་དབྱེ་བའང་ཡོད་པ་ཡིན་ཏེ། དཔེར་ན་རྒྱལ་རབས་
 ཉེར་བདུན་པ་ན་ལྟ་ཆོ་ཆོ་རི་འབྲངས་ཞེས་པ་དང་ཡང་ན་རྒྱལ་རབས་ཉེར་
 བདུན་པ་ལྟ་ཆོ་ཆོ་རི་འབྲངས་ཞེས་བརྗོད་པས། རྩ་མ་ན་རྩ་མ་ཆོས་ལས་བཞུན་
 བས་ཕྱིས་སུ་ཕོན་པར་བྱེད་པ་དང་བྱུགས་སུ་ཉེར་བརྒྱད་པ་ཡིན་པར་བཞུན་པས་
 འགྲིག་ལ། ཕྱི་མ་ལྟར་པ་རྩ་བུས་ན་རང་གངས་ཅིས་པས་སྤྱི་གངས་ལས་ཁྱེད་
 བའི་སྒྲིན་ཡོད་པ་བཅས་ངང་གིས་ཤེས་པ་ཡིན་ནོ། །ཡང་«མཁས་པའི་དགའ་
 རྟོན»དུ་“བཅན་ལྟ་མན་ཆད་བང་སོ་འཕྱིང་ཡུལ་བཟབ། །བཅན་ལྟའི་མཆད་
 པ་ས་སྤང་སྒྲ་འདྲར་ཡོད། །” ཅས་བཅན་པོ་འདི་དག་གི་རིང་ནས་བརྒྱད་
 དུར་གནས་དངོས་སུ་ཡར་སྤྱང་གི་འཕྱིང་ཡུལ་དུ་བཟབ་པ་དང་ཆད་པ་ལྟེ་བང་
 སོའི་དབྱིབས་ས་སྤང་གི་སྒྲ་བྱར་ལྟ་བུ་ཡོད་པར་བཤད་པ་ལགས་སོ། །

① མ་གྲགས་རྒྱལ་རབས་དང་བཞེན་ཆོས་འབྲུང་སོགས་ཡོད།

༡. ལྷ་མོ་མོ་རི་གཉན་བཅན་ཕྱོད་ཆུལ།

དེ་ཡང་པོད་ཆུལ་གདུང་རབས་ཉེར་བརྒྱད་པ་ནི་བཅན་ལཱའི་མ་མ་ཉི་ལྔ་མོ་
 མོ་རི་གཉན་བཅན་ཡིན་ལ། བཅན་པོ་འདི་པའི་རིང་ལ་པོད་ལུལ་དུ་ནང་བ་
 སངས་རྒྱལ་གྱི་ཆོས་ལུགས་ཐོག་མར་བྱུང་བ་ཡིན་ཞེས་པོད་གྱི་ལོ་རྒྱུས་ཡིག་ཚང་
 གུན་ན་མཐུན་པར་གྲགས། དེ་ལ་«དེ་བཅེར་དཔྱིད་གྱི་ཆུལ་མོ་འི་སྤྱད་བྱངས་»
 ལས། “འདི་ནས་དམ་པ་ཆོས་གྱི་དབྱུ་བརྟེས་པ་ཡིན་པས། བྱི་རྩེ་ཐོག་
 བཅན་དང་། རུ་ཡོང་བཟའ་སྟོང་ཆུལ་ན་མོ་ཆོ་འི་སྤྱས་སྤྱད་པལ་དཔེ་ལེགས་
 གུན་དུ་འབར་བའི་བཟའ་པོའི་སྤྱང་པ་ཅན་གྱི་ནམ་འཕྲུལ། ལྷ་མོ་མོ་རི་གཉན་
 བཅན་འཕྲུངས་ཏེ། ཆུལ་པོ་འདི་འི་རིང་ལ་པོ་བྱང་ལུལ་དུ་སྤྱ་སྤྱང་གི་ཡང་ཐོག་
 གི་སྟོང་དུད་པར་བཞོང་ཕྱག་བརྒྱ་བ། གསེར་གྱི་མཆོད་རྟེན། མདོ་སྤེ་བམ་
 རྟག་གི་སྟོང་པོ་ཡི་གེ་དུག་པ། ཅོ་རྩུ་མ་ཆིའི་སྟོར་པོར་ནམས་མཁའ་ལས་བབས་
 ཏེ། གདུང་རབས་ལྷ་ནས་འདིའི་དོན་ཤེས་པ་འཕྲུང་བའི་ལུང་བརྟན་གྱི་སྤྱ་
 ནམ་མཁའ་ལས་བསྐྱགས་པས། རོ་མི་ཤེས་པ་ལྟར་བཅོས་གུང་། རོ་མཆོར་
 དུ་བརྒྱུད་ནས། པོ་བྱང་གི་དཀོར་ཁང་དུ་མིང་གཉན་པོ་གསང་བར་བཏགས་
 ནས་མཆོད་པ་དང་བཅས་ཏེ་བཞུགས་སྤྱ་གསོལ་བའི་མཐུས་ཆུལ་པོ་དཀྱང་པོ་
 བརྒྱད་ཅུ་པ་སྤྱར་ན་ཆོད་དར་ལ་བབས་པའི་ལང་ཆོ་རྩུར་ཡ་མཆོན་དུ་སྤྱར་ཅིང་།
 ཡོངས་སྤྱ་བསྐྱེལ་བས་པོ་བརྒྱ་ཉི་ཤུའི་བར་དུ་བཞུགས་སོ། །” ཞེས་བཅན་པོ་
 ལྷ་མོ་མོ་རི་དཀྱང་གུངས་བརྒྱད་ཅུའི་དུས་སྤྱད་པར་བཞོང་ཕྱག་བརྒྱ་བ་དང་གསེར་
 གྱི་མཆོད་རྟེན་ཐོགས་ནང་བ་བརྟན་པའི་སྤྱ་གསུང་སྤྱགས་རྟེན་འགའ་ཕྲུང་བ་དེ་
 གནམ་ནས་བབས་པར་བྱས་ནས་ཡ་མཆོན་དང་རོ་མཆོར་དུ་བསམ་བཞིན་མིང་
 གཉན་པོ་གསང་བ་ཞེས་བཏགས་ནས་མཆོད་བསྐྱར་བྱས་པའི་མཐུས་ཆུལ་པོ་
 དཀྱང་པོ་བརྒྱ་དང་ཉི་ཤུ་བྱུང་ཅེས་བཤད་ལ། རྟེན་དེ་ནམས་གནམ་ནས་

བབས་ཟེར་བ་ཡང་སྤྱལ་བའི་རྒྱལ་ལ་དགོངས་ནས་གཞན་ལ་དགག་པ་མཛད་
 ཅིང་། འདིའང་བཅན་པོའི་དགྲ་གངས་ཐང་རྩལ་ཅུ་འདོད་མཁན་ཡོད་པ་
 མ་གཏོགས་ནང་དོན་ཐང་ལོ་རྒྱུས་ཡོངས་གྲགས་ཀྱི་བཤད་ལུགས་འདྲ་ནའང་།
 རྟེན་འདི་རྒྱམས་གནམ་ནས་བབས་པར་འདོད་པ་ནི་བོན་པོ་རྒྱམས་ཀྱི་བཤད་
 རྒྱལ་དང་ཡང་ན་སྤྱལ་བར་སྒྲོམ་པ་ཅམ་ལས། དོན་དུ་དེ་དག་རྒྱ་གར་དང་
 བོད་ཀྱི་ལོ་པའ་རྒྱལ་པས་ཁྱིམ་ཡོང་བ་ཡིན་ཏེ། རྒྱལ་དེའང་འགོས་པའི་«དེ་བ་
 རྟེན»དུ། “ཞེལ་པ་པརྟེན་ཏེ། བོན་པོ་རྒྱམ་མཁའ་ལ་དགའ་བས་རྒྱམ་
 མཁའ་ནས་བབས་ཟེར་བ་བོན་གཏམ་ཡིན་གྱི། དོན་ལ་པརྟེན་སྒྲོ་སེམས་འཆོ་
 དང་། ལོ་རྒྱ་བ་ཡི་མེ་སེམས་ཆོས་དེ་དག་ཁྱིམ་ཡོངས་པ་ལ། རྒྱལ་པོས་ཡི་གེ་མི་
 མེས་ཤིང་དོན་མི་གོ་བས་པརྟེན་དང་ལོ་རྒྱ་བ་ཁྱིམ་ཡོག་ཟེར་བ་འདི་དག་པ་འདྲ་
 རྟེ། ”ཞེས་གསུངས་པ་ནི་དོན་ལ་གནས་ཤིང་། དེ་མིན་«སྒྲོང་ཆེན་ཆོས་
 འབྱུང»དུའང་། “རྒྱལ་པོ་དེའི་རིང་ལ་ཐོ་གར་དང་ཡིའི་ལོ་རྒྱ་བ་གཉིས་ཀྱིས་
 རྒྱ་གར་གྱི་མཁན་པོ་ཡི་བྱིན་གདན་དྲངས་ཏེ་རྒྱལ་པོ་ལ་ཆོས་བཤད་ཀྱང་།
 བོད་ལ་ཡི་གེ་མེད་པས་བསྐབ་མ་སྤྱབ་ཅིང་དར་བར་མ་ཐུས་ཏེ། སྤྱི་རྟེན་དུ་
 རིགས་ལྗེའི་ལུགས་སྤྱི་ཆར་གཅིག གསུང་གི་རྟེན་དུ་དཔང་གོང་དང་གཅུག་
 གཏོར་བྱི་མེད། ལུགས་ཀྱི་རྟེན་དུ་གསེར་གྱི་མཆོད་རྟེན་བང་རིམ་ལྟ་བུ་དང་།
 དེ་རྒྱམས་ལ་རིགས་ལྗེའི་ལུག་རྒྱས་བཏབ་ནས་འདི་ལ་མཆོད་པ་གྱིས་གསུངས་
 ནས་མཁན་པོ་རྒྱ་ནག་དུ་བཞུད། ”ཅས་བཀོད་པ་བཞིན་སྐབས་དེར་ཡོངས་
 གྲགས་སྤྱི་བོད་ན་ཡི་གེ་མེད་པས་དེའི་དོན་མེས་པའི་མི་མ་སྤྱང་བས་རེ་ཞིག་ལུས་
 པར་བཤད་པ་ནི་བདེན་པར་སྤྲང་ཡིད་ལ། ཡང་ལ་ལར་རྒྱ་གར་གྱི་ཆོས་རྒྱལ་
 ལྟ་བུ་མེད་ཀྱི་གདུང་རྒྱུད་དུ་རྒྱལ་པོ་ཇ་ཞེས་པའི་ཁང་ལྟེང་དུ་སྤྱིགས་བམ་གྱི་
 ཆར་བབས་པ་རྒྱལ་མཆོན་ཆེ་ལ་མཆོད་པ་རྒྱུང་གིས་གཡོས་ཏེ། གཅིག་ཁྱིམ་
 ནས་བོད་ཀྱི་རྒྱལ་པོའི་པོ་བྱང་ལྟེང་བབས་པར་བཤད་པ་སོགས་མཆོས་ཀྱང་།

དེ་དག་ལྟ་སྒྲུབ་ཅམ་དུ་བྱེད་པ་ལས་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་བྱུང་བའི་རྒྱན་དང་སྒྲུབ་དགའ་
 བས་མཆར་བར་མི་སེམས་སོ། །སྒྱིར་བོད་རྒྱལ་འདི་པ་ནམ་ཐོན་གྱི་ལོ་ཆོགས་
 བྱང་ལ་མི་མཐུན་པ་འགའ་ཡོད་པས་ཡང་དག་པ་ཞིག་ཤེས་དགའ་ལ། ལྷན་
 པར་དུ་བོད་ཀྱི་དེ་བ་ཐེར་ནམས་སྤྱུ་འབྲུངས་འདས་སྤྱུ་འཁོར་གྱི་བར་ལ་ལོ་གྲངས་
 བརྒྱ་དང་རྒྱལ་ཅུ་ལྷག་གི་ཉེ་བཟ་རྒྱལ་པས་གཏན་ལ་དེས་ཅན་ཞིག་འཁེབས་མི་
 སྤྱབ་པོད། འོན་ཀྱང་ལོ་རྒྱུས་པས་ཆེར་ན་བོད་རྗེ་དང་པོ་གཏའ་བྲི་ནས་ལོ་རྒྱུས་
 རྒྱ་བརྒྱ་ལྷག་ན་རྗེ་འདི་དང་ཡང་འདི་པ་ནམ་ལོ་གྲངས་ཉེས་བརྒྱ་ཅམ་སྤང་ཆེ་
 སྤྱང་བཅན་འབྲུངས་ཞེས་^① ཡོངས་གྲགས་ཀྱི་བཤད་ལུགས་གཞི་བྱས་ཏེ། བྲི་
 དང་པོ་སྒྱི་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་ལོ་བརྒྱ་དང་བཅུ་བདུན་ཅམ་དང་སྤྱང་བཅན་སྒྱི་ལོ་རྒྱལ་
 བརྒྱ་བཅུ་བདུན་ལོར་འབྲུངས་པའི་ལུགས་ལྟར་རགས་སྤྱིས་ཤིག་བྱས་ན་ཏེ་ལམ་
 སྒྱི་ལོ་ཉེས་བརྒྱ་ལྷག་དང་སྤྱམ་བརྒྱའི་ནང་ཅམ་དུ་ཐོན་པར་དེས་སྤྱམ་པས།
 དེས་ན་སྤབས་འདི་ཆོད་དུ་བོད་ལྱལ་ལ་ནང་བའི་ཆོས་ལུགས་ཀྱི་ས་བོན་ཐོག་
 མར་བྱུང་བ་ཡིན་ནོ། །དེ་བཞིན་དུ་བོད་ཀྱི་ཆོས་འབྲུང་གི་དཔེ་ཆ་ནམས་སྤྱུ་
 བཅན་པོ་འདི་པ་ནམ་དམ་པའི་ཆོས་ཀྱི་དབྱ་བ་རྟེན་ཞེས་བཤོད་ཡོད་སྒྱིར་ལ་ལས་
 ཡོངས་གྲགས་ཀྱི་ཆོས་རྒྱལ་མེས་དཔོན་ནམ་གསུམ་གྱི་དང་པོར་བོད་རྗེ་འདི་པ་
 བཤད་ཡང་། མང་པོ་ཞིག་གིས་སྤྱིས་ཀྱི་སྤྱང་བཅན་སྤྱམ་པོ་དང་བྲི་སྤྱང་ལྟེ་
 བཅན་བྲི་རལ་བ་ཅན་ནམས་བཞེད་པས་ཆེ་སྤངས་དེར་འབྱུང་དོ། །

དེ་ལྟར་སྤབས་འདི་ནས་བཟུང་བོད་གངས་ཅན་གྱི་སྤྱངས་སྤྱུ་ནང་བའི་
 ཆོས་ཀྱི་དབྱ་བ་རྟེན་པར་བརྟེན་བོད་དང་རྒྱ་གར་བར་དུ་མཛའ་མཐུན་གྱི་རྒྱ་སྤྱང་
 བརྟེན་མགོ་བཅམས་པ་དང་བརྗེ་རེས་ཀྱི་གསེར་ཟམ་བཅུགས་པ་ལགས་པས།
 དུས་སྤྱིས་མཛའ་མཐུན་བརྗེ་རེས་ཀྱི་གསེར་ཟམ་དེར་བརྟེན་ནས་རྒྱ་གར་ནས་

① འདྲོད་རྒྱལ་མི་མཐུན་པའང་ཡོད།

བོད་ལ་ནང་བའི་བྱུང་མཐའ་ཅམ་དུ་མ་བཟང་རིག་གནས་སྒྲུ་ཚལ་དང་བཟོ་རིག་ས་
 ཚོང་ལས་ལ་སོགས་པའི་བད་ལ་བྱུགས་སྒྲིན་དང་ཕན་ལྷན་ལེགས་པོ་སྒོལ་པར་
 བརྟེན། བོད་གྱི་དཔལ་འབྱོར་དང་ཆབ་སྲིད་རིག་གནས་བཅས་ཚུགས་གང་
 ཅིའི་འཕེལ་རྒྱས་ལ་བྱས་རྗེས་འཛད་དཀའ་བ་གཞུགས་ཅན་བཞིན་དུ་བཞག་
 ཡོད་པ་ལགས་སོ། །ཡང་བོན་གྱི་ཡིག་ཚང་འགའ་རེར་བོད་རྒྱལ་གྱི་གུམ་བཅན་
 པོའི་སྐབས་ནས་རྒྱ་གར་གྱི་ཚེས་པ་བོད་ལ་ཡོང་ཡོད་པར་བཤད་ཀྱང་ཁོ་པོས་དེ་
 ཅུང་བད་ལྟ་བུ་གསུངས་པར་བསམས་ནས་གོང་དུ་མ་སྒྲུས་པ་ཡིན་ལ། འོན་ཀྱང་དེ་
 སྐབས་སུ་བོད་དང་རྒྱ་གར་བར་འགྲོ་འོང་མེད་ཅེས་པར་ཁ་ཚིན་གཙོད་དཀའ་བས་
 དཔྱད་ཐུན་ཆམས་གིས་བཟླ་བར་འཆལ་ཡོ། །མདོར་ན་རྒྱལ་པོ་འདིའི་རིང་
 ལས་བཟུང་རྒྱ་གར་གྱི་སྟོན་པ་དང་ཚེས་པ་སོགས་བོད་གྱི་བཅན་པོའི་ཁབ་དུ་
 བསྐྱེདས་ནས་ཚེས་དང་རྟེན་གྱི་ལག་སྒྲིས་ལུལ་བ་ཡིན་པོད། འོན་ཏེ་སྐབས་
 དེར་ཁོད་གྱི་སྲིད་འབྱོར་རིག་གསུམ་དང་མིའི་འབྲེལ་སོགས་གྱི་བད་ལ་དར་རྒྱས་དེ་
 ཅམ་ཡུང་མེད་པས་དེ་ཞིག་ཕན་ཚུན་བར་གྱི་བརྗེ་རེས་དང་འབྲེལ་གཏུག་ཚད་
 དེས་ཅན་ཞིག་གི་གནས་སུ་ལུས་པར་མངོན་ནོ། །

༥. ཁྲིག་ཉན་གཞུང་བཅན་ཡབ་སྐུ་ཕྱོད་རྒྱལ།

དེ་ཡང་བོད་གྱི་རྒྱལ་རབས་ཉེར་དགུ་པ་དང་སྐུ་ཕྱོད་པ་ནི་ཁྲིག་ཉན་གཞུང་
 བཅན་དང་འབྱོར་གཉན་ཐེན་ཡབ་སྐུ་ཕྱོད་གཉིས་ཡིན་ལ། བཅན་པོ་འདི་
 གཉིས་ཀྱི་ཡུང་བ་ཡང་བོད་གྱི་སྟོན་རྒྱས་ཀྱན་ན་ཏུ་ཅང་དཀོན་པས་འདིར་རྒྱས་པ་
 ཞིག་སྟོ་བར་རྩོམ་ཐོགས་ཀྱང་ཡོ་རྒྱས་ཡོངས་གྲགས་ཀྱི་རྗེས་སུ་འབྲངས་ནས་མདོ་
 ཅམ་བརྗོད་ན། དེ་ལ་«ཚེས་འབྱུང་མཐའ་པོའི་དགའ་སྟོན་»དུ། “དེ་ཡི
 (ཉ་མོ་མོ་རི) བཅུན་མོ་མོ་བ་མང་དགར་ལ། །ཉ་སྐུ་ཁྲིག་ཉན་གཞུང་སྐུ་”

མོག་འབྲེལ་གཏུག་ཕྱད་པའང་ཤེས་བྱུང། བཞི་རུ་རྒྱལ་པོ་གྲངས་ཁར་བྱལ་དུ་
 རིགས་རྒྱད་ཀྱི་སྐུ་ལ་ཞལ་ཆེས་ས་བཞག་པའི་བདེ་འཇིག་ལེ་ལས་སྐབས་དེའི་རྒྱལ་
 རྒྱུན་དང་རྩེ་འབངས་བར་གྱི་འགལ་བ་དང་ཐ་ན་འཐབ་ཚད་རྩེ་དུག་ཡིན་པ་
 ཆིག་དོན་གྱི་ཕྱགས་ལས་མཆོན་པས། དེ་ནི་དབང་རྒྱུར་གྲལ་རིམ་ནང་བྱལ་དུ་
 རྒྱལ་ཐབས་མེད་པའི་གནས་ཤིག་ཀྱང་ཡིན་པ་བཅས་ཤེས་བྱུང་སྟེ། གཞན་
 ཡང་ཞལ་ཆེས་ས་ལ་ཞའི་ཡུལ་ནས་རྒྱན་པ་པོས་ཟེར་བ་སོགས་སྐབས་དེར་བོད་
 ཁམས་མཐའི་མི་རིགས་འ་ཞ་ལྟ་བུའི་བར་གྱི་འགྲོ་འདྲ་དང་འབྲེལ་གཏུག་ཀྱང་
 ཆད་པའི་ཅན་ཞིག་ལ་སྟེབས་ཡོད་པ་ཤེས་བྱུང་པ་དང་སྐབས་དེ་དུས་ནས་བོད་
 ཀྱི་སྟབས་ཕྱགས་མཐའ་རུ་བསྐྱེད་ཀྱབས་ཡོད་པ་ཤེས་སྟེ། མོ། །དེ་བཞིན་རུ་
 བཅན་པོ་ཡབ་སྐུས་འདི་གཉིས་ཀྱི་རིང་ལ་སྟུམ་པ་དང་འ་ཞ་སོགས་རྒྱལ་སྟན་
 གཞན་པར་འབྲེལ་གཏུག་དང་དྲགས་ཀྱིང་སོགས་སྟུར་བཞིན་ཆབ་འོག་དུ་
 བསྐྱུས་ཡོད་པར་མ་ཟད། བཅན་པོ་འདི་གཉིས་ཀྱི་ཕྱགས་རྒྱུན་དང་མང་གཞི་
 ལ་བཞེན་ནས་སྟུང་བོན་སྐུ་དག་གིས་སྟུམ་པའི་རྒྱལ་སྟན་མིང་རྩེ་སོགས་
 སུམ་ནས་སྟུར་རྒྱལ་བཅན་པོའི་མངའ་ཐང་རྒྱ་བསྐྱེད་པ་བཅས་འཆད་འཁྱར་
 ལྟར་རོ། །ཡང་བོད་ཀྱི་མོ་རྒྱལ་ཡོངས་གྲགས་ན་བཅན་པོ་མི་མའི་སྐུ་དཔྱུ་ས་
 ཡོང་བ་དེ་མིས་ཀྱི་སྟག་རི་གཉན་གཟིགས་ཡིན་པར་བཤད་ཅིང་། དེའི་མཆོན་
 མོགས་རྒྱལ་ཡང་འ་ཞའི་རྒྱན་པས་རྒྱན་ཅེས་སྟེ་ཤོད་སྟག་མའི་རི་ལ་རི་
 དྲགས་གཉན་འགྲོ་བ་གཟིགས་པས་མིང་དེ་ལྟར་ཆགས་ཞེས་གྲགས་ཆེ་མོད།
 འོན་ཏེ་དོན་དངོས་སུ་སྐབས་དེར་བཅན་པོའི་རྒྱལ་ས་དེ་དུང་རྩེ་ཁའི་འཕྲོང་རྒྱས་
 བས་སྟེད་ཤོད་དེ་དེང་གི་ལྟ་སར་སྟོས་མེད་པར་མ་ཟད། སྐབས་དེར་ཡུལ་གྱི་
 འདི་དག་སྟུམ་པའི་མིང་རྩེའི་མངའ་འོག་ན་ཡོད་པས་འགྲིག་དཀའ་ལ་རུན་ཉོང་
 ཡི་གེར་ཡང་“སྟག་བུ”ཞེས་འབྱུང་རོ། །སྟེར་རང་རེའི་མོ་རྒྱལ་ནམས་སུ་བཅན་
 པོ་མང་པོ་ཞིག་གི་མཆོན་དོན་རྩེས་སྟུབ་རིག་པས་བཀྲལ་བ་མང་ནའང་། དེ་

གྲུང་མ་ཉན་ཏེ་ལོག་པར་གྱི་ནས་འཛིན་ཆོན་པོ་འེ་གནས་ལས་ལྷུང་། དེར་
 འཛིན་ཆོན་མ་རངས་ནས་ལྷག་ཆུ་པོ་བཀུམས་ཏེ་ཟིང་རྩེ་ཁྱི་པར་སྐྱམ་ལ་མགོ་
 གཏན་དེ་ཡུལ་འབངས་དེར་སྤུལ། ཁྱི་པར་སྐྱམ་གྱིས་གྲུང་དེ་བྱས་རྩེས་ཅན་དུ་
 བྱས་ནས་རང་གི་ཆོན་པོར་བཅུག་ཅིང་བྱན་རིས་གྲུང་མར་དུ་བཅུལ། ཡིན་
 བའང་ཁྱི་པར་སྐྱམ་ཡང་ལེགས་ཉེས་ལ་དཔྱད་མཁས་པའི་རྩེ་པོ་ཞིག་མིན་ཆོན་
 རང་གི་ཆབ་འོག་གི་ཆོན་འབངས་བར་གྱི་འགལ་བ་ཆབས་ཆེན་འགའ་ལྟར་མེད་
 དུ་བཞག་པས། དེར་འཁོར་གྱི་དབས་དཔྱི་ཆབ་དང་ལྷུང་ཅིང་སྤུ་མཐོན་
 འདྲོན་པོ་བྱ་བ་ཤོགས་རྩེ་པོར་སྤོ་ལོག་ནས་སྤར་རྒྱལ་བཅན་པོ་ལྷག་རི་གཉན་
 གཞིགས་ལ་སྤོ་བ་ཉེ་བར་བྱ་རྒྱུ་དང་ཟིང་རྩེ་ཁྱི་པར་སྐྱམ་གྱི་མིན་བཅུག་རྒྱུ་འོར་
 བཅས་མནའ་འབྲེལ་གྱིས་ཆོས་པོ་ནག་མེད་བྱ་བའི་ཆོན་པོ་བཅུད་ནས་གསང་
 བའི་རང་བཅན་པོ་དང་སྤོས་མཐུན་བྱུང་མོད། འོན་ཏེ་མི་རིང་བར་རྒྱལ་པོ་
 ལྷག་རི་གཉན་གཞིགས་དཔྱར་དུ་གཞིགས་པས་རྒྱས་བཞོད་དེ་རི་ཞིག་བསམ་
 བཞིན་མ་འབྱུང་པར་ལུས། དེ་ནས་ཡབ་གྱི་མིན་འཕྲོའི་ཁྲར་ཆེན་པོ་དེ་སྤུམ་གྱི་
 རྒྱག་ལ་བབས་པས་དེར་བཅན་པོའི་སྤུམ་ཆེ་བ་སྤོང་བཅན་རྒྱལ་པོར་བཞོན།
 རྒྱལ་བྱ་མིན་ཁྲིར་བཞུགས་རྩེས་རང་གི་མིན་དབང་རྒྱ་བཞིན་ཆེད་ཡབ་གྱི་མནའ་
 ཡ་ལྷུང་དབས་མཐོན་གསུམ་ཤོགས་དང་སྤུ་མཐུད་ནས་མནའ་འབྲེལ་གྱི་རྒྱན་
 བཞུངས་ཏེ་དེ་དག་དང་ཟིང་རྩེ་རྒྱབ་དུ་འདྲོར་རྒྱུ་དང་སྤར་རྒྱལ་པོར་དུ་ལེན་
 པའི་སྤོས་མཐུན་དམ་པོ་ལྷུང་མོག་ མཐུར་ཟིང་པོར་དམག་འདྲོན་རྒྱུ་ཉི་
 ཆད་དང་བཅས་པ་ཐག་གིས་བཅད། དེ་ནས་ཉི་ཆད་ལ་སྤྱིམས་ཆེ་བཅན་པོས་
 དཔོན་སྤུ་དམག་ཁྱི་རྒྱག་ལྷག་གི་དཔྱར་ལྷ་དངས་ཏེ་ཟིང་རྩེ་ལ་སྤོ་བྱུང་གྱིས་
 དཔྱར་འབྱུག་བྱས་པས་ཆོས་མེད་ས་གཅིག་གིས་མཁར་སྤར་བ་མཁ་ཅིང་ཟིང་རྩེ་
 བཀུམས་ནས་ཡུལ་སྤངས་པས་ཐག་གི་ཡུང་བ་ལྷ་མན་ཆད་དང་ཆོར་བྱེ་ལན་
 ཆད་བཅན་པོའི་ཆབ་འོག་དུ་འདུས་པས་སྤར་གྱི་ཡུལ་ངས་པོ་བྱ་བའང་འཕན

(ཡངས་པའི་དོན) ཡུལ་དུ་མིང་སྒྲིམ་པ་དང་དེར་སྒྲོན་པའི་ཆོགས་ཀྱིས་ཀྱང་
 རྗེའི་“ཆབ་སྲིད་གནས་པས་མཐོ། དབུ་ཚྭ་གི་རི་བས་བཅན” ཞེས་བཅན་པོ་
 གནས་རི་སྒྲོང་བཅན་དུ་མཆོན་གསལ་བ་བཅས་ཀྱིས་མཆོན་རྗེ་འདིས་སྤྱར་རྒྱལ་
 པའི་མངའ་ཐང་གི་ལ་རྒྱ་བསྐྱེད་པ་ཡིན་ལ། ཡང་སྐབས་དེ་ཙམ་དུ་གཙང་པོ་ད་
 གི་རྒྱལ་པའི་སྒྲོན་པོ་སྤྱང་པོ་སྤྱང་ཐང་རྒྱ་ཅི་བྱ་བས་གཙང་རྗེ་མར་ལུན་གྱི་མགོ་
 བཅད་དེ་གཙང་གི་དུད་ཁྱིམ་ཉིས་ཁྲི་བཅས་བཅན་པོར་ཡུལ་བ་དང་བཅན་པོས་
 ཀྱང་རྒྱ་ཅི་སྒྲོ་བ་ཞེ་བར་བྱ་དགའ་སོགས་གནང་སྟེ་སྒྲོན་པའི་གཙོ་བོར་བཞག་
 ཡང་སྐབས་དེར་དུགས་པོ་ལྷན་ནས་འབངས་སུ་ཡོད་པ་ལས་རྩ་ལོག་པས་
 བཅན་པོས་མེད་གོ་མི་ཆེན་བྱ་བ་སྤྱར་བསྐྱེད་པའི་དམག་དཔོན་དུ་བསྐྲོས་པ་དེས་
 ཀྱང་དུགས་པོ་ཐམས་ཅད་འབངས་སུ་འབྱུག་པར་བཅན་པོས་ཀྱང་བྱ་དགའ་
 སོགས་བསྐྱེད་པས་མཆོན། དེ་ལྟ་བུའི་རང་གཞན་གཉིས་ཀའི་སྒྲོན་པོ་དཔའ་
 མཛངས་ཅན་སྒྲོ་བ་ཞེ་བ་དང་བྱས་རྗེས་ཡོད་པ་བཅས་ཅི་དགར་ཤིང་སྤྱོད་ཀྱིས་
 གོ་གནས་དང་བྱ་དགའ་འཕ་བྱན་བྱིམ་དང་ཐོབ་ཐང་^① སོགས་གནང་བ་མང་དུ་
 བྱུང་ཞིང་ཐབས་རྒྱས་དེ་ལ་བརྟེན་ནས་རེ་ཞིག་རང་གི་ཞེ་སྐབས་ཀྱི་དམིགས་ཡུལ་
 དེ་བདེ་སྒྲག་རང་བྱུང་པར་བྱུར་མོད། འོན་ཀྱང་དེ་མཚུངས་སུ་ཚུགས་གཅིག་
 ལས་སྒྲོན་པོ་གསར་ཉིད་དང་ཆེ་རྒྱུད་བར་གྱི་འགལ་བ་ཚུལ་ཐབས་མེད་པ་དེས་
 མཐར་རང་ཉིད་ཀྱང་དེ་དག་གི་ལག་ནས་ཤོར་ས་པའི་ཐང་གཞི་དང་རྒྱ་འང་བྱུང་
 པ་ཡིན་ནོ། །དེ་ལྟར་བཅན་པོ་འདི་བས་རྒྱལ་ཕྱན་པར་གྱི་མིང་འབྲུག་དང་ཡུལ་
 ཚོད་ཀྱི་གོ་སྐབས་དེ་དག་དང་བསྐྱེད་ནས་རང་གི་མངའ་ཐང་རྒྱ་བསྐྱེད་ཅིང་སྤྱར་
 རྒྱལ་པའི་སྲིད་དབང་གཅིག་སྤྱར་བརྟེན་ནས་ཤིང་ཁམས་གཅིག་ལྟར་གྱི་ནམ་པ་
 ཚོག་མར་གཏོད་པར་བརྟེན། སྐབས་དེར་ཤིང་ཡུལ་དབུས་གཙང་དང་ཡུལ་

① ལུན་ཉོང་ཡིག་ཆར་སྐབས་དེར་དབུལ་གྱི་ཚུགས་ཀྱི་རྒྱུད་བསྐྱེད་པ་བརྟེན་པས་ཡིག་ཆར་གི་རིམ་པ་བྱུང་སྟེ།

གཞན་ཁ་ལ་ཕན་བཅན་པོའི་ཆབ་འོག་ཏུ་འདུས་པར་མ་ཟད། རྒྱུར་རྒྱལ་པ་ནི་
 རྒྱལ་ལས་ཆབ་སྲིད་མངོན་པར་མཐོ་བ་དང་དབུ་ཚྭ་རབ་ཏུ་བཅན་པའི་གཅིག་
 རྒྱུར་པོད་ཀྱི་སྲིད་དབང་གི་ཁ་ལོ་བརྒྱུར་བའི་བྱད་ཆོས་དང་རྩ་བོ་དེས་ཅན་ཞིག་
 རུན་སྲིད། དེས་ཕྱིས་སུ་སྲོང་བཅན་ཞམ་པོས་མཐའ་བཞི་དབང་ཏུ་བསྐྱུས་
 བས་གཅིག་རྒྱུར་གྱི་པོད་ཆེན་པོའི་རྒྱལ་ཁབ་འཛུགས་པ་བཅས་ལ་ཐོག་མའི་རྒྱང་
 གཞི་དང་ཆ་རྒྱུན་ལེགས་པོ་ཞིག་བསྐྱུན་པ་ཡིན་ནོ། །

མདོར་ན་རྒྱབས་དེར་སློན་འབངས་དེ་དག་གིས་འོས་ལངས་དང་བྱེན་
 སྐྱོམ་གི་རྒྱལ་ཏུ་སོ་སོའི་རྒྱལ་པོན་རྒྱུར་ཏུ་དག་གི་དབང་རྒྱུར་ཆ་གཏོར་བཏང་
 བའི་ཐད་ནས་བཤད་ན་ཕྱི་ཆོགས་འཕེལ་རྒྱས་ལ་སྐུལ་འདེད་དང་ཕན་གཡོག་ཕྱི་
 ཆོགས་ལ་རྒྱང་རིག་ཆ་ནན་བྱས་པས། པོད་ཀྱི་ཕྱི་ཆོགས་གོང་ཏུ་འཕེལ་བར་
 སན་རྒྱས་དང་ཕྱགས་སྒྲིབ་ལེགས་པོ་བྱེད་པ་བསྐྱུན་ཏུ་མེད་ལ། གཞན་
 ཡང་རྒྱག་རིག་ཏུན་གཞིགས་ཀྱི་སློན་པོ་མཛངས་མི་གསུམ་པར་གྲགས་པ་བྱི་རྩར་
 རྒྱང་བཅན་མོང་གི་བྱ་བྱ་བས་བྱེ་ཕྱུལ་སྲང་གསུམ་སྐགས་འཇལ་བྱེད་ཀྱི་ཡོ་བྱད་
 གསར་ཏུ་བཅོས་པ་སྐགས་ཀྱི་ཕྱགས་ལས་པོད་ཀྱི་དཔལ་འཕྱོར་འཕེལ་རྒྱས་འགྲོ་
 བར་ཡང་སན་བཏགས་ཡོད་པ་དང་། དེར་བརྟེན་རིག་གནས་རྒྱ་ཆལ་དང་ཐ་
 བ་སྒྲན་ཆོས་བཅས་ཀྱི་ཐད་ལ་དར་འཕེལ་བྱུང་ཞེ་ཕྱིས་ཀྱི་པོད་ཆེན་པོའི་སྲིད་
 འཕྱོར་རིག་གསུམ་སྐགས་གང་ཅིའི་རྒྱང་གཞི་བརྟན་པོ་རྒྱགས་པ་ལགས་སོ། །
 གཞན་ཡང་པོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ལ་ལར་བཅན་པོ་གནམ་རི་སྲོང་བཅན་རིང་རྒྱ་ནག་
 བས་ཆོས་དང་སྒྲན་བྱུང་ཞེས་དང་ཡང་ལ་ལར་རྒྱ་དང་འ་ཁ་བཏུལ་བེར་བ་
 སྐགས་གྲགས་ཆེ་ཡང་དེ་དུས་ཅམ་ན་རྒྱ་པོད་བར་དམངས་ཁྲོད་ཀྱི་འགྲོ་འོང་ཕལ་
 བ་ཅམ་ལས་འབྲེལ་གཏུག་དེས་ནི་བྱུང་མེད་པས་བདེན་པར་འགྲོ་དགའ་ལ།
 ཡང་བཅན་པོ་འདིའི་རིང་ལ་བྱང་ནས་ཚུ་རྟེན་ཅེས་པ་དེའང་ཚུ་ཁ་རྩ་བུའི་
 གཏོར་ཁ་རྟེན་པར་གོ་ན་མ་གཏོགས་དེའི་སློན་ལ་པོད་ན་ཚུ་མེད་པར་འདོད་ན་

ཅུང་ཟད་ཐལ་དྲགས་པར་འབྱུར་བས་དེ་རིགས་ལ་ཞིབ་དཔྱད་དང་གོ་བ་ཡང་
 དག་པ་ལེན་དགོས་སོ། །དེ་མིན་ཐོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ཀྱན་ན་གནས་རི་སྤྱང་བཅན་
 བྱིས་སྤྱ་མཁར་གྱི་བཅིགས་འབྲམ་གདུགས་བྱ་བ་བ་དམར་མའི་འོ་མའི་འཇིམ་
 པས་བཅིགས་ཞེས་གྲགས་ཆེ་ནའང་། འོན་ཏེ་འོ་མའི་འཇིམ་པ་ཟེར་བ་ཆེ་
 བརྗོད་བྱིས་སྤྱ་འདྲིགས་ཅམ་དང་དོན་དུ་ཁོང་གིས་སྤྱ་མཁར་ཡབ་ལེས་ལས་ཀྱི་ཆེ་
 བ་དང་མདོག་བྱད་པར་བ་ཞིག་བསྐྱུན་ཡོད་མིན་ནོ། །

གསུམ་པ། རྒྱལ་ཕྱན་སིལ་མ་འགའ་བཤད་པ།

༡. ཐོད་རྒྱུང་བར་གྱི་འབྲེལ་བ།

དེ་ཡང་འདིར་གཅིག་སྤྱར་གྱི་ཐོད་ཆེན་པོའི་རྒྱལ་ཁབ་མ་ཚུགས་གོང་ལ་
 ཐོད་ལྷལ་ན་གནས་པའི་རྒྱལ་ཕྱན་བྱུང་བ་འགའ་ཞིག་གི་རྒྱལ་རི་ལྟར་ཡིན་པ་
 ཅུང་ཟད་མྱོང་ན། རྒྱུང་ཆད་རྒྱུའི་གནའ་རབས་ཀྱི་ཡིག་ཆ་དང་ལོ་རྒྱུས་རྣམས་
 སྤྱ་མདོ་དབུས་མཚོ་སྐར་གི་གནའ་ཐོའི་རིགས་རྒྱད་དག་ལ་སྤྱི་མིང་དུ་རྒྱུང་(羌)
 ཞེས་འཛོད་སྤྱོད་དར་ལ། དེ་ལས་འཕྲོས་ཆེ་མདོ་དབུས་ལྷལ་གྱི་ཀྱན་གྱི་ཐོད་
 མའི་ཆེ་བ་དང་མི་སྡེ་རྣམས་ལའང་རྒྱུང་གི་ཆེ་བ་དང་རྒྱུང་གི་མི་སྡེ་ཞེས་རྒྱུང་བྱ་
 བའི་ཐ་སྡད་ཁོ་ན་སྤྱར་ཞིང་། ཐ་ན་ཐོད་ཆེན་པོའི་སྤྱི་གཤིང་ལྟ་བུའི་ཡར་བྱུང་
 གི་རྒྱུར་རྒྱལ་ཆེ་བ་ལའང་རྟོད་རྒྱུང་(发羌)ཞེས་འཛོད་བཞིན་མཆིས་པས།
 རྒྱ་རིགས་མཁས་པ་ཆང་མས་ཐོད་ཀྱི་རིགས་རྒྱད་ནི་རྒྱུང་ལས་ཆད་དོ་ཞེས་ཐོད་
 རིགས་ནི་རྒྱུང་ལས་ལོགས་སུ་བཀར་བ་ལྟ་བུ་ཞིག་སྤྱོད་བཞིན་འདུག་པ་ལ།
 རང་རེའི་མཁས་པ་མང་པོ་ཞིག་གིས་འདོད་པ་དེར་མི་འཐད་པའི་རྣམ་འབྱུར་

འཛིན་ཡང་རིག་གཞུང་ཐད་དགག་བཞག་གི་སྒྲིལ་པ་བཞོད་ཡོད་པ་ད་ལྟ་ཀྱང་
 བས། དེ་ཡང་མཐའ་གཅིག་དུ་སྒྲོན་ལ་གཞོན་དགོས་པའི་རྒྱ་མཚན་ཆེར་མི་
 ལྷན་སྒྲུལ་ཟེ། དེ་ལ་ར་ཆོས་འདིར་བསམ་སྒྲུ་ཅུང་ཟད་ཅིག་བཏང་ན་སྒྲུ་རྒྱར་
 འབབ་ཐབ་པའི་གནས་ལུགས་ཤིག་ཀྱང་ཡོད་ཀྱིང་། སྤྱིར་མི་རིགས་གང་དང་
 གང་ཡིན་དུང་པལ་ཆེ་བར་རང་གིས་འཛིན་པའི་མིང་དང་གཞན་གྱིས་འཛོད་
 པའི་མིང་ཞིང་ཞིང་གིས་གཉིས་མཆིས་ཤིང་། བྱི་མ་ལའང་རིགས་སོ་སོར་རང་རང་
 གི་འཛོད་སྒྲིལ་མི་གཅིག་པ་སྒྲུ་ཆོགས་ཤིག་ཡོད་པ་བཞིན་དུ་འདིར་རྒྱང་ཞེས་
 པའང་རྒྱུ་ལྟ་བུའི་ཡིག་ཆར་དུ་གནའ་བོའི་བོད་མི་སྤྱི་ལོ་ཡབ་མེས་ལ་འཛོད་པའི་
 མིང་ཞིག་དུ་གྲུབ་པ་ཅུ་ལས་ཐོད་རང་གིས་འཛིན་པའི་སྤྱི་མིང་ནི་མ་ཡིན།
 དེའང་ཐོག་མར་སྒྲོན་ཆོས་གཙོར་བཟུང་གི་ཚུལ་དུ་རྒྱུ་ལོ་ཡབ་མེས་ལ་ཞོན་པ་
 བཟག་དཔུང་མི་ཐུང་པར་རྒྱང་བྱ་བར་གོ་དོན་ནུམ་སྒྲུ་བཞད་ཡོད་མེད་དང་མིང་
 དེ་ཐོག་མར་སྒྲུ་གང་ལས་ཐུང་བ་ཞིག་ཡིན་པ་བཅས་ཀྱི་ཐད་དུ་བཟག་ཅིང་
 དཔུང་པས་ན། ད་གཞོད་རྒྱང་དང་བོད་བར་གྱི་འབྲེལ་བ་དང་མིང་འདིའི་
 གདོད་མའི་རྣམ་པ་ལེགས་པར་རྟོགས་ནུས་སྒྲུལ། ཡིན་ན་ཡང་ད་ལྟ་རང་དེ་
 བོད་ཀྱི་དེ་བཞེད་རྣམས་སྒྲུ་རྒྱང་བྱ་བའི་བ་སྒྲུ་དང་དེའི་གོ་དོན་ནུམ་སྒྲུ་མཚན་
 སོགས་བཞོད་པ་གསལ་བོ་ཞིག་མ་མཐོང་བས་འདིར་ཁྱངས་བཅན་ཞིག་འཛོད་
 པར་མི་ནུས་མོད། འོན་ཀྱང་བྱི་ཞི་གྱི་མཁས་པ་དང་དེང་གི་དཔྱད་ལྡན་ལ་ལས་
 གནད་དོན་འདི་ལ་བསམ་གཞིགས་བགྱིས་ཡོད་པ་གཞི་བྱས་ཏེ་བཟགས་ན།
 འགའ་ཞིག་གིས་རྒྱང་བྱ་བའི་སྒྲིགས་ཀྱི་ཆ་ནས་བོད་སྐད་ཀྱི་བྱང་། “ཞེས་པའི་སྒྲུ་
 ལས་ཐུང་བར་འདོད་ཅིང་། ཡང་ཁ་ཤས་ཀྱིས་བོད་སྐད་ཀྱི་“སྤྱིར་མིང་པའི་
 སྒྲུ་བསྒྲུར་ཡིན་པའང་བཤད། དེའི་རྒྱ་མཚན་ལ་“སངས་”བྱ་བ་དང་ཐོག་སྤྱིར་
 གི་སྒྲུ་ཡིན་པ་དང་སྒྲོན་དུས་མ་སྤྱིར་སྤྱིན་དཔུ་མེད་པ་ལྟེན་སྒྲུ་མ་སངས་སྤྱི་འབྱུར་
 བའི་གོ་རིམ་སོགས་ཀྱི་རྒྱལ་བྱེད་དུ་བཞོད་ཡོད་པ་མཐོང་ཞིང་། ཡང་ལ་ལས་

རྒྱུ་ལྟ་བུ་ཡིན་ཀྱི་“སྤྱོད་”ཞེས་པའི་དོན་ཡིན་པ་དང་། རྒྱུ་མཚན་ནི་སྤྱོད་ཆད་
 བོད་ཀྱི་རྩ་སྐད་ཚིག་ཁག་དེ་དེར་སྤྱོད་ཆོག་བཤུར་བའི་སྤྱོད་ཡོད་པ་བཞིན་བོད་
 རང་གི་རྩ་སྐད་ཆེན་པོའི་ཡ་བྱལ་ལྟ་སྤྱོད་གི་རིགས་ཀྱི་སྤྱོད་ཆོག་ནི་ལྷག་ཏུ་སྤྱོད་ཆོག་ཡིན་
 པར་བཤད་ལ། དེའང་སྤྱོད་བདེ་ཞིང་ལ་“སྤྱོད་”ཞེས་བསྟགས་པས་དེ་ལས་སྤྱོད་
 མཆོད་པར་འདོད་ཅིང་། དེར་མ་ཟད་རྒྱ་ཡིག་ཏུ་རྒྱུ་ལྟ་བུ་གི་གོ་དོན་ཡང་རྒྱ་བ་
 རྩོགས་ཀྱི་ལྷག་འཆོ་བའི་རིགས་ཞེས་དང་། དེ་མིན་“རྒྱུ” (རྒྱ) ཞེས་པའི་
 རྒྱའི་གནའ་པོའི་དཔེ་རིས་ཅན་གྱི་ཡི་གེའི་གསུགས་ཀྱང་མིའི་མགོ་ན་ལྷག་ཡོད་པ་
 ལྟ་བུའི་དབྱིབས་བྱིས་ཡོད་ཚུལ་བཅས་བཤད་པ་སོགས་མཁས་པ་དང་དཔྱད་
 རྒྱུ་སོ་སོའི་བཞེད་ལྷགས་མི་མཐུན་ཡང་། རྒྱ་བའི་འདོད་ཚུལ་ནི་རྒྱུ་ལྟ་
 བའི་མིང་འདི་བོད་སྐད་ཀྱི་སྤྱོད་གང་ཅིག་ལས་ལྷུང་བར་བསམས་པ་དེ་གཅིག་
 མཐུན་དུ་རྒྱུ་། དེ་ཡང་མཁས་པས་བཤད་ན་ཅི་ཡང་བདེན་ཞེས་པའི་རྗེས་སྤྱོད་
 འགྲོ་ནའང་། གང་ལྟར་རྒྱུ་ཞེས་པའི་མིང་དེ་བོད་གནའ་པོའི་སྐད་གང་ཅིར་
 ཞིག་ལས་ལྷུང་ཆག་སྤེལ་བུང་བ་ནི་གདོན་མི་ཟེའོ། རྒྱས་སྤྱོད་མིང་འདི་ཡང་
 ཆོག་མར་རྒྱ་རིགས་དང་ཉེ་བ་མདོ་རྒྱུད་གཙོས་པའི་ལྷལ་སྤེལ་མཚོ་བ་དེས་ཅན་
 ཞིག་གི་མིང་ལས་ལྷུང་སྤེལ་བ་རྗེས་མིང་ལས་སྤྱོད་མིང་དུ་སོགས་པར་སེམས་
 གོ། །དེ་བཞིན་སྤྱོད་ཆད་མི་མང་པོ་ཞིག་གིས་གནའ་རྩ་མདོ་དབྱས་མཐོ་སྐད་
 དུ་མིའི་འགྲོ་བ་མེད་པར་བསམས་པའི་ལྷགས་རྒྱུར་བོད་རིགས་ནི་རྒྱུ་ལས་ཆད་
 པ་དང་བོད་ཁྱེད་སྐད་རིགས་ཡིན་འདོད་པའི་བཤད་རྒྱུན་དེ་ཅུང་ཟད་བྱལ་ཆེ་
 ནའང་། དེ་ལ་དེར་སང་ཚན་རིག་གི་བརྟག་དབྱད་དང་རྒྱས་སྤྱོད་གནའ་བརྟག་
 རྩོག་འདོན་གྱི་སྤྱོད་ནས་མདོ་དབྱས་མཐོ་སྐད་དུ་རྩ་སྐད་སྤྱོད་ཆོག་ནས་མིའི་འགྲོ་
 བ་ཡོད་པའི་དཔང་རྟགས་བསྟོན་མེད་པར་ད་སྤྱོད་བྱུང་བ་ནས་བསྟུང་། ད་ལྟ་

① ལྷགས་འདི་གཙམ་དེར་གྱི་དུས་དེ་བརྒྱམས་སྤྱགས་ལ།

68

རྒྱུད་རིགས་ཞེས་པ་དང་པོ་དང་སྐད་ཀྱི་འཁར་ལུང་པ་ནས་ཞེས་རིགས་ལྟ་འཁོད་པ་
 རྒྱུད་ཀྱི་སྐབས་བབ་གནའི་རྒྱ་ཡིག་གི་རྒྱུད་དང་ཁྱད་པར་མེད་པ་དཔྱེ་བའང་ཏུ་
 མ་ཁོད་པ་ཞེས་རིགས་སོ། ། མདོར་ན་རྒྱུད་པོ་དྲུག་ལྟ་འཁོད་པ་ནི་མིང་གི་
 འཁོད་ལྟགས་ཀྱི་དབང་གིས་མ་གཏོགས་པོ་དང་ཁྱད་པར་རྒྱུད་མ་ཡིན་ནེ་རྒྱུད་ཁྱད་པ་
 པོ་དང་(གནའ་པོ་པོ་མི་)ཡིན་པར་འདོད་ནི། །

3. ལྷམ་པ་སྐུ་ལ་བཞུགས་པ།

དེ་ཡང་པོད་ཀྱི་ཡུལ་གྱི་ཆེན་པོ་འདི་རྟོག་མངའ་རིས་རྒྱུ་ལས་ཀྱིས་དང་བར་
དུས་གཙང་རུ་བཞེས་པ་མཆོད་མདོ་ཁམས་ཀྱི་དུག་ཅིས་རྟོག་མཆོད་པར་གསུམ་
རུ་སྒྱུ་བའི་ནང་ནས། བར་དུས་གཙང་ནི་གནའ་སྐུར་རྒྱལ་པོའི་མངའ་
ཁོངས་ཡིན་ལ་རྟོག་མངའ་རིས་ནི་ཁང་ཁྱེད་གི་མངའ་ཁོངས་དང་། མཆོད་མདོ་
ཁམས་ནི་སྐུམ་པ་དང་རྟོག་དམ་རྒྱལ་རྟོག་བཅས་ཀྱི་མངའ་ཁོངས་སྐུ་སྐུར། དེ་
ལས་སྐུམ་པ་ནི་པོད་ཀྱི་གནའ་པོའི་ཆོ་བ་ཆེན་པོ་ཞིག་སྟེ། རུས་མཆོད་རུ་
“ཡུལ་སྐུམ་པ་ན་འབྱུ་རིགས་དང་”ཞེས་རིགས་རུས་འབྱེར་གཏོགས་པར་བཤད་
ལ། ཡིག་ཚང་རྟོག་པ་ལ་མང་“སྐུམ་ཆ”ཞེས་ཡིས་པོད་པའང་སྟེད། དེའང་
གོང་རུ་སྟོང་མ་ཐག་པོའི་རྒྱ་མཚན་གྱི་དབང་གིས་རྒྱ་ཡིག་གི་ལོ་རྒྱུས་རྣམས་སྐུ་
སྐུམ་པ་ཡང་གནའ་པོའི་རྒྱུར་རིགས་ཀྱི་ཆོ་བ་ཞིག་ཡིན་ཞེས་བཤོད་པོད་པར་
བརྟན། དེར་སང་གི་རྒྱ་རིགས་ལོ་རྒྱུས་སྐུ་བ་རྣམས་ཀྱིས་ད་རུང་ཡུགས་དེ་
བཞིན་རྟོག་པར་འདུག་ནའང་། གོང་གི་རྒྱུར་པོད་པར་གྱི་འབྲེལ་བའི་རྒྱུར་དེ་
བརྟན་དུ་ཤོས་པོའི་གནད་དེ་ཤོས་ཞེས་གཞི་ནས་དེ་རྒྱུར་བཤད་ཀྱང་མི་འགྲིག་པ་

① འདིར་རྩུལ་མཛོད་ཅིས་པ་རྒྱལ་སྐུ་མཛོད་ལས་བརྒྱུས།

ཆེན་པོ་མེད་པའི་གནས་ལུགས་དེ་ཅག་སྟུང་། ཡང་རང་རེའི་ལོ་རྒྱུས་ན་མས་སུ་
 སུམ་པའི་ཁམས་ཀྱི་གནའ་བོའི་གནས་རྒྱུ་དང་མངའ་ཁོངས་སོགས་དངོས་སུ་
 ཞིབ་པར་བཞོད་ཡོད་པ་ད་སྔ་མ་མཐོང་ཡང་། 《དེབ་དཀར་》“སུམ་ལྷ་དེ་
 རྒྱུ་ཤོད་ཁོངས་ཀྱི་རྒྱལ་ཕྱན་ཞིག་གི་ས་ཡིན་པ་ལ། ཁོང་ཆོའི་རིགས་དེང་སང་
 ཡ་མདོའི་ཁྱོད་དུ་འདྲེས་ནས་ཡོད།” ཅེས་བཞོད་འདུག་པ་བཞིན། རྒྱ་ཀྱི་
 སུམ་པའི་ས་ནི་དེང་མཆོ་རྒྱ་ཀྱི་རྩ་བ་དང་ཤོད་རྒྱུང་ས་ཀྱི་བྱང་ཕྱགས་པལ་ཆེ་
 བ་ཡིན་པ་ལུགས་ལས་ཤེས་བྱུང་སྟེ། རྒྱུ་ཤོད་བའི་རྩ་གཞི་ཡི་གཞིགས་
 རྒྱལ་ས་ཀྱི་མིང་པོ་སོགས་ཀྱང་སུམ་པའི་མངའ་ཁོངས་ཀྱི་ཆོ་བ་ཡིན་པ་བཞིན་
 དང་། དེ་མིན་རྒྱལ་པོ་སྤྱང་བཅན་སྐམ་པོས་ཤོད་ཆེན་པོའི་རྒྱལ་ཁབ་བཅུགས་
 རེས། ཤོད་ལྷལ་ཡོངས་རྫོགས་ཏེ་རྒྱུ་ཤོད་པའི་ཆེན་སུམ་པ་ནི་ཏེ་ལྷའི་ཡ་
 རྒྱལ་ཆེ་ཤོས་ཤིག་ཏེ་བྱུང་བ་ལས་ཀྱང་སུམ་པའི་ལྷལ་རྒྱ་ཆེ་རྒྱུང་པལ་ཆེར་རྫོགས་
 བྱུང་སྟུང་། དེ་ལ་ཤོད་ཀྱི་ཡིག་ཆར་ན་མས་སུ་སུམ་པ་ནི་རྒྱལ་ཕྱན་ཞིག་ཏེ་
 བཅིས་ཏེ་རྒྱལ་རབས་ལ་སོགས་པའི་བྱང་བ་བཞོད་མེད་པས། འདིར་གསལ་
 བཞིག་བཞོད་རྒྱ་མི་ཞེད་མོད། ཤོན་ཀྱང་རྒྱའི་གནའ་བོའི་ཡིག་ཆར་ཀྱན་ན་
 སུམ་པ་ལ་ཏུན་ཏུས་གོ་(赤女国)ཞེ་ཤར་ཕྱགས་བྱང་མེད་ཀྱི་རྒྱལ་ཁབ་ཅེས་
 བཞོད་པ་དང་། འདིའི་མངའ་ཁོངས་ལ་ཤར་ཏུབ་བར་ཉིན་ལམ་དགུ་དང་རྩ་
 བྱང་བར་ཉིན་ལམ་ཉི་ཤུ་ཅུ་ཡོད་པ་དང་། དེར་མཁར་རྫོང་བརྒྱུད་ཏུ་དང་
 འབངས་དུད་ཆར་བཞི་ཁྲི་འཕ་རྒྱུ་དམག་ཆིག་ཁྲི་བཅས་མངའ་ཞིང་། ལྷལ་
 ཀྱི་རྩེ་བ་ནི་ཆབ་མདོ་དང་རྩ་རྒྱའི་རྒྱུད་དུ་ཡོད་པར་བཤད་ལ། དེའི་རྒྱལ་
 དཔོན་དང་ནང་སློན་ཆར་མ་བྱུང་མེད་ཡིན་པས་རྒྱས་མིང་དེ་ལྟར་བཏགས་པར་
 གཤགས་སོ། །^① ཏུས་ཕྱིས་རྒྱ་ཡིག་ཏེ་སུམ་པའི་མིང་ཤོད་སྐད་དང་བསྟན་ཏེ་སའོ་

① ཏུས་ཕྱིས་རྒྱ་ཡིག་ཏེ་སུམ་པའི་མིང་ཤོད་སྐད་དང་བསྟན་ཏེ་སའོ་

པེ་(蘇毗)ཞེས་ལྷ་བཟུང་ཙམ་གྱིས་འདུག་གོ། ལུས་པ་ཡང་བོད་ཀྱི་ལ་
གནམ་རི་སྤང་བཅན་སྐབས་ནས་ལྷ་བཟུང་ཀྱི་ལ་བཅན་པོའི་མངའ་འོག་ཏུ་ཆུད་པ་
ཡིན།

ཡང་དུས་རབས་བཞི་བའི་མགོ་ཙམ་ན་བྱང་གི་ལོ་ལྟ་ཉིན་ཚྭ་གས་ནས་ཞན་
མེའུ་(鮮卑)རིགས་ཀྱི་ཡ་གྲུ་ལ་ཆོ་བ་ཆེ་ཤོས་མིག་ཆད་དེ། ལུབ་ཏུ་གནས་
སྤང་བ་མཆོ་སྤྱོད་པོའི་ཆུད་ཏུ་ཆགས་ཏེ་བསྐྱད་པ་ལས་ཐུས་ཀྱི་ལ་ཁབ་ཅིག་
བཅུགས་པ་ལ་བོད་ཀྱིས་འ་ཞ་ཞེས་འབོད་པ་དང་། ལྷ་སྤང་དུ་སོ་ཡོས་ཏྲང་
(吐谷浑)ཞེས་གྲགས་ཤིང་། བོད་ཀྱི་ལ་སྤང་བཅན་སྐབས་ཚོག་མར་བོད་
ཀྱིས་མངའ་དབང་དུ་བསྐྱུས་པ་ཡིན་ནོ། །

དེ་མིན་ད་དུང་དེང་གི་ཁམས་ཚྭ་གས་དང་ལྷ་སྤང་ཀྱི་ལ་རྩང་བཅས་ལུ་
སོ་སོའི་ཀྱི་ལ་ཐུན་ནམ་ཆོ་བ་དང་མི་ལྷེ་ཆེ་ཤོས་ཤིག་ཡོད་ཅིང་། དེ་ལས་ཅུང་
ཤུགས་ཆེ་བ་ནི་ལྷོང་སྤེ་མི་ཉག་པ་ཡིན་ལ། དེ་ནི་བོད་ཀྱི་ལུས་ཆེན་བཞིའི་ཡ་
གྲུ་ལ་ལྷོང་ཞེས་པའི་རིགས་ཏེ། ལུས་མཛོད་དུ་འང་“ཡུལ་མི་ཉག་ནས་ལྷོང་
རིགས་དང་”ཞེས་བཤད་པ་ལྟར་མདོ་ཁམས་འདི་ནི་ལྷོང་གི་རིགས་ཆུད་དུ་ངས་
ཤིང་། དེ་འང་ལྷ་སྤང་དུ་ཏང་ཁང་(党項)ཞེས་ལྷ་བཟུང་ཙམ་འབོད་པ་དེ་
ཡིན་ལ། ཡུལ་ནི་མཆོ་སྤྱོད་ཀྱི་ཤར་དང་ཀུན་སྤུ་དང་སེཾོན་བཅས་ཀྱི་ཡུལ་
མཆོམས་འདི་དག་ཏུ་འཁོད་པ་དང་བོད་ཆེན་པོའི་སྐབས་ལུ་ལ་འཛིན་གྱིས་ཡུལ་
གཞན་ལ་ཆད་དེ། ལུས་ཐུས་བོད་མིལ་བའི་སྐབས་དེང་གི་ཉིན་(訖夏)ལྷ་
ལྷོང་ས་ནས་མི་ཉག་ཀྱི་ལ་རབས་(西夏王朝)བཅུགས་པ་དེ་འང་གཙ་པོ་ལྷོང་
རིགས་ཡིན་ནོ། །

གཞན་ཡང་ཀྱི་ལ་རྩང་ཚྭ་གས་ལུ་ཐུས་ཀྱི་ཀྱི་ལ་རྩང་ཀྱི་ལ་ཁབ་བཅོ་བཆུད་ལྷ་
བའི་ཡུལ་ལྷ་ཀུན་ན་ཀྱི་ལ་རྩང་མི་ལྷེ་རྣམས་འཆོ་ཞིང་། དེ་ནི་བོད་ཀྱི་རིགས་
ལུས་ཐུས་ཆུད་པ་ཡིན་ཚུལ་ཡང་བཤད་དེ། ལུས་མཛོད་ཀྱི་ཡི་གེར་“འགག་

དོག་མོ་གསུམ་དེ་སྤྲུལ་ཐོབ། །སྤྲུལ་པ་འཛུལ་ཆེ་བ་དེ་དོན་ཡིན། །” ཞེས་པའི་
 འགག་དོག་མོ་གཅིག་ནི་བོད་རིང་ཆེན་བཞིའི་ཡ་གྲུལ་ཤར་རྒྱལ་མོ་ཆེ་བ་རིང་དེ་
 ཉིད་ཡིན་པར་བཤད་པ་དང་། འདི་ལ་རྒྱའི་གནའ་ཡིག་རྩ་བུ་ཉང་ཡུས་(嘉
 良 夷)ཞེས་མཐོང་རྒྱུ་གིས་འཁོད་པ་དེ་ཡིན་ནོ། །དེ་ལྟར་འདིར་འཁྱུང་
 པའི་མི་ལྷེ་འདི་དག་ནི་གནའ་རྩལ་ནས་ཡུལ་མདོ་ཁམས་ཀྱི་ཚུགས་འདིར་འཆོ་
 ཞིང་སྤྲུལ་པའི་བོད་མིའི་རྒྱུད་པ་ཤ་སྟག་ཡིན་ནོ། །

དེ་ལ་འདིར་སྤྲོད་དགོས་པ་ཞིག་ནི། རང་རེ་བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་སྤྲུལ་པ་པལ་
 ཆེར་གྱིས་མདོ་སྤྲུང་དང་སྒོས་སུ་ཤར་ཚུགས་རྒྱ་དང་ཉེ་བའི་མཚམས་ཀྱི་བོད་མི་
 རྣམས་ནི་བོད་ཆེན་པོའི་སྐབས་སུ་དབུས་གཙང་ཚུགས་ནས་མཐའ་དམག་ལ་
 ཡོང་བའི་རྒྱུད་པ་ཤ་སྟག་ཡིན་པར་འདོད་ལ། དེར་ཡིག་ཆང་ལ་ལར་ཡང་དེ་
 དག་གི་ཕྱོད་རྒྱལ་དང་མིང་སྟགས་ལུགས་བཅས་ཞིབ་པར་བཞོད་ཡོད་པ་འགའ་
 རེ་ནི་བདེན་པར་འདུག་ནའང་། བསམ་དགོས་པ་ཞིག་ནི་སྐབས་དེར་མཐའ་
 དམག་ཡོང་བ་མ་གཏོགས་ཡུལ་དེ་དག་རྩ་སྤྲུང་སྤྲོད་བོད་མི་མེད་པར་འདོད་ན་
 ཉ་ཅང་ཐལ་ཆེ་བར་འགྲོ་ཞི། འོ་ན་དེའི་སྒོ་བྱི་ཡུལ་མི་སུ་ཞིག་ཡིན་དགོས།
 མོང་རྩ་སོང་བའི་བོད་རྩལ་ཆེན་བཞིའམ་རྩལ་གི་ནང་ཆེན་སྤྱི་འབྲེ་སྤྲོད་བཅས་
 ཀྱི་རིགས་རྒྱུད་གནའ་རྩལ་ནས་ཡུལ་དེ་རང་རྩ་སྤྲུང་པ་གང་ལ་འཛིག་ དེ་མིན་
 ཡང་མཐའ་དམག་ཁོ་ན་ཅམ་རྩ་རེས་གཤེས་དེ་ཆོ་སྤར་ཡོད་ཡུལ་མི་དང་འབྲེས་
 མི་འགྲོ་བར་ལོ་ངོ་སྤྲོད་ཐག་ལྷག་ལ་ད་རྩང་བོད་རང་གི་རྒྱད་ཆོས་ཀྱིས་ལོགས་སུ་
 ལུས་འདུག་གམ། འདི་ལ་བོད་ཡུལ་གྱི་སོག་དམག་གི་རྒྱུད་པ་ལོ་ངོ་བརྒྱ་ལྷག་
 གསུམ་བཞི་ཅམ་ན་ད་ཉ་རྒྱལ་ཅི་འདྲ་རྩ་བུར་པ་དེ་དཔེ་ལོགས་ཤིག་མ་ཡིན་ནམ།
 དེའི་ཕྱིར་བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་སྤྲུལ་པ་རྣམས་ཀྱིས་རེས་པར་རྩ་བོད་གནའ་མིའི་གནས་
 རྒྱལ་དང་བོད་རིགས་སྤྱིའི་འཕེལ་འགྱུར་དང་དར་རྒྱུད་བཅས་ལ་བརྟག་དཔྱད་
 བྱ་མོ་བྱེད་དགོས་པ་ལས། བོད་ཆེན་པོའི་སྟག་ཤིང་ལྟ་བུའི་སྤྲུང་རྒྱལ་རྒྱུད་པ་

ཁོ་ནས་ཐོད་ཡོངས་ལ་བྱལ་མི་བྱལ་ཅིང་ཁོའང་སྤངས་ཀྱང་དགའ་བས། དེར་ངེས་
 པར་དུ་མིག་རྒྱང་རིང་བ་དང་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་བྱུང་རྒྱལ་སྤྱོད་ལ་འདིད་དགོས་པ་དེ་
 གལ་ཆེ་བར་བསམས་པར་རིགས་ཤིང་། ཡང་རང་རེའི་མཁས་པ་ལ་ལས་
 གན་འདུས་ཁི་ཡན་ཡན་ཆད་ཐོད་ཀྱི་ས་ཡིན་ཞེས་བམ་སྟེ་ཙམ་སྟེ་བ་མ་གཏོགས་
 དེ་ཡིན་ལྟགས་དང་ལོ་རྒྱུས་ལྟགས་རྒྱ་མཚན་གྱི་ཆོག་བརྗོད་རྒྱ་མེད་པར་དེ་འདྲ་
 བས་ལོ་རྒྱུས་སུ་མི་འགྲུབ་པས། དེ་དག་ལ་བསམ་གཞིགས་ན་ལ་མོར་མཛད་
 དགོས་པ་དང་སྒོས་སུ་ལས་དེ་དང་གི་ལོ་རྒྱུས་སྟེ་བ་རྒན་གཞོན་ཀྱང་གྱི་ལོས་
 འགན་དུ་བབས་གཤིས། རུན་ལྟ་བུས་དབྱུད་པར་རྩ་མི་ཚགས་པས་འདིར་
 ཞར་བྱུང་གི་ཚུལ་དུ་བྲན་སྟུལ་དང་གསལ་འདེབས་ཙམ་དུ་བྱས་པ་ལགས་སོ། །

༩. ཞང་བྱང་བཤད་བ།

དེ་ཡང་ཐོད་ཆེན་པོའི་ཡུལ་གྱི་འདིའི་སྤྱོད་མངའ་རིས་སྒྲོར་གསུམ་ཀྱང་ནི་
 སྤོན་ཆད་ཞང་བྱང་དུ་གསུམ་པའི་མངའ་ཁོངས་ཡིན་ལ། དེར་ཞང་བྱང་ཞེས་
 འཛོད་པའི་མིང་འདི་ལ་གཅིག་ན་ཞང་བྱང་གི་ཡུལ་ལ་ངོས་འཛིན་པ་དང་གཉིས་
 སུ་ཞང་བྱང་རྒྱལ་རབས་ལ་གོ་བ་དང་། གསུམ་དུ་གནས་དེར་འཛོད་པའི་ཡུལ་
 མི་བཅས་ལ་འདུག་པའི་གོ་དོན་གསུམ་ཙམ་ཡོད་ཅིང་། དེ་ལས་ཞང་བྱང་རྒྱལ་
 རབས་ནི་སྟེ་ལོ་དུས་རབས་བདུན་པའི་བར་ཏེ། ཐོད་ཆེན་པོའི་རྒྱལ་ཁབ་མ་
 རྒྱགས་པའི་ཡར་སྤོན་རིང་པོ་ཞིག་ལ་རང་བཅན་ལྟ་བུར་སྤར་རྒྱལ་པའི་ཆབ་འོག་
 དུ་མ་འདུས་པར་ཐོད་བཅན་པོའི་རྒྱལ་ཁབ་ལས་ལོགས་སུ་གནས་ཤིང་། རྒྱལ་
 དེའང་སྤྱོད་དུ་ཞང་བྱང་དང་སྤྱོད་སུམ་པ་བར་དུ་སྤར་རྒྱལ་ཏེ་འདི་ག་གསུམ་ཏ་
 ལ་མ་དོ་མཉམ་པ་ཙམ་དུ་སྤོང་བཅན་གྱི་སྤྱོད་རིང་བར་དུ་ཁོར་རྒྱང་དུ་མཆིས་སོ། །
 དེ་བས་ཀྱང་གྱིས་མཁྱེན་གསལ་ལྟར་ཞང་བྱང་ནི་ཐོད་གདོད་པའི་ཆོས་ལྟགས་

བོན་བཟུན་གྱི་འབྲུང་ཁྲངས་ཡིན་ཅིན། དེར་བོན་གཞུང་ནམས་སུ་ཁང་ཁྱེད་
 གི་གནས་ཚུལ་དང་ལོ་རྒྱུས་སོགས་བཞོན་པ་མང་ཞིང་། དེ་དག་ལ་བརྟགས་ན་
 རྩོན་ཆད་ཁང་ཁྱེད་ནི་ཏ་ཅང་སྟོབས་ཆེ་ཞིང་དར་རྒྱས་ཆེ་བ་མ་ཟད། མེས་
 རིག་ལྷན་ལ་རིག་གནས་ཀྱང་འབེལ་བར་མངོན་ཏེ། བོན་པོའི་ལོ་རྒྱུས་ཅུང་
 དག་པ་ནམས་ཀྱི་བཤད་སྟེལ་ལྟར་ན། ཁང་ཁྱེད་ནི་བོན་སྟོན་འབྲུངས་ཡུལ་
 དང་བོན་བཟུན་གྱི་འབྲུང་ཁྲངས་ཡིན་པ་མ་ཟད། ཁང་ཁྱེད་རྒྱལ་ཁམས་ཀྱི་
 མངའ་ཁོངས་ལའང་སློབ་གྲྭ་བར་གསུམ་དང་དེའི་རྒྱལ་རབས་ནི་བོད་རྩོམ་གསུམ་
 གཉའ་ཁྲིའི་རྩོན་ཅམ་ནས་སྤྱོད་བཅན་སྐམ་པོའི་བར་རྒྱན་མ་ཆད་པར་བྱོན་པར་
 བཤད་ལ། དེའང་རྒྱན་ཉོང་ཡི་གེར་ཡང་ཁང་ཁྱེད་རྒྱལ་པོ་ཡིག་མི་རྒྱ་བྱ་བར་
 སྤྱོད་བཅན་གྱི་སྤྱང་མོ་ཞིག་གནས་ལ་བརྒྱུངས་ཡོད་པའི་གྲོགས་ལ་བརྟེན་ནས་
 ཆབ་འོག་རྒྱ་བཟུ་རྒྱལ་བཞོན་ལུང་། “རྒྱལ་འདྲིའི་རིང་ལ། ཁང་ཁྱེད་གི་
 རྒྱལ་པོ་ལ་དྲངས་ཏེ། ཆབ་སྲིད་མཛད་ནས། ཁང་ཁྱེད་གི་རྒྱལ་པོ་ཡིག་གི་
 རྒྱའི་སྲིད་བསྐྱུག་ཏེ། ཁང་ཁྱེད་ཐམས་ཅད་འབངས་སུ་བཀྲག་གོ། ”ཞེས་
 སྤྱོད་བཅན་སྐམ་པོའི་རིང་ལ་ཁང་ཁྱེད་ཐམས་ཅད་དངོས་སུ་བོད་ཀྱི་ཆབ་འོག་རྒྱ་
 བཟུས་པར་བཞོན་པ་ལྟར་ལགས་ཤིང་། ཡང་རྒྱའི་གནའ་པོའི་ཡིག་ཆར་
 དུའང་ཁང་ཁྱེད་ལ་དབྱང་ཐོང་(羊同)ཞེས་འབོད་ལ། དེའི་མངའ་ཁོངས་
 ཀྱང་ཤིན་ཏུ་ཆེ་བར་བཤད་དེ། “ཁང་ཁྱེད་ཆེ་བ་ནི་ཤར་ནས་བོད་དང་རྒྱ་བ་
 བས་ཁང་ཁྱེད་རྒྱུང་བ། རྒྱུང་ནས་ཡི་ཡུལ་དང་འབྲེལ་ཞིང་། ཤར་རྒྱ་བ་རྒྱ་ལེ་
 དཔར་སྟོང་སྤག་ལྷག་དང་། རྒྱ་དཔལ་གྱི་སྤག་བརྒྱད་དགུ་ཅམ་ཡོད། ”^①
 ཅེས་སོགས་ཁང་ཁྱེད་ཆེ་རྒྱུད་གཉིས་སུ་བཀར་ནས་བཞོན་ཡོད་པ་བཞིན་ཏེ།
 དེ་དག་ཀྱང་པལ་ཆེར་ན་བར་འགྲོ་སྲིད་པོད། འོན་ཀྱང་ལ་ལ་ཞིག་གིས་ཁང་

① རྒྱ་ཡིག་གི་《ཆེ་རྒྱུ་ཡོན་གོས་》ལྟ་བུར་ཡོད།

བྱུང་སྐྱེས་མ་ཐག་གཤེན་བརྟན་དང་འབྲེལ་ཏེ་ཐོན་ལྷན་ཐམས་ཅད་ཁྱད་སྤངས་།
 བཅུན་ཏུ་མི་བར་མ་ཐད་ཐ་ན་སྒྲོན་ཆད་ཐོད་ཡུལ་དང་མཐའ་བཞི་ཆར་མའང་
 ཁང་ཁྱུང་གི་མངའ་འོག་ཡིན་པ་ལྟ་བུར་འདོད་ཀྱང་། དེ་འདྲ་ཞིག་ཅུང་ཐད་
 ཐལ་ཆེ་བས་བདེན་པར་མ་མཐོང་ངོ་། །གཞན་ཡང་རྒྱའི་ཡིག་ལ་ལར་གོང་ཏུ་
 སོང་བ་ལྟར་ཁང་ཁྱུང་ཡང་གནའ་ཐོའི་རྒྱང་རིགས་ཀྱི་ཡན་ལག་ཅིག་ཏུ་འདྲེན་པ་
 མཐོང་ནའང་། དེ་ཡང་གོང་གི་རྒྱ་མཚན་དང་འདྲ་བར་ཁང་ཁྱུང་ནི་ཐོད་
 གནའ་མིའི་ཆོ་བ་ཆེན་པོ་འཕ་རྒྱལ་སྤྲན་ཞིག་ཁོ་ན་མ་གཏོགས་མི་རིགས་གཞན་པ་
 གང་ཞིག་གྱུང་ཡིན་མི་སྤྲིད་དེ། ཐོད་ཀྱི་རུས་མཛོད་ལས་“.....ཁང་ཁྱུང་
 བས་སྐྱོ”དང་ཞེས་ཁང་ཁྱུང་ནི་ཐོད་མིའུ་གདུང་རྒྱལ་གི་ནང་ཚན་སྐྱོ་རིགས་སྐྱོ་
 གཏོགས་པར་བཤད་པས་སོ། །ཡང་དེར་སང་ལ་ལས་ཁང་ཁྱུང་རིགས་ཞེས་པ་
 མཐོང་ནས་དེ་ཐོད་རིགས་ལས་འོགས་སྐྱོ་མི་རིགས་ཤིག་ཏུ་གོ་བ་ལེན་མཁན་
 འདུག་ཀྱང་། དེ་ནི་ཐོད་མིའི་རུས་རྒྱུད་ཀྱི་རིགས་ཤིག་ཏུ་ངོས་འཛིན་ན་སྤྲིད་
 གི། དེར་སང་གི་མཚན་ཉིད་བཞི་ལྟར་གྱི་མི་རིགས་ཤིག་ཏུ་གོ་བར་མི་འཐད་
 ངོ། །

ཡང་དེར་སྐབས་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་ནང་གྲུན་ན་ཐོན་ལུགས་ལ་བརྟག་དཔྱད་
 བྱེད་པའི་མཁས་པ་མང་ཞིང་། དེ་དག་གིས་གྱུང་ཆེད་ཚོ་མ་དང་ལོ་རྒྱུས་ཚགས་
 གྲེལ་དང་གྲེལ་བཞིན་པ་འདི་རྣམས་གྱུང་ཁང་ཁྱུང་ལ་རུས་ཡུན་རིང་ཐོའི་ལོ་རྒྱུས་
 དང་ལྷན་སྐྱེས་ཆོགས་པའི་ཤེས་རིག་བཅས་ལྟན་པའི་དབང་གིས་ཡིན་ཞིང་།
 དེ་ཡང་དེར་སང་གི་ཐོད་མི་རིགས་སྐྱོ་འདིའི་ཡང་མེས་དག་གི་བྱས་རྒྱུས་སྐྱོ་རྒན་
 བ་ལེགས་ཀྱི། དེ་མིན་པར་སྒྲོར་བ་གཡས་གཡོན་གྱི་“ཐུབ་མཐའི”ནང་ནས་
 གཡོན་ཏུ་འཁོར་མཁན་ཁོ་ནའི་གཟི་བརྒྱུད་ལྟ་བུར་ངོམས་པ་དེ་ནི་འོས་མ་མཆིས་
 སོ། །དེར་དེར་སང་ར་ཆོས་ལྟ་རྒྱལ་ཡང་དག་པ་ཞིག་འཛིན་དགོས་པ་ནི།
 རུས་སྐྱོ་མོ་ཞིག་ན་ཐོད་ཡུལ་གྲུན་ཏུ་ཐོན་ཆོས་འབའ་ཞིག་ལ་དད་པ་བྱེད་ཅིང་

མིས་སྤྱོད་པའི་ལྷགས་དང་བ་ནས་ བཟུང་དགའ་བོ་མི་བྱེད་ས་ནང་
 བར་ཐུང་ཅིང་། དེ་ལས་ཁྱད་ཤས་མིག་གིས་ད་དུང་ཐོན་བཞུག་གི་ལྟ་ཐུབ་
 འཛིན་པ་ཡོད་པོད། དེ་དང་གནའ་ལྟ་མའི་ཐོན་ལྷགས་བར་ཁྱད་ཆེ་བ་དེ་མེས་
 ནས་ཐུབ་མཐའ་གང་ཡིན་དུང་རང་བཞིན་གཞན་སྤྱད་བྱེད་མི་རིགས་སོ། །

ད་དུང་དེར་དུས་མི་མང་པོ་ཞིག་གིས་བཀག་དཔྱད་དང་སྤྱོད་གི་ཡིག་ཆ་ལ་
 བརྟེན་ན་སྤྱོད་ཆད་ཁང་ཁྱད་ལ་ཡི་གེ་ཡོད་པར་བཤད་ལ། མྱིར་མི་རིགས་གང་
 ཞིག་ཡིན་དུང་སྐྱོན་མར་རྒྱང་བ་ནས་ཆེ་བ་དང་ཆ་ཤས་ནས་གཅིག་ཐུང་དུ་ཐུབ་
 པའི་གོ་རིམ་ཡོད་པ་བཞིན། གནའ་བོར་ཐུང་རྒྱལ་བོད་ལ་ཡི་གེ་མེད་མྱིར་ཁ་
 བ་ཅན་ཡོངས་ལ་ཡི་གེ་མེད་དགོས་པའི་ངེས་པ་མེད་དེ། ཁང་ཁྱད་ཡང་བོད་
 ཁ་བ་ཅན་གྱི་ཆ་ཤས་སུ་ངེས་པས་དེར་ཡི་གེ་ཡོད་ན་ བོད་མི་རིགས་སྤྱི་ལ་ཡོད་
 པས་ཐུབ་པ་བཞིན་དེ་མཆོང་ལྟ་བུར་མཐོང་མི་འོས་སྟེ། དེའི་མྱིར་ཡོངས་
 གཤམ་ལ་བོད་རྒྱལ་སྤྱིར་བཅན་སྐམ་པོ་ནས་བོད་ཡིག་ཐུང་བ་ཡིན་པས། སྤྱོད་
 རྒྱུན་མཁས་པ་ནམས་ཀྱིས་མགོན་གཅིག་དུ་དེའི་སྤྱོད་ལ་བོད་ལྷན་ལྟན་པའི་བྱོད་
 ན་ཡི་གེའི་སྤྱོད་མེ་མེད་དོ་ཞེས་རྒྱང་ལྟར་སྤྱོད་ནའང་། དེ་ཡང་མཁས་པ་ལ་
 ལས་“ཆོས་རྒྱལ་ལ་བཞུད་པའི་ཤུགས་ལས་ཡབ་མྱེས་གོང་མ་ནམས་སྤྱི་པ་བ་བར་
 མ་མེས་པའོ། །” ༩ ཞེས་ཆོག་མདའ་འཕངས་པ་དེའང་ཐོག་ཤོས་སུ་ཆེད། །

དེ་ལྟར་མདོར་ན་ཁང་ཁྱད་ནི་དུས་ལྟ་མོ་ཞིག་ནས་རང་དེའི་ཡུལ་གྱི་རྒྱ་
 ཆེན་པོ་འདིའི་མཐའ་མཆོམས་སྟོད་མངའ་རིས་སྤྱགས་སུ་གཟི་འདྲ་འབར་བའི་
 ལ་རྒྱས་དང་འོད་སྟོང་བཟླ་བའི་རིགས་གནས་བསྐྱེད་ཡོད་པ་ལགས་པོད། དེ་
 ཡང་སྤྱོད་དུ་ཡང་ཡང་སོང་བ་ལྟར་བན་བོན་གཉིས་ཀྱི་ཐུབ་མཐའ་དར་བྱུང་གི་

༡ ཡི་གེ་ཡོད་མེད་ཆོད་པ་ཞི་སྟེད་དུང་བན་གྱི་དཔྱད་པོ།
 ༢ «འཇགས་བཤད་རིན་པོ་ཆའི་གཉིས་མཛོད»ཅེས་པར་གསལ།

དབང་གིས་དེའི་བྱང་བ་དང་མོ་རྒྱས་ནས་སྤྱང་འབྱུང་བཞིའི་མལ་དུ་གཟིམ་
 པར་བྱེད་ཅིང་། ལ་ལ་ཞིག་ཤུལ་དུ་ལྷས་ཀྱང་བསྐྱེད་རྒྱུ་གྱིས་རྫོག་པས་ཐད་
 འདི་ཞང་བྱང་ལྷ་བྱའི་གནས་རྒྱལ་རྩོམ་མ་ཀྱན་གྱིས་ཡིད་སྤོང་བ་ཞིག་ཁོ་བོ་འདྲའི་
 བརྗོད་སྐལ་མ་ཡིན་པས། འདིར་བོད་ཆེན་པོ་གཅིག་གྱུར་མ་བྱས་གོང་གི་བོད་
 ཁམས་ཡངས་ཀྱི་གནས་རྒྱལ་མདོ་ཅམ་རྩོད་དང་བརྟུན་སྐབས་འདི་ཡང་ས་
 བཅད་མི་སྟོང་ཅམ་དུ་བྱིས་པ་ལགས་སོ། ། ། །

ས་བཅད་གསུམ་པ། བོད་ཆེན་པོའི་སྐབས་ ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་བཤད་བ།

དང་པོ། བོད་ཆེན་པོའི་རྒྱལ་རབས་རིམ་བུར།

༡. རྒྱལ་པོ་སྲོང་བཅན་ལྷ་མ་པོ་ལྟན་རྒྱལ།

དེ་ཡང་སྤྱིར་བོད་དང་བོད་ཆེན་པོ་ཞེས་པ་ནི་རྒྱལ་པོའི་འབངས་ལྟ་ཡོད་
པའི་མངའ་རིས་ཅམ་ལ་བོད་དང་། དེའི་ལྷག་མའི་ཡུལ་ན་མས་ལ་བོད་ཆེན་
པོར་འབོད་པ་དང་། ཡང་ལ་ལས་བོད་བྱ་བ་དབུས་གཙང་དང་བོད་ཆེན་པོ་
བྱ་བ་མདོ་ཁམས་ཡིན་ཟེར་བའང་ཡོད་ཀྱང་འདིར་བོད་ཆེན་པོ་ཞེས་བརྗོད་པ་ནི་
གཅིག་ལྟར་བྱ་བོད་བཅན་པོའི་རྒྱལ་ཁམས་ཆེན་པོ་དེ་ལ་གོ་བ་ཡིན་དེ། རྒྱལ་
དུས་རབས་བདུན་པའི་མགོ་ཅམ་དུ་སྐབས་ཅ་ན་སྤྱར་རྒྱལ་པོའི་ཆབ་སྲིད་རྒྱ་
བརྒྱད་ནས་བོད་ཁམས་གཅིག་ལྟར་བྱེད་པའི་འཕྲིན་ལས་ཀྱི་རྒྱ་ཚོགས་མར་ཕྱེ་བ་
ཡིན་ཞིང་། རྒྱལ་པོ་གནམ་རི་སྲོང་བཅན་གྱིས་བོད་དབུས་གཙང་གཉིས་རེ་
ཞིག་གཅིག་ལྟར་བྱས་པར་བརྟེན་དབང་སྤྱར་རྒྱལ་རིམ་ནང་ཁྲལ་དུ་བྱིང་འཁྲལ་
ཆེན་པོ་བསྐྱངས། «དུན་རྒྱུ་གཉེར་ཡིག» ནུ་“བཅན་པོ་སྲོང་བཅན་ལྷ་མ་
པོའི་རིང་ལ། །ཡབ་འབངས་ནི་འབྲས། །ཡུམ་འབངས་ནི་མོ་གོ། །གཉེན་
ཁང་ཁྱུང་། མཛོ་སྤུམ་པ། །ཉག་ཉི་(ཉ་གཉི) དགས་(དུགས) པོ། །རྒྱུང་པོ།

ལྱང་པོ་ཀུན་ཀྱང་ལོག ། ཡབ་གནས་རི་སྒོན་མཆན་དུག་པོན་ཏེ་བསྐྱེད་ས་
 ས། །” ① ཞེས་བཤོད་པའི་གནས་རྒྱལ་ལ་གཞིགས་ཤིང་བརྟགས་ན་ཡབ་
 བཅན་པོའི་སྤྱ་ཆེའང་མཐར་མ་བྱིན་པས། སྤྱས་སྤྱང་བཅན་གླམ་པོ་ཀྱ་ན་
 གཞོན་ཡང་ཡབ་རྒྱལ་པོའི་སྤྱང་བྱིར་མི་བཟུགས་ཀ་མེད་བྱུང་བས། བོད་
 ཁམས་ཡོངས་རྫོགས་གཅིག་བྱུར་བྱེད་རྒྱུའི་ཁྱེད་ཆེན་དེ་རང་བྱུགས་སུ་སྤྱས་སྤྱང་
 བཅན་གྱི་ཕྱག་ལ་བབས་ཏེ། ཁོང་དགྲུང་ལོ་བཅུ་གསུམ་ཉེ་སྤྱི་ལོ་629ལ་རྒྱལ་
 སར་བཟུགས་ཏེ་དཔའ་མཛའས་བརྒྱལ་མོད་ཀྱི་སྤྱང་རྟོབས་བཅན་པོའི་གོ་ཆ་
 བཤོས་ཏེ། རང་སྤྱོད་ལ་སྤྱོད་ཀྱང་བའི་སྤོན་པོ་གསར་པ་རྒྱམས་ལ་བརྟེན་
 བས། “སྤྱས་སྤྱང་བཅན་སྤྱ་གཞོན་མ་པན་ཏེ། །གཞོད་མ་དགྲུང་བ་དང་།
 དུག་པ་རྒྱམས་རབས་བཅད་(བཅད) རྟོ”། །ཞེས་གཏེར་ཡིག་ཏུ་བཤོད་པ་
 ལྟར། དུག་ལས་བྱེད་མཐའ་གྱི་གཏེ་པོ་ཆར་གཅོད་བྱས་ཏེ་ནང་ཁྲལ་བདེ་ལ་
 བཤོད་པར་བརྟེན། གཞི་ནས་བོད་ཁམས་གཅིག་བྱུར་བྱེད་ཆེན་པོའི་
 རྒྱལ་ཁབ་འཛུགས་པའི་འཕྲིན་ལས་རྒྱབས་པོ་ཆེའི་འཆར་བཤོད་བསྐྱུན་ཞིང་།
 ཐབས་མཁས་ཀྱིས་ཡབ་མེས་གོང་མའི་སྤྱང་དོན་རྒྱན་སྤྱང་དང་སྤྱར་མེད་གོང་
 འཕེལ་མཛད་པ་ལགས་པས་འདིར་བྱུང་ཆེས་གཙོ་བོ་འགའ་མདོ་ཅམ་བཛྲོད་ན།
 དང་པོ། བོད་ཁམས་གཅིག་བྱུར་བྱས་ཏེ་རྒྱལ་ས་ལྷ་སར་སྤྱོད་པའི་རྒྱལ་
 བོ། སྤྱང་བཅན་གྱིས་ནང་ཁྲལ་བདེ་ལ་བཤོད་ཆེས་སྤོན་ཡབ་མེས་ཀྱི་རིང་ལ་
 མངའ་འབངས་སུ་ཡོད་པ་གྱིས་སུ་ངོ་ལོག་པའི་དུགས་ཀྱིང་བྱང་གསུམ་ཉེ།
 «དུན་རྟོང་གཏེར་ཡིག»ལས་“དེའི་རྒྱལ་ལ། དེའི་སྤྱོད་ལོག་ཀུན་འབངས་སུ་
 སྤྱར་བཀུག་གོ། །” ཞེས་པ་ལྟར་དེ་དག་ཡང་བསྐྱུར་བཅན་པོའི་ཆབ་འོག་དུ་
 བསྐྱེད་པ་དང་། རིམ་གྱིས་རང་གི་རྟོབས་བྱུགས་ཀྱི་ལ་བསྐྱེད་དེ་སྤྱི་ལོ་641ལ་

① «དུན་རྟོང་ནས་ཐོན་པའི་བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ཡིག་ཆ»ཞེས་པར་གསལ།

ལ་བལ་པོའི་རྒྱལ་པོ་ཡུ་ལྷ་གྲག་ཏི་བྱ་བ་བཀུམས་ནས་ན་མི་བ་བ་རྒྱལ་པོར་བཅུག་
 བས་ཀྱིད་དབང་རང་ལ་གཏོགས་པར་བྱས། སྤྱི་ལོ་644ཙམ་ལ་ཞང་ཞུང་རྒྱལ་
 པོ་ལེ་ལྷ་ཤུར་བྱ་བའི་ཆབ་སྲིད་བསྐྱུག་སྟེ་ཞང་ཞུང་ཐམས་ཅད་པོད་འབངས་སུ་
 བཀུག དེ་ནས་སུ་མཐུད་དུ་སྟོབས་ཤུགས་བྱང་དུ་བསྐྱེད་དེ་མུང་མང་པོ་རྩེ་
 ཞང་སྤང་གིས་སུམ་པ་མཐའ་དག་གཡོ་སྐྱུའི་སྟོན་ནས་བྱིམ་གྲངས་མ་མོར་བར་
 འབངས་རྣལ་མར་བཀུག་པ་དང་། དེའི་འོག་ཏུ་བཅན་པོས་དངོས་སུ་ཞབས་
 བཅགས་ཏེ་དམག་མང་དྲངས་ནས་རྒྱ་དང་འ་ཞར་དཔུ་བཅད་པ་དང་འ་ཞ་སྟེ་
 མོ་ལྷ་ཡོ་ལྷ་ཏོར་བྱ་བ་དེ་ནས་བཟུང་པོད་འབངས་སུ་བཟུས་ཤིང་། པོད་བཅན་
 པོའི་མངའ་ཐང་རྒྱུའི་མཆོམས་བར་དུ་གཏུགས་པར་བྱས་སོ། །དེ་ལྷར་སྤང་
 བཅན་གྱིས་བཅན་པོའི་སྟོབས་ཤུགས་བྱང་ནས་བྱང་དུ་བསྐྱེད་ཆེད་དང་སྟོན་པོ་
 གསར་རྩིང་བར་གྱི་འགལ་འཛིང་ལས་ཐར་ཐབས་དང་། གསར་དུ་དབང་
 འོག་ཏུ་བཟུས་པའི་སུམ་པ་དང་འ་ཞ་སོགས་གྲང་ལེགས་པར་སྐྱོང་བ་བཅས་གྱི་
 དཀོས་དབང་དུ་མར་གཞིགས་ཏེ། སྟོན་ཡབ་ཐེས་གྱི་རིང་ལ་སྐྱར་རྒྱལ་བཅན་
 པོའི་རྒྱལ་ས་ཡར་ལྷངས་དང་འཕན་ཡུལ་སྟོགས་སུ་ཡོད་པ་ནས་སྐྱིད་ཤོད་དེ་དེང་
 གི་ལྷ་སར་སྤར་ཏེ་སྤྱིང་འཛིན་གྱི་གནས་ཡུལ་གསར་བ་དམར་པོའི་རི་ལ་སོ་བང་
 དང་བཅས་ཏེ་པོད་ཆེན་པོའི་སྤྱིད་དབང་དངོས་སུ་བཅུགས་ཤིང་རྒྱས་གཞི་
 བཙན་པའི་ཐང་གཞི་ལེགས་པར་བཏིང་ངོ་། །

གཞིས་པ། དམག་གི་སྤྱིག་གཞི་བཅུགས་ཏེ་ཁབ་གྱི་བདེ་འཇགས་སྤང་
 བའི་རྒྱལ་ནི། པོད་བཅན་པོའི་སྟོབས་ཤུགས་ཀྱི་མཆོན་བྱེད་གཙོ་པོ་སྟེ་དམག་
 གི་སྤྱིག་གཞི་ལེགས་པར་བཅུགས་ནས་དཔུང་ཤུགས་རིེ་བཅན་དུ་བཏང་། དེ་
 ཡང་པོད་ཡངས་གྱི་དམག་དཔུང་རྣམས་རང་རང་གནས་པའི་ཡུལ་གྱི་མངའ་
 ཁོངས་ལྷར་སྤྱི་བྱ་བ་སྤྱིད་འཛིན་དང་དམག་གི་བྱེད་ལས་གྱི་ཏུ་ཕྱེ་ཆེན་པོ་དཔུ་ཏུ་
 དང་གཡོ་ཏུ། གཡས་ཏུ་འཕ་ཏུ་ལག་དང་སུམ་པའི་ཏུ་བཅས་ལྷར་བཀོས་ནས།

དེ་དག་ནང་གསེས་སྤྱུང་བ་ཁག་སོ་སོར་སྤྱོད་ནས་དམག་དཔོན་ལ་ཆེ་འབྲིང་རྒྱུ་
 གསུམ་བཅས་ཏུ་དཔོན་ལྷོ་དཔོན་ནས་སྤྱོད་དཔོན་བརྒྱ་དཔོན་ཡན་ཆད་གྱི་ཤོ་
 གནས་བསྐྱོ་བཞག་བྱས་པར་མ་ཟད། བ་ན་དམག་ཏུ་སོ་སོའི་ཏུ་དར་ཏུ་མཆོན་
 དང་དམག་ཆའི་སྤྱིག་ལྷགས་བཅས་ཀྱང་གཅིག་ལྷུར་གྱིས་གཏན་ལ་པབ་སྟེ།
 དམག་སྤྱིད་དབང་ཆ་གཅིག་ལྷུད་དང་དཔུང་ཆོགས་ཡོངས་ཀྱི་འགྲུལ་སྤྱོད་.....
 གཅིག་ལྷུར་ཡོང་བར་བྱས། དེ་ནས་རིམ་བཞིན་ཆོད་གཡུང་གི་དབྱེ་བ་སྤྱོད་ནས་
 ཡུལ་གྱི་དབང་རིས་བཅོ་བརྒྱད་དང་སྤྱོད་ལྷོ་ལྷུག་ཏུ་འགྲུལ་དང་དབང་བའི་ལྷོ་
 གསུམ། ཆེ་བཅུ་བྱ་བ་^① ལ་སོགས་པའི་སྤྱིག་གཞི་ཆེ་མ་རྒྱུ་གསུམ་ལྷ་ཆོགས་
 བཅུགས། གཞན་ཡང་བཅན་པོའི་སྤྱོད་སྤྱང་དམག་མི་ནས་འོག་གི་ཁབ་ཀྱི་བདེ་
 འཇགས་སྤྱང་མཁན་བཅས་ཀྱི་གནས་གཞི་དང་ལས་འགན། ཤོ་སའི་ཐབས་
 ལ་སོགས་པ་གཏན་ལ་པབ་ནས་དྲག་ལྷགས་ཀྱི་རྒྱས་པ་རེ་ཆེར་དང་བཅན་པོའི་
 དཔུང་སྤྱོད་སྤྱོད་གཅིག་ལྷུར་ཡོང་བའི་ཐབས་ལམ་དམ་པ་སྤྱིལ་ལོ། །

གསུམ་པ། དཔོན་རིགས་བསྐྱོ་བཞག་བྱས་ཏེ་ནང་ཁྲུལ་བདེ་ལ་བཞོད་
 པའི་རྒྱལ་ནི། བོད་ཁམས་གཅིག་ལྷུར་དང་སྤྱིད་དབང་གསལ་འཇུགས་ཀྱི་བྱ་
 འགྲུལ་ལེགས་པར་སྒྲུབ་རྗེས་བཅན་པོས་དམག་དོན་དང་ཆབ་སྤྱོད་ཐད་ཏུ་
 དབང་ཆ་གཅིག་ལྷུད་དང་སྤྱོད་པོ་ལས་བཞོས་ཀྱི་ལམ་ལྷགས་སོག་མར་སྤྱིལ།
 རྒྱལ་པོའི་འོག་གི་སྤྱོད་པོའི་ཤོ་གནས་མཆོ་ཤོས་ནི་དགྲུང་སྤྱོད་ཡིན་ལ་དེ་ནི་ཞི་
 དྲག་གཉིས་ཀྱི་དབང་ཆ་ཡོད་པའི་སྤྱི་རྒྱལ་སྤྱོད་ཆེན་ཞིག་ཀྱང་ཡིན། དགྲུང་
 སྤྱོད་དེ་ལ་ཆེ་འབྲིང་རྒྱུ་གསུམ་ཏུ་སྤྱོད་ཆེན་སྤྱོད་བཅན་སྐབས་སུ་མགར་སྤྱོད་
 བཅན་སོགས་དགྲུང་སྤྱོད་ཆེན་པོ་བཞི་ཡོད་ཅིང་། དེ་ལས་དམའ་བ་ནི་ནང་
 སྤྱོད་དང་བཀའ་ཡོ་གལ་འཆོས་པ་ཡིན་ལ། དེ་དག་གྱང་ཤོ་གནས་ཆེ་འབྲིང་

① ཞིབ་དུ་«མཁས་པའི་དགའ་སྤྱོད་»དུ་གསལ།

རྒྱུད་གསུམ་དུ་སྒྲེ་ནས་སོ་སོར་གནས་བཤུ་ཐབས་དང་ཡིག་ཚང་ལ་རིམ་པ་
 བཞིན་གསེར་གྱི་ཡི་གེ་ནས་སྤྲ་མེན་གྱི་ཡི་གེ་འི་ཡན་ཆད་བསྐྱེལ་ཏེ་སློན་པའི་གྲ་
 རིམ་གསལ་ཐོར་བསྐྱེགས་པར་མ་བཟད། ཁོལ་གྱི་དཔོན་བདུན་ལས་ཀྱང་སོ་
 རྒྱུད་ཅེ་སྒྱུར་ནམས་ལ་དདུལ་གྱི་ཡི་གེ་དང་། དེ་མེན་སྤྱང་དཔོན་སོགས་ལ་
 ཟངས་ཡིག་གིས་སྒྲེ་བ་དང་། ཡང་གཡུལ་དུ་དཔའ་བ་ལ་ལྷགས་ཡིག་དང་།
 འབངས་པལ་བ་ནམས་ལ་ཤིང་རྩ་རྩ་རིས་གྱི་ཡི་གེ་བྱ་བ་བཅས་ཅེ་རྒྱུད་རིམ་པ་
 བཅུ་གཉིས་སྤྲ་སྒྲེ་ནས་དཔོན་འབངས་གྱི་སྒྲ་གནས་དང་གལ་རིམ་གྱི་དབྱེ་བ་
 སོགས་གསལ་ཐོར་སྒྲེ་སྐབས། བཅན་པའི་ཆབ་སྲིད་དང་དཔའ་རྒྱུར་ལས་
 ལྷགས་སྤར་ལས་རེ་བཟན་དུ་སོང་ངོ་། །

བཞི་བ། ཆོས་སྤྱིམས་སྲིད་སྤྱིམས་བཅུགས་ཏེ་རྒྱལ་ཁམས་སྤྱིམས་གྱིས་
 བསྐྱེདས་པའི་རྒྱལ་ནི། ཐོད་གྱི་སྒྲ་རྒྱས་ཡོངས་གཤགས་སྤྲ་རྒྱལ་པོ་སྤྱང་བཅན་
 ལྷམ་པོས་དགེ་བ་བཅུ་འེ་སྤྱིམས་དང་མི་ཆོས་གཅང་མ་བཅུ་དྲུག་གི་སྤྱིམས་སྒྲེལ་
 ཞེས་བཀོད་པ་ནི་གཙོ་བོ་བྱ་སྤྱོད་ཐད་དེ་ད་ལྟའི་སྤྱོད་སྤྱིམས་ལྟ་བུའི་ཆོས་ལྷགས་
 གྱི་ནང་དོན་ལྟན་པའི་སྤྱིམས་ལྷགས་དང་། བཀའ་ཡི་སྤྱིམས་ཡིག་ཆེན་པོ་དྲུག་
 ཅས་གཤགས་པའི་སྤྲ་མ་གཉིས་སྤྱད་པའི་ཕྱི་མ་བཞི་པོ་ནི་ཞེས་སྤྱིམས་སོགས་གྱི་
 བྱང་དོན་འདུས་པའི་སྤྱིམས་ཏེ། བྱང་གསེས་སྤྲ་རྒྱལ་སྤྱིམས་བཙུ་ལྟ་དང་།
 སྤྱིམས་ཆེན་བདུན་ཟེར་བ་སོགས་གཏན་ལ་པལ། «མཁས་པའི་དགའ་སྤྱོད་»
 དུ། “དེ་ཡང་སྤྱིམས་ཡིག་དྲུག་ནི། སྤྱི་ཅེ་འབུམ་བཞེར་གྱི་སྤྱིམས། འབུམ་
 གསེར་སོག་ཤ་བ་ཅན་གྱི་སྤྱིམས། ཁོལ་སོ་ནང་བའི་སྤྱིམས་ཏེ་དྲུག་གོ།”ཞེས་སོ་
 སོར་དཔེ་འབྲེལ་དང་བཅས་གསལ་བར་བཀོད་ཡོད་པ་བཞིན་ལགས་ཤིང་།
 དེ་དག་དུ་མཐོ་རེ་སློན་ཆོས་རྒྱལ་ཁམས་སྤྱིམ་བཟང་གིས་སྤྱོད་ལྷགས་དང་།
 བར་སྤྱིམས་དཔོན་གྱིས་ཞལ་ལྷེའམ་ཞེས་ཆད་རྩ་འབུས་གྱིས་གཙོ་བོ་སྤྱད་སྤྱང་སྤྱང་།
 དམའ་འབངས་མའི་སྤྱོད་རྒྱལ་ཐད་ལ་རབས་ལ་དཔའ་རྒྱགས་དང་མ་རབས་ལ་

ཐུང་མིང་འདྲེགས་ཚུལ་ཡན་ཆད་ཀྱི་རྒྱལ་པོའི་བཀའ་བྲིམས་སྒྲིལ་ཆེ་མ་རྒྱུ་
གསུམ་ནམ་པ་དུ་མ་སྒྲིལ་ནས། བོད་ཁམས་དྲང་བདེན་འཛིན་པའི་རྒྱལ་
བྲིམས་གསེར་གྱི་གཏའ་མིང་གཅིག་པུས་བརྒྱན་ནོ། །

ཐུང་པ། བྲེ་སྲང་གཏན་ལ་ཕབ་ཉེ་དཔལ་འཕྱོར་གོང་དུ་སྒྲིལ་བའི་རྒྱལ་ནི།
བོད་ཀྱི་བཅན་པོ་ཨི་ཤོ་ལེགས་ཀྱི་རིང་ལ་ཚོག་མར་ཞིང་ལ་དོར་ཁ་དང་འབྲོག་ལ་
རྒྱལ་ཁ་རྩིས་ཏེ་བྲལ་རིགས་ཀྱི་ལམ་ལུགས་ཐུང་བ་དང་། རྒྱལ་པོ་རྣམས་རི་
གཏན་གཟིགས་ཀྱི་སྐབས་སུ་བྲི་མོང་བཟུང་བཅན་གྱིས་བྲེ་སྲང་གསར་དུ་བཅས་
ཏེ་འཇལ་བྱེད་ཀྱི་ཆད་འཛིན་བྱེད་བྱུང་རེས། ཐུང་བཅན་སྐམ་པོའི་དུས་ལ་
སྒྲིབས་མཆོམས་སུ་དེ་དག་ཆད་དེས་ཅན་ཞིག་མེད་པས་ཆོང་བྲལ་ལས་རིགས་ལ་
གནོད་པ་ཆེ་ལྟམས། རྒྱལ་པོའི་བཀའ་ལ་གཏོགས་པའི་བྲིམས་ཡིག་ཆེན་པོ་
དུག་གི་ནང་གསེས་གཞིས་པ་འབྲུམ་གསེར་ཚོག་གི་བ་ཅན་གྱི་བྲིམས་ཞེས་པ་ཉི།
འཇལ་གཤོར་འདེགས་གསུམ་གྱི་ཆད་གཞི་གཅིག་རྒྱར་ཡོང་ཆེད་བཅན་པོའི་
བཀའ་ལྟར་གིས་གཏན་ཕབ་བྱས། «མཁས་པའི་དགའ་རྩོན»དུ། “བྲེ་
སྲང་ལྟུང་ཁྱོར་ཞོ་ནམ་སེ་སྒྲན་སོགས། །བཀའ་ལ་བཏགས་པ་བྲིམས་ཡིག་གཞིས་
པ་ཉི། །འབྲུམ་གྱི་གསེར་ཚོག་གི་བ་ཅན་ཞེས་གྲགས། །” ཞེས་བཤོད་པ་
བཞིན་ཆོང་ལས་དང་བྲལ་རིགས་སུ་དུ་མེན་བཅས་ཀྱི་ཐད་ལ་མེད་དུ་མི་རུང་བའི་
འཇལ་འདེགས་ཀྱི་ཐངས་ཆད་བྲེ་སྲང་སོགས་དེས་ཅན་ཞིག་གཏན་ལ་ཕབ་པར་
མ་ཟད། དེའང་རྒྱལ་པོའི་བཀའ་ཁག་ཐེག་ཡོད་པར་བརྟེན་དེའི་ལྷགས་གྱིས་
བོད་རང་གི་དཔལ་འཕྱོར་སྲུང་ལས་དར་རྒྱས་དང་གོང་འཕེལ་རྣམས་དུ་སོང་བར་
མཛོད་ནོ། །

དུག་པ། ཡི་གེ་གསར་དུ་བཅས་ཏེ་གཙུག་ལག་རིག་གནས་སྒྲིལ་བའི་
རྒྱལ་ནི། བོད་ཀྱི་ཨོ་རྒྱལ་དེའི་མེར་དང་རྒྱལ་རབས་ཆོས་འབྱུང་བཅས་སུ་རྒྱལ་
པོ་སྲོང་བཅན་སྐམ་པོའི་རྩོན་དུ་བོད་ལ་ཡི་གེའི་སྒྲིལ་མེད་པས་ཐུན་ནག་ལྟ་བུ་

ཡིན་ཚུལ་དང་། མོན་མིས་ལེགས་སྒྱུར་གྱི་སྐད་ལ་བརྟེན་ནས་བོད་ཡིག་གསར་
 བཅོ་བྱས་ཚུལ་སོགས་ཀྱི་ཁིང་རྒྱས་པ་བཀོད་ཡོད་ཅིང་། རྒྱའི་ལོ་རྒྱུས་ཐང་ཡིག་
 གཉིས་དང་རྩལ་ཉོར་གཉིས་ཡིག་ནམས་སྤྱུང་རྒྱལ་པོ་འདིའི་རིང་ལ་ཡི་གེ་བྱུང་
 ཚུལ་བཀོད་ཡོད་མོད། འོན་ཀྱང་བོན་པོ་ནམས་ཀྱིས་སྤྱོད་བཅན་སྒྲོན་ལ་བོད་
 ཡུལ་དུ་ཡིག་གེ་ཡོད་པར་འདོད་ལ། དེ་ཡང་རྟག་གཟིག་གི་སྤྱང་ཡིག་བྱ་བ་
 ཞང་ཞུང་ཡིག་གན་དུ་བསྒྱུར་ཏེ་རིམ་གྱིས་དབྱ་ཅན་དང་འབྲུ་མར་འབྲུར་ནས་
 བྱུང་བ་ཡིན་ཚུལ་སོགས་བཀོད་ཡོད་པ་དང་། དེར་གི་ཕྱི་ནང་དབྱེད་ལྡན་མང་
 པོ་ཞིག་གིས་ཀྱང་འདིའི་སྒྲོན་དུ་བོད་ལ་ཡི་གེ་དར་ཡོད་མེད་ལ་བརྟག་དབྱེད་
 ཞིབ་འཇུག་བྱས་དང་བྱེད་སྤྱས་ཡིན་པ་ལགས་ན། འདིར་ཐུན་ཉལ་ལྟས་མཐའ་
 གཅིག་དུ་ཡོད་མེད་ཀྱི་ཁ་མཆོན་གཅོད་མི་རྒྱས་པས་དེ་ཞིག་བཏང་སྟོམས་སྤྱ་
 བཞག་ལ། སྟོས་སྤྱོད་བཅན་སྒྲོན་ལ་ཡི་གེ་མེད་ཟེར་བ་སྟོགས་མང་པོ་ནས་
 རུང་བད་འཆད་དཀའ་བས་ཁོ་པོས་ཡི་གེ་གསར་བཅོས་ཞེས་བ་སྟེན་ཐུར་བ་
 ལགས། ཐུར་བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་བྱིངས་ལྟར་ན་ད་ལྟོ་རྩེ་མོ་བཀོལ་བ་ཞིན་པའི་
 བོད་ཡིག་འདི་མོན་མིས་གསར་བཅོམས་གསར་བཅོས་བྱས་པ་ཡིན་པས་མཛད་
 རྒྱུ་འབྲུར་དུ་མོན་པ་བསྟོན་དུ་མེད་པར་མ་བཟད། བྱུང་པར་དུ་སྤུས་ཉལས་
 སོགས་བོད་རང་གི་བརྟ་སྟོན་གྱི་གཞུང་ལྷགས་སྟེལ་ཁིང་རྒྱ་གར་ནས་ནང་བའི་
 ཆོས་གཞུང་བསྒྱུར་ཏེ་བོད་རང་ལ་གཙུག་ལག་རིག་གནས་ཀྱི་རྒྱན་ལེགས་པར་
 སྟེལ་བས་བཀའ་དྲིན་བསྐབས་དུ་མེད་དོ། འདིའི་སྐོར་བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་མང་པོ་
 དུ་ཞིབ་རྒྱས་བཀོད་ཡོད་སྟབས་འདིར་མང་པོ་མི་སྟོས་སོ། །

བདུན་པ། རྒྱ་བལ་གཉེན་དུ་བསྐྱེབས་ཏེ་ཕྱི་འབྲེལ་མཛའ་མཐུན་བྱུང་
 བའི་ཚུལ་ནི། སྤྱོད་བཅན་སྟེལ་པོས་དྲག་ཤུགས་ལ་བརྟེན་ནས་མཐའ་བཞི་
 དབང་དུ་བསྐྱུས་ཤིང་། ཞི་བའི་ཐབས་ཀྱིས་བྱིས་མཆོས་རྒྱལ་ཁབ་ལའང་།
 གཉེན་འབྲེལ་གྱི་མཛའ་མཐུན་འཇུགས་ཆེད་སྤྱ་གཞུག་དུ་བལ་ཡུལ་ནས་སྤྱས་མོ་

ཁྱི་བཅན་དང་རྒྱ་ནག་ནས་རྒྱ་ཁྱི་ཤོར་ཆ་གཉིས་ཁལ་དུ་བསྐྱུལ། བཅུན་མོ་
 འདི་གཉིས་ནི་སྐབས་དེར་ཆབ་སྲིད་ཀྱི་དམིགས་པ་དམིགས་བསལ་གྱི་དབང་གིས་
 གྲངས་པ་ཡིན་ནའང་། རང་རེའི་ཐོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ནམས་སྤྱི་ལྟ་བུར་ལྟ་བུར་
 བརྒྱུར་ནས་ཆོ་བྱུང་ནམ་གཉིས་གདན་འདྲེན་པའི་ཆེད་ཡིན་ཚུལ་མོགས་རྒྱུ་
 ལྟར་གསལ་ཆེ་ཞེ། སྤྱི་དཔོན་ཨེན་ཁེ་མིས་“དབང་རྒྱུར་གྲལ་རིམ་བར་གྱི་
 གཉིན་འབྲེལ་ནི་ཆབ་སྲིད་ཀྱི་དམིགས་པ་ཁོ་ན་ཡིན་”^① ཞེས་གསུངས་པ་བཞིན་
 སྐབས་དེའི་ཆབ་སྲིད་ཀྱི་གནས་ཚུལ་བྱུང་བར་ཅན་པན་རྒྱ་གཉིས་ཀའི་ཁེ་སན་
 ལ་བྱུག་པའི་གནས་ཚུལ་འོག་གི་སོ་སོའི་བྱི་འབྲེལ་ལ་མ་ལྟགས་སྟོན་ཡིན་ལ། རྒྱ་
 ཐོད་མི་དམངས་བྱིངས་ལ་མཆོན་ན་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་འཕེལ་ཚུགས་དང་མཐུན་པའི་
 མཛའ་འབྲེལ་གྱི་དོན་མྱོང་ལྟར་པ་ཞིག་གྲང་ཡིན་ནོ། །བཅུན་མོ་དེ་གཉིས་ཀྱིས་
 ལྟ་ཞེན་དང་རིག་གནས་རྒྱ་ཆལ་མོགས་ཐོད་ལ་དྲངས་པས་རྒྱ་བལ་མི་རིགས་ཀྱི་
 རྒྱ་ཞེན་ཐོན་ལག་ཆལ་དང་རིག་པ་ཐོད་ལ་དང་བ་བདེན་མོད། འོན་ཏེ་ཐོད་རང་
 གིས་ཆོས་ཚུགས་རྒྱུར་རྒྱུར་གིས་ལྟ་རྒྱུར་ལྟར་དུ་སྒྲིག་པ་དང་རྒྱ་རིགས་ལ་ལས་
 ཆབ་སྲིད་ཁོ་ནའི་ཆེད་དུ་གཉིན་འབྲེལ་ལ་འུད་བཞུད་ཤིང་གཉིས་ཀྱི་དབང་གིས་
 རྒྱ་ཐོད་མི་དམངས་བར་གྱི་མཛའ་མཐུན་དོ་མ་དང་དབང་རྒྱུར་གྲལ་རིམ་བར་གྱི་
 འབྲེལ་གཏུག་ཐོལ་ཅན་གྱི་ཚུགས་གང་ལ་བསྐྱུལ་བར་འཁྱུར་བ་ཆ་མི་འཆོལ་
 མོ། །

བརྒྱུད་པ། རྒྱུབ་པའི་བཞུན་པ་སྤེལ་ཏེ་ཐོད་འབངས་ཆོས་ལ་བརྒྱུར་
 བའི་ཚུལ་ནི། དེའང་རྒྱ་དུས་ཐོད་ཡུལ་གྱུན་ལ་ཐོན་ཆོས་འབའ་ཞིག་དར་
 ཡོད་ཀྱང་རྒྱུབ་པའི་བཞུན་པ་ནི་རྒྱལ་པོ་སྤྱི་བཅུན་སྐམ་པོའི་སྐབས་སུ་ད་གཟོད་
 ཁ་བའི་རྒྱངས་འདིར་དར་བ་ཡིན་ཏེ། ཐོད་ཀྱི་ཆོས་འཁྱུར་ནམས་སྤྱི་ལྟ་བུར་

① ཁོ་སོས་དོན་བརྒྱུར་བྱས་ནས་དྲངས་པ་ཡིན།

རིའི་སྐབས་ལ་བཏུན་པའི་དབྱ་བཞེས་ཞེས་བརྗོད་ཀྱང་དེ་ནི་རྟེན་འབྲེལ་ཙམ་མ་
 གཏོགས་ཆོས་དངོས་ནི་དར་མེད་པར་མངོན་ལ། སྤང་བཅན་སྐབས་སུ་གཙོ་
 བོ་སྤྱབ་དཔོན་ཚོན་མིས་ཡིག་དང་རིག་གནས་སྤེལ་བའི་དབང་གིས་དེའི་མཐུལ་
 བཞེན་ནས་ནང་པའི་ཆོས་གཞུང་«མདོ་ཤེད་ཀོན་མཆོག་སྒྲིབ་»སོགས་མདོ་རྒྱད་
 ཞེར་གཅིག་ཏུ་གྲགས་པ་ནམས་བསྐྱར་བར་བཤད་པ་ལྟར་རྒྱལ་བའི་གསུང་རབ་
 དང་། བཅན་པོ་རང་ཉིད་ཀྱིས་སྐྱགས་དམ་གྱི་ལྟ་བཞེདས་པ་དང་རྒྱ་བལ་གྱི་
 སྤུས་མོ་གཉིས་ཀས་རྩོམ་པའི་སྤྱ་རྒྱུ་གཉིས་བརྒྱུད་སྐལ་དུ་དྲངས་ཡོང་བ་བཅས་
 གྱིས། བོད་དུ་སངས་རྒྱས་ཆོས་ལྷགས་ལྷག་པར་དུ་དར་ནས་བོད་ལ་ལྷགས་
 རྒྱུ་ཆེ་བ་བྱུང་ངོ་། །

གཞན་ཡང་བཅན་པོ་འདི་པའི་འབྲུངས་འདས་གྱི་ལོ་ཚུགས་བདེ་ལ་བོད་
 གྱི་ལོ་རྒྱུས་ཡིག་ཚང་དང་མཁས་པ་ལྷ་མྱེ་ཚང་མར་བཞེད་པ་མི་མཐུན་པ་ལྷ་
 ཆོགས་ཤིག་མཆིས་པ་ལས། འདས་ལོའི་བདེ་«དུན་ཉིང་གཉིར་ཡིག་»དང་
 «དེབ་དཀར་»། རྒྱའི་ཡིག་ཚང་བཅས་སུ་ལྷགས་ཀྱི་ལྷེ་མྱེ་ལོ་650ལ་འདོད་
 ཅིང་། འབྲུངས་ལོ་ལ་ཅུང་ཟད་བྱལ་ཆེ་བ་ནི་མེ་སྤང་ལྷེ་མྱེ་ལོ་617ལ་འདོད་
 མཁན་དང་ཡང་ལ་ལས་ས་སྤང་ལྷེ་མྱེ་ལོ་629ལ་འདོད་པ་དང་། ཡང་འགའ་
 དེས་དུག་ཅུ་རྩ་ལྷེ་མའི་ས་སྤང་ལྷེ་མྱེ་ལོ་569ལ་འདོད་ཚུགས་འཛིན་པ་སོགས་
 ཅེ་རིགས་ཤིག་ཡོད་མོད། དེ་དག་མི་མཐུན་པའི་རྒྱ་རྟེན་གཙོ་བོ་ནི་བོད་གྱི་ལོ་
 རྒྱུས་རྒྱུས་སུ་ “མེ་སྤང་རམ་ས་སྤང་” ཞེས་ལོ་རིས་ཙམ་ལས་མེད་པ་དང་།
 གཞན་ནི་«འཇམ་དཔལ་ཙ་རྒྱད་» ཅེས་པའི་རྒྱད་ལུང་དུ་སྤང་བཅན་དཔུང་
 གྲངས་སུ་གཉིས་བཞུགས་པར་ལུང་གིས་བཏུན་ཡོད་ཚུལ་ལ་བསམ་བཞིན་དུ་
 བཏུན་པས་ཉག་ཉག་དུ་སྐྱར་པ་ཡིན་ལ། ཡང་ལ་ལས་བར་འདུམ་ལྟ་བུར་
 དཔུང་ལོང་བརྒྱད་ཙམ་བཞུགས་པར་བཤད་པ་སོགས་ཡོད་ཀྱང་ལོ་རྒྱུས་གཞན་
 ན་མེད་པས་ཡིད་ཆེས་མི་བྱལ་སྟུམ། དེ་ལྟར་ཉག་དུ་ཙམ་གྱི་ལོ་ཚུགས་འདི་

དག་ལས་ང་ཚོས་གང་ཞིག་བདེན་པར་འཛིན་དགའ་ཞེ། མོང་ནས་འཁོད་མ་
 ཐག་པའི་ལྷགས་ནམས་ཀྱང་སོ་སོར་ནང་འགལ་མང་ཞེ། དཔེར་ན། དགུང་
 གངས་གྲ་གཉིས་ཀྱི་དབང་དུ་བཏང་ན་སྤྱོད་བཅན་སྐམ་པོས་དོན་གཉིས་ཉེང་དུ་
 རྒྱ་བཟའ་ཁབ་དུ་བཞེས་པར་འགྱུར་ལ། དགུང་ལོང་བརྒྱད་ཡིན་ན་ལོ་རྒྱུས་
 གཞན་དག་དང་སྦྱོར་ཐབས་མེད་བས། སོ་བཞི་བྱས་ན་ལོ་རྒྱུས་གོང་འོག་དང་
 ཞལ་འཁྱོར་ཅིང་ཐོད་རྒྱུའི་ཡིག་ཚང་གཉིས་སྤྱང་འཁོད་ཡོད་མོད། འོན་
 ཀྱང་ཅུང་ཟད་སྒྲ་དགའ་བ་ནི་དཔོན་སྤྱོད་ལོང་མེད་པ་འདྲ་ཞེ། ཡིན་ན་
 ཡང་ད་བར་དུ་ལོ་རྒྱུས་དག་པ་འདི་ཞེས་ཡིད་ཆེས་ཅན་ཞིག་མ་མཐོང་བས་
 འདིར་དེ་ཞིག་ལོ་རྒྱུས་ཕྱི་མ་ནམས་དང་འཁྱོར་བ་དེ་བ་དགའ་མཁན་པོའི་རྗེས་སུ་
 འབྲངས་པར་འདོད་དོ། །

མདོར་ན་རྒྱལ་པོ་སྤྱོད་བཅན་སྐམ་པོ་ནི་ཐོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ཉེང་དུ་ས་རབས་ཕྱེ་
 བའི་སྐྱེས་བུ་ཆེན་པོ་ཞིག་ཡིན་ཞིང་། ཁོང་གིས་ཐོད་ཀྱི་སྤྱིད་འཁྱོར་རིག་གསུམ་
 དང་དམག་དོན་ཕྱི་འབྲེལ་བཅས་ཡར་རྒྱས་གོང་འཕེལ་དུ་བཏང་བར་མ་ཟད།
 ཐོད་ཀྱི་སྤྱི་ཆོགས་ཉེང་བཀས་བཀོད་རྒྱད་འཛིན་གྱི་ལམ་ལྷགས་སྤེལ་དེ་ཐོད་ཆེན་
 པོའི་རྒྱལ་ཁབ་བཅུགས་པ་སོགས་མཐོང་རྗེས་སྒྲབས་ཆེ་བ་གཟུགས་ཅན་བཞིན་
 དུ་ཐོད་རྒྱུའི་ལོ་རྒྱུས་དེ་བ་ཐེར་གྱི་ཐོག་ན་གསལ་བ་བཞིན་ལགས་སོ། །

ཡང་དེར་གི་རྒྱ་རིགས་ཐོད་རིག་པའི་ཐད་ལ་མཁས་པར་སྒྲུལ་པའི་སྐྱེ་བོ་
 འགའ་རེས་སྤྱོད་བཅན་སྐམས་ཐོད་དུ་ཡུལ་གྱི་དབང་རིས་བཅད་དེ་བཟན་གཡོག་
 བཞོས་པ་དང་དེར་བཟན་གཡོག་དང་མནའ་འབྲེལ་བུ་བའི་ “ཆོག་ཁ་ཤས་”
 མཐོང་བ་རྒྱུན་བྱས་ནས་ཐོད་ཆེན་པོའི་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་རོ་བོ་ནི་ “བཟན་གཡོག་ལམ་
 ལྷགས་ཀྱི་ཆོ་བའི་དམག་དོན་མནའ་འབྲེལ་གྱི་ཆོགས་པའོ” ཞེས་^① ཐོད་ཆེན་པོའི་

① འདི་ལ་དགག་བཞག་བྱས་དུ་སྒྲོལ་ས།

སྤྱི་ཚོགས་ནི་བྱམ་གཤོག་སྤྱི་ཚོགས་དང་གཅིག་ཡུལ་གྱི་རྒྱལ་ཁབ་ནི་མནའ་འབྲེལ་
 གྱི་ཚོགས་པ་ཡིན་ཚུལ་སོགས་སྟོན་ཀྱང་། མོང་ནས་སྐྱུ་མ་ཐག་པའི་ལོ་རྒྱུས་
 མདོ་ཅམ་གྱིས་མཚོན་པ་བཞིན་རང་ལྷགས་འདི་འདྲ་འཛིན་པའི་སྤྱི་པོ་དེ་དག་
 དམིགས་ལུལ་གཞན་ཡོད་པ་མིན་ན་ཅེར་དེ་ལོང་གཏམ་སྤྱི་མི་རྒྱུས་པར་སེམས་
 ཤིང་། དོན་དངོས་ཀྱང་བཀས་བཞོད་རྒྱད་འཛིན་གྱི་ལམ་ལྷགས་དར་བའི་
 བཅན་པོའི་རྒྱལ་ཁབ་ཆེན་པོ་ཞིག་ཡིན་པ་ཁྱིམ་གྱི་ལོ་རྒྱུས་ལས་ཀྱང་ཤེས་གསལ་
 བཞིན་ལགས་སོ། །

༡. ཁྱིམ་ཁྱང་མང་བཅན་ཁྱོན་ཚུལ།

དེ་ཡང་པོད་ཆེན་པོའི་རྒྱལ་རབས་རིམ་བྱུང་ལས་རྒྱལ་པོ་སྤྱིང་བཅན་གྲུ་
 པོའི་སྐུ་དཔོན་གྱི་བྱུང་བ་རོ་མ་ཞིག་སྤྱིང་འདོད་ཀྱང་ཤ་གཟུག་བརྒྱུད་ལྟ་བུར་
 ལས་སྤྱི་པོ་ཞིག་མ་ཡིན་ཏེ། དེ་ལ་སོག་མར་སྤྱིང་བཅན་འཆོ་བཞུགས་གྱི་ལོ་
 ཚོགས་དང་ཁོང་གི་བྱལ་ན་སྐུ་དཔོན་ཡོད་མེད་དང་དེ་དག་རི་ལྟར་ཁྱོན་ཚུལ་
 བཅས་གྱི་གནས་ཚུལ་གསལ་པོ་ཞིག་མ་ཤེས་ན་སྐབས་དེའི་ལོ་རྒྱུས་ཀྱང་ཐོག་
 ཐབས་མེད་པས། འདིར་སྟོན་ལ་གནད་དེར་ཅུང་བད་དཔྱད་ན། རང་དེ་
 པོད་གྱི་ལོ་རྒྱུས་སྤྱི་མ་རྒྱུས་སྤྱིང་བཅན་དགྲང་ལོ་གྱུ་གཉིས་ལ་བཞུགས་པར་
 བཅིས་ནས་ཡོངས་གྲགས་སྤྱི་ཁོང་ལ་སྐུ་དཔོན་དང་སྐུ་དཔོན་པོ་སྤྱིང་བཅན་རིམ་
 པར་ཁྱོན་ནས་ཆབ་སྲིད་ལ་དབང་མཛད་པར་བཤད་དེ། «དེ་བ་དམར་» ཏུ་
 “དེ་ནས་མོང་བཟའ་སྤྱི་བཅན་གྱི་སྐུ་དཔོན་གྱང་བཅན་ཆབ་སྲིད་ལོ་ལྔ་
 བཟུང་། དགྲང་ལོ་བཅོ་བརྒྱད་པ་ལ་ཡབ་གྱི་སྟོན་ཏུ་འདས། དེའི་སྐུ་མང་
 སྤྱིང་མང་བཅན་མེ་མོ་གྱི་ལ་འབྲུངས། ལོ་བཅོ་ལྔར་སྤྱིང་བཟུང་། ཉི་ཤེ་ཆ་
 བརྒྱུན་པ་ལ་འདས། ” ཞེས་བཞོད་པའི་བཤད་རྒྱུན་འདི་ནི་ལོ་རྒྱུས་དེ་བ་མེར་

སལ་ཆེར་ན་འདུག་པས་ཤུགས་ཆེ་མོད། འོན་ཀྱང་ང་ཆོས་སྤྱོད་བཅན་དགུང་
 གྲངས་སོ་བཞི་ལས་མ་བཞུགས་པར་འདོད་པའི་དབང་དུ་བཏང་ན་ཁོང་རང་
 ཉིད་ལ་སྤྲས་མ་གཏོགས་སྤྲས་ཀྱི་སྤྲས་ཤིག་འཁུན་ཁོང་མེད་པ་གསལ་བས།
 དེར་སྤྲས་དཔོན་གཉིས་ཀ་རིམ་པར་ཁྱོན་པའི་ལུགས་དེ་རེ་ཞིག་མི་འདོར་ཀ་མེད་
 ཟུང་། སྤྱིར་སྤྲོན་སྤྱོད་བཅན་སྐབས་སུ་སོང་བ་ལྟར་སྤྱོད་བཅན་སྐམ་པོའི་
 འབྲུངས་འདས་ཐད་ལ་མི་མཐུན་པའི་ཚད་པ་མང་ཞིང་། ཟུང་པར་དུ་
 འབྲུངས་ལོ་ལ་ཉེ་བལ་ཆེ་བས་ལོ་ཆོགས་ཏ་ཅང་ཉོག་ཅིང་། འདས་ལོ་ཐད་
 དུའང་ལ་ལ་ཞིག་འབྱུངས་ཐལ་བས་དག་པར་མཐོང་དཀའ་ཞེ། དཔེར་ན་སྤྱོད་
 བཅན་གྱི་འདས་ལོ་ལ་ཐོད་གྱི་ལོ་རྒྱས་དང་དེ་བཅེར་གྲགས་ཅན་«ཕུ་སྤྲོན་ཆོས་
 འབྲུང»དང་«དེ་བ་དམར»«མཁས་པའི་དགའ་སྤྲོན»སོགས་སུ་ས་བྱི་ཉེ་སྤྱི་ལོ་
 698ལ་འདས་པར་བཞེད་པ་ཐམས་ཅད་ཞལ་མཚུངས་ཀྱང་ཅུང་ཐད་དག་པར་
 མཐོང་བ་ནི་«རུན་ཉོང་གཉེར་ཡིག»། རྒྱའི་«ཐར་ཡིག་གསར་རྟེན»དང་
 བཅས་སུ་བཀོད་པའི་སྤྱོད་བཅན་གྱི་འདས་ལོ་དེ་ཡིན་ཞིང་། དེ་ལྟར་བཅིས་ན་
 རྒྱལ་རབས་ཕྱི་མ་རྒྱལ་སྤྱི་ལོ་ཆོགས་ཀྱང་ལྷ་འཕྲོད་པ་རྒྱ་མཚན་དུ་བྱས་ནས་
 བདག་གིས་ཀྱང་ལུགས་དེ་གཞིར་བཟུང་ནས་འཆད་པར་འདོད་དོ། །དེས་ན་
 སྤྱོད་བཅན་སྐམ་པོ་ནི་མེ་སྤྱང་ཉེ་སྤྱི་ལོ་617ལ་སྤྱོད་བཅན་ཤིང་ས་སྤྱང་ཉེ་སྤྱི་ལོ་
 629ལ་མིད་ཀྱིར་བཞུགས་པ་དང་སྤྱི་ལོ་641ལ་རྒྱ་བཟའ་ཀོང་མོ་ཁབ་ཏུ་བསྐྱུ་
 ཤིང་། ལོ་དེར་སྤྱོད་བཅན་རང་ལོ་ཉིད་ལ་ཡིན་ལ་དེ་ནས་ལོ་དགུ་ཉེ་རང་ལོ་སོ་
 བཞི་པ་ལྷགས་བྱི་ཉེ་སྤྱི་ལོ་650ལ་སྤྱོད་བཅན་པ་ཡིན་ནོ། །

དེ་ལྟར་ལོ་ཆོགས་འདིའི་དབང་དུ་བྱས་ཆེ་སྤྱོད་བཅན་སྐམ་པོར་སྤྲས་
 འབྲུངས་མིད་ཀྱང་སྤྲས་ཀྱི་སྤྲས་དཔོན་ཞིག་འཁུན་ཁོང་མེད་དེ། གཅིག་ན་
 སྤྱོད་བཅན་དགུང་ལོ་སོ་བཞི་ལས་མ་བཞུགས་པས་སྤྲས་ཀྱང་སྤྱོད་བཅན་བྱུང་ཀྱང་
 དེར་སྤྲས་མང་སྤྱོད་ཁྱོན་ན་ཡབ་མེས་གཉིས་ཀས་རང་ལོ་བཅུ་བདུན་ཉིད་སྤྲས་

བཟུན་དགོས་པར་འཇུག་བས་ཏུ་ཅང་ཐལ་འགོ་བ་དང་། གཉིས་སུ་བོད་ཀྱི་
 དཔོན་བྱ་བ་ཡོད་ཚད་བྱའི་བྱ་ཁོ་ནར་མ་དེས་ཏེ་རང་གི་མིང་སྤྱིང་དང་གཅེན་
 གཅུང་བཅས་ཀྱི་བྱ་ལའང་དཔོན་ནམ་ཚ་པོར་འཕོད་པས་དེ་རིགས་ཀྱང་ཡིན་
 སྤྱིང་བ་དང་། གསུམ་དུ་བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ལ་ལར་གྱུར་སྤྱིང་དང་མང་སྤྱིང་།
 གཉིས་མོ་ཕྱག་རྟེ་མཚོན་སྐབས་འདིའི་ཀྱང་བ་ཉོག་འཛིང་ཡོད་པ་དང་། བཞི་
 ན་འབད་ལྟ་ལ་མང་སྤྱིང་མེ་ལྷག་རྟེ་སྤྱི་ལོ་647ལ་འཇུངས་པ་ཡིན་པས་ལོ་
 ཚེགས་འདི་ནམས་དག་པ་བཅས་ཀྱི་སྤྱིང་ནས་བརྟག་ནའང་མང་སྤྱིང་ནི་སྤྱིང་
 བཅན་ཆམ་པོའི་སྤྱས་ཀྱི་སྤྱས་མིན་པ་མངོན་སུམ་དུ་ལྟར་ཏོ། །

དེས་ན་ང་ཚོའི་འདོད་པ་ལ་གྱུར་སྤྱིང་ནི་སྤྱིང་བཅན་གྱི་སྤྱས་སུ་དེས་ཤིང་།
 མང་སྤྱིང་ནི་སྤྱིང་བཅན་གྱི་གཉེན་ཚན་ཏེ་མིང་སྤྱིང་དང་གཅེན་གཅུང་གང་དུང་
 ཞིག་གི་སྤྱས་ཡིན་དཔེ་བར་སེམས་ཏེ། «དེབ་དཀར་»དུ་“དེ་ལ་ཚ་མོ་འདི་
 སྤྱས་མང་སྤྱིང་མང་བཅན་ལྟར་ནས་སྤྱངས་པ་དེའི་སྤྱས་ཡིན་ཞེས་བྱལ་རབས་
 ཡོངས་ཀྱགས་ནམས་སུ་ལྟར་། སྤྱིང་སྤྱིང་བཅན་ལ་སྤྱིའི་གཉེན་ཚན་དུ་ལྟར་པ་
 བྱི། སྤྱི་སྤྱིང་སྐུ་མ་གར་བྱ་བ་དང་། ཡང་ཤོག་དྲིལ་ག་བའི་དབྱ་ཤོག་རལ་
 བ་དེའི་ཐད་ན། སྤྱིང་བཅན་གྱི་གཅུང་བཅན་སྤྱིང་དང་སྤྱི་མཆོད་མ་འཆམ་
 པའི་མཐར། བཅན་སྤྱིང་གཉལ་གྱི་ལྷལ་དུ་བཞུགས་སུ་བཅུག་ཅེས་གྲིས་་་་
 འདུག་པས། གཅུང་བཅན་སྤྱིང་བྱ་བ་ཞིག་གྱུང་འདུག་པ། དེ་དག་གི་ལོ་
 རྒྱུས་ཀྱང་ཅད་བཅད་པར་བྱའོ”ཞེས་གདམས་ནས་གསུངས་པ་དེར་དབྱུད་གཞི་
 ཚེ་སྤྱམ་ཞིང་། བོད་ཀྱི་དེབ་ཐེར་དང་ལོ་རྒྱུས་ཡིག་ཚང་ནམས་ཀྱང་ལྟ་ལབ་
 རྒྱུས་འབྲངས་ཚལ་མ་གཏོགས་ཐད་འདིར་ཁྱངས་བཅན་པའི་ལྟར་བ་ཅི་ཡང་
 བཞོད་ཐེང་པར་མ་ཐད། དེབ་ཐེར་ལ་ལས་ལབ་སྤྱས་ཀྱི་མིང་གཉིས་ཀྱང་གོ་
 རྟོག་པའི་འགལ་ཚོད་ཀྱང་སྤྱིང་ཏེ། «བཟུན་ཅིས་ཀྱན་བཟུན་»བྱ་བར་“བྱལ་
 རབས་གསལ་མའི་དགོངས་པ་དང་བཟུན་ཀྱན་མཁྱེན་བཟུན་ཅིས་དང་དབལ་

མང་རིན་པོ་ཆེའི་རྒྱ་པོད་ཉོར་སྐྱ་གི་སྐ་རྒྱལ་ལྷ། ལྷ་སྤྲོད་དང་མང་སྤྲོད་
 གཉིས་ཀ་སྤྲུམ་ཆེད་ཡིན་པར་བཤད། གསལ་མི་ལྟར་ན། ལྷ་སྤྲོད་གཅེན་དང་
 མང་སྤྲོད་གཅུང་ཡིན་ཏེ། "ཞེས་སྐྱ་སྐྱ་པོད་ཡོད་པར་གཞིགས་ན་པོད་
 གྱི་མཁས་པ་སྤྲུམ་མའི་ནང་ན་འང་ལྷ་སྤྲོད་དང་མང་སྤྲོད་གཉིས་ཡབ་ལྷས་སྤྲུམ་
 འདོད་པར་སྤྲུམ་ཆེད་དུ་བཞེད་མཁན་ཡོད་པ་ཤེས་བྱུང་བོ། །དེ་བས་སྤྲོད་མན་
 ཁོ་པོས་གང་བདེན་ཁ་ཆོན་གཅོད་མི་བྱུང་ལྷ་སྤྲོད་ཀྱི་ཞིག་བར་འདུམ་ལྷ་བྱུང་ཤིང་
 ལྷ་གསུམ་གྱི་འདོད་རྒྱུ་ལྷ་སྤྲོད་བཅན་ལ་སྤྲུམ་ལྷ་སྤྲོད་འབྲུངས་ནས་རྒྱུང་དུས་
 འདས་སྤྲོད་བ་ཡིན་ཏེ་རྒྱུ་འབྲུང་ཡིག་རྒྱུ་འབྲུང་ལས་"སྤྲོད་བཅན་གྱི་སྤྲུམ་རྒྱུང་
 རྒྱུ་ནས་ཤི་བས་ཆ་བོ་ཞིག་རྒྱུ་ལས་འཁོད། དེ་ལ་འང་བཅན་པོར་འཁོད།"
 ཅེས་བཞོད་ཡོད་པ་ལྟར་རྒྱུ་ལས་འཁོད་པའི་ཆ་བོ་ནི་མང་སྤྲོད་ཡིན་ལ། ཁོང་
 སྤྲོད་བཅན་སྤྲུམ་པོའི་གཅུང་བཅན་སྤྲོད་ལྷ་བའི་སྤྲུམ་ཡིན་ཞིན་སྤྲོད་བཅན་གྱི་
 དཔོན་ན་མ་ཆ་བོར་རྒྱུར་ཅིང་། ལྷ་སྤྲོད་དེ་མང་སྤྲོད་གཉིས་ཀྱི་ཡབ་གཅེན་
 གཅུང་ཡིན་པས་ཁོང་གཉིས་ཀྱང་སྤྲུམ་ཆེད་དུ་འཁོད་རྒྱུ་བ་ལགས་ཤིང་དཔོན་
 མང་སྤྲོད་མང་བཅན་ཁོ་སྤྲོད་བཅན་གྱི་སྤྲུམ་དོད་བྱས་པས་ན་དཔོན་སྤྲུམ་ཞེས་མ་
 རྒྱུད་རྒྱུར་བའང་མིན་དོ་སྤྲུམ། དེ་མིན་སྤྲུམ་ལྷ་སྤྲོད་གིས་མིན་བཟུང་བེར་བ་
 སྐྱོན་པོ་བཤད་གཤམ་ཁོ་ནར་ངེས་སྤྲུམ་པས་^①སྤྲོད་གསལ་དག་གིས་དཔྱད་པར་
 འཆལ་ལོ། །

དེ་ལྟར་པོད་རྒྱལ་སྤྲོད་བཅན་སྤྲུམ་པོ་སྤྲུམ་འདས་རྗེས་དཔོན་སྤྲུམ་མང་སྤྲོད་
 མང་བཅན་མིན་ཁྱིར་མང་འགས་ལ་ཡིན་པས་ད་ནི་སྤྲུམ་པོ་དེའི་རྒྱུང་བ་མདོ་
 ཅམ་བཟོད་ན། དེའང་སྤྲོད་བཅན་སྤྲུམ་པོས་པོད་ཁམས་གཅིག་རྒྱུར་དང་
 པོད་ཆེན་པོའི་རྒྱལ་ཁབ་ལེགས་པར་བཅུགས་རྗེས་མཁུ་འབྲུང་ཁོ་དང་ནང་གི་བདེ་

① རྒྱ་ཆ་འཛམ་སྐྱ་ལྷ་སྤྲུམ་བཅན

འདུགས་ལ་སྐྱེས་པའི་འཁྲིན་ལས་ཡར་རྒྱས་སུ་སྒྲིལ་བ་མ་ཟད། བོད་ཆེན་
 པོའི་མངའ་སྡེ་མཐའ་བཞིར་བསྐྱེད་ཐུང་རང་ལོ་སོ་བཞིའི་སྐོར་དུ་མི་མཐུན་
 འབྱུང་བཞིའི་ཆ་བ་འཐེབས་ཏེ་སྤྱི་ལོ་650ལ་ཆད་པའི་བསྐྱེད་གྱིས་སྤྱོད་ས་པས་
 སྤྱི་དོན་གྱི་མཛད་རྗེས་སྐབས་པོ་ཆེའི་མཁུག་བསྒྲིལ། དཔུང་ལོ་གསུམ་ཅན་
 གྱི་བཅན་པོའི་དཔོན་མང་སྤྱོད་མང་བཅན་པོད་ཆེན་པོའི་སྤྱི་ཁྱིམ་དབང་རྒྱར་
 ཁྱུང་ཁྱོད་སྤྱོད་ས་སྐབས་རྒྱལ་སྤྱི་ཁྱིམ་ཆེན་དེ་མཛད་ས་སྤྱོད་དག་གིས་མི་
 འདེགས་ཀ་མེད་ཐུང་། དོན་ལ་དཔུང་སྤྱོད་ཆེན་པོ་མགར་སྤྱོད་བཅན་ལུལ་
 བཟུང་གིས་བཅན་པོ་མང་སྤྱོད་དཔུང་ལོ་བཅོ་བརྒྱད་བཞེས་རག་བར་དུ་བོད་
 ཆེན་པོའི་ཆབ་སྤྱི་ཁྱིམ་གཉེར་ཁ་ཐམས་ཅད་བཟུང་ཞེ་སྤྱི་དབང་ལོ་བཅོ་ལྔའི་
 རིང་ལ་བསྐྱུངས་སོ། །དེ་ལྟར་བཅན་པོ་མང་སྤྱོད་གི་དུས་སུ་མགར་གྱིས་ཆབ་
 སྤྱི་དབང་ས་ཏེ་བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ལྟར་བྱ་གཞག་ཆེན་པོ་འགའ་བསྐྱེད་པ་འདི་ལྟ་
 རེ།

དང་པོ། མང་སྤྱོད་གི་ཁྱིམ་ལ་ཞེ་སྤྱི་ལོ་654ནས་བཟུང་ལོ་གཅིག་གམ་
 ཆུད་ཀྱི་རིང་ལ་འདུན་མ་བྱ་བ་བོད་ཀྱི་རྗེ་སྤྱོད་ཐམས་ཅད་འཛིན་ས་ཏེ་ལོ་ཤེའི་
 ཆབ་སྤྱི་དང་དམག་དོན་ཐད་ཀྱི་གནད་དོན་གལ་ཆེན་སྤྱོད་སྤྱོད་འདུན་གྱི་
 ཆོགས་ཆེན་དེ་འཆོགས་སྤྱིའི་སྤྱོད་སྤྱོད་མང་ཆོགས་ཤིང་། ཁྱིམ་གཉེར་གསུམ་པ་
 ཞེ་སྤྱི་ལོ་672ནས་དཔུང་འདུན་དང་དཔུན་འདུན་ཞེས་པ་དཔུང་དཔུན་གྱི་དུས་
 ཆོགས་གཉིས་སུ་སྤྱོད་འདུན་ཐེངས་དེ་བཟུང་བར་མ་ཟད། ལུལ་མདོ་སྤྱོད་
 ཆོགས་ཀྱི་རྒྱ་དང་འཁར་ཐུག་པའི་མཐའ་མཆོམས་སུ་འཐབ་མོ་མང་སྐབས་
 དམིགས་བསལ་དུ་མདོ་སྤྱོད་ཀྱི་འདུན་མ་བྱ་བ་ཞིག་ཁྱུང་འཆོགས་པའི་སྤྱོད་
 ཆོགས་ཤིང་། དེ་དག་ནི་བོད་ཀྱི་བཅན་པོ་སྤྱོད་ས་སྐབས་སྤྱོད་ཆེན་མགར་
 གྱིས་སྤྱོད་པའི་རྗེ་སྤྱོད་གཅིག་སྤྱིའི་རང་བོད་ཁམས་སྤྱོད་པའི་ཐབས་བོད་ལུལ་
 དུ་བྱུང་བ་ཞིག་ཡིན་ལ། ཆོགས་ཆོག་དེར་སྤྱོད་མགོ་སྤྱོད་ཆེན་གྱིས་བཏོན་ནས་

པོད་ཆེན་པོའི་ཆབ་སྲིད་དང་དམག་དོན་སྐོར་གྱི་ལས་དོན་གལ་ཆེན་ནམས་མེ་
སྒོན་བྱམ་མོང་གིས་ཐག་གཅོད་བྱེད་པའི་ལུགས་ཤིག་ཀྱང་ཡིན་ནོ། །

གཉིས་པ། དམག་དོན་མེ་དམ་དུ་བཏང་ནས་སློག་གཞི་ཆ་ཆང་བྱས་པ་
ཡིན་ཏེ། དེའང་སྒོན་སྒྲོང་བཅན་སྐབས་སུ་པོད་ཀྱི་དམག་ཅུའི་སློག་གཞིའི་
མང་གཙོ་ཚོད་གཡུང་གི་དབྱེ་བ་ལྟེ་ཞིང་། སྐབས་དེར་ཚོད་གཡུང་དངོས་སུ་ལྷེ་
ཉེ་གཏན་ཁེལ་བྱེད་ཚུལ་ནི་གཏེར་ཡིག་ཏུ་“ལྷ་མི་ལོ་ལ་བབ་ཉེ། བཅན་པོ་
(མང་སྒྲོང་) མེར་ཁེ་ནམ་བཞུགས་ཤིང་། སྒོན་ཆེ་སྒྲོང་(བ) ཅན་གྱིས།
(ཡུལ་)མང་སུ་སྐལ་མཛོང་དུའ་བསྐྱེ། ཚོད་གཡུང་དབྱེ་ཤིང་། ཁོ་མ་ཤམ་
ཆེན་པོ་(པོ) བཀྱི་བའི་ཅིས་མགོ་བཀྱི་བར་ལོ་གཅིག་(གཅིག) ”ཅས་བཞོད་པ་
བཞིན་སྟེ་ལོ་654ལ་མགར་སྒྲོང་བཅན་གྱིས་སྐོས་མགོ་བབྱང་ཉེ་ཆོགས་ཚོག་དེ་
ནས་ཚོད་གཡུང་ཉེ་དམག་རབ་ཆན་དང་འབངས་པལ་བའི་བྱུང་པར་ལྷེ་ནས་
དེའི་སྐུ་ལོར་བཀའ་བྲིམས་གྱིས་གཏན་ཁེལ་བྱས་པས། སྐར་སྒྲོང་བཅན་
སྐབས་སུ་དབྱེ་མགོ་བབྱང་བའི་ལས་དེ་ལོགས་པར་སྐབ་ནས་པོད་དམག་གི་སློག་
གཞི་ཡུན་རིང་བར་གནས་འཇགས་ཡོང་བའི་ཐབས་རྒྱུ་དམ་པ་སྟེལ་ལོ། །

གསུམ་པ། སྐར་ལོད་བཀའ་བྲིམས་མེ་བཟན་དུ་བཏང་ནས་བྲིམས་ཡིག་
གཏན་ལ་ཐབ་པ་ཡིན་ཏེ། གཏེར་ཡིག་ཏུ་“ལོས་བུའི་ལོ་ལ་བབ་ཉེ།
བཅན་པོ་མེར་ཁེ་ན་བཞུགས་ཤིང་། སྒོན་ཆེ་སྒྲོང་(བ) ཅན་གྱིས། (ཡུལ་)
འགོར་ཏིར། བཀའ། བྲིམས་(བྲིམས) གྱི་ཡི་གེ་བྲིས་པར་ལོ་གཅིག་
(གཅིག) ”ཅས་བྱུང་བ་སྐར་སྒོན་སྐོས་པའི་པོད་ཀྱི་བཀའ་བྲིམས་ཆེན་པོ་རྒྱག་
སྐགས་སྐབས་དེའི་སྟེ་ལོ་655ལ་སྒོན་ཆེན་མགར་གྱིས་ཡི་གེར་བཞོད་ནས་གསལ་
བསྐྱགས་བྱས་པར་མ་ཟད། བཀའ་བྲིམས་དེ་དག་ཀྱལ་རབས་སྟེ་མ་ནམས་
ལའང་བར་མ་ཆད་པར་རྒྱན་འཛིན་གྱི་བྲིམས་ཡིག་ཡོད་པར་བྱས་པས། པོད་
ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ནམས་སུ་སྒོན་པོ་མགར་སྒྲོང་བཅན་གྱིས་བཀའ་ཆེམས་བཟངས་གྱི་ཡི་

གེར་གྱིས་ཞེས་པ་དེ་ཡང་མཛུངས་པའི་ལས་འདི་དག་ལ་དགོངས་པ་ཡིན་པར་གསལ་ལོ། །

བཞི་པ། བོད་ཀྱི་ཞིང་ཚུགས་ལས་སྒོའི་ཁྲལ་རིགས་སྤར་ལས་རྗེ་ཞིབ་ཏུ་བརྟུན་པ་ཡིན་ཏེ། དེའང་གཏེར་ཡིག་ཏུ་“འབྲུག་གི་ལོ་ལ་བབ་སྟེ། བཅན་པོ་མེར་གེ་བཟུགས་ཤིང་། སྟོན་ཆེ་སྟོང་(བ) ཅན་གྱིས། གཙམ་གྱི་ཡུལ་མར་དུའང་གཡིངས་(གཤལ) ཆེན་པོ་(པོ) བཏ་བ་པར་ལོ་གཞིག (གཅིག) ”ཅས་དང་ཡང་“སྤར་གི་ལོ་ལ་བབ་སྟེ། བཅན་པོ་ཉེན་ཀར་ན་བཟུགས་ཤིང་། སྟོན་ཆེ་སྟོང་(བ) ཅན་གྱིས། གཡུག་ཏུ་གནག་ཡིངས་(གཤལ) བཏ་བ། རྒྱལ་མང་པོ་རྗེས་ཞིང་གི་(གི) བྱིང་རིལ་(འབྲུ་ཁྲལ) བགྱིས། ར་སང་རྗེའི་སྟོན་རིང་ལྷག་རྒྱ་དང་ཞིང་གི་(གི) ཆོང་དབྱར་ད་(ལྷར)། པར་ལོ་གཞིག (གཅིག) ”ཅས་བཞོད་པ་བཞིན་རིང་འཕྲོག་གཉིས་ནས་ཞིང་ཚུགས་ཀྱི་གཤམ་འབྲུའི་ཁྲལ་ཆེན་པོ་བརྟུན་པར་མ་ཟད། ཞིང་ལས་ཐོན་སྒོ་དང་ས་ཚམ་མི་ཚད་ཡུལ་ཚུགས་གཞན་པ་ལྷག་རྒྱའི་བར་ལ་ཆོང་འབྲེལ་བྱང་བ་བཅས་ཀྱིས་བོད་ཀྱི་དཔལ་འཕྱར་གོང་དུ་སྟེལ་བར་བྱས་སོ། །

ལྔ་པ། བོད་ཀྱི་མངའ་ཐང་ལུ་མཐུད་ནས་རྒྱ་བསྐྱེད་པ་ཡིན་ཏེ། དེའང་ཐུར་སྟོང་བཅན་སྐབས་ཀྱི་བོད་ཆེན་པོའི་མངའ་ཁོངས་དོ་དམ་བྱས་ཐོག་སྟོབས་ཀྱིས་མཐའ་བཞི་དང་སྟོས་ལྷ་བྱང་ནས་བྱང་དུ་བསྐྱེད་ནས་རྒྱ་དང་འཁར་འཐབ་མོ་ཡུན་རིང་བྱས་མཐའ་འཁ་ཐམས་ཅད་དབང་དུ་བརྟུན་པས་མི་ཆད། རྒྱས་བཟུང་བའི་མཁར་མང་པོའང་འཕྲོག་ཅིང་བཅོམ་སྟེ་བོད་ཀྱི་ཡུལ་མཆོམས་ཀྱི་ཤར་ཚུགས་རྒྱ་དང་དངོས་ལྷ་གཏུག་པར་བྱས། རྩ་ཚུགས་ལྷ་སྟོང་སྟེ་མི་ཉག་གི་ཡུལ་དང་འཐང་བ་རྣམས་ཀྱང་བརྟུལ་ཏེ་ལྷ་དཀར་ནག་གི་བར་དུ་གཏུག་ནས་རྩ་ལྷ་བྱི་ཡུལ་མང་པོའང་དབང་དུ་བརྟུན། བྱང་པར་དུ་ཤར་ནས་རྒྱ་དང་ཡུལ་ཚོད་ཀྱི་དམག་འབྲུག་མང་པོ་བརྒྱུ་ཅིང་པན་ཚུན་རྒྱལ་པམ་གྱི་

གནས་ཚུལ་ནམས་«དུན་ཉིད་གཏིང་ཡིག»དང་ཕྱི་«ཐང་ཡིག་གསར་ཉིད»
སྔགས་སུ་ཞིབ་ཀྱིས་བཞོན་ཡོད་པ་བཞིན་ལགས་པས་ཤེས་འདོད་དག་གིས་དེ་
རིགས་ལ་གཟིགས་པར་འཆལ།

དེ་ལྟར་སློན་ཆེན་མགར་སྟོང་བཅན་གྱིས་ཀྱལ་པོ་སྟོང་བཅན་སྐབས་ནས་
བཟུང་རང་གི་དཔལ་མཛངས་ཀྱིས་གསུམ་ལ་བཞེན་ནས། བོད་ཆེན་པོའི་
ཆབ་སྲིད་ཀྱི་དབུ་འཕང་སྤྲོ་ནས་སྤྲོད་བཞེད་པ་དང་བཅན་པོའི་ཀྱལ་ཁབ་ཀྱི་
མངའ་ཐང་ཕྱི་ནས་ཕྱིར་བསྐྱེད་པ་བཅས་ལ་བྱས་ཆེས་ཆེན་པོ་བསྟན་ལ། སྔོས་
སུ་བཅན་པོ་མང་སྟོང་སྟུང་སྟུང་སྐབས་ལ་བ་ཀྱི་དོན་བྱས་ནས་བོད་ཆེན་པོའི་ཆབ་
སྲིད་དང་དཔལ་འཕྱོར་དཔག་དོན་བཅས་ཀྱི་ཐད་ནས་སྟོང་བཅན་སྐམ་པོའི་
འཕྲིན་ལས་ཀྱི་རྒྱུན་མ་ཉམས་ཤོར་འཕེལ་དུ་བསྐྱེད་ས་པར་མ་ཟད། བཅན་
པོའི་མངའ་ཐང་སྤྲོ་ལས་ཀྱང་ཕྱི་བསྐྱེད་དང་བཅན་ཆགས་སུ་བཏང་སྟེ་བོད་
ཆེན་པོའི་ཀྱལ་ཁབ་སྐབས་ལྟ་བུ་ཞིག་དུ་འཕྱུར་བར་ཐུག་ཆེས་བསུབ་དུ་མེད་པ་
ཞིག་བཞག་ཡོད་སྟབས། བོད་ཀྱི་པོ་རྒྱལ་ནམས་སུ་མཛངས་སློན་གྱི་གས་སུ་
བཟུང་ནས་ཐུང་བ་བཞོན་པ་མང་ལ། ཕྱི་ཡིག་ཚང་དུ་འང་གདེང་འཛིག་
དོན་ལ་གནས་པ་བྱས་ཡོད་ཅིང་། རང་འཕྲི་རག་རྒྱུ་དུ་འང་མགར་གྱི་པོ་རྒྱལ་
མང་བ་ལགས་སོ། །དེས་ན་འདིར་སྐབས་བསྟན་གྱིས་མགར་གྱི་རྒྱུད་པ་དང་
ཐུང་བ་མདོ་ཅམ་མཚམས་སྟོར་བྱས་ན། མགར་བྱ་བ་ཤི་ཁོར་གི་རུས་ཡིན་ཞིང་
སྟོར་མགར་གྱི་རྒྱུད་པ་སྤྲ་མ་བཅན་པོ་ཁྲི་ཐོག་ཆེ་བཅན་གྱི་སྐབས་ནས་ཀྱལ་པོའི་
འཁོར་གྱི་ཆབ་སྲིད་ལ་ཞུགས་ཤིང་། སྔོས་སུ་མགར་སྟོང་བཅན་ལུལ་བཟུང་ནི་
ཀྱལ་པོ་སྟོང་བཅན་སྐམ་པོའི་སློ་འཁེལ་བའི་སློན་པོ་མེད་དུ་མི་རུང་བ་ཞིག་ཀྱང་
ཡིན། དེ་སློན་སྟོང་བཅན་སྐབས་སློན་པོ་ཐུང་པོ་ཐུང་ཟད་ཐུ་ཅེས་སློ་བ་རིང་
སྟེ་ཁྲི་སྟོང་བཅན་སྟུང་རྒྱུད་དུས་རང་གི་དོན་གནས་སུ་གདན་འདྲེན་པར་ཁ་
གཡར་དེ། བཅན་པོ་སྟོང་སྟུང་སྟུང་གི་གཏོ་སྟུང་གྲབས་ཤོམ་བྱས་པ་མགར་གྱིས་

ཚེར་བས་བཅན་པོའི་སྒྲན་ཏུ་གསལ་བ་དང་། ཟུ་ཆེས་ཀྱང་དེ་མེས་ནས་རང་
 རྟོག་བཅད་པ་སོགས་ཏུ་ན་ཉོང་ཡི་གེར་གསལ་བ་བཞིན་མཁར་གྱིས་དེ་འབྲེལ་
 གནས་ཚུལ་གནད་འགག་གི་སྐབས་སུ་སྤྱོད་བཅན་གྱི་རྟོག་པ་སྐབས་སྤྱོད་བ་དང་།
 བྱད་པར་ཏུ་སྤྱོད་བཅན་གྱིས་སྤྱོད་པ་རམ་འདེགས་གང་ལུས་དང་པོད་ཆེན་
 པོའི་རྒྱལ་ཁབ་སོག་མར་འཇུགས་པ་དང་རྒྱ་བལ་མི་རིགས་བཅས་ཀྱི་བར་ཏུ་
 འབྲེལ་བ་བྱུང་བ་སོགས་ལུས་རྗེས་སྐབས་ཆེ་བ་བཞག་པོད་པས་མི་ཆད། སྤྱོད་
 བཅན་སྤྱོད་འདས་རྗེས་ཀྱང་དཔོན་ལྷན་མང་སྤྱོད་ན་ཆོད་མ་སྒྲིན་གྱི་བར་ཏུ་པོད་
 ཆེན་པོའི་ཆབ་སྤྱོད་ཨོ་རྩོ་བཅུ་ལྷག་རིང་ལ་ལེགས་པར་བསྐྱུངས་པ་བཅས་གྱིས་
 པོད་རྒྱུའི་ལོ་རྒྱུས་སྤྱོད་ཏུ་ལྷགས་སྒྲན་འབར་བ་ལགས། རྒྱུའི་ཡིག་ཚང་«བར་
 ཡིག་ཉིང་མ»ཞེས་པར་“སྤྱོད་བཅན་གྱི་ཏུས་ནི་མཁར་ཡིན། མཁར་གྱིས་ཡི་
 གེ་མི་མེས་ཀྱང་། རིག་པ་རྣ་ཞིང་རང་ཚུལ་བརྟན་ལ། གཡུལ་གྱི་བྱ་བ་ལ་
 མིན་ཏུ་མཁས། པོད་གྱིས་འརང་བ་རྣམས་དབང་ཏུ་བསྐྱུ་བྱུ་བ་ནི། པོད་
 གྱི་དབང་ལྷགས་བཅན་པ་དང་མཁར་གྱི་སྤྱོད་ཐབས་རྣ་བར་བརྟེན་པ་རེད། ”
 ཅས་ཤིས་ཤིང་བབ་པའི་གདེང་འཛིག་དང་བསྟོད་བསྟགས་ལུས་ཡོད་དོ། །
 མཁར་གྱིས་དེ་ལྟར་པོད་ཆེན་པོའི་ཆབ་སྤྱོད་བསྐྱུངས་ཏེ་སྤྱི་ལོ་667ལ་སྤྱོད་འདས་པ་
 ཡིན། གདེང་ཡིག་ཏུ་“ཡོས་ལུང་ཨོ་ལ། བཅན་པོ་འོར་མང་ཏུ་གསེགས་སྟེ།
 སྤྱོད་ཆེ་སྤྱོད་(བ) ཚན་(ཡུལ) རིས་ལུར་གྲུམ་པར་ཨོ་གཅིག་(གཅིག)” ཅས་
 ལུང་བ་ལྟར་རོ། །མཁར་ལ་བྱ་བ་ཞི་ཡོད་ཅིང་ཁོང་སྤྱོད་པ་རྣམས་གྱིས་
 ཆབ་སྤྱོད་བསྐྱུངས་ཚུལ་འོག་གི་རྒྱལ་རབས་ལས་འབྱུང་རོ། །ཡང་སྐབས་འདིར་
 མེས་དཔོན་པ་ཞིག་ནི་མཁར་སྤྱོད་བཅན་ནི་སྤྱོད་བཅན་སྐབས་ཀྱི་སྤྱོད་པོ་ཡིན་ལ།
 རྒྱ་བཟའ་ཤོང་རོ་གཉེན་སྤྱོད་ཏུས་(སྤྱི་ལོ་636) དེར་རྒྱུའི་རི་མོ་པ་ཞིག་གིས་^①

① ཡན་ལམ་ཡིན་པུ་བས་གྱིས་པའི་རི་མོ་པ་ཞིན།

མགར་བཤེས་རྒྱལ་ཡོག་ཆོས་ཡོད་པ་ཅན་ཞིག་གིས་འདྲག་ཅིང་། དེ་ལྟར་སྤྱོད་
 བཅན་འདས་ནས་མོ་བརྒྱད་ཅུ་སྤོང་རྗེས་ད་དུང་མང་སྤྱོད་ཞི་བྱེ་མོ་བཅོ་བརྒྱད་
 བརྒྱན་ནས་བཞེས་ན་མགར་མོ་བརྒྱ་ལྷག་འདྲག་དགོས་ཤིང་དགྲུང་མོ་དགྲུ་བཅུ་
 མོན་ཆེ་ད་དུང་དམག་འབྲེན་པར་ཆས་དགོས་པར་འཇུར་བས་མོ་ཆོགས་འདི་
 ལས་ཀྱང་སྤྱོད་བཅན་མོ་ཤུ་གཞིས་བཞུགས་ཟེར་བའི་ལྷགས་དེར་འཐད་པའི་
 རོས་མེད་དོ། །

དེ་ལྟར་བཅན་པོ་མང་སྤྱོད་གིས་ཐོག་མར་སྤོན་ཆེན་མགར་སྤྱོད་བཅན་
 སྤགས་མཛངས་འཁོར་རྣམས་ལ་བཞེན་ནས་ཐོད་ཀྱི་ཆབ་སྲིད་དང་བྱི་སྤྱོད་
 བཅན་ཀྱི་སྲིད་འཕྲོར་བརྒྱུད་པ་ཉེ་བོད་ཆེན་པའི་རྒྱལ་ཁབ་དང་བཅན་པའི་
 མངའ་ཐང་ཐུར་ལས་རྒྱ་བརྒྱད་དང་སྤ་བརྒྱན་དུ་བཏང་བས། སྐབས་དེར་
 ཐོད་ཅེས་མཐའ་བཞིའི་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱན་ལས་དབང་བཅན་ཞིང་ཤུགས་ཆེ་བ་
 སྐབས་ཐུན་ཞིག་དུ་འཇུར་ཐུར་ཁོང་གྱི་མོ676ལ་སྤྱོད་སྤོང་ཤིང་མོ་དེར་ཐུས་བྱི་
 འདྲམ་སྤྱོད་སྤྱ་བརྒྱམས་པ་བཅས་དུན་ཅོང་ཡིག་ཆར་བཞོད་པ་བཞེན་ལགས་
 སོ། །

གཞན་ལང་ཐོད་ཀྱི་མོ་རྒྱས་རྣམས་སྤྱོད་བཅན་འདས་རྗེས་མང་སྤྱོད་སྤྱ་
 བ་སྤ་སྐབས་རྒྱ་དམག་ཐོད་ལ་རྒྱགས་ནས་མོ་ཐུང་པོ་ཏ་ལ་མེར་བསྡེགས་པ་
 སྤགས་ཀྱི་ཟེར་རྒྱས་ལ་མཆན་པ་ཞིག་དེབ་ཐེར་མང་ཆེ་བར་བདེན་ཆོད་ཅིག་
 བཞོད་ཡོད་པ་ཤུགས་ཆེ་ནའང་། དོན་ལ་དེ་ནི་ཐོད་ཀྱི་མཁས་པ་སྤ་མ་གང་
 ཞིག་རྒྱ་ལ་དངང་རྒྱག་རྒྱས་པའི་འཇུག་རྒྱང་གི་ཤུགས་བྱིས་གིས་པར་ཐད་ཀྱི།
 ཐོད་རྒྱའི་ཐུང་བ་རིང་པོར་མན་རྒྱན་བར་དམག་འཇུག་མང་དུ་བསྐྱངས་ཀྱང་རྒྱ་
 དམག་གིས་ཐོད་ཀྱི་ཕྱེ་བ་ལྟ་སར་གདུག་པའི་ཞོ་སྐབས་ཐད་པ་མ་ཐད། ལུལ་
 མདོ་སྤང་ཀྱི་མཆན་ནས་ཀྱང་ཐོད་ཀྱིས་མཐར་བསྐྱད་བཏང་བ་རྣམས་ཁོང་
 གསལ་མོ་རྒྱས་ཀྱན་ལས་ཤེས་བྱུང་། རྒྱའི་ཡིག་ཆར་རྣམས་སྤྱོད་སྤོང་སྐབས་དེའི་

[illegible]

3. ပြင်ပကုန်သွယ်ရေး

དེ་ཡང་བཅན་པོ་གི་འདུས་སྐོར་ནི་ཡལ་མང་སྐོར་མང་བཅན་དང་ཡུལ་
 འཕྲོ་བཟའ་གི་མ་ཚད་གཞིས་ཀྱི་ཡམ་ཡུལ་གྱི་676ལ་འབྲས་སྐོར་། ཡོ་དེར་
 ཡལ་མང་སྐོར་སྐྱོ་སྐོར་ས། ཁོང་བཅན་པོར་དབང་བསྐྱར་ཡང་སྐྱོན་ཚུར་བས་
 རེ་ཞིག་ཡལ་སྐོར་ས་པ་གསལ་རྒྱ་བྱས་ནི། སྤྱི་ཀྱི་བ་རྒྱལ་སྐོན་ཆེན་མགས་
 བཅན་ཚུ་དང་མགས་གི་འབྲིང་སྐྱོན་མཆེད་ཀྱིས་བསྐྱར་ས། ཏུན་ཉོང་ཡི་གེར་
 བཞོད་པའི་གནས་ཚུལ་ལ་གཞིགས་ན་མགས་སྐྱོན་མཆེད་ཀྱིས་བཅན་པོ་གི་
 འདུས་སྐོར་དཔྲུང་མེ་ལྷ་ཆ་ཤར་ས་ཚུན་བར་དུ་ཁོད་ཆེན་པོའི་ཆབ་སྤྱི་དང་
 དམག་དོན་བཅས་ཀྱི་དབང་ཡོད་དོ་ཅག་བབྲང་ཡོད་པ་མངོན་ལ། དེའི་སྐྱོན་
 གྱིས་གྱིས་སྐྱ་ཆེ་སྐྱོན་བར་དུ་འགལ་སྒྲུབ་ཞིང་འདིའི་སྐོར་འོག་དུ་འཆད་
 ཅིང་། འདིར་ཏུན་ཉོང་ཡིག་ཆའི་དོན་ཆེན་གནད་བཟུས་ཀྱི་མེ་ཆོགས་རྒྱལ་ས་
 གཞིར་བུས་ནས་བཅན་པོ་འདི་པའི་རིང་གི་བྱང་པ་གཙོ་ཆེ་བ་འགལ་ཅུང་ཟད་

① རེབ་དམར་ལས་དྲངས།

དེར་ལ་བདེ་ལ་བཞོན་དེ་བཅན་པོ་འདྲ་རྒྱན་པར་བལ་པོ་ན་བཞུགས་པ་སོགས་གཉེར་ཡིག་དང་ལོ་རྒྱུས་གཞན་ན་གསལ་བ་བཞིན་ནོ། །

གཉིས་པ། བླ་མོག་མྱེ་མོག་བརྟལ་ཉེ་ཁི་བདེའི་ཆབ་སྲིད་སྒེལ་བའི་རྒྱལ། བཅན་པོ་ཡབ་སྐོངས་པའི་མྱེ་ལྷར་ཞང་ཁྱང་དང་འ་ཞ་ལྷ་བུའི་མྱེའི་ཆོ་བ་འགས་རོ་མོག་བྱས་ཤིང་། བླ་གི་དྲགས་པོ་དང་རྩང་ཆེན་དྲུང་ཟིང་འབྲུག་བསྐྲངས་ཀྱང་དེས་བཅན་པོའི་ཆབ་སྲིད་ལ་གཞོན་རྒྱུན་ཆེན་པོ་མ་འོངས་འཐབས་པར་བརྟལ་ཅིང་། མྱེ་རྒྱུགས་སུ་སྤྱོད་ནས་དཔག་དྲངས་པ་དང་བླ་བྱལ་བདེ་འཇགས་སུ་གཏོང་ཆེད་ཁི་མཐུན་གྱི་གཉེན་འབྲེལ་བཙུགས་ནས། མྱེ་ལོ་688ལ་བཅན་པོའི་སྲིད་མོ་ཁྱི་མོ་སྤངས་བུ་བ་དྲགས་ལྷལ་དུ་གནས་ལ་བརྒྲངས་ཤིང་། དེའི་མྱེ་ལྷར་བཅན་མོ་ཁྱི་བངས་བུ་བའང་འ་ཞའི་རྩེ་ལ་བག་མར་བསྐྱལ་བས། ཆབ་སྲིད་ཐད་གཉེན་སྲིག་གི་ཐབས་ལ་བརྟེན་ནས་རང་ཉིད་གྱི་སྲིད་དབང་སྒྲ་བརྟན་དུ་བཏང་བ་ཡིན་ལ། དེ་ཡང་གཉེར་ཡིག་ཏུ “ཆབ་སྲིད་ལ་གཤེགས” ཞེས་པར་གོ་རྒྱུ་ཆེན་པོ་ཡོད་དོ། །དེ་ལྷར་མྱེ་བླ་གི་ཆབ་སྲིད་བརྟན་ཆགས་ལྷུང་རྩེས་གཞི་ནས་ལྷལ་སོ་སོའི་མཁོས་ཀྱི་བགྱིས་ཉེ་ཞིང་རྒྱགས་གྱི་ཁྲལ་རིགས་མང་པོ་བསྐྱས་ནས་མཛད་འཕྲིན་འཁོར་ལོ་གཅིག་གིས་ཆབ་འབངས་མངའ་དབང་བསྐྱར། དེ་ཡང་གཉེར་ཡིག་ཏུ “ཕྱིང་རིལ་བཏབ” ཅེས་པའི་མྱིང་རིལ་ནི་ཁྲལ་དང་། དེར་ཞིང་གི་མྱིང་རིལ་བུ་བ་འབྲུ་ཁྲལ་དང་འཕྲོག་རིལ་ནི་གྲ་ཁྲལ་དང་སོག་རིལ་ནི་རྩ་ཁྲལ་བསྐྱས་པའི་དོན་ཡིན་ལ། བཅན་པོ་འདྲིའི་རིང་ལ་ལོ་རེ་བཞེན་ཁྲལ་རྩ་མང་པོ་བསྐྱས་པའི་གནས་རྒྱལ་ལྷུང་བ་ནི་དཔག་འབྲུག་དང་འཐབ་མོ་སྤྱིར་མང་དུ་ལྷུང་སྐབས་དཔག་རྒྱགས་དང་དཔག་ཆས་ཐད་འགྲོ་སོང་ཆེ་བའི་མྱིར་ཡིན་ནོ། །

① མཁོས་ཀྱི་བགྱིས་ཉེ་སྲིད་ཀྱི་ལས་དོན་གཉེར་པ་སོགས་ལ་གོ།

གསུམ་པ། རྒྱ་དང་ཡུལ་ཚོད་བྱས་ཏེ་ཕན་ཚུན་དམག་འབྲུག་བརྒྱབ་
 པའི་ཚུལ། དེའང་བཅན་སྲིད་ཡབ་མེས་སྐབས་ནས་རྒྱ་དང་མཐའ་མཚམས་
 འབྲེལ་པས་ཁོང་གི་སྐབས་དེར་རྒྱ་དང་དངོས་སུ་ཡུལ་ཚོད་གྱི་དམག་འབྲུག་རྒྱག་
 དགོས་པར་བྱང་། དེར་ཕན་ཚུན་རྒྱལ་པམ་རི་ལྟར་བྱུང་ཚུལ་སྟགས་གཏེར་
 ཡིག་དང་ཐང་ཡིག་བཅས་སུ་གསལ་བ་བཞིན་ལགས་ཤིང་། འདིར་མཚོན་
 བྱེད་ཅུ་པ་བཞེད་ན། «གཏེར་ཡིག»ཏུ་“ལུག་ལོ་ལ། བཅན་སྲིད་བྱུར་བལ་
 སྲོལ་བཞུགས་ཤིང་།། གློན་ཆེན་གྱི་འབྲིང་འཁྱུལ་ཏུ་མཆིས་ཤིང་།
 ལྷག་ལ་རྒྱ་དུར་དུལ། རྒྱའི་དམག་(ད) སོན་འང་ཁང་ཤོ་དང་གཡུལ་སྤྲེ།
 རྒྱ་མང་སྲི་བཀྲམ་པར་ལོ་ཆིག་(ཅིག)། ” ཅས་འབྱུང་བ་དེ་ནི་རྒྱའི་«ཐང་
 ཡིག་རྟིང་མ»ཏུ་བར། “ཕན་སྟེན་ཏིན་ཕྱིན་གྱི་ཁྱི་ལོ་དང་སྲི། སྲིང་མས་
 ཐང་ཁའི་ཅེ་བྱ་བ་སྤྱུ་ཐེན་ཏའི་ཡི་ཐྱི་བྱུ་དམག་དཔོན་དུ་མངགས་པ་དང་།
 ཐྱི་བྱུ་དམག་དཔོན་གཞོན་པ་ལིག་ཅེ་ཏེ་བྱ་བ་དང་བསྐྱོངས་ནས་རི་བོ་སྤྱུ་ལོ་
 ཏན་(ལྷག་ལ) དུ་ཆོད་གྱི་དམག་དཔོན་གློན་གྱི་འབྲིང་དང་བཅན་བྱོད་ལ་
 འཐབ་ཏེ་རྒྱ་དམག་པམ། ཐང་ཁའི་ཅེ་ཡི་སྟོ་གནས་བྱུང་པལ། ” ཅས་
 བཞེད་པའི་གནས་ཚུལ་སྟེ་695ལ་བྱུང་བ་ཡིན་ལ། དེ་ལྟ་བུའི་དམག་འབྲུག་
 སྲིང་ལོག་ཀྱན་ཏུ་ལན་མང་བརྒྱབ་པའི་ཚུལ་གཏེར་ཡིག་དང་ཐང་ཡིག་གཉིས་
 སྟགས་ཕན་ཚུན་བཟུང་ཏེ་བརྗོད་ན་མིན་ཏུ་མང་ཡང་། འདིར་རྒྱས་པར་
 བཞེད་ན་དགོས་པ་རྒྱང་ལ་མང་དྲགས་པར་འབྱུང་བས་མཚོན་བྱེད་ཅུ་པ་ལས་
 ཞིབ་དུ་ཤེས་འདོད་དག་གཞིས་དེ་རིགས་ལ་བལྟ་བར་བྱོ། །

བཞི་པ། བཅན་སྲིད་ཚོད་རྒྱས་ནས་མགར་ལ་ཉེས་བཞུན་པལ་པའི་
 ཚུལ། སྲིད་གྱི་མཇེངས་གློན་ཆེན་སྲིད་མགར་ཉོང་བཅན་ཡུལ་བཟུང་ལ་བྱ་བ་ཞི་
 ཡོད་དེ། ཆེ་བ་བཅན་སྲིད་གཉིས་པ་གྱི་འབྲིང་གསུམ་པ་བཅན་བྱོད་བཞི་བ་

གྲང་རྩོན་ཞེས་བྱ་ལ་^① ཡང་འདས་རྗེས་ཀྱི་ཆེ་བ་མཁར་བཅན་སྤྱོད་ཆེན་
 སའི་གོ་གནས་ཀྱི་ཏེ་ཁྱིམ་འདུས་སྤྱོད་དགྲང་ལོ་བརྒྱད་བར་དུ་སྤྱིད་ཀྱི་བྱ་བ་
 བཟུང་ཞིང་། རྒྱ་གཞན་པ་རྣམས་སྤྱོད་ཀྱི་དམག་དཔོན་ཆེན་པོར་བསྐོས།
 སྤྱི་ལོ་685ལ་སྤྱོད་བཅན་སྤྱོད་པར་ཉེན་སྤྱོད་ཅན་བྱ་བ་གཉིས་ནང་དཔེ་བྱུང་
 བས་བཅན་སྤྱོད་བཀུམ་པ་དང་། ཡོ་དེར་མཁར་ཁྱིམ་འདུས་སྤྱོད་ཆེན་དུ་བཟུང་
 བས་ཆབ་སྤྱིད་བཟུང་ཞིང་གཤམ་ཀྱི་བྱ་བར་ཡང་ཁྱེད་ཀྱིས། དེ་ལྟར་མཁར་སྤྱོད་
 མཆེད་ཀྱིས་སྤྱིད་བཟུང་ས་པའི་རིང་དུ་བོད་ཆེན་པོའི་ཆབ་སྤྱིད་དང་མངའ་བའ་
 སྤར་ལས་སྤྱོད་པའི་དར་རྒྱས་བྱུང་བར་བརྟེན། ཁོང་རྣམས་ཀྱི་མཆོན་སྤྱོད་
 དང་དབང་ཤུགས་ཀྱང་རྗེ་མཆོ་རྗེ་ཆེན་པོར་། «ཐང་ཡིག་རྩིང་མ»ལས་“ཁྱི་
 འཁྱིང་སྤྱོད་མཆེད་ཀྱིས་དམག་གི་བྱ་བ་གཉེར་བ་ནས་བཟུང་། ཁྱི་འཁྱིང་གི་
 རྒྱལ་པོའི་ཕོ་བྲང་དུ་སྤྱིད་ཀྱི་ལས་ལ་བྲེལ་ཞིང་། ཁོང་གི་མཆེད་ལྷ་རྣམས་
 སྤྱོད་ཀྱི་དམག་དཔོན་ལ་བསྐོས། བཅན་སྤྱོད་ཀྱིས་ཀྱང་ཁོ་དང་འབྲེལ་བའི་
 བར་སྤྱོད་ཀྱིས་མ་ཆབ་དག་དུ་གཉེར་ཏེ། ཡོ་དེ་སྤྱོད་ལྷ་གི་རིང་ལ་ཐང་རྒྱལ་
 ཁབ་ཀྱི་ས་མཆོམས་ཀྱི་གཤམ་སྤྱོད་ཀྱིས། ཁྱི་འཁྱིང་སྤྱོད་མཆེད་རྣམས་དེས་ཤིང་
 མཆོངས་དཀྱེལ་ཆེ་བས་རྩོད་པ་རྣམས་ཀྱང་འཇིགས་པ་ཡིན་”ཞེས་བཤོད་པ་
 ལྟར་ཀྱི་གནས་ཚུལ་འོག་དུ་ཁོ་ལག་རྩོགས་པའི་བཅན་པོ་ཁྱིམ་འདུས་སྤྱོད་ལ་མཆོན་
 བ། དེ་གི་བོད་ཆེན་པོའི་སྤྱིད་དབང་དང་བཅན་པོའི་གོ་གནས་འཛིན་སྲུང་
 མིན་ལ་རག་ལས་ཡོད་པས། ཁྱི་འདུས་སྤྱོད་གིས་ཀྱང་རང་རྩེར་ཐུག་ཆེ་བྱིན་
 ལན་ལོག་ཞེ་ཁོ་ཆོར་བཞུག་མི་སའ་ཀ་མེད་བྱུང་། དེ་ཡང་རང་ཉིད་དགྲང་ལོ་
 ཉེར་གསུམ་ལོན་པ་ན་མཁར་སྤྱོད་མཆེད་ལ་དངོས་སུ་འགྲན་བཅུགས།
 «གཉེར་ཡིག»དུ་“ཁྱི་ལོ་ལ་བབ་ལྟེ། དེའི་དགྲན་མཁར་ལ་བཞུག་

① རྒྱ་བཞིའི་ཁོང་འདེན་རྒྱལ་མི་མཁུན་པའི་ཕོ་དང་།

ཡལ་ཤེ། "ཞེས་དང་«ཐང་ཡིག་རྟིང་མ»ལས་"བཅན་པོ་ཁྱིམ་འདུས་སྤྱི་ལོ་
 གཞོན་ལས་ཆེར་སོན་ཏེ། རྒྱུ་ཆེན་ཆོན་པོ་ནང་སྐོག་ཏུ་སྤྱོད་བཟུང་། དེ་
 ཏུས་ཁྱིམ་འདྲིང་སྤྱི་ལོ་ལ་ཏུ་མཆིས་པས། བཅན་པོས་དེ་ཏུ་གས་རྒྱུ་པར་ཐུགས་
 གཡམ་ཏེ་དམག་བཟུས་ཤིང་། ཁྱིམ་འདྲིང་ལ་སྤྱོད་བཞེས་སྤྱིང་ལྷག་བཟུང་
 བས་བསད། སོ་ཉེ་ལ་མངགས་ཏེ་ཁྱིམ་འདྲིང་དང་བཅན་པོ་དང་གཉིས་ལ་སྤྱད་
 བཏར་ཡང་། ཁྱིམ་འདྲིང་གིས་དམག་ཕྱགས་ལ་བཞེན་ནས་བགའ་མ་བཅིས།
 དེར་བཅན་པོས་ཏུ་སྤྱད་པར་ཏེ་མོ་ལ་ཏུ་སྤྱོད་པ་ལ། གཡུལ་མ་སྤྱད་པར་ཁྱི་
 འདྲིང་གི་དཔུང་འཁོར་བས་ཁྱིམ་འདྲིང་གིས་རང་སྤྱོད་བཅད། ཁོ་ཁྱི་སྤྱབ་
 རྟིང་ཉེ་ལ་བཟུ་ལྷག་གྲང་རང་སྤྱོད་བཅད་དེ་མི། བཅན་པོ་དང་ཁྱིས་རང་གི་
 འཁོར་སྤྱང་ཕྱག་གཅིག་ལྷག་དང་གཅིན་པོ་ལྷག་མང་པོ་རྗེ་སྐོགས་ཁྱིད་དེ་ཐང་
 ལ་མགོ་འཛུལ། "ཞེས་ཕྱུང་བའི་གནས་ཚུལ་འདི་འདྲ་ཞིག་མི་འདོད་བཞིན་
 ཏུ་མགས་སྤྱོད་མཆིང་གི་མགོ་ལ་བབས་སོ། །དེ་ལྷན་བཅན་པོ་འདི་ལྟེ་རིང་དེ་ལྟ་
 ཕྱི་ལོ་ཐིང་ཆ་དང་ཡོ་ལང་ཕྱུང་ཞིང་པོ་དང་གི་སྤྱོད་ཆོགས་གོང་འཕེལ་དང་བཅན་པོ་ལྟ་
 མང་ལ་ཐང་ཐང་ལས་རྗེ་ཐུས་སྤྱོད་འགོ་ཕྱར། ཕྱི་ལོ་704ལྟེ་བཅན་པོ་དཔུང་ལ་
 ཉེར་དཔུང་ཉེར་སྤྱོད་ཕྱུལ་ནས་སྤྱོད་པ་ཤིང་། སོ་དེར་ཐུས་ཁྱི་དྲེ་གཙུག་བཅན་
 སྤྱོད་བཟུམས་སོ། །

༩. ཁྱི་སྤྱོད་གཙུག་བཅན་སྤྱོད་ཚུལ།

དེ་ཡང་བཅན་པོ་ཁྱི་སྤྱོད་གཙུག་བཅན་(མེས་ཡག་ཆོམ་)ནི་ཡལ་ཁྱིམ་འདུས་
 སྤྱིང་དང་ཡལ་མཆིམས་བཟུང་བཅན་པོ་གཉིས་ཀྱི་སྐས་ཡིན་ལ། ཁོང་.....
 འཕྱུངས་པའི་ལོར་ཡལ་འདས་པས་ཁྱིད་ཀྱི་བྱ་བ་ནམས་བཅན་པོ་ལྟེ་ཡཕྱི་འགོ་
 བཟུང་ཁྱི་མ་ལོད་གཙོ་བྱས་པའི་རྒྱུ་ཆེན་ནམས་ཀྱིས་བཟུངས་ཤིང་། ཡལ་

བཅན་པོའི་རིང་ལ་རྩོན་བར་སྤྱོད་ཤིང་གསོན་གྱི་འཐབ་ཚད་བྱུང་མཐར་
 མགས་གྱི་རྒྱད་པ་ཚར་བཅད་ཀྱང་། དེར་སྤོན་པོ་རྩིང་བ་སྒྲོར་གཅིག་གིས་ད་
 ཏུང་བཅན་པོ་སྐུ་ལྱི་སྐུ་སྒྲོག་དང་ཆབ་སྤྱིད་ལ་གཤམ་བྱེད་བཞིན་ཡོད་ལ།
 རྩོན་སྐུ་སྤོང་དཔུང་ན་མ་པ་བཅས་གྱི་གནས་ཚུལ་འོག་དབང་རྒྱུར་གྲལ་རིམ་ནང་
 རྒྱལ་ཏུ་དབང་ཚད་འཐབ་འཛིང་རབས་དང་རིམ་པ་བྱུང་བས། བཅན་པོ་སྐུ་
 བར་མ་སོན་བར་ཏུ་སྤྱིད་དབང་ཚད་མ་ཡ་ཕྱི་ཁྱི་མ་ཡོད་ཀྱིས་བཟུང་བར་མ་ཟད་
 སྐུ་ལྱི་སྐུ་སྐུང་ཡང་ཡ་ཕྱི་ཉིད་ནས་མཛད། ཕྱིས་བཅན་པོ་རིམ་གྱིས་ལག་
 ཆགས་ཏེ་ཁོང་གི་སྐྱབས་ཕྱགས་དང་དབང་ཐང་ཡང་རྩེ་ཆེར་སང་བར་བརྟེན་
 སྤྱོད་ཆེན་པོའི་ཆབ་སྤྱིད་གཞི་ནས་རང་རོས་ཀྱིས་བཟུངས་པ་ཡིན་ནོ། །འདིར་
 བཅན་པོ་འདི་པོའི་རིང་གི་བྱུང་བ་གསལ་ཆེ་བ་འགའ་མདོ་ཅམ་བཞུད་ན།

དང་པོ། དཔོན་སྤོན་སྐོར་སྤོར་འཛིག་བྱས་ཏེ་སྤྱིག་གཞི་བཅས་རྒྱུར་བྱས་པའི་
 རྒྱལ། དེ་ཡང་བཅན་པོ་འདིའི་རིང་ལ་སྤོན་ཆེན་པོ་གཅིག་ཕུའང་སྤོར་འཛིག་
 ཐེངས་ཏུ་གཅམ་བྱས་པ་ཡིན་ཏེ། སྤྱི་ལོ་705ལ་ཁུ་མང་པོ་རྩེ་ལྷ་བྱུང་ཐོག་མར་
 སྤོན་ཆེན་པོར་བསྐོས་ཀྱང་ཅུང་མ་འགོར་བར་བཅན་པོར་སྤོར་འོག་པས་བཀའ་
 བརྟེན་ཐབ་སྤེལ་ལ་དབང་སྤྱི་གཟིགས་ཁང་ཉེན་སྤོན་ཆེན་པོར་བཀའ་བསྐུལ།
 དེས་ཨོ་རོ་བཙུ་བྱག་ལྷག་ལ་སྤྱིད་གཉེར་ཏེ་སྤྱི་ལོ་721ལ་གུམ། དེའི་ཨོར་
 དབང་སྤྱི་སྐུ་ལ་རྩེ་ཆེན་(ཅང) བཞེར་སྤོན་ཆེན་པོར་བསྐོས་ཀྱང་ཨོ་བཞི་ཅམ་
 གྱི་ནང་ཏུ་གུམ་པར་བརྟེན། སྤྱི་ལོ་725ལ་རྩེ་གསལ་མང་ཞམ་ལྷག་ཅམ་སྤོན་ཆེན་
 པོར་བསྐོས་ཀྱང་དེ་ཡང་ཨོ་གཉེས་གྱི་ནང་ཏུ་གུམ། སྤྱི་ལོ་728ལ་འཕྱོ་ཅུང་
 བཟང་འོར་མང་སྤོན་ཆེན་པོར་བསྐོས་པ་དང་དེས་སྐུ་ལྱི་རིང་བར་ཏུ་སྤོན་ཆེན་
 པོའི་གོ་གནས་ཁུར་ཏེ་སྤྱིད་བཟུང་། སྤོན་ཆེན་དེ་དག་གིས་སྤྱིད་གཉེར་པའི་
 རིང་ལ་འོག་གི་སྤོན་པོ་རྒྱུད་པ་ན་མས་ཀྱང་ལན་མང་ལ་སྤོར་འཛིག་བྱས། སྤྱི་ལོ་
 726ལ་ཐོད་ན་ཐར་མངན་དཔོན་ཆེན་པོ་བཙུད་ཡོད་པ་དེ་བཞི་ཏུ་བཅས་ཏེ་

མངན་དཔོན་གྱི་དབང་ཆ་དང་ལས་འགན་བཅས་ཀྱང་གཏན་ལ་ཕབ་ནས་ག་
 དག་པོ་ཡོང་བ་བྱས། གཞན་ཡང་བྱང་བ་སྟེ་མཐའ་སྲུང་དམག་དཔོན་ཡང་སྟེ་
 འཛིག་གང་འཆམ་བྱས་ཤིང་། སྤྱི་ལོ་707ལ་དམག་གི་ལས་ཆན་གྱི་ལྟ་བུ་བརྒྱུ་
 དཔོན་དེ་སྟོང་བྱ་རྒྱུ་གི་རྗེ་བྱ་བར་བརྒྱུར་བ་སོགས་དཔོན་གནས་ལས་ཁྲུགས་
 བཅོས་སྒྱུར་བྱས་ཏེ་སྤྱི་གཞི་རིམ་གྱི་བྱ་བ་དང་བ་ཡིན་ནོ། །

གཉིས་པ། བླ་མ་དང་ཁྲུགས་ཡོང་བཅིས་ཏེ་མི་གངས་ཞིབ་བཤེར་བྱས་
 པའི་ཚུལ། དེའང་བཅན་པོ་འདིའི་རིང་གི་བྱང་ཆོས་མངོན་གསལ་པ་ཞིག་ནི་
 ཁབ་གྱི་འབངས་དང་དམག་མིའི་གངས་ཀ་ནས་གཞུང་གི་སྤྱི་ཡོང་སྟོན་དང་ནང་
 གི་འགྲོ་སོང་རྩལ་ཆད་ལ་སྤྱི་སྟོན་བཞུགས་དེ། བླ་མ་སྤྱི་དང་ཁྲུགས་ཡོང་^① ངམ་
 བླ་མ་དམར་པོ་དང་ཐང་བླ་མ་བྱ་བ་སོགས་བཅུགས་ནས་མི་གངས་ཞིབ་བཤེར་
 དང་དཔལ་འབྱོར་སྤྱི་སྟོན་གཉིས་བྱས་པ་ཡིན་ཏེ། གཉིས་ཡིག་ཏུ་“བྱ་བའི་ལོ་ལ།
 བཅན་པོ་བལ་པོ་ན་བཞུགས།། དགུན་འདུན་སྤྱི་རྩ་ཅལ་དུ་འཕོན་
 ད་རྒྱལ་དང་སྟོན་ཆེན་པོ་ཁྱི་གཞིགས་གྱིས་བསྐྱུས་ཏེ། ཏུ་གསུམ་གྱི་བླ་མ་དམར་
 པོ་བཅིས།། ”ཞེས་དང་ཡང་“བྱ་གཞི་ལོ་ལ།། འདུན་
 མ་མཁར་ཐག་དུ། སྟོན་ཁྱི་སྐུམ་རྗེས་བསྐྱུས་ནས། མངན་དང་། སྲུངས་
 (ཡར་སྲུངས་)སྟོན་སྟོན་གྱི་ཐང་བླ་མ་ཆེན་པོ་བཏབ།། ”ཅེས་དང་།
 ཡང་“བྱི་ལོ་ལ་.....། ཁབ་སོ་སྐྱགས་ཉེན་(འགྲོ་སོང་)གྱི་ལྷག་(ལྷག)ཅད་
 (ཆད)བཅིས།། ཞེས་སོགས་འབྲུང་བ་བཞིན་པོད་རྗེ་འདིས་.....
 བཅན་པོ་སྟོན་མ་རྣམས་ལས་རྒྱལ་ཁབ་གྱི་སྤྱི་སྟོན་གངས་རྗེ་ཞིབ་ཏུ་བཏང་བ་སྟེ།
 ཐང་ན་སྤྱི་གཞུང་གི་འགྲོ་སོང་ལ་སོགས་པ་ཡང་ནོར་སྤྱི་སྟོན་བརྒྱུ་གཉིས་ཆོད་
 ཡོད་པ་བྱས་པས་མི་ཆད། ལོ་རེ་བཞིན་ཡུལ་སོ་སོའི་མཁོས་ཀ་བཞིས་ཏེ་ལས་

① ཁྲུགས་ཡོང་ནི་བླ་མ་དམར་པོའི་དོན་ཡིན་པར་བཤད།

རིགས་ལེགས་པར་གཉེན་པས་རྒྱལ་མིང་རྒྱུང་ལུགས་ལྟར་ལས་ལྷག་པའི་ཆོད་
ཐོག་ཞིག་ཏུ་གྱུར་རོ། །

གསུམ་པ། རྒྱ་བཟའ་ཕྱི་མ་བཟུས་ཏེ་པོད་རྒྱའི་མཛའ་འབྲེལ་མཐུན་
པའི་རྒྱལ། དེ་ཡང་པོད་ཀྱི་ལྷ་རྒྱལ་ཡོངས་གངས་སུ་རྒྱལ་པོ་བྲི་ལྷེ་གཙུག་བཅན་
ནམ་མེས་ཨག་ཆོམ་ཅན་ལ་སྤྲུམ་འཇང་ཆ་ལྟ་དཔོན་འབྲུངས་ནས་ཁབ་ཏུ་རན་པ་
ན། པོད་ཏུ་བཅན་མོ་འོས་པ་ཞིག་མེད་པས་རྒྱ་ཡུལ་ནས་སྤྲུམ་མོ་བྲི་མ་ཤིང་
(བྲིན་བྲིན) ཀོང་རྩ་སྤངས་པ་ལ་པོད་ཏུ་མ་འབྱོར་གོང་སྤྲུམ་གོངས་ཤིང་།
རྒྱལ་པོ་བྲི་རྩོང་ལྷེ་བཅན་འབྲུངས་རྒྱལ་སྤྲུམ་ལྷ་སྤྲུང་ལྷ་ཡུ་ཞིག་རྒྱ་ཞིང་རྒྱས་
པར་བཀོད་འདུག་པ་གསལ་ཆེ་ནུང་། དོན་དངོས་ལ་བྲིན་བྲིན་གོང་རྩ་
བཅན་པོའི་སྤྲུམ་ལ་སྤངས་པ་མིན་བྲི་བྲི་ལྷེ་གཙུག་བཅན་རང་ཉིད་སྤྲུམ་གྱི་ཏུས་
ཁབ་ཏུ་བཞེས་པར་གསལ་ཏེ། «ཏུན་རྟོང་ཡིག་ཆ»ལས། “ཁྱི་ལོ་ལ་བབ་
ལྷེ།། ཁང་བཅན་རྟོ་རེ་ལྷས་བྱིན་ལས་སྤྲུགས་པས། གཉེ་པོ་བཟུ་
ལྷེ། བཅན་མོ་གི་མ་ཤང་ཁོང་ཙ་ར་སའི་ཤ་ཙལ་ཏུ་གཤེགས།།”
ཞེས་པ་ནི་སྤྱི་ལོ་710ཡིན་པ་དང་། ཡང་«ཐང་ཡིག་རྟིང་མ»ལས་“ཅིན་ལྷང་
གི་བྲི་ལོ་གསུམ་པའི་རྒྱ་བཙུག་ཅིག་པར། རྩོད་ནས་སྤྲོན་ཆེན་ཁང་བཅན་རྟོ་
སྤྲུམ་གོང་རྩ་བཟུ་བར་མངགས། ”ཞེས་སྤྱི་ལོ་709ལ་དེར་མཐུན་གྱི་གནས་
རྒྱལ་གསལ་པོར་བཀོད་པ་བཞིན། བཅན་པོ་དགྲུང་ལོ་བཙུ་ཡང་མ་ལོན་ཙམ་
ན་ཨ་ཕྱི་ནས་སྤྲོན་པོ་མངགས་ཏེ་གཉེན་བསྐྱེད་པར་མཛོན་ལ། དེ་ནི་དབང་
རྒྱུར་གྲལ་རིམ་བར་ལ་མཆོན་ན་ཆབ་མིང་གི་ཐབས་ལམ་ཞིག་ཏུ་རེས་ཤིང་།
པོད་རྒྱའི་མི་རིགས་གཉིས་ཀྱི་ཆ་ནས་བཤད་ན་མཛའ་འབྲེལ་མཐུན་པ་ཡིན་
ནོ། །དེ་ལྟར་བྱུང་བ་འདྲིའི་ཐད་གོང་གི་ཡིག་ཆ་གཉིས་དང་རྩོད་པོ་གི་ཡི་གེ་
བཅས་ལོ་ཆོགས་དང་མི་ལྟ་དོན་དག་སྤྲུམ་མ་བཟུན་རང་མཐུན་ལྷ་ཡུར་ལྟར་
པས་བདེན་པར་འཁུམས་གྱུར། པོད་ཀྱི་བཤད་རྒྱུན་ལ་མཆོན་པ་དེ་མ་དག་

ཐུན་འབྱམས་སུ་བྱུང་ནས་ཕྱགས་ཆེ་བར་སྤང་བ་མ་གཏོགས། ཡོ་རྒྱས་དངོས་
 དེ་ལྟར་མེན་ཚུལ་གྱི་སྒྲོར་ཁོ་ལོས་སྤང་ཆེད་དུ་བྱས་ཡོད་⁽¹⁾ བས་འདིར་མི་རྒྱས་
 ས། །

བཞི་བ། རྒྱ་དང་ཡུལ་ཚོད་བྱས་དེ་སོ་སོའི་མཐའ་མཆམས་སྤང་བའི་
 ཚུལ། དེ་ཡང་བཅན་པོ་ཁྱི་འདུས་སྤང་སྐབས་ནས་རྒྱ་དང་ཡུལ་མཆམས་ཚོད་
 བའི་དམག་འབྲུག་མང་དུ་བརྒྱབ་ཅིང་། བཅན་པོ་འདི་བས་པོད་ལ་སྤང་
 དབང་བའི་ཡུལ་རྣམས་བདག་དུ་བབྱང་བར་མ་བཟད། ད་དུང་སུ་མཐུད་ནས་
 མངའ་ཐང་རྒྱ་བསྐྱེད་དེ་རྒྱའི་ཐང་དམག་དང་ཐད་ཀར་ཡན་ཞི་ཕྱེ་བཞི་སོགས་ས་
 ཆ་མང་པོ་འཕྲོག་ཚོད་བྱས་པ་དང་། དེ་མེན་གཞན་ཡང་དམག་འབྲུག་མང་པོ་
 བརྒྱབ་པ་སོགས་གཏོར་ཡིག་དང་རྒྱའི་ཡིག་ཆ་བཅས་སུ་གསལ་བ་བཞིན་ལགས་
 བེད། མཆོན་ཅམ་ནི་«རུན་རྟོང་ཡིག་ཆ»ལས་“བྱ་གཞི་ལོ་ལ་བབ་ཕྱེ་.....།
 རྒྱའི་དམག་དཔོན་འབའ་ཅང་ཀུན། ཀོག་ཡུལ་གྱི་རྒྱའི་བྱིམ་པོ་དྲང་ཕྱེ།
 དཔོན་འ་ཞ་རྩེ་དང་། རྒྱོན་མང་པོ་རྩེ་གཉིས་བྱིས་མཁར་རིད་པར་བཞལ་དེ།
 རྒྱའི་རམ་འདའ་རིད་པར་དུ། དུན་ཚོན་མཁར་སོ་ཅེར་(པོ་ཅེར) དྲང་ཕྱེ།
 རྒྱ་པལ་ཅེར་བཀུམ།། ”ཞེས་བཞོད་ཡོད་ལ། དེ་མཐུན་ཞིག་
 «ཐང་ཡིག་གསར་མ»ལས་“ཐེན་པོ་ཁྱི་ལོ་དང་པོ། ཡུང་ཡུག་གི་ཅེ་ལུ་མི་
 རྟོང་ཕུལ་ཕྱེ་མེན་བྱ་བས་རྩོད་དམག་ཏ་ལེན་ཅུན་དུ་པམ་ཉེས་བྱིན། དེ་ནས་
 མཆོ་སྤོན་དུ་འབྱས་པ་ལ། མང་པོ་རྩེ་པམ་ཞིང་། དམག་མི་སྤུམ་ཁྱི་བཀུམས།
 ཡོ་དེའི་རྩེས་མར། རྩོད་དམག་གིས་རྟོང་ཅི་མཁར་བཅོམ་ཞིང་། དེ་ནས་
 ཡང་མི་པའོ་མཁར་དུ་དམག་དྲངས་ཀྱང་རྒྱལ་ཁ་མ་ཡོན། དམག་དཔོན་
 གཞོན་པ་ཀུལ་གྱི་ཡི་བྱ་བ་གཡུལ་དུ་བཞོངས། ”ཞེས་བྱང་བ་ལྟར་དེ་སྤྱི་ལོ་

① «རྩོད་རྩེངས་ཞིབ་འཇུག»གྱི་ཐུ་མོའི་དེ་བ་གཉིས་པར་གསལ།

745ལ་ལོ་ལྷ་མར་པོད་དམག་པམ་ཞིང་ཕྱི་ལོར་ཐང་དམག་པམ་ནས་རྒྱུ་ལྷ་མར་
 ཆེན་པོ་འགའ་ཡང་སྤངས་པ་ཡིན་ནོ། །དེ་ལྟར་པོད་ཐང་གཉིས་རེ་ཞིག་དག་
 ཟུམ་ཆུ་ལ་དུ་ལྷ་མར་པའི་གནས་ཆུ་ལ་དེ་ཕྱགས་གཉིས་ཀའི་དབང་ལྷ་མར་པ་དང་སྒོས་
 ལྷ་པོད་རྒྱ་མི་རིགས་གཉིས་བར་གྱི་འཆོ་བ་དང་མཛའ་འབྲེལ་ལ་གནོད་སྐྱོན་ཆེ་
 བས། བར་སྐབས་ཤིག་པོད་ཀྱི་བཅན་པོ་དང་ཐང་གི་སྐོང་མ་གཉིས་ཀྱིས་ཕན་
 ཚུན་འཕྲིན་སྤྱངས་ཏེ་མངལ་འདུལ་བྱ་བར་སྒོས་ཤིང་། ཞི་བདེའི་ལམ་ལུགས་
 གྱུ་ལ་ནས་སོ་སོའི་ཡུལ་མཚམས་བཅད་པའི་བར་ལ་རྩོམ་རིང་འཇུགས་པ་སྒོགས་
 བྱས། དེ་ནས་ཕན་ཚུན་བར་པོ་ཉ་འགྲོ་འོང་དང་ལག་སྐྱེས་འབྲེལ་རིས་བྱས་
 ནས་མཛའ་མཐུན་གྱི་འཆོ་བར་རྩོམ་བའི་རྒྱན་བསྐྱངས་སོ། །

མདོར་ན་བཅན་པོ་འདི་བའི་རིང་ལ་དེ་ལྟ་བུའི་མཛའ་རྒྱུ་དང་འཕྲིན་
 ལས་བསྐྱངས་པ་དང་བྱད་པར་དུ་དཔོན་གནས་ལམ་ལུགས་ལེགས་བཅས་དང་
 བྲལ་ན་བཟུ་ལེན་ཅི་ཞིབ་དུ་བཏང་བར་མ་ཟད། ཡུལ་སོ་སོའི་ཞིང་འཕྲོག་གི་
 མཁོས་ཀ་གཉིས་ཞིང་ཁབ་གྱི་འབངས་དམག་གི་གྲངས་ཀ་དང་སྤྱིད་གཞུང་གི་
 འགྲོ་སོང་བཅིས་པ་བཅས་ལ་བརྟེན། པོད་ཀྱི་སྤྱི་ཚོགས་དྲང་ཆབ་སྤྱིད་དཔལ་
 འབྱོར་ལ་སྒོགས་པ་དར་རྒྱས་འགྲོ་བར་ལུགས་རྒྱན་དང་སྐུལ་འདེད་ལེགས་པོ་
 འཁེབས་པར་མངོན་ནོ། །དེ་ལྟར་ཁོང་གི་མཛའ་འཕྲིན་ཡར་རྒྱས་སུ་འགྲོ་བཞིན་
 པར་སྤྱི་ལོ་755ལ་མ་རུངས་བདུད་རློན་འབལ་སྐྱག་ཅུཔ་དང་ལང་ཕྱིས་གཞིགས་
 གཉིས་ཀྱིས་བཅན་པོའི་སྤྱི་བསྐྱོངས་ཤིང་། ལོ་དེར་སྐས་ཀྱི་སྤོང་ཕྱེ་བཅན་
 དཀྱང་ལོ་བཅུ་གསུམ་ལ་བྱོན་ཡོད་དོ། །གཞན་ཡང་པོད་ཀྱི་དེབ་ཐེར་ནམས་སུ་
 བཅན་པོ་འདིའི་རིང་དམ་ཆོས་སྤེལ་ཆེད་གཙུག་ལག་ཁང་ལྷ་བཞེངས་པ་སྒོགས་
 བཤད་ཆུ་ལ་ནི་ལོ་རྒྱུས་གཞན་ལས་ཤེས་བར་བྱོལ། །

འཕྲུལ་གྱིས་འཕྲུགས་སོང་པར་མངོན་ཏེ། «དུན་ཉིད་གཉེར་ཡིག» ལས།
 “ནའི་ལོ་ལ། བཅན་པོ་(ཁྱི་ལྟོག་བཅན) མོ་ཡང་དབྱུང་ད་མཆོར་ལྷ་མ་
 ན་བཞུགས། བཅན་པོ་སྤྱོད་ལྟོ་བཅན་ལག[ད]མར་ཏུ་འབལ་མ་
 [ས]། ལུས་མར་མོ་རྩེ་ལྷོ་ར་པར་[པར]ལོ་གཞིག[གཅིག]།” ཅས་
 དང་། ཡང་དེའི་ལོ་ག་གི་རྒྱལ་རབས་རིམ་ཐུང་གི་སྐབས་སུ་འདྲ། “ཁྱི་ལྟོ་
 གཞིག་བཅན་དང་། ལྷ་ནམ་[པ]ལ་ལུ་མར་མོ་རྩེ་ལྟོ་ལྟོ་ཏུ་བཞོས་པའི་
 ལས། ཁྱི་སྤྱོད་ལྟོ་བཅན་” ཞེས་ལྷན་གྱི་འཕྲུངས་ལོ་དང་ཡབ་ལྷན་གྱི་མཆོར་
 དང་བཅས་པ་རིམ་པར་ཐུང་པ་འདི་ལས་ལྷན་རོ་མ་ལྷ་ནམ་བཟའ་ཡིན་པ་
 རྟོགས་ཐུབ་པོ། །ཡང་གལ་ཡིད་རྒྱ་བཟའ་ཅིན་ཁོང་རྩེ་ལྷན་ཡིན་དཀོས་
 མེས་ཆོག་ལྟོ་ལྟོ་ནམ་ཐུང་འཆད་དགའ་ལྟེ། ལྷན་ཏུ་སོང་བ་བཞེན་ཅིན་
 ཡིན་ཀོང་རྩེ་ལྟོ་མོ་710ལ་ཡབ་ཁྱི་ལྟོ་གཞིག་བཅན་གྱི་ཁལ་ཏུ་བལྲས་ནས་རྒྱལ་ཏུ་
 ཁྱི་སྤྱོད་ལྟོ་བཅན་མ་འཕྲུངས་ཀོང་ལྟོ་མོ་739ལ་འདས་རྒྱལ་གྱི་གཉེར་ཡིག་དང་
 རྒྱུ་ཡིག་ཆོད་བཅས་ལྟོ་ཐུང་པ་བཞོད་པ་ཞལ་མཐུན་ཏུ་ལྷན་པས་འཕྲུལ་ལྟོ་
 ཡིན་ལ། ཡང་གྱི་ལོ་རྒྱལ་ལ་ལར་བཅན་པོ་འདི་པའི་འཕྲུངས་ལོ་མི་མཐུན་པ་
 ཡོད་ཏུང་ཡང་དག་པ་ནི་རྒྱལ་དཔར་ལྟོ་པ་སྟགས་ལྱིས་གཏུངས་པ་ལྷ་ཆོག་སྟེ་
 ཉ་ཞེས་པ་ལྟོ་མོ་742ཡིན་པ་རྒྱལ་རྒྱ་ལོ་དོ། །འདིའི་སྐོར་གྱི་དབྱུང་པ་རྒྱས་
 རུལ་ཞིག་ཁོ་ལོས་ལྷན་ཆེད་ཏུ་བཞོད་ཡིན་པས་① ཤེས་འདྲད་དག་གིས་དེ་རིགས་
 ལ་གཞིགས་པར་བྱ།

དེ་ཡང་རྒྱལ་ཏུ་ཁྱི་སྤྱོད་ལྟོ་བཅན་དཔུང་ལོ་བལྲ་གཏུམ་མོག་ཡང་ཁྱི་ལྟོ་
 གཞིག་བཅན་ལྷོན་པོ་འབལ་སྤོང་ཅལ་དང་ཡང་ལྷན་ཡིགས་གཉིས་ལྱིས་རྒྱ་
 བཞོད་ས་ནས་རྒྱལ་ལྷན་བཅན་པོ་སོང་ཉིད་ལའང་ཐུགས་འཆོལ་བའི་ཆོ།

① «བོད་སྐད་ཡིག་འབྲུག» ལྷན་སྐྱོང་ལྷན་པོ་ལྷན་གསལ།

[illegible]

ལྷ་འཁོར་དུ་བན་པོན་རྒྱལ་པམ་བཅད་ཅིང་། པོན་ལ་དགའ་བའི་སློན་ཆེན་མ་
 ཞང་ཁྲིམ་པ་སྐྱེས་གཙོས་པའི་པོན་སློན་དག་གིས་ཡབ་རྒྱལ་པོ་སྤྱ་སྤངས་པ་དང་
 སྤྱས་ན་ཆོད་གཞིན་པ་བཅས་ཀྱི་སྐབས་དང་བསྐྱུན་ནས། ཡོ་རྒྱལ་ཡོངས་
 གཤམ་སྤྱ་འཁོར་པ་ལྟར་སྐབས་དེར་བོད་འབངས་སྤྱས་ནང་བའི་ཆོས་བྱས་ན་རྒྱ་
 རྩར་གཞུང་བཞེས་བྱས་ནས་རྒྱང་འཕེན་གཏོང་རྒྱ་དང་། མི་མི་བ་སྤགས་
 ཡའང་པོན་ལྷགས་མ་གཏོགས་མཆོད་འབུལ་བྱེད་མི་ཆོག་པ་དང་། བཅན་
 པོའི་ཆབ་སྲིད་བྱང་པོན་ལྷགས་ཀྱིས་རྒྱུང་དགོས་རྒྱལ་སྤགས་ཁྲིམས་བྱ་རྒྱུ་བ་
 སྤེལ་ནས། བོད་དབུས་ཀྱི་གཙུག་ལག་ཁང་དེ་གཉིས་དང་ལྷ་རྟེན་འགའ་དེ་
 གཏོར་བཤིག་དུ་བཏང་སྟེ་བོད་ལྷལ་དུ་ནང་བའི་བསྐྱུན་པ་དང་བ་བཀག་སྟེ་པོན་
 ལྷགས་འཛིན་རྒྱུང་བྱས། ཕྱིས་བཅན་པོ་སྤྱ་ནར་སོན་པ་དང་སྤྱ་སྤགས་ཆོས་ལ་
 མས་པའི་སློན་པ་གསལ་སྤང་དང་སང་མི་བཅས་ཀྱིས་སྤགས་བྱས་པར་བརྟེན་
 རྒྱལ་བྱས་དེམ་གྱིས་སྲིད་དབང་བཟུང་ནས་ནང་བསྐྱུན་སྤེལ་བར་བཀའ་བབས་
 པ་དང་ཆོས་སྤེལ་དབུ་འགོ་བཅུ་མས་ཤིང་། ལྷད་པར་དུ་མགོས་ཁྲི་བཟང་དང་
 ཉང་ཞང་བཟང་སྤགས་ཆོས་ལ་དགའ་བའི་སློན་པོ་རྣམས་ཀྱིས་གཡོ་བབས་ཀྱིས་
 པོན་སློན་མ་ཞང་གསོན་དུར་དུ་བཅུག་ནས་བསྤྱངས་པས་བཅན་པོའི་འཁོར་གྱི་
 པོན་ལྷགས་ད་གཙོད་མེད་པར་བཏང་། དེ་ནས་སྤར་སང་མིས་རྒྱ་ནག་ནས་
 བྱིར་ཡོང་བའི་བསྐྱུན་བཙོས་འགའ་བོད་སྤྱད་ལ་བསྐྱུར་བ་དང་། ར་གསལ་
 སྤང་གིས་བལ་པོར་བཞུགས་པའི་མཁན་པོ་ཞི་བ་འཆོག་དན་དྲངས་ནས་བཅན་
 པོའི་སོ་བྱང་དུ་དམ་ཆོས་འཆད་སྤེལ་གནང་བཞིན་པའི་སྐབས་དེར་བོད་ལྷལ་དུ་
 རྒྱ་མོག་དང་ཆོག་མེར་སྤགས་རང་བྱུང་གི་གཞོད་པ་མང་ཙམ་བྱུང་བས། བོད་
 འབངས་པལ་ཆེར་གྱིས་ཆོས་ལ་རྣམ་རྟོག་རྩོམ་ཏེ་མཁན་པོ་དེ་ཞིག་བྱིར་ཕེབས་
 དགོས་པ་བྱུང་ཡང་ཕྱིས་སྤྱ་བཅན་པོའི་བཀའ་བན་པོན་རྒྱལ་པམ་ཆོད་དུ་བཅུག་
 ནས། པོན་པོ་རྣམས་པམ་པར་བྱུར་པས་བཀའ་ཆད་ལྟར་མངའ་དེས་སྤགས་

ཡུལ་མཐའ་སྐྱུགས་པར་བརྟེན། བླ་པའི་ཚོས་གཞི་ནས་ཐོད་དཔུས་སྒྲ་རྒྱར་
ཚུགས་པར་བྱུང་ནོ།

གསུམ་པ། བཤམ་སློབ་གདན་འདྲིན་བྱས་ཏེ་དམ་པའི་ཚོས་རྒྱན་སྒྲིལ་
པའི་རྒྱལ་ནི། དེ་ལྟར་བན་ཐོན་གཉིས་རྒྱལ་པམ་བཅད་ནས་ཐོན་ཡུགས་་་
བརྒྱུལ་སྒྲིལ་བ་གསལ་སྤར་སྤར་ཡང་མཐན་པོ་ཞི་བ་འཆོ་སྤྲེལ་གསུམ་རྒྱན་དུ་
པོ་རྟེ་སྤྲོ་གདན་འདྲིན་དུ་བཏང་ཞིང་། ཁོང་ནི་རྩ་ལའི་ཡུལ་དུ་བ་རྟོར་
རྒྱལ་པའི་སྤུ་སྤྲུའུ་འུ་མིང་། དཔལ་ན་ལེ་རྒྱར་སློབ་དཔོན་ལེ་ཤེས་སྤྲིང་པོ་
བྱ་བ་ལས་རབ་དུ་བྱུང་ཞིང་བསྐྱེན་པར་རྒྱུགས། རྒྱ་གར་གྱི་དཔུ་མ་རང་རྒྱུད་
པའི་སློབ་དཔོན་ཞིག་ཡིན་ལ། དཔུ་མ་རྒྱན་ལ་སོགས་པའི་བརྒྱན་བཅས་ཀྱང་
མཛད་ཡོད། སྐབས་འདིར་ཐོད་ལ་ཐེབས་ནས་འདུལ་བ་དང་དཔུ་མའི་ཚོས་
སྒྲིལ། སྤྲིང་ཐོད་དུ་ལོ་བཅུ་ལྷག་བཞུགས་ཏེ་སྤྲུའུ་མ། དེ་ལྟར་མཐན་པོ་
ལྷག་ཐེབས་པར་བརྒྱན་གསུང་བཞོད་དུ་སློབ་དཔོན་པམ་འུའུ་གནས་གདན་
འདྲིན་བྱེད་དཀོས་པ་ལྟར་སློབ་དཔོན་ཡང་ཐོད་ལ་གདན་བྱངས། སློབ་་་་
དཔོན་འདི་པལོ་རྒྱན་གྱི་ཡུལ་དུ་སྤྲུའུ་མ་མིང་། ལེགས་སྤྲུར་རྒྱན་དུ་མཛན་
ལ་པམ་སྤྲུ་མ་ཞེས་གསལ་ལ། བ་རྟོར་གྱི་སློབ་དཔོན་ཞིག་ལས་རབ་དུ་བྱུང་
ཞིང་། སློབ་དཔོན་སངས་རྒྱས་གསང་བ་སོགས་ལས་སྤྲུའུ་མ་དང་རྒྱལ་སྤེ་
རྒྱུགས་ཆེན་གཙོར་བྱུང་པའི་མདོ་རྒྱུད་རྒྱ་མཚོའི་གནས་ལ་གསན་སྤྲུངས་པ་རོལ་
དུ་སྤྲིན་པ་མཛད། བ་རྟོར་དང་ལོ་རྒྱན་གྱི་ཡུལ་ན་མས་སྤྲུ་གཏུལ་བྱ་སྐལ་བཟང་
དག་ཚོས་ལ་བཞོད་ཅིང་། བཅན་པོ་འདིའི་རིང་ལ་འཕགས་ཐོད་གྱི་ལོ་རྒྱུ་བ་
དང་མཉམ་དུ་མདོ་རྒྱུད་གྱི་བཀའ་བརྒྱན་གཙོ་ཆེ་བ་རྣམས་ཐོད་རྒྱན་དུ་བརྒྱུར་
ཅིང་། བཤད་ལྷ་དང་མོས་ལྷ་བརྒྱུར་ལྷ་བཅས་བཅུགས་ནས་ཐོད་དུ་ནང་པ་
བརྒྱན་དར་རྒྱས་དང་མོས་སྤྲུ་གསང་སྤགས་སྤྲུའུ་མ་མཛད་ཆེས་ཆེན་པོ་
བཞག་ཅིང་། གཞན་ཡང་ཐོད་ཡུལ་ལྟ་འདྲི་བཏུལ་བ་དང་བརྒྱན་མ་བཅུ་

གཉིས་དམ་ལ་བཏགས་ཚུལ་སོགས་ཀྱི་མཛད་པ་རྩ་འབྲུལ་ཅན་ངོམས་ཚུལ་ནི་
 ཚེས་འབྲུང་ནམས་སུ་གཤམ་ཆེ་བ་ལྟར་རོ། །དེའི་སྐབས་ལ་ད་དུང་བྱ་ནག་ནས་
 གྲང་ཏ་ཤང་འགའ་རེ་བོད་ལ་ཐེབས་པ་དང་སང་གི་སོགས་ཐང་གི་ཁབ་ཏུ་སྒྲིམ་
 འབྲུལ་ཚེས་ཞུ་དང་སྒྲིགས་བམ་འགའ་རེ་གདམ་འདེན་དུ་འང་ཕྱིན་ལ། གཙོ་
 བོ་ནི་མཁན་སློབ་གཉིས་ཀྱིས་ཚེས་གཞུང་མང་པོ་བརྒྱུར་ཅིང་སྤེལ་བར་བཞེན་
 བོད་ལུལ་དུ་ནང་བའི་ཚེས་ཀྱི་རྒྱ་རྒྱན་ཡོངས་སུ་རྒྱུ་བ་དང་བཞེན་པའི་རྒྱན་
 ཤིང་ཆེན་པོའི་རྩ་བ་རྒྱས་པར་བཅམས་སོ། །

པའི་བ། བསམ་ཡས་ལྟ་ཁང་བཞེངས་ཏེ་བོད་ལ་རབ་བྱུང་དར་བའི་
 ཚུལ་ནི། དེའང་རྩོན་སྲོང་བཅན་རིང་ལྟ་སའི་གཙུག་ལག་ཁང་ནམ་གཉིས་
 དང་མཐའ་འདུལ་ཡང་འདུལ་བཅས་ཀྱི་རྩ་ཁང་དང་། རྒྱལ་པོ་ཁྱི་ལྷེ་གཙུག་
 བཅན་གྱི་སྐབས་སུ་བྱག་དམར་མགྱོན་བཟང་ལ་སོགས་པའི་རྩ་ཁང་བཞེངས་
 པར་བཤད་ཀྱང་། དེ་ནམས་ནི་རྩ་ཁང་ཅམ་ཉེ་ལྟ་རྟེན་བཞུགས་སའི་ཁང་པ་
 ཁོ་ན་མ་གཏོགས་གཞན་ཚེས་རྒྱོད་ཀྱི་བྱ་འབྲུལ་སྤེལ་ས་མེད་པར་བཞེན། རྒྱལ་
 762ལ་ཚེས་རྒྱལ་ཁྱི་སྲོང་ལྷེ་བཅན་དང་མཁན་པོ་ཞི་བ་འཚོ་སློབ་དཔོན་པུ་
 འབྲུང་གནས་ཏེ་ཡོངས་ཁྲུབ་ལ་མཁན་སློབ་ཚོས་གསུམ་ཞེས་བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱས་ཉིང་
 རྒྱང་ལྟར་གཤམ་པའི་ཁོང་ནམ་པ་གསུམ་ཞེས་འངོམས་པས། སྤར་གྱི་རྩ་ཁང་
 དེ་རིགས་ཀྱིས་ནང་བཞེན་དར་རྒྱས་སུ་གཏོང་མི་ཐུབ་པར་གཞིགས་ནས་རྩ་ཁང་
 ཆེན་པོ་བོད་དཔུས་ཀྱི་བསམ་ཡས་མི་འབྱུར་རྩོན་གྱིས་ཐུབ་པའི་གཙུག་ལག་ཁང་
 ཞེས་པ་དེ་བཞེངས་ཤིང་། རྩ་ཁང་འདི་བཞེངས་ཐུབ་ཀྱི་ལོ་ནི་ལོ་རྒྱས་ཡིག་ཆ་
 ནམས་སུ་བཞེད་པ་མི་མཐུན་པ་ཡོད་ཀྱང་། ཁོ་བོས་ནི་«དཔྱིད་ཀྱི་རྒྱལ་མོའི་ཐུ་
 དབྱངས་»སུ་བཀོད་པའི་བཅན་པོ་དགྲང་ལོ་ཉེར་གཅིག་པ་རྒྱ་པོ་རྟག་ཉེ་རྒྱལ་
 762ལ་ཐང་བཅིང་ནས་མེ་མོ་རྟ་ཉེ་རྒྱལ་766ལ་ཐུབ་པའི་ཞལ་ལྷང་འདི་པདེན་
 པར་སྟམ་སོ། །གཙུག་ལག་ཁང་འདི་བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱས་ནམས་སུ་འཁོད་པ་རྩར་

རྟེན་མོན་རྒྱ་གར་དང་བར་མོན་པོད་དང་འོག་མོན་རྒྱ་ནག་གི་ལྷགས་སུ་བཞེངས་
 བས་ཆོས་འབྱུང་རྣམས་སུ་ལྷགས་གསུམ་མི་འབྱུར་ལྷན་གྱིས་བྲུབ་པའི་གཙུག་
 ལག་ཁང་ཞེས་ཀྱང་བརྟེན་ལ། ཡང་དེ་བ་ཐེར་ལ་ལར་དབྱེ་ནི་བ་ཐེན་པར་ཐུན་
 ཡང་ཞེས་བརྟེན་ཀྱང་དོན་དུ་རྒྱ་ནག་གི་སྐད་ཀྱི་ལྷགས་གསུམ་མམ་རྣམ་པ་གསུམ་
 རྟེན་(三样)ཞེས་པའི་དོན་ཡིན་ནོ། །དེ་ལྟར་གཙུག་ལག་ཁང་འདིའི་བོད་པ་
 རྟེན་ཆོས་འབྱུང་རྣམས་སུ་འབྱུང་བ་བཞེན་མེད་ལྷན་ཞིང་ནང་མཛོལ་
 ཅལ་མཐོ་བ་ཞིག་ཡིན་པར་མངོན་ཀྱང་། ཏུས་འབྱུར་གྱི་དབང་གིས་ད་ལྟ་
 གཙུག་ཁག་ཁང་དེ་མེན་ཀྱང་ཕྱལ་ཅམ་ལས་ལྷས་ཐེན་ལ་ཞེ་མེན་རིང་རྒྱར་
 བཞེངས་བྱས་ཡོད་པ་བཞེན་དང་། མེན་ཆེན་རྒྱལ་རབས་སྐབས་སུ་བསམ་ཡས་
 ལ་དཔེ་བྱས་ཏེ་བཞེངས་པའི་ལྷ་ཁང་ད་ལྟའི་ཏའོ་པེ་ཞིང་ཆེན་གྱི་ཁྱི་ཏེ་(承
 德)ན་མ་ཉམས་པར་བཞུགས་ཡོད་པས་དེ་རིགས་ལ་མཇལ་ཆེ་གཙུག་ལག་ཁང་
 དེའི་བོད་ཁབ་མཛོང་བྱུང་པོ། །དེ་ལྟར་གཙུག་ལག་ཁང་འདི་བྱུང་རྗེས་བལྟན་
 པ་དར་རྒྱས་ཡོང་བའི་ཆ་ཆུན་གཙུག་པོ་ཞི་དགེ་འདུན་གྱི་ལྷ་དགོས་པས་དེར་ཐོག་
 མར་ཉམས་སད་གྱི་ཚལ་དུ་རྒྱལ་པོའི་སྤྱ་འཁོར་གྱི་པོད་པ་གཞོན་ཏུ་བ་གསལ་
 རྒྱང་ཐོགས་སྤྱི་མེ་སྤྱོད་རིག་བརྟན་པ་བདུན་རབ་དུ་བྱུང་ཞེ་བཙུན་པ་བྱས་པར་
 བརྟེན། པོད་རང་ལ་ཆོས་བྱེད་གྱི་དགེ་འདུན་པ་ཐོག་མར་བྱོན་ཞིང་། དེའི་
 བྱིས་རིམ་གྱིས་པོད་དུ་དགོན་ལྷེ་རེ་དར་དུ་སང་བ་དང་བལྟན་པོད་ལ་བཙུན་
 གསུགས་ཀྱང་ས་བྱུང་དོ་བྱུང་བ་འདི་ལགས་ཤིང་། དེའང་པོད་གངས་
 ཅན་གྱི་ཡུལ་དུ་ཐོག་མའི་རིག་གནས་སྤོབ་གསོ་དར་བའི་གནས་གཞི་གཙུག་པོ་ཞིག་
 དུ་བྱུར་པ་ཡིན་ནོ། །

ལུ་པ། གར་ནག་རྒྱ་བཙུན་འདུས་ཏེ་ལྷ་སྟོན་གན་རྒྱར་བཅད་པའི་ཚུལ་
 བྱི། དེ་ཡང་པོད་གྱི་ལོ་རྒྱུས་དང་ཆོས་འབྱུང་རྣམས་སུ་སྤོབ་དཔོན་པ་རྒྱ་འབྱུང་
 གནས་གྱིས་པོད་ཡུལ་གྱི་གདུལ་བྱ་རྣམས་ཐོན་པར་མཛད་ཅིང་འཕྲིན་ལས་བྲུབ་

རྗེས་ལྟོ་རྒྱུ་བ་སྒྲིན་པོའི་སྒྲིང་དུ་ཕེབས་ཤིང་མཁན་པོ་ཞི་བ་འཆོ་བོད་དུ་སྐྱེ་འདས།
 སད་མི་བདུན་གྱི་དང་པོ་རྩ་ཡེ་ཤེས་དབང་པོ་ནི་བཙམ་ལྷན་འདས་གྱི་རིང་
 ལུགས་པ་ཉེ་མཁན་པོའི་གོ་སར་བསྐྱོས་ཤིང་། དཀོན་མཆོག་གསུམ་བོད་ཡུལ་
 དུ་མི་རྒྱུ་བ་དར་རྒྱས་ཡོང་བའི་སྒྲིང་དུ་ཡེ་ཤེས་དབང་པོས་གསོལ་བ་བཞུགས་བཙན་
 པོའི་བཀའ་སྐབས་ཉེ་དང་རབ་བྱུང་བཅས་ལ་འབངས་བྱིས་དང་ལྷ་རིས་བཅད་དེ་
 གནངས། དེ་ནས་ཡེ་ཤེས་དབང་པོ་སྒྲིམ་དུ་ཕེབས་ཤུལ་ལ་རྩ་དཔལ་དབྱངས་
 རྩ་བ་མཁན་ཚབ་དུ་བསྐྱོས་ཀྱང་ཁོས་ཆོས་སྒྲིམ་ཐེན་པར་མཆིས་པའི་ཆོ། དུག་
 དམར་དུ་རྒྱ་ནག་གི་རྒྱ་མཚན་ལ་རྩ་བ་ཞིག་ཡོད་པ་དེས་ལུས་རག་གི་དགོ་
 བས་འཆང་མི་རྒྱ། དུན་པ་མེད་ཅིང་ཡིད་ལ་ཅི་ཡང་བྱུར་མེད་པ་སྒྲིམས་པས་
 འཆང་བྱ་བེད་ནས་སྒྲིམ་བསྐྱབས་པས་བོད་འབངས་མང་ཆེ་བ་ཆོས་ལོག་གི་ལལ་
 དུ་བྱིད་ཅིང་། བསམ་ལས་ལྷ་ཁང་གི་མཆོད་པའི་འཕྲོ་དང་སྒྲིབ་གཉེན་རམ་
 ལུས་རག་གི་དགོ་སྒྲིབ་བཅས་རྒྱན་ཆད་པ་སོགས་བྱུང་བས་མཁན་པོའི་རྗེས་
 འབྲུག་དང་རྒྱ་མཚན་གི་ཆོས་གཉིས་བར་ཚད་པ་བྱུང་བར་བྱུང་། དེར་བོད་གྱི་
 བཙན་པོ་བྱིས་པ་ཉེ་བཙན་གྱིས་ལུགས་གཉིས་གན་རྒྱར་བཞག་ཉེ་ཆོད་དུ་འབྲུག་
 བར་བཀའ་བབས། དེ་ནས་ཡེ་ཤེས་དབང་པོ་དང་རྒྱ་གར་གྱི་མཁན་པོ་ཀ་མ་
 ལ་ཤེ་ལ་བྱ་བ་གཉིས་གདན་དྲངས་ཤིང་བོད་གྱི་བཙན་པོས་གོང་མནན་ནས་རྒྱ་
 གར་ནག་གཉིས་གྱི་དཔོན་སྒྲིབ་ནམས་ལྷ་སྒྲིམ་ཐད་ཞིབ་མོར་ཆོད་དུ་བཅུག་ནས་
 ལུ་པམ་པ་དེས་མེ་རྟོག་གཏོར་དཀོས་རྒྱ་དང་ཆོས་དེ་ཕྱིན་ཆད་བྱེད་མི་ཆོག་པར་
 བཀའ་བཅད། དེ་ལྷར་ལུགས་གཉིས་ཆོད་པ་མང་པོ་བྱས་མཐར་རྒྱ་མཚན་གིས་
 པམ་པ་ཁས་སྐྱངས་ཏེ་མེ་རྟོག་སྐལ་ཞིང་རང་ཡུལ་རྒྱ་ནག་དུ་བྱིར་ལོག། དེ་ནས་
 བཟུང་བོད་ཡུལ་དུ་མཁན་པོའི་ལུགས་གྱི་དམ་པའི་ཆོས་དར་ཞིང་རྒྱས་པར་བྱུར་
 ཏོ། །གོང་གི་ལུགས་དེ་གཉིས་ལ་བོད་སྐད་དུ་རིམ་གྱིས་པ་དང་ཅིག་ཅར་པ་ཞེས་
 གཤམས་ཤིང་། ཡང་ལ་ལས་རྒྱ་མཚན་ལ་སྟོན་མིན་པ་དང་ཅིག་གོས་ལ་

པཱེ་མེན་པ་ཞེས་འབོད་པ་བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ལ་ལར་རིག་འདེད་ཀྱིས་དོན་འགྲེལ་
 ཅམ་བྱས་ཡོད་ཀྱང་དོན་དུ་རྒྱལ་དབང་ལུ་པ་ཆེན་པོས་དགག་སྒྲུབ་མཛད་དེ་བྱ་
 རྟེན་གྱི་བཞེད་པ་ལྟར་པཱེ་མེན་(第17)དང་རྟོན་མེན་(第17)བྱ་བ་གཉིས་
 རྒྱ་ནག་གི་སྐད་ཡིན་པར་གསུངས་པ་དེ་ཐུགས་དགགོ།

དུག་པ། རྒྱ་བོད་འབབ་འཁྲུག་བྱས་ཏེ་བོད་དམག་ཐང་ལ་རྒྱགས་པའི་
 རྒྱལ་ནི། དེའང་ལྷན་སྐྱོད་བ་བཞིན་བོད་རྒྱལ་སྤྱི་བཅན་སྐྱམ་པོའི་སྐབས་
 རས་བཟུང་བོད་རྒྱའི་བར་གཞིན་མཐུན་གྱི་མཛེལ་འགྲེལ་བྱུང་ཞིང་དག་ལྷན་གི་
 དམག་འཁྲུག་ཀྱང་བརྒྱབ་ཐུང་། བཅན་པོ་ཁྱི་སྤྱི་ལྷོ་བཅན་རིང་དམག་...
 འཁྲུག་རེ་དྲག་དུ་སྤྱི་ལྷོ་མེ་ཐུ་མོ་763ལ་བོད་དམག་ཐང་ལ་རྒྱགས་ནས་རྒྱའི་རྒྱལ་
 ས་བཅོམ། རྒྱལ་དེ་«རྟན་རྟོང་གཏེར་ཡིག»ཏུ། “རྟན་གི་ལོ་ལ་བབ་ལྟེ།
། མདོ་སྐད་ཀྱི་དགུན་འདུན། གཙོར་སྟོན་ཁྱི་སྐྱ་རྟན་ཚབ་བྱིས།
 བརྒྱས།། དགུན་སྐད་རྒྱ་རྒྱུ་ལོངས་ནས། རྒྱ་རྒྱུ་གསར་དུ་བཅུག་
 པ། །དབང་(དབྱུང་)དར་དང་ས་རིས་ལ་རྟོགས་པ་འབྱུང་དུ་མ་རུང་ནས། །ཆལ་
 མིད་ཞིག་ན་(ས)ཞང་རྒྱལ་ཐིགས་དང་ཞང་རྟོང་ཚན་ལས་རྟོགས་པས། རུམ་
 ཡིང་ལྷག་ཐམ་ཆལ་ཏེ། །དུ་ཅེན་(དམག་ཆེན་)དྲང་ལྟེ་འབྱུ་མིང་ཀུན་དང་ཐིན་
 ཅུ་དང་ག་ཅུ་ལས་རྟོགས་པ། རྒྱའི་མཁར་མང་པོ་(པོ)ལལ། ལྟེ་ཞང་རྒྱལ་
 ཐིགས་སྐར་བོད་ཡུལ། དུ་མཆིས་ཏེ་ཞང་རྒྱལ་ཐིགས། །དང་། སྟོན་རྟན་སྐྱ་
 དང་ཞང་རྟོང་ཚན་དང་ཞང་བཅན་པ། ལས་རྟོགས་པས། ཀེང་མིར་①དུ་མ་
 དྲང་ལྟེ་ཀེང་མི་ལལ། རྒྱ་རྒྱུ་ཐོས། །ནས། རྒྱ་རྒྱུ་གསར་དུ་བཅུག་ནས།
 དུ་མ་སྐར་ལོག་ནས་ཞང་རྒྱལ་ཐིགས་(ས)བོད་ཡུལ་དུ་མོལ་ཅེན་ལ་མཆིས། བར་
 ལོ་གཅིག །”ཅེས་དང་། རྒྱའི་«ཐང་ཡིག་གསར་རྟོང་»དང་ལྷ་སའི་«ཞོལ་

① ② ཀེང་མི་ནི་ཅེན་མི་ལྟེ་(第17)དེང་གི་ཞི་མན་མཁར་ཡིན།

རྟོ་རྟོ་སྐྱོ་ཡི་གེ། བཅན་སྤྱུང་དེ་མཐུན་གྱི་ཕྱར་བ་ཞིབ་མོ་ཞིག་བཞོད་ཡོད།
 དེ་ལྟར་བཅན་པོ་འདི་རྟོ་རྟོ་སྐྱོ་ཡི་གེ་ལ་གཏོགས་པའི་ཡུལ་སྤྱུ་མང་པོ་ཐོད་གྱིས་སྤྱངས་
 ཅས་རང་གི་མངའ་ཐང་རྒྱ་བརྒྱུད་པར་བྱས་ཤིང་། རྟོ་རྟོ་སྐྱོ་ཡི་གེར་ཡང་
 བཅན་པོ་འདི་པའི་རིང་ “ཆབ་སྤྱིད་ཆེ་ལྷོ་ཁོང་ཤུན་ལ་རྒྱད་ཡན་ཆད། ། རྟལ་
 [ཕྱག] ཏུ་བཞེས་ནས། མཐོང་བྱ་བ་བྱི་ལྷོ་ལྷོ་བཅུགས། བདེ་སྟོན་ཁམས་
 ཆེད་[ཆེན] པོ་གཞིག་[གཅིག] ལས་རྟུ་བརྒྱུད་དོ། །” ཞེས་འབྱུང་བ་བཞིན་
 རྒྱལ་པོ་བྱི་སྤྱང་ལྷོ་བཅན་གྱི་སྤྱི་རིང་ལ་ཐོད་ཆེན་པོའི་མངའ་ཐང་རྒྱ་ཆེད་སྤྱི་
 མཐའ་བཞེར་རྒྱ་བརྒྱུད་པར་བཞེན་འཇམ་སྤྱིར་ལྷོ་པའི་སྟོན་ཀྱན་ལ་བཅན་པོས་
 དབང་བསྐྱར་བར་བྱས་པས། ཐོད་གྱི་ལོ་རྒྱུས་ནམས་སྤྱི་སྤྱང་ལྷོ་བཅན་ལ་
 འཇམ་སྤྱིར་རྒྱལ་པོ་ཞེས་བཞགས་པ་དེ་དེ་བ་དཀར་མཁན་པོས་དོན་ལ་གནས་
 པར་གསུངས་པའང་ཐལ་ཆེ་རྒྱ་མེད་དོ། ། ཐད་འདིར་ཐོད་རྒྱུའི་ཡིག་ཚང་ནམས་
 བསྐྱར་ཏེ་ཞིབ་ཏུ་དཔྱད་ན་བརྗོད་རྒྱ་མང་ཡང་ཡིག་ཆོགས་མང་དུ་གས་པས་ཤེས་
 འདོད་དག་གིས་གཞན་རིགས་ལ་བཏུ་བར་བྱའོ། །

༤. རྟོ་རྟོ་བཅན་པོ་སྟོན་རྒྱལ།

དེ་ཡང་ཐོད་གྱི་རྒྱལ་པོ་བྱི་སྤྱང་ལྷོ་བཅན་དགུང་ལོར་ལྟར་བཞགས་ནས་སྤྱི་
 ལོ་797ལ་སྤྱི་འདས། ཁོང་དང་བཅུན་པོ་ཆེ་སྤྱང་བཟའ་གཉིས་ལ་སྐུ་ལ་གསུམ་
 འབྱུངས་པ་ལས་ཆེ་བ་སྤྱི་ལྷོ་བཅན་པོ་ཐོད་གྱི་སྤྱི་སྤྱང་མངའ་གསོལ། བཅན་
 པོ་འདི་པ་ཐོད་རྒྱལ་གདུང་རབས་ལོ་དགུ་བར་བཟུང་ཞིང་རང་རེའི་ལོ་རྒྱུས་
 ཡོངས་ཀྱགས་སྤྱི་ཁོང་གིས་ལོ་གཅིག་རྟལ་ལས་ཆབ་སྤྱིད་སྤྱི་ཁོང་མ་ཕྱར་བར་
 ཡུལ་ཆེ་སྤྱང་བཟའ་མེ་ཏོག་སྟོན་གྱིས་སྤྱི་བཞོངས་པར་བཞད།

དེ་ལྟར་རྒྱལ་སྐུ་སྤྱི་ལྷོ་བཅན་པོས་ཡལ་གཤེགས་པའི་ལོ་དེར་ཐོད་ཆེན་

ཞེས་པའི་དོན་དེ་ཁ་ཅིག་གི་རྒྱ་ཁྲིའི་ཁྲིའི་ནས་ཁ་ཅིག་ལ་ཕྱིར་བ་ཕྱི་གཞུང་
 བཞེས་ལྟ་བུར་གོ་མི་ཉན་པར། དེ་ནི་བཅན་པོ་ཁོང་ཁོད་ཆེན་པོའི་ཆེས་མཐོའི་
 དབང་རྒྱར་པའི་ཚུགས་ནས་མངའ་འབངས་རྣམས་དབུལ་ལྷག་མཉམ་པའི་
 ཐབས་ལྟ་བུལ་ལྟར་སྐོས་ཀྱི་སྒྲིག་ཁྲིམས་ཐད་ལ་ཞིབ་གཤེར་བྱས་ནི། སྤྱིར་
 རྒྱས་གསུང་བ་སྤེལ་བའི་བཀའ་ལྟར་ལན་གཉིས་གསུམ་དུ་བསྒྲགས་པའི་དོན་ལ་
 གོ་དགོས་པའི་བཤད་ཚུལ་དེར་ཁོ་པོས་ཀྱང་བདེན་པར་བསམ་ལ། ཡང་ལོ་
 རྒྱས་ཁ་གསུལ་བཅན་པོ་འདི་པས་རྒྱལ་སྤྱིར་ལོ་བདུན་ལ་བསྐྱུངས་ཞེས་བཞེད་པ་
 དེ་ལོ་རྒྱས་དངོས་དང་མཐུན་དཀའ་བར་མངོན་ནི། རྒྱ་མཚན་ནི་གཅེན་ལུ་ནི་
 བཅན་པོ་ཁོངས་རྗེས་གཙུང་ཐ་ཆུང་བྱི་ཕྱོད་པོར་བཅན་རྒྱལ་སར་འཁོད་དུས་ཁོང་
 རྒྱ་ན་ཁིན་དུ་ལྷ་བས་བན་དེ་ལྟར་ཉིང་རེ་འཛིན་གྱིས་བཅན་པོའི་མ་མའི་དོན་
 དང་གཅེན་པོའི་ཆབ་ལྟ་བུར་གནང་བས། ཕྱིས་ལྟ་དྲིན་ལན་གསལ་པའི་
 བཀའ་གཅིགས་ཀྱི་ཡི་གེར་ཡང་དེ་ལྟགས་གསལ་བོར་གྱིས་ཡོད་པ་བཞིན་སྐབས་
 དེར་ཁོང་གྱིས་པའི་ཆོད་དུ་ཡོད་པ་ཤེས་བྱལ་བོ། །དེས་ན་གཅེན་པོ་ལོ་ལྟ་ལྟ་
 གངས་ལྟ་ཡབ་འདས་ནས་རྒྱལ་སྤྱིར་ལོ་བདུན་ལྟག་ལ་བསྐྱུངས་རྗེས་ད་གཞིར་
 ཁོང་རྒྱལ་སར་བཞུགས་པ་ཡིན་ན་གཅེན་གཙུང་གསུམ་གྱི་བར་ལ་ལོ་དེ་འདྲ་རྒྱལ་
 མི་སྤྱིར་ཅིང་། ཁོང་ཆོའི་གཅེན་ཆེ་བ་གཅིག་གྱི་ལོ་760ལ་འབྱུངས་པའང་
 «དུན་ཉིང་གཉིར་ཡིག» ལས་འབྱུང་བས་དེ་རྣམས་ལོ་གངས་བཞེས་ན་པ་
 དོད་གཅེན་ཆབ་མི་དགོས་པའི་ཆོད་དུ་འདུག་པས་ལོ་ཆོགས་ལྟ་མ་ལྟར་བསྐྱུང་ན་
 འགྲིག་སྒྲུལ་མོ། །

སྤྱིར་ཁོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱས་ཕྱིར་ཡབ་བྱིསོར་ཕྱི་བཅན་གྲོངས་ལོ་དང་ལྷལ་དུ་ལྷས་
 དུ་ཕྱོན་པ་དང་དེ་སོ་སོའི་མཚན་བཅས་ཀྱི་ཐད་ལ་མཁས་པ་སྤྲ་མ་རྣམས་བཞེད་
 པ་མི་མཐུན་པ་ལྟར་ཡང་། སྤྲས་བྱི་ཕྱོད་པོར་བཅན་གྱིས་བཞེངས་པའི་དབུ་ཆོད་

ལྷོ་ལྷོ་ཁར་མདུན་གྱི་རྩོམ་པོ་གི་བཀའ་གཅིག་ལ་ཡི་གེ^① དང་ཡིག་ཚང་སྤངས་
 ཐུབ་ཀྱི་རིགས་གཞིར་བཟུང་ནས་དབྱུང་ན། ཡལ་འདས་ལོ་གོང་སྤངས་དང་
 སྤངས་བཞི་ལས་སྤངས་ཆེ་བ་ལུ་ནི་བཅན་པོ་དང་འཕྲིང་བ་ལུ་རྒྱུ་རྒྱུ་ལུ་ཁྱེ་
 གམ་བྱི་ལྷོ་སྤངས་བཅན་བཅས་གསུམ་ཡིན་པར་མངོན་ཏེ། «རྒྱལ་རབས་
 འཕྲུལ་གྱི་ལྷོ་མིག» ནུ་“རྒྱལ་པོ་(བྱི་སྤངས་ལྷོ་བཅན) དེ་ལ་སྤངས་ལུ་ནི་བཅན་པོ།
 ལུ་རྒྱུ་བཅན་པོ། ལྷོ་ལྷོ་སྤངས་བཅན་དང་གསུམ་”ཞེས་སྤངས་གསུམ་ལས་
 སྤངས་མེད་ལ། བཀའ་གཅིག་སྤངས་གཅིན་ལུ་ནི་བཅན་པོ་ཞེས་བཤོད་
 པར་མ་ཟད། ཆེ་བ་ལུ་ནི་སྤངས་འདས་རྩིས་རྒྱུང་བ་བྱི་ལྷོ་སྤངས་བཅན་རྒྱལ་སར་
 བཅུགས་ཏུ་སྤངས་གཉིས་པ་ལུ་རྒྱུ་རྒྱུ་ཡོད་རྒྱལ་སྤངས་བཤོད་ཡོད་པ་ལྟར་
 རོ། །འོ་ན་གཅིན་ལུ་ནི་བཅན་པོ་སྤངས་འདས་རྩིས་དེའི་ལུ་ལུ་གཅུང་གཉིས་པ་
 རྒྱལ་སར་མི་བཅུགས་པར་མ་རྒྱུང་ཅི་ལ་འཁོད་སྤངས་ན། དེའང་མོ་རྒྱལ་ཡོངས་
 གྲགས་ལུ་སྤངས་ལུ་གིས་སྤོན་པོ་ཁར་གྱི་བྱ་དབྱ་རིང་བྱ་བ་ཉེས་མེད་ལ་བསད་
 པས། སྤོན་ཆེན་པོ་འགོས་ཀྱིས་ཞལ་ལྷོ་དགའ་གསུམ་འདར་གསུམ་^② ལུ་བ་
 བཅད་དེ་ལུ་རྒྱུ་ས་མཐར་སྤྲུགས་རྒྱལ་སྤངས་དེའི་མེར་གཞན་དག་ན་མས་ལུ་
 གསལ་བ་ལྟར་ཡིན་ནོ། །

གཞན་ཡང་ལུ་ནི་བཅན་པོ་སྤངས་ཆེན་ལ་འོད་ཀྱི་དེའི་མེར་དང་མོ་རྒྱས་
 ཚར་མས་ཡལ་རྒྱལ་པོའི་བཅན་མོ་མོ་ཡོང་བཟུང་ན་རྒྱུང་བྱུང་ལེགས་པ་དེ་ཡལ་
 ཀྱིས་སྤངས་ལུ་ནི་ལ་གཏད་དེ་ཁོང་གིས་ཁོང་ལུ་བཞེས་ཡོད་པ་ལ། རང་ལུ་མ་ཆེ་
 སྤངས་བཟུང་སྤྲུག་དོག་སྤྲུག་ནས་ཡལ་རྒྱལ་པོར་ལུ་རན་མ་བྱས་པར་བསྟན་
 བཅུགས་ཏེ་གསོད་ཏུ་བཅུག་པ་སྤངས་ཀྱིས་བསྐྱབས་པས། ལུ་མ་སྤྲུགས་ཁོས་

① བན་དེ་རྒྱུང་ཏིང་པེ་འཛིན་ལ་གནད་མཐོང་བཀའ་གཅིག་སྤངས་ཀྱི་མང་ཡིན།

② «མཁའ་པའི་དགའ་ལྷོན» ནུ་ཞེས་པར་འབྱུང་།

ནས་རང་གི་ཤུལ་ལ་དུག་དྲངས་ཏེ་བསྐྱངས་པར་བཤད། རོན་ཁྱེན་འདིས་
གསལ་བཤད་བྱེད་བྱེད་པ་ནི། གཅིག་ན་སྐབས་དེའི་རྗེ་ཁྱེན་བར་གྱི་འགལ་རྒྱ་
དེ་བཅུན་མོ་ཆེན་ཆུན་བར་གྱི་འགལ་བ་པེད་ཆུད་དེ་རྒྱལ་པོ་བསྐྱངས་པ་དང་།
གཉིས་ཆུད་བར་ཆུར་གལ་རིམ་ནང་ཁྲལ་དུ་རང་གི་ཕན་ཁོ་ལ་ཐུག་ཆེ་མ་ཐུ་ཡིན་
ཡང་ཉིད་རྗེ་མེད་པར་གསོད་རེས་བྱེད་པ་མོགས་དཔལ་ཆུར་མི་ལྷ་ཆར་མའི་ཆུད་
ལས་ཐུག་པོ་བ་དེ་ཤིས་བྱུང་བོ། །

༡. ཁི་ལྷོ་ཁྲོང་བཅན་ཁྱེན་ཆུལ།

དེ་ལྟར་བོད་རྗེ་ཕུ་མེ་བཅན་པོ་ཆུང་ལོ་799ལ་སྤྱུ་ཁྲོང་ས་རྗེས་ཀྱི་ཕྱི་ལོར་
གཙུང་ཁི་ལྷོ་ཁྲོང་བཅན་བོད་ཆེན་པོའི་ཆབ་སྲིད་ལ་མངའ་གསོལ། ལར་
བཅན་པོ་འདི་པ་ཁྲིད་ཁྲིར་བཀོད་ཁོ་ལ་མི་མཐུན་པ་ཡོད་དེ། ལོ་རྒྱུས་ཡིག་ཆ་
ནས་ས་ཁྱེད་བཅན་ནས་དར་མ་བར་གྱི་ལོ་ཆོགས་ལ་ལོ་ཆན་གཅིག་གི་ཏེ་བག་
ཆུག་པས་ཉིག་འདུག འདིར་ཁོ་པོས་སྤོན་ཁྲུགས་བཞེན་གཞུང་རང་ཉིད་ཀྱི་
ལོ་ཆོགས་ལྟར་བཀོད་པ་ཡིན། ཡང་གོང་དུ་སྒྲུས་པ་བཞེན་བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་
ནས་ས་ཁྱེད་ཁྱེད་བཅན་ལ་ཤུལ་དུ་ཡོད་པ་དང་སྒོས་སྤྱུ་ཤུལ་འདི་པའི་མཆན་
ལ་འདྲ་མིན་ལྟ་ཆོགས་ཤིག་གིས་ཡོད་པ་སྟེ། རྒྱལ་དབང་ལ་བཞེན་མོས་“ཁི་ལྷོ་
ཁྲོང་བཅན་རལ་བ་ཅན་”ཞེས་ལབ་བཅན་པོ་འདི་པ་དང་ཤུལ་གྱི་གཙུག་ལྷོ་
བཅན་གཉིས་ཀྱི་མཆན་ལྟར་དུ་སྟེབ་སྟེ་བརྗོད་ནས་གཞན་ལ་དགག་པ་སྒོས་ཡོད་
པ་དང་། ཡང་«རྒྱལ་རབས་གསལ་མེ»ལས་སྟེང་ཁི་ལྷོ་བ་མོགས་ཅི་རིགས་
ཤིག་འབྱུང་ནའང་། ལོ་རྒྱུས་ཡོངས་གཤམ་དང་ཁྲུད་པར་དུ་བཅན་པོ་འདི་
ཉིད་ཀྱིས་བཞེངས་པའི་རྩ་རིང་གི་བཀའ་གཅིགས་ཡི་གེ་དང་ཡིག་ཆར་ཁྲངས་
བྱུང་ལྟར་བརྗོད་ན། བོད་ཀྱི་དེ་བ་ཐེང་ནས་ས་ཁྱེད་འཁོད་པའི་སྤྱི་ཉིག་བཅན་པོ་

དང་སད་ན་ལེགས་མཐིང་ཡོན། བྱི་ཕྱེ་སྤྱང་བཅན་ནམ་ཕྱེ་སྤྱང་བཅན་དང་
 ཡང་ན་ཕྱེར་བྱི་བྱ་བ་བཅས་ནི་དོན་ལ་བཅན་པོ་འདི་ཉིད་ཀྱི་མཆན་གྱི་ནམ་
 གངས་སུ་ངེས་ཤིང་། ཡང་«བཀའ་ཐང་ཕྱེ་ཐུ»ལས་མཆན་དེ་ནམས་ཡབ་
 དང་སྤྱོད་དཔོན་སྤྱོན་པོ་བཅས་ནས་སྤོ་སྤོར་བཀྲགས་པ་སྤྲགས་བཤད་ཡོད་མོད།
 གང་ལྟར་སྐབས་འདི་དག་ཏུ་གཅེན་གཙུང་དང་ཡབ་སྲས་བཅས་ཀྱི་མཆན་སྤྱོ་
 གཅིག་འདྲ་ཅན་འགའ་འབྱུང་ཡང་བྱི་ཕྱེ་སྤྱང་བཅན་ནི་བཅན་པོ་འདི་པ་ཕྱེ་པོད་
 རྒྱལ་གདུང་རབས་བཞི་བཅུ་བ་ཡིན་ནོ། །

དེ་ཡང་པོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ནམས་སུ་བཅན་པོ་འདི་པའི་མཆན་སྤྲགས་པོར་
 འོག་ཡས་མས་སུ་བསྐྱེས་པ་དང་ཆབས་ཅིག་ཁོང་གི་མཛད་རྗེས་ཀྱང་མང་པོ་ཞིག་
 ཡབ་སྲས་དག་གི་བསྐོ་སྐུལ་ལྟ་བུར་སོང་སྐབས། སྤོན་གྱི་དེབ་ཐེར་དག་ན་
 བཅན་པོ་འདི་པའི་བྱུང་བ་འཁོད་པ་ཏུ་ཅང་བྱུང་བས་འདིར་«བཅན་པོ་བྱི་ཕྱེ་
 སྤྱང་བཅན་གྱི་ལོ་རྒྱུས་མདོ་ཅམ་བཞོད་པ། ①བྱ་བ་ལྟར་གནད་བཟུས་ཀྱིས་
 མཆོན་ཅམ་བཞོད་ན།

དང་པོ། འཁོར་གྱི་མཛད་སྤྱོད་བཞེན་ནས་ནང་གི་ཆབ་སྤྱིད་མཛད་
 པའི་ཚུལ་ནི། དེ་ཡང་ཁོང་སྤྱོད་བཞིན་བཅན་པོ་འདི་པས་ཆབ་སྤྱིད་སྤྱོད་ཏུ་ས་
 སྤྱོད་སྤྱོད་པས་པོད་ཀྱི་རྒྱལ་སྤྱིད་སུས་འཛིན་པའི་ཐད་ལ་སྤོན་པོ་ནམས་ཀྱི་པར་དུ་
 འགུལ་བ་དང་འཐབ་ཚོད་སྤྲ་ཆོགས་བྱུང་བས། སྲས་འདི་པ་རྒྱལ་སར་.....
 བཀྲགས་ཏུ་སད་ན་ལེགས་ཞེས་པའི་མཆན་ཡང་གསོལ་དགོས་པ་ལྟ་བུ་བྱུང་།
 སྐབས་དེར་ཆབ་སྤྱིད་ཀྱི་དབང་ནི་སྤོན་པོ་ཆེ་ཁག་དག་གིས་བཟུང་ཡོད་ལ།
 བཅན་པོ་ཁོང་གིས་བན་དེ་མུང་ཉིང་དེ་འཛིན་གཙོས་པའི་མཛད་སྤྱོད་ཁག་
 ཅིག་ལ་སྤོ་གཏད་ཅིང་ཁོང་ཆོས་ཀྱང་རྒྱབ་སྤྱོད་དང་རྟོགས་རམ་བྱས་པར་བཞེན་

① མི་རིགས་དཔེ་རྒྱུན་ཁང་གིས་བསྐྱར་པའི་དཔེ་དེབ་ལ་ནོ

ད་གཞིན་པོད་ཆེན་པོའི་སྲིད་དཔང་བཅན་པོ་རང་ཉིད་ཀྱི་ཕྱག་རྒྱ་བཞེས་སྐབ་པ་
 ལྟར། ཁོང་གིས་རྒྱལ་སྲིད་དངོས་སུ་མཛད་སྐབས་ཚོག་མར་མཛད་ས་སློན་དེ་
 ཆོར་དྲིན་གཞི་དང་བྱ་དགའི་ཆོད་དུ་བན་དེ་ཕྱང་ཏིང་འཛིན་ལ་ཆབ་སྲིད་ཀྱི་
 སློན་ཆེན་པོའི་ཆོ་སྒྲུབ་བར་མ་བྱད། བཅན་པོས་ཁོང་ལ་བཀའ་གཅིག་པ་སྒྲུ་
 བྱ་ལན་གཉིས་ཅམ་གནང་ས་ཏེ་ནང་དོན་བསྐྱུས་པ་རྣམས་དོར་དོར་ཡི་གེ་བྲིས་ནས་
 ལྟ་ཁང་མཐུན་དུ་བཅུག་ས་ཤིང་། བཀའ་གཅིག་པ་དེ་ནམ་ཞུས་གནས་པར་
 གཡུང་རྒྱུད་གི་རྒྱལ་དུ་གཏན་འཇགས་སུ་བཏང་། སྲིད་དགེ་སྲོང་ནམས་ཆབ་
 སྲིད་ལ་ཞུགས་པའི་སྲོལ་ཚོག་མར་ཡབ་བྲི་སྲོང་ལྟེ་བཅན་རིང་ནས་ལྟར་ཡོད་མོད།
 སྐབས་དེར་དགེ་སྲོང་དེ་ཆོ་ཆོས་ཀྱི་མཁན་པོར་བསྐོས་པ་མ་གཏོགས་ཆབ་སྲིད་ཀྱི་
 སློན་ཆེན་པོའི་གོ་གནས་ནི་གནང་མེད། བཅན་པོ་འདིའི་རིང་ནས་དགེ་སྲོང་
 ནམས་སྲིད་ཀྱི་བྱ་བར་ཞུགས་ཏེ་ཆབ་སྲིད་ཀྱི་དབང་ཆ་བཟུང་བར་མ་བྱད།
 སྲོལ་དེ་བྲིམས་དང་མཐུན་པར་བཟན་ཆགས་སུ་མཛད། དེ་ལྟར་བཅན་པོ་
 འདི་པས་སློན་པོའི་འཁོར་ནས་དྲིན་ཅན་ལ་དྲིན་ལན་དང་མཛད་ས་པ་ལ་ཆེ་
 བསྟོད་མཛད་པ་འདི་ནི་བཅན་པོ་རང་ཉིད་ཀྱིས་ནང་གི་ཆབ་སྲིད་སྲྲིང་བའི་
 ཐབས་ཤེས་ཤིག་དང་། སྲིད་དབང་སྲུ་བཟན་དུ་གཏོང་བའི་ཐབས་རྒྱས་གལ་
 ཆེན་ཞིག་ཀྱང་ཡིན་པས་སྐབས་དེར་སྤྲོད་ག་བདེ་ལ་བཞོད་དེ་ཡོད་འབངས་སྲིད་
 པར་གནས་སོ། །

གཉིས་པ། ནང་བཟན་དར་རྒྱས་སྲོལ་ཏེ་ལྟ་ཁང་བཞེངས་གསོ་བྱས་
 པའི་རྒྱལ་ནི། དེ་ཡང་སློན་དུ་སོང་བ་བཞིན་པོད་ལ་ཚོག་མར་རྒྱལ་པོ་སྲོང་
 བཅན་སྐབས་ནས་ནང་བའི་བཟན་བ་དར་ཏེ་བྲི་སྲོང་ལྟེ་བཅན་རིང་གངས་
 སྲོང་ས་སུ་ཆོས་ཀྱི་རྩ་བ་རྒྱགས་པར་བྱུང་ལ། བཅན་པོ་འདི་པས་ཀྱང་སྲུ་མཐུད་
 ནས་ནང་བཟན་ལ་བཀུར་བཞི་དང་མཆོད་དད་བྱས་ཏེ། ལྟ་ཁང་སྐར་རྒྱུང་རྣམས་
 རྗེ་དབྱིངས་ཀྱི་ལྟ་ཁང་བཞེངས་པ་དང་། ལྟ་ཁང་འདི་ཉིད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ཚགས་

བོད་ཀྱི་ཆོས་འབྱུང་རྣམས་སྤྱུགས་ལ་བོད་བཤོད་མེད་ཀྱང་། ལྷ་ཁང་དེ་ཉིད་ཀྱི་
 མདུན་ན་ཡོད་པའི་རྣ་རིངས་གི་ཡི་གེ་དང་«ལམས་པའི་དགའ་སྟོན» ཏུ་བྱུང་
 པའི་བཀའ་གཅིགས་བཅས་ལ་གཞིགས་ན། གཙུག་ལག་ཁང་འདི་བཅན་པོས་
 ཆབ་སྲིད་བབྱུང་ནས་དབང་ཤུགས་རྒྱས་ཡོད་པའི་སྐབས་སུ་བཞེངས་པར་
 མངོན། ལྷ་ཁང་གྲུབ་ནས་དགའ་སྟོན་བྱེད་པའི་ཆེ་རྒྱོན་མཐའ་དག་ནས་
 དམ་པའི་ཆོས་རྣམ་ཡང་མི་གཞིག་པར་དབྱ་བྱུང་བཀའ་གཅིགས་བཅས་པའི་
 ཁོངས་སུ་བཅན་པོ་དང་རྒྱལ་ཐུག་གི་རྒྱལ་པོ་འཕམ་འཁོར་གྱི་སྟོན་པའི་འཕྲིང་རྒྱུ་
 གསུམ་བཅས་སུ་མ་རུ་ཆ་གྲངས་ཞུགས་ཡོད་པས་ཀྱང་མཆོན་རྒྱས་ལ། དེ་ལྟར་
 བཅན་པོས་ཡབ་མེས་གོང་མ་རྣམས་ཀྱི་བྱ་བ་རྒྱན་བཞིན་རང་གིས་ལྷ་ཁང་
 བཞེངས་པར་མ་བཟད། ཡབ་ཁྱིམ་ཁྱེ་བཅན་གྱིས་བཞེངས་པའི་བསམ་ཡས་
 གཙུག་ལག་ཁང་དེ་བར་སྐབས་མིག་ཉམས་པ་དང་མཆོད་པའི་རྒྱན་ཆད་པ་
 སྟགས་གཅེན་པོས་གསོས་ཀྱང་མ་འགྲུབ་པའི་བྱ་བ་མངོན་བྱང་མཆོད་པ་སྟགས་
 སྒྲར་གསོ་བྱས་ཐོག རྒྱུ་རྒྱུ་ཀྱན་བཀའ་བསྟོས་ནས་དམ་ཆོས་མི་གཞིག་པར་
 མཐའ་ཆོག་གིས་བགག་ཅིང་། བོད་འབབས་མཆོག་དམན་ཀྱན་གྱིས་ཆོས་
 སློབ་ཅིང་དཔྱད་པའི་སྟོམ་འཕྱོག་པ་བཅས་ཀྱི་ཐད་ལ་བཀའ་ཁྲིམས་བསྒྲགས་ཏེ།
 རབ་བྱུང་བཅན་པ་རྣམས་ལ་ཐུན་དང་ཁྲལ་འཆལ་མི་དགོས་པ་སྟགས་དམིགས་
 བསལ་གྱི་ཁེ་དབང་སྟེན་པའི་སྟོམ་སྟེལ་བ་ཡིན་པས། ཏུས་སྟེལ་བོད་ཀྱི་བཅན་
 པ་རྣམས་སྲིད་ལ་ཞུགས་པ་དང་འཆོ་རྟེན་དམིགས་བསལ་ཡོད་པའམ་བོད་
 འབངས་མཆོག་དམན་ཐམས་ཅད་ཆོས་ཀྱི་སྟོར་ཞུགས་ཆོག་པའི་སྟོམ་འདི་
 རྣམས་ཀྱང་བཅན་པོ་འདིའི་རིང་དར་བ་ལགས་སོ། །

གསུམ་པ། དམ་ཆོས་ལེགས་པར་བརྒྱུར་ཏེ་བཀའ་བཅད་དགར་ཆག་
 མཛད་པའི་རྒྱལ་ནི། དེ་ཡང་བོད་ལ་ནང་བའི་ཆོས་སྟོན་མར་དར་བའི་ཉིན་མོ་
 རས་བབྱུང་སྐད་ཡིག་གང་ཏུང་གི་ལམ་ནས་ལོ་རྒྱུ་བས་བརྒྱུར་ནས་སྟེལ་བ་ཡིན་

127

བཅད་ཅེས་པར་གོ་བ་ཐ་དད་ཏུ་ལེན་པའང་ཡོད་པས་སྤྱིས་སྤྱུ་ལེགས་པར་དཔྱད་
རིགས་སོ། །

བཞི་པ། བོད་རྒྱའི་མཛའ་འབྲེལ་སྤྱེལ་ཞིང་མཐའ་བཞི་ལེགས་པར་སྤྱང་
བའི་ཚུལ་ནི། དེ་ཡང་བཅན་པོ་ཡབ་མེས་གོང་མ་རྣམས་ཀྱི་རིང་ནས་བོད་རྒྱའི་
བར་མཛའ་མཐུན་གྱི་གཉེན་འབྲེལ་གྱུར་ལ་དགུ་མང་གི་དཔག་འཇུག་གྱུར་
བརྒྱབ་སྤྱོད་བས། བཅན་པོ་འདི་པས་གྲང་སྤྱུ་མཐུད་ནས་ཤར་སྤྱོགས་རྒྱ་དང་
མཛའ་འབྲེལ་སྤྱེལ་ཞིང་། ཕན་ཚུན་བར་སོ་ཉ་འགྲོ་ཁོང་དང་ལེགས་སྤྱིས་
འབྲལ་རེས་བྱས་པར་མ་ཟད། གོང་མ་དང་བཅན་པོ་གང་ཞིག་སྤྱུ་གཤེགས་
པའི་ཆེ་ཡང་འདས་མཆོད་དང་ལྷ་རན་བྱ་བར་འགྲོ་བ་དང་། ཕན་ཚུན་བར་
ལ་འབྲིན་ཡིག་བཏང་སྟེ་བོད་རྒྱ་གཉིས་མཛའ་དུ་མ་མཛའ་དུ་རྒྱའི་རེ་བ་བརྟོན་པ་
སྤྱོད་ཆབ་སྤྱིད་ཞི་མཐུན་ཏུ་བསྐྱངས་པར་བྱས། དེའང་སྐབས་དེར་རྒྱ་ལ་
མཆོན་ན་“ཨན་ཏི་ཟིང་འཇུག”གིས་རྒྱལ་ཁབ་ཁ་འཁོར་དང་དཔག་སྤྱོད་ས་
སྤྱོད་ཐད་དུ་སྤྱང་པས་རྒྱ་བསྤྱོད་པོད་ཆེན་པོ་དང་འཐབ་པའི་རྒྱས་པ་ཞན་ལ།
བོད་ལ་མཆོན་ན་མར་གྱི་མནའ་འབྲེལ་རྒྱལ་ཁབ་སྟེ་ལྷོ་འཇར་པོ་སྤྱོད་བྱས་པ་
དང་གྲང་ཏུ་གར་ལོག་དང་གྲུ་གྲར་འགན་བཅའ་ནས་དཔག་འཇུག་བརྒྱབ་པའི་
རྒྱུན་གྱིས་དཔྱད་སྤྱོད་ས་དེ་ལ་ཤོར་ནས་ཤར་མཐའི་རྒྱ་དང་ཆོད་ཁོང་མེད་པར་
གྱུར་པ་རེད། སྤྱིར་སྐབས་དེར་བོད་ཀྱི་མཐའ་བཞི་ཏུ་དཔག་འཇུག་ཡང་ཡང་
གྱུར་བས་བདེ་བར་འཇགས་པའི་གོ་སྐབས་བྲམ་བས། བཅན་པོ་འདི་པས་ཡབ་
མེས་གོང་མ་རྣམས་ཀྱི་མངའ་ཁོངས་དང་མཐའ་མཆོམས་བཅས་སྤར་ལྷར་
ལེགས་པར་སྤྱང་བ་མ་ཟད། གར་ལོག་ལྷ་ཤུའི་རྒྱལ་སྤོན་ཚུང་བ་འགའ་ཆབ་
ལོག་ཏུ་བསྐྱས་པ་ཡིན་པས། སྤྱི་མ་814ལ་“རྟའི་ལུ་ལ་བཅན་པོ་ཁྱི་ལྷོ་སྤྱང་
བཅན་པོ་ཡང་སྤྱིའི་འན་ཅང་རྟོན་བཞུགས། སྟོད་སྤྱང་གྱི་དཔག་རྟོད་རྟེན་
(རྟག) དང་རྒྱན་ཆེན་བཏུལ། གར་ལོག་གི་སོ་ཉ་སྤྱོད་བཅའ། རྒྱན་པོ་

ཁང་གི་ཕྱི་རམ་གཤམ་དང་། མང་རྗེ་ལྟ་ཡོད་ལ་སོགས་པས་རྒྱ་ལས་གནངས་
 མང་པོ་བཅད་དེ། ར་རྟ་དང་བ་ལང་པལ་མོ་ཆེ་ཐུག་ཏུ་སྤྱལ།”ཞེས
 «ཐུ་སྦྱོར་བམ་པོ་དང་པོ་»ན་བཀོད་པ་ལྟར་བཅན་པོ་འདིས་སྤྱི་ནང་ཀྱན་གྱི་ཆབ་
 སྤྱིད་རྒྱ་ཆེར་བསྐྱངས་པ་ཤེས་སོ། །

མདོར་ན་པོད་གྱི་བཅན་པོ་སྤྱི་ལྟོ་སྤྱོད་བཅན་གྱིས་པོད་ཆེན་པོའི་ཆབ་སྤྱིད་
 དང་དཔལ་འབྱོར་རིག་གནས་དང་མངའ་ཐང་བཅས་དར་རྒྱས་ཡོང་བའི་ཐད་
 ལ་མཛད་རྗེས་ཆེན་པོ་བཞག་པ་ཡིན་ལ། ཡང་རྒྱ་ཡིག་སོ་རྒྱས་ལ་ལར་བཅན་
 པོ་འདི་པ་ནས་པོད་གྱི་སྤྱི་ཆོགས་དང་ཆབ་སྤྱིད་ཉམས་རྩལ་དུ་སོང་བས་ཕྱིས་སྤྱི་
 འབངས་ཀྱི་ན་ལོག་བྱུང་བ་སོགས་བཤད་ཀྱང་། དོན་དངོས་སྤྱི་བཅན་པོ་
 འདིའི་རིང་པོད་གྱི་ཆབ་སྤྱིད་དང་མངའ་ཐང་དར་ཡོད་པར་གསལ་ལ། དེ་
 ལྟར་པོད་ཁམས་ལོགས་པར་སྦྱོང་བའི་འཕྲིན་ལས་མཛད་ནས་སྤྱི་ལོ་815ལ་སྤྱི་
 འདས་ཤིང་ལོ་དེར་ཐུས་ཁྲི་གཙུག་ལྟེ་བཅན་རྒྱལ་སར་བཀོད་པ་ལགས་སོ། །

༤. ཁྲི་གཙུག་ལྟེ་བཅན་ཁྲིན་རྒྱལ་།

དེ་ཡང་པོད་གྱི་རྒྱལ་པོ་སྤྱི་ལྟོ་སྤྱོད་བཅན་དང་ཡུམ་འཕྲོ་བཟའ་ལྟ་རྒྱལ་མ་
 གཉིས་ལ་སྤྱས་གསུམ་མཐ་ལུ་འབྱུངས་པར་བཤད་ལ། སོ་རྒྱལ་ཡིག་ཆོང་ལ་
 ལར་སྤྱས་ལུ་ཡོད་ཟེད་དང་ལུ་པོའི་ཡུམ་གཅིག་ཡིན་མིན་བཅས་ཀྱི་ཐད་ལ་དཔྱད་
 བརྗོད་གནང་ཡོད་མོད། གང་ལྟར་སྤྱི་མ་གཉིས་རྒྱུ་དུས་འདས་པར་བཤད་
 པས་ཕྱིས་སྤྱི་བཞུགས་པ་ལྟ་སྤྱས་གཙང་མ་དང་སྤྱི་གཙུག་ལྟེ་བཅན་རལ་བ་ཅན་
 ནམ་ཁྲི་དར་མ་ཏུ་དུམ་བཅན་ཉེ་སྤྱི་མཆེད་གསུམ་པོ་འདི་ཡིན་པ་ཞལ་མཐུན།
 སྤྱི་ལོ་815ལ་ཡལ་རྒྱལ་པོ་སྤྱི་གཤམ་གསུམ་རྗེས་སྤྱས་སྤྱི་གཙུག་ལྟེ་བཅན་སྤྱིད་ཁྲིར་
 བརྗོད་ཤིང་པོད་རྒྱལ་གྱི་དང་རབས་ཞེ་གཅིག་བར་བསྐང་བ་ཡིན། དེའང་

བཅན་པོ་ཁྱི་གཙུག་ལྷེ་བཅན་ཀྱལ་སྤྱི་བཞོན་ཚུ་ལ་ཁྱི་ཐང་ལ་བོད་ཀྱི་ཆོས་འབྱུང་
 དང་ཀྱལ་རབས་དེ་མཐེན་པ་ལ་ཆེན་མཁས་ཆེ་བ་གཙང་མས་ཀྱལ་སྤྱི་མ་བཟུང་
 བར་རབ་རྩ་བྱུང་བ་དང་འབྱིང་བ་ཏུ་རྩམ་བཅན་རྒྱུང་རྩམ་ནས་ཐིག་ལ་དགའ་
 བས་རྒྱུ་ཐོར་མ་འོས་པས་མཐར་ཐུག་རྒྱུང་ཐོས་ཀྱི་གཙུག་ལྷེ་བཅན་ཀྱལ་སྤྱི་ལ་
 བཞོན་ཅེས་བརྗོད་དེ། «ཆོས་འབྱུང་མཁས་པའི་དགའ་སྟོན་» ཏུ་“ལྷ་སྤྱན་
 གཙང་མ་ཀྱལ་སྤྱི་ཙ་ལྟར་སྤངས། །ཐུབ་པའི་བསྐྱེད་ལ་རབ་རྩ་བྱུང་བར་
 མཐོང་། །དར་མ་ཐིག་ལ་དགའ་བས་རྒྱུ་ཐོར་མ་འོས། །བར་པ་ཁྱི་གཙུག་ལྷེ་བཅན་
 རལ་བ་ཅན། །ཐེ་ཕོ་ཁྱི་ལ་སྤྱུ་འབྱུངས་བཅུ་གཉིས་ཏུས། །ཡལ་འདས་མ་དེ་ཉིད་
 ལ་ཀྱལ་སར་བཞོན། །བཀའ་ཡི་སྟོན་པོ་བཅུ་གཉིས་པ་ལ་ཡོན་ཡིན། །” ཞེས་
 འབྱུང་བ་ལྟར་ཡལ་འདས་ལྷལ་ལ་ཁྱི་གཙུག་ལྷེ་བཅན་ཀྱལ་སར་བཞོན་པ་དོན་ལ་
 གནས་ཤིང་ཁོ་ཆོགས་ཀྱང་པལ་ཆེན་དག་པར་འདུག་ལྟེ། ཐུས་ཐུས་མ་821ལ་
 བཅན་པོ་འདི་པ་དང་རྒྱ་རྒྱུ་གཉིས་མཐུ་རྩམ་བྱེད་པའི་བཀའ་གཅིགས་ཡི་
 ཐེད་ཁྱིད་ན་“པོད་ལྱིད་རྟག་ལོ་བདུན་” ཞེས་ཁོང་གི་ཁྱི་ལོ་རྟགས་ལེགས་པར་
 བཞོན་པས་གསལ་ལ། ལྱིད་རྟག་ཅེས་པའི་ལོ་རྟགས་འདི་སྐབས་བབ་དང་ལྷ་
 ཐུའི་ལོ་ཆོགས་བཅས་ལའང་གཞི་འཛིན་ས་གལ་ཆེན་ཞིག་ཡིན་པ་ཤེས་པར་
 ཐུན། །འདིར་མཐའ་དཔྱད་བྱེད་དགོས་པ་ཞིག་ནི་པོད་ཀྱི་ཆོས་འབྱུང་ནམས་སྤྱུ་
 བཞོན་པའི་སྤྱན་ཆེ་བ་རབ་བྱུང་བྱེད་ལྱེན་དང་རྒྱུང་བ་ཐིག་ལ་དགའ་ཚུལ་སྤྱོད་སྤྱོད་
 དེས་དོན་ཡིན་མིན་གྱི་དོན་གསལ་གཞི་ཆེ་ལྟེ། ཐོག་མར་གཙང་མ་སྤྱན་ཆེ་བ་ཡིན་
 པ་གལ་སྤྱི་བདེན་ན་ཀྱལ་སྤྱི་“ཙ་ལྟར་སྤངས་” ནས་མ་བཟུང་བ་ཡིན་ནམ་
 ཡང་ན་ཁོང་ལ་སྤྱི་འཛིན་གྱི་སྐལ་བ་མ་གནང་བ་ཡིན། དེའང་སྐབས་དེར་
 ཡལ་འདས་ནས་སྤྱན་ནམས་རྒྱུང་བས་རང་གི་འདོད་ཐོག་རྩ་ཡོང་མིན་ཡང་ཆ་མི་
 འཆལ་ཞིང་། གཉིས་སྤྱུ་ཁྱི་དར་མ་རྒྱུང་རྩམ་ནས་ཐིག་ལ་དགའ་ཞེས་པའི་
 གཏམ་དེ་ཡང་དོན་དངོས་མ་ཡིན་སྟེ། པོད་ཆོས་པ་ནམས་ཀྱིས་བཅན་པོ་

འདིས་ནང་བཟུན་བཟུབས་པའི་མྱོང་ནད་ཀྱིས་ཁོང་ལ་བཟུང་འདོགས་མྱོང་
 འགེལ་དང་རན་སྐྱུས་མཚང་འབྲུ་སྒྲ་ཆོགས་བྱས་ཤིང་། བ་ན་མཐར་བཅན་
 བོའི་སྒྲ་སྟོག་ཀྱང་མེད་མེད་ལག་ནས་གྲོངས་པར་བྱུར་ཚུལ་སོགས་འོག་དུ་འཆད་
 ལ། གསུམ་ན་ཁྲི་གཙུག་ལྗེ་བཅན་སྐུས་ཐ་ཆུང་ཡིན་མིན་ལང་བརྟག་དགོས་ཏེ།
 འོ་རྒྱས་མང་པོར་སྐུས་བཟང་དུས་གཉིས་པར་བཞག་ཅིང་ཡང་རྒྱའི་ཐང་ཡིག་
 དང་བོད་ཀྱི་«ལྡེའུ་ཆོས་འབྱུང་རྒྱས་པ»ལྟ་བུ་བཅས་སུ་བཅན་པོ་འདི་པ་གཅེན་
 དང་དར་མ་གཙུང་ཞེས་བཞོད་ཡོད་དོ། །དོན་དུ་འདི་དག་ཐམས་ཅད་དབང་
 རྒྱར་གྲལ་རིམ་ནང་ཁྲལ་གྱི་འགལ་བ་དང་འཐབ་ཚོད་མྱི་ལ་མཛོན་པའི་རྟགས་
 འབའ་ཞིག་ལས་མ་འདས་སོ། །

དེ་ལྟར་བཅན་པོ་ཁྲི་གཙུག་ལྗེ་བཅན་སྐྱོན་ཆེན་པོ་བྲན་ག་དཔལ་ཡོན་
 གཙོས་པའི་འཁོར་ཆོགས་ཀྱིས་ཡབ་རྒྱལ་པོའི་མི་འཇིགས་མེད་གེའི་སྤྱི་ལ་མངའ་
 གསོལ་པས་ཁོང་གིས་ཀྱང་ལྷ་མཐུད་ནས་བོད་ཆེན་པོའི་ཆབ་སྲིད་དང་མངའ་
 ཐང་མི་ཉམས་གོང་འཕེལ་གྱིས་ནང་གི་བཀའ་སྲིམས་དམ་པོ་དང་མྱི་ཡི་སོ་
 མཚམས་བཅན་དུ་སྤྱང་ལྗེ་བོད་ཀྱི་སྤྱི་ཆོགས་འཕེལ་རྒྱས་དང་སྲིད་དབང་སྲ་
 བརྟན་བཏང་བར་མ་བཟད། ལྷག་པར་བོད་ཀྱི་ཆོས་ལུགས་དང་རིག་གནས་
 བཅས་ཀྱང་ཆེས་ཆེར་དར་བར་མཛད་སྐབས་བོད་ཀྱི་འོ་རྒྱས་ལྗེང་ཡོངས་སུ་
 གྲགས་པའི་ཆོས་རྒྱལ་མེས་དཔོན་ནམ་གསུམ་བྱ་བའི་གསུམ་པར་བཟང་བ་ཡིན་
 བོ། །འདིར་ཁོང་གི་མཛད་ཇེས་གཙོ་ཆེ་བ་འགའ་གནད་བསྐུས་ཀྱིས་མཛོན་ཅམ་
 བཟོད་ན།

དང་པོ། ནང་བཟུན་དར་རྒྱས་སྤེལ་ཏེ་དགོན་བཅུན་བདག་སྦྱོང་མཛད་
 བའི་ཚུལ་ནི། དེ་ཡང་«མཁས་པའི་དགའ་སྟོན»དུ་བཅན་པོ་འདི་པའི་རིང་
 ལ། “སྒོ་མ་ལྷ་བཤད་ལྷ་འདུལ་ལྷ་སྐུམ་ཅུ་བཅུགས། །རྒྱལ་པོའི་དབྱ་རལ་ཚན་
 གཉིས་བྱས་པ་ལ། །དར་ལྷགས་བཏགས་ཏེ་གཡས་གཡོན་བཏིང་བའི་སྤྱིང་། །

དགེ་འདུན་བཟུགས་པས་དབུ་ཐེ་གཉིས་ཤེས་(ཞེས་)གྲགས། ། ཐུགས་དམ་རྟེན་
 ཏུ་ལྟ་ཁང་ལུ་ཤར་རྟོ། ། དཔེ་མེད་བཟུ་ཤིས་དགེ་འཕེལ་གཙུག་ལག་ཁང་། །
 གཙང་ཁང་དགུ་ཐོག་བྱ་འདབ་དགུ་ཡིས་མཛད། ། འཛམ་གླིང་ཅམ་ན་འགྲན་རྩ་
 ཡལ་བར་བཞེངས། ། ལུགས་གཉིས་བཀའ་བྲིམས་ཚུ་བཞིན་གཏན་ལ་སྦབ། །
 དགེ་བཅུའི་བྲིམས་དམ་ཐིག་སྟོན་མིང་མི་གྲགས། ། ” ཞེས་སྟགས་བཀོད་པ་
 བཞིན་ཁོང་གིས་ནང་བའི་བསྟན་པ་དར་བར་འཆད་ཉན་གྱི་གཞི་ལ་རག་ལས་
 བར་དགོངས་ནས་སྒྲིམ་གྱ་དང་བཤད་གྱ་འདུལ་གྱ་སྟགས་མང་ཏུ་བཙུགས་པར་
 མ་ཟད། བཙུན་པ་རྣམས་གཙུག་ཏུ་བཀྱར་ཆེད་རང་ཉིད་ཀྱི་དབུ་རལ་ལས་
 དབུ་རས་པའི་དར་ལུགས་དགེ་འདུན་པའི་ཚོགས་གདན་ལ་བཏིང་ནས་ཤིན་ཏུ་
 ལུས་པའི་རྒྱལ་མཛད་པས་མཆན་ཡང་དབུ་ཐེ་གཉིས་སམ་རལ་བ་ཅན་ཞེས་
 གྲགས་པ་ལྟར་དང་། དེ་མིན་བཅན་པོ་རང་ཉིད་སྟོན་བདག་བྱས་ཏེ་ཐུགས་
 དམ་གྱི་ལྟ་ཁང་ལུ་ཤར་རྟོ་དཔེ་མེད་བཟུ་ཤིས་དགེ་འཕེལ་བྱ་བའི་གཙུག་ལག་
 ཁང་བཀོད་པ་ལེགས་ཤིང་རྩམ་བཞིན་ཆགས་པ་གླིང་ན་འགྲན་རྩ་མེད་པ་ཞིག་
 བཞེངས་པས་ནང་བའི་བསྟན་པ་ལ་དད་ལུས་དང་རབ་བྱུང་བཙུན་པ་རྣམས་ལ་
 བཀྱར་གཞོས་ཡབ་མེས་ཤོང་མའི་དུས་སྟུ་ཐར་མ་བྱུང་བའི་འཕྲིན་ལས་སྟེལ་ཞིང་།
 སྟིད་ཀྱི་བྱ་བའི་ཐད་ལའང་བན་དེ་བཅན་ག་དཔལ་ཡོན་ལྟ་བུ་སེར་སྟོན་གཙོ་བོ་
 བྱས་པ་དང་ཆབས་ཅིག་ལུགས་གཉིས་ཀྱི་བྲིམས་ཀྱང་མེར་མའི་ཁེ་སན་སྟུང་བའི་
 ཚུས་བྲིམས་^① ཁོན་གཙོ་བོ་བྱས་པ་ཡིན་འདུག་ལ། ཡང་ཁོང་གི་མཛད་འཕྲིན་
 དེ་དག་གིས་སྟིད་ལ་སྟིད་པའི་སྟུ་སྟོན་ཁ་ཤས་དང་ནང་བསྟན་ལ་ཐུང་བའི་
 འཁོར་འབངས་སྒྲོར་ཞིག་གི་ཁེ་སན་ལ་གཞོད་པར་བྱུང་པས་བྱིས་སྟུ་ཁོང་.....
 བཀོངས་པའི་རྒྱུའང་ཞར་ལ་བྱུབ་བར་ངེས་སྟུ་མ། གཞན་ཡང་བཅན་པོ་.....

① མོད་ཀྱི་ཚུས་འབྱུང་རྣམས་སྟེ་ཞིབ་པར་འབྱུང་།

འདིའི་རིང་ཚེས་འཆད་ཉན་ཅམ་བད་ཚེས་གཞུང་མང་པོ་བརྒྱུད་ཏེ་བོད་ཀྱི་རིག་གནས་དང་ཚེས་ལྷགས་ལུན་སྤྲུལ་ཚོགས་པར་བྱས་པ་དང་། དཔལ་འབྱོར་ཐད་ཀྱང་གྲེ་སྤང་སོགས་ལྷལ་ལྷ་གར་དང་བརྒྱན་ནས་འདེགས་འཇལ་གྱི་ཚད་ངེས་ལྷན་ཅན་དུ་ཡོང་བར་བྱས་པས་ཚོང་ལས་དང་ཁྱིའ་བྲེལ་བཅས་དར་བར་བྱས་པ་ཡིན། ཚེས་འབྱུང་ཁ་ཅིག་དུ་བཀས་བཅད་གསུམ་པ་བཅན་པོ་འདིའི་རིང་མཛད་པར་བཤད་ཀྱང་དེའི་སྐོར་གོང་དུ་ཡབ་ཀྱི་སྐབས་སུ་རང་ལྷགས་བཤད་ཐིག་པས་རྒྱུད་ལབ་མི་བྱའོ། །

གཉིས་པ། བོད་བཅང་ལྷལ་ཚོད་བྱས་མཐར་ཕན་ཚུན་མཇལ་དུ་མ་མཛད་པའི་རྒྱལ་ནི། དེ་ཡང་བོད་བཅང་བར་བཅན་པོ་གོང་མ་རྣམས་ཀྱི་རིང་ནས་ལྷལ་མཐའ་ཚོད་པའི་དམག་འབྲུག་མང་དུ་བྱས་ཏེ་ལུན་རིང་གི་བར་དུ་བདེ་འཇགས་མ་བྱུང་ཞིང་། བཅན་པོ་འདི་པས་ཆབ་སྲིད་བརྒྱུད་ས་མ་ཐག་པའི་སྤྲ་གཞུག་དུའང་ལྷལ་ཚོད་ཀྱི་དམག་འཐབ་འགའ་བྱས་པ་ཡིན་ཏེ། དཔེར་ན་སྤྱི་ལོ་801ལ་བོད་ཀྱིས་ཐང་གི་ཁོངས་གཏོགས་ཡིན་གྱོད་མཁར་པབ་སྡེ་དེ་གའི་ཆེ་ཉིའི་ཐབས་ཡོད་པའི་དམག་དཔོན་ཀྱའོ་རྒྱན་ཟེར་བ་བཀོངས་ནས་འཕྲོག་བཅོམ་མང་པོ་བྱས་པ་དང་། ཐང་གིས་ཀྱང་ཡུ་གྱོད་ཚོགས་ནས་བོད་དམག་ཆམ་ལ་པབ་པ་དང་། སྤྱི་ལོ་819ལ་བོད་ཀྱིས་དམག་ཆིག་འབྲུམ་ལ་ཁྲི་ཅམ་ཡན་གྱོད་ཐང་ལ་དྲངས་ནས་ཉིན་ཉེར་བདུན་ཅམ་ལ་མཁར་དེ་པབ་ཀྱང་མ་བྱུབ་པར་ཐང་གིས་བོད་དམག་པམ་པ་དང་། སྤྱི་ལོ་820ལ་བོད་དམག་ཅིན་གྱོད་དུ་དྲངས་ཆོ་ཐང་གི་རྒྱབ་དཔུང་འོངས་པས་བོད་དམག་། ཕྱིར་ལོག་པ་ལྟ་བུ་སོགས་ཕན་ཚུན་དུ་འདྲིན་གསལ་འབྱེད་མང་དུ་བྱུང་བ་དང་། རྒྱལ་འདི་བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་རྣམས་སུ་རྒྱ་དང་འཐབ་མོ་བྱས་ཏེ་རྒྱ་ལྷལ་ཆམ་ལ་པབ་ཅེས་པའི་ཆོག་ཅམ་ལས་བཀོད་མེད་ཀྱང་རྒྱའི་«ཐང་ཡིག་གསར་རྟེན་»གཉིས་སུ་དམག་འབྲུག་དེ་དག་འབྱུང་ཆེན་དང་འབྲུག་ལྷལ་འཐབ་རྒྱལ་དང་པོ་དུས་འཐབ་འབྲས་དང་བཅས་

པ་ཞིབ་པར་བཞོན་ཡོད་པས་གསལ་བོར་ཤེས་འདོད་ན་དེ་རིགས་ལ་བརྟེན་པར་
 བྱེད། །དེ་ལྟར་ཡུན་རིང་བོར་དམག་འབྲུག་དང་ཡུལ་ཚོད་མང་པོ་བྱས་པས་
 སྤྱགས་གཉི་གའི་བདེ་འཇགས་ལ་གནོད་ཅིང་སོ་སོའི་དཔལ་འབྱོར་དང་དབྱང་
 སྤྱགས་ཐད་ལ་གྱུར་གྱུད་ཆབས་ཆེན་ཐེབས་པར་བརྟེན། བོད་ཀྱི་བཅན་པོས་
 མཇལ་འདུམ་བྱ་བའི་གོས་གཞི་བཏོན་ཏེ་པོ་ཉ་མངགས་པས་པན་ཚུལ་མཇལ་
 དུམ་གྱི་བཀའ་མོལ་གཅིག་མཐུན་དུ་བྱུང་སྟེ་འདུམ་པར་བྱུར་པའི་འབྲས་ཉགས་
 གི་གཅིགས་བཅས་ཏེ་དུས་ནམ་ཡང་མི་འབྱུར་བཀའ་གཅིགས་ཀྱི་ཡི་གེའི་མདོ་རྩ་
 རིང་ས་རོས་ལ་བྱིས་བ་ད་ལྟའི་བར་དུ་འང་མཇལ་རྒྱ་ཡོད་པའི་དཔོན་ཁང་རྩ་རིང་
 བྱ་བ་དེ་ལགས་ཤིང་། མཇལ་དུམ་གྱི་ཡི་གེ་དཔོས་དང་ནང་དོན་བཅས་ཞིབ་
 དུ་གཞན་དག་ལས་ཤེས་པར་བྱ་ལ། གཤམ་དུ་འང་རོ་སྤྱོད་ཀྱི་རྒྱལ་དུ་ཚུང་བད་
 སྤྱོད་ཆོག་གོ།

གསུམ་པ། བོད་ཐང་མཇལ་དུམ་མཇོན་དེ་བཀའ་གཅིགས་ཡི་གེར་
 བཞོན་པའི་རྒྱལ་ནི། དེ་ཡང་སྤྱི་ལོ་21ལ་བོད་རྒྱལ་ཁྲི་གཙུག་གེ་བཅན་དང་རྒྱ་
 རྩེ་ཐང་མོ་འུ་ཚུང་གཉིས་ཁི་མཐུན་གྱི་ཆབ་སྲིད་སྟེལ་པར་སྤྱགས་ཡིད་གཅིག་དུ་
 མོལ་ཏེ། སོ་རྒྱས་སྟེང་སྐད་གྲགས་ཆེ་བའི་བོད་ཐང་མཇལ་དུམ་མཇོན་དེ་
 བཀའ་གཅིགས་ཀྱི་མདོ་རྩ་རིང་ས་ལ་ཡི་གེར་བརྒྱས་ཏེ་སོ་སོའི་རྒྱལ་ས་ཁྲང་ཡན་
 དང་ལྟ་ས་སོ་མཆམས་བཅས་སུ་བཅུགས་པར་བཤད་དེ། རྒྱ་ཡུལ་དང་སོ་
 མཆམས་ཀྱི་རྩ་རིང་གི་གར་སོང་ཆ་མེད་དུ་བྱུར་པས་མཐོང་ལམ་དུ་མི་འོང་ཡང་།
 བོད་དབུས་ལྟ་སའི་རྩ་རིང་ས་ནི་ལོ་རྒྱུ་ཆོག་སྟེང་ལྟག་གི་རིང་ལྟ་ལྟན་གཙུག་ལག་
 ཁང་གི་མདུན་ན་ཆར་རྒྱང་གི་ཁྲོད་དུ་གཟེང་དེ་བསྐྱངས་ཡོད་པས་དེང་མདོན་
 ལུམ་དུ་ང་ཆོའི་འདྲེན་བྱེད་ཡུལ་དུ་སྤང་བ་དེ་ལགས་ཤིང་། རྩ་རིང་ས་དེར་

བོད་ཀྱིས་དཔོན་ཁང་དང་རྒྱས་ཁྲུང་ཆེན་⁽¹⁾ རྩོམ་ཞེས་འབོད་ལ་རྩོམ་གི་བྱ་
 རིགས་བཞི་ཙམ་ཡི་གེར་བཞོད་ཡོད་དེ། བར་རོས་བྱི་ཞེས་ཆེ་བར་དབུ་ཁྲུང་
 དང་བཅས་པའི་བོད་ཡིག་རྒྱུད་བ་ཐིག་སྤེར་དོན་གཅིག་བཞོད་ཅིང་། ལུབ་
 རོས་བྱི་ཞེས་ཆེ་བར་བོད་རྒྱ་མན་རྒྱུར་བྱིས་བྲིས་པའི་གཡས་སྤྱི་བོད་ཡིག་ཐིག་
 སྤེར་དོན་བདུན་དང་གཡོན་དུ་རྒྱ་ཡིག་བཞོད་ཡོད། ལྷོ་རོས་བྱི་ཞེས་རྒྱུད་བའི་
 མོར་བོད་ཡིག་དང་འག་རྒྱ་ཡིག་གིས་ཐང་གི་རྒྱན་ཆེ་ཕྱ་གཅིགས་འཛིན་པར་
 གཏོགས་པ་བཅོ་བརྒྱད་བྱི་ཐབས་དང་མིང་རྩས་བཞོད་ཡོད་ལ། ལུབ་རོས་བྱི་
 ཞེས་རྒྱུད་བར་མོར་ལྷུར་བོད་བྱི་རྒྱན་ཆེན་གཙོ་ཕལ་གཅིགས་འཛིན་པར་.....
 གཏོགས་པ་བཅུ་བདུན་བྱི་ཐབས་དང་མིང་རྩས་བཅས་ལེགས་པར་བཞོད་ཡོད་
 དོ། །རྩོམ་པ་ཡི་གེའི་ནང་དོན་གཙོ་བོ་ནི་གསུམ་ཡིན་ཏེ། བར་རོས་བྱི་བོད་
 ཡིག་རྒྱུད་བ་ནི་བོད་རང་གིས་བྲིས་པའི་བཅན་པའི་གདུང་རྒྱུད་བྱི་ཆེ་བ་དང་
 བོད་རྒྱུད་བར་བྱི་མཛའ་མཐུན་འབྲེལ་བ་བརྒྱད་ཡོད་ལ། ལྷོ་བྱུང་གི་རོས་
 གཉིས་སྤྱི་བོད་རྒྱུད་གཅིགས་འཛིན་པར་གཏོགས་པའི་རྒྱོན་པོ་ནམས་བྱི་མོ་བ་མོ་
 ས་དང་མིང་རྩས་བྲིས་ཡོད། འདུམ་པར་རྒྱུར་པའི་གཅིགས་ཡིག་དར་ས་ནི་
 ལུབ་རོས་བྱི་བོད་རྒྱ་མན་རྒྱུར་དུ་བཞོད་པ་དེ་ཡིན་ཏེ། འདུམ་ཡིག་དེར་བོད་
 ཐང་རྒྱལ་པོ་གཉིས་མཛའ་དུམ་མཛའ་པར་སྤྲུགས་སྤང་མཐུན་རྒྱལ་ནས་འདུམ་
 པའི་དཔྱོད་པ་དང་འདུམ་བྱེད་རྒྱལ་ལམ་འདུམ་བྱི་ནང་དོན་དང་བཅས་པ་
 གཅིགས་བཟུང་སྡེ་ཆེང་ས་ཡིག་དུ་བཞོད་པར་མ་ཟད། སོ་སོའི་ས་མཆམས་རྒྱ་
 མཆམས་བཅད་དེ་རང་གི་རྒྱུར་བྱི་མངའ་ཁོངས་ལྷུར་སྤྱང་བ་ལས་པན་རྒྱན་
 དབྱར་མི་ལངས་ཤིང་དཔག་མི་འདྲིན་པ་སོགས་བྱས་ཡོད་ལ། དེ་ལས་གཙོ་ཆེ་
 བ་ཞིག་ནི་བོད་ཡིག་དུ་ཐབས་འཛམས་ལ་“ད་ལྷུར་དུ་མངའ་བའི་ཡུལ་དང་

(1) ཐང་གི་བྱི་ཡོད་ནས་རྒྱ་ཡིག་གི་“长庆”ཅུ་བ་ཡིན།

ལྷ་པ་ལ་དམིགས་བསལ་གྱི་ཁེ་དབང་སྤྲད་པ་མཇགས་ལ་སྤང་འགན་གྱི་སེམས་
 འགོག་མེད་ཏུ་སྒྲེལ་རྟེ། ཆོས་སྤྲིམས་བཞིག་པའི་ཐབས་བྱས་ལྷ་དེར་བཅན་
 སོ་མ་བསྐྱངས་ན་འདྲ་དོན་འབྲུབ་མི་བྱུང་པ་ཤེས་ནས། རྩོན་ལ་བཅན་སོ་
 དགྲོང་པའི་གཡོ་སྒྲུའི་སྒྱུར་བ་ལྷ་རྒྱུང་ས་ཚུལ་ནི། «མཁས་པའི་དགའ་རྩོན་»
 ཏུ། “དེ་ནས་ཐོད་ལྷ་ལ་འགྲོ་བའི་བཅོད་ནམས་ནི། །སོས་ཀའི་ཆབ་རྩམ་
 བཞིན་ཏུ་བྱ་བེད་གཏུགས། །བདུད་ཀྱི་བྱན་ལྷ་རྩོན་སོ་ཏུ་མ་བྱུང་། །དག་
 བཅུའི་ཆོས་ཀྱི་སྤྲིམས་ཀྱིས་སྒྱུ་བྱུར་རྟེ། །ཆོས་སྤྲིམས་གཞིག་པར་སྒྲིག་ཏུ་བསྐྱོས་
 ནས་ནི། །མོག་པའི་ཐབས་དང་སྒྲན་ཕ་གསོལ་བ་ཡིས། །རྩ་སྤྲས་གཙང་མ་
 རྒྱགས་རྟེ་བཟུགས་མ་སྟེར། །བྱན་ཀ་དཔལ་ཡོན་ཉེས་མེད་རྩོན་པབ་བཀུམ། །
 རྒྱལ་པོའི་སྤྱ་ལ་ཙོངས་པ་བགྱིས་ནས་བསྐྱངས། །” ཞེས་མཇགས་བསྐྱོད་པ་
 བཞིན་ནང་རྩོན་དབས་སྒྲིག་ན་ཅན་གཙོས་པའི་ཆོས་ལ་སྤང་བ་སྒྲོར་ཞིག་གིས་
 རྒྱལ་པོ་སྒྲིག་བསྐྱོངས་བྱས་ཚུལ་དང་། དེ་མིན་རྩོན་པར་གྱི་འགལ་བ་དང་
 རྩོན་ཕ་བཅུག་ཚུལ་བཅས་ཀྱང་གཏས་རྒྱུད་རྩ་བུ་ཞིག་མངོན་མོག་ཏུ་སྤྱིང་བའི་
 རྒྱགས་ལས་ང་ཆོས་ཤེས་བྱུང་པ་ནི་གཤམ་གསལ་འགའ་རྟེ། བཅན་སོ་འདི་
 པས་ཆབ་སྤྱིད་མཛད་པའི་ཉིན་མོ་ནས་བཟུང་སྒྲུ་མེར་རྩོན་སོའི་བར་གྱི་འགལ་བ་
 ར་དྲག་དང་མངོན་གསལ་ཏུ་བྱུར་ནས་མཐར་མེར་རྩོན་མ་ཟད་དེ་ཆོའི་རྒྱབ་སྒྱུར་
 པ་བཅན་སོ་རང་ཉིད་ཀྱང་སྒྲུ་རྩོན་དག་གི་ལག་ནས་བསྐྱངས་བ་དང་གཅིག་
 བཅན་སོ་འདི་པས་སྐབས་དེའི་ཐོད་ཀྱི་སྒྲི་ཆོགས་ཐང་གཞི་དང་རྩོན་འབངས་
 རྣམས་ཀྱི་བསམ་སྒྲུའི་གནས་ཚུལ་རོ་མར་མཛོད་ཆེན་མ་མཛད་པར་ཤེད་དབང་
 གིས་ཆོས་རྒྱགས་ཏུ་སྤྲིམས་རིགས་སྒྲ་ཆོགས་སྟེལ་བས་མང་ཆོགས་ཀྱི་རྒྱབ་སྒྱུར་མ་
 མོབ་པ་དང་གཉིས། བཅན་སོ་འདི་པ་རྩོན་སྐབས་ཐོད་སྒྲུའི་ཆབ་སྤྱིད་དང་
 དཔལ་འབྱོར་བཅས་རྩོན་དབང་གིས་དམའ་འབྱིབ་ཀྱི་ཏུས་ལ་རྒྱང་བས་ཆིས་སྒྲ་
 འབངས་ཀྱིན་ལོག་བྱུང་བ་མཇགས་ཀྱང་ཞར་ལ་རྒྱ་བསགས་པ་དང་གསུམ་རྟེ།

འདི་ལྟ་བུའི་འགལ་ཆེན་དུ་མས་བཅན་པོ་རང་གི་འཕྱིན་ལས་མཐར་མ་ཕྱིན་པར་
 གླིང་མ་839ལ་སྐྱབས་ཤོངས་པར་སྐྱར་ནི། །གཞན་ཡང་ལོ་རྒྱུས་མང་པོར་བཅན་པོ་
 སྐྱམ་ཆེད་འདི་གཉིས་ལས་ཁྲི་དར་མ་གཅེན་པོ་ཡིན་ཡང་རྒྱལ་སར་མ་བཞོད་པས་
 དེའི་མྱོང་ནད་ཀྱིས་གཙུང་བཅན་པོ་བཀོངས་པ་ཡིན་ཚུལ་སྐགས་བཤད་ཀྱང་
 དེའི་སྐོར་ལོག་དུ་འཆད་པར་འགྱུར་རོ། །

༡. ཕྱུ་རྒྱུ་མ་བཅན་པོ་ཕྱིན་ཚུལ།

དེ་ཡང་གླིང་མ་839ལ་བོད་རྒྱལ་གྱི་གཙུག་ལྷེ་བཅན་སྐྱབས་ཤོངས་རྗེས་མཆེད་
 རྒྱ་གི་དར་མ་ཕྱུ་རྒྱུ་མ་བཅན་རྒྱལ་སར་བསྐྱོས་ཤིང་འདི་པ་བཅན་པོའི་གདུང་
 རབས་ཞེ་གཉིས་པ་ཡིན་ལ་བོད་ཆེན་པོའི་རྒྱལ་རྒྱུད་ཀྱི་མཐའ་མའི་བཅན་པོའང་
 ཡིན། དེ་ལ་བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་མྱོང་བཅན་པོ་འདི་པ་ནི་བདུད་རྒྱལ་གྱི་དཔེ་ལྟ་
 བུར་སོང་གཤིས་ཁོང་གི་བུང་བ་ན་མས་ལོག་བརྗོད་དང་ཐ་ན་མཆོན་ཀྱང་སྤང་
 དར་མ་ཞེས་ངན་འབོད་བྱས་པས་འདིར་ཁོང་གི་མཆོན་དོས་ཀྱི་དར་མ་ཕྱུ་རྒྱུ་
 བཅན་ཞེས་བཞོད་ཆོ་མང་པོ་ཞིག་ལ་ཆ་མེད་ཀྱི་ལྷང་བར་འགྱུར་ངེས་ལ། དེ་
 ཡང་བོད་ཀྱི་ཆོས་འབྱུང་དང་དེ་བཞེད་ན་མས་སྐྱབས་པོ་འདི་པ་རྒྱུད་དུ་སྐྱེས་
 སྐྱེན་བརྒྱལ་ཤིག་དགའ་བ་ཞིག་ཡིན་པས་གཅེན་པོར་སྐྱར་ཀྱང་རྗེར་མ་འོས་པས་
 གཙུང་གི་གཙུག་ལྷེ་བཅན་རྒྱལ་སར་བཞོད་པ་དང་། ཕྱིས་དེའི་མྱོང་ནད་ལ་
 ཤིག་སྐྱོན་བཞེན་ནས་ཆོས་རྒྱལ་རལ་པ་ཅན་སྐྱབས་ཤོངས་ཏེ་རང་ཉིད་རྒྱལ་སར་
 ཕྱོན། མཐར་བུང་རྒྱལ་སེམས་དཔའི་རྒྱལ་བ་ལྟ་བུར་དཔལ་གྱི་རྩོད་རྗེས་.....
 བཀོངས་ཚུལ་སྐགས་གཏམ་རྒྱུད་འདྲ་བདེན་ཆོག་ཆོག་ཅིག་བསྐྱིགས་ཐོག་
 བཅན་པོའི་མཆོན་དོན་ཡང་“བ་ལང་གི་ཤ་རྒྱུགས་འདྲ་ཞིང་མཁུན་པ་རྒྱུད་ལ་
 རྒྱུད་ཀྱིང་བས་འབངས་ན་མས་ཀྱིས་སྤང་དར་མར་བཏགས།” ཞེས་དང་།

《འཇམ་དཔལ་ཙ་མུད་》དུ་“ས་མུངས་དང་ནི་བེའུ་དང་”ནེས་པའི་ལྷང་བཞུན་གྱི་བེའུ་བྱ་བའང་བཅན་པོ་འདི་པར་ངོས་བསྐྱར་བ་སོགས་ཏེ་རྗེས་བྲལ་རིག་པས་མཆན་འགྲེལ་ཅི་རིགས་མཛད་པའི་དབང་གིས་འུ་དུམ་བཅན་པོ་ནི་ནག་པོ་སོལ་ལྟ་བུར་སྒྱུར་ཡོད་པས། དེར་ང་ཆོས་ཁོང་གི་ལོ་རྒྱུས་ངོ་མ་ཞིག་སྤྱིར་འདོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་མིན་ལྟར་གྱིས་ན་བར་འགྲོ་དགའ་ལ་ཐ་ན་ཁ་ཤས་ཀྱི་སྒྲན་དུའང་གཟོན་པར་འབྱུར་སྲིད་མོད། འོན་ཀྱང་བདེན་གྲུབ་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་མི་སྤྱིར་བཙོས་མིན་པས་འདིར་མཛོང་སོས་ཀྱི་ཡིག་ཆར་ཁྱེད་ཀྱི་བཅན་ལྟར་ཅུང་ཟད་བཛོད་ན།

དེའང་སོག་མར་བཅན་པོ་འདི་པ་རྒྱུད་དུས་ནས་སྤྲིན་ལ་དགའ་བས་རྗེ་ཤར་མ་འོས་པ་ཞིག་མིན་ཏེ་དོན་དུ་ཁོང་གིས་རྒྱལ་སྲིད་མཛད་ནས་ཀྱང་བའི་ཆོས་ལ་བཀྱར་བཞིན་དང་མོས་གུས་བྱས་པར་མ་ཟད། བསྐྱོན་དང་ལྷུང་བཤགས་ཀྱང་རྒྱས་པར་མཛད་པ་སོགས་ལོ་རྒྱུས་ཡིག་ཆར་སྤྱིར་བཙོས་དེ་བཞེས་ཆོས་འབྱུར་ནམས་ཀྱི་ཆོག་ཐེན་ལས་སོན་པས་རྟོགས་ལུས་ཤིང་། རྣོས་ལྷ་དུན་ཙོང་གནའ་པོའི་ཡིག་ཆར་མངོན་སུམ་དུ་འབྱུང་སྟེ། 《དུན་ཙོང་གཏེར་ཡིག》ལས་《འཁྱེད་དུན་བཟན་གྱི་བསྐྱེད་ཡིག》^① ཅེས་པའི་ཤོག་རྒྱུ་དུ། “བཅན་པོ་འཁྱེད་དུན་བཟན་(འུ་དུམ་བཅན་)ཀྱི་ཁ་ཐར་ནས་ཀྱང་། ཆོའི་བར་ཆད་ཀྱི་བགེགས་དང་བྲལ་ཏེ། ཆོ་ལ་དབང་ཐོབ་པར་སྒྲོན་ནོ། །གཙུག་ལག་ཁང་དང་མཆོད་རྟེན་གསར་བཅིགས་ཤིང་རྟེན་བཅས་པ་ཡང་ལྷ་དང་མྱེད་མྱེད་མཆོད་པའི་རྟེན་ནམ་ཉི་མ་དང་ཟླ་བ་ཡོད་ཀྱི་བར་དུ་དམ་པའི་ཆོས་མྱི་འཇིག་ཅིང་གནས་པར་ཅེས་གྲུར་ལ་འགྲོ་བ་མང་པོའི་བསོད་ནམས་ཀྱི་གཞིར་གྱུར་ཅིག” དང་། ཡང་“དམ་པའི་ཆོས་བསྐྱར་བ་དང་། རྒྱལ་ཁམས་ཀྱི་ཆེན་པོའི་སྲིད་བཅའ་བའི་དོན་དང་། རྒྱལ་པོ་ཆེན་པོའི་དབང་དང་མཐུ་སྟོབས་ཀྱིས་

① དུན་ཙོང་ཡི་གཏེར་ཤོག་རྒྱུ་ཙམ་P. T1345་ཡིན་

དབྱར་ལྷུང་པའི་སེམས་ཅན་གཞན། རྣམས་ཀྱི་ལ་ཡ་པ་པ་མན་ཅད། གཞོན་
 པའི་ཚུགས་སུ་ལྷུང་རྟེ། །ཚུགས་པ་ལྷུང་གི་རྒྱལ་པོ་ཐམས་ཅད་ཀྱང་། བཀའ་
 རོག་ཏུ་འདུས་པ་དང་། ད་ལྟར་བཞུགས་པའི་སྤྱི་འདི་ལ་ལྟས་རན་པར་སྟོན་
 པ་དང་། བཞུགས་དང་པས་གི་རྒྱལ་པོ་ཐམས་ཅད་ཀྱིས་ཚུགས་ཤིང་སྤྱི་ཆོ་
 གཡུང་ཏུང་ཏུ་བཞུགས་པར་སྟོན་ནོ། །” ཞེས་སོགས་འཁོད་པ་ལ་གཞིགས་ན་
 ཁོང་རྒྱུ་ཏུས་མ་ཐད་ནར་སོན་ནས་ཀྱང་དམ་པའི་ཆོས་ལ་ལོས་གུས་བཀྱིས་རྟེ་
 རྒྱལ་མིན་བསྐྱངས་མ་ཐག་པར་ཡབ་མེས་དང་གཅེན་པོའི་སྤྱག་སྒྲིལ་བཞིན་ནང་
 པའི་བསྟན་པ་ལ་དད་བཀྱར་གི་སྟོན་སྒྲིལ་གཙུག་ལག་ཁང་དང་མཆོད་རྟེན་བཅས་
 གསར་བཞེངས་དང་ཉམས་གསོ་བྱས་ཐོག བསྟན་པ་དང་རྒྱལ་མིན་འབངས་
 སེམས་ཅན་དང་བཅན་པོ་རང་གི་ཆོ་སྤྱོད་ལ་སོགས་པ་བསྐྱལ་བ་རི་མིན་བར་ཏུ་
 མི་འབྱུར་གཡུང་ཏུང་གི་རྒྱལ་ཏུ་གནས་པའི་སྤྱགས་སྟོན་རྒྱ་ཆེན་པོ་མཛད་པར་
 མངོན་ནོ། །

འོ་ན་མྱིས་སུ་བསྟན་པ་བསྐྱབས་པ་དང་ལྟ་རྟེན་བཞིག་པ་བཅུན་པ་བསྐྱད་
 ཚུགས་སོགས་གི་གནས་རྒྱལ་དེ་དག་ཀྱང་བདེན་པ་མ་ཡིན་ནམ་ཞེ་ན། དེ་
 བདེན་མིན་དེ་འདི་ལ་«ཆོས་འབྱུང་མཁས་པའི་དགའ་སྟོན་»སོགས་བོད་ཀྱི་ལོ་
 རྒྱུས་ནང་སྤྱི་དུང་མས་མིན་དབང་བསྐྱངས་ནས་ལོ་རྒྱུས་ཅམ་འདས་པ་
 བ་སྤྱགས་ལ་གདོན་གསོལ་རྟེ། སངས་རྒྱུས་ཀྱི་བསྟན་པ་མ་ལྟས་པར་འཇིག་
 པར་བཅམས་རྒྱལ་བཅས་འཁོད་པ་ལྟར་བྱི་དར་མའི་རིང་ཆོས་བྱིམས་གཏོར་
 པའི་ལས་ནི་བཅན་པོ་རང་ཉིད་དད་མོས་མེད་པ་ཅམ་གྱིས་མ་ཡིན་ལ། དེ་ནི་
 ཆབ་མིན་ཐད་དབང་རྒྱུར་གི་དགོས་མཁོ་ལ་དམིགས་ནས་འཁོར་གི་སྟོན་པོ་
 དབང་ཤེད་ཅན་ནངས་ལ་བསྟན་ཆེད་ད་གཞོན་སྤྱགས་ལ་མིན། “གདོན”
 གསོལ་རྟེ་དམ་པའི་ཆོས་བསྐྱབས་པར་ངེས་རྟེ། བྱི་དར་མས་མིན་དབང་
 བསྐྱང་རྗེས་ཐོག་མར་ཡབ་མེས་གོང་མ་དང་གཅེན་ནངས་ཀྱི་མཛད་འཕྲིན་

བསྐྱེད་སྒྲུབ་ཀྱི་ལོ་གཉིས་ཙམ་སོང་ན་འདྲ་། རྒྱལ་སྐོར་དེར་ཤོང་གི་ཕྱི་ཚུགས་སྒྲིབ་
 གཤམ་རིམ་འགལ་བ་དང་པན་པོན་ཚོས་ལུགས་བར་གྱི་འབྲེལ་ཚུན་བཅས་འཕྱོལ་
 ཐབས་མེད་ཅིང་། དབང་རྒྱུར་གཤམ་རིམ་ནང་ཁྲལ་དང་རྩེ་འབངས་བར་གྱི་
 འགལ་བ་འང་མངོན་གསལ་དུ་སྒྲིན་པར་རྒྱུ་། སྒྱིར་བཅན་པོ་རྒྱ་མཆེད་འདི་
 གཉིས་ཀྱི་རིང་ནས་པོད་ཆེན་པོའི་ཆབ་སྲིད་དང་དཔལ་འཕྱོར་གྱི་ནང་གི་ཕྱིན་ཆུ་
 ཚོགས་ཀྱི་དབང་གིས་ཉམས་རྒྱུ་དུ་སོང་བ་ཡིན་ལ། ཁྱད་པར་དུ་བཅན་པོ་
 འདི་པ་“གནམ་ངན་ལོའི་ཕྱི་པ་དང་དུས་ངན་ལོའི་དགེ་བསྐྱོན་” ཞེས་པའི་དཔེ་
 བཞིན་སྐབས་དེར་པོད་ཕྱི་ཚོགས་སོགས་ཀྱི་འགལ་བ་རྣམས་ཚུགས་ཏེ་འཛིང་ཆེ་བར་
 སོང་ཁར་ད་དུང་རང་བྱུང་གི་གནོད་འཚེ་འང་རྒྱན་མར་བྱུང་སྟེ་པོད་འབངས་
 རྣམས་འཚོ་རྒྱུ་བའི་དུས་བྱུང་། དེ་ལ་«མཁས་པའི་དགའ་སྟོན་»དུ་“དེ་
 རྣམས་པོད་འབངས་ཡོངས་ཀྱི་བསོད་ནམས་ནི། །རྣམ་ཐད་མར་མེ་ལྷ་བྱར་ཡལ་
 ལ་ཐུག །རྩེ་ཡི་མངའ་བར་དགུན་ཁའི་རྒྱ་བཞིན་ཟི། །རྒྱལ་བྱིམས་སོག་དུལ་
 མོན་ཐག་བཞིན་དུ་ཞིག །ཆབ་སྲིད་པན་བདེ་ནམ་མཁའི་འཇའ་བཞིན་
 ཡལ། |.....| །དར་མ་ལྷ་དུམ་བཅན་ལ་རྒྱལ་སྲིད་གཏད། །ལོ་གཉིས་འདས་
 རྣམས་ཐུགས་སུ་གདོན་གསེལ་རྟེ། །སངས་རྒྱས་བསྐྱེད་པ་མ་ལུས་འཇིག་པར་
 བཅམས། |.....| །དེ་ཆེ་དཀར་ཚོགས་སྲུང་མ་ཀྱུན་ཁྲིས་རྟེ། །པོད་རྒྱུ་
 མཚམས་སུ་པོད་ཀྱི་སྒྲུ་རི་འབྱེལ། །ལྷ་རྒྱ་ཞག་གསུམ་བར་འབྱེལ་རྒྱ་ནང་ནས། །
 འོད་དང་སྒྲ་བྱུང་སོག་བབ་ས་ཡང་གཡོས། །ཚོགས་ཚོགས་སྐར་མདའ་རྣམས་ཚོགས་
 འབྲུག་ཅིང་རྒྱུང་། །རྒྱལ་བྱིམས་འཇིག་པའི་ལྷས་ངན་རྣམས་ཚོགས་བྱུང་། །”
 ཞེས་སོགས་འབྱུང་བ་བཞིན་པོད་ལྷལ་སྒྱུ་རི་རྒྱས་ག་ལ་མི་ལོགས་པའི་ལྷས་མང་པོ་
 བྱུང་བར་བཤད་དོ། །

དེས་ན་བཅན་པོ་འདི་པའི་རིང་ཚས་བསྐྱབས་པའི་རྒྱ་ཕྱིན་དང་བྱུང་
 འབྲས་ཐད་ལ་པོད་ཀྱི་ཚོས་འབྱུང་དང་རྒྱལ་རབས་པལ་ཆེར་ན་བཅན་པོ་གི་

གཙུག་མེ་བཅན་བཤོངས་པ་བདུན་ཟླ་མི་ཕྱི་ཕྱིད་དང་བྲི་དར་མས་ཆས་.....
 བཟུབས་པ་ཤིག་ཀྱལ་གྱི་བསམ་ཚུར་ཁོ་ན་ཡིན་པར་བཤད་པས། སྤ་མ་གཅིན་
 བཤོངས་པ་འོས་ཟིན་དང་མི་མ་གཙུང་བཤོངས་པ་འོས་བབ་ལྟ་བུར་སྤངས་བསའ་
 གདོང་ཅམ་ལ་བལྟས་ན་དགེ་ཤིག་གི་ལས་འབྲས་སུ་སོང་ཡོད། འོན་ཀྱང་དམ་
 ཆས་བཟུབས་པ་དེ་བྲི་དར་མ་རང་གིས་ཤིག་ལས་བྱེད་པ་ག་ལྷག་མ་ཡིན་ཏེ།
 དེ་ནི་སྤུལ་དེར་བོད་ཀྱི་མྱི་ཆོག་ས་ཉེང་ཆོས་ལུགས་ཀྱི་གོ་གནས་དང་ཆོས་བྱེད་
 མི་སྤྱི་ཡོད་ལ་ཁྱེད་པ་འམ་ཆོས་ལུགས་རང་གི་རྒྱས་པ་དང་དེར་དམིགས་བསལ་
 གྱི་ཁེད་བར་མངའ་བ་འོ། སྤུལ་ལ་རག་ལས་པ་ཡིན་པས། དེ་རྒྱབ་པའི་རྒྱལ་
 ཏུ་མ་ཆོག་ས་ཡོད། ཡང་བྲི་དར་མ་ཁོང་ལ་མ་ཆོན་ན་འང་ཆོས་བྲིམས་གཏོར་བ་
 དེ་ཆོར་སྤྱད་ཉག་ཉག་ཅིག་མ་ཡིན་པར་ཁོང་ལ་ཡང་དགོངས་གཞི་བྱུང་པར་ཅན་
 ཞིག་ཡོད་ཀྱང་སྲིད་སྟུམ། བྱིས་ཤོངས་ཁར་བོད་ཀྱི་དེ་བཅེར་རྣམས་སུ་བཅན་
 པོས་“ཡང་ན་ལོག་སུམ་གྱིས་ལྟ་ཡང་ན་ལོག་སུམ་གྱིས་འབྲིས་ཞེས་ཁ་ནས་ཤོར་ཏེ་
 ཟུག་གཉིས་མདའ་ལ་འཇུས་ཏེ་བཤོངས།” ཞེས་འཁོད་པའི་གསུང་འདིའི་
 རྒྱལ་བཟུན་ལ་དཔུང་བྱ་གལ་ཆེན་ཞིག་ཡོད་པ་ཟིན་ནམ། ཡིན་ཡང་དེ་ནི་
 ཁོང་གིས་དམ་ཆོས་བཟུབས་པའི་རྣམ་ཐྱོན་ལྟ་བུར་མེར་མའི་ཆབ་བྱེད་པ་ལྟ་བུར་
 དཔལ་རྟོགས་ཀྱིས་ཀྱལ་པོར་མདའ་བརྒྱབ་ནས་སྤྱི་བཤོངས་པར་སྤྱར་ལ། ཉག་
 ཐན་གཅིག་ཕུ་དེས་ཀྱང་བོད་ཆེན་པོའི་རྒྱལ་རབས་ཀྱི་མཇུག་རྫོགས་བར་བྱས་ཏེ་
 བོད་མཆོན་མེད་ཁ་འཁོར་གྱི་རྒྱལ་དབང་སྤངས་སོ། །

མདོར་ན་བོད་དབང་རྒྱུར་གྲལ་རིམ་ནང་ཁུལ་གྱི་འགལ་བ་དང་ཆོས་
 ལུགས་བར་གྱི་འཐབ་ཚད་དང་སྒྲིལ་སུ་སྤྱི་མེར་སྤྱོད་པོ་དག་གིས་སྲིད་དབང་
 འཕྲོག་རེས་དང་རང་གི་ཁེ་བན་ཚད་རེས་བྱེད་པའི་སྲིད་ཉེགས་རྒྱ་མཆོའི་སྤྱིང་

① ཐན་ཁྱིམ་སྤགས་ཡོད་པ་ལོ་རྒྱུས་རྣམས་སུ་གསལ།

འཁོར་ཏུ་བཅན་པོ་སྤྲུལ་ཆེད་འདི་གཉིས་ཀྱི་གཞུག་ཏུ་མི་འདོད་བཞིན་ཏུ་ཆོས་ཀྱི་
 འདས་སྐད་ལ། དེ་ནས་བརྒྱུད་པོད་ཆེན་པོ་ཞེས་འཇམ་གྱིང་ན་འགན་ཁུ་བལ་
 བའི་རྒྱལ་ཁབ་དང་པོད་འབངས་ཡོངས་ཀྱི་བདེ་སྲིད་ཞི་བདེའི་ཉི་མའང་འདས་
 སྐད་བས་དེ་ལས་ཡིད་པ་མ་པ་ཞིག་ཡོད་སྟེད་དམ། དེ་ནས་བརྒྱུད་པོད་གཅིག་
 རྒྱུད་ཀྱི་རྒྱལ་ཁབ་མ་འཁོར་དེ་རྒྱལ་སྤྱི་སྤྱི་སྤྱི་ལྷན་ལྷན་དོ། །

གཞན་ཡང་བཅན་པོ་སྤྲུལ་ཆེད་འདི་གཉིས་ཀྱི་འབྲུངས་འདས་དང་སྐོས་
 ལྷ་བཟུན་བཟུབས་ཀྱི་ལོ་ཆོགས་ཐད་ལ་གོང་ཏུ་སྐད་བ་བཞིན་རང་དེའི་ལོ་རྒྱུས་
 རྣམས་སྤྱི་ལོ་གན་གཅིག་གི་ལྷ་འཕྲིས་བྱུང་གིས་མི་མཐུན་པ་ཡོད་ཀྱང་། འདིར་
 ཁོ་ཙོས་གཞུང་རང་གི་ལོ་ཆོགས་ལྟར་འཆད་པ་ཡིན་ནོ། །དེ་མིན་རྒྱལ་པོ་སྐད་
 བཅན་རྣམས་པོ་ནས་བཅན་པོ་འདི་བར་གྱི་བར་སོ་ནི་ད་བར་ཏུ་བོད་ཁྲོད་ས་སྟོ་
 ཁའི་འཕྲོད་རྒྱས་སུ་བཞུགས་པས་དེའི་སྐོར་ཡང་གཞན་ཚོས་མང་པས་དེ་དེ་
 བཞིན་མ་བརྗོད་པས་ཤེས་འདོད་དག་གིས་དེ་རིགས་ལ་གཟིགས་པར་བྱའོ། །

གཉིས་པ། བར་བྱུང་རྒྱལ་སྤྱི་སྤྱི་སྤྱི་བཤད་པ།

༡. འཇར་གེ་སྐོར་བཤད་པ།

དེ་ཡང་སྤྱིར་བོད་ཀྱི་ཡིག་ཆར་རྣམས་སུ་འཇར་རམ་ལྡར་ཞེས་བའི་མིང་
 འདི་བྱུང་བ་སྟེ། གཙོ་བོ་ནི་ལོ་རྒྱུས་དེ་བ་ཐེང་དང་ཏུན་ཉོང་གཉིས་ཡིག་
 དག་ཏུ་འབྱུང་བའི་འཇར་ལྷལ་བྱ་བ་དང་སྤྱིར་སྤྱིར་གི་སར་དང་དེང་སང་བོད་
 མིས་འཇར་རིགས་སུ་འབོད་བའི་འཇར་བྱ་གོ་དོན་རིགས་གཉིས་སུ་ཡོད་པ་ལས།
 ར་ཆོས་འདིར་སྤྱིར་བའི་འཇར་ནི་བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་རྣམས་སུ་འབོད་བའི་བཅན་པོ་

མི་འདུས་སྤོང་སྤྱི་དོན་དུ་འཇང་ཡུལ་དུ་གཤེགས་ནས་སྤྱི་འདས་ཞེས་པའི་
 འཇང་ཡུལ་རེ། རྒྱ་ནག་སྐད་དུ་ནན་གྲོལ་(南诏)ཞེས་འཛོད་པ་དང་དུན་
 ཉིད་གཉིད་ཡིག་དུ་འཇང་ཡུལ་ལ་མ་ལྟར་ཀར་ནག་ཅེས་འཛོད་ཡོད་པ་དེ་ཡིན་ལ།
 བོད་སྐད་ཀྱི་ལྷ་ཞེས་པ་ནི་རྒྱས་སྤོན་ཆད་ཡུལ་དེའི་མི་རིགས་ལ་སྤུ་མན་(烏
 蠻)ཏེ་མན་ནག་པོ་དང་པེ་མན་(白蠻)ཏེ་མན་དཀར་པོ་ཞེས་བཏགས་པའི་སྤྱི་
 ལས་བྱང་པ་ཡིན་ནམ་སྟེ། དེའང་འཇང་ངམ་ནན་གྲོལ་ནི་དུས་རབས་
 བདུན་བརྒྱད་ལས་མས་སྤྱི་གོའི་ལྷ་རྒྱལ་གྱི་མཐའ་མཆམས་སྤྱི་ཆགས་པའི་
 བོད་དང་འབྲེལ་ཆེ་བའི་རྒྱལ་ཁབ་ཅིག་ཡིན། རྒྱའི་ཐང་རྒྱལ་རབས་སྐབས་སྤྱི་
 ལྷ་ནག་པོ་ཉི་དང་གི་དབྱི་རིགས་ཀྱི་མེས་པོ་གཙོ་བྱས་པའི་ལྷ་དཀར་པོ་ཉི་ད་ལྷའི་
 པེ་རིགས་བཅས་འདུས་པའི་གངས་ཉུང་མི་རིགས་ཀྱིས་ད་ལྷའི་ཡུན་ནན་ཞིང་
 ཆེན་ཁོངས་སྤྱི་བཅུགས་པའི་རྒྱལ་ཁབ་ཅིག་སྟེ། སྤྱི་ལོ་649ལ་མོང་ནི་གྲོལ་ཆོ་
 བའི་ཞེས་ལོའི་བྱ་བས་མེ་ལྷན་ཏེ་དེང་གི་ཡུན་ནན་ཞིང་ཆེན་གྱི་མེ་ལྷན་ཆོང་ཉི་
 གནས་བྱས་ཏེ་མོང་ཆེན་པོའི་སྤྱི་དབང་ཐོག་མར་བཅུགས་ཤིང་། དུས་
 རབས་བརྒྱད་པའི་མགོ་ཙམ་ལ་འཇང་ངམ་ལྷའི་རྒྱལ་པོ་པེ་ལོའི་ཀེ་(皮罗閣)
 བྱ་བས་ལོའུ་གྲོལ་^① ཉི་ཆོ་ཁག་དུག་གམ་རྒྱལ་སྤན་དུག་དུ་གཤགས་པའི་ཡུལ་ཉི་
 རྣམས་གཅིག་སྤྱར་བྱས་ནས་རྒྱལ་ས་དེང་གི་རྒྱ་ལིས་(大理)མཁར་གྱི་རུབ་
 འདབས་སྤྱི་སྤོས་ནས་སྤྱི་དབང་བསྐྱངས་ཏེ་རྒྱལ་རྒྱུད་རིམ་པར་སྤེལ་བས།
 ད་ལྷའི་ཡུན་ནན་ཞིང་ཆེན་ཡོངས་དང་སི་ཁྲོན་ལྷོ་རྒྱུད་ནས་གོས་ཀྱང་བཅུགས་
 ལ་སོགས་པའི་ཡུལ་གྱི་ཐམས་ཅད་ཀྱང་དབང་དུ་བལྟས་པས་མངའ་ཐང་ཤིན་དུ་
 དར་རྒྱས་བྱང་བར་གྲགས། རྒྱ་གཞུག་དུ་རྒྱལ་རབས་བཅུ་གསུམ་ཙམ་ཕྱིན་
 བས་དབང་བསྐྱར་ཏེ་བོད་ཐང་གཉིས་བར་གྱི་འབྲེལ་གཏུག་རེ་ལེགས་སྤྱི་སྤོང་བ་

① གྲོལ་(南诏)ཞེས་པ་ལྷའི་སྐད་ཀྱི་ཆོ་བའམ་རྒྱལ་ལྷན་གྱི་དོན་ཡིན་པར་བཤད།

74. ཁྱད་པར་དུ་སྤྱི་ལོ་704ལ་པོད་ཀྱི་བཅན་པོ་ཁྱི་འདུས་སྤྱོད་ཕྱ་དངོས་
 ཀྱིས་ཡུལ་དེར་དཔུང་དྲངས་ནས་འཇང་དང་ལྷ་དཀར་ནག་བཅས་དབང་དུ་
 བསྐྱུས་ཤེས་ལོ་རྒྱུ་པོར་པོད་ཆེན་པོའི་ཆབ་འོག་དུ་ལྷ་དཀར་ནས་དཔུ་ཁྱལ་སྤོགས་
 ཡུལ་བ་ཡིན་ཏེ། «རུན་རྟོང་གཏེར་ཡིག» ལས། “ཡོས་བུའི་ལོ་ལ།
 (704) དགུན་བཅན་པོ་(ཁྱི་འདུས་སྤྱོད་) འཇང་ཡུལ་དུ་གཤེགས་
 རྒྱུ། འཇང་པོ་པར་ལོ་གཅིག” ཅེས་དང་ཡང་“ཁྱད་གི་འོག་དུ་འཇང་ལ་
 ཆབ་སྤྱིད་མཛད་དེ་ལྷ་དཀར་པོ་དཔུང་པ་བ། ལྷ་དཀར་པོ་འབངས་སུ་བཀྲུག་པ་
 ལ་སྤྱོད་ཆེ།” ཞེས་འཁོད་པ་ལྟར་དང་། ཡང་འཇང་ནི་པོད་ཐང་རྒྱལ་ཁབ་
 གཉིས་ཀྱི་བར་དུ་གནས་པས་ན་སྤྱོད་པས་གཉིས་ཀས་དབང་དུ་བསྐྱུ་ཐབས་ཀྱི་
 འབྲུག་ཚེད་ཀྱང་བྱས་ལ། ལྷ་འོ་རྒྱལ་པོ་ཀག་ལ་པོང་(མེ་མོ་མེ)བྱ་བའི་སྐབས་
 ལྷ་པོད་ཀྱི་བཅན་པོའི་རོང་བསྐྱུས་ནས་རྒྱ་ནག་ཐང་དང་རྒྱབ་འགལ་བྱས་པ་ཡིན་
 ཏེ། «རུན་རྟོང་གཏེར་ཡིག»དེ་ནི་དུ་“སྤྱོད་པས་ཀྱི་སྤྱད་ན་འཇང་དུ་ལྷ་
 དཀར་པོ་ཞེས་བྱ་བའི་རྒྱལ་པོ་ལྷ་ལྷ་མེ་ཅུང་(ཅུང་)བ་ཞིག་འདུག་ལ། རྒྱལ་པོ་
 ཐུགས་སྐམ་པོའི་རྒྱབས་དང་ཐབས་ཀྱིས་བཀའ་སྤྱོད་ཏེ། ལྷ་འོ་རྒྱལ་པོ་ཀག་ལ་
 པོང་ཞེས་བྱ་བ། །འབངས་སུ་བྱག་(བྱག་)འཆོལ་ནས། ཐབས་གཅུང་སྤྱོད་
 ཏེ། ལྷ་མང་གི་སྤྱོད་བཏག། ཡུལ་ཆེའི་ནི་འདབ་བསྐྱེད་དོ། །(འ)ཇང་གི་
 རྒྱལ་པོ་པོད་ཀྱི་འབངས་སུ་བཞེས་པས། རྒྱུ་ཆབ་སྤྱིད་ལ་ཡང་ཤིན་ཏུ་དམའ་
 ཞིང་། ལྷ་བདེ་བར་བྱས་སོང་། །འཇང་ལྷ་འོ་རྒྱལ་པོ་ལྷ་ཞིག་རྒྱལ་ལྷ་ལྷ་བ་
 ལས། །རྒྱ་རྒྱུ་དགུར་བྱང་ཞེ། བཅན་པོ་ཁྱི་ལྷ་གཅུག་བཅན་ཀྱི་ཞུར་སྤྱོད་བ་
 ཉེ་ནས། །རྒྱ་ཡུལ་པོ་ཀྱིས་ནི་ཡུལ་དང་། བཀར་དུ་བཆས་(བཅས་)ཏེ་
 ཡུལ། །གཡུལ་སྤྱད་ཀྱིས་ནི། །རྒྱ་བཅོན་ལྷག་ལྷར་བསྐྱངས་སོང་། །” ཞེས་
 གསལ་པོར་བཀོད་པ་བཞིན་དང་། འདི་དག་ནི་སྐབས་དེར་པོད་ཀྱི་དབང་
 ལྷ་པོ་ལ་མཆོན་ན་ཐང་རྒྱལ་རབས་དང་འབྲུག་ཚེད་བྱས་པའི་རྒྱབ་འགལ་གྱི་ག

ཡིན་ལ། འཛར་པོད་མི་རིགས་པར་ལ་མཚོན་ན་པན་རྒྱན་འབྲེལ་གཏུག་ལྟེ་
 ཉེ་སྤྱན་རྒྱ་ལྟར་སྤྱར་པར་ཆ་རྒྱན་བཟང་པོ་ཞིག་འཛོམས་པ་གསལ་མི་བཟོ། །
 ཟུང་སྤྱི་ལོ་902ལ་རང་གི་འཁོར་གྱི་རུས་རྒྱུད་ཀྱིན་ཅན་སྤྱ་ཏིག་གིས་འཛར་
 རྒྱལ་ཁབ་འཛིག་པར་བྱས་ཤིང་། དེ་རིམ་སྤྱི་ལོ་937ལ་རུས་རྒྱུད་རུན་(段)
 ཅན་གྱི་སྤོན་པོས་དུ་ཡིས་རྒྱལ་ཁབ་(大理国)བཅུགས་ཉེ་པོད་སྤེལ་བུའི་སྐབས་
 སྤྱ་ལྟར་གྱི་འཛར་གི་མངའ་རིས་ལས་ཡུལ་གྱི་མང་ཙམ་བཟུང་སྟེ་ཞིང་སྤྱགས་ལས་
 དང་ལག་ཤེས་བཟོ་ལས་སྟགས་དར་རྒྱས་བྱུང་ལ། རྒྱུ་རྒྱུད་རྒྱལ་རབས་དང་
 འབྲེལ་གཏུག་ཟབ་ཅིང་ཚོས་དང་རིག་གནས་བཅས་ཀྱང་དར་རྒྱས་བྱུང་ཚུལ་
 སྟགས་གྱི་ལོ་རྒྱུས་རྒྱས་པ་གཞན་ལས་ཤེས་པར་བྱ་ཞིང་། སྤྱི་ལོ་1253ལ་ཉར་
 རིན་གིར་རྒྱལ་པོའི་དཔུང་དམག་གིས་ཆ་བ་ནས་བརྒྱབས་པར་བྱར་ཏོ། །

གཞན་ཡང་ལོ་རྒྱུས་སྟན་ཚོམ་གི་སར་རྒྱུད་ནང་གི་འཛར་དང་པོད་མིས་ད་
 ལྟ་འཛར་དུ་འཁོད་པའི་རིགས་དང་ཡུལ་ནི་དེར་གི་ཡིས་ཅང་(丽江)ས་ཁུལ་
 དང་དེ་གའི་ན་ཞིས་(纳西)སྤྱ་གྲགས་པའི་རིགས་ལ་གོ་དགོས་ཏེ། སྤྱིར་པོད་
 དང་ན་ཞིས་གཉིས་རིགས་རྒྱུད་བྱུང་ཁྲུང་ས་ཐད་འབྲེལ་བ་ཡོད་པས་སྐད་དང་
 གོམས་གཤེས་སྟགས་འདྲ་ས་མང་བ་མ་བཟོ། ཚོས་དང་རིག་གནས་ཐད་ཀྱང་
 འབྲེལ་བ་ཟབ་པ་སྟེ་དཔེར་ན་གནའ་སྤྱ་མོའི་གཡུང་རྒྱུད་པོན་གྱི་སྟོན་པ་གཤེན་
 རབ་ཀྱི་རིང་ལུགས་ཡུལ་དེར་དར་བས་ཕྱིས་ཡུལ་དེའི་རིག་གནས་ཀྱི་ཆ་ཤས་སྤྱ་
 རྒྱུར་པ་དེར་སང་“སྟོན་པ་རིག་གནས་”(东巴文化)ཞེས་སྐད་གྲགས་ཆེ་བ་
 དང་། དེའི་ཕྱིས་པོད་བརྒྱུད་ནང་པསྟན་ལས་ཕྱི་བྱག་བཀའ་རྒྱུད་པའི་སྤྱལ་
 མཐའ་དར་བས་དེར་སང་ཡང་ལྟ་ཁང་ན་མས་སྤྱ་མར་མི་དྲགས་གསུམ་གཙོས་
 པའི་སྤྱ་རྒྱུད་ཀྱི་ལྟེ་བས་རིས་དང་གཞན་རྩ་ཉེན་མང་པོ་མཛོན་སུམ་མཇལ་རྒྱ་ཡོད་

པ་^①ལྟ་བུས་མཆོན། ཡང་གི་སར་སྤང་ནང་གི་འཇང་ས་དམ་ཆུལ་པོ་བྱ་བ་ནི་དེ་
 གའི་ལྷ་མའི་ཆུལ་པོ་ལྷེ་ཆུ་སྐད་ལ་མའོ་ཐེན་མང་(木天王)ཞེས་འབོད་པ་དེ་
 ཡིན་པར་བཤད་ཅིང་། དེས་ཁམས་སྟོགས་ལ་དམག་དྲངས་ཏེ་བཅན་རྒྱུ་
 བརྩམས་པ་དང་ལྷ་འང་བདེ་ཆེན་རྒྱད་ན་མཐོང་རྒྱ་ཡོད་ཅིང་འཇང་གླིང་འབྲུག་
 པའི་སྤང་ཡང་དེ་ནས་སྤང་བར་མངོན་ལ། ཡུལ་དེར་དེར་སང་ཡང་བདེ་ཆེན་
 སྟགས་ཁམས་མིས་ས་དམ་མམ་ས་ཏང་(ཐང)ཞེས་ཆུལ་ཐང་དང་ས་ཐང་...
 ཡངས་ཐང་བཅས་ཀྱི་ཐང་གི་བར་དེ་སྤྱེ་དྲག་པོར་ཏང་ཞེས་བཟུགས་སོ། །དེ་
 མིན་དེར་སང་སི་ཁྲོན་ས་ཆའི་རྒྱུ་རིགས་(羌族)ལ་ཡང་བོད་ལ་ལས་སྟོབ་བཅོམ་
 མིང་འཇང་ཞེས་འདོགས་པར་འདོད་ཀྱང་དེ་འོས་པར་མ་མཐོང་སྟེ། རྒྱུ་
 ཞེས་པའི་མི་རིགས་གྲངས་ཉུང་འདི་གལ་སྤྱིད་རྒྱས་སྟོན་ཆད་བརྒྱད་པའི་རྒྱུ་
 (羌)བྱ་བའི་རྒྱད་ཡིན་ནའང་དེ་ལ་བོད་མིས་འཇང་མི་ཟེར་བར་མིང་གཞན་
 འབོད་ལ་འདིའི་སྐོར་གོང་གི་«རྒྱུ་བོད་བར་གྱི་འབྲེལ་བ»ཞེས་པའི་ཆན་པ་
 ལས་ཤེས་པར་བྱའོ། །

༡. འཁྲུང་སྐྱེད་བཤད་པ།

དེ་ཡང་འཁྲུང་ཞེས་པའི་མིང་འདི་བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་དེ་བ་ཐེན་དང་རུས་མཛོད་
 གཉེར་ཡིག་བཅས་སུ་མང་པོ་འབྱུང་ལ། རྒྱའི་ཡིག་ཆར་དུའང་འཁྲུང་ལོ་རྒྱུས་
 མི་ཉུང་བ་འབོད་ཡོད་པ་དང་རྒྱ་ནག་སྐད་དུ་དེ་ལ་བྱུ་ཡོས་ཙོན་(吐谷浑)
 ཞེས་འབོད་ཅིང་། བོད་སྐད་ཀྱི་འཁྲུང་ཞེས་པ་ནི་རྒྱ་རིགས་མཁས་པ་ལ་ལས་
 ཐར་འདིའི་ཆུལ་པོ་ཞིག་གི་མིང་ལ་འཆོ(阿柴)ཞེས་འབོད་པའི་སྤྱེ་བྱུར་ཆགས་

① ཆོས་རྒྱུ་བྱུན་མོར་ཡུལ་དེར་བསྐྱེབས་ནས་དངོས་སུ་མངའ་ཆོང་།

ཏེ་འ་ཁར་སྒྲགས་པ་དང་། ཡང་ལ་ལས་རྒྱུ་བྱང་མི་རིགས་ཁྱིས་འ་ཁར་མིང་
 འན་བཏགས་པ་ལས་ཐོད་ཀྱིས་རྒྱན་འབྲམས་སུ་བཀོལ་བ་སྒྲགས་བཤད་ཀྱང་།
 གང་ལྟར་འ་ཁ་ཞེས་པ་གནང་རྒྱས་ནས་ཐོད་མིས་འཛིན་པའི་མིང་ཞིག་ཡིན་ལ་
 དེ་འདོད་རྒྱལ་རྒྱུ་བྱས་ན་འང་འགལ་བ་མེད་སྟེ། སྤྱིར་ཐོད་རྒྱའི་ལོ་རྒྱུས་དེ་བ་
 ཐེར་ནས་སུ་འ་ཁའི་སྒྲོ་ལྷོ་རྒྱས་བཀོད་པ་མང་ཡང་། འདིའི་རིགས་རྒྱད་
 རྒྱུང་རྒྱལ་ཐད་ལ་ཞལ་ཅུང་ཟད་མི་མཐུན་ཏེ། ཐོད་ཀྱི་རྒྱས་མཛོད་སྒྲགས་སུ་
 བཀོད་པ་ལྟར་ན་འ་ཁ་ནི་རང་རིགས་ཐོད་ཀྱི་རྒྱད་པ་ཡིན་པར་མ་ཟད་གནང་
 ཐའི་ཐོད་རྒྱས་ཆེན་བཞེད་ལ་གྲལ་གྱི་སྤྱོད་རམ་སྤེལ་ཁོངས་སུ་གཏོགས་པར་
 བཤད་དེ། «རྒྱས་མཛོད་མེ་ཏོག་སྤྱིད་ཚུལ»^① བྱ་བ་ལས། “ཡུལ་མི་ཉག་
 བས་སྤྱོད་རིགས། ...། འ་ཁ་ནས་ཀ་བྱང་སྤེ།”ཞེས་དང་ཡང་“སྤྱོད་ལ་རྒྱས་
 ཆེན་བཅོ་བརྒྱད། །མིང་རྒྱལ་འ་ཁ་བྱ་དགུ་ཤོལ། །” ཞེས་སྒྲགས་འབྱུང་མོད།
 དེར་སང་ཡོངས་གྲགས་ལ་འ་ཁའི་རིགས་རྒྱད་ནི་ཤར་བྱང་སྒྲགས་ནས་མཆེད་
 ཡོང་བས་ཐོད་དང་འབྲེལ་གཏོགས་མེད་པར་བཤད་པས། ཐོད་ཀྱི་བཛོད་
 རྒྱལ་འདི་ཤར་འ་ཁའི་མི་སྤེལ་བཟུང་བའི་མཆོ་སྤྱོད་པའི་མཐའ་བཞི་ནི་དེ་སྤྱོད་
 ཐོད་རིགས་སྤེལ་གནས་ཡུལ་ཡིན་སྟབས། འ་ཁ་ས་སྒྲགས་འདིར་མཆེད་རྩེས་
 ཡུལ་མི་དང་འདྲིས་ཏེ་ཁྱིས་འ་ཁ་ཐོད་ཁོངས་སུ་འདུས་པ་ཤར་བས་ལོ་རྒྱུས་སྤྱི་བ་
 འགའ་ཤེས་དབྱེ་བ་མ་སྤེལ་བར་ཡིག་ཤར་བཀོད་པ་རྒྱས་ཁྱིས་བར་མིང་རྒྱན་འབྲམས་
 སུ་བཀོལ་བ་ཡིན་སྟེ། དེའང་རང་རེའི་ལོ་རྒྱུས་ནས་སུ་ཐོད་དང་འ་ཁ་
 གཉིས་ཐོད་རྒྱལ་ཉག་རི་གཉན་གཟིགས་ཀྱི་རིང་ནས་འབྲེལ་གཏུག་རྒྱུང་རྒྱལ་
 བཀོད་ཡོད་ལ་གནམ་རི་སྤྱོད་བཅོན་གྱིས་འ་ཁ་འདུས་པའི་རྒྱལ་སྤྱོད་འགའ་
 དབང་རྒྱ་བརྒྱས་པར་བཤད་དེ། «ཆོས་འབྱུང་མཁས་པའི་དགའ་སྤྱོད་»རྒྱ་

① འདི་ལ་ཡོངས་གྲགས་སུ་མཆོ་སྤྱོད་རྒྱས་མཛོད་ཟེར།

རྒྱལ་པོ་འདིས། “དོན་པོ་རྗེ་འཁྱེད་དང་གན་རྗེ་ཟིན་(ཟེང་) པོ་རྗེ། ལང་
 ལྷང་རྗེ་རྣམས་བདུལ།” ཞེས་སྟགས་འབྱུང་ཡང་། འཁྱེད་པོས་སྤྱོད་བཅན་
 པོའི་ཆབ་འོག་དུ་འདུས་པ་ནི་སྤྱི་ལོ་643ཙམ་ལ་ཡིན་ཏེ། «དུན་ཙམ་གཏེར་
 ཡིག» ཉུ་རྒྱལ་པོ་སྟོང་བཅན་སྐམ་པོས་དུགས་ཀོང་ཆུང་གསུམ་དང་སུམ་པ་
 བཅས་རོ་ལོག་བྱས་པ་སྐར་དབང་དུ་བསྐྱས་པའི་ཚུལ་བརྗོད་རྗེས། “ཉུང་གི་
 འོག་དུ་བཅན་པོ་ལབས་གྱིས་བཅུགས་སྟེ། །བཟང་(བྱང་) ལམ་དུ་མ་བྱང་མ་
 དྲངས་པར། རྒྱ་དང་འཁྱེད་དཔུའ་གཅིལ་(གཅིལ་) ལོ། །སྟག་མ་འཁྱེད་
 ལས་འབངས་སུ་མངའ་ལོ། །” ཞེས་གསལ་པོར་བཞོད་ཡོད་པར་མ་ཟད།
 དཔོན་གསལ་མང་སྟོང་མང་བཅན་གྱི་སྐབས་སུ་འར་སྟོན་ཆེན་མགས་སྟོང་བཅན་
 བ་བྱ་རྣམས་འཁྱེད་ཡུལ་དུ་ཡུན་རིང་བཟད་ནས་སྤྱིང་གཏེར་ཚུལ་དང་། ཉུས་
 རྒྱས་ཀྱི་འདུས་སྟངས་གི་རིང་བཅན་པོའི་སྤྱི་སྤྱིང་བཅན་མི་ཁྲི་པངས་བྱ་བ་འཁྱེད་
 ལ་བག་མར་བརྒྱངས་ནས་གཞེན་བྱས་ཚུལ་སྟགས་ཀྱང་གསལ་པོར་བཞོད་པ་
 བཞིན་དང་། བཅན་པོ་ཁྲི་ལྷེ་གཅུག་བཅན་རིང་གི་སྟོན་ཆེན་པོ་དཔོན་ད་རྒྱལ་
 བྱ་བའང་བཅན་པོའི་གཏེན་རྒྱུད་འཁྱེད་པོ་ཡིན་ལ། ཁྲི་ལྷེ་སྟོང་བཅན་ལབ་སྐྱས་
 གྱི་རིང་ཡང་ད་དུང་རྒྱལ་སྐོན་གྱི་རྣམ་པར་དཔོན་གྱི་ཚུལ་བཟུང་སྟེ་འབྲེལ་བ་
 ཟམ་མ་ཆད་པར་གནས་ཡོད་ཚུལ་ནི་བཀའ་གཅིགས་ཡི་གེའི་ནང་དུ་“རྒྱལ་སྐོན་
 གོ་བརྒྱལ་དང་། དཔོན་འཁྱེད་དུང་གྱི་བུལ་ཞི་ཁྱད་པོར་མ་ག་མོ་མོན་ཁ་
 གན།” ཞེས་སྟགས་བཞོད་པ་ལྟར་སྐབས་དེའི་པོད་གྱི་རྒྱལ་སྐོན་གསལ་སྤྱོད་གནས་པ་
 ལགས་ཤིང་། ཡང་རྒྱུ་ཡིག་ཆང་དང་དེང་དུས་རྒྱ་རིགས་མཁས་པའི་དཔུང་
 ཚུལ་གྱི་ལུགས་ལྟར་ན། འཁྱེད་སྤྱོད་ཡོས་རྟོན་ནམ་སྤྱོད་རྟོན་བྱ་བ་ནི་མ་གཞི་
 ལན་པའི་རིགས་གྱི་དུམ་ཆན་ཞིག་དེང་གི་ལཱ་ཞེན་ཞིང་ཆེན་ཅན་ལན་རྫོང་
 ཁོངས་ཀྱི་བྱང་གི་སར་འབྲོག་དུའི་འཆོ་བརྒྱུད་བཞིན་གནས་ཡོད་པ་ལ། རྒྱ་
 ལོ་དུས་རབས་བཞི་བའི་སྟོན་ཙམ་ལ་འབྲུག་ཁྱེན་གྱིས་མགོ་དཔོན་སྤྱོད་ཡོས་རྟོན་

བྱ་བས་མི་ཐེ་མང་ཅམ་བཅས་ཁྱིད་དེ་རྒྱབ་སྒྲིགས་སུ་ཡུལ་ཕྱོད་ནས་མདོ་སྐྱབ་ཀ་
 རྒྱ་བརྒྱད་དེ་དེར་གི་ཀན་སུའུ་དང་མཆོ་ཐོན་ས་ཆར་གཞི་བཟུང་ཉེ་ཁྱིད་བཅུགས་
 བས་དབང་བྱས་པ་དང་། ཟླ་མ་དེའི་བྱ་ཡེ་ཡན་བྱ་བའི་རིང་ནས་བཟུང་སུའུ་
 ཡོས་ཉོན་ཞེས་པ་རང་གི་རིགས་རྒྱས་དང་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་མིང་བྱས་ནས་དངོས་སུ་
 བཀོལ་བ་དང་། དེའི་རྗེས་རྒྱལ་པོ་མཁའ་ལེས་བྱ་བ་ནས་ཁ་གན་ནམ་ཁད་
 ཉན་གྱི་མིང་བཟུང་ཉེ་དང་གི་མཆོ་ཐོན་པོའི་འབྲམ་རྒྱལ་ས་བྱས་ཏེ་རྒྱལ་རབས་
 ཉི་ཤུ་ཙུང་ཡངས་རིམ་པར་བྱོན་ཏེ་རྒྱས་རབས་བདུན་པའི་བར་དུ་རྒྱལ་ཁབས་ལ་
 དབང་བཟུང་པ་དང་། བང་རྒྱལ་རབས་ཀྱི་རྒྱས་མགོར་རྒྱ་དང་འབྲེལ་གཏུག་
 ཟབ་ཅིང་མྱི་ལོ་640ལ་རྒྱ་ནག་ནས་ཉོང་དུ་ཀོང་ཚོ་(弘化公主)བྱ་བ་བསུས་
 པ་སོགས་བཤད་ལ། དེའང་ཐོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་དང་རྒྱུ་ལོ་མཆོ་ཐོན་གསལ་
 ཉོང་»བཅས་སུ་བཀོད་པའི་ཐོད་རྒྱལ་སྤྱིར་བཙན་སྐམ་པོས་འ་ཁར་ཀོང་ཚོ་ཞིག་
 མོ་བཅིང་ཐོད་ལ་དང་པོར་མ་བྱིན་པས་བྱགས་ཁོས་ཏེ་འ་ཁར་དམག་རྒྱངས་ཞེས་
 ཡགས་པའི་ལོ་རྒྱུས་དེ་དང་ཁལ་མཐུན་ལ། མྱི་ལོ་663ལ་ཐོད་ཀྱིས་དཔུང་ཆེན་
 པོ་རྒྱངས་ནས་འ་ཁ་བཟུབས་རྗེས་རྒྱལ་པོ་དང་ཀོང་ཚོ་སྒྲོན་འབངས་ཁ་ཤས་
 བཅས་ལང་སུའུ་ཉེ་དང་གི་ཀན་སུའུ་ལོ་ཐེའི་སྒྲིགས་སུ་སྒོས་ཕྱོད་བྱས་ནས་བང་
 ཀོང་མའི་རོར་བལྟས་ཤིང་། མི་ཐེ་མང་ཆེ་བ་ཐོད་བཙན་པོའི་ཆབ་འབངས་སུ་
 རྒྱར་ནས་ཐོད་སིལ་བུའི་སྐབས་བར་དུ་མདོ་སྐྱབ་ཐོད་འབངས་ཀྱི་ཁྱོད་དུ་འ་ཁའི་
 རིགས་རྒྱད་དང་ཆོ་བ་ཡོད་པར་འདུག དེ་ལས་བྱུང་ཤས་ཤིག་དེར་གི་མཆོ་
 ཐོན་དང་དབང་རིམ་ས་ཆར་གནས་གཞི་བཟུང་ཐོག་རང་རིགས་ཀྱི་བྱུང་ཆོས་
 དང་གོམས་གཤིས་མ་འཇུག་བར་ལུས་པ་དེར་སང་གི་ཉོན་རིགས་ཡིན་པར་
 བཤད་ལ། ཁ་ཤས་ནི་རྒྱ་དང་མི་ཉག་གི་ཡས་སུ་བེམ་པར་རྒྱར་པ་ལགས་སོ། །

དེ་ལྟར་ཐོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ཁྱིང་བའི་སྐབས་སུ་འབྲལ་དུ་མི་རྒྱུང་བའི་ཆ་ཤས་
 སམ་རྒྱལ་ཐུན་ཉུ་བུའི་རྒྱལ་འདི་ནམས་ཀྱང་ཤེས་རྒྱ་གལ་ཆེན་ཞིག་ཡིན་པར་

བསམས་ཏེ། རང་གིས་མཐོང་ཐོས་སུ་གྱུར་པའི་བོད་ཡིག་ལོ་རྒྱུས་གཞི་བྱས་
 རྒྱུ་ཡིག་ཚང་འགའ་རེས་ཁ་བསྐྱངས་ཏེ་རོ་སྒྲོན་ཙམ་དུ་སྒྲུས་པར་བྱས་ཅིང་།
 ཞིབ་དུ་དཔྱད་འདོད་ན་བོད་རྒྱུ་ཡིག་ཚང་རྒྱུ་ཡིག་གི་«རྒྱུ་ཡིས་
 ཉན་གྱི་ལོ་རྒྱུས་»ཞེས་པའི་དཔེ་ཆ་སྐད་ལ་བལྟ་བར་བྱའོ། །

ཉན་གྱི་ལོ་རྒྱུས་

དང་པོ། བཅན་པོའི་གདུང་རྒྱུད་ཀྱིས་ཉེ་ཕྱགས་གཉིས་པུང་དགར་
 ལངས་པའི་ཚུལ་ནི། དེའང་རྒྱུར་བཅན་པོ་ཁྱི་གཙུག་ལྷེ་བཅན་སྤྱི་མཆོད་ཀྱི་
 རིང་ནས་བཟུང་བོད་ཀྱི་རྒྱ་ཆོག་ས་ཉིང་གལ་རིམ་འགལ་བ་དང་ཆོས་ལུགས་བར་
 ཀྱི་འཐབ་ཆོད། རྒྱ་ཆོག་ནང་ཁུལ་དུ་མིང་དབང་འཕྲག་རེས་སོགས་འགལ་བྱ་
 ཆོག་འཛིང་ཆེ་བར་རྒྱུར་པ་བཅས་ཀྱིས་བོད་ཆེན་པོའི་རྒྱལ་ཁབ་རྩ་བ་ནས་འཇིག་
 པའི་རྒྱ་ཁྱབ་ནའང་། ཆོས་སྤྱོད་ཁམས་སིལ་བྱར་འཁོར་བའི་རྒྱུན་ལ་རང་
 རེའི་ཆོས་འབྱུང་དང་དེབ་ཐེར་རྣམས་སྤྱོད་སྤྲུལ་གྲགས་ཆེ་བ་ནི། བཅན་པོ་ཁྱི་
 དར་མ་ཕུ་དུམ་བཅན་བཀྲོངས་རྗེས་ཀྱི་རྒྱ་ལོ་843ལ་བཅུན་མོ་རྒྱན་མ་ཆེ་སྤྱང་
 བཟའ་ལ་སྤྱས་ཤིག་འབྱུངས་པས། དེ་བཅུན་མོ་ཆེན་མས་འཕྲགས་པར་
 དོགས་ནས་ཉིན་དགར་རིང་ཉི་མས་བསྐྱུངས་ཤིང་མཆོན་མོ་རིང་མར་མའི་འོད་
 ཀྱིས་བསྐྱུངས་པས་ན་མཆོན་དུའང་འོད་སྤྱང་ཞེས་སོགས་པ་དང་། དེའི་ཆེ་
 བཅུན་མོ་ཆེན་མ་སྤྱོད་ནས་བཟུང་གྱུར་རང་ཉིད་ལ་མངལ་ཆགས་ཁུལ་བྱས་ཏེ།
 གཞན་གྱི་ཁྱེའུ་ཞིག་ཉོས་ནས་ང་ལ་མདང་རུབ་སྤྱེས་སོ་ཞེས་བསྐྱུང་པས། རྒྱ་
 འབངས་རྣམས་ཀྱིས་མདང་རུབ་སྤྱེས་པའི་སྤྱུ་གུར་ཁོན་སོ་རྒྱུར་འདུག་ཅེས་ཡིད་
 མ་ཆེས་གྱུར་བཅུན་མོ་ཆེན་མའི་གཙོ་འཁོར་དབང་ལྷགས་ཆེ་བས་ཡུམ་ཆེན་མའི་
 བཀའ་བརྒྱན་དུ་རྒྱག་ཟེར་ནས་མཆོན་ལའང་ཡུམ་བརྒྱན་ཞེས་གྲགས་པ་སོགས་
 བཤད་ལ། དེར་བརྟེན་བོད་ཀྱི་དེབ་ཐེར་དང་ཡིག་ཆ་ང་པལ་ཆེ་བར་སྤྱ་མ་
 བཅན་པོའི་གདུང་རྒྱུད་འབྲུལ་མེད་ཡིན་གཤིས་ཀྱིས་མངའ་བདག་འོད་སྤྱང་
 ཞེས་འཁོད་ལ། ཕྱི་མ་གདུང་རྒྱུད་རྒྱན་མར་བསམས་ནས་ཁྱི་ལྷེ་ཡུམ་བརྒྱན་
 ཞེས་མཆོན་ནས་འཛིན་མོད། བོད་སྤྱི་རབས་ལོ་རྒྱུས་སྤྱི་བར་སྤོབས་པ་མཐོ་
 བའི་དཔའ་བོ་གཙུག་ལག་སྤོང་བས། “...ཡུམ་བརྒྱན་གདུང་རྒྱུད་མ་ཡིན་
 པར་གྲགས་ནའང་རྗེ་ཆོན་དགུ་བོ་པལ་ཆེར་ཡུམ་བརྒྱན་ཡིན་ལ་གདུང་རྒྱུད་མིན་
 བ་རྗེའི་སོ་ཁ་གཉོར་བར་མི་འབྱུར་བས་ཆེན་རྒྱུ་ཀྱི་སྤྱས་གཉིས་གདུང་རྒྱུད་ཁྱུང་

མེད་ཏུ་སྒྲུབ་ལ་ཡི་གེ་དེ་དག་གྲུབ་འོད་སྒྲུབ་ལ་ཞེན་པ་རྒྱུ་མཉམས་ཀྱིས་གྱིས་པར་བཤད་
 རོ” ཞེས་དགག་སྒྲུབ་ཀྱིས་གསུངས་པ་དེ་ནི་དོན་ལ་གནས་པར་བསམས་ཏེ།
 ཏུས་མྱིས་བཅན་པོའི་གདུང་རྒྱུད་བར་སྤྱིད་དབང་ཚོད་པའི་འཐབ་འཁྲུག་བྱས་
 མཐར་འོད་སྒྲུབ་གི་རྒྱུད་པ་རྒྱུ་མཉམས་ལྷལ་མཐའ་མངའ་རིས་ཚུགས་སུ་འབྱུངས་པ་
 དང་། མྱིས་དེ་ནས་བརྟན་པ་མྱི་དར་གྱི་ཡོ་ལང་བསྐྱས་པར་བརྟེན་བཤད་རྒྱུ་
 འདི་ཡང་ཐོག་མར་ཆོས་འབྱུང་རྒྱུ་མཉམས་སུ་བསྐྱགས་པ་ཡིན་མོས་ཆེ་ལ། རྒྱུ་
 ཐང་ཡིག་ཏུ་ཡུམ་བརྟན་མཆིས་པ་བཟའི་གཅེན་པོའི་སྐུ་ཡིན་པར་བཤད་ཀྱང་
 དེ་སྒྲུབ་གང་ལ་བརྟེན་པ་འཆོས་དགོས་པར་འདུག གང་ལྟར་གདུང་རྒྱུད་
 བདེན་རྒྱུ་གང་ཡིན་དང་སྐུ་གཉིས་ཀྱི་མཆོན་ཐོགས་སྐྱལ་ཡང་གཅིག་འོད་
 ཀྱིས་བསྐྱུངས་པ་དང་གཅིག་བཀའ་བརྟན་ཏུ་བརྟུག་པའི་རེས་པ་མེད་ཀྱང་།
 ཆོག་དོན་འདི་དག་གི་འགྲུལ་ལས་སྐབས་དེའི་དབང་རྒྱུར་གྲལ་རིམ་ནང་སྐུ་ཡི་
 འགལ་རྒྱ་དང་སྤྱིད་དབང་འཕྲོག་རིས་བྱས་པའི་འཐབ་ཚོད་ཀྱི་གནས་ཚུལ་དེ་མ་
 རྒྱུ་ཆོག་གིས་མཆོན་པ་ཡིན་ནོ། །

དེ་ལྟར་སྐུ་སྐུ་ཀྱིས་དེ་གཉིས་སྐུ་ན་རྒྱུར་བར་བརྟེན་ནང་སྐུ་ཏུ་བརྟེན་མོ་
 གཉིས་དང་དེའི་ཚུགས་སུ་སྐུར་པའི་རྫོན་པོ་རྒྱུ་མཉམས་བཅན་པོའི་གདུང་རྒྱུད་
 འཛིན་པའི་ཐད་ལ་མ་འཆམ་པར་འགལ་བ་དང་འཐབ་ཚོད་བྱུང་བ་ཡིན་ཏེ།
 «ཆོས་འབྱུང་མཐུན་པའི་དགའ་སྟོན་» ཏུ་ “དེ་ནས་བརྟན་མོ་གཉིས་ས་མའི་
 ཚུགས་རྫོན་འབངས་ཐ་དད་ཀྱིས་བབྱང་ཕྱི་ཡུམ་བརྟན་གྱིས་དབྱ་ཏུ། འོད་
 སྒྲུབ་གིས་གཞི་ཏུ་བབྱང་ནས་དབྱ་གཞི་འཁྲུག་པ་བྱས། དེའི་ཚུགས་ཐོད་ཡུལ་
 ཕལ་ཆེར་ལ་བྱུང་ཕྱི་ཡུམ་གྱི་རེ་རེས་ཡང་ཆེ་སྤྱིད་རྒྱུར་སྤྱིད་མང་ཆོན་ཏུ་ཆོན་
 གསེར་པ་གཡུ་པ་ཤ་བཞན་ཅམ་ (ཅམ) བཞན་ཞེས་ཕྱི་གཉིས་གཉིས་སུ་ཆད་དེ་
 “ཚོད” ཅེས་འཁོད་པ་བཞིན་བརྟན་མོ་རྒྱུན་མའི་འཁོར་གྱི་རྫོན་པོ་སྐུར་ཞིག་གིས་
 འོད་སྒྲུབ་ཡུམ་སྐུས་ལ་བྱུང་སྐུར་བྱས་ཏེ་སྤྱིད་དབང་འཛིན་བསམས་པ་དང་།

ཆེན་མའི་འཁོར་གྱི་སྒྲོན་པོ་སྒྲོན་ཞིག་གིས་ཡུལ་བརྟན་ཡུལ་ཕྱི་རྒྱལ་རྒྱ་ཡངས་
 བས་བཅན་པོའི་རྒྱུད་འཛིན་རྒྱུ་འདི་དེ་བ་བཅངས་པར་བརྟེན། བཅན་པོའི་
 གཏུར་རྒྱུད་སྒྲིགས་ཁག་གཉིས་ཀྱི་ཆད་དེ་ཕན་ཚུན་བར་སྤར་དབྱར་གྱུར་ནས་
 འབྲུག་ལོང་བྱས་ཏེ། འོད་སྤང་གི་སྒྲིགས་རྣམས་ཡུལ་གྱུར་ཏེ་གཡོ་རྒྱ་ཉེ་དེར་གི་
 རྩ་ཁའི་ཡུལ་གྱི་རྣམས་བབྱར་ཉེ་གནས་པ་དང་། ཡུལ་བརྟན་སྒྲིགས་གིས་དབྱ་
 རྒྱ་ཉེ་དེར་གི་རྩ་ས་གཙོས་པའི་ཉེ་འཁོར་གྱི་ཡུལ་ཕལ་ཆེར་བབྱར་ཉེ་བཅན་པོའི་
 རྩལ་རྒྱ་བསྐྱད་པས། ཕན་ཚུན་བར་དམག་འབྲུག་སྤར་ལས་ཆེ་བའོ་རྒྱས་ཉེར་
 “དབྱ་གཡོ་འབྲུག་པ” ཞེས་འཁོད་པ་རྩར་ཡོ་རོ་མང་པོའི་རིང་བརྒྱལ་པས།
 མཐར་སྒྲིགས་གཉིས་ཀས་ཕམ་ཁ་དང་གྱོར་གི་ཆེན་པོ་ཁྲུང་ཏེ་ཐོད་བཅན་པོའི་
 གཏུར་རྒྱུད་དེ་ཡུལ་ཉེ་ཆེ་རྒྱར་མང་པོར་གྱུས་ཏེ་ཐོད་ཡུལ་སྒྲིགས་ཀྱན་རྒྱ་སེལ་
 བྱར་འཁོར་རོ། །

གཉིས་པ། འབངས་མིས་གྱེན་ལོག་བྱས་ཏེ་ཐོད་ཁམས་ཕྱིར་འབྲུག་
 ལངས་པའི་རྒྱལ་ནི། དེ་ཡང་བཅན་པོའི་གཏུར་རྒྱུད་རྣམས་ནང་ཁུལ་རྒྱ་མིན་
 དབང་འཕྲག་རེས་བྱས་ཏེ་འཐབ་འབྲུག་ཕྱིད་བཞིན་པའི་ཆེ། ལྷོ་མོ་857ནས་
 བབྱར་ཡུལ་མདོ་རྒྱུད་སྒྲིགས་ཀྱི་མགོ་བསྐྱར་ས་ཏེ་ཐོད་ཁམས་ཕྱིར་ས་ལ་འབངས་
 གྱེན་ལོག་གམ་ཁེང་ལོག་བྱ་བ་^①ཉེ་བཅན་གཡོག་དང་ཁིང་པའི་འོས་ལངས་ཆེན་པོ་
 བྱར་བ་ཡིན་ཏེ། «མཁས་པའི་དགའ་སྒྲོན» ཏུ་“བཅན་པོ་གཉིས་ལོ་ཉེར་
 གསུམ་རེ་ལོན་པའི་ས་སྐྱར་ནས་བབྱར་ཉེ་འབངས་གྱི་ཁེང་ལོག་རྣམས་རིམ་པར་
 བྱར་ཉེ་དེ་ཡང་བར་སྤར་གི་བྱ་གཅིག་ལ་ཀྱན་རུབ་པ་མཐོང་བ་ལ་དཔེ་བྱས་དང་
 པོ་དབངས་ཁོ་བཞེར་ལོགས་ཉེར་གིས་ལག་དཔོན་བྱས་ཏེ་མདོ་ཁམས་སྤྱི་ཁེང་
 ལོག་བྱས། དེ་ནས་དབྱ་རྒྱར་འགོ་སྤྱོད་འབྲུགས་པ་ལ་བརྟེན་ནས་དབངས་

① འབངས་ནི་མི་མེར་དང་ཁེང་ནི་བཅན་གཡོག་ལ་ནི།

(དབངས)ལོ་ཕོ་ལོ་རྒྱུད་གིས་ལག་དཔོན་བྱས་ཏེ་ཁོང་ལོག་དེ་ནས་གཤེས་ཀྱི་
 རང་རྩེ་གསལ་སྟེ་བཅན་གྱིས་དཔོན་གཡུ་སྟེ་བསད། རི་མགུལ་ལ་ཡུར་བ་
 བཅོས། འཕེ་བཟའ་འ་མོ་རྒྱུད་བཅན་མོར་མ་གསུམ་(བསུམ)པས་དེས་རི་
 མགུལ་ལས་མི་མགུལ་གཙོད་པ་སྤྲ་ཞིས་སྤྲས་ཏེ་མཆིམས་ཀོང་མི་རྒྱག་གིས་ལག་
 དཔོན་བྱས། ཏར་གའི་མེ་ཏོག་སྟོད་ལ་འཆར་བ་བཟླ་བར་བཟླད་ནས་འོད་
 འབར་ཁོང་སྟོག་དུ་གྲགས་པ་བྱས། དེ་ནས་ཀོང་ཡུལ་གྲེས་སྟེ་འཕེ་མོའི་གཤོ་
 རྒྱས་པའ་མོ་”ཞེས་སྟགས་བཀོད་པ་བཞིན་སྟག་མར་མདོ་སྟོད་ཀ་རྒྱའི་སྟགས་
 བས་འོས་ལངས་བྱས་ཏེ་རིས་བཞིན་བྱང་མཐའི་ཤ་རུ་དང་སྟོའི་འབྲུག་རྒྱའི་རྒྱུད་
 གྱི་ས་ཁུལ་ཀུན་ལ་བྱུང་ཅིང་། རྒྱ་ལོ་869ལ་ཁམས་ཆབ་མདོ་སྟགས་ནས་དབས་
 ཁོ་བཞེར་ལགས་སྟེང་བྱ་བས་མགོ་བྲིད་ནས་འོས་ལངས་གྱི་དབྱང་ཆོགས་ཤར་
 བས་བྱུང་དུ་བསྐྱོད་ཅིང་ལམ་བར་ཀུན་ནས་བྱེན་ལོག་བྱས་ཏེ་སོང་ལ། དབས་
 གྱི་སྟེ་སར་འཕོ་སྤྲས་དུས་རྒྱུད་གཞིས་འབྲུག་ལོང་ཡུན་རིང་བྱས་པར་བརྟེན་
 དབས་ལོ་ཕོ་ལོ་རྒྱུད་མེད་བས་མགོ་བྲིད་ནས་འོས་ལངས་བྱས་ཤིང་། རྩ་ཁ་
 སྟགས་ནས་འཕེ་བཟའ་སྟེ་དངས་ནས་ཁོང་བཟླ་བདག་པོ་ཞང་རྩེ་གསལ་སྟེ་
 བཅན་གྱི་མགོ་བཅད་པར་གྱུར་ལ། ཀོང་པོའི་སྟགས་ནས་མཆིམས་ཀོང་མི་
 རྒྱག་གིས་མགོ་བྱས་འོས་ལངས་བྱས་པ་ཡིན་ནོ། །ལར་རབས་འདིའི་འོས་ལངས་
 བོ་གཞི་རྒྱ་ཆེ་ལ་ཙུ་འབྲུགས་ཕན་པ་དང་ཤུགས་སྟེན་ཟབ་ལ་བྱུང་འབྲས་ཐོབ་པ་
 ཞིག་ཡིན་གཤིས་ཁོང་བཟླ་བདག་པོ་དང་བཀའ་བཀོད་རྒྱུད་འཛིན་ལམ་ལུགས་
 ལ་རྒྱུད་རྟེན་ཆ་ནན་སྟག་པར་མ་ཟད། བ་ན་པོད་བཅན་པོ་གོང་མ་རྣམས་གྱི་
 བང་སོའི་ཤུལ་ཡང་མ་ལྷས་པར་བཟླག་པར་གྱུར་པ་ཡིན་ཏེ། «མཁས་པའི་
 དགའ་སྟོན་»དུ་“ཁོང་ལོག་ནས་ལོ་དགུ་པ་མེ་བྱ་ལ་ཤུད་པ་ལྷག་ཅེ་སྟགས་བཞིས་
 གྱིས་བྱས་ནས་བང་སོ་རྣམས་བཀོ་བཤའ་བྱས་པལ་ཆེར་བྱས་ཏེ། གཉགས་
 གྱིས་དོན་མཁར་མདའ་ཡི་བང་སོ་བྱས། །ཤུད་པུས་སེང་གེ་ཅན་གྱི་བང་སོ་

བྱས། །འབྲུལ་རྒྱལ་བར་སྔ་གིང་འཕྱུས་ཁུ་ཡིས་བྱས། །སྔ་བཞེར་སྟེ་བས་ཐོབ་སྟེ་
 འབྲུ་འཕྱེར་ལྟས། །སྔར་བཅན་འབྲོ་ཅིག་གཉིས་ཀྱིས་ཐོབ་སྟེ་ལྟས་” ཞེས་གསལ་
 བ་བཞིན་སྟེ་ལོ877ལ་འོས་ལངས་པ་ཤུད་པུ་སྟག་ཅེ་དང་གཉགས་གཉིས་ཀྱིས་
 མགོ་བྱས་ནས་སྟོ་ཁའི་ཐད་དུ་སྟེན་ཏེ་ཐོད་བཅན་པོ་རིམ་བྱོན་ན་མས་ཀྱི་བར་སྔ་
 བཞོ་བཤའ་བྱས་ཏེ་སྔ་སྔས་བྱས་ནས་བཤེག་པ་ལས། །ཁ་ཤས་མ་བྱས་པས་ལྟས་
 པར་བཤད་ཀྱང་དེ་དོན་དུ་མཐུན་མིན་ནི་ཕྱིས་ཀྱི་སྟག་འདོན་ལ་རག་ལས་སོ། །
 གང་ཉར་དེ་ཉར་ཕྱའི་དོན་རྒྱུན་མང་པོས་མཆོན་ཐོད་ཁམས་ཡོངས་ལ་བེང་འབྲུག་
 སྟར་བྱང་མ་སྟང་བ་རྒྱ་མཆོའི་རྩ་བས་བཞིན་དུ་ཡུལ་སྟོགས་ཀྱང་ལ་ལངས་པ་
 ཡིན་ནོ། །

གསུམ་པ། ཡུལ་མཐའི་སྔ་དམག་འབྲུག་སྟེ་ཐོད་ཀྱི་མངའ་ཐང་ཉམས་
 པའི་ཚུལ་ནི། དེ་ཉར་ཐོད་ཡུལ་དབུས་ཀྱི་བཅན་པོའི་སྲིད་དབང་འཕྱེར་ཞིག་
 ཏུ་སྔར་བ་དང་ཆབས་ཅིག་ཐོད་ཆེན་པོའི་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་མངའ་ཐང་དང་ཡུལ་
 མཐའི་སྔ་མཆོམས་ཀྱང་ཉམས་པར་གྱུར་ལ། སྟར་ཐོད་ཀྱི་མངའ་ཁོངས་སུ་
 གཉོགས་པའི་ཤར་མཐའི་ཡུལ་གྱི་མང་པོ་རྒྱའི་འོག་ཏུ་ཚུད་ཅིང་། ཐོད་ཀྱི་སྲིད་
 འོག་ཏུ་ཚུད་བའི་མི་རིགས་གཞན་པ་འ་ཞ་དང་འངང་པ་མི་ཉག་བཅས་ཀྱང་
 ཆབ་འོག་ནས་ཤོར་ཏེ་རང་མགོ་ཐོན་པ་བྱས། དེའང་རྒྱས་བསྟོད་པའི་ལོ་རྒྱུས་
 ཉར་ན། བཅན་པོ་སྲིད་པ་མ་བཞོངས་པའི་སྟེ་ལོ842ལ་མདོ་སྟོད་ཤར་མཐའི་
 ལྷུང་ཤན་སྟོགས་^① སྟེ་སྔ་མཆོམས་སྟང་བའི་ཐོད་ཀྱི་དམག་དཔོན་ཆེན་པོ་སྟོན་
 ཁོང་བཞེར་གྱིས་བཅན་པོ་བཞོངས་པ་དང་གཏུང་རྒྱུད་ཀྱི་སྟལ་གཉིས་ནང་
 འགལ་བྱང་བའི་གཏམ་ཐོས་འབྲུལ། ཁོས་འབྲུམ་དམག་གཅིག་ཉག་བྲིད་དེ་
 ཡུམ་བརྟན་སྟོགས་དང་འབལ་འདོད་ཀྱིས་རུབ་ཏུ་བསྟོད་པ་དང་དེར་དབུས་

① དེ་དགེ་གན་ལུ་ཞིང་ཆེན་གྱི་ཐུ་རྒྱུན་ཡིན་པར་བཤད།

རྩོགས་ཀྱི་དམག་སྤྱི་ཆེན་པོ་ཁང་གསལ་བྱ་བ་ལ་གཙོ་བྱས་ནས་དབུས་པ་དང་
 ལྷམ་པ་འ་ཁ་བཅས་ཀྱི་དབྱར་དྲངས་ནས་སློན་ཁོང་བཞེར་དང་གཡུལ་འབྱེད་
 དྲག་པོ་བྱས་པས་དབུས་དམག་པམ། སློན་ཁོང་བཞེར་གྱིས་འཐབ་སྒྲིལ་
 དམག་རྒྱལ་རང་གི་དབྱར་ལྷམ་ལྷ་བཅུག་སྟེ་སྤྲུལ་པའི་འབྲུམ་དམག་བཅུ་ལྷག་
 རྒྱུར་ཞིང་སྟོབས་ཤུགས་ཆེ་བར་བྱུང་། དེའི་ཆེ་མདོ་སྤྲད་སྟོ་ཆར་ཚྭ་གསལ་ལྷ་པོ་དང་
 ཀྱི་སློན་ཆེན་པོ་ཁང་པེ་པེ་བྱ་བ་སྟོབས་ཤུགས་ཆེ་བ་ཞིག་ཡོད་པ་དེ་སློན་ཁོང་
 བཞེར་དབུས་བསྟོད་ལྟེ་རྒྱུར་བཀག་རྒྱའི་ཚུལ་དུ་སོང་བྱུང་། ཡང་ཁོས་སློན་
 ལ་དེ་བསྐྱུག་དགོས་བསམས་ནས་དམག་འཐབ་བྱས་ཀྱང་ཁང་པེ་པེ་ནི་སྤྲོ་རིག་
 ལྷན་པ་ཞིག་ཡིན་སྟབས་ཐབས་ཀྱི་སྟོན་སློན་ཁོང་བཞེར་གྱི་དམག་པམ་ཅིང་ཁོ་
 ཡང་འཛིན་ཉེན་བྱུང་། ལྷ་ལོ་844ལ་སློན་ཁོང་བཞེར་གྱིས་བསྐྱར་དུ་དབྱར་
 བསྐྱུས་ནས་པན་ཚུན་བར་དམག་འབྲུག་ལན་མང་བརྒྱབ་ཀྱང་རྒྱལ་པམ་འབྱེད་
 མ་བྱུང་བས། དེ་ལྷན་ཚྭ་གསལ་གཉི་གས་མ་ཅིང་རྒྱ་པོའི་རྒྱད་དུ་ལོང་ཞི་བྱ་ལྷག་
 ལ་འབྲུག་པ་བྱས་པས་ཡུལ་མི་རྒྱལ་མ་ཐབ་འབྲུག་གི་རྩལ་བསྐལ་ནང་དུ་མི་འཆོ་
 ཐབས་མེད་བྱུང་འདུག

སློན་ཁོང་བཞེར་དང་ཁང་པེ་པེ་གཉིས་ཀྱིས་མདོ་སྤྲད་དུ་ཐིང་འབྲུག་ལྟེ་
 པའི་སྐབས་དེར་བྱང་མཐའི་གཙུག་ལྷན་དེར་གི་ཀན་སྤུ་རུན་ཏོང་རྫོང་གི་ཡུལ་མི་
 གང་དུ་ཁྱེ་ཁོ་བྱ་བར་(張儀卿) རྒྱ་རིགས་སོགས་མི་རྒྱལ་ཀྱི་རྒྱབ་སྐྱོར་ཆོད་
 པར་བཞེན། ཁོས་གྲུ་མི་རྒྱལ་མགོ་བསྐྱུས་ནས་པོད་ལ་རོ་ལོག་བྱས་ཏེ་གཙུ་
 རྒྱུར་བའི་པོད་ཀྱི་དམག་དཔོན་དག་གྱུར་སྟེ་ཐབས་མེད་པར་རིང་དུ་རྒྱལ་ལ།
 གང་དུ་ཁྱེ་ཁོ་མིས་མི་མངགས་ཏེ་རུབ་བྱང་གྱུ་ཁག་བཅུ་གཅིག་གི་ས་རིས་ཁྱེར་
 བས་ཐང་རྒྱལ་པོར་སློ་དཀར་བྱས། ཐང་གོང་མས་གྱུར་གང་དུ་ཁྱེ་ཁོ་ལ་སྤ་
 གཞུག་དུ་དཔོན་གནས་དང་ཐབས་སོགས་བསྐལ་ཏེ་ཡུལ་གྱི་མགོ་དཔོན་དུ་
 བསྐོས་ལ། དེ་ནས་བཟུང་པོད་བཅན་པོས་ལོ་རྒྱུ་ལྷག་ལ་དབང་བྱུར་

བའི་ཉི་མེ (河 西) ནང་ཡུང་པོ་ཕུ (陇 右) ས་ཁྲལ་རྣམས་སྤྱར་ཡང་རྒྱུ་
 རིག་ཏུ་ཤོར་བས་ཐོན་ཆེན་པོའི་མངའ་བའ་ཆེས་ཆེར་གྱི་བར་ཡུར་པ་རྟེ། ལྷོར་
 རྒྱབས་དེར་ཐོན་བཅན་པོའི་རྒྱུད་པ་རྣམས་ནང་འབྲུག་ཡུར་རྟེ་སོ་སོར་ཆད་པ་
 ནང་མདོ་དབུས་ཁམས་གསུམ་ཏུ་ཁྱིམ་པོའི་འོས་ལངས་བྱས་པ་དང་། ཡུལ་
 མཐའི་སོ་སྤང་གི་དམག་དཔོན་རྣམས་ཡུར་ཐན་ཚུན་འབྲུག་ཁོང་གི་ནང་ཏུ་
 རྒྱགས་པས་རང་གི་མཐའ་མཆོམས་ཤོར་བ་བཅས་རྒྱ་རྒྱུན་འདི་དག་གིས་བཅན་
 པོ་ཤོང་མ་རྣམས་ཀྱིས་བདག་གིར་བཟུང་བའི་ཐོན་ཆེན་པོའི་སྲིད་ཁོངས་ཅ་བ་
 བས་ཉམས་པར་ཡུར་ཅིང་། ཐོན་ཡུལ་ཁ་བ་ཅན་གྱི་རྒྱུངས་འདི་ལ་ཏུས་ཡུན་
 རིང་ཐོར་གཅིག་ཡུར་དང་སྤྱི་རྗེ་མེད་པར་ཡུལ་གྱི་བཅད་བཟུང་གི་རྣམ་པས་སེལ་
 བྱར་གནས་པ་ཡིན་ནོ། །

བཞི་པ། ཡུལ་དེར་རྗེ་དཔོན་ཡུར་རྟེ་ཡུལ་གྱི་བཅད་བཟུང་བྱས་པའི་
 རྒྱལ་ནི། དེའང་ཐོན་བཅན་པོའི་གཏུང་རྒྱུད་ནང་ཁྲལ་གྱི་འགལ་རྒྱས་འབྲུག་
 པ་ལངས་པ་དང་འབངས་གྱུན་ལྷག་ཡུར་བ་དང་མཐའི་སོ་མཆོམས་ཉམས་པ་
 བཅས་ཀྱིས་ཐོན་ཆེན་པོའི་རྒྱལ་ཁབ་ཅ་གཏོར་བྱས་ཤིང་། ཐོན་རྗེའི་རྒྱུད་པ་
 རྣམས་ཡུར་ལ་ཡུང་ཏུ་བཟུང་དེ་ཐོན་ཡུལ་ཚུགས་ཀྱན་ལ་གྱེས་ནས་ཡུལ་གྱི་ཆེ་
 རྒྱུང་འགའ་རེ་བདག་ཏུ་བཟུང་རྟེ་བྱས་པ་དང་། གཞན་ཡང་འོས་ལངས་རྒྱལ་
 མཁན་གྱི་མགོ་གཙོ་རྣམས་ཀྱིས་ཡུར་ཡུལ་རྗེ་དང་བཅན་མཁར་རེ་བཟུང་ནས་
 གནས་ཡོད་པ་ནི། «ཐོན་གྱི་ལོ་རྒྱུས་ཆེན་མོ»^① ལུ་བར་“གཙང་ལྷ་ཡུད་ར་ལྷ་
 ཡིས་ལྷ་བ་བྱས། ལྷོ་མ་པ་ལྷ་ཆེ་བཅན་པའི་མཁར་ལ་བཞུགས། །འགྲོ་དང་ཅག་
 རོ་གཉིས་ཀྱིས་མ་ཟུར་བྱས། །གཙང་ལྷ་ཡུལ་ཏུ་རྗེ་དཔོན་ཆེན་གཅིག་.....
 ཆགས། །ཁ་རག་རྒྱུང་བཅན་ལྷ་ཡིས་ལྷ་བ་བྱས། །འབྲང་མཁར་ཕྱེ་བཅན་

① རྒྱ་ལོ་རྒྱུས་ཆེན་མོ་འབྲུག་གསུང་རྒྱུང་གི་གསུང་དཔེ་མ་མཐོང་།

བཅོམ་པའི་མཁར་ལ་བསྟེན། །བྱང་དང་སྤང་གིས་མ་སྤྱར་བྱས་ནས་ནི། །རུ་
 མཆེན་གཞུ་སྟེར་རྗེ་དཔོན་ཆོན་གཅིག་ཆགས། །ཐང་ལྟ་ལ་བཞུར་ལྟ་ཡིས་ཁྱེ་
 བ་བྱས། །ཟླ་དང་དོམ་པ་བཅོམ་པའི་མཁར་ལ་བསྟེན། །སྟོ་དང་མ་ཡིས་མ་སྤྱར་
 བྱས་ནས་ནི། །འཕན་ཡུལ་ཟ་གང་རྗེ་དཔོན་ཆོན་གཅིག་ཆགས། །ཡར་ལྟ་ཤམ་
 སྟོ་ལྟ་ཡིས་ཁྱེ་བ་བྱས། །སྟོ་མོ་ཡར་ཅེ་མར་ཅེ་གཉིས་ལ་བསྟེན། །མཆེན་མས་
 གཉགས་གཉིས་ཀྱིས་མ་སྤྱར་བྱས་ནས་སྟེ། །ཡར་ལྟ་སྟོ་དུ་རྗེ་དཔོན་ཆོན་
 གཅིག་ཆགས། །གཏམ་ལྟ་སྟོན་དགུ་ལྟ་ཡིས་ཁྱེ་བ་བྱས། །བྱ་ཆང་གྱང་སྤང་
 བཅོམ་པའི་མཁར་ལ་བསྟེན། །སྟེ་བ་ཤུད་བྱས་མ་སྤྱར་བྱས་ནས་ནི། །གཏམ་
 ཡུལ་སྟོ་བྱག་རྗེ་དཔོན་ཆོན་གཅིག་ཆགས། །འཆོས་ལྟ་དཔོན་པ་ལྟ་ཡིས་ཁྱེ་བ་
 བྱས། །ཤུ་གྱུད་ཅོ་མཁར་བཅོམ་པའི་མཁར་ལ་བསྟེན། །ཁྱེ་གཉགས་གཉིས་
 ཀྱིས་མ་སྤྱར་བྱས་ནས་སྟེ། །འཆོས་སྟེ་རྗེ་དཔོན་ཆོན་གཅིག་ཆགས་སོ་སྟེ། ... །
 དེ་ལྟར་རྗེ་དཔོན་རྗེ་ཆོན་ལྟ་པ་དགུ། །ཆོས་འཁོར་སྟེན་དུ་རྗེ་ལྟ་(ལྟ་)གཅིག་
 དང་བཅུ། །ལྟ་ཡིས་ཁྱེ་བ་བྱས་ནས་ཆགས་པ་ཡིན། །” ཞེས་སྟགས་འབྱུང་བ་
 «མཁས་པའི་དགའ་སྟོན»དུ་དྲངས་ཡོད་པ་བཞིན་ཆོག་འབྱུང་ངོ་གདོང་དུ་ལྟ་
 སྟེ་ལྟ་སྟེ་ལྟ་ཡང་དོན་དུ་བོད་དབྱས་གཙང་གཙོས་པའི་ཡུལ་གྱི་ནམས་སྟེ་
 དཔོན་རྗེ་ཆོན་ལྟ་དགུ་འཕམ་ཆོན་པ་བཅུ་ཅམ་སྟེ་བ་ཤེས་ལ། དེས་མཆོན་
 སྟེ་མས་དེས་ཡུང་པ་དེ་ལ་རྗེ་དཔོན་དེ་དང་སྟེ་དཔོན་དེ་ལ་བཅོམ་སྟེ་དེ་ཞེས་པ་
 ལྟར་བཅོམ་པའི་རྒྱད་པ་དང་འོས་ལངས་བྱེད་མཁན་གྱི་མགོ་གཙོ་བཙས་ཀྱིས་
 ཡུལ་སྟེ་བཅོམ་མཁར་དེ་དེ་བཟུང་སྟེ་གནས་ཡོད་པར་མངོན་ལ། ཆོས་སྟོབས་
 གྱི་རྒྱལ་རྒྱད་ནི་མང་ཆེ་བ་སྟེད་སྟེད་བར་གསུམ་དུ་ཆད་པར་སོང་བ་ཡིན་ཏེ།
 «མཁས་པའི་དགའ་སྟོན»དུ་ “མངའ་བདག་འོད་སྟངས་སྟེ་པོ་དཔལ་འཁོར་
 བཅོམ། །ལྟ་ཁང་འགའ་བཞེངས་སྟེ་གཉགས་ཀྱིས་བཀྲོངས། །དེ་སྟེས་
 མཆོད་གཉིས་སྟེད་གྱི་སྟོགས་སྟེ་བྱོན། །མངའ་རིས་བསྟོར་གསུམ་ལ་སྟགས་”

མངའ་མཛད་དེ། །སྟོན་ཏུ་རྒྱལ་སྤྱིམས་ལྷ་ཅམ་ཆགས་ཞེས་གྲགས། །དེ་ཡི་
 གདུང་རྒྱུད་འགའ་ཞིག་སྟོན་ཏུ་ཆད་། །མདོ་སྟོན་ཅིང་ཁོའི་ཡུལ་ཆེན་མངའ་
 མཛད་པས། །སྟོན་ཏུ་རྒྱལ་སྤྱིམས་ལྷ་ཅམ་ཆགས་སོ་སྟོན། །བར་ཏུ་དབུས་
 གཙང་ཏུ་བཞེས་ལ་བྱས་ལྟར། །ཡུལ་བཅན་འོད་སྟེང་ལས་གྱེས་རྩེ་སྟོན་ནི། །
 ཡུལ་གྱི་རེས་ཡང་མང་ཏུ་གནས་པར་བྱས། །" ཅས་སོགས་བཞོད་པ་བཞེན་
 མངའ་བདག་འོད་སྟེང་གི་སྟེན་དཔལ་འཁོར་བཅན་འབངས་གྱིན་ལོག་ནང་
 གཉགས་ཀྱིས་སྒྲ་བཞོངས་པས་དེའི་གདུང་རྒྱུད་ནམས་དབུས་གཙང་ཁུལ་ཏུ་
 སྟོན་ཐབས་མེད་པར་སྟོན་མངའ་རིས་དང་སྟོན་མདོ་ཁམས་སོགས་ས་མཐར་
 བྱོས་བྱོལ་བྱས་ཏེ། སྤྱིས་དེ་དག་ནས་མངའ་ཁོངས་རེ་བཟུང་སྟེ་རྒྱལ་སྟོན་
 བཅུགས་པས་མངའ་རིས་དང་མདོ་སྟོན་རྒྱལ་རྒྱུད་ནམས་བྱོན་པ་དང་། ཡུལ་
 བཅན་གྱི་རྒྱུད་པ་ཡར་བྱུང་དང་ལྷ་ས་བཅས་སྤྱ་འཁོར་ཏེ་ཡུལ་པས་དེ་ཆོས་གྲང་
 ཡུལ་སྟེ་རེ་བཟུང་སྟེ་དབང་བྱས་པས། དེ་རིགས་ཀྱི་རྒྱལ་རྒྱུད་སོགས་བྱོན་པར་
 བཞེན་པོད་ཁམས་སྤྱ་སྟེང་ཡང་རྒྱལ་སྟོན་སྤེལ་མ་འགའ་བྱུང་ལ་དེ་ནམས་འོག་ཏུ་
 འཆད་པར་བྱའོ། །

དེ་སྟོན་སྟེར་རྒྱལ་བཅན་པོ་རྒྱལ་རབས་ཞེ་གཞིས་དང་སྟོང་བཅན་སྐམ་
 པོས་བོད་གཅིག་གྱུར་གྱི་རྒྱལ་ཁབ་བཅུགས་ནས་བཅན་པོ་གདུང་རབས་དགྲ་
 དང་མི་ལོ་ཞེས་བརྒྱ་ལྷག་ཏུ་དབང་རྒྱུར་བའི་བོད་ཆེན་པོ་བཅན་རྒྱལ་པའི་སྟོན་
 དབང་གི་མཐུག་རྫོགས་ཤིང་། འདི་ནས་བཟུང་བོད་ཁམས་གཅིག་གྱུར་མེད་
 པར་ཁ་བྱས་བཅད་བཟུང་གི་དུས་སྤྱི་བསྟེན་པས་མ་ཟད། བོད་ཆེན་པོ་ཞེས་
 པའི་མིང་དེ་འང་གོ་དོན་འགྱུར་ཁིང་བོད་ཡུལ་ཀུན་ལ་སྟོན་མངའ་རིས་དང་བར་
 དབུས་གཙང་སྟོན་མདོ་ཁམས་ཞེས་འབོད་པ་ཀུན་གྱིས་མཚུན་གསལ་ལྟར་རེད།

གཞན་ཡང་སྐབས་འདིར་རྒྱའི་པོ་རྒྱལ་མང་པོར་ཉི་ཞེ་སོགས་བོད་རྒྱའི་
 མཐའ་མཆོམས་ཀྱི་ཡུལ་གྱི་སྟེང་བོད་ཀྱིས་བཟུང་བ་ནམས་རྒྱལ་པོར་རྩལ་ཐང་

རྒྱལ་ཁྲིམ་ཁྲིམ་པ་(收 復) ཞེས་མ་གཞི་རྒྱུ་ལྷན་པ་ཁོངས་ཡིན་པ་ལྟ་བུར་བཤད་
 ཅིང་། དེ་མཚུངས་ཤོད་ཀྱིས་ཡུལ་ཚོད་དམག་འབྲུག་བརྒྱབ་པ་ན་མས་བཅན་
 འཛུལ་གྱི་རང་བཞིན་དང་རྒྱལ་དམག་འབྲུག་བྱས་པ་དྲང་བདེན་གྱི་རྩ་ཁྲི་
 བར་སྒྲིག་ཀྱང་། འདི་ལ་གྲུང་གོའི་དེང་གི་ལོ་རྒྱུས་ལྷན་བཞེད་དབང་པོ་སྤྱུ་ཞབས་
 རྒྱན་ལྷན་ལན་(范 文 瀾) ལགས་ཀྱི་གསུང་ལྟར་དམག་འབྲུག་དེ་དག་ལ་
 བཅན་འཛུལ་དང་དྲང་བདེན་གྱི་དབྱེ་བ་མི་འདུག་པར་ཡུལ་གྱི་འདི་དག་རྒྱ་ཤོད་
 གང་ལ་མཚོན་ན་འང་དགོས་གཤམ་ཆེ་བ་ཞིག་ཡིན་ཞེས་གསུངས་པ་དེ་ཚོ་ལ་མེད་
 དྲང་གཏམ་དུ་ངེས་ཤིང་ཀྱན་སྒྲོང་དག་པའི་དགོངས་པ་རྒྱབས་ཆེ་བར་སེམས་
 མོ། ། ཡང་ལ་ལས་ཤོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ལྷན་སྐབས་ཐང་རྒྱལ་རབས་སྐབས་ནས་ཤོད་
 ཐང་རྒྱལ་རབས་གཉིས་ཀྱང་དབྱར་དང་ས་གནས་མིན་གཞུང་བར་གྱི་འབྲེལ་བ་
 ཡིན་ཚུལ་དང་ཐ་ན་བྱང་རྒྱལ་དུ་དང་པོ་ཉིད་ནས་ཤོད་འདི་རྒྱུ་ཁོངས་སུ་འདྲ་
 བསྐྱེད་སྒྲིགས་སུ་ལྷན་བཞེད་དགོད་ཤོད་ཀྱི་ལྷན་གི་གཏམ་དང་ཡིག་མཚོང་ཚུལ་
 ཀྱི་ཡུལ་དུ་བྱུར་པ་མང་ཡང་། ཤོད་ཀྱི་གཏམ་ལ་ཡ་ཟུ་སྒྲོན་པ་འོར་ཤིང་ཞེས་
 པའི་ཆེས་སུ་འགྲོ་ཉེན་ཆེ་བས་མཁས་པར་རྒྱུ་བ་དག་གིས་བག་ཡིད་མཛད་དེ་
 མི་རིགས་མཐུན་སྦྱོར་དང་རང་གཞན་གཉི་གའི་ལ་རྒྱ་དང་མཚན་སྒྲན་ལ་བཅི་
 སྤང་བུ་བར་མཐུན་ལགས།

ཡང་ཤོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་དང་ཆོས་འབྲུང་ན་མས་སུ་སྒྲོང་བཅན་སྐམ་པའི་ལོ་
 ཆེགས་ནས་དུག་ཅུ་སྒྲོང་གཅིག་གིས་སྤྱི་རྒྱུག་པར་བརྟེན། སྐབས་འདི་དང་
 བརྟན་བརྟུབས་ཀྱི་ལོ་ཆེགས་བཅས་ཀྱང་ལོ་རྒྱུ་གཅིག་གི་ཉི་ལག་ཡིད་དེ།
 ཤོད་ཀྱི་མཁས་པ་ན་མས་བརྟན་བརྟུབས་སྐབས་སུ་ཞེས་པ་ཞལ་མཐུན་ཡང་ལོ་
 ཆེགས་འགོད་དུས་སུ་མ་སྤྱི་ལོ་841དང་སྤྱི་མ་སྤྱི་ལོ་901ཡིན་པར་བཞེད་པས་སྤྱིར་

① ཞིབ་མོ་ཁོང་གི་གཞུང་དུ་གསལ་ལ་འདིར་དོན་བརྒྱུད་ཅུ་མོ།

དགའ་ཡང་། ར་ཆོས་ཤོང་གི་མོ་ཆོགས་ནམས་དང་མཐུན་པར་བསྟན་པ་
 བསྟན་པས་ཚུགས་བྱ་ནི་མྱོ་ལོ་841པ་དང་གི་དར་མ་མྱོ་ལོ་842ལ་བསྐྱངས་ནས་
 བཟུང་བོད་སྐད་ཀྱི་རྒྱ་སྐད་ཀྱི་མགོ་ཚུགས་པར་འདོད་ཅིང་། ཀྱན་པ་
 མཐུན་བསྟན་ཅིས་དང་ལྟ་སའི་རྩོམ་པ་བཅས་ཀྱི་ལོ་ཆོགས་ཀྱི་མ་བཞིན་
 བསྐྱོད་ཡོད་དོ། །

གཉིས་པ། རྒྱལ་ཕྱན་སྐད་མའི་སྐབས་ཀྱི་བྱུང་བ།

དེ་ཡང་བོད་ཆེན་པོའི་རྒྱལ་རབས་མཐུག་རྒྱུ་ཆོགས་ཤིང་ཕྱར་རྒྱལ་བཅན་པོ་
 མཐུང་མ་གྲི་དར་མ་ལྟ་བུམ་བཅན་སྐྱབས་ཤིང་སྐད་མོ་ནས་བཟུང་བོད་འདི་
 ཁ་འཛོར་གྱི་ལམ་ལ་ཆས་ཤིང་། དེར་བསྟན་འབངས་ཀྱི་ལོག་དང་གཏུང་
 རྒྱུད་ནང་འཐུག་བྱས་པ་བཅས་ཀྱིས་བོད་ཁམས་དུམ་བུར་བཅད་དེ་གཏུང་རྒྱུད་
 སོ་སོས་ལྷལ་གྱི་བཅད་བཟུང་བྱས་པས་རྒྱལ་ཕྱན་སྐད་མ་མང་པོ་བྱུང་ལ། དེ་
 དག་ལས་ཅུང་ཟད་ཤུགས་ཆེ་ཞིང་ལོ་རྒྱུས་ལྟར་ཤུགས་ཆེ་བ་འགའ་ནི་དབྱས་སྒྲ་
 ལྟ་ས་དང་ཡར་ལྷུང་རྒྱལ་རྒྱུད། ལྟོད་དུ་མང་འཛིས་རྒྱལ་རྒྱུད་དང་སྤྲོད་དུ་ཅོང་
 ཁའི་རྒྱལ་རྒྱུད་སོགས་ཡིན་ཏེ། འདིར་དེ་དག་གི་བྱུང་བ་གཙ་ཆེ་བ་ནམས་
 མཆོན་ཅམ་རེ་བརྗོད་པར་བཤོ། །

༡. ལྟ་སའི་རྒྱལ་རྒྱུད་ལྟོན་ལྷུང་།

དེ་ཡང་ལྟ་སའི་རྒྱལ་རྒྱུད་ནི་བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ཡངས་ཤུགས་ལྟར་བཅན་པོ་གི་
 དར་མའི་བཅུན་མོ་ཆེན་མ་ལྟོན་མ་བཟའི་ཤུས་གཏུང་རྒྱུད་དོགས་འཛིན་ཅན་གྱི་
 རྟེ་ལུམ་བཙན་མྱོ་ལོ་843ལ་ལྟ་སར་སྐྱེ་འབྱུངས་ཤིང་། ཤོང་དུ་སོང་བ་བཞིན་

བཅན་པོ་ཡབ་འདས་རྗེས་གཅན་གཅུང་གཉིས་སོ་སོར་བྱིས་ཏེ་སྤྲོད་པ་མ་འཆམ་
 པར་འདི་པས་དབུ་ཏུ་སྡེ་དེར་གྱི་ལྟ་ས་གཅོས་པའི་ཡུལ་ལྷན་མས་བཟུང་སྟེ་རྒྱལ་
 སྤྲོད་བཅུགས་པ་དང་། ཁོང་ལ་གདུང་རྒྱུད་བྱི་སྐྱས་བྱི་སྟེ་མགོན་མཉེན་བྱ་བ་
 འཁུངས་ལ། ཡབ་སྐུས་འདི་གཉིས་བྱིས་པོད་བྱི་རྒྱལ་རྒྱུད་ཅམ་བཟུངས་ཤིང་།
 ལྟ་ས་གཅོས་པའི་དབུས་གཙང་གི་ཡུལ་ལྷན་འགའ་ལ་དབང་བྱེད་པ་ཅམ་ལས་པོད་
 ལྷུ་ལ་དབང་བའི་རྒྱལ་པོ་ཞིག་ཏུ་མ་ཟུར། བྱི་སྟེ་མགོན་མཉེན་ལ་སྐུས་གཉིས་
 འཁུངས་པར་ཆེ་བའི་མིང་ལ་རིག་པ་མགོན་དང་རྒྱུད་བ་ལ་ཉི་མ་མགོན་ཟེར།
 ཉི་མ་མགོན་བྱི་སྐྱས་ཉི་འོད་དཔལ་མགོན་བྱ་བ་འདི་པས་ཆབ་སྤྲོད་བཟུང་རྗེས་
 ཡུལ་འཁུག་སོགས་རེ་ཞིག་ཞི་སྟེ་པོད་དབུས་སྤྱོད་པས་འཁྱོར་མངའ་མང་ཅུང་
 ཟད་དར་རྒྱས་ཟུང་བར་གྲགས་ཤིང་། དེའི་རྒྱུད་པ་ཟུང་ཤོད་དང་འཕན་ཡུལ་
 མདོ་སྟོད་བཅས་སྤྱོད་མང་བར་བཤད། གཅན་རིག་པ་མགོན་བྱི་སྐྱས་སྟེ་པོ་དང་
 རྗེ་རབ་བྱ་བ་གཉིས་ལས་སྟེ་པོའི་རྒྱུད་པར་ཉི་ཤུག་པ་ཅན་དང་མང་ལྟ་པག་
 པ་ནམས་ཟུང་ལ། རྗེ་རབ་བྱ་བ་བྱི་སྐྱས་བྱི་དབང་ལྷག་བཅན་དང་དེའི་སྐུ་ལེ་
 ཤེས་རྒྱལ་མཆན་དང་དེའི་སྐུ་ལེ་མངའ་བདག་བྱི་པ་བྱ་བ་བཅས་རིམ་པར་ཁྱོན།
 ཡབ་སྐུས་འདི་གཉིས་བྱིས་དཔལ་བསམ་ཡས་གཙུག་ལག་ཁང་ལ་ཞབས་ཏོག་
 རྩས་ཏེ་བཞུན་པར་སྤྱོད་མཛད་ཅེས་རང་རེའི་ཆོས་འཁུང་རྣམས་སྤྱོད་གསུངས་
 ཤིང་། ཡབ་བྱི་མཆན་ལ་པོད་ཡིག་ལོ་རྒྱུས་དག་ཏུ་ཆོན་འཕེལ་ཆོལ་དང་ལ་ལར་
 ཆོལ་ན་ཡེ་ཤེས་རྒྱལ་མཆན་ཞེས་འཁོད་ཀྱང་པལ་ཆེ་བར་ཆོན་ཞེས་འཁུང་།
 ཡོངས་གྲགས་སྤྱོད་པ་འདི་གཉིས་བྱིས་ཆབ་སྤྲོད་བཟུངས་པའི་སྐབས་སྤྱི་
 དར་མས་ཆོས་བྲིམས་བཤེག་ནས་ལོ་ངོ་བདུན་ཅུ་ལྷག་ཅམ་སོང་བ་^① དང་།
 སྐབས་དེར་དབུས་གཙང་གི་བྱ་མེས་ཤེས་རབ་སོགས་མི་བཅུ་མདོ་ཁམས་ལྷན་ཏུ་

① འདིའི་ཐད་ལ་མཆོག་མཉེས་མེ་མཐུན་པ་ཡོད།

བྲམ་ཆེན་པོ་ལས་འདུལ་བའི་སྒྲིམ་རྒྱུན་ལེན་པར་བྱོན་ཏེ། སྤྱི་ལོ་918ལྟེ་བོད་ས་
 ལྷག་ལ་མདོ་སྨད་ནས་བཏུན་པའི་མེ་རྩོག་མར་བསྐྱངས་པར་བཤད་པས་
 བཏུན་པ་ཕྱི་དར་གྱི་དབུ་དུས་འདི་ཙམ་ནས་བསྐྱངས་པ་ཡིན་ཞེས་གྲགས་མོད།
 འོན་ཀྱང་འདི་ལྟར་ན་མི་རབས་ལྷ་དུག་ཙམ་ལ་ལོ་རྒྱུན་ཅུ་ལྷག་ལས་མ་སྤར་
 བའི་སྒྱུན་དང་ཆོས་འབྱུང་པལ་ཆེར་ན་བཏུན་བཏུབས་གྱི་ལོ་ཆོག་ས་ལ་ལྷ་ཕྱི་རྒྱག་
 ཆེ་བའི་དབང་གིས་འགའ་རེས་བཞེད་རྒྱལ་འདི་དག་པར་མི་འདོད་ན་འདྲ།
 ད་ཆོས་འདིར་ལྷག་ས་བའི་བཏུན་བཏུབས་བྱ་བ་དེ་སྤྱི་ལོ་843ལ་རོས་བཟུང་བ་
 ལྟར་རེ་ཞིག་བཤད་རྒྱུན་གྱི་རྗེས་སུ་འབྱངས་པ་ལགས་ཤིང་། མད་འདིའི་ཞིབ་
 ཆ་རྣམས་དོན་ཆོན་ཕྱི་མའི་སྐབས་སུ་དབྱད་འདོད་པས་འདི་ནས་རྒྱས་པར་མི་
 འཆད་དོ། །མངའ་བདག་གི་པ་ལ་སྐས་ཨ་ཙ་ར་དང་དགེ་སྤྱོད་སྤྱུ་མ་ལྟ་བུ་ལོ་
 རྒྱུ་བ་བཅས་བཞི་བྱོན་པ་ལས་དང་པོ་ཨ་ཙ་རའི་རྒྱུད་པ་ནི་འཕྲོང་པོ་བ་དང་
 ལྱང་རྒྱུ་པ་ལྷག་ལམ་པ་གི་བ་པ་དང་སྟེ་བར་པ་དང་ལྷམ་པ་ཆར་པོ་སྐགས་དང་།
 གཉིས་པ་དགེ་སྤྱོད་གི་རྒྱུད་ནི་སྟེལ་ཞི་བའམ་དཔེ་བཞི་བ་དང་འོན་རྩོ་མོན་
 བཤར་བ་བཅས་ཡིན་པར་བཤད་ལ། གསུམ་པ་སྤྱུ་མར་རྒྱུད་པ་མ་ལྟར་ཞིང་
 བཞི་བ་ལྟ་བུ་ལྟར་བའི་རྒྱུད་པ་ནི་ལྟ་བུ་ལྟར་སྟོན་མོད་དང་རྒྱག་ཀྱུམ་པ་ལྟ་འབྲི་
 རྒྱང་པ་སྐགས་ཏེ་ལྟ་ས་དང་བསམ་ཡས་བཅས་དབུས་གཙང་དུ་བཅོན་པོ་ཐེར་བ་
 མང་དུ་འཕེལ་བ་རྣམས་ལྷམ་བཟན་གྱི་གདུང་རྒྱུད་ཡིན་པར་གྲགས་སོ། །རྗེ་
 རབས་འདི་དག་ལ་ལྟ་སའི་རྒྱལ་རྒྱུད་ཙམ་བརྗོད་ཅིང་། སྤྱིར་ན་ལྟ་སའི་རྒྱལ་
 རྒྱུད་ནི་ལྟ་སར་གནས་པས་སྟོན་མའི་སྤྱིད་འཕྱོར་རིག་གསུམ་གྱི་རྒྱང་གཞིར་
 བཞེན་ནས་རྒྱལ་ཕྱན་གཞན་དག་གི་སྤྱིག་ཤིང་རག་རྒྱང་གཙོ་ལྟར་སྟོབས་
 རྒྱགས་ལྟར་དཀོས་མོད། འོན་ཀྱང་བོད་ཀྱི་ཆོས་འབྱུང་རྣམས་སུ་རྒྱལ་རྒྱུད་
 འདི་དག་གི་དོན་སྤྱོད་ལྷམ་གྱི་མངའ་མང་དང་སྤྱིད་གྱི་བྱུ་ཁོངས་བཅན་མཁར་
 པོ་ལྟར་སྐགས་གྱི་གནས་རྒྱལ་རྣམས་ཞིབ་པར་མི་གསལ་བས། འདིར་ཡང་

རྣམས་ཕྱོད་པར་གྲགས་ཤིང་། གསུམ་པ་ཉག་ཤིའི་རྒྱད་པ་གཡས་ཀྱི་རྒྱ་
 མཁར་བཅན་པོ་ལ་བྱག་པར་བཤད་པ་དང་། བཞི་བ་ཁྱི་རྒྱུད་ཡར་ལྷུང་བྱ་
 ཕྱོད་ནས་རྒྱལ་པོ་བྱས་པས་འབངས་རྣམས་ཀྱིས་པོ་བྱང་ཞིག་བཅིགས་ནས་ཕྱལ་
 བ་ལ་འབངས་བཅིགས་པོ་བྱང་ཞེས་གྲགས་པ་དང་སྐྱ་མཁར་འཕྱིར་བ་ལྟག་ཅེ་
 གཉིས་བབྱང་ལྟེ་བཞུགས་པས་ཡར་ལྷུང་རྒྱལ་རྒྱད་དངོས་སུ་ཕྱོད་པར་རྒྱུར།
 ཁྱི་རྒྱུད་ལ་སྲས་འོད་རྒྱིད་འབར་བྱ་བ་འབྱུངས་པ་དང་དེ་ལ་རིགས་སྲས་བདུན་
 ཕྱོད་པ་ནི་གཅན་པོ་ཞང་རྩེ་ཆ་བྱི་ཤེ་འབར་དང་གཅུང་པོ་གཅང་ཆ་སྐྱོན་རྒྱག་བྱ་
 བ་ལྟ་སྐྱོན་དང་གཡུ་སྐྱོན། ད་ར་དང་རྒྱུན་པོ། འོད་བཅན་དང་གྲུང་བཅན་
 བྱ་བ་བཅས་སྐྱ་མཆེད་བདུན་ལས་ཆེ་བ་དང་བྱི་མ་རྒྱག་པོ་ཡུམ་མི་གཅིག་པའི་
 གཅན་གཅུང་ཡིན་པེས་ཤིང་མཆན་ལ་བཟག་ན་སྐྱི་མ་རྒྱག་པོའི་ཡུམ་གཅང་
 བཟའ་མ་ཞིག་གྲུང་ཡིན་གྱིང་། ཆེ་བ་གཅན་ཞང་རྩེ་ཆ་བྱི་ཤེ་འབར་ལ་སྲས་རྒྱག་
 ཕྱོད་པ་ལས་དང་པོ་གཡུ་ཐོག་པའི་རྒྱད་པ་ལྟ་པོ་བ་དང་འཆིང་བ་དོན་མཁར་
 བ་དང་ཐང་འཁོར་པ་རྣམས་ཡིན་པར་བཤད་ལ། གཉིས་པ་བྱི་རྒྱུད་ལྟ་སྐྱོན་
 དང་གསུམ་པ་གྲུང་ཤེ་བཞི་བ་བྱི་ཐོག་ཐག་བཅས་ལ་གདུང་རྒྱད་མ་བྱུང་པར་
 གྲགས། ལྷ་བ་རྒྱུ་པའི་རྒྱད་པ་ལྟག་ཤགས་པ་དང་གྲན་བ་རྣམས་དང་། རྒྱག་
 པ་བཞིངས་ཅན་དབར་བྱ་པའི་རྒྱད་མོན་མཁར་བ་དང་ཞང་མདའ་བ་སྐྱོན་
 བདུན་ཐང་པ་བཅས་ཡིན་ཟེར་ཞིང་། ལྟ་སྐྱོན་དགའ་པོ་བྱ་པའི་རྒྱད་ཀྱི་རྒྱུད་
 བ་ཡིན་ཞེས་བཤོད་ཡོད་དོ། །གཅང་ཆ་སྐྱོན་རྒྱག་བྱ་པའི་གཅུང་དང་པོ་ལྟ་སྐྱོན་
 གྱི་གདུང་རྒྱད་ཆད་པར་བཤད་ཅིང་གསུམ་པ་ད་ར་དང་བཞི་བ་རྒྱན་པོ་ལྷ་བ་
 འོད་བཅན་རྒྱག་པ་གྲུང་བཅན་བཅས་ཀྱི་རྒྱད་པ་ཁ་འབྱུག་པ་དང་ཕྱིར་པ་བྱར་
 པ་རྒྱ་མིག་ཐོག་པོ་རྣམས་སུ་བཅན་པོ་བྱ་བ་མང་པོ་འཕེལ་བ་རྣམས་ཡིན་ཟེར།
 གཉིས་པ་གཡུ་སྐྱོན་ནི་གར་མི་ཡོན་ཏན་གཡུང་རྒྱུད་བྱ་བས་སྐྱ་ཁའི་བྱ་པར་
 གདན་དྲངས་ནས་བཞུགས་པས་མངའ་བདག་གམ་བཅན་པོ་གཡུ་སྐྱོན་ཞེས་

གཤམ་པ་ཕྱད་ལ། དེར་སྤྲུལ་རྫོང་དགའ་བྱ་བ་འབྱུངས་མེད་རྫོང་དགའ་ལ་སྤྲུལ་བྱ་
 ས་ལྟ་ཆེན་དང་བྲི་དར་མ་ལྟ་ཞི་བ་སྟེ་རིགས་རྒྱད་གསུམ་ཕྱོན་པ་ལས། ཆེ་བ་ལྟ་
 ཆེན་གྱིས་བྱ་སའི་ལྟ་ཁར་ཆེན་མོ་གསར་བཞེངས་དང་དཔལ་ཕག་མོ་བྱ་བ་སོགས་
 བྲམ་མར་བསྟེན་ནས་ཞབས་ཏྲིག་མཛད་ཅིང་རྒྱུད་བ་ལྟ་ཞི་བས་རབ་བྱུང་བསྐྱབས།
 བར་པ་བྲི་དར་མ་ལ་སྤྲུལ་གཙུག་སྟེ་དང་བྲི་གཙུག་ན་ལ་འཕྱོར་སྟོན་ལམ་སྟེ་བཞི་
 ལས་དང་པོ་གཙུག་སྟེ་ལ་གཏུང་རྒྱད་མ་བྱུང་ཞིང་། གཉིས་པ་བྲི་གཙུག་གིས་
 བྱ་ས་དང་དོ་སྟོན་སོགས་བབྱུང་བས་ཡར་མདའི་བཙན་པོར་འཛད་པ་སྟེ་རིགས་
 སྤྲུལ་བྲི་བཙན་བྱ་བ་དང་དེའི་སྤྲུལ་གྱི་བྲི་དེའི་སྤྲུལ་ལྟ་བུ་བཙན་རིམ་པར་ཕྱོན་
 ནས་ཡར་མདའི་ཡུལ་བབྱུང་བར་བཤད། གསུམ་བ་ན་ལ་འཕྱོར་གྱིས་པོ་ཡང་
 འབངས་བཅིགས་བབྱུང་སྟེ་རྒྱལ་སྟོན་བསྐྱངས་པ་དང་། བཞི་བ་སྟོན་ལམ་
 རབ་བྱུང་མཛད་དེ་ཆོས་ཁྲིམས་དང་བསྟན་པའི་བྱ་བ་དུ་མ་མཛད་པར་གཤམ་
 མེད། སྟན་མཆེད་འདི་ནམས་ཀྱིས་བསྟན་པ་སྟེ་དང་རྒྱུད་པར་འབྲི་ཁྱད་སྟན་
 ས་རིན་པོ་ཆའི་རྩ་བའི་སྟོན་བདག་བྱས་ཏེ་ཞབས་ཏྲིག་སོགས་པར་བསྐྱབས་ཞེས་
 «ཡར་ཡུང་རྫོང་འོ་ཆོས་འབྱུང» ཏུ་བཤད། ན་ལ་འཕྱོར་ལ་སྤྲུལ་གསུམ་ཕྱོན་
 བ་ལས་འབྲིང་པ་རབ་བྱུང་མཛད་ནས་སྟེ་ལ་བྱའི་གདན་ས་བྱས་མེད་མཆན་ལ་ལྟ་
 ཆེན་པོ་འམ་ལྟ་ཡུང་གི་དབང་རྒྱལ་ཅེས་གཏུལ་བྱ་རྒྱས་པ་བྱུང་ཞིང་། རྒྱུད་
 བའང་འབྲི་ཁྱད་རིན་པོ་ཆའི་མདུན་དུ་ལྟ་བཙན་བྱས་ཏེ་མཆན་ལྟ་ངམ་ཤོད་པར་
 གཤམ་ཟེར། ཆེ་བ་རྫོང་འབག་བྱ་བས་རྒྱལ་ས་མཛད་དེ་རིགས་སྤྲུལ་ལྟ་འབྱུངས་
 པ་དང་དེ་དག་གི་བྱ་རབས་ཆ་རྒྱད་ནམས་ཀྱིས་ས་སྟུ་ཤོང་མ་ཡལ་སྤྲུལ་ལ་
 གཏུགས་མེད་གཏུང་རྒྱད་ཟམ་མ་ཆད་དེ་རིམ་པར་ཕྱོན་ནས་ཆོས་སྟོན་ཡུགས་
 གཉིས་ཀྱི་འབྲིན་ལས་རྒྱས་པ་བྱུང་བར་གཤམ། འདི་ནམས་ལ་ཡར་ཡུང་ངམ་
 ཡར་ཡུང་རྫོང་འོ་རྒྱལ་རྒྱད་ཅེས་བཟོད་ཅིང་ལོ་རྒྱས་ཞིབ་མོ་ཆོས་འབྱུང་དག་ཏུ་
 འབྱུང་བས་འདིར་རྒྱས་པར་མི་སྟོང་རྫོང་། །

३. བངའ་རིས་རྒྱལ་རྒྱད་ཕྱོན་རྒྱལ།

དེ་ཡང་བངའ་རིས་རྒྱལ་རྒྱད་ཅེས་པ་ནི་བངའ་བདག་འོད་སྤང་གི་སྐུ་སྐུ་
 དཔལ་འཁོར་བཅན་གྱི་བཅུན་མོ་ཆེན་མ་ལ་སྐུ་སྤྱིད་ལྟེ་ཉི་མ་མགོན་གྱི་བ་
 འབྲུངས་ཤིང་། ཁོང་དུ་སོང་བ་བཞིན་སྐབས་དེར་དབྱུས་གཙང་གི་ཡུལ་གྱི་
 དང་མིད་དབང་པལ་ཆེར་ཡུམ་བཅུན་ཚོགས་ཀྱིས་བབྱང་བས་འོད་སྤང་གི་རྒྱད་
 པ་སྟེ་ཁར་ཕྱོལ་ཉེ་ཡར་བྱུང་སྐགས་ཡུལ་གྱི་ཁ་ཤས་བབྱང་ནས་དབང་མཛད་
 ལུང་། ལྷ་མོ་893ལ་བངའ་བདག་དཔལ་འཁོར་བཅན་འབངས་ཕྱིན་ལོག་
 བར་ལྷག་ཆེ་བཞེར་གྱིས་སྤྱ་བཤོངས་པ་དང་། ཁོང་གི་བཅུན་མོ་ཆེན་རྒྱལ་གྱི་
 རིགས་སྐུ་སྤྱིད་ཚོགས་གཉིས་སྤྱ་ཕྱོལ་ཉེ་ཆེན་མའི་སྐུ་སྤྱིད་ལྟེ་ཉི་མ་མགོན་སྤྱིད་
 བངའ་རིས་ཚོགས་སྤྱ་ཕྱོལ་པ་དང་། ལྷ་སྐུ་འདི་སྤྱིད་པ་ལེགས་ཤིང་སྤྱ་ཕྱོལ་
 ཆེ་བའི་ཁར་རིགས་རྒྱས་མགོ་བ་བཅན་པོའི་སྤྱ་རྒྱད་ཡིན་སྐབས་ཡུལ་དེའི་
 འབངས་རྣམས་མགྱ་ནས་ཁོང་ཆོའི་རྩེ་པོར་མངའ་གསོལ། དེ་ནས་སྤྱ་རངས་
 ལྷ་སྤྱ་མཁར་ནི་བབྱངས་གྱི་བ་བཅིགས་ནས་ཡུལ་དཔོན་མཛད་དེ་བཞུགས།
 ཕྱིས་འཁོར་གྱི་སྤྱ་མའི་སྤྱོན་པོ་ཁར་པ་ཚབ་རིན་ཆེན་སྤྱིད་ཅན་འཕྲུག་སྤྱ་
 གྱི་བ་གཉིས་ཀྱིས་རང་གི་དུ་མོ་རེ་ཁོང་ལ་བཅུན་མོར་སྤྱལ་བས་རིགས་རྒྱད་
 འཕེལ་བ་བྱུང་། བཅུན་མོ་ཅན་འཕྲུག་ལ་སྐུ་སྤྱིད་ཚོགས་སྤྱ་ཕྱོལ་པ་ལས་ཆེ་བ་
 དཔལ་ལྟེ་རིག་པ་མགོན་གྱིས་མར་ཡུལ་^① བབྱང་ཞིང་དེའི་རྒྱད་པས་ཕྱིས་ཀྱི་ལ་
 དུགས་རྒྱལ་རངས་བཅུགས་པ་དང་། བར་པ་བཟ་ཤིས་ལྟེ་མགོན་གྱིས་སྤྱ་
 རངས་བབྱང་བ་དང་རྒྱང་བ་ལྟེ་གཙུག་མགོན་གྱིས་ཁར་ཁྱུང་བབྱང་ཉེ་ཕྱིས་ཀྱི་སྤྱ་

① མལ་ཆེན་གྱིས་མར་ཡུལ་ཟེར་ཡང་མར་ཡུལ་དག་པར་བཤད།

གཤི་རྒྱལ་རྒྱུད་ཕྱོད་པ་ལགས། དེར་བཞེན་སྤྱི་ལོ་ལྟུང་ལ་བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་
 རྣམས་སུ་སྟོན་གྱི་མཁོན་གསུམ་ཞེས་གྲགས་ཤིང་། དུལ་ལྷ་འདི་གསུམ་ནི་
 བཅན་པོའི་གདུང་རྒྱུད་ཀྱི་མངའ་མང་དེས་སྤྱི་མ་ཆད་པའི་དུལ་སྟོན་ཆོན་ཁག་
 གསུམ་དུ་བྱུར་སྤྲེལ་དེ་ནས་བཟུང་མངའ་དེས་སྟོན་གསུམ་བྱ་བའི་མིང་ཆགས་
 ལ། སྤྱི་མ་ཆད་བ་ཞེ་གཙུག་མཁོན་ལ་སྤྱི་མ་སྟོན་དེ་དང་འཁོར་དེ་བྱ་བ་གཉིས་
 འབྲུངས་ཤིང་འདི་གཉིས་ཀྱི་མཆོན་ལ་«གེ་མོག་ཆོས་འབྱུང་»དུ་སྟོན་དེ་ནི་
 དྲང་སྟོན་ཞེ་དང་འཁོར་དེ་ནི་འཁོར་ལོ་ཞེ་ཞེས་པའི་ཆོག་ལྷན་ཡིན་པར་གསུངས།
 གང་ལྟར་གཅེན་སྟོན་དེས་སྤྱི་ཆེད་སྟོན་དུ་བཅུན་མོ་བཞེས་པས་སྤྱི་མ་གཉིས་
 འབྲུངས་ཤིང་ཕྱིས་ཆེ་སྟངས་ལ་རབ་བྱུང་མཛད་དེ་མཆོན་ཡེ་ཤེས་འོད་དུ་གསོལ་
 ཞིང་འདི་པ་ཞེན་མི་དབང་དང་བཅུན་པ་གཅིག་ཕྱོགས་སུ་བྱུར་པས་ཡོངས་
 གྲགས་སུ་ཉ་སྤྱི་མ་ཡེ་ཤེས་འོད་ཅེས་འབོད། ཁོང་གིས་མངའ་དེས་སྤྱི་མ་ཆོད་ཞིང་
 དཔལ་གྱི་གཙུག་ལག་ཁང་གསར་བཞེངས་མཛད་ཅིང་ལོ་རྒྱུ་བ་དེན་ཆེན་བཟང་
 པོ་དང་རྒྱལ་ལོགས་པའི་ཤེས་རབ་ཚགས་པོད་ཀྱི་གཞོན་ནུ་སྟོ་རིག་གསལ་བ་ནི་
 རུ་ཉ་གུ་གར་དུ་ཆོས་སྟོབ་པར་བརྟུངས་ནས་བཞུན་པ་ཕྱི་དར་གྱི་དབྱ་བསྟངས་
 ཤིང་། ཆོས་སྤྱི་འཕགས་དུལ་གྱི་པཎ་ལྷ་བ་དུ་མ་གདན་དྲངས་དེ་རྒྱུད་ཞེ་བཞེས་
 མཆོན་པའི་བཀའ་བཞུན་གྱི་གཞུང་བསྐྱར་ཅིང་གདན་ལ་པལ་པས་འདུལ་བ་
 སྟོན་ལྷགས་བྱ་བ་དར་བ་དང་། ཕྱིས་རྒྱ་མཚོ་ཉི་ཤ་ཞེད་པལ་མར་མེ་མཛད་བྱ་
 བ་གདན་འདྲེན་གྱི་ཆེད་དུ་གསེར་བྱ་བ་པར་གར་ལོག་ལ་ཕྱིན་པས་དེ་གཤི་རྒྱལ་
 པོས་ཁོང་བཟུང་ནས་བཅོན་དུ་བཅུག་ཞེ་སྤྱི་ཆེ་འདས་པར་བྱུང་། དེར་གཙུང་
 འཁོར་དེས་བྱུང་ཁ་ཆོར་ཉ་ཁང་བྱ་བ་བཞེངས་ནས་བཞུན་པ་ལ་བཀུར་ཉི་ལུས་
 ཤིང་དེ་ལ་སྤྱི་མ་ཆོད་ཞེ་བྱ་བ་ཕྱོད་པ་དང་དེས་བྱུང་གཙུག་ལག་ཁང་འགའ་དེ་
 བཞེངས་ཤིང་བཞུན་བཅོས་དུ་མ་བསྐྱར་པར་མཐུན་ཕྱིན་བསྐྱབས་པར་གྲགས།
 ཉ་ཞེ་ལ་སྤྱི་མ་འོད་ཞེ་དང་ཞི་བ་འོད་བྱང་རྒྱལ་འོད་བཅས་དེགས་རྒྱུད་གསུམ་

དེ་ཡང་ཙོང་ཁའི་རྒྱལ་རྒྱུད་ཅེས་པ་ནི་ཡུལ་མདོ་སྨད་ཀྱི་ཤར་ཙོང་ཁ་ཞེས་
 གྲགས་པ་དེར་གི་མཆོ་སྒྲོན་གྱི་མིང་མཁར་དུ་བོད་བཅན་པོའི་གདུང་རྒྱུད་ལས་
 མཆོད་པའི་ལྷ་སྲས་ཀྱི་སྒྲེལ་མ་རྒྱལ་སྲས་བྱ་བ་ཞིག་ཕྱོན་ནས། དེར་རྒྱལ་གྱི་
 བཅོམས་ཏེ་ཙོང་ཁ་བདེ་ཁམས་བཅོ་བརྒྱུད་དུ་གྲགས་པའི་ཡུལ་གྱི་གཙོས་པའི་
 མདོ་སྨད་པལ་ཆེར་ལ་དབང་བྱས་ཏེ་གདུང་རྒྱུད་རིམ་པར་ཕྱོན་པ་དག་ལ་ཐེར་
 ཞིང་། དེའང་བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་རྣམས་སུ་འདིའི་སྐོར་ལ་ལྷ་ས་དང་མངའ་རིས་
 རྒྱལ་རྒྱུད་ལྷ་ཁྱེད་གདུང་རབས་རིམ་ཕྱོན་གྱི་ཡུང་བ་དང་གནས་ཚུལ་རྣམས་བཞོད་
 མེད་པར། དེ་བ་ཐེར་མང་ཆེ་བར་འོད་སྲུང་གི་གདུང་རྒྱུད་སྤྱིར་སྐབས་“ཁྱི་
 རྒྱུ་འབྱུང་ཤར་ཙོང་ཁའི་རྒྱལ་པོ་སྐུན་ལ་དོན་ཆེན་ལ་སྐྱེས་པ་མདོ་སྨད་ཀྱི་
 རྒྱལ་རྒྱུད་རྣམས་ཡིན་ནོ།” ཞེས་སྤྱི་བམ་གྱི་ཆོག་ཙམ་ལས་མི་འཕྲུང་བས།
 འདིར་དེའི་མངའ་ཁོངས་དང་གྲིང་དབང་འདོན་ལྷགས་སྐྱེས་ཀྱི་ཐད་ཞིབ་
 གསལ་ཞིག་བརྗོད་རྒྱ་བོད་ཡིག་ལས་མི་རྟོག་ཀྱི་ཡིག་ཆ་དག་དུ་འདིའི་
 སྐོར་ཅུང་མང་ཙམ་འཁོད་འདུག་པས། ད་ཆོས་འདིར་བོད་ཡིག་གི་རྒྱ་ཆ་གཞི་
 བྱས་ཤིང་རྒྱུ་ཡིག་ཀྱི་ཁ་བསྐྱེད་ཏེ་ཙོང་ཁའི་རྒྱལ་རྒྱུད་སྐོར་མདོ་ཙམ་སྤྱིར་ན།

དེ་ཡང་རང་རེའི་ལོ་རྒྱུས་རྣམས་སུ་ཁྱི་འབྱུང་བཅན་པོའི་གདུང་རྒྱུད་ཡིན་
 རྒྱལ་སྐོར་ཙོང་མེད་ཞལ་མཐུན་ཡིན་ཏེ། «ཆོས་འཕྲུང་མཁས་པའི་དགའ་
 སྐྱོན་»དུ་གནས་པ་ལྷོ་འོད་སྲུང་གི་སྲས་མངའ་བདག་དཔལ་འཁོར་བཅན་གྱི་ཆ་བོ་
 ལྷོ་གསུམ་དུ་གྲགས་པའི་འབྲིང་པོ་འོད་ལྷོ་ལ་རིགས་སྲས་བཞེ་ཕྱོན་རྒྱལ་བརྗོད་
 སྐབས། “གནིས་པ་ཁྱི་ལྷོ་མདོ་ཁམས་སུ་ཕྱོན་ཏེ་ཙོང་ཁ་ཡུལ་ཆེན་བཅོ་བརྒྱུད་ལ་
 སྐྱེས་པ་མདོ་སྨད་པལ་ཆེར་ལ་མངའ་མཛད་པས་སྨད་དུ་རྒྱལ་བྱིས་ལ་ལྷ་མ་ཙམ་
 ཆགས་ཞེས་གྲགས་ཤིང་སྐུན་ལ་དོན་ཆེན་ལ་སྐྱེས་པའི་རྒྱལ་རྒྱུད་ཡུང་” ཞེས་
 འཁོད་ཅིང་དེ་མིན་གཞན་དེ་བ་ཐེར་པལ་ཆེ་བར་ཡང་དེ་མཚུངས་ཀྱི་ཆོག་ཡུང་

ལས་བཞོན་མེད་ལ། «མདོ་སྨད་ཆོས་འབྱུང་»དུ་འདུག་མཆོ་སྨོན་དཔོན་ཁག་གི་
 རོ་རྒྱུས་གསུང་རྒྱུ་ལས་ཀྱི་སྤྱོད་གི་སྒྲིམ་ལས་རིམ་བཞིན་བརྗོད་དེ་གི་བཟླ་གིས་
 ཆེགས་པ་དཔལ་ལ་བྱུག་རྒྱུ་ལ་“དེའི་སྒྲིམ་འོད་ལྡན་སྒྲིམ་བཞི་བྱུང་བའི་གཞིས་པ་
 གི་ལྡན་མདོ་ཁམས་སྤྱུང་[ཕྱོད]། མཆོ་སྨོན་འདིར་གཞི་བཟུང་ཉི་མེད་པོན་
 མཛད། ཅོང་ཁ་ལྟལ་ཆེན་བཙུན་སྐུ་མདོ་སྨད་ལས་ཆེར་ལ་མངའ་
 མཛད་པའི་རྒྱུད་དུ་སྨྱན་སྒྲིམ་དོན་ཆེན་པ་སྐུ་མདོ་སྨད་ལ་བཞད་ལ། ད་དུང་
 ཡང་གི་དཔོན་དེའི་རྒྱུད་པ་དཔལ་རིས་སྒྲིམ་སྤྱོད་པ་ལ་འཕག་ལྟལ་རང་སྤྱད་
 མ་ཉམས་པས་གི་དཔོན་དུ་འཛོད་པ་ཡོད་ལྟར་”ཞེས་དང་། ཡང་«ཐུབ་
 བཀུན་རྣམས་ཐར་པ་དང་དཀར་རྒྱུ་པོ་»ལྟ་བུར་“ཁྱི་སྤྱོད་གི་སྒྲིམ་རྒྱུ་བ་སྤྱད་ན་
 རེགས་མཛེས་ཡོད། དེའི་སྒྲིམ་དར་མ། སྒྲིམ་གནས་ལྡན་འོད་སྤྱད། དེའི་
 སྒྲིམ་མངའ་བདག་དཔལ་འཁོར་བཙུན། དེའི་སྒྲིམ་གི་བཟླ་གིས་ཆེགས་པ་
 དཔལ། དེའི་སྒྲིམ་འོད་ལྡན་སྒྲིམ་བཞི་བྱུང་བའི་གཞིས་པ་གི་ལྡན་འབངས་ཉ་
 ཅར་མེ་མང་ཅམ་དང་བཙུན་མདོ་སྨད་དུ་ཕྱོད། དེ་དུས་བྲམ་ལྟལ་པོ་དང་
 ཉན་དུ་མདོ་སྨད་དུ་ཐོན་ཅིང་། མཆོ་སྨོན་མོག་རྒྱལ་མོའི་འགྲམ་པོད་ཀྱིས་བཟུང་
 ཉི། ཆོས་རྒྱལ་གདུང་རྒྱུད་དེས་གི་དཔོན་མཛད་ཅིང་། བྲམ་ཉར་བཙུན་བྱ་
 བས་རྒྱལ་པོའི་སྨོན་གྱི་གཙུག་པོ་བྱས་རྒྱལ། རུས་མཛོད་ཟེའོག་མ་ལས་བྱུང་།”
 ཞེས་སྐུ་སྐུ་གསུངས་པ་བཞིན་པོད་བཙུན་པོའི་གདུང་རྒྱུད་ལས་མཛོད་པའི་གི་
 ལྡན་མདོ་སྨད་ལྟལ་གྱི་ཅོང་ཁའམ་དེར་གི་མཆོ་སྨོན་དུ་གཞི་བཟུང་ཉི་མེད་སྐུ་སྐུ་
 རྒྱལ་པོ་བྱས་པ་དང་དེའི་རྒྱུད་པ་འཕེལ་རྒྱལ་སྤྱད་མདོ་ཅམ་ལས་བཟུན་མེད།
 དེར་གི་དཔོན་མཛད་ཅེས་པ་ནི་ལྱིས་གྱི་བརྗོད་ལུགས་ལ་བསྟུན་པ་ཡིན་པས་དོན་
 དུ་ལྟལ་དཔོན་བྱས་པར་གོ་དགོས། དེར་རྒྱུ་ལོག་ཆར་རྣམས་སྤྱི་ལྡན་དེའི་རྒྱུད་
 པ་ཕྱོད་རྒྱལ་ནས་མཛོད་སྐུ་སྐུ་དོན་དུ་བཟུང་
 ལུགས་བཙུན་ཞིབ་དུ་བཞོན་ཡོད་པ་མ་ཟད་རྒྱུ་ལྟལ་རབས་བར་འབྲེལ་

གཏུག་དང་དམག་འཐབ་བཀྱི་ཚུལ་དང་མི་ཉག་ལྟེ་ཞེས་ལྟ་བུལ་རབས་དང་ཡུལ་
 ཚོད་བྱས་ཚུལ་བཅས་ཀྱི་གནས་ཚུལ་ནམས་ཀྱང་ཞིབ་ཏུ་འབྱུང་བ་དག་ཚྭགས་
 བཟུས་ཀྱིས་«རྒྱལ་སྐས་——སྤང་རྒྱལ་རབས་སྐབས་ཀྱི་ཐོད་རིགས་མིང་.....
 དབང་»^① ཞེས་པའི་རྒྱ་ཡིག་གི་དཔེ་དེབ་དེ་ལས་འབྱུང་ལ། ཡང་དེའི་ཁྱད་
 འདེན་དང་རྒྱབ་བྱེད་མང་ཆེ་བ་རྒྱ་ཡིག་ཁོ་ནར་བཞེན་པའི་དབང་གིས་ལྟ་བ་
 ཚང་མ་འགྲིག་མིན་ཆ་མི་འཆལ་ཡང་རྒྱ་ཆ་མང་པོ་ཞིག་འཁོད་པར་སྤང་བས་
 ཞིབ་རྒྱས་ནི་དེ་རིགས་ལས་ཤེས་པར་བྱ་ལ། རྒྱའི་སྤང་རྒྱལ་རབས་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་
 རྣམས་སྤྱི་ལོ་ལྔའི་མཆན་ལ་རྒྱལ་སྐས་(明 曆 年) ཞེས་འཁོད་ཅིང་དེའི་འགྲེལ་
 བཤད་ལ་ཐོད་བས་སངས་རྒྱས་ལ་རྒྱལ་བ་དང་ཡུལ་སྐས་པོ་བས་རྒྱལ་སྐས་སྤྱི་
 གྲགས་ཞེས་དང་། དེའང་འདི་ལྟོན་ཚུལ་སྐགས་ལ་ཁོང་སྐག་མར་དགྲུང་ལོ་
 བཅུ་གཉིས་ཅམ་ན་ཀ་ཅུའི་ཆོང་དཔོན་ཞིག་གིས་སྤང་བོད་བཅན་པོའི་མངའ་
 ཁོངས་བྱང་གི་གྲོ་ཁང་(高 昌) རྩ་བའི་ཡུལ་དེར་གི་ཞིན་ཅང་ས་ནས་མི་གཞན་
 དང་མི་འདྲ་བ་ཁྱི་(西) གནས་ལྟེ་པོ་བྱ་བའི་བྱ་ཞིག་བྱིད་ཡོང་བས། དེ་ཅང་
 ཀའི་ཡུལ་དཔོན་ལོ་བཅུན་(李 進) ཟེར་བས་བཅན་པོའི་གཏུང་རྒྱུད་ཡིན་པ་
 ཤེས་ནས་གདན་ཏུངས་ཏེ་བཅན་པོ་ཞེས་གོང་བཀྱར་བྱས་ནས་སྤྱི་ལོ་1015ལ་
 ཅིང་ཁའི་རྒྱལ་རབས་བཅུགས། ཁོང་རང་དང་མི་འགའ་ལྟོན་གྱི་རྒྱལ་ཏུ་
 དབང་ཡོད་ཆོད་བདག་གིར་བཟུང་ནས་བཟུང་པར་བཤད་ཅིང་། རྩས་རྒྱལ་
 སྐས་ཀྱིས་མིང་བཟུང་ལྟེ་སྤྱི་ལོ་1032ལ་རྒྱལ་ས་ཟེ་ཡིང་ཏུ་བྱས་ནས་རིགས་རྒྱུད་ཀྱི་
 སྐས་དོན་ཆེན་ནམ་ཏོན་ཀྱན་(董 毡) སྐགས་ཀྱི་རབས་ཆ་རྒྱུད་ཀྱིས་མདོ་མཐུང་
 ཡུལ་ལ་དབང་བཟུང་ནས་ཐོད་ཀྱི་ཤར་མཐའ་བཟུངས་ཤིང་སྤང་རྒྱལ་རབས་

① མཆོ་རྒྱན་མི་དམངས་དཔེ་རྒྱན་ཁང་གིས་བཟུང་།

② ལྟན་ལ་དོན་ཆེན་པ་ཡིན་ཟེར་བ་བདེན་ཤིང་ཆེ་ལ།

དང་མི་ཉག་བཅས་ལ་རེས་འགལ་རེས་མཐུན་གྱིས་རང་གི་མངའ་རིས་བརྒྱུད་ས་
 པར་མཛད་ཅིང་། དེའི་མངའ་ཁོངས་ནི་དེར་གི་མཆོ་སྒྲོན་དང་ཀན་སྤུ་མི་
 ཁོན་བཅས་ཀྱི་པོད་མིས་བབྱང་བའི་ཡུལ་གཙོ་བོ་རྣམས་ཡིན་ཞིང་རྒྱལ་རབས་དུ་
 མས་ཐུག་ཞུག་དུ་ཡོང་བའི་ཐུག་ཞུག་ལ་སྤྱིད་དཔར་བབྱང་མཐར་སྒྱུ་ལོ་1104ལ་
 སྤང་གིས་ཕམ་སྟེ་རྒྱལ་སྤྱིད་མཐུག་སྒྱུལ་བར་སྤྱར་ཅེས་འཛིན་འདུག་ལ། འདི་
 དག་ལ་ཙོང་ཁའ་མ་མདོ་སྤྱད་རྒྱལ་རྒྱད་ཅེས་གྲགས་ཤིང་རྒྱལ་རྒྱད་འདི་རྣམས་
 མདོ་སྤྱད་མཐའ་མཆོམས་རྒྱ་དང་ཡུལ་འབྲེལ་སྤྱབས་སྤང་རྒྱལ་རབས་འགས་ལ་
 འབྲེལ་གཏུག་ཟབ་པས་སྤང་གིས་ཀྱང་མི་ཉག་འགོག་ཆེད་རྒྱལ་སྤྱི་པོད་སྤྱད་
 རས་ཐོབ་དང་སྤང་འགས་སྤྱད་པ་ཡོད་ལ། པོད་དབུས་ཀྱི་རྒྱལ་ཕན་རྣམས་ལ་
 མཆོན་ན་རྒྱ་དང་ཅད་དེ་འབྲེལ་བ་ཆད་པ་ཡིན་ནོ། །གཞན་ཡང་པོད་ཡིག་མྱིས་
 ཙོམ་ལ་ལར་རྒྱས་སྤྱས་ལ་རྩོ་སྤྱས་ཞེས་བྲིས་པ་ནི་རྒྱ་ཡིག་གི་སྤྱལ་ཉེ་བར་འདོད་
 གྱུར་དོན་དུ་རྒྱུ་ཡི་གེར་དང་པོ་རྩོམ་སྤྱི་སྤྱོག་པར་གོ་ཏུ་ཞེས་བསྒྲགས་དགོས་
 པས་མིང་དེ་རྟོག་བཟོར་ངེས་ཤིང་། ཡང་རྒྱས་སྟོན་པ་རྒྱལ་བའི་སྤྱས་སྤྱུ་འབྲེལ་
 མོད་པོད་ཀྱི་རྒྱལ་པོ་ཆེན་པོའི་གདུང་སྤྱས་ཡིན་པས་མིང་ཐོགས་ནའང་འགལ་བ་
 མེད་དོ། །

མདོར་ན་གོང་གསལ་རྒྱལ་ཕན་འདི་དག་ལས་གཞན་ད་དུང་རྒྱལ་རྩོད་
 དང་རྒྱལ་མོ་རྒྱལ་རྒྱུ་རྒྱུད་ནས་རྒྱལ་ཐང་འགས་སྤྱུ་པོད་ཀྱི་དམག་དཔོན་རྣམས་
 རང་རང་ས་ནས་ཡུལ་དཔོན་བྱས་ཏེ་ས་མཐའ་རྣམས་བབྱང་སྤྱབས་ད་བར་
 དུའང་པོད་མི་གཏན་སྟོན་ཡོད་པ་འདི་ལགས་ཤིང་། དེ་མིན་ཐུང་བཅན་པོའི་
 མངའ་ཁོངས་ལས་སྟོའི་འབྲས་སྟོངས་དང་འབྲུག་ཡུལ་བྱང་མི་ཡུལ་རྒྱབ་བལ་བོ་
 ཤར་མི་ཉག་བཅས་པལ་ཆེར་པོད་ཀྱི་མངའ་རིས་སྤྱུ་མ་འདུས་པར་ཡུས་པ་ལགས་
 སོ། །

གསུམ་པ། ཁར་བྱང་རྒྱལ་ཕུན་སྐྱོར་བཤད་པ།

༡. མིང་རྒྱལ་པོའི་སྐྱོར་བཤད་པ།

དེ་ཡང་དེར་སང་རྒྱལ་ཁབ་མི་ནང་གི་རང་རིགས་མཁས་པ་མང་པོས་གིས་
པའི་པོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ནང་དུ་མིང་གི་སང་རྒྱལ་པོ་ཡང་པོད་རྗེ་ཞིག་ཏུ་བཅིས་ཏེ།
པོད་སིལ་བུའི་སྐབས་ཀྱི་བྱང་བ་བརྗོད་སྐབས་དེ་རྒྱལ་ཕུན་གྱི་གསུམ་བཞག་ནས་
མིང་གི་ལོ་རྒྱུས་རྣམས་བཟླ་གཞིར་བཤོད་ཡོད་ལ། དེའང་དེར་དུས་འཛམ་
མིང་ན་སྟན་གཤམ་འབར་བའི་པོད་རིགས་དཔལ་པོའི་བརྗོད་སྐབས་ཀྱི་མིང་གི་སང་
རྒྱལ་པོའི་སྐྱོར་བཤད་ཀྱི་སྟན་ཚུལ་རིང་མོ་དེའི་ནང་། མིང་རྗེ་གི་
སང་གིས་ཚུགས་བཞིའི་དགྲ་བཞི་བུལ་ཚུལ་ནས་མཐོ་གཉའ་གཙོན་དང་……
དམའ་བུམས་སྐྱོང་བྱེད་ཚུལ་སོགས་ཀྱི་ཞིང་རྒྱས་བར་བཤོད་ཡོད་པ་ལས།
དོན་དག་མང་ཅམ་ཞིག་དངོས་ཡོད་ལོ་རྒྱུས་དང་ཁལ་ཤིན་ཏུ་མཐུན་པར་བརྟེན་
པོད་ཀྱི་མཁས་པ་སྐྱོར་ཞིག་གིས་གནས་ཚུལ་དེ་རྣམས་རང་མེའི་ལོ་རྒྱུས་འབྲུལ་
མེད་དུ་སེམས་ཀྱང་། དོན་དུ་དེ་དག་གི་ལོ་རྒྱུས་དང་ཚུལ་རིག་ལྟ་སྐྱོང་བཅས་
འདྲེས་པའི་འཆར་ཡན་གྱི་ལམ་ནས་དུས་དང་གནས་ལས་བཟལ་བའི་བྱང་བ་
མང་སྐབས་དངོས་ཡོད་ལོ་རྒྱུས་ལྟར་བརྗོད་པར་མི་འཐད་ཅིང་། གལ་ཏེ་དྲང་
བདེན་དུ་འདོད་ན་གནད་དོན་མི་ཉུང་བ་ཞིག་འབྲེལ་མི་བྱལ་པར་མ་ཟད་སྐྱོང་
རང་ངོས་ཀྱི་རིན་ཐང་དང་མཚན་ཉིད་ཀྱང་ཡལ་བར་འགྱུ་ཤོས་ཆེ་བས། དེར་
ཕུན་གྱིས་བསམས་ན་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་དོན་དངོས་དང་ཚུལ་རིག་གི་སྐོ་འདོགས།
ཆོས་ལུགས་ཀྱི་བསམ་འདུན་བཅས་དཔྱུས་གཅིག་ཏུ་མཚོན་པའི་ཚུལ་སྐྱོང་འདི་
ལ་ཚུགས་དུ་མ་ནས་བཟླ་དཔུང་ཞིབ་འདུག་ལེགས་པོ་གནང་རྒྱུ་མ་གཏོགས་
ཐད་དེ་ཁ་ཚོན་བཅད་ནས་དེ་རྒྱལ་ཕུན་སིལ་མའི་གསུམ་ཤིག་ཏུ་བཞག་ཐོག

[illegible]

ལྷ་(西夏)ཞེས་འབོད་ལ། དེའི་ཚོག་མའི་རིགས་རྒྱུད་ནི་བོད་ཀྱི་ཕྱང་གི་རུས་
 ལྷ་གཏོགས་པས་རྒྱ་ཡིག་རྩ་མྱོང་ལ་ཉང་ཤང་ཞེས་སྒྲ་བྲིས་འདུག་ཅིང་། ལྷུར་
 བོད་ལ་རྒྱུད་གི་མིང་ལྷུར་བ་བཞིན་འདི་ལ་འང་ཉང་ཤང་རྒྱུད་(党項羌)ཞེས་
 འབོད་ཡོད། ཡང་མིང་འདི་ནི་བོད་ཡིག་རྩ་མི་ནག་དང་མི་ཡག་ཅེས་པའི་སྒྲ་
 འབྱུར་ཡིན་ཚུལ་སོགས་ཅི་རིགས་ཤིག་འབྱུར་བས་རྒྱའི་གནའ་ཡིག་རྩུང་མི་
 ཡོག་(弥药)ཅེས་བྲིས་འདུག ལྷུར་བོད་ཀྱི་རུས་མཛོད་སོགས་སྤྱོད་ངམ་
 མི་ཉག་གིས་གནའ་ལྷ་མོ་ནས་ཁམས་ཀྱི་ཡུལ་ནམས་བབྱང་བར་བཤད་ལ།
 རྒྱའི་ཡིག་ལྷུར་ན་བོད་ཆེན་པོའི་རྒྱལ་ཁབ་མ་བཅུགས་གོང་མདོ་སྐད་ཤར་མཐའི་
 འབྲུག་རྒྱའི་རྒྱུད་གཙོས་པའི་ཡུལ་ནམས་སྤྱ་གནས་པ་དང་། ལྷུས་འབབ་
 འབྲུག་སོགས་ཀྱི་རྒྱུ་ལས་དུམ་བྱར་ཆད་དེ་ལྷོ་བྱང་གཉིས་སྤྱུགས་པ་ལས་ལྷོ་བ་
 ནི་དེང་གི་ཁམས་མི་ཉག་སོགས་དང་བྱང་པ་ནམས་ད་ལྷའི་ཉིན་ལྷ་མྱོང་ས་ཚུགས་
 སྤྱུ་བྱ་བ་ལ། རྗེས་ནས་བོད་མེལ་བུའི་སྐབས་སྤྱ་དེང་གི་གྲོང་ཁྱེར་ཡུན་མོན་
 ཀྱི་ཉེ་འདབས་རྒྱལ་ས་བྱས་ནས་རྒྱ་ལོ་(大夏国)ལྷེ་མི་ཉག་ཆེན་པོའི་རྒྱལ་
 ཁབ་བྱ་བ་བཅུགས་པ་ཡིན་པར་བཤད། བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ནམས་སྤྱ་མི་ཉག་རྒྱལ་
 རབས་སམ་ཡང་ན་མི་ཉག་གླ་ཞེས་བཛོད་པར་སྤང་། «དེ་བཞེས་དམར་པོ»
 དང་«རྒྱ་བོད་ཡིག་ཆང་ཆེན་མོ»«མདོ་སྐད་ཆོས་འབྱུང་»སོགས་སྤྱུང་མི་ཉག་
 གི་སོ་རྒྱས་དང་རྒྱལ་རབས་བྱང་རྒྱལ་བཞོད་ཡོད་དེ། «རྒྱ་བོད་ཡིག་ཆང་
 མཁས་པ་དགའ་བྱེད་»ཅུ་བ་ལས། “དཔའ་བོ་མི་ཉག་གི་རྒྱལ་རབས་ནི།
 རྩོན་དང་པོ། ལྷ་ཐག་ལ་སོགས་མི་ཉག་གི་ཡུལ་ཐམས་ཅད། རྒྱ་རྒྱལ་པོའི་
 འོག་ན་ཡོད་པ་ལ། ...” ཞེས་སོགས་མི་ཉག་རྒྱལ་པོ་ཐོག་མ་དང་པོ་བྱུན་རྒྱལ་
 ནས་ལག་ཆགས་རྒྱལ་དང་དེ་ནས་ནར་སོན་དེ་རྒྱའི་རྒྱལ་རྩོན་བཅས་བསད་དེ་
 རྒྱལ་ས་བྱང་ས་རྒྱལ་སོགས་གཏམ་རྒྱུད་ཀྱི་ནང་དོན་ལྷོ་བྱ་ཞིག་ངག་སྒྲིས་བཞིན་
 ལྷུང་ཐོག དེའི་རྒྱལ་རབས་དུག་པ་མི་ཉག་རྒྱལ་མོད་བྱ་བ་ནས་རྒྱལ་རྒྱུད་ཆད་

དེ་རྟོག་ཅིང་གིས་ལ་རྒྱལ་ས་ཤོར་རྒྱལ་བཅས་མང་ཙམ་ཞིག་བཞོད་ཡོད་པ་དང་།
 ཡང་དེའི་མངའ་ཁོངས་ནི་«མདོ་སྨད་ཆོས་འབྱུང་»དུ་“དེ་དུས་མི་ཉག་གི་ཡུལ་
 བོ། བྱང་གི་བོད་སོག་གི་མཆམས་རྒྱ་ནག་དང་ཉེ་བའི་སར་མི་ཉག་རྒྱལ་པོའི་
 ཐོག་མ་སི་རྩའི་གའི་རྩ་ཞེས་པ་བྱང་ཉེ་རྒྱ་རྟོག་པལ་ཆེར་གྱི་བདག་པོ་བྱས།
 མར་ན་རྒྱ་ནག་ རྩོ་ན་འཇང་། རུབ་ན་བོད། བྱང་རྟོག་གིས་བཅད་པའི་
 དབུས་ནི་མི་ཉག་གི་རྒྱལ་ཁམས་ཉི་ཤོ་ཉན་གྱིས་བབྱང་བའི་རྩ་དང་བྱང་སོགས་
 བོ་ཡུལ་གྱི་དངོས་གཞི་ཡིན་ལ། རབ་རྩོད་ཆར་སྐང་གི་ས་ནམས་ཀྱང་མི་ཉག་
 ལ་གཏོགས་ཞེས་བཤད།” ཅེས་འཁོད་ཡོད་པ་ལྟར་ལགས་ཤིང་། རྒྱའི་
 གནའ་བོའི་ཡིག་ཆར་ནམས་སྤྱང་ལྟོང་གི་གནས་རྒྱལ་དང་ཞེས་ཞུ་རྒྱལ་རབས་
 གྱི་བྱང་བ་མང་པོ་བཞོད་ཡོད་པ་དང་། ཞིབ་རྒྱས་ནི་དེར་དུས་གྱི་མཁས་པ་
 མང་པོའི་དབུད་ཚོམ་དང་ལོ་རྒྱུས་གསར་དུ་སྒྲེལ་བའི་ཚོམ་ཡིག་བཅས་སུ་གསལ་
 བ་བཞིན་ལགས་ཤིང་། ཡང་དེ་ལྟར་བོད་རྒྱའི་ལོ་རྒྱུས་ནམས་སྤྱང་བཤད་རྒྱལ་
 རུང་ཟད་ཁ་མི་མཆོངས་པ་ཡོད་ནའང་དེར་སྐབས་ཡོངས་གྲགས་ལ་མི་ཉག་གི་
 དྲག་དཔོན་ཡིས་ཡོན་རྟོ་བྱ་བས་ལྟོང་རིགས་གཙོས་པའི་ཡུལ་དེའི་ཆོ་ཁག་ནམས་
 བཟུས་ཉེ་སྤྱི་ལོ་1038ལ་མི་ཉག་རྒྱལ་རབས་ཐོག་མར་བཅུགས་ནས་སྤྱ་གཞུག་རུ་
 རྒྱལ་རབས་བཅུ་ལྷག་གིས་ལོ་རྒྱུས་བརྒྱུད་ཉེ་བའི་རིང་རྒྱལ་ཁམས་ལ་དབང་
 བཟུང་། སྐབས་དེའི་བྱང་གི་ལཱོ་(丑) དང་ཅིན་(金) བྱ་བའི་རྒྱལ་ཁག་
 མ་ཟད། རྒྱའི་སྤང་རྒྱལ་རབས་བཅས་ལའང་ཡུལ་ཚོད་གྱི་དམག་འབྲུག་མང་
 པོ་བརྒྱབ་ཅིང་། བོད་གྱི་མར་མཐའི་ཙོང་ཁའི་རྒྱལ་པོ་དང་ཡང་འབྲེལ་གཞུག་
 ཆེ་ལ། སྤྱི་དབང་དར་བའི་ཅེར་སོན་སྐབས་མངའ་ཐང་ནི་ཡུའུ་ཁག་ནི་ཡུ་
 ལྷག་ཙམ་ཉེ་དེར་གི་ཉིན་ལྷ་རྩྱེངས་ཡོངས་དང་རྩན་པོ་དང་ཀན་སུའུ་ཞིང་ཆེན་
 གྱི་རུབ་བྱང་དང་མཆོ་རྩོན་པོའི་མར་བྱང་ངམ་ནང་སོག་གི་ས་ཁུལ་ཁ་ཤས་
 བཅས་བབྱང་ཉེ་སྤང་རྒྱལ་རབས་དང་འབྲུག་དུ་ལངས་པའི་རྒྱལ་ཁབ་རྟོབས་

ལྷན་ཞིག་ཡིན། མི་སྡེ་གཙོ་བོ་སྤང་རིགས་ཏེ་བོད་དང་རྒྱ་ཏོར་སོག་གསུམ་དང་
 བཅས་པའི་མི་འཕྲར་མོད་པོ་ཡོད་པར་བཤད། ཆབ་སྲིད་དང་དཔལ་འབྱོར་
 རིག་གནས་ལ་སོགས་པའི་ཐད་དུ་འར་རྒྱ་བོད་དང་འབྲེལ་གཏུག་ཐབ་ཅིང་།
 ཉ་དང་ར་ལན་ཚུ་སོགས་བརྗེ་ཚོར་བྱེད་དེས་གྱིས་ཚོར་ལས་དར་སོག་ཅིང་ཁའི་
 རྒྱལ་སྤྱི་དང་རིགས་རྒྱུད་གཅིག་པས་དེ་དང་འབྲེལ་བ་ལྷག་ཏུ་དམ་པོ་བྱུང་བར་
 གཤམ། མི་ཉག་ལ་རང་གི་ཡི་གེ་ཡོད་ཅིང་དཔེ་ཆ་དང་རྩོམ་སོགས་ད་
 ལྟའང་མངོན་སྲུང་མཇལ་རྒྱ་ཡོད་པ་^① དེ་ནས་ལགས་ཤིང་། དེ་ནས་སྤྱི་མ
 1227ལ་སོག་པོའི་རྒྱལ་པོ་ཏོར་ཇིང་གིར་གྱིས་མི་ཉག་རྒྱལ་ཁབ་བཟུབས་ཏེ་
 དབང་དུ་བཟུས་པ་དང་། དེར་བརྟེན་རྒྱལ་ཡུལ་དེ་ལའང་ཉིན་ལྷུ་(宁夏)
 ཉེ་མི་ཉག་ཞོད་འཇགས་ཞེས་པའི་མིང་བཏགས་པ་ད་བར་དུ་བཀོལ་བཞིན་ཡོད་
 པ་དང་། ཡང་བོད་ཀྱི་ཏོར་ཟླ་ཞེས་པའི་འབོད་སྲོལ་དེའང་འདི་དང་འབྲེལ་བ་
 ཡོད་པ་སོགས་ཤེས་དགོས་སོ། །དེ་ལྟར་ཡོངས་གཤམས་ལ་མི་ཉག་རྒྱལ་རབས་རྒྱ་
 ཏོར་གྱི་མ་རྒྱུས་ལྟར་སོགས་སུ་འབོད་པ་ལས་བོད་ཀྱི་རྒྱལ་ཕན་གྱི་གས་སུ་མི་ཐེ་
 མོད། འདིར་ཕན་གྱིས་བོད་དང་འབྲེལ་ཆེ་བ་གཞི་བཟུང་ཉེ་ཁར་བྱུང་གི་རྒྱལ་
 གྱིས་རོ་རྒྱུད་ལྟ་བུར་མདོ་ཅན་སྤང་བ་ལགས་ན་ཞིབ་གསལ་ནི་བོད་རྒྱུའི་མ་རྒྱུས་
 གྱི་ཡིག་ཆ་ནས་ལས་ཤེས་པར་བུའོ། །

བཞི་པ། བཟུན་པ་སྤྱི་དར་བྱུང་རྒྱལ་སྤྱོད་བཤད་པ།

དེ་ཡང་བོད་ཀྱི་མ་རྒྱུས་ཉིང་བཟུན་པ་ལྟ་དར་དང་སྤྱི་དར་ཞེས་གཤམས་པ་
 དེ་ནི་གཙོ་བོ་བྱུང་པའི་བཟུན་པ་ཁ་བ་ཅན་གྱི་སྤངས་འདིར་དར་བའི་དུས་ལྟ་སྤྱི་

① ཡང་བྱུང་སོགས་ནས་ཞོན་པའི་རྩོམ་དང་ཡིག་ལ་གོ།

གཉིས་ལ་ཟེར་ཞིང་། བཏུན་པ་སྤྲོད་པ་བྱ་བ་ནི་ཡོངས་གྲགས་སུ་དུས་རབས་
 བཏུན་པའི་ནང་དང་པོ་ཐོད་ལ་དམ་པའི་ཆོས་ཀྱི་དབུ་བཞེས་ནས་དུས་རབས་
 དགུ་པའི་ལྷོད་ཅམ་ཉེ་ཆུལ་པོ་འུ་དུས་བཅན་པོའི་བར་གྱི་དུས་སྐབས་ལ་ངོས་
 འཛིན་ཅིང་། དེའི་སྐོར་མཆོན་ཅམ་ཞིག་པོ་ད་ཆེན་པོའི་ལོ་རྒྱུས་སྤྱིར་སྐབས་སུ་
 བཤད་ཅིན་པས་འདིར་བཟོད་པར་བྱ་བ་ནི་བཏུན་པ་སྤྲོད་པ་གྱི་རྣམ་གཞག་གཙོ་
 བོ་ཡིན་ཏེ། དེ་འང་ཡོངས་གྲགས་སྤར་བོད་ཆེན་པོའི་བཅན་པོ་མཐའ་མ་གྱི་
 དར་མས་ནང་བཏུན་བཏུབས་ནས་སྤྱི་ལོ་དུས་རབས་བཅུ་པའི་མགོ་ཅམ་ལ་བྱལ་
 པའི་བཏུན་པ་སྤར་ཡང་གངས་ཅན་ཡུལ་དུ་དར་བའི་མགོ་བཅམས་པ་ཉི།
 བཏུན་པའི་མེ་འོ་མདོ་ཁམས་སྤྲད་ནས་གསོས་པའི་ཆུལ་བོད་ཀྱི་ཆོས་འབྱུང་དང་
 དེ་བ་ཟེར་རྒྱམས་སུ་ཞིབ་པར་འཁོད་ཡོད་ལ། «མཁས་པའི་དགའ་ལྷོན» དུ་
 “བོད་དུ་བྱལ་བཏུན་སྤྱི་མ་དར་ཆུལ་ཡང་། །དང་པོ་བཏུན་ཅ་འདུལ་བའི་ལྷོ་
 ལྷོད་ནི། །སྤྱི་བཙོན་དུ་མ་ཁམས་སུ་བྱོས་པ་ལས། །མས་པ་སྤྱོད་པའི་ས་ལ་
 གནས་པ་ཡི། །སྤྱ་གཟུ་གསལ་འབར་རབ་དུ་བྱུང་བ་ནི། །སྤྱ་ཆེན་དགོངས་པ་
 རབ་གསལ་ཞེས་བྱར་གྲགས། །དེ་ཡི་མཁན་བྱ་སྤྱི་བཙོན་མང་དུ་འཕེལ། །
 བྱད་བར་དབུས་གཙང་མི་བཅུས་བཀའ་དྲིན་མཐོས། །... ། །བཏུན་པའི་མེ་
 འོ་མདོ་ཁམས་ནས་གསོས་པ། །སྤྲད་འདུལ་ཞེས་བྱར་མཆོན་དུ་གྲགས་པ་”
 ཡིན། །” ཞེས་བཀོད་པ་བཞིན་སྤྱ་ཆེན་གྱི་སྤྱི་བཙོན་ནི་ལོ་རྒྱུས་ཡོངས་གྲགས་
 ལྟར་བཅན་པོ་གྱི་དར་མས་ཆོས་བསྐུལ་སྤེས་དབུས་ནས་གཡོ་དགེ་འབྱུང་དང་
 གཙང་རབ་གསལ་དམར་གྲུ་སྤྱ་ལྷོ་ཉེ་ཀྱན་གྱིས་དམར་གཡོ་གཙང་གསུམ་མམ་
 མཁས་པ་མི་གསུམ་དུ་འབོད་པའི་སྤྱི་བཙོན་པ་འདི་རྣམ་པ་གསུམ་ཆུལ་པོའི་
 ཆད་པ་ལ་འཛིགས་ཏེ། འདུལ་བའི་དཔེའི་སྤྱིགས་བམ་དུ་མ་བསྐམས་བཞིན་
 མངའ་རིས་ནས་ཉོར་ཡུལ་བརྒྱད་དེ་མདོ་ཁམས་སྤྲད་དུ་བྱོས་ཡོང་ནས་བཞུགས་
 བྱིང་། དེའི་ཆོ་ཡུལ་དེར་བོན་པོའི་དུ་སྤྱ་གཟུ་གསལ་འབར་བྱ་བ་ཞིག་ཡོད་པ་

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34
35
36
37
38
39
40
41
42
43
44
45
46
47
48
49
50
51
52
53
54
55
56
57
58
59
60
61
62
63
64
65
66
67
68
69
70
71
72
73
74
75
76
77
78
79
80
81
82
83
84
85
86
87
88
89
90
91
92
93
94
95
96
97
98
99
100

ལས་འཕྲོའི་དབང་གིས་དད་མོས་སྦྱོར་ཏེ་ཁོང་ནམ་པའི་མདུན་ནས་རབ་ཏུ་བྱུང་
ཞིང་སྔོན་རྒྱན་མཛེས་པ་དང་མིང་ཡང་མཁན་སྟོབ་ཀྱི་མཚན་ནས་དྲངས་ཏེ་དགེ་
བ་རབ་གསལ་དུ་གསོལ་ཞིང་། ཟླ་མ་ཐུགས་རིག་གསལ་བས་དགོངས་པ་
རབ་གསལ་དུ་གྲགས་ཤིང་ཀུན་གྱིས་སྤྱེལ་ཞེས་གྲགས་པའི་མཚན་འདྲིན་པ་འདི་
པས་འདུལ་བའི་སྔོན་རྒྱན་ཟམ་མ་ཆད་པར་སྟེལ་བར་མཛད། ཟླ་རབ་ལྟན་པ་
དར་བྱུང་གི་མཚན་གཞི་ནི་འདུལ་བྱིས་ཡོད་མེད་ཀྱི་ཆ་ནས་འཛིན་དགོས་པར་
བཤད་པས་སྐབས་དེར་རབ་བྱུང་གི་རྟེན་ཅན་མ་ཕྱོད་པ་མ་གཏོགས་གྲོང་བའི་
ཁྱོད་དུ་གོས་དགར་ཅན་ཞེས་པའི་བསྟན་འདྲིན་གྱི་སྦྱོར་སྒྲགས་འཆང་མང་པོ་
བཞུགས་ཡོད་པར་གྲགས་ལ། དེ་ལྟར་བྱུང་བའི་བསྟན་བཞག་པ་མེ་རྩ་ལྟ་
བུའི་སྟེལ་མདོ་ཁམས་སྤང་ནས་སྤར་གསོས་པ་དཔུས་གཙང་ཚུགས་ནས་སྤྲེལ་
ཤེས་རབ་སོགས་མི་བདུན་ནས་བཅུར་གྲགས་པ་^① རྣམས་སྤྲེལ་བྱུང་མདོ་
ཁམས་ནས་སྔོན་རྒྱན་སྤངས་ཏེ་ཟླ་རབ་ལྟན་སྤྲེལ་བས་མ་ཡས་རྒྱལ་པོ་ཆ་
ན་ཡེ་ཤེས་རྒྱལ་མཚན་ཡབ་སྲས་ཀྱི་མཐུན་ཆེན་ལ་བརྟེན་ནས་ལྟ་ཁང་ཞིག་གསོ་
དང་གསར་བཅིགས་བཅས་བཞུས་ཏེ་དགེ་འདུན་གྱི་ཕྱི་སྤར་ཚུགས་པར་བྱུར་
ཅིང་། རིམ་གྱིས་འཕེལ་བས་ནང་བའི་བསྟན་པ་ཡང་སྤར་བོད་དུ་དར་ཏེ་ཤིང་
ལུང་སྐམ་པོར་མེ་སྤར་བ་བཞིན་བཤད་སྤུབ་བསྟན་པའི་འཕྲིན་ལས་རབ་ཏུ་
འབར་བ་ལགས་ཤིང་རང་རེའི་ཆོས་འབྱུང་རྣམས་སྤྲེལ་འདི་ལ་འདུལ་བ་སྤང་དར་
རམ་སྤང་འདུལ་ཞེས་མིང་གྲགས་སོ། །ཡང་སྐབས་འདིར་བོད་ཀྱི་དེབ་མེར་དང་
ཆོས་འབྱུང་རྣམས་སྤྲེལ་བསྟན་པའི་མེ་རྩ་ཁམས་ནས་གསོས་ཞེས་མདོ་ཁམས་སྤང་
ལ་ཁམས་བྱ་བའི་མིང་རྒྱུ་ལས་སྤར་མེད་ལ། སྟོང་བཅན་སྐབས་རྒྱ་བཟའ་
ཀོང་རྫོང་ཁམས་སྤྲེལ་བས་ཆེན་བཞེངས་ཞེས་བེར་བ་སོགས་ཀྱི་ཡུལ་མིང་ཁམས་

① མ་ཁོའི་མཚན་འདྲིན་སྔོན་རྒྱན་གཞན་དག་ཏུ་གསལ་བས་འདིར་དྲངས་མེད།

བྱ་བ་དེ་ཕྱིས་ཕྱོད་མཁས་པ་མང་པོས་དང་སང་གི་ཁམས་ཚུགས་ལ་གོ་འདོད་
 གྱུར་མི་འགྲིག་ཏེ། སྤྱིར་ཁམས་བྱ་བའི་མིང་གི་གོ་དོན་ནི་མཐའ་དང་དོན་
 གཅིག་པར་ཁམས་ཀྱི་རྒྱལ་ཕན་བྱ་བ་མཐའི་རྒྱལ་ཕན་ཞེས་པའི་དོན་ཡིན་ཚུལ་
 རོགས་དེབ་དཀར་མཁན་པོས་གསུངས་ཡོད་པ་བཞིན། འདི་སྐབས་ཀྱི་ཁམས་
 གྱུར་བོད་ཤར་མཐའི་མདོ་སྤྱད་ཚུགས་ལ་གོ་དོན་ཉེ། དཔེར་ན་མཆོ་ཐོན་
 པོའི་ཡུལ་གྱི་གནའ་མིང་ལ་གཡར་མོ་ཐང་ཞེས་འབོད་ཅིང་དེ་ལ་ཁམས་ཀྱི་གཡར་
 མོ་ཐང་ཞེས་གྱུར་བའོད་ཡོད་པ་དང་། ཡང་མཁས་པ་མི་གསུམ་བཞུགས་ས་
 ཡན་རྒྱུད་གནམ་རྫོང་དང་དམར་གཙང་རྣམ་གཉིས་ཀྱི་སྐབ་ཕྱག་བཅས་མདོ་
 སྤྱད་ཏུ་ཡོད་པ་མ་ཟད། སྤྱི་ཆེན་པོའི་བཞུགས་གནས་གྱུར་དེང་གི་མཆོ་ཐོན་གྱི་
 ཆང་ཚུགས་ཀྱི་དམར་གཙང་དགོན་ཉེ་རྒྱ་སྐད་ཏུ་པེ་མཱ་ཟི། (白馬寺) ཟེར་བ་
 བཅས་ཀྱིས་ལྷ་མའི་ཁམས་ནི་དེང་གི་ཨ་མདོར་གོ་བ་ཤེས་ཅུས་ལ་ཐོན་ཏུས་ཅོང་
 ཀྱི་ཡུལ་ཡང་ཟེར། ཡང་བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་«རྒྱལ་རབས་གསལ་མེ» རོགས་དེབ་
 ཐེར་ལ་ལར་སྤྱི་ཆེན་པོ་དབུས་ཀྱི་འཕན་ཡུལ་ནས་ཕྱོད་ཚུལ་དང་རྒྱལ་ཕྱོད་འགྲོ་
 རྒྱག་སྤྱང་གི་རྒྱལ་པ་ཡིན་ཚུལ་རོགས་ཅི་རིགས་ཤིག་བཟོད་ཀྱུར་ལོ་རྒྱུས་ཡོངས་
 གཤགས་ནི་གོང་སྤྱི་ཆེན་པོར་ཡིན་ལ་ཞིབ་ཏུ་བཞག་པར་རིགས་སོ། །

ཡང་གོང་ཏུ་ལན་མང་སོང་བ་ཉུར་བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་སྤྱིར་སྐབས་སྤྱིར་ལོ་
 རོགས་ཐད་ཉེག་ཏུ་ཅུང་མང་བ་ཏེ། དཔེར་ན་རྒྱལ་པོ་སྤྱིར་བཅོན་སྐམ་པོའི་
 འཁྲུངས་འདས་ཀྱི་ལོ་རོགས་ལ་དུག་ཅུ་སྟོར་གཅིག་གི་ལྷ་ཕྱི་རྒྱག་པའི་དབང་གིས་
 སྐབས་འདིའི་བསྟན་པ་ཕྱི་དར་གྱི་ལོ་རོགས་གྱུར་རང་བཞིན་ཏུ་ལོ་ཆུན་གཅིག་གི་
 ཉེ་བཀ་བྱུང་། བོད་ཀྱི་མཁས་པ་ལྷ་མ་རྣམས་བསྟན་བསྐྱབས་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་
 རྒྱགས་བྱ་ཡིན་པ་ཞལ་མཐུན་ཡང་། སྤྱི་ལོ་དང་སྤྱིར་ནས་ལོ་རོགས་འགོད་ཏུས་
 སྟོར་ཞིག་གིས་སྤྱི་ལོ་841དང་ཁ་ཅིག་གིས་སྤྱི་ལོ་901པར་བཞེད་པས་ལྷ་འཕྲིའི་
 རྒྱགས་གཉིས་བྱུང་བར་བྱུང། དེ་ཡང་རང་རེའི་ཐོན་ཕྱོད་མཁས་པ་མང་པོས་

རྒྱུ་བཅན་མཁའ་པོ་ས་གྲང་ལ་འབྲུངས་ནས་དགུང་གངས་ཀྱི་གནིས་པ་ས་ཁྱི་ལ་
 འདས་པའི་བཞེད་ཚུལ་གཅིགས་སུ་འཛིན་པས་བཏུན་བཟུབས་ཀྱི་ལོ་ཚིགས་
 གྲང་ལྷགས་བྱ་ཁྱི་མ་ཉེ་ཁྱི་ལོ་901ལྟར་འདོད་མཁན་མང་མོད། འོན་ཀྱང་ང་
 ཚོས་རྒྱུ་བཅན་འདས་ལོ་ཁྱི་ལོ་650ལྷགས་ཁྱི་ལོ་ར་ཡིན་པའི་རང་ལྷགས་གོང་ཏུ་
 བཞོད་ཟིན་པ་ལྟར་སྐབས་འདིར་ཡང་བཏུན་བཟུབས་ཀྱི་ལོ་ཚིགས་ལྷགས་བྱ་ཁྱི་
 མ་ཉེ་ཁྱི་ལོ་841ལ་ངོས་བཟུང་ནས་འཆད་ན་དག་པར་འདོད་ཅིང་། སྐབས་
 འདི་དག་གི་ཁྱི་ལོ་ཚིགས་གཞི་འཛིན་ས་གཙོ་བོ་ཞིག་ནི་བཅན་པོ་ཁྱི་རལ་
 རིང་ལྟ་པའི་རྟ་རིང་རོར་བཞོས་པའི་ཁྱི་དྲུགས་བྱ་བའི་ལོ་ཚིགས་དེ་བྱེད་དགོས་
 ཤིང་། དེར་བཏུན་ཆེ་བཅན་པོ་ཁྱི་དར་མས་པོད་ཀྱི་ཆབ་མིད་བཟུང་བའི་ལོ་
 གསུམ་པ་ཁྱི་ལོ་841ལ་བཏུན་པ་བཟུབས་པ་དང་ཁྱི་ལོར་བཅན་པོ་རང་ཡང་སྐྱ་
 བཞོངས་ལ་བཏུན་པ་སྐྱ་དར་གྱི་ལོ་ཡང་འདི་ནས་མཆུག་རྒྱུ་ལ་མདོན་ལ།
 བཏུན་པ་ཁྱི་དར་གྱི་མགོ་དུས་ནམ་ཆོད་ཅམ་ལ་ཚུགས་པའི་ཐད་ཏུ་རང་རེའི་ལོ་
 ཚུས་ཡིག་ཆ་ནམས་ཁ་མི་མཆུངས་ཏེ། དེའང་གཙོ་བོ་སྤྱི་ཆེན་འབྲུངས་འདས་
 ཀྱི་ལོ་ཚིགས་ལ་རག་ལས་ཤིང་སྤྱི་ཆེན་གྱི་འབྲུངས་འདས་ཐད་ལ་གོང་ཏུ་བཤད་
 པ་ལྟར་དུག་ཅུ་སྟོར་གཅིག་གི་སྐྱི་ཚུག་འདུག་ཏེ། ཐོད་ཀྱི་ཆོས་འབྲུང་དང་
 དེ་བཞེས་ནམས་སུ་སྤྱི་ཆེན་ཚུ་གྱི་ལོ་འབྲུངས་ནས་དགུང་གངས་ཀྱི་བཞི་པ་ཤིང་
 བཀ་ལ་འདས་པར་བཞེད་པའི་ལོ་དྲུགས་འགོད་ཚུལ་ཆང་མ་ཞལ་མཐུན་ཡང་།
 ལོ་ཚིགས་དང་ལྷུར་དུས་ཁ་ཅིག་ཚུ་གྱི་སྐྱ་མ་ཉེ་ཁྱི་ལོ་892ལ་འབྲུངས་ནས་ཁྱི་ལོ་
 975པའི་ཤིང་མག་ལ་འདས་པར་བཞེད་པ་དང་། སྟོར་ཞིག་གིས་ཚུ་གྱི་སྐྱ་མ་
 ཉེ་ཁྱི་ལོ་952ལ་འབྲུངས་ནས་ཁྱི་ལོ་1035པའི་ཤིང་མག་ལ་འདས་པར་འདོད་
 གྲང་ང་ཚོས་རྒྱ་མཆན་གོང་ཏུ་བཞོད་ཟིན་པ་བཞིན་སྐབས་འདིར་ཡང་ལོ་ཚིགས་
 སྟོར་ལྷགས་སྐྱ་མ་ཉེ་ཁྱི་ལོ་འཛིན་པར་འཐད་དོ། །

དེས་ན་དབུས་གཙང་གི་མི་བཅུས་སྤྱི་ཆེན་དངོས་ལས་སྟོན་ཚུན་བཞེས་པ་

ཡིན་མིན་ལ་བརྟག་རྒྱ་ཡོད་དེ། བོད་ཀྱི་མཁས་པ་མང་པོ་ཞིག་གིས་སྤྱི་ཆེན་
 འཁྲུངས་ལོ་རྒྱུ་ཀྱི་ཕྱི་མ་ཡིན་པ་གཞི་བྱས་ནས་མོ་ལོ་བདུན་ལྷུ་ཅན་ཞིག་གི་རག་
 གྲོས་ཀྱི་ལོ་ཆོག་ལ་བརྟེན་ནས་སྤྱི་མེས་མོག་ས་ཀྱིས་སྤྱི་ཆེན་དངོས་ལས་སྒྲིམ་པ་
 མཛོས་ནས་དབྱས་སུ་ལོག་པར་བཞེད་ཀྱང་། དེ་ལྟར་ན་སྤྱི་ལོ་ཆོག་ས་
 རྣམས་ཀྱང་བཞུགས་ཆེ་ལོ་གྲངས་མང་ལྷུ་གཞི་བས་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་ལྷན་བ་རྣམས་
 ས་རིམ་སྒྲིལ་བའི་མེན་ཏུ་དཀའ། དེ་ལ་དེར་དུས་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་སྤྱི་བའི་དབང་
 གི་ཏུ་དཀའ་རིན་པོ་ཆེ་སྒྲིབ་ཐབས་འཕྲིན་ལས་མཆོག་གིས་སྒྲིལ་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ཡིག་
 ཆ་དཔེ་བཅུན་དག་ལ་ཁྲུངས་བཅོལ་ནས། “དེ་སྒྲིལ་དབྱས་གཅོད་གཞིས་
 རྣམས་མཆོ་སྒྲིལ་དུ་སྒྲིལ་བྱོལ་སོང་བའི་དབྱས་གཅོད་གི་མཁས་པ་མི་བཅུ་མདོ་སྒྲིལ་
 དུ་ཐེབས་ནས་སྤྱི་ཆེན་དགོངས་པ་རབ་གསལ་གྱི་དངོས་སྒྲིབ་སྤྱོད་ལེ་ཤེས་
 གཤུང་ཏུ་གི་སྒྲིབ་མ་སྤྱུལ་ལེ་ཤེས་རྒྱལ་མཆོན་ལ་དཔེ་སྒྲིལ་ཞུས་”ཞེས་གསུངས་
 རིས་མཆོན་པུ་བཏབ་ཏེ། “ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་དཔེ་ཆ་ཁག་གཅིག་ནང་མི་བཅུས་སྤྱི་
 ཆེན་དོ་མ་ལ་གཏུགས་པར་བཤད་ཀྱང་དེ་ལྟར་མིན་ཏེ། སྤྱི་མེས་ཚུལ་ཁྲིམས་
 ཤེས་རབ་ཀྱིས་མཛད་པའི་«བཏུན་པ་ཕྱི་དར་གྱི་ལོ་རྒྱུས་»ལས། སྤྱི་ཆེན་
 དགོངས་པ་རབ་གསལ་གྱི་དངོས་སྒྲིབ་མཁས་བཅུན་མི་ཏུག་གི་ནང་ཆོན་སྤྱོད་
 ལེ་ཤེས་ལས་སྤྱུལ་ལེ་ཤེས་རྒྱལ་མཆོན་གྱིས་བསྟེན་རྒྱགས་ཞུས་ཤིང་། སྤྱུལ་ལེ་
 ཤེས་རྒྱལ་མཆོན་གྱི་ཏུང་དུ་དབྱས་གཅོད་གི་མཁས་པ་མི་བཅུས་བསྟེན་པར་
 རྒྱགས་པར་བཤད་པ་དེ་རང་ཁྲུངས་དག་པོར་མེམས་”^① ཞེས་གསལ་འདེབས་
 ཡིག་པར་གནང་ཡོད་པར་རྒྱ་མཆོན་མཆིས་སྒྲིམ་ཏེ། རྒྱལ་དབང་ལྷ་བཞེན་
 པོས་མཁས་དབང་ཞེས་བསྟགས་པའི་གཞིན་ཏུ་དབལ་གྱིས་ཀྱང་«དེ་བསྒྲིལ་»དུ་
 སྤྱི་མེས་མོག་ས་དབྱས་གཅོད་གི་མི་བཅུས་སྤྱི་ཆེན་དངོས་ལས་སྒྲིམ་རྒྱན་མཛོས་

① «ཡོད་ཀྱི་ཆོས་ཀྱི་རྒྱུ་འབྱེལ་སྒྲིལ་བཤད་པ་»ཞེས་པར་གསལ་

བར་མི་བཞེད་དོ། །ཡང་པོད་གྱི་ཆོས་འབྱུང་མང་པོས་སྤྱི་མཉམས་སྐྱེས་སྤྱུང་སྤྱུ་
 མེབས་དུས་བཅན་པོའི་གདུང་རྒྱུད་མི་རབས་བཞི་ལྷག་སོང་ནས་བསམ་ཡས་
 རྒྱལ་པོར་གྲགས་པ་ཆོན་ལེ་ཤེས་ཡབ་སྤྱུས་གྱི་རིང་ཡིན་པར་བཤད་པས་བླ་ཆེན་
 དངོས་ལ་གཏུག་པ་བྱས་ན་ལོ་གངས་མང་དྲགས་པའི་ནོར་རྒྱུན་འབྱུང་སྤྱིད་པས་
 བ། བླ་ཆེན་གྱིས་མཁས་པ་མི་གསུམ་ལས་སྡོམ་རྒྱན་མཛོས་ཤིང་ཁོང་གིས་སྤྱི་
 སོང་ལེ་ཤེས་གཡུང་དྲུང་དང་རྒྱལ་ལེ་ཤེས་རྒྱལ་མཆོན་དེས་དབྱུས་གཙང་གི་མི་
 བརྒྱུད་སྤྱིལ་བ་ཡིན་པ་ལོ་རྒྱུས་དངོས་དང་ཞལ་མཐུན་ཡིན་ནོ། །དེ་ལྟར་དབྱུས་
 གཙང་གི་མི་བརྒྱུད་པོ་སྤྱི་གཞུག་དུ་ཕྱིར་དབྱུས་སྤྱི་མཉམས་ཀྱང་ལྷ་སར་བཞུགས་མ་
 རྒྱས་པར་བསམ་ཡས་སྤྱི་བརྒྱུད་ནས་ཁོང་ནས་པས་ལྷ་ཁང་རེ་རེ་བདག་པོ་གནང་
 བས་སྤྱི་མཉམས་ཆོ་བ་དང་འབྲིང་ཆོ་མེད་བ་སྐྱེས་སྤྱི་ཆོ་དུ་མ་བྱུང་ཞིང་། སྤྱིས་
 དེ་ནས་སྤྱི་མཉམས་ལྷ་སར་མཆོད་ནས་ཁག་མང་པོར་གྱུས་པར་བརྟེན་དགོན་
 གཞི་དང་ལྷ་སྤྱི་ཆགས་ཏེ་དབྱུས་གཙང་ནས་དམ་པའི་ཆོས་ཀྱི་གཞི་རྒྱར་སྤྱི་ཡང་
 རྒྱ་ཆེ་བར་ཆུགས་ཤིང་བཞུན་པ་ཕྱི་དར་གྱི་ཉི་གཞོན་གསར་བ་སྤྱི་དུ་འདྲིན་
 པར་སྤྱིར། དེར་བརྟེན་བླ་ཆེན་དགོངས་པ་རབ་གསལ་ནི་བཞུན་པ་ཕྱི་དར་ལ་
 བཀའ་དྲིན་དང་མཛད་རྗེས་ཆེས་མངའ་བ་ཞིག་ཡིན་སྤྱི་བས་སྤྱི་ལྷོན་མཁས་པ་
 རྒྱལ་སྤྱི་ཆོད་མེད་མཐིན་གཅིག་དུ་ཕྱི་དར་བཞུན་པའི་ཆ་བ་བླ་ཆེན་འདི་ཉིད་
 ལ་སྤྱི་གདམས་པར་གསུངས་སོ། །

དེ་དང་དུས་མཆོངས་སྤྱི་སྤྱི་མངའ་རིས་དང་དབྱུས་གཙང་རྒྱུགས་ནས་
 བཞུན་པ་དར་ཞིང་རྒྱས་པར་མཛད་པ་ཡིན་ཏེ། དེའང་ཡོངས་གྲགས་སྤྱི་
 མངའ་བདག་འོད་སྤྱི་གི་གདུང་རྒྱུད་ཀྱི་པོ་རྗེ་རབས་བཞི་ཙམ་ན་ལྷ་
 བླ་མ་ལེ་ཤེས་འོད་གྱིས་སྤྱི་དབྱུངས་ཤིང་། འདི་པས་པོད་དུ་བྱུང་པའི་བཞུན་
 པ་གསལ་བར་བྱིད་ན་པ་རྗེ་ཆེན་པོ་ཞིག་ལ་སྤྱི་ཡོད་པར་དགོངས་ནས་སྤྱི་ག་
 མར་རང་གི་འཁོར་འབངས་ནང་ནས་དབང་པོ་རབ་ཅན་དང་སྤྱི་རྒྱུ་བའི་གཞོན་

ལུ་ཉི་ཤུ་ལྷག་ཀྱི་གར་དུ་བརྒྱུད་པ་ཤིང་། དེ་དག་ལས་རིན་ཆེན་བཟང་པོ་དང་
 རྒྱུ་ལྷག་པ་འདི་ཤིས་རབ་གཉིས་ཀྱིས་འཕགས་ཡུལ་དུ་ལོ་པ་ཅ་མང་པོ་བཞེན་
 བས་ཤི་ཆོད་ཐམས་ཅད་དང་ལོ་རྒྱུ་བཅས་མཁས་པར་བསྐྱབས་ནས་ཤོད་དུ་ཐྱིར་
 ཐེབས། རྒྱལ་ཁབ་རིན་ཆེན་བཟང་པོ་(958—1055) འཕགས་ཡུལ་ནས་ལོ་
 རྒྱུ་ལྷག་བཞུགས་ཏེ་པ་རྗེ་ཏ་བདུན་ཅུ་ཅ་གངས་བཞེན་ནས་མདོ་རྒྱུད་ཡོགས་
 ཆོས་དང་རིག་གནས་གང་ལ་འཆད་ཆོད་ཆོམ་བསྐྱར་སོགས་པ་མེད་པར་བྱུར་
 བས་ཤོད་དུ་ཐེབས་ཏེ་པ་རྗེ་ཏ་དུ་མ་སྐྱོན་དངས་ཏེ་མཆན་ཉིད་ཀྱི་ཐོག་པ་དང་
 རྒྱུད་ཤི་བཞི་འཕུལ་བར་དུ་ལོ་ག་དང་གསང་འདུས་རྒྱུ་ཆོས་མང་པོ་བསྐྱར་
 ཅིང་གཏན་ལ་ཐབ་པར་མཛད་པས། ཁོང་བཞུན་པ་ཐྱི་དར་གྱི་སྐབས་སུ་
 གསང་ཐུགས་གསར་མའི་ལོ་རྒྱུ་བ་ཐམས་ཅད་ཀྱི་སོག་མར་བྱུར་ཅིང་བྱུ་བ་མཐའ་
 གསར་རྟིང་ཞེས་གསལ་པའི་དབྱེ་མཆམས་ཀྱང་ལོ་ཆེན་འདི་ཉིད་ཀྱི་འབྱུར་ནས་
 རྩེ་བ་ཡིན་ཏེ། གསང་ཐུགས་སུ་འབྱུར་རྒྱུ་ལག་ལེན་དར་བ་ལ་རྟིང་མ་བ་
 དང་ཐྱི་འབྱུར་ལ་གཙོ་བོར་བཞེད་པ་གསར་མ་བ་ཞེས་གསལ་སོ། །དེ་ལྟར་ལོ་
 ཆེན་འདི་པས་བྱུ་བ་པའི་བཞུན་པ་དང་ཤོད་ཀྱི་རིག་གནས་འཕེལ་རྒྱས་ཡོང་བར་
 མཛད་རྗེས་ཆེན་པོ་གནང་ཞིང་ཤོད་ལ་ཡོངས་སུ་གསལ་པའི་སྐད་གསར་བཅད་
 རྣམ་པ་གསུམ་བུ་བའི་ཐྱི་མའང་ལོ་ཆེན་འདི་ཉིད་ཀྱི་སྐུ་རིང་ལ་མཛད་པ་དང་།
 ཁོང་གིས་ལྷ་སྐྱ་མ་ཡེ་ཤེས་འོད་ཀྱི་སྤེལ་ཆོམ་མ་ལུས་བསལ་བར་བྱས་ཤིང་དེས་ལོ་
 ཆེན་ལ་དྲིན་གཙོའི་སྤེབས་སུ་གཞིས་ཀ་རྒྱུར་འཇགས་གནང་བས་དེ་ནས་བརྒྱུད་
 ཤོད་ཀྱི་བཅུན་པར་གཞིས་ཀ་སོབ་པའི་སྤོལ་བྱུང་བར་བཤད། ལྷ་སྐྱ་མས་ལོ་
 ཆེན་ཀྱི་གསུང་ལས་སྐབས་དེར་འཕགས་ཡུལ་ན་སྐྱོན་པས་སྤྱགས་སུ་བྱུ་བ་པ་
 དཔལ་མ་སྐྱ་རྩེའི་གཙུག་ལག་ཁང་གི་མཁན་པོར་བཞུགས་པའི་རྩོམ་མ་ཉི་ཤ་ནི་
 པ་རྗེ་ཏ་ཆེན་པོར་ངེས་པ་མཆོན་ནས་ཁོང་ཤོད་ལ་སྐྱོན་འདྲེན་རྒྱུའི་ཆེད་དུ་འབད་
 པ་དུ་མ་བགྱིས་པ་ཞི་ཡུལ་སྤྱགས་གནང་ལ་གཤེར་བྱུ་བ་དུ་བསྐྱོད་ཆོ་གང་ཞོབ་ཀྱི་

གར་ལོག་^① ལྱལ་པོས་བཟུང་ནས་བཙོན་དུ་བཅུག། ཁོང་གི་དཔོན་པོ་བྱང་ཆུབ་
 བོད་ཀྱིས་ཁུ་པོ་བྱུ་བྱེད་ལ་གསེར་མིང་ལྷན་གྱི་རྒྱུད་ཆད་ཅམ་བཟུབས་པོད་པ་ཁུ་
 བོད་ཞལ་ཆེམས་བཞིན་ཀྱང་བཙོན་འགྲུས་མིང་གི་དང་ནག་ཆོ་ལོ་རྩ་བ་གཉིས་ལ་
 གསེར་བྱིར་ནས་ཀྱང་གར་ལ་རྩོ་བོ་ཆེན་པོ་གདན་འདྲེན་དུ་བཟངས། རོ་བོ་རྩེ་
 འདི་པ་ནི་ཀྱང་གར་གར་ཚུགས་བཟོར་ཀྱལ་པོའི་སྲས་སུ་སྤྱི་ལོ་982པའི་རྒྱ་རྩ་མོར་
 འབྲུངས་ནས་དགྲུང་ལོ་ཉེར་དགའི་ལྷོང་རབ་དུ་བྱུང་ཞིང་བསྟེན་པར་རྒྱགས།
 རྩེ་རྩོད་གསུམ་དང་བྱང་ཆུབ་མཆོག་དུ་སེམས་བསྟེན་པ་གཙུག་པོར་བྱས་པའི་
 གདམས་པ་མཐའ་ཡས་པ་གསན་ཞིང་སྤྱི་ནང་རིག་གནས་ཐམས་ཅད་ཁོང་དུ་
 རྒྱུད། ཀྱང་གར་གྱི་གཙུག་ལག་གནས་ཆེན་འགའི་ཆོགས་གྱི་བདག་པོ་མཛད།
 བོད་རབ་བྱུང་དང་པོའི་ཤིང་རྩ་སྤྱི་ལོ་1040ལ་གདན་དྲངས་པ་བཞིན་དཀའ་
 རྒྱུད་ཀྱིས་བོད་དུ་སེབས། དེ་རྩོན་ཁ་པའི་རྒྱངས་འདིར་བསྟན་པ་རྣམ་དག་
 དཀོན་ཞིང་“བོད་རྩོན”བྱ་བའི་བོན་པོ་དང་གྲོང་སྡགས་ཆོས་ལོག་སྐབ་མཁན་
 མང་པོ་བྱུང་བར་བཞེན་བོད་ལྷལ་དུ་ཆོས་མིན་གྱི་རྒྱལ་བཞིན་ཡོད་པ་དང་།
 རོ་བོ་རྩེ་སེབས་ནས་དེ་རིགས་ལ་དམིགས་ཏེ་མདོ་སྡགས་ཐམས་ཅད་བསྐྱུས་ནས་
 ཉམས་སུ་ཁེན་པའི་རིམ་པར་བྱིལ་བ་«བྱང་ཆུབ་ལམ་གྱི་རྩོན་མེ»ཞེས་བྱ་བ་
 གཙུག་པོར་གཞུང་ཉི་ཤུ་ལྷག་ཅམ་མཛད་པའི་རྩོན་པ་བསྟན་པ་དག་མེར་
 དང་དར་རྒྱས་སྤེལ་བར་གནང་ཆོག་བཀའ་གདམས་རིང་ལྷགས་པའི་གྲུབ་་་་
 མཐའི་གཞི་བཏིང་། བོད་ནས་ལོ་རྩ་བཅུ་གཉིས་ལྷག་བཞུགས་ནས་མཐར་
 དགྲུང་གངས་དོན་གསུམ་པ་ཤིང་རྩ་སྤྱི་ལོ་1054ལ་རྩེ་ཐང་ནས་སྤྱི་འདས།
 ལྷགས་སྲས་གཙུག་ཆེ་བ་འཕྲོམ་རྩོན་པ་ཀྱལ་པོའི་འབྲུང་གནས་དང་རོག་ལེགས་
 པའི་ཤེས་རབ་ཁུ་རྩོན་བཙོན་འགྲུས་གཡུང་དྲུང་རྩེ་ཡོངས་སུ་ཁུ་རོག་འཕྲོམ་

① ལྷལ་འདི་བྱུ་གཞིན་ནམ་ཡར་བྱིར་རྩོགས་སུ་ཡོད་པར་བཤད།

[illegible]

ཚུལ་དང་བཟུན་འགྲོའི་དོན་རི་ལྟར་མཛད་ཚུལ་སྐོམ་ཞིབ་རྒྱལ་ཚོས་འབྲུང་
དང་ལོ་རྒྱལ་དེ་བཞེས་གཞན་དག་ལས་ཤེས་པར་བྱ་ལ་འདིར་མཚོན་ཅམ་བཞོད་
པ་ལགས།

དེ་ལྟར་རྩོམ་རྩེ་ལ་ཉི་ཤ་རྒྱ་འདས་རྩེས་ཁོང་གི་སྒྲིབ་མའི་གཙོ་བོར་བྱུང་པ་
འབྲོམ་རྩོན་པ་རྒྱལ་བའི་འབྲུང་གནས་(1005—1064)ཀྱིས་རབ་བྱུང་དང་
པོའི་མེ་བུ་ཟླ་ལོ1057ལ་ཡོན་པདག་ཤུའུ་མཁོན་དང་འཕྲིང་ཁ་ཤེས་རྒྱུ་བ་
གཉིས་ལ་བཞེན་ནས་བཀའ་གདམས་བཟུན་པའི་འབྲུང་ཙ་རུ་སྒྲིང་དཔོན་པ་
བཏབ་ཞེ་གནས་གཞི་བབྱང་བ་ནས་བཀའ་གདམས་རིང་ལུགས་པའི་བྱུང་པ་
མཐའི་སྒོལ་བྱེས་ཤིང་སྒྲིབ་མཚེད་གསུམ་དུ་གསལ་པས་དར་ཞིང་རྒྱལ་པར་མཛད།
དེ་རྩེས་རབ་བྱུང་དང་པོའི་རྒྱ་སྒྲིབ་ཟླ་ལོ1073ལ་རྩོག་ལོ་ཆེན་པོ་ལགས་པའི་ཤེས་
རབ་ཀྱིས་གསར་སྤྱོད་ཐོག་དཔོན་པ་བཏབ་ཅིང་ཁོང་ཁྱེད་པོན་གཉིས་ཀྱིས་
«ཆད་མ་རྣམ་པེས»དང་«བྱམས་ཚོས»གཞིར་བཞག་གིས་གསར་སྤྱོད་རིགས་
ལམ་ནས་དྲངས་པའི་བཤད་ཉན་སྒྲིལ་བ་ནས་བབྱང་བོད་ལ་བཤད་སྤྱད་དང་
མཚན་ཉིད་ཤིན་ཏུ་དར་བ་བྱུང་། གཞན་ཡང་ལོ་འདིའི་ནང་དུ་འཁོན་དཔོན་
མཚོག་རྒྱལ་པོས་ས་རྒྱའི་དཔོན་པ་བཏབ་ནས་གནས་གཞི་བབྱང་བས་ས་རྒྱའི་
བྱུང་མཐའ་བྱང་ཞིང་དེ་ནས་ཁོང་མ་རྣམ་ལྟར་གསལ་པས་རིམ་བཞིན་འཕེལ་
རྒྱས་མཛད་པར་བཞེན། ཟླ་ལོ་སྤྱི་ལོ་སྤྱི་ལོ་སྤྱི་ལོ་སྤྱི་ལོ་སྤྱི་ལོ་སྤྱི་ལོ་སྤྱི་ལོ་
ཡོངས་ལ་ས་རྒྱ་པས་དབང་བཟུང་བར་བྱས་ཤིང་དེའི་སྒྲིང་ས་བཅད་ཞོལ་མར་
འཆད་པར་འབྱུང། དེ་ནས་རབ་བྱུང་གཉིས་པའི་ལུགས་སྒྲིབ་ཟླ་ལོ1121ལ་
མཁས་བྱུང་བྱུང་པོ་རྣམས་འབྲོར་ཀྱིས་ཤངས་གཞོང་དཔོན་པ་བཏབ་ཞེ་གནས་
གཞི་བབྱང་བས་ཤངས་པ་བཀའ་བརྒྱད་ཅེས་པ་བཀའ་བརྒྱད་ཀྱི་བྱུང་མཐའི་
རྩོག་མ་བྱུང་ཞིང་། ཡང་ལོ་དེར་རྩེ་བཅུན་མི་ལའི་སྒྲིབ་མ་དུགས་པོ་ལྟ་རྩེ་
བཅོད་ནམས་རིན་ཆེན་(1079—1153)ཀྱིས་དུགས་ལྟ་སྐམ་པོའི་དཔོན་པ་

བདུ་བ་ཉི་གནས་གཞི་བཟུང་བས་དུགས་པོ་བཀའ་བརྒྱན་གྱི་ཐུབ་མཐའ་ཐུང་ལ།
 རྩིས་ལྷ་དེའང་ནང་གཞིས་ལྷ་ཆེ་བཞི་རྒྱུད་བརྒྱན་དུ་གྲགས་པ་¹⁾ བཅས་རིམ་དར་
 ཐུང་བ་སྐྱེས་སྐབས་དེར་རྒྱ་གར་གྱི་ལོ་ཤུ་མང་པོ་བོད་དུ་ཐེབས་བཞུགས་
 མཛད་ནས་ཆོས་དང་རིག་གནས་ཐུབ་སྤེལ་གནང་བ་མ་ཟད། བོད་རང་གི་
 མཁས་དབང་ཐུབ་མཐའི་བདག་པོར་ཐུར་པ་གོང་གསལ་རྣམས་དང་ད་དུང་
 ཐུབ་ཆེན་སྒྲ་སྒྲར་མར་པ་ཡབ་སྐུ་དང་ཕྱ་བ་ཆོས་མེད་ལྷ་པ་མངོན་ཤེས་སྐྱེས་
 རིག་པའི་གནས་སོ་སོར་མཁས་པའི་རྩིས་ཆེན་མང་པོ་ས་བཀའ་པ་བཞེན་རིམ་
 པར་ཐོན་ནས་བོད་ལ་ཐུབ་པའི་བསྟན་པ་དང་རིག་པའི་གནས་མཐའ་དག་དར་
 ཞིང་རྒྱས་པར་སྤེལ་བ་ལགས་ཤིང་། བོད་སྐད་ལུང་སྐབས་འདི་དག་ལ་སྒྲ་བྱི་
 བཅོམས་པའི་བོད་གྱི་མཁས་པ་མི་གངས་བརྒྱ་དང་དུག་ཅུ་ཡས་མས་རྒྱ་གར་ལ་
 སྒྲིབ་གཞེར་དུ་ཐེབས་ཤིང་རྒྱ་གར་གྱི་ལོ་ཤུ་མི་གངས་བདུན་ཅུ་ཉུག་བོད་ལ་
 ཐོན་ནས་ཆོས་དང་རིག་གནས་སྤེལ་བ་ཡིན་ལ། སྐབས་དེའི་མཛད་རྗེས་
 འབྱར་དུ་ཐོན་པ་ཞིག་ནི་ལོ་ཤུ་དེ་དག་གིས་རྒྱལ་བའི་བཀའ་དང་རྒྱ་གཞུང་གི་
 བསྟན་བཅོས་མང་པོ་བོད་ལ་གསར་བརྒྱུད་དང་འབྱུར་བཅོས་མཛད་དེ་སྐད་
 གསར་བཅད་གྱིས་གཏན་ལ་ཕབ་ཆོག་བསྟན་པ་གསལ་ཞིང་རྒྱས་པར་སྤེལ།
 དེ་ལ་ཐུབ་མཐའ་སོ་སོའི་ཐུང་ཚུལ་དང་འདོད་ལུགས་དཔོན་གཞི་གདན་རབས་
 དང་བརྒྱན་འཛིན་དག་གི་མཛད་རྗེས་སྐྱེས་ཞིབ་དུ་ལུགས་སོ་སོའི་ཐུབ་མཐའ་
 དང་ཆོས་འབྱུང་རམ་སྤེམ་ཆེན་དག་གི་རྣམ་ཐར་བཅས་ལས་ཤེས་པར་བྱ་ལ་
 སྐབས་སུ་མང་འགྲོ་བས་རྒྱས་པར་མི་སྤྲོ་ཞིང་། ཡང་སྐབས་འདི་ཅམ་ཉི་ལྟེ་ལོ་
 1027ལ་གྱི་རྩི་ལོ་ལྷ་བ་ལྷ་བའི་ལོ་དེ་ལྟེ་གྱིས་དང་པོ་བོད་ལ་ཆིས་སྤེལ་བཏོད་
 བས་ལོ་གངས་བཙུན་པ་ལ་རབ་ཐུང་ཞེས་བོད་རང་ལ་ཐུན་མོང་མ་ཡིན་པའི་ལོ་

① 《ཐུབ་བཀའ་རྒྱུ་བ་མཐའ་》སྐྱེས་ལྷ་སོ་སོའི་ཐུང་ཚུལ་དང་བཅས་པ་གསལ།

ཀྱན་རྒྱལ་ཅུ་པའི་ཚུལ་གྱི་ལྷགས་ཆོག་མར་བྱང་ལ། དེ་ནས་བཟུང་ད་ལྟའི་རབ་
ཀྱན་ལྷགས་རྟ་བར་རབ་བྱང་བ་བཅུ་བརྒྱན་ལྷག་སོང་ཡོད་པ་འདི་དག་གྱང་ཞན་
ལ་ཤེས་པར་བགྱིད། །

དེ་ལྟར་ཆོས་ལྷགས་བྱུང་མཐའ་དེ་ནས་ས་པོད་ས་གནས་ཁག་རྒྱ་ཆུང་གིས་
དང་དཔལ་འཕྱོར་གྱི་སྟོབས་ལྷགས་ངེས་ཅན་ཞིག་ལ་བྱུང་ཙ་བརྟེན་ནས་འཕེལ་
ཀྱས་བྱང་བ་ཡིན་པས་དེ་ལྟེན་དང་དང་གི་སྟོབས་ལྷགས་ཆེ་རུ་ཕྱིན་ནས་རྒྱས་
ཕྱིས་པོད་ལ་ཆོས་སྤྱོད་བྱང་འབྲེལ་གྱི་ལམ་ལྷགས་བཅུགས་ཤིང་། ས་སྐྱུ་པ་ནས་
བཟུང་ཆོས་ལྷགས་བྱུང་མཐའ་ཁག་གིས་པོད་ཡོངས་ལ་སྤྱོད་གྱི་ཁ་ལོ་བསྐྱར་བའི་
སྟེང་བརྟོད་པ་ཡིན་ལ་ས་བཅད་རྗེས་མར་དེ་དག་རེ་རེ་བཞིན་བརྗོད་པར་
བྱུང། ། ། །

ས་བཅད་ལྟ་བུ། ས་སྐྱ་བའི་སྐབས་ཀྱི་ཡོ་རྒྱས་བཤད་པ།

དང་པོ། ས་སྐྱ་བའི་གདུང་རབས་བྱང་ཚུལ་སྐོར་བཤད་པ།

དེ་ཡང་ཞོང་དུ་སྐྱས་པ་བཞེན་པོད་སེལ་བའི་སྐབས་ལྟ་བུ་བའི་རྒྱུ་ལ་
འདིར་གཅིག་ལྟར་གྱི་སྤྱོད་དབང་མེད་པར་ཡོ་རོ་བརྒྱ་ལྷག་འགའ་མོར་བས་པོད་
གྱི་སྤྱོད་འཁྱར་ཐད་འཕེལ་རྒྱས་ཆེན་པོ་མ་བྱུང་ཡང་ཆོས་དང་རིག་གནས་ཐད་
དར་རྒྱས་ཚུར་ཆེན་པོ་བྱུང་བ་ཡིན་ནི། སྐབས་དེར་བོད་རང་ལ་མ་ཁས་བྱུང་
གཉིས་ལྟར་གྱི་སྐྱེས་ཆེན་དམ་པ་བྱུང་མཐའི་སྤྱོད་འབྱེད་མང་པོ་རིམ་པར་ཕྱོད་
ནས་བོད་ལ་བྱུང་མཐའ་ལྟ་ཆོག་ས་གྱི་སྤྱོད་བཟོད་པར་བརྟེན། བྱུང་མཐའ་དེ་
དག་གིས་རང་རང་ས་ནས་ཆོས་སྤྱོད་དཔལ་འཁྱར་གྱི་རྒྱུ་ལ་ཕྱགས་རེ་བཟུང་སྟེ་
སོ་སོའི་མངའ་ཁོངས་བརྒྱུད་པ། ལྷི་ལོ་དུས་རབས་བཅུ་གསུམ་པའི་མགོ་ཅན་
ལ་བོད་དང་རྒྱ་ནང་བཅས་ཀྱི་ཆབ་སྲིད་ལ་འཁྱར་སྟོན་ཆེན་པོ་བྱུང་སྟེ། རྒྱ་
ནང་དུ་ལུང་གྱི་ལུང་རྒྱལ་རབས་གཅིས་པའི་རྒྱལ་ཕྱན་དུ་མ་ཡོད་པ་ནམས་བྱང་
སྟོགས་ནས་གསར་དར་བྱུང་བའི་རྟོར་རྒྱལ་པོའི་དྲག་དཔུང་གིས་ཆབ་འོག་དུ་
བརྩམས་ནས་གཅིག་ལྟར་གྱིས་དབང་རྒྱུར་བྱས་ཤིང་། རང་རེ་བོད་ལ་ས་སྐྱ་པས་
རྟོར་ཞོང་མའི་རྒྱལ་རྒྱུར་ལ་བརྟེན་ནས་བོད་ཁམས་ཡོངས་རྒྱགས་སྤར་ཡང་
གཅིག་ལྟར་བྱས་ནི་ཆོས་སྤྱོད་ལྷགས་གཉིས་ཀྱིས་དབང་རྒྱུར་བྱས་པ་ཡིན་ལ།
དེ་ལ་འདིར་ཐོག་མར་ས་སྐྱའི་གདུང་རབས་བྱང་ཚུལ་སྐོར་ཅུང་ཟད་བརྗོད་པར་
བྱ་སྟེ།

དང་པོ་ཐོག་མའི་གདུང་རྒྱུད་ཕྱོད་ཚུལ་ནི། དེ་ཡང་ས་སྐྱ་པའི་གདུང་
རྒྱུད་བྱང་ཚུལ་སྐོར་ལ་བོད་ཀྱི་ཡོ་རྒྱས་དེའམ་མེད་དང་ཆོས་འབྱུང་གདུང་རབས་

བཅས་སུ་གདུང་རྒྱུད་འོད་གསལ་ལྟ་ལས་བབས་མེད་རུས་ནི་དྲི་མེད་འཁོན་དུ་
 བྱགས་ཞེས་འབྱུང་སྟེ། 《ས་སྐྱའི་གདུང་རབས་དོ་མཆོད་བདེ་མཛོད་》ཅེས་
 བར་“དེ་ལ་འདིའི་རིགས་ནི་ཕོད་དུ་བྲམ་ཟེའི་རིགས་སུ་གསལ་བ་མ་ཟུང་བས།
 རྒྱལ་རིགས། རྟེན་རིགས། དམངས་རིགས་གསུམ་ལས། ཁང་སྟོན་རྟེན་
 རིགས་ཡིན་ཏེ། །རུས་ནི་ཕོད་ཀྱི་རུས་ཆེན་བཞི་དང་། མིའུ་རིགས་ཀྱུག་
 དུ་བྱགས་པ་སོགས་ལས་འཆད་[ཆད]པ་མ་ཡིན་གྱིས། གདུང་རུས་གཙང་མ་
 ལྟ་ལས་བབས་པ་ཡིན་ཏེ།”ཞེས་གནམ་ལྟ་སྤྱི་རིང་དང་གཡུ་རིང་གཡུ་སེབ་བའི་
 མཆོད་གསུམ་མི་ཡུལ་དུ་བབས་པ་ལ། རྒྱུ་བ་གཡུ་སེས་མེད་རྟེན་མཛོད་པས་དེ་
 ལ་སྤྱས་བཞི་ཟུང་ཞིང་དེ་དག་གིས་ཕོད་རུས་ཆེན་བཅོ་བརྒྱད་དང་འབབ་པས་
 ཕོད་བརྒྱལ་ནས་བྲན་དུ་བཤོལ། བར་བ་གཡུ་རིང་གིས་རུས་དམ་ཅན་གྱི་ཡུ་མོ་
 དམ་བུ་བུ་ཞེས་བྲ་བུ་བ་ཁབ་དུ་བཞེས་པས་སྤྱས་མ་སངས་སྟོན་བརྟན་བྱགས་པ་
 ཟུང་ལ། དེའི་ལྟ་མ་རྒྱལ་ལྟ་ཡུལ་དུ་གསེགས་མེད་མ་རྒྱུང་མ་སངས་སྟོན་རྟེན་བ་
 མི་ཡུལ་དུ་བཞེགས་ནས་སོག་ལྟ་ཕོད་ཅན་གྱི་ཡུ་མོ་སོག་ལྟ་མ་རྒྱུང་མ་བུ་བ་ཁབ་དུ་
 བཞེས་པ་ལ་སྤྱས་སོག་ཆད་བདེ་པོ་སྟག་དུ་བྱགས་པ་ཟུང་། དེས་སྟུ་ལྟ་མ་བུ་
 བུ་བ་ཁབ་དུ་བཞེས་པས་སྤྱས་སྟེ་ཆ་སྟག་པོ་འོད་ཅན་ཟུང་ལ། དེས་སོན་
 བཟའ་མཆོ་མོ་རྒྱལ་བུ་བ་ཁབ་དུ་བཞེས་པ་ལ་སྤྱས་གཡའ་སྤང་སྟེས་སུ་བྱགས་པ་
 ཟུང་། འདིས་སྟོན་པོ་སྟུ་རིངས་ཁྲག་མེད་བུ་བར་རྒྱུང་མ་གཡའ་འཕུམ་སི་མི་
 མ་ཟེར་བའི་མཛོས་མ་ཞིག་ཡོད་པ་ཚུ་པོ་བསད་དེ་མོ་འཕྲགས་ནས་རང་གི་ཁབ་
 དུ་བཟུས་པ་ལ་སྤྱས་གཅིག་ཟུང་བ་ལྟ་དང་སྟོན་པོ་འཁོན་པའི་བར་དུ་ཟུང་བ་
 ཡིན་པས་མིང་གཡའ་སྟག་འཁོན་བར་སྟེམ་ཞེས་བཏགས་མིང་། དེས་གདུང་
 རྒྱུད་རིམ་པར་སྟེལ་བ་ལ་འཁོན་ཞེས་བྱགས་པར་བཤད་ལ་དཔེ་ཆ་ལ་ལར་མཁོན་
 ཞེས་བྱིས་པའང་ཡོད། དེ་ནས་རིམ་པར་བརྒྱུད་དེ་བཅན་པོ་ཁྱི་སྤྱང་ལྟེ་བཅན་
 གྱི་སྐབས་སུ་ནང་སྟོན་འཁོན་དབལ་ཆེ་བུ་བ་ཚུ་ཞིང་དེ་ལ་སྤྱས་འཁོན་སྐྱའི་

དབང་པོ་བསྐྱེད་པ་དང་རྩོམ་རྩལ་པོ་ཆེ་བུ་བ་གཉིས་ལས། གཅེན་རབ་ཏུ་བྱུང་
 བ་སྐད་མི་བརྟན་གྱི་ཡ་གྲུལ་འཁོན་སྤྱི་དབང་པོ་ཟེར་བ་ཡིན་པར་བཤད།
 གཅུང་གིས་འགྲོ་བཟའ་གཡང་ལོན་གྱིད་བུ་བ་ཁབ་ཏུ་བཞེས་པ་ལ་སྤྱི་བརྟན་
 བྱུང་བ་དང་ཕྱིས་དེ་ཆོས་ཁང་པོ་འགྲོ་དང་འཐབ་ནས་འཁོན་ཆོ་སྟོད་སྟོད་ཏུ་
 ཕྱིས་པར་བཤད་ལ། དེ་དག་ནས་རིམ་པར་བརྒྱད་པ་ལ་ས་སྤྱི་ཡང་མེས་
 འཁོན་ཤུ་སྟོ་སྟོས་བུ་བཅོམ་ཅིང་འདི་པས་ཡུལ་བུ་ར་ལྷང་པ་དང་ཤལ་སྟོད་
 སྟོད་ནམས་བརྒྱུད་ཉེ་འཕྲིན་ལས་ཡུང་ཅུང་ཆེ་ཙམ་བྱུང་བར་གྲགས་ལ། དེ་ལ་
 སྤྱི་གཉིས་བྱུང་བ་གཅེན་འཁོན་རྣམས་རབ་ཚུལ་ཁྲིམས་དང་གཅུང་ས་སྤྱི་
 མེས་པོ་བྱུང་བ་འཁོན་དགོན་མཆོག་རྒྱལ་པོ་ཡིན་པར་བཤད།

དེ་ལྟར་བཤོད་མ་ཐག་པའི་ས་སྤྱི་གཏུང་རྒྱུད་བྱུང་ཚུལ་ནི་པོད་བྱུན་མང་
 དང་མི་གཅིག་པར་འོད་གསལ་ལྟ་ལས་བབས་པར་འདོད་པ་དང་ཡང་འཁོན་གྱི་
 མི་བརྒྱད་རྩེ་རིགས་སུ་གཏོགས་པ་པོད་བཅན་པོའི་རྩལ་སྐབས་ནས་སྤྱི་གཅིག་
 གི་ཁྲིམ་གཞིས་ཡིན་ཚུལ་བཤད་པ་སྐབས་བཀས་བཤོད་རྒྱུད་འཛིན་གྱི་རྩལ་
 སྐབས་སུ་བྱུང་བའི་འདི་འདྲའི་ནང་དོན་ཅན་ལ་ད་ལྟར་ཆོས་ཡིད་ཆེས་བྱེད་མི་
 སྟོན་ནའང་། འོན་ཏེ་བྱུང་བ་དེ་དག་གི་གཞིར་ལས་རང་རེ་པོད་ཀྱི་གནའ་
 པོའི་ཁྲིམ་གསལ་དང་པོད་མི་རིགས་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་སྟོགས་རེ་ཙམ་ཞིག་མཆོན་བྱས་སམ་
 སྟམ་ནས་སྟོན་བྱོན་མཁས་པའི་བཞེད་ཚུལ་ལྟར་མདོར་བསྟུས་སུ་བཤོད་པ་
 ལགས།

དེ་ལྟར་དཔལ་ལྷན་ས་སྤྱི་པའི་བྱུང་མཐའི་སྟེལ་འབྱེད་འཁོན་དགོན་
 མཆོག་རྒྱལ་པོ་པོད་རབ་བྱུང་དང་པོའི་ཤིང་གྱི་ཟླ་ལོ་1034ལ་སྤྱི་འབྲངས་ཤིང་
 རྒྱུད་རྩལ་ནས་ཡབ་དང་གཅེན་ལས་ཆོས་ལྟ་རེ་བསྐྱབས་བ་དང་། རྒྱུད་པར་རྩེ་
 སྐབས་དེར་པོད་ན་གྲགས་ཆེ་བའི་འགྲོག་འགོས་མ་གསལ་དང་འབྲིན་ལོ་སྐབས་
 སྟོན་གཉིས་སྤྱི་པའི་ལོ་རྒྱུ་བ་ཆེན་པོ་རྩེ་མར་བཞེན་ནས་གསང་སྐབས་གསང་རྟོང་

མཐའ་དག་ལ་ནང་ཕྱན་ཆུང་པར་མཛད་དེ་མཁས་པ་ཆེན་པོར་སྐྱར་ཅིང་།
 རང་ལུགས་ཀྱི་བྱུང་མཐའི་སྲོལ་སྟེ་ནས་བརྟན་པའི་བྱ་བ་རྒྱ་ཆེ་བར་སྟེ་ལ། ཐོག་
 མར་སློབ་ལྟར་དུ་དཔོན་ཆུང་ཞིག་བཏབ་ནས་ལོ་འགའ་བཞུགས་ཤིང་ཕྱིས་
 དཔོན་པོའི་རི་བྱ་བར་^①སྤང་པོ་ཆེ་ཉལ་བ་འདྲ་བའི་མཁའ་ཁྲུང་གཡས་པའི་ཐད་
 ནས་དཀར་ཁིང་རྩམ་པ་རྒྱ་གཡས་སུ་འབབ་པ་ལ་སོགས་པ་ས་བཀྲ་ལེགས་པ་
 གཟིགས་ཏེ་ཡུལ་པདག་ལས་གནས་གཞི་སྤྱོད་ཏེ་དཔོན་པ་བཏབ་པ་ལ་ས་སྐྱའི་
 དཔོན་ཞེས་གྲགས་ཤིང་། རང་ཉིད་ཀྱིས་གདན་ས་ཡུན་རིང་དུ་མཛད་དེ་སྤྲ་མ་
 འཁོག་མི་ནས་བརྟན་པའི་ཆུང་གི་བཤད་པ་སོགས་དར་བར་མཛད་ཅིང་གདུལ་
 བྱ་མང་པོ་སྟོན་གྱིས་དུ་བཀོད་ནས་བརྟན་འཁོའི་དོན་རྒྱ་ཆེར་མཛད་བཞིན་རབ་
 རྒྱུང་གཉིས་པའི་ཆུ་རྩ་སྤྱི་ལོ་1102ལ་སྐྱ་གཤེགས། དེ་ནས་བརྒྱུད་བྱུང་མཐའ་
 འདི་ཉིད་ཀྱི་ལུགས་དང་རྒྱུད་འཛིན་མཁན་ནམས་ལ་ས་སྐྱ་པ་ཞེས་གྲགས་སོ། །

གཉིས་པ་བར་དུ་གོང་མ་ནམ་ལ་ཕྱ་ཕྱོན་ཆུལ་ནི། འཁོན་དཔོན་མཆོག་
 རྒྱལ་པོའི་བཅུན་མོ་ཆེ་བརྩོལ་མོ་བྱ་བར་རིགས་རྒྱུད་ཀྱི་སྤྱོད་མ་ཐུང་བས་དེ་
 ནས་མ་གཅིག་ཞང་མོ་བྱ་བའི་བཅུན་མོ་རྒྱུད་བ་ཞིག་ཁབ་དུ་བཞེས་པ་ལ་སྤྱས་
 གུན་དགའ་སྟོང་པོ་རབ་ཐུང་གཉིས་པའི་ཆུ་སྟེལ་སྤྱི་ལོ་1092ལ་སྐྱ་འབྲུངས།
 གཞོན་ཅུའི་དུས་ནས་ཡབ་དང་བ་རི་ལོ་རྩ་བ་སོགས་མཁས་བྱུང་དུ་མར་བསྟེན་
 ནས་གསན་སྟོང་མཐིལ་ཕྱིན་པར་མཛད་ཅིང་ལྟར་དང་རྟོགས་པའི་ཡོན་ཏན་
 མཐའ་དག་མཐོས། ཡབ་གཤེགས་དུས་ཁོང་སྐྱ་ནམ་མ་སོན་པས་གདན་ས་བ་
 རི་ལོ་རྩ་བ་རིན་ཆེན་གྲགས་(1040—1111)ཀྱིས་ལོ་བརྒྱུད་ཅམ་ལ་བརྒྱུངས།
 དགུང་ལོ་ཉི་ཤུའི་ལྷོང་ཡབ་ཀྱི་གདན་ས་བརྒྱུད་ཞིང་ཤུ་སྟོབ་གྲང་མང་དུ་བརྒྱུངས་
 ཐོག་ས་སྐྱའི་ཆོས་ལུགས་དང་གདན་ས་བཅས་ལ་ཐུར་མེད་ཀྱི་མཛད་རྗེས་

1. དེང་སང་ས་སྐྱ་རྩེར་གནས་ཡུལ་གྱི་བྱུང་མཐའི་རིམ་མ།

ཆེན་པོ་བཞག་སྒྲུབ་ས་ཀྱན་གྱིས་ས་ཆེན་ཞེས་སྟོན་པའི་མཚན་གསལ་ལ། རྒྱུ་ས་
 ཆེན་འདི་ཉིད་གྱིས་རང་ལོ་ཉི་ཤུ་པ་ནས་རེ་བརྟན་བར་ལོ་ངོ་ཆེ་བརྟན་རིང་
 གདན་ས་བརྒྱུད་ས་ཉི་རབ་བྱུང་གསུམ་པའི་ས་སྟག་སྤྱི་ལོ་1158ལ་སྤྱོད་འདས།
 གསུང་ཚྭ་པོད་གཉིས་མཛད་པ་«ས་སྤྱི་བཀའ་འབུམ་»¹⁾ གས་སྤྱོད་བཞག་ས་
 འདི་ལ་གས་སྤྱོད་དགའ་འབར་དང་གས་སྤྱོད་ཆེ་བ་སྤྱོད་དཔོན་བསོད་ནམས་ཆེ་མོ་
 དང་རྩེ་བཅོན་གས་ས་པ་རྒྱལ་མཚན་དཔལ་ཆེན་འོད་པོ་བཅས་བཞི་བྱུང་ཞིང་།
 གས་སྤྱོད་ཆེ་བ་རྒྱུད་ཀྱིས་རྒྱ་གར་དུ་སྤྱོད་གཉིས་ལ་ཕྱོན་པར་ཁྱིམ་མ་ལོག་པར་དེར་
 འདས་ཞེས་བཤོད།

གས་གཉིས་པ་བསོད་ནམས་ཆེ་མོ་རབ་བྱུང་གཉིས་པའི་རྒྱ་སྤྱི་སྤྱི་ལོ་
 1142ལ་སྤྱོད་འབྱུང་ས་ཤིང་རྒྱུད་ཀྱིས་ནས་ལཔ་ལས་དོ་རྩེ་ཐེག་པས་བརྟུས་པའི་
 རྒྱུད་འབྱེལ་དང་རྒྱུད་དཀྱིལ་དབང་ཁྱིན་སྤྲུལ་གདམས་དག་བྱག་བཞེས་དང་
 ཁྱིད་བཀའ་ལྷུང་དང་བཅས་པ་ལེགས་པར་གསན་ནས་མ་ལུས་པ་བྱག་སྤྱོད་རྒྱུད་
 པར་མཛད་པས་སྤྲུལ་དེར་བོད་ན་དབང་ལྷུང་གི་བདག་པོར་རྒྱུར་པར་སྤགས།
 དེ་ནས་དབུས་སྤྱོད་ཉི་གསར་ལྷུང་གངས་ཅན་ཆོད་མའི་སྤྱོད་འབྱེད་ལྷུ་བ་ཆོས་
 རྒྱ་མེད་གི་བཞེན་ནས་ལོ་ངོ་བཅུ་གཅིག་ལྷག་ལ་ཆོས་གསན་པས་མཁས་པའི་
 མཚན་རྒྱ་རྒྱར་ཅིང་«ཆོས་ལ་འབྱུག་པའི་སྤྱོད་»དང་«རྒྱུད་ཉི་སྤྱི་ནམ་གཞག་»
 ཅས་པ་སྤགས་བརྟན་བཅོས་ཀྱང་མང་དུ་མཛད་པ་པོད་གསུམ་ཅམ་ལོངས་པ་
 «ས་སྤྱི་བཀའ་འབུམ་»ཁྱོད་དུ་བཞག་ས། གདན་ས་ལོ་གསུམ་ཅམ་བརྒྱུད་ས་
 ཉི་གཅུང་ལ་གཏད་ནས་པལ་ཆེར་དབེན་པ་ལ་གཞིལ་བར་མཛད་ནས་དགྲུང་ལོ་
 ཆེ་གཅིག་པ་རྒྱ་སྤྱོད་སྤྱི་ལོ་1182ལ་སྤྱོད་གཉིས་ས། དུ་སྤྱོད་ཀྱང་གཅུང་གས་པ་
 རྒྱལ་མཚན་སྤྱོད་མཆོད་དང་ཚོགས་སྤྱོད་སྤགས་མཁས་ཆེན་དུ་མ་བྱུང་ལ་ཀྱན་གྱིས་

1. «ས་སྤྱི་བཀའ་འབུམ་ལྷུང་ལྷུང་ལྷུང་ལྷུང་»ཞེས་པ་ཉི་དགེན་དཔེ་རྒྱུ་དཔེ་རྒྱུ་

སྒྲིབ་དཔོན་ཞེས་ཆེ་མཆོན་ཞུ་བ་ལགས། ཡང་རྗེ་འདི་པས་གདན་ས་མཛད་ལོ་
 ལ་བཤང་བྱ་གསུམ་དང་བཅུ་གསུམ་ཉེར་གསུམ་བཅས་བཞེད་ཚུལ་མི་གཅིག་པ་
 དང་གདན་ས་གདན་ས་མཛད་པར་འདོད་པ་སོགས་ཅི་རིགས་སུ་སྒྲུབ་ཡང་།
 ས་སྒྲུའི་གདུང་རབས་སྤྱུང་བརྟག་གཞིར་གསུངས་འདུག་པས་ན་ཁོ་ལོས་ཀྱང་
 འདིར་མཐའ་གཅིག་ཏུ་གང་ཞིག་དག་པར་འདོད་མི་ཚུས་པས་དེ་ཞིག་ཡོངས་
 གཤམ་ལྟར་ལོ་གསུམ་དུ་བཞོད་པ་ཡིན།

སྒྲིབ་གསུམ་བ་རྗེ་བཅུན་གཤམ་པ་རྒྱལ་མཆོན་གི་རབ་བྱུང་གསུམ་པའི་མེ་
 ལོས་སྤྱི་ལོ་1147ལ་སྤྱུ་འཁྲུངས། དགུང་ལོ་བརྒྱད་པར་བྱང་ལེམས་རྒྱ་བ་རྒྱལ་
 མཆོན་ལས་ཆངས་རྒྱུད་དགེ་བསྐྱེན་གྱི་ཚལ་པ་མཛོས། དགུང་ལོ་བཅུ་ག་ནས་
 རྒྱལ་ཐབས་མཆོ་སྤྱོད་དང་དགེས་རྟོག་སོགས་གསན་པས་ཆོས་ཐམས་ཅད་ཀྱི་དེ་
 ཁོ་ན་ཉིད་ཐུགས་སུ་རྒྱུད་པར་བཤད། སྤྱི་གཅེན་དང་གཉན་གཅུག་ཉོར་རྒྱལ་
 སོ་ཞང་རྒྱལ་ཁྲིམས་གཤམ་སྒྲག་དབང་རྒྱལ་དང་དར་མ་ལོ་རྩ་བ་སྤུམ་པ་ལོ་རྩ་བ་
 སོགས་ལས་ཀྱི་རྟོག་ཅ་བ་དང་བཤད་རྒྱུད་བདེ་མཆོག་ཅ་བཤད་གསར་འདུས་
 འབྲེལ་པ་དང་རྒྱུད་འབྲེལ་མན་རག་སོགས་མཐའ་ཡས་པ་གསན་པར་མ་ཟད།
 གཞན་ཡང་མདོ་དང་བཟུན་ཅིས་མན་རག་ལ་སོགས་པའི་ཆོས་ཀྱི་རྣམ་གྲངས་
 བསམ་གྱིས་མི་ཁྲལ་པ་གསན་ཅིང་ཐུགས་སུ་རྒྱུད་པར་མཛད་དེ། ཆོས་གང་
 རྒྱས་ཀྱང་དེ་མ་ཐག་ཐུགས་ལས་གསུངས་པར་རྒྱུར་པའི་མཁས་གྲུབ་ཆེན་པོའི་གོ་
 འཕང་མཆོག་ཏུ་བསྐྱེད་ཤིང་ཀུན་གྱིས་རྗེ་བཅུན་ཞེས་ཀྱས་པའི་མཆོན་གསོལ།
 འཆད་ཚོད་ཚོམ་པར་སོགས་པ་མི་མངའ་ཞིང་ཚོམ་པ་ལེགས་བཤད་ཀྱི་སྤང་བ་
 གསར་དུ་སྤེལ་བ་ལོད་བཞིར་ཁོངས་པ་«ས་སྤྱུའི་བཀའ་འབུམ»ཁྲོད་དུ་བཞུགས།
 གདན་ས་ལོ་ངོ་ཞེ་ལྷའི་རིང་མཛད་དེ་དགུང་གྲངས་བདུན་ཅུ་པ་རབ་བྱུང་བཞི་
 པའི་མེ་བྱི་སྤྱི་ལོ་1216ལ་སྤྱུ་འཁྲུངས། རྗེ་འདི་ལ་སྒྲིབ་མའི་ཆོགས་ཀྱང་བཤང་
 ཡས་པ་རྩོན་ཅིང་གཤམ་ཆེ་བ་སྤྱུ་དཔོན་ས་པའ་ཀུན་དགའ་རྒྱལ་མཆོན་དང་

གཤམ་པའི་མཐའ་ཅན་གྱི་མི་བརྒྱད་དམ་རིགས་འཛིན་ཞོམ་བཙོན་བཞི་དང་
ཡུར་རྒྱན་ཞུས་པའི་སློབ་བྱ་ནམ་བཞིར་གཤམ་པ་སྐུགས་བྱོན་པར་བཤད།

ས་ཆེན་གྱི་སྐུས་བཞི་པ་དཔལ་ཆེན་འོད་པོ་ནི་རབ་བྱུང་གསུམ་པའི་ལྷགས་
ན་རྒྱ་མོ་1150ལ་སྐུ་འཁྲུངས་ཤིང་འདི་པ་སྐུགས་བརྒྱན་ཞིང་ཡངས་ལ་བཙོན་
འགྲུས་དང་ལྷན་པ་ཞིག་ཡིན་པར་བཤད་ལ། ཡབ་མེས་གྱི་ཆོས་ལ་སྦྱངས་ཤིང་
མན་ངག་མང་པོ་མངའ་བ་དང་བྱད་པར་དུ་གསོ་བ་རིག་པའི་སློན་ནས་འགྲོ་དོན་
མཛད་མཁན་ཞིག་དུ་གཤམ་ཤིང་། «བརྒྱད་རྒྱུད་ནི་མའི་འོད་ཟེར»ལྟ་བུའི་
གསོ་རིག་གི་གཞུང་ཞིག་ཀྱང་མཛད་ཡོད་པར་སྣང་། དཔྱད་མོང་བཞི་པ་རབ་
བྱུང་གསུམ་པའི་ཆུ་ཕག་རྒྱ་མོ་1203ལ་སྐུ་འདས། འདི་པས་མ་གཅིག་གར་སྐུ་
མ་ནི་བྱི་ལྷམ་བྱ་བ་ཁབ་དུ་བཞེས་པ་ལ་སྐུས་ས་པར་ཀྱན་དགའ་རྒྱལ་མཆན་དང་
ཟངས་ཆ་བསྐྱེད་ནམས་རྒྱལ་མཆན་གཉིས་འཁྲུངས།

སྐུས་ཆེ་བ་ཀྱན་དགའ་རྒྱལ་མཆན་རབ་བྱུང་གསུམ་པའི་ཆུ་ཕག་རྒྱ་མོ་
1182ལ་སྐུ་འཁྲུངས། བརྟམས་མ་ཐག་ནས་ལྷ་མའི་བག་ཆགས་ཀྱིས་སྤྲི་
ལའི་སྐད་རྒྱ་ཞིང་སྐྱག་མཛུ་བ་ཀྱིས་དབྱུངས་གསལ་ཡི་གེ་འགའ་རེ་བྲིས་ནས་སློག་
པའི་རྒྱལ་མཛད་ཅེས་གཤམས། རྒྱུད་ཏུ་ནས་བྱ་བོ་གཤམ་པ་སྐུགས་ཀྱི་ཟབ་
གནད་མ་ལྟས་པ་གསན་ཅིང་དཔྱད་མོ་ནིར་གསུམ་ཉིང་ནས་ཁ་ཆེ་པར་ཆེན་བྱུ་
མི་(1127—1225) མཁན་སློབ་དུ་བཞེན་ནས་སྐྱ་དང་རིག་པའི་གནས་ཆེ་བ་
ལྷ་དང་སྐྱན་ངག་སྤེལ་སྒྱུར་སྐར་ཅིས་སྐུགས་རྒྱུད་བ་ལྷ་དང་བཅས་པར་སྦྱངས་པ་
མཐར་ཐུན་མཛད་དེ་མཁས་པའི་སྐྱན་པ་རྒྱས་ཤིང་པཱེ་ཏུ་ཞེས་པའི་མཆན་
བཞེས་གནད་སྤེ་གངས་ཅན་མཁས་པའི་གཙུག་རྒྱན་དམ་པ་དང་པོད་རང་ལ་
པཱེ་ཏུ་བྱོན་པའི་དང་པོར་བྱུར། རྒྱད་པར་དུ་འཆད་པ་ལ་ཤེས་བྱའི་མཁའ་ལ་
ལེགས་བཤད་ནི་མའི་འོད་ཟེར་མཐའ་ཡས་པ་སློགས་བརྒྱར་འཕྲོས་དེ་གདུལ་བྱ་
ནམས་ཀྱི་མི་ཤེས་པའི་སྐྱན་པ་དུང་ནས་སྦྱང་ཞིང་པན་བདེའི་པད་མོའི་དགའ་

ཚལ་ཀུན་རྒྱ་ཆུས་པར་མཛད་ཅིང་། ཚམས་པ་རིན་པོ་ཆེའི་སྤང་བས་མཁས་པའི་
 ཡིད་དབང་འཕྲོག་པར་མཛད་པ་དང་། ཚེད་པ་རྣམས་ཀྱིས་ལྟ་རན་མི་
 ཉེགས་འཕྲོག་ཕྱིད་དགའ་བ་ལྟ་བུའི་བྲག་རི་བཞིག་པར་མཛད་པ་སོགས་མཁས་
 པའི་བྱ་བ་རྣམས་གསུམ་གྱིས་གཙོས་གཞན་འཕྲིན་ལས་རྣམས་ཀྱིས་བཟུན་པ་
 དང་སེམས་ཅན་གྱི་དོན་མཛད་པ་སོགས་བརྗོད་གྱིས་མི་ལངས་ཤིང་། ལྷོས་སུ་
 སྐབས་དེར་པོད་འབངས་ཡོངས་ཀྱི་ལྷིད་རྒྱག་ལ་དམིགས་ནས་ཐབས་མཁས་
 བྱགས་རྗེས་རྒྱ་སོག་གི་ཡུལ་དུ་ཕེབས་ནས་འཕྲིན་ལས་སྐབས་པོ་ཆེ་སྤེལ་ཚུལ་
 སོགས་གསལ་དུ་འཆད་པར་འགྱུར་ལ། དགྲའ་ལོ་སོ་རྒྱལ་ནས་རྟེན་གཅིག་བར་
 ལོ་རྟེན་བརྒྱད་རིང་ལ་གདན་ས་མཛད་དེ་བཟུན་པའི་བྱ་བ་ཡར་ལྷན་དུ་སྤེལ་
 བཞིན་ཏོར་ཡུལ་དུ་ཕེབས། ལྷགས་ཚམས་མཛད་པ་པོད་གསུམ་ཅན་ཡོངས་པ་
 «ས་སྐྱའི་བཀའ་འབུམ»ཁོད་དུ་བཞུགས་ཤིང་བུ་སྟོབ་བྱུང་སྟེ་དཔོན་འཕགས་
 པ་སྟོ་གྲོས་རྒྱལ་མཆན་སོགས་ས་ཆེན་པོའི་རྒྱན་དུ་གྱུར་པ་དུ་མ་བྱོན།

བྲས་ཆུང་བ་ཐངས་ཆ་བསོད་ནམས་རྒྱལ་མཆན་རབ་བྱུང་གསུམ་པའི་
 ཤིང་འབྲུག་གྱི་ལོ1184ལ་སྐྱུ་འབྲུངས། ཡབ་མེས་ཀྱི་ཆོས་ལ་མཁས་པར་
 བྱུངས་ཤིང་ས་སྐྱའི་དཔོན་པར་ལྷགས་རི་གསར་འཛུགས་དང་གི་ཐང་བྱ་བ་
 སོགས་སུ་ཆོང་ར་དང་ཁྲོང་སྡེ་གསར་འཛུགས་སོགས་གནང་སྟེ་སྐབས་དེའི་གྱི་
 ཆོགས་འཕེལ་རྒྱས་ལ་མཛད་རྗེས་མི་ཆུང་བ་བཞག་ཡོད་པར་བཤད། རབ་
 བྱུང་བཞི་པའི་ཤིང་ཕག་གྱི་ལོ1239ལ་སྐྱུ་འདས། འདིས་བཙུན་མོ་འགའ་
 ཁབ་དུ་བཞེས་པ་ལས་ཆེན་མ་མ་གཅིག་ཀུན་རྒྱིད་བྱ་བར་སྐས་འཕགས་པ་སྟོ་
 གྲོས་རྒྱལ་མཆན་དང་ལྷག་ན་རྣམས་སྐྱུ་མཆོད་གཉིས་འབྲུངས།

གཅིག་འཕགས་པ་སྟོ་གྲོས་རྒྱལ་མཆན་ནི་རབ་བྱུང་བཞི་པའི་ཤིང་ལྷག་གྱི་
 ལོ1235ལ་སྐྱུ་འབྲུངས། ཆུང་དུས་ནས་འབྲི་སྟོག་ལ་སོགས་པ་རིག་པའི་
 གནས་ལྟ་ལས་འགའ་ཞིག་མ་བསྐྱབས་པར་མཐུན་པ་དང་འགའ་ཞིག་དཀའ་

ཆོགས་མེད་པར་མཐུན་ཅིང་། དགྲུང་ལོ་གསུམ་པ་ལ་རྒྱུ་པ་ཐབས་མཚུས་ལ་
 སོགས་པ་ཐུགས་ལས་གསུངས་པས་ཀྱན་གྱིས་ལ་མཚན་ཏུ་བཟུང་ཏེ་འདི་ནི་དེས་
 པར་འཕགས་པའི་ཞེས་བཤགས་པ་སྟོགས་ཀྱན་ཏུ་བྱུང་པས་དེ་མེན་ནས་.....
 འཕགས་པ་ཞེས་མཚན་ཡོངས་སུ་གྲགས་ཚུལ་གསུང་རབས་སུ་བཞོད་ཅིང་།
 དགྲུང་ལོ་བརྒྱད་དགྲུ་ནས་ཆོགས་ཀྱི་གཏམ་བཤད་མཛད་པས་ཐམས་ཅད་རོ་
 མཚར་ཞིང་སྟན་གྲགས་རྒྱས་པར་བཤད། དགྲུང་ལོ་བཅུ་པར་ཁྲ་པོ་ས་པར་གྱི་
 ཐུག་ཐུར་བྱང་རོས་ཀྱི་ཐེབས་ལམ་ཏུ་ལྷ་སའི་རྩོ་མོའི་སྤྱ་མདུན་ཏུ་རབ་ཏུ་བྱུང་
 ཞིང་མཁན་པོ་མེས་རབ་སང་གེ་ལ་དགེ་ཚུལ་གྱི་བསྐྱབ་བྱ་གསན། དེ་ནས་
 དགྲུང་ལོ་བཅུ་བདུན་པར་ཁྲ་མོའི་སྤྱ་མདུན་ཏུ་བཅར་ཏེ་ཆོས་རྗེ་ས་པར་ལ་
 མངའ་བའི་ཡོན་ཏན་ཐམས་ཅད་རྫོགས་པས་ས་པར་ཡང་ཐུགས་ཤིན་ཏུ་མཉེས་
 ཏེ་བསྟན་པ་དང་སེམས་ཅན་གྱི་དོན་རྒྱུ་པར་བཀའ་པལྟོ་བར་མཛད་ཆོག
 བསྟན་པའི་ཁྲར་པོ་ཆེ་དང་སྟོབ་མའི་ཆོགས་གཏད་ནས་ཆོས་རྗེ་ས་པར་དགོངས་
 པ་ཆོས་དབྱིངས་སུ་ཐེམ་པར་མཛད་ལ། འགྲོ་མགོན་འཕགས་པ་དགྲུང་ལོ་ནི་
 རྩ་ནས་ཉི་ཤེས་ཆེན་ཆུལ་པོའི་དབུ་བྱ་མཛད་དེ་འགྲན་མེད་ཆོས་སྲིད་ཀྱི་མཛད་
 འཕྲིན་བྱ་ན་མེད་པ་སྟེལ་ཚུལ་སོགས་འོག་ནས་འཆད་པར་འཁྲུར་རོ། །དེ་
 བཞིན་གོང་ཏུ་སྟུན་པའི་ས་ཆེན་ཀྱན་དགའ་སྟིང་པོ་དང་སྟོབ་དཔོན་བསོད་
 བཅས་ཆེ་མོ་རྗེ་བཅུན་གྲགས་པ་རྒྱལ་མཚན་དང་ས་པར་ཀྱན་དགའ་རྒྱལ་མཚན་
 འཕགས་པ་སྟོ་གོས་རྒྱལ་མཚན་སྟེ་སྟེས་ཆེན་དམ་པ་འདི་ལྟ་པོ་ཡོངས་སུ་གྲགས་
 པའི་ས་སྤྱ་གོང་མ་རྣམས་ལྟ་ལགས་ཤིང་། ཡང་ལྷ་མ་གསུམ་རྟེན་དགེ་བཞེན་ཏེ་
 ཐུགས་འཆང་གོས་དཀར་ལྷང་ལོ་ཅན་ཡིན་པས་དཀར་པོ་རྣམས་གསུམ་དང་ཕྱི་མ་
 གཉིས་རྟེན་དགེ་སྟོང་ཏེ་རབ་བྱུང་བྱར་སྟེག་ཅན་ཡིན་གཤེས་དམའ་པོ་རྣམས་

① ཐུགས་ཀྱི་ཆ་ནས་མིང་ཐོགས་པ་དང་མའི་སོག་པོའི་རྒྱལ་ཁམས་ལ་གོ

གཉིས་ཞེས་གྲང་གྲགས་སོ། །

གསུམ་པ་གདུང་རབས་གཞན་དག་ལྷུང་ཚུལ་ནི། དེ་ཡང་ཆོས་རྗེ་ས་
པའ་ཉི་ཤུ་ལ་རྟེན་པའི་ཐེབས་ནས་འགྲོ་མགོན་འཕགས་པ་དགུང་ལོ་སོ་གཅིག་པར་
ཡར་ཐེབས་ནས་གདན་སའི་འཁྲུང་མཛད་བར་རྟེན་ལོ་རྒྱུད་ཉི་ཤུ་གཅིག་རིང་གདན་
ས་པ་ལོགས་སུ་མ་བཞོན་པར་གང་སྤྱིའི་བསྟན་པའི་ཁྲུང་ན་མས་པར་བཤེས་རབ་
འཁྲུང་གནས་དང་འུ་ཡུག་པ་རིག་པའི་མེད་གོ་བྱུ་བཟང་པོ་དང་གསུམ་གྱིས་
ཁྲུང་པར་བཞད་ཅིང་། དེ་ནས་འགྲོ་མགོན་འཕགས་པས་ལོ་གཉིས་ཙམ་
གདན་ས་མཛད་རྗེས་སྤྱང་ཡང་ཉི་ཤུ་ལ་ཐེབས་ལ་དེའི་བར་ལོ་རྒྱུད་རིང་
འཕགས་པ་དང་ཡུམ་མི་གཅིག་པའི་གཙུང་རིན་ཆེན་རྒྱལ་མཚན་གྱིས་གདན་
སའི་འཁྲུང་མཛད་། འདི་པ་བཟང་ས་ཆའི་བཙུན་མོ་གཉིས་པ་མ་གཅིག་རྗེ་འགྲོ་
བུ་བར་སྤྱོད་ཕྱི་མ་སྤྱིང་གཉིས་ལོད་པ་ལས་གཅིན་པོ་རྟེ་རབ་ལྷུང་བཞི་པའི་ས་ཁྱི་
སྤྱི་ལོ་1238ལ་སྤྱུ་འཁྲུང་ས། ཆོས་རྗེ་ཁྲ་དཔོན་དང་སྤྱེ་མ་འུ་ཡུག་པའི་རྩུང་རྟ་
རྒྱགས་གཉིས་མཛད་དེ་རྒྱུད་མན་དག་རྟེན་མ་མཆིན་ཅིང་གསར་ཁྲགས་བྱི་དཀྱིལ་
ཆོག་དང་གཞན་ཚོ་མ་པ་ཅི་རིགས་གནང་ནས་འཆད་ཉན་ལ་སོགས་པས་བསྟན་
པའི་བུ་བ་རྟེན་པ་བསྐྱབས། ཉི་ཤུ་ལོ་མའི་སྤྱང་རྟེན་ལ་ཐེབས་ཏེ་རྒྱལ་པོའི་དབུ་
སྤྱེ་མཛད་ཅིང་དེར་དགོ་འདུན་གྱི་སྤྱེ་བཙུགས་པ་སོགས་བུ་བ་རྒྱབས་པོ་ཆེ་རྟེན་མ་
སྤྱེལ་ནས་དཔྱང་གངས་ཞེ་གཉིས་པ་རབ་ལྷུང་ལྟ་བུའི་ས་ལོས་སྤྱི་ལོ་1279ལ་མེ་
ཉོག་རབ་ཞེས་གྲགས་པའི་ཡུལ་རྟེན་འདས། དེ་ནས་འགྲོ་མགོན་འཕགས་པ་
སྤྱང་གདན་སར་ཐེབས་ནས་འགྲན་མེད་ཆོས་བྱི་འཁོར་ལོ་བསྐྱར་བཞིན་པར་སྤྱེ་
གཤེགས་ལ་གདན་སའི་བྱིར་དཔོན་སྤྱོད་ཕྱི་མ་ལ་བཞོན།

འཕགས་པའི་གཙུང་རྒྱག་ན་རྗེ་རྗེ་རབ་ལྷུང་བཞི་པའི་ས་པག་སྤྱི་ལོ་
1239ལ་སྤྱུ་འཁྲུང་ས། རྒྱུང་རྟེན་ནས་ཁྲ་པོ་ས་པའ་ལ་དབང་དང་གདམས་
དག་མང་རྟེན་གསན་པས་མོས་པས་རྒྱུད་ཡུག་པར་མཛད་ཅིང་དཔལ་པོའི་བརྒྱལ་

རྒྱལ་མཆོད་པ་མཐུ་ཆལ་ཅན་ཞིག་ཡོད་པར་བཤད། དགྲུང་ལོ་རྒྱལ་གི་སྤེང་
 ལུ་པོ་ས་པཏ་དང་གཅེན་འཕགས་པའི་ཕྱག་ཕྱིར་རྟོར་ཡུལ་དུ་བྱོན། རྟོར་ཆས་
 དང་རྟོར་རྒྱལ་པོའི་སྤྲས་མོ་ཞིག་ཀྱང་ཁབ་དུ་བཞེས་ལ་སྤྲས་གསུམ་ཡོད་ཟེར།
 གཞན་བཅུན་མོ་གཉིས་ཁབ་དུ་བཞེས་པ་ལས་ཕྱི་མ་ལ་སྤྲས་རྩ་ལྷ་ལ་འབྱུང་ས།
 རྟོར་ཡུལ་དུ་ཡོང་བཙ་བརྒྱད་ཅམ་བཞུགས་ལ་སྤྱིད་ཀྱི་འཕྲིན་ལས་རྒྱས་པར་བྱུང།
 རབ་བྱུང་ལྔ་བའི་མེ་ལོས་སྤྱི་ལོ་1267ལ་ཤོད་ནས་སྤྱ་གཤེགས་ཤིང་དགྲུང་ལོ་ཉེར་
 དགུ་ལས་མ་བཞུགས།

ཕྱག་ནའི་སྤྲས་རྩ་ལྷ་ལ་རབ་བྱུང་ལྔ་བའི་ས་འབྲུག་སྤྱི་ལོ་1268ལ་ཡབ་
 གཤེགས་ནས་ཟླ་བ་རྒྱག་དུ་སྤྱི་འབྱུང་ས། རྒྱང་དུས་སྤྱ་ཤིན་དུ་གཅེས་པས་ས་
 གཤོས་བྱུལ་བར་ཤིང་ཁང་སྤྱ་བྱང་ཞིག་ཆེད་གདད་ཀྱིས་བཞེངས་པར་བཤད།
 དགྲུང་ལོ་དགྲུ་ཅམ་ན་ལུ་པོ་འཕྲོ་མགོན་འཕགས་པ་རྟོར་ཡུལ་ནས་ཡར་བྱོན་པ་
 དང་དབང་རྒྱད་མན་རག་ལ་སོགས་པ་དུ་མ་གསན་ནས་རྒྱགས་སུ་ཆད་པར་
 མཛད་ཅིང་། དགྲུང་ལོ་བཅུ་གཅིག་པ་ལ་བརྟག་གཉིས་གསུངས་ཤིང་ཆོགས་
 སུ་རྒྱགས་བསྐྱེད་གནང་བས་ཐམས་ཅད་ངོ་མཆོར་བར་གྲགས། དེ་ནས་
 དགྲུང་ལོ་བཅུ་གསུམ་པ་ལ་ལུ་པོ་འཕགས་པ་སྤྱ་གཤེགས་པ་དང་གདན་སའི་
 འབྱུང་བཀྲར་ཉེ་འཕགས་པ་རིན་པོ་ཆེའི་དགོངས་ཆོགས་ལ་གསོལ་འདེབས་
 དང་ཆོགས་ཆོས་བཅས་གསུངས་པར་མཛད། གཞན་ཡང་ཕྱི་ནང་གི་རྟེན་
 གསར་བཞེངས་དང་དུས་མཆོད་རྒྱན་འཇུགས་སོགས་ཕྱ་བ་རྒྱ་ཆེན་པོ་བསྐྱབས།
 དགྲུང་ལོ་བཅུ་བཞིའི་སྤྱིང་རྟོར་གོང་མ་མེ་ཆེན་དང་མཇལ་ཞིང་འཕགས་པའི་
 གདུང་རིང་བསྐལ་བཞུགས་པའི་ཤེལ་གྱི་མཆོད་རྟེན་དང་གཞན་གཙུག་ལག་
 ཁང་སོགས་གསར་བཞེངས་མཛད་དེ་བརྟན་པའི་ཕྱ་བ་རྒྱ་ཆེར་སྤེལ་ཉེ་སྤར་ཤོད་
 དུ་ཐེབས་པར་ལམ་བར་མདོ་ཁམས་སུ་སྤྱ་གཤེགས་ཤིང་དགྲུང་ལོ་ཉེ་ཕྱ་རྒྱག་ལས་
 མ་བཞུགས། གདན་ས་ལོ་ངོ་བདུན་ཅམ་བསྐྱངས་ཉེ་འཕྲོར་གར་པ་འཇམ་

དབྱངས་རིན་ཆེན་རྒྱལ་མཆོན་གྱིས་ཞལ་བདག་གནང་ནས་གསེར་ཐོག་གཡུ་
 ཐོག་ནམས་དང་ལྷ་ཁང་ཆེན་མོའི་གནམ་རྒྱལ་མཆོན་ཆ་དང་ཐིགས་ཁང་ལ་ཡོ་
 གའི་དཀྱིལ་འཁོར་གྱངས་མེད་བཞེངས་པ་སོགས་བྱ་བ་མང་པོ་བསྐྱབས་པར་
 བཤད། འདི་པས་ས་སྐྱའི་གདན་ས་ལོང་བཅོ་བརྒྱད་ཅམ་བསྐྱངས་ཤིང་དེ་
 བས་བདག་ཉིད་ཆེན་པོ་བཟང་པོ་དཔལ་ལ་གདན་སའི་འཁྱར་གཏད།

འཁོ་མགོན་འཕགས་པ་དང་ཡུམ་མི་གཅིག་པའི་གཙུང་སྟོབ་དཔོན་མེ་
 མེས་འཁྱར་གནས་གྱིས་མ་གཅིག་ཁབ་སྒྲད་མ་བྱ་བ་ཁབ་དུ་བཞེས་པ་ལ་སྐས་
 བདག་ཉིད་ཆེན་པོ་བཟང་པོ་དཔལ་ཞེས་མཆོན་ཡོངས་སུ་གསལ་པ་དེ་ཉིད་རབ་
 བྱང་བཞེ་པའི་རྒྱ་ཁྱི་སྐྱེ་ལོ་1262ལ་སྐྱེ་འཁྱུངས། དགུང་ལོ་བཅུ་དྲུག་ལོན་པའི་
 དུས་འཁོ་མགོན་འཕགས་པ་རྟོན་ཡུལ་ནས་ཡར་ཕྱོན་པ་དང་མཇལ་རྟེ་དབང་
 བྱང་མན་རག་ལ་སོགས་པ་ཆོས་མང་དུ་གསན་ཅིང་དགུང་ལོ་བཅུ་དྲུག་ཉིང་ཁྱེ་
 པོ་འཕགས་པ་སྐྱ་གསེགས། དེའི་དུས་སུ་གདུང་རྒྱུད་ལོས་བབ་ལྷ་བྱ་དང་
 གཤམ་ཆེ་རྒྱུད་གི་དབང་གིས་ཡབ་སྐུ་མཆེད་གྱི་སྐས་སྐུ་མཆེད་གཉིས་ལས་འདི་པ་
 བཞེས་པ་ཡིན་ཡང་ཐུག་ནའི་སྐས་གདན་སར་འཁོད་པར་གྱུར། དེ་ནས་རྗེ་
 འདི་པ་གདུང་རྒྱུད་དངོས་ཡིན་མིན་རྒྱུས་ནང་མིས་རྟོན་གོང་མར་བྱ་.....
 གཏུགས་བྱས་པར་བརྟེན་གོང་ནས་ཀྱང་རེ་ཞིག་བརྟག་དགོས་ཞེས་བཀའ་.....
 བབས་རྟེ་འདི་པ་རྒྱ་ཡུལ་དུ་གདན་དྲངས་ནས་སྒྲན་ཆེ^①བྱ་བའི་ཡུལ་དུ་ལོ་མང་
 བཞུགས་དགོས་པ་བྱུང་། དེ་ནས་འདི་པ་དགུང་ལོ་ཉིའ་བདུན་ཕྱོན་པའི་ཆེ་
 རྒྱག་ནའི་སྐས་རྩམ་སྤྱ་ལ་སྐྱ་གསེགས་ཤིང་དེ་ལ་སྐས་ཤིག་བྱུང་བ་རྒྱུད་དུས་ནས་
 འདས་པས་རེ་ཞིག་ས་སྐྱའི་གདུང་རྒྱུད་དངོས་གྱིས་གདན་ས་འཛིན་མཁན་མེད་
 པ་ལྷ་བྱར་གྱུར་བས་ཕྱོགས་དུ་མ་ནས་ནན་བྱ་དང་འབད་པ་བགྱིས་པར་བརྟེན་

① སྐབས་དེའི་གྲང་ལྷོ་མའི་གནམ་རྒྱལ་དེང་གི་ནན་ཅིན་ལ་གོ

བདག་ཉིད་ཆེན་པོ་འདི་ཡི་ཐུ་ཕུ་ལ་ནས་ཡང་མིར་གདུག་བྱུང་སྟེ། དེ་ནས་
 གདན་ས་འདི་པར་གདུག་བྱུང་དེ་མིག་བར་ཐུགས་སྤྱོད་སོགས་ཀྱིས་བཞུགས་
 པས་གད་པ་ཆེན་པོས་ཐུ་མཐུད་དུ་ལོ་བཅུ་ལྷག་ལ་གདན་སའི་ཁུར་བཞེས་ཏེ་
 བཞུན་པའི་བྱ་བ་འཆད་ཉན་སྒོམ་སྒྲུབ་ལ་སོགས་པ་གཞན་པཅ་གྱི་བྱ་བ་མཐའ་
 ཡས་པ་མཛད་པར་གྲགས། དེ་ལྟར་བདག་ཉིད་ཆེན་པོ་འདི་པས་བྱུང་ཡབ་
 མེས་ཀྱི་ཆོས་མ་ལུས་པ་ཐུགས་སྤྱོད་ནས་དབྱུང་ལོ་ཞེ་ལྷའི་ཉིད་གདན་སའི་
 འཁུར་ཆེན་པོ་བཞེས་ཏེ་བཞུན་པའི་བྱ་བ་འཆད་ཉན་སྒོམ་སྒྲུབ་དང་ལྷ་མ་གོང་
 མ་རྒྱལ་སྤྱི་དུས་མཆོད་དང་ཤུ་སྒྲིབ་ལྷ་སྤྱི་ལྷ་རྒྱལ་སྤྱི་མཆོ་སྒྲིབ་ལེགས་པར་
 མཛད་ཅིང་རྒྱལ་ཁམས་ཆེན་པོ་ཆོས་བཞེན་དུ་བདེ་བར་འཇགས་པར་བཤད།
 གཞན་ལྷ་མ་འཕགས་པ་དང་ཉམ་ཤུ་ལའི་ཕྱི་རྒྱུ་བཞུགས་ས་གཤེར་རྟོག་དང་
 གཤུ་ཐོག་ལྷ་ཁང་གི་ཐུགས་རི་དང་བཅས་པའང་བདག་ཉིད་ཆེན་པོ་འདི་པ་དང་
 ཤར་པ་ཆེན་པོའི་སྐུ་རིང་ལ་གཞི་ལེགས་པར་བཅིང་བ་སོགས་ཏེ། མདོར་ན་
 ཆལ་མྱིད་གདན་ཆགས་དང་ཆོས་ལུགས་འཕེལ་རྒྱས་ཡོང་བ་བཅས་ཀྱི་ཐད་ལ་
 ཐུག་རྒྱུ་མ་སྒྲུབ་པ་བཞག་ཅིང་སྐབས་དེར་ས་སྐྱའི་དཔལ་འཁུར་ཡང་རྒྱས་པ་
 ལྱུང་ཞེས་གྲགས། ཁོང་སྐུ་མ་འདས་པར་དུ་ལོ་ངོ་ཉི་ཤུ་ཙམ་གསལ་གདན་ས་
 འཛིན་སྒྲིབ་སྒྲེལ་གསུམ་གྱིས་བསྐྱུང་ས་ཏེ་དབྱུང་ལོ་དེ་གཅིག་པ་རབ་ལྱུང་ལྷ་བའི་
 རྒྱུ་མྱི་ལོ་1322ལ་སྐུ་གསལ། འདི་ལ་རིགས་རྒྱུད་ཀྱི་སྐུ་མ་མང་དུ་ལྷན་ཅིང་
 ཆོ་མཇུག་ལ་ཉེ་བ་དབྱུང་ལོ་ང་གཉིས་སྟེང་རབ་དུ་ལྱུང་ནས་བཞེན་རྒྱུ་གནད་
 བར་བཤད། བདག་ཉིད་ཆེན་པོ་འདི་པའི་མཐ་ནས་བརྒྱུད་ས་སྐུ་པ་ཆེན་པོ་ལྷ་
 བྱང་ཁག་བཞེར་གྱིས་ཏེ་གདན་ས་སྐུ་ལ་དབང་མཛད་པ་མ་ལྱུང་ལ་དེའང་ས་སྐུ་
 པ་ཉམས་མཐོ་རྒྱགས་པ་ཡིན། དེས་ན་དཔལ་ལྷན་ས་སྐུ་པ་སྐུ་ལ་དབང་མཛད་
 པའི་གདན་ས་རང་ས་བཅུ་སྟེ་འཁོན་རང་ཉིད་ཀྱི་མཇུང་རྒྱུད་བརྒྱུད་དང་གཤུང་
 རྒྱུད་མ་ཡིན་པ་བ་རི་ལོ་རྩ་བ་དང་ཤར་པ་འཇམ་དབྱུང་ས་རིན་ཆེན་རྒྱལ་མཆོན་

གཉིས་ཚུན་པ་ཡིན་ལ། དེ་དག་ལས་གཤམ་ཆེ་ཁོང་བཀའ་དྲིན་ཅན་ནི་ས་སྐྱ་
 ཁོང་མ་ཆ་མ་ལྟ་ཞེས་ཡོངས་སུ་གསལ་བའི་སྤྱོད་པོན་དེ་ཆ་མས་དང་གཞན་བདག་
 ཉིད་ཆེན་པོ་འདི་པ་ཡང་བཀའ་དྲིན་ཅན་དུ་བརྗེ་བ་ལགས་ཤིང་། འདི་དག་
 གི་རིང་དཔལ་ལྷན་ས་སྐྱ་པ་ཞེས་སྟན་པའི་གསལ་པ་འཛིན་མའི་ཚུན་དུ་བྱལ་
 ཅིང་བྱད་པར་དུ་ཁོང་མ་ཆ་མ་ལྟ་འི་ཕྱི་མ་གཉིས་ཀྱི་སྐྱ་རིང་ནས་བསྐྱུང་བོད་
 དབྱས་གཙང་དང་མངའ་རིས་མདོ་ཁམས་ཀྱི་རྩོམ་ལ་སྐགས་པའི་ཡངས་པའི་
 རྒྱལ་ཁམས་ཆེན་པོའི་འགྲོ་བ་མ་ལུས་པའི་དོན་ཆོས་སྤྱོད་ལུགས་གཉིས་ཀྱིས་རྒྱ་
 ཆེན་པོ་མཛད་པ་ཡིན་ནོ། །

དེ་ཉམས་ས་སྐྱའི་གདན་ས་ཉིད་དུ་སྤྱི་ལ་དཔང་བསྡུར་བ་ནི་བདག་ཉིད་ཆེན་
 པོ་བཟང་པོ་དཔལ་གྱི་ཡན་ཆད་ལ་བྱེད་ཅིང་། དེ་ནས་བདག་ཉིད་ཆེན་པོའི་
 ལས་ཀྱི་ཁྱིམ་ཀྱན་དགའ་སློབ་ཀྱིས་བྱ་བས་ཡུམ་མི་གཅིག་པའི་གཙུང་ཆ་མས་ལ་གསེར་
 གྱི་དམ་ཁ་དང་སྤྲ་བྱང་གོ་བཞིར་བཞོས་ཀྱི་སོ་སོར་གནང་བས། ས་སྐྱའི་སྤྲ་
 བྱང་ཁག་བཞི་བྱ་བ་ཉི་གཞི་ཐོག་སྤྲ་བྱང་དང་རིན་ཆེན་གླང་སྤྲ་བྱང་ཉི་ཁྲ་ཁྲ་
 བྱང་དུས་མཆོད་སྤྲ་བྱང་བཅས་པ་བྱུང་། དང་པོ་གཞི་ཐོག་སྤྲ་བྱང་ནི་.....
 མཁས་གཉིས་པ་རིན་ཆེན་གླང་སྤྲ་བྱང་དང་པོན་ཀྱན་དགའ་ཉི་མ་སྐྱ་མཆོད་ཀྱིས་
 བསྐྱུངས། གསུམ་པ་ཉི་ཁྲ་ཁྲ་སྤྲ་བྱང་ནི་ཁྱིམ་ཀྱན་དགའ་ལེགས་འབྱུང་སྤྲ་མཆོད་
 ཀྱིས་བསྐྱུངས་ཤིང་། བཞི་པ་དུས་མཆོད་སྤྲ་བྱང་དཔང་ཀྱན་དགའ་ལེགས་པ་
 བཅས་ཀྱིས་སྤྱོད་བར་མཛད་པས་དེ་ལ་གདུང་རྒྱུད་བཞུགས་པའི་སྤྲ་བྱང་བཞི་
 ཞེས་བྱང་གསལ། དེ་ནས་གདན་ས་སྤྱི་ལ་དཔང་མཛད་མཁན་མ་བྱུང་དུང་
 གཞི་ཐོག་སྤྲ་བྱང་ཆེན་མོར་གསུང་ཆོས་སྐགས་འཆོགས་ནས་དུས་མཁྱིས་བར་དུ་
 ཆོས་རྒྱན་མ་ཆད་པར་བཤད་ལ། ཡང་གཞིས་ཀའི་གདུང་རབས་བྱུང་དེ་
 མཚུངས་རྒྱན་མ་ཆད་པར་ཚོན་པ་དུས་མཁྱིའི་བར་དུ་འང་བཞུགས་པོད་ཚུལ་«ས་
 སྐྱའི་གདུང་རབས་རོ་མཆོར་བར་མཛོད་» ཅེས་པའི་དེབ་ཀྱི་མཐུག་ཏུ་བཞོད་

ཡོད་ཀྱང་། སྐབས་དེ་ནས་བཟུང་ས་སྐྱ་པ་ཉམས་ཀྱང་གི་ལམ་དུ་ཆས་པ་ཡིན་
 པས་མིས་སྐྱ་ཡོད་ཡོངས་ཀྱི་ཆབ་སྲིད་ལ་ཤུགས་སྒྲིབ་ཆེན་པོ་མ་ཐེབས་པས་འདིར་
 མིང་དགོས་དོན་མེད་དོ། །དེ་ལྟར་ས་སྐྱ་གོང་མ་ནས་ལཱ་ཁྲིའི་ནམ་བུ་རྒྱས་པ་དང་
 གྲ་བྱང་ཁག་བཞིའི་ལོ་རྒྱུས་སྐོར་ཞིབ་རྒྱུས་སོ་སོའི་ནམ་བུ་དང་ས་སྐྱའི་གཏུང་
 རབས་རྒྱ་ཡོད་ཡིག་ཚང་སྐོར་ལས་ཤེས་པར་བྱ་ལ་འདིར་མཆོན་ཅམ་དེ་བཞོད་
 པ་ལགས་སོ། །

གཉིས་པ། བོད་རྟོག་བར་གྱི་འབྲེལ་གཏུག་སྒྲོར་བཤད་པ།

༡. རྟོག་རམ་སྐོག་བོད་ལོ་རྒྱུས་མདོར་བསྟུན།

དེ་ཡང་བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ལས་རྟོག་ཞེས་གྲགས་པ་འདི་ལ་དུས་སྐབས་སོ་སོར་
 ཞོ་བ་བ་དང་དུ་ཡེན་རྒྱ་ཡོད་ཀྱང་། ཡོངས་གྲགས་སྤུས་སྐྱ་པ་ཆ་ཆེན་ཐོག་མར་
 གདན་འདྲེན་མཁན་གྱི་རྟོག་རྒྱལ་པོ་ཞེས་པ་དེ་ནི་རྒྱའི་སྐད་དུ་ཡེན་རྒྱལ་རབས་
 (元朝) ལྷ་འབོད་པ་དེར་གི་སྐོག་པོ་མི་རིགས་ཀྱི་མེས་པོ་ལ་ཟེར་བ་ཡིན་ཞིང་།
 རྟོག་ཞེས་ཐོགས་དོན་ཡང་མཛན་བོད་བཅན་པོའི་དུས་སྐབས་སྤྱང་ཚྭ་གས་མི་
 རིགས་ཀྱན་གྱི་སྤྱི་མིང་ལ་རྟོག་ཏེ་རྒྱའི་སྐད་དུ་ཏཱ་(胡) རྩ་བར་གྲགས་ཤིང་།
 སྐོག་པོ་མི་རིགས་འདི་ཡང་རང་རྒྱལ་བྱང་ཚྭ་གས་སྤྱ་ཡོད་པས་མིང་དེ་ལྟར་ཆགས་
 ལ། མིང་གོལ་བྱ་བ་ནི་མི་རིགས་རང་ཉིད་ཀྱིས་འཛིན་པའི་མིང་ལས་སྤྱ་བསྐྱར་
 གྱིས་བྱང་བ་དང་། སྐོག་པོ་དེར་དུས་མཁས་པ་འགའ་རེས་ལྟར་མི་རིགས་
 འདིའི་མེས་པོ་དུམ་བུ་ཞིག་ལ་རྒྱའི་སྐད་དུ་ཙོ་ལུ་པོ་(纥纁) ཟེར་བའི་མིང་དེ་
 ལས་བྱར་ཆག་གིས་བྱང་བར་བཞེད་པ་བདེན་ཤས་ཆེ་སྟེ། ཡང་བོད་ཀྱི་རག་
 རྒྱན་ནམ་མེད་པ་ཆགས་སྤྱ་ལས། “མེད་པའི་བ་རྒྱང་བཤའ་དུས་ལ། །

བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་དེ་བཅའ་ཆུམས་སྤྱུང་བ་སྐོར་གྱི་ལོ་རྒྱུས་དང་དེའི་རྒྱལ་རབས་
 སྐོར་གྱི་བྱུང་བ་མང་པོ་བཞེད་ཡོད་པ་དེས་བོད་སྐད་མི་རིགས་གཞིས་ལོ་རྒྱུས་
 འཕེལ་རྒྱས་གྱི་གོ་རིམ་ནང་འཕེལ་གཏུག་དམ་ཟབ་ཡིན་པ་འདི་མཆོད། དེ་
 ཡང་བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་དེ་བཅའ་གྲགས་ཅན་«རྒྱ་བོད་ཡིག་ཆར་མཁས་པ་དགའ་
 བྱེད»དང་ཆལ་བའི་«དེ་བ་དམར་»འགྲོས་ལོའི་«དེ་བ་སྟོན་»བཅས་སྤྱི་སྐད་
 སྤོའི་རྒྱལ་རྒྱུད་དང་དེ་དག་གི་སྤྱིད་བསྐྱུངས་རྒྱལ་རྒྱུས་ཞིབ་མོར་བཞེད་ཡོད་
 པ་ལས་རྒྱལ་སྤོའི་མིང་དང་ལོ་གྲངས་སྐོར་འགའ་རེ་དང་སང་རྒྱ་སྐད་ཡི་གེའི་
 ལོ་རྒྱུས་ཆུམས་དང་མི་མཐུན་པ་རེ་བྱུང་འབྱུང་ནའང་ཁྱེད་ཀྱི་སྐད་མལ་ཆེར་གཅིག་
 ཡིན། དེ་ལ་ཡོངས་གྲགས་སྤྱི་ཚུན་ཆེན་པོའི་རྒྱལ་ཁབ་འདི་དང་པོ་འཇུགས་
 མཁན་ནི་རིང་གིར་རྒྱལ་པོ་ཡིན་ཏེ། ཁོང་ཚུང་དུས་ཡབ་ཆེན་པོ་ན་གཞན་པས་
 བསྐྱོར་ནས་རིང་གིར་གྱི་མི་སྡེ་འཁོར་ཞིག་དུ་སོང་སྟེ་ཡུལ་ཕྱགས་གཞན་དུ་མི་
 འབྱུངས་ཐབས་མེད་བྱུང་། རན་སོན་རྗེས་སྤྱིར་རང་ཉིད་ཀྱི་ཡུལ་སྡེར་ལོག་སྟེ་
 མངའ་འབངས་ཁག་ཅིག་རྩ་འཇུགས་བྱས་ནས་ཡབ་ཀྱི་དབང་པོ་དང་འཐབ་པས་
 ཕྱི་ནང་གི་ཡུལ་སྡེ་མང་པོ་བཅོམ། མཐར་སྟོབས་ཤུགས་རྗེ་ཆེར་བྱུར་ནས་སྐད་
 ཡུལ་མཐའ་དག་དབང་དུ་བསྐྱུས་ནས་གཅིག་བྱུར་བྱས་པར་བརྟེན། སྤྱི་ལོ་
 1206ལ་སྐད་ཡུལ་གྱི་མི་དཔོན་ཆུམས་ཡ་ནན་གཙང་པོ་^① བྱ་བའི་འགམ་དུ་
 ཆོགས་འདུ་འཆོགས་ནས་རིང་གིར་རྒྱལ་པོ་སྐད་ཡུལ་ཡོངས་ཀྱི་དར་ཉན་(大
 汗)ཏེ་རྒྱལ་པོ་ཆེན་པོར་བསྐྱོས་ནས་མོང་གོལ་ཉན་བྱ་བའི་ཉོར་ཆེན་པོའི་རྒྱལ་
 ཁབ་བཅུགས། རིང་གིར་ཉན་གྱིས་སྐད་ཡུལ་གཅིག་བྱུར་བྱས་རྗེས་ཕྱི་ཕྱགས་
 ལ་དམག་ཤུགས་འདྲེན་པའི་མགོ་བཙམས་ཏེ་སྤྱི་ལོ་1227ནས་མི་ཉག་ཡུལ་དུ་
 དམག་དཔུང་ལན་གསུམ་ཅམ་དྲངས་མཐར་མི་ཉག་རྒྱལ་རབས་བཅོམ་ཞིང་།

① དེ་དག་གི་སྐད་པོ་མི་དམངས་སྤྱི་མཐུན་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་ས་ཆ་ཞིག་ཡིན།

211

བཟུང་ནས་ཀྱལ་ས་སོག་ཡུལ་ནས་དེར་གི་པེ་ཅིན་མཁར་ལ་སློམ་ཏེ་ལོ་ངོ་སོ་ལྔ་འི་
 རིང་ཆབ་སྲིད་དར་ཞིང་རྒྱས་པར་བཟུང་ས། རྒྱལ་པོ་འདི་ནི་རྟོར་ཁིང་གིར་གྱི་
 རེས་སུ་སོག་རྒྱལ་དབང་ཐང་ཆེ་ཞིང་བཀའ་ཡུལ་བཅན་པ་ཞིག་ཡིན་ལ།
 འཕགས་པ་སློ་གྲོས་རྒྱལ་མཆན་བཀའ་ཡིས་བཀུར་ནས་རྒྱལ་སྲིད་ཆོས་བཞིན་
 བཟུངས་པའི་རྒྱལ་པོ་འདི་པ་ཡིན། དེ་ནས་བཟུང་ཁོང་གི་རྒྱུད་པ་སོག་
 རྒྱལ་བར་མ་ཆད་པར་ཁོ་ཉི་རྒྱལ་རབས་བཅོ་ལྔ་ཙམ་གྱིས་ལོ་ངོ་བཟུ་ལྷག་ལ་
 སྲིད་ཀྱི་ཁ་ལོ་བཟུར་ཅིང་དེའི་རིང་བོད་དང་འབྲེལ་བ་དམ་ཐབ་ལྷུང་བ་མ་ཐད་
 ཆབ་སྲིད་ཐད་གཅིག་ལྟར་དང་ཆོས་ལུགས་ཐད་མཆོད་ཡོན་གྱི་འབྲེལ་བ་ལྷུང་སྟེ་
 བོད་འདི་མེས་རྒྱལ་གྱི་མངའ་ཁོངས་ལ་དངོས་སུ་ཁྱེད་ས་པར་ལྷུང་ཏོ། །

༡. རྟོར་དམག་དང་པོ་བོད་དྲུང་རྒྱལ།

དེ་ལྟར་རྟོར་ཁིང་གིར་རྒྱལ་པོས་སྤྱི་ལོ་1227ལ་མི་ཉག་རྒྱལ་རབས་སྤངས་
 རེས་མ་རྒྱ་བཀལ་ཏེ་ལྷ་རྒྱའི་སྲད་རྒྱུད་ཤིང་ཀུན་དང་ཀ་ཅུ་མ་རྒྱའི་སྟེ་རྒྱུད་ཀྱི་སོག་
 རྒྱུད་དང་ཅིང་རྒྱའི་རྒྱུད་ཀྱི་ཐི་ལིང་སོགས་ལ་དཔུང་འཇུག་ཕུས་ཏེ་བོད་ཀྱི་ས་ཆར་
 སོག་དམག་དང་པོ་བཟོད་རྒྱལ་སྟོར་རྒྱ་ཡིག་གི་«ཡོན་གྱི་ལོ་རྒྱུས་» ཞེས་པར་
 བཀོད་ཡོད་ཅིང་། བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ཡིག་ཆ་«ལྷུ་པའི་ཆོས་འབྱུང་»དང་«རྟོར་
 སོག་ཆོས་འབྱུང་» «དེ་བ་དམར་གསར་བ་» བཅས་སུ་འདི་རྟོར་ཁིང་གིར་རྒྱལ་
 པོས་རྒྱལ་སྲིད་བཟུང་བའི་ལོ་ནི་བྱ་པ་ལྷག་ས་ཀྱི་སྤྱི་ལོ་1240ལ་སོག་དམག་བོད་ལ་
 དྲངས་ནས་ཡུལ་གྱི་དང་རྒྱུང་ཁྲིམ་མང་པོ་བཅམ་ཞིང་བཅན་མཁར་དང་དཀོན་
 རྟེ་ལྷག་ཆོད་གཏོར་བས་བོད་དཔུས་གཙང་གི་མགོ་དཔོན་ནམས་ཀྱིས་སྒོལ་ལན་
 སློག་མ་རྒྱས་པར་མགོ་བཏགས་རྒྱལ་དང་། ཡང་ཁིང་གིར་རྒྱལ་པོས་གཙང་པ་
 དྲུང་ཁྲུང་དབང་ལྷག་བཀའ་ཤིས་བྱ་བ་སྤྲུམ་པ་སྟེན་ནས་བརྟེ་ཤིང་སྟེད་ཀྱི་འཇའ་
 ས་ཀྱིན་རྒྱལ་སོགས་འབྱུང་ཡང་། རྒྱུར་རྟོར་ཁིང་གིར་རྒྱལ་པོ་བོད་ཀྱི་ས་ཆར་

དངོས་སུ་སློབས་ཡོད་མེད་ཐད་ཐུ་རབས་བོད་རྒྱུ་ལོ་རྒྱུས་རྣམས་ཀྱང་ཅུང་ཟད་
 ཞལ་མི་མཚུངས་ཏེ། བོད་ཡིག་ལྟར་ན་རིང་གིར་རྒྱལ་པོའི་དམག་དཔུང་བོད་
 ཏུ་སློབས་པར་མ་ཟད་སྐབས་དེའི་བོད་ས་གནས་ཀྱི་མི་དཔོན་དྲག་ཞན་དག་གིས་
 ཀྱང་མགོ་བདེགས་ཁྱུས་ནས་འདབ་ནོར་^① ལུལ་པ་དང་དེའི་ཁྱོད་དུ་ས་སྐྱའི་སྤྲུལ་
 ཀྱན་དགའ་སྟེང་པོ་དང་ཆལ་པ་ཀྱན་དགའ་རྩོམ་ཡང་ཡོད་པར་བཤད་ལ། དེ་
 མཚུངས་སོག་ཡིག་གི་«ནོར་གྱི་བྱུང་བ་བཞོན་པ» (《蒙古源流》) ཞེས་
 པའི་ནང་རིང་གིར་རྒྱལ་པོས་རང་ལོ་ཞེ་ལྷའི་སྟེང་བོད་ལ་དམག་དཔུང་ས། རྩོམ་
 ཀྱན་དགའ་རྩོམ་མི་སྤྲུལ་བརྒྱ་པོ་ཉར་མངགས་ཏེ་ར་མོང་དང་རིན་པོ་ཆེའི་
 རིགས་མང་པོ་སྐྱེས་སུ་སྤུལ་ནས་ཆ་དམ་གཞུང་དུ་མཇུག། རིང་གིར་རྒྱལ་པོས་
 ཀྱང་བོད་ཀྱི་རྩོམ་དང་པོ་ཉ་བར་སྐྱེས་དང་འཕྲིན་བཟུལ་ཏེ་བཀའ་བབས་ཐོག་
 མངའ་རིས་སྐོར་གསུམ་གྱི་བོད་འབངས་རྣམས་མངའ་འོག་དུ་བཅུག་ཞིང་དཔུང་
 རྒྱལ་ལ་དཔུངས་^② ཞེས་འཁོད་ཡོད། དེ་ལྟ་བུ་བོད་སོག་ཡིག་རིགས་གཉི་གར་
 བྱུང་བ་བཞོན་པ་པལ་ཆེར་འདྲ་ཡང་། མི་རྣམས་ལོ་ཆོགས་ཐད་ཐུ་ཕྱི་མོ་མི་
 ཟུག་ས་ཡོད་པས། དེར་གི་མཁས་པའི་དབང་པོ་སློབ་དཔོན་དུང་དཀར་རིན་
 པོ་ཆེ་ནས་ཀྱང་«བོད་ཀྱི་ཆོས་སྲིད་བྱུང་འབྲེལ་སྐོར་བཤད་པ» ཞེས་པར་རིང་
 གིར་རྒྱལ་པོ་དང་ཆལ་པ་ཀྱན་དགའ་རྩོམ་པོ་གསུམ་
 དུས་མཚུངས་མིན་བ་དགག་བཞག་མཛད་རྩིས། རིང་གིར་རྒྱལ་པོས་འབྲེལ་
 བ་བྱེད་སའི་ས་སྐྱའི་སྤྲུལ་ནི་ཀྱན་དགའ་སྟེང་པོ་མིན་པར་རྩོམ་ཀྱགས་པ་
 རྒྱལ་མཆོན་ཡིན་དགོས་པར་འདུག་ཅེས་གསལ་འདེབས་གནང་བའི་ལྷགས་ལས་
 རིང་གིར་རྒྱལ་པོས་བོད་ལ་དམག་དཔུང་ས་ནས་པན་རྒྱལ་འབྲེལ་གཏུག་བྱས་པ་

① ཆིངས་དཔུལ་ལམ་སྐྱེས་དཔུལ་ཡིན་ཟེར་གདབ་ནོར་ཞེས་བྱུང་འབྲེལ།

② རྒྱ་ཡིག་ལྟར་ནོན་བཟུར་གྱིས་གོ་བདེ་པར་བཞོན།

བཞེད་ཡོད་མོད། འོན་ཀྱང་འདིའི་སྐབས་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ཁྲུང་ས་བཅུན་ཞིག་དེར་
 སང་བོད་མིག་འབྲེལ་བར་བརྟག་དཔུང་བྱེད་མཁན་གྱི་མཁས་པ་རྣམ་པས་ཀྱང་
 ཞལ་འཕངས་གནང་སྟེ་ཞིབ་གསལ་མ་བཟོད་པར་བརྟག་གཞིར་བཞག་ཡོད་ན་
 ཁོ་མོ་འདྲ་ས་དེ་བས་ཀྱང་ཁ་ཆོན་གཙོད་ག་ལ་རུས། ཡང་ལོ་རྒྱུས་ཡིག་ཆ་
 རྣམས་དང་སྐབས་དེའི་གནས་ཚུལ་སྤྱི་ལ་གཞིགས་ཆོ་རྟོག་ཅིང་གིར་རྒྱལ་པོས་
 བོད་དཔུས་གཙང་སྟོགས་ལ་དཔོན་སྲུང་པུང་འབྲུག་མ་བྱས་ཀྱང་། སྤང་མདོ་
 ཁམས་དང་སྟོད་མངའ་རིས་སྟེ་བྱུང་ཡུལ་མཐའི་ས་ཆ་མང་པོ་བཅུ་ལྔ་པོ་དེས་
 ཡིན་པ་ལེ་ཡུལ་སྟོགས་དང་མི་ཉག་རྒྱལ་ཁམས་བཅུ་ལྔ་གས་དང་། ཅིང་གིར་
 རྒྱལ་པོ་ཁོང་སྤྱི་འདས་སའང་དེར་གི་ཀན་སྲུང་ལན་རྒྱུ་གཏོགས་པ་བཅས་ཀྱིས་
 རྒྱང་ཤེས་རུས་སྟེ། དེས་ན་ཁོ་མོའི་བསམ་ཚུལ་ལ་མི་ཉག་དང་མདོ་སྤང་བོད་
 ཡུལ་རྣམས་རྟོག་རྒྱལ་པོས་མངའ་འོག་དུ་བལྟས་རྗེས་དེའི་ཟིལ་རྒྱགས་དང་སྟན་
 གསལ་བོད་དཔུས་གཙང་ཀྱན་དུ་བྱུང་བས་ས་གནས་ཡུལ་དཔོན་རྣམས་ཀྱིས་མ་
 བཟོད་པར་རང་རང་གི་ཆབ་སྲིད་ཁོ་པོ་ལ་དམིགས་ནས་སོ་སོས་མི་ཆབ་
 མངགས་ཏེ། དེར་གི་མཆོ་སྟོན་བྱང་སྟོགས་སོག་དམག་གིས་བཟུང་བའི་ས་ཆ་
 གང་ཞིག་ལ་ཡོད་ནས་རྟོག་ལ་སྟེས་འབྲལ་མགོ་བརྟགས་སྲིད་ལ། དེ་མིན་
 སྐབས་དེ་དག་རྒྱས་སྒྱུ་པ་དང་མག་མོ་བྱ་པ་འབྲི་བྱང་བ་ཆོལ་པ་བཅས་ཀྱིས་རྟོག་
 རྒྱལ་བྱ་སོ་སོར་མགོ་འདོགས་སྐབས་བཅོལ་བྱས་པ་ལས་ཀྱང་ཤེས་རུས་གིང་།
 ཡང་དུང་དཀར་རིན་པོ་ཆེས་སྐབས་དེའི་ས་སྤྱིའི་བྲ་མ་ས་ཆེན་ཀྱན་དགའ་སྟེང་
 པོ་མིན་པར་རྗེ་བཅུན་གསལ་པ་རྒྱལ་མཆོན་ཡིན་དགོས་པར་འབྲུག་གསུངས་པ་
 ཡང་བྱགས་མདད་ཤས་ཆེ་སྟེ། བོད་ཡིག་ལོ་རྒྱུས་རྣམས་སྤྱི་ལ་ཁ་ཆོན་རྟོག་
 ཡུལ་ལ་ཕེབས་དུས་ཁྱེད་མོའི་མ་འོངས་ཡུང་བརྟན་དུ་མིའི་ཆ་ལུགས་དང་བཅས་པ་
 གསུང་སྟེང་བ་དྲན་ཚུལ་བཞོད་པ་ལ་བསམས་ན། དེ་ནི་རྗེ་བཅུན་གསལ་པ་
 རྒྱལ་མཆོན་གྱི་ཡུང་བརྟན་མིན་པར་ཁོང་རྟོག་དང་མཐུན་ཡུང་བའི་དཔོན་

བཞུན་ཡིན་པ་མོར་མ་ཆགས། །

དེ་ལྟར་རྟོག་རྒྱལ་པོས་བོད་ཡུལ་དབུས་གཙང་ཚུགས་ལ་དམག་དྲངས་
ནས་འབྲེལ་ས་ཀྱི་སྐག་རྒྱལ་གྱི་དཔོན་ཡིན་ཏེ། རྟོག་ཆེན་པོས་མི་ཉག་དང་ཅིན་
རྒྱལ་རབས་བཅས་ལྷ་གཞུག་ཏུ་བཞུགས་རྗེས་རྒྱལ་པོ་ཨོ་མོ་ཏའི་ཡིས་སྟོན་གྱི་མི་
ཉག་གི་མངའ་ཁོངས་ཏེ་དེར་གི་ཀན་སུའུ་དང་མཆོ་སྟོན་ཚུགས་ཀྱི་མདོ་སྟོན་ཤར་
མཐའི་བོད་ས་རྒྱལ་སྐས་མོ་དན་གྱི་དབང་ལོག་ཏུ་བཅད་དེ་བྱང་གི་རྒྱལ་པོར་
བསྐོས། དེ་ནས་རབ་བྱུང་བཞི་པའི་ལྷགས་ཀྱི་སྤྱི་ལོ་1239ལ་གྱི་དན་གྱིས་སྟོན་
དོར་ན་ནག་པོ་བྱ་བ་དམག་དཔོན་ཆེན་པོར་བསྐོས་ཏེ་སྐག་དམག་སུམ་ཁྲི་ཉག་
དང་བཅས་པ་བོད་ལ་བཏང་ཞིང་དེ་ནས་ས་བྱང་ལམ་བརྒྱད་དེ་བོད་དབུས་
འཕན་ཡུལ་ལ་སླེབས། དེ་གའི་ཡུལ་མི་རྒྱལ་ས་འཛིགས་ཏེ་པོས་ཕྱལ་བྱས་ཤིང་
མ་ཤོར་ལག་ཟིན་བྱུང་བ་རྒྱལ་ས་དམར་གསོད་དང་འཕྲག་བཅོམ་མང་པོ་བྱས།
ར་སྟོང་དང་རྒྱལ་ལྷ་ཁང་སྐགས་མེར་བསྐྱེགས་ཏེ་བསྐྱེགས་ཤིང་སོ་སྟོན་བྱ་བ་
གཙོས་པའི་བྱ་བ་ཅུན་ལྷ་བརྒྱ་ལྷག་བཀོངས་པས་བོད་མིས་སྤྱིང་ལོག་བྱ་བ་དཔོན་
སྟོན་དུ་དམག་འཐབ་དྲག་པོ་བྱུང་། དེ་ནས་སྐག་དམག་རྒྱལ་ས་ཤར་མང་
གཙང་ཚུགས་དང་སྟོ་ཁར་བསྟོན་ནས་བོད་པ་རྒྱལ་སྐ་བཀོང་བར་བྱས་པས་
བོད་ཤིང་སྟོ་ཅན་དུ་གྲགས་པའི་མི་དཔོན་དྲག་ཞན་པས་ཆེར་བྱིས་རྟོག་ལ་རོ་
གཏད་ཅིང་། བོད་ཡུལ་གྱི་མཁར་རྫོང་བཅན་པོ་རྒྱལ་སྐང་བསྐྱེལ་ཏེ་ཡུལ་ནི་
ཆོ་བ་ཐམས་ཅད་མ་ལུས་པར་བཅོམ་པས་མཐར་ཤིང་གོང་པོ་ཡན་ནས་རྒྱབ་བལ་
བོ་དང་སྟོ་མོན་ལ་བྱག་གི་བར་ཚུན་ཆད་གྱི་བོད་རྒྱལ་མངའ་ལོག་ཏུ་བཞུགས།
དེར་ཡུལ་སྤེའི་མགོ་དཔོན་དང་ཆོས་ལུགས་བྱབ་མཐའ་སོ་སོའི་ཆབ་བྱེད་མི་ལྷ་
བཅས་ཀྱིས་སྐག་རྒྱལ་ལ་མགོ་འདོགས་ལུས་འབུལ་བྱས་ཏེ་ཁྲལ་དང་འདབ་རྟོར་
སྟོན་རྒྱ་ཁས་སྤངས་པར་བྱས། དེ་ནས་སྐག་དམག་རྒྱལ་ས་བོད་ཡུལ་དུ་མ་
བཞུད་པར་རྒྱལ་པོ་གོ་དན་གྱི་བཀའ་བཞིན་དེ་ཞིག་མདོ་སྟོན་ལ་སྤྱིར་ལོག

རབ་བྱུང་བཞི་པའི་ཤིང་འབྲུག་སྤྱི་ལོ་1244ལ་དམག་དཔོན་དོར་རྟ་ནག་པོ་དང་
 རྒྱ་མཚན་ཟེར་བ་གཉིས་ཀྱིས་དཔུང་བཀྲེགས་ཏེ་ཡང་བསྐྱར་བོད་ཏུ་འོངས།
 ཐེངས་འདིར་མ་ལྷན་དྲག་པོའི་དཔུང་གི་ཟིལ་བྱགས་ལ་མ་བརྟེན་པར་ཁི་བའི་
 ལོ་ནས་སྤྱི་དང་ལྷན་པའི་འཕྲིན་བརྒྱུད་ཏེ་བོད་དཔུང་གཙང་ནས་རྟོར་གྱི་
 ཆབ་དང་བོད་ཡོངས་ཀྱི་མགོ་དཔོན་རྣམས་པ་སྟེ་ཆོས་སྤྱི་བྱ་བ་ཀྱན་ལ་མཁས་
 པ་ཞིག་གདན་འདྲེན་དགོས་པ་ལ། མཐར་འབྲུགས་གཉིས་རྗེན་པར་མཁྱེན་
 པའི་བོད་ཀྱི་མཁས་པ་ས་སྐྱ་པ་རྗེ་ཏུ་ཀྱན་དགའ་བྱལ་མཆོན་རྟོར་ཡུལ་ཏུ་ཐེབས་
 བས་བྱལ་པོ་གོ་དན་དང་མཐལ་འཕྲད་གནང་སྐྱོའི་བཀའ་ལླང་བསྐྱགས། དེ་
 ལ་བོད་ཀྱི་ཆོས་འབྱུང་དང་གདུང་རབས་ནམས་སྤྱུང་རྒྱ་དོར་རྟ་ནག་པོས་
 རྒྱལ་པོར་“བོད་ན་དགེ་འདུན་གྱི་སྟེ་ནི་བཀའ་གདམས་པ་ཆེ། རོ་བཟུང་ནི་
 རྟག་ལྷང་ཆོས་རྗེ་མཁས། གཟི་བརྟེན་ནི་འབྲི་བྱང་སྐྱན་པ་ཆེ། ཆོས་ནི་ས་སྐྱ་
 པ་རྗེ་ཏུ་མཁས་པར་འདུག་པས་གང་སྐྱོན་འདྲེན་དགོས་པའི་ལྷང་ལྷོལ་ཅིག”
 ཅེས་བྱས་པར་གོ་དན་ཆོས་ལ་མཁས་པར་འདོད་དེ་ས་སྐྱ་པ་རྗེ་ཆེན་གདན་འདྲེན་
 དགོས་པའི་བཀའ་ཐེབས་པས་ས་པ་རྗེ་རྟོར་ཡུལ་ལ་འཁྱོན་དགོས་པ་བྱུང་ཞེས་
 བཤད་བྱང་། ཡང་ཆོན་བྱང་དཀར་རིན་པོ་ཆེས་སྐབས་དེར་བོད་ཏུ་ཡོད་པའི་
 ཆོས་འབྲུགས་བྱུང་མཐའ་ཁག་གིས་རང་རང་གི་སྟོབས་བྱགས་ཆེ་བར་ཡོང་ཆེད་སོ་
 སོས་ཆབ་སྤྱིད་དང་དམག་བྱགས་ཐད་ལ་སྟོབས་ཐོན་གྱི་རྒྱུ་ཚ་རེ་བཅས་པའི་
 སྤྱིར་ས་འབྲི་པག་ཆལ་དང་རྟག་ལྷང་གཡའ་བཟང་བཅས་ཀྱིས་སྐྱ་གཞུག་ཏུ་སོག་
 ཡུལ་ལ་མི་ལྷ་མངགས་གཏོང་བྱས་ཏེ། ས་སྐྱ་བས་རྒྱལ་པོ་ཨོ་གོ་ཏའི་ལ་མགོ་
 བཀྲུགས་པ་དང་གཞན་ཆོས་བྱང་རྒྱལ་བྱ་རེ་ལ་མགོ་བཀྲུགས་བྱས་པས་དེ་དག་
 ལའང་རང་རང་ཐད་མཆོད་གཞིས་སྤྱད་པར་གསུངས་པ་བཞིན། ས་སྐྱ་བས་
 མོག་མར་གོ་དན་གྱི་ཡབ་དང་འབྲེལ་བ་བྱས་པས་སྤྱིས་སྤུ་ཡང་ས་སྐྱའི་མི་ལྷ་
 གདན་བྱངས་པ་ཡིན་བྱང་སྤྱིད་ལ། དེ་མཚུངས་དོར་རྟའི་དམག་གིས་དང་པོ་

ལྷ་མ་ཐལ་གཞན་པའི་དགོན་སྡེ་མ་བརྒྱལ་ས་པར་བཀའ་གདམས་པའི་འབྲུང་
 གཞི་རྩ་སྤྱིར་དང་རྒྱལ་ལྷ་ཁང་གཞིས་མེར་བསྐྱེད་ས་པ་ལས་གཞན་སྤྲུལ་ཕྱུང་
 དགོན་“སྤྱག་པས་འཁོམས་”ནས་མ་མཐོང་བ་དང་། འབྲི་བྱུང་དགོན་བརྒྱལ་
 པར་བཅམས་ཆོ་སྒྲམ་ཆེན་པས་“རྩ་ཆར་”བབས་པས་བརྒྱལ་མ་ཐལ་པར་ལྷས་
 མང་བར་བཤད་པ་སོགས་ནི་རང་ག་བའི་གནས་རྒྱལ་རྩ་མ་ཞིག་ཡིན་མི་མིན་
 པས་དེ་དག་ལས་སྐབས་དེའི་བོད་ཀྱི་སྤྱི་ཚོགས་དང་ཆོས་ལུགས་ལྷ་མ་ཐལ་པར་
 ལྷ་མ་ཐལ་ཆོད་རྩིས་འཛིང་ཅན་དུ་བྱུང་ཡོད་པ་མཆོད་རྩིས་སོ། །

ཡང་ཡོ་རྒྱལ་ལ་ལར་རྩིས་རིང་གིར་རྒྱལ་པོས་བོད་ལ་དཔུ་པབ་པ་ཞོ་འདས་
 རིས་བོད་མི་ཆོས་འདབ་ལོར་མ་སྤྱད་པར་གོ་དན་རྒྱལ་པོ་ཁྱོས་ཏེ་བོད་ལ་དཔུག་
 བཏར་བར་བཤད་བྱུང་། ལར་བོད་ཡོངས་ལ་དཔུ་བྱུང་པབ་པ་དང་ཆོང་མས་
 འདབ་ལོར་མ་སྤྱད་པའི་ངེས་པ་མེད་མོད། འོན་ཏེ་བོད་མང་ཆེ་བས་རྩིས་ལ་
 ལྷ་མ་ཐལ་གིས་མགོ་འདོགས་མ་བྱས་པ་དཔེར་ན་སྐབས་དེར་ཆོས་ལུགས་ཐད་
 རྩིས་ལུགས་ཆེ་བའི་བཀའ་གདམས་པ་ལྷ་མ་ཐལ་འགའ་རེ་ལྷས་ཡོད་པས་སོག་མར་
 དེ་རིགས་ཆ་མེད་དུ་བརྒྱལ་ས་པ་ཡིན་མིན་ལ། ཡང་ས་པན་གྱིས་བོད་ལ་སྤྱིར་ས་
 པའི་འཕྲིན་ཡིག་དུ་འང་བོད་ཀྱི་མི་སྡེ་ལ་ལས་ད་དུང་ཐར་དུ་རེ་ནས་མགོ་མ་
 བཏགས་པར་བརྟན་ཡོད་པའི་གནས་རྒྱལ་བཀོད་པ་ལས་བྱུང་སྤྱོད་ས་ཅམ་
 དཔོག་རྩིས་ལ་དེའི་སྤྱིར་ཞིབ་དུ་བརྟག་རྒྱ་མང་ཡང་རེ་ཞིག་འདི་ཅམ་གྱིས་འཛོག་
 པར་བྱའོ། །

གསུམ་པ། ས་པར་བྱུང་བོན་གྱི་མང་ད་
 འཕྲིན་སྤྱིར་བཤད་པ།

2. རྩོམ་པ་ཆ་ཀུན་དགའ་རྒྱལ་མཆན་གྱི་མཛད་འཕྲིན།

དེ་ཡང་སྐོར་དུ་སྒྲུབ་པ་བཞིན་གནས་ལ་རིག་པའི་པཱི་ཏ་ཆེན་པོ་ས་སྒྲུ་
 པ་ཆ་ཆེན་ཀུན་དགའ་རྒྱལ་མཆན་མཆོག་རྟོག་ཆོ་དན་རྒྱལ་པོའི་བཀའ་ལྟར་
 དཔོན་དབང་གིས་རྟོག་ཡུལ་དུ་ཐེབས་དཔོན་པ་བྱང་ལ། དེར་བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་
 དང་ས་སྒྲུའི་གདུང་རབས་བཅས་སུ་རྟོག་ཆོ་དན་རྒྱལ་པོས་ས་པ་ཆ་ལ་“ཆེ་རིང་
 གནས་ཀྱི་ཤེད་མོང་ལ་བསོད་ནམས་ཆེན་པོའི་དཔལ་ལ་བརྟེན་ནས་རྒྱལ་པོ་དེ་
 གྱི་ལྟར། ས་སྒྲུ་པཱི་ཏ་ཀུན་དགའ་རྒྱལ་མཆན་དཔལ་བཟང་པོ་ལ་གོ་བར་
 བྱེད་པའི་གཏམ།”^① ཞེས་རྒྱལ་པོ་རང་ལ་སྤྱང་དོར་གྱི་ལམ་སྟོན་ཤེས་པའི་བྲམ་
 ཞིག་དཔོན་པར་ས་པ་ཆ་ཁོང་ག་དན་དྲངས་པ་ཡིན་པས་ལམ་གྱི་དགའ་ཆོག་ས་
 སོགས་ལ་མི་བརྟ་བར་ཐེབས་དཔོན་རྒྱལ་དང་། གལ་ཏེ་ན་སོ་ནས་པར་ཁ་
 གཞག་སྟེ་མི་ཡོང་ན་རྒྱལ་པོ་ཁོས་མཐའི་བྲིམས་ར་སྤངས་ནས་དམག་དཔུང་གིས་
 སེམས་ཅན་མང་པོར་གཞོན་པ་བྱེད་སྲིད་པས་ཅིས་ཀྱང་མཚུགས་པར་ཤོག་ཅིས་
 པའི་བཀའ་ཞོག་རྒྱལ་པ་ཞིག་སྤྱར་བར་བཤད་ཅིང་། གདུང་རབས་སུ་དེར་
 གདན་འདྲེན་དུ་འོང་མཁན་རྟོག་སྤྱི་མགོན་དང་དཔོན་རྟོ་དར་བྱ་བ་གཉིས་
 བཞོད་ཡོད་ལ། རྒྱུའི་ཡི་གེར་དོར་རྟ་དང་བོད་ཡིག་ལོ་རྒྱུས་པལ་ཆེ་བར་རྒྱ་
 རྒྱན་ཞེས་ཀྱང་སྤང་ཡང་འདི་ནམས་ཏ་ལམ་མིང་གི་ནམ་གངས་སུ་རེས་སྲིད་པས་
 དོན་གཅིག་དུ་གོ་ཆོག་སྟུམ།

དེ་ཡང་བོད་ཀྱི་ཆོས་འབྱུང་ནམས་ལ་བརྟུས་ན་ས་པ་ཆ་རྟོག་ཡུལ་དུ་ཐེབས་
 དོན་གཙོ་བོ་ཡུལ་དེར་བརྟན་པ་སྟེལ་ཆེད་དང་རྒྱལ་པོར་སྤྱང་དོར་ཤེས་སུ་འཇུག་
 པར་བྱོན་པ་ལྟ་བུར་བཞེད་འདུག་ཀྱང་། དོན་གྱི་གནད་ཀ་ནི་དེ་ལྟར་ཞིག་

① ནང་དོན་ཁ་ཆང་《ས་སྒྲུའི་གདུང་རབས་དོ་མཆན་བར་མཛོད་》དུ་གསལ།

མིན་པར་གསུང་རབས་སུ་སྐབས་དེར་“རྟོར་ཞེས་བྱ་བའི་སྤྱེ་བོ་གསུག་པ་ཅན་
 རྒྱང་དོར་གྱི་གནས་ལ་དུད་འགྲོ་བས་སྒྲོངས་ཤིང་། སྤྱིང་རྗེ་ནི་ལས་ཀྱི་གཤིན་
 རྗེ་བས་ཀྱང་རྒྱུང་། ལུས་ཀྱི་ཙལ་ནི་གཞོད་སྤྱོད་པས་ཀྱང་ཆེ། ལྷ་མ་ཡིན་གྱི་
 དཔུང་ཆོགས་ལྷར་གྲངས་མང་ཞིང་འཇིགས་སུ་རུང་བ་ཞིག་གིས་སོག་མར་རྒྱུ་
 ཡུལ་དང་། དེ་ནས་མི་ཉག་གི་ཡུལ་ལ་སོགས་པ་བྱང་སྤྱོགས་ཀྱི་རྒྱུད་མཐའ་
 དག་བདག་གིར་བརྒྱུང་ནས། བྱིས་པ་དང་རབ་དུ་རྒྱུང་བའི་ནམ་དཔེ་མེད་
 པར་ཐམས་ཅད་དམག་བྲལ་ལས་གསུམ་གྱི་ལྷར་བཅུག་ནས་བརྟན་པའི་མིང་
 ཅམ་ཡང་མེད་པར་བྱས་ཏེ་རང་གཞན་ཐམས་ཅད་འཕྱང་བར་འཕྱར་བར་
 གཟིགས་ཏེ་“ཞེས་སོགས་བཞོད་པ་ལྷར་གྱི་གནས་རྒྱལ་དེ་ལྷ་བྱུང་དོས་སུ་རང་རེ་
 བོད་ནམས་ཀྱི་མགོ་ཚོག་རྒྱ་འབབ་ཉེན་ཡོད་པས། གལ་ཏེ་ཁོང་མ་ཐེབས་ཆེ་
 འཕྱིན་ཡིག་རྒྱ་གསལ་བ་བཞིན་རྟོར་གྱི་དམག་དཔུང་ཆེན་པོས་བརྟ་དེད་བྱས་
 བས་ཐེམས་ཅན་མང་པོ་ལ་གཞོད་འཆེ་བཀྱི་བ་གདོན་མི་བླ་བས་ན། སྐབས་
 དེར་ཁོང་དགྲུང་གྲངས་རྒྱག་ཅུ་ལྷག་རྒྱ་བཞེས་ཡོད་ཀྱང་ཁོང་རང་གི་ལེགས་ཉེས་
 དང་སྤྱོ་སྤྱོག་ལ་འཕངས་པ་སྤྱ་ཅམ་ཡང་མེད་པར་མཛད་དེ་མགོ་ནག་བོད་མི་
 སྤྱི་བདེ་རྒྱག་ཁོ་ན་དང་ལོ་རྒྱུས་འཕེལ་སྤྱོགས་ཀྱི་འགྲོས་དང་བརྟན་ནས།
 ཐེབས་ལམ་སྤྱི་ཐག་རིང་བའི་དཀའ་ཆོགས་དང་རང་ཉིད་ན་སོ་ནས་པའི་ཉེ་ཞོ་
 ལྷར་བཞེས་གནང་བཞིན་སྤྱད་བོན་འཕགས་པ་སྤྱོ་སྤྱོས་རྒྱལ་མཆོན་དགྲུང་ལོ་
 བཅུར་སོན་པ་དང་བྱག་ན་རྟོ་རྗེ་དགྲུང་ལོ་རྒྱག་ཅམ་ལས་མེད་པ་གཉིས་བྱག་
 སྤྱིར་གཙ་བོར་ཁྱིད་དེ་རྟོར་ཡུལ་དུ་འབྱོན་པར་མཛད། དེ་ནས་ལོ་རོ་གཉིས་
 རིང་གི་དཀའ་བསྐྱོད་ལ་བརྟེན་བོད་དབུས་གཙང་ནས་མདོ་སྤྱོད་པེ་རི་བརྒྱུད་དེ་
 རབ་བྱུང་བཞི་པའི་མེ་ཆ་སྤྱི་ལོ་1246ལ་བྱང་དོས་ཀྱི་མི་དབང་ཆེན་པོ་གོ་དན་གྱི་
 རྒྱལ་ས་མདོ་སྤྱོད་ལང་རུ་མཁར་དུ་བྱག་ཐེབས།

དེའང་ས་པཎ་ཐེབས་སའི་ཡུལ་འདི་ལ་བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ནམས་སུ་བྱང་དོས་

སམ་རྟོན་ཡུལ་ཞེས་ཡུལ་འདི་བོད་ལས་ལོགས་སུ་ཆད་པའི་སོག་ཡུལ་ཁོ་ན་ཞིག་
 ཏུ་བཞོན་འདུག་ཀྱང་། ཡུལ་འདི་སྟོན་དབུས་གཙང་ས་སྐྱའི་ཡུལ་ནས་མཆོན་
 བ་རྒྱུ་ཐག་ཤིན་ཏུ་རིང་པའི་ནང་ལོགས་ཀྱི་ཡུལ་ལྟ་ཏུ་ཞིག་ཏུ་སྤང་ཡང་།
 འོན་ཏེ་ཡུལ་འདི་བོད་མདོ་སྟོན་ས་ནས་མཆོན་ན་མཆོ་སྟོན་བྱང་ཚུགས་དཔལ་
 རིས་ཡུལ་དང་འདབས་འབྲེལ་བའི་ཡུལ་གྱི་ཉེར་གཤིག་སུའུ་ཁིང་ཆེན་གྱི་ཕྱེ་མེ
 (武 威) ས་ཆ་ཡིན་ལ། དེ་ཡང་སྟོན་རྒྱུ་ཅན་ཆེན་པོའི་རིང་ལ་ཡུལ་མིང་
 འགྱུ་ཙང་བེར་བས་རྒྱ་ཡིག་ཏུ་ཀོའུ་ཙང་(姑 藏) ཞེས་བྲིས་འདུག་ལ། ལྷོ་ས་
 སུ་ལང་རྩལ་ལང་གྲུ་(涼 州) ཞེས་འབོད། འགྱུ་ཙང་བེར་དོན་ཡང་སྟོན་ས་
 དེར་འགྱུ་ཙང་བེར་པའི་བོད་ཀྱི་ཆོ་ལྷེ་ཆེན་པོ་ཞིག་ཡོད་པའི་རྒྱ་མཆོན་གྱིས་ཡིན་
 པར་བཤད་ལ། ལང་རྩལ་ཚུགས་དེ་གནའ་དུས་ཐོད་ས་ཡིན་པས་ཅན་རྒྱ་བ་
 མའི་ལོ་རྒྱུས་ཡིག་ཆར་དུའང་ལང་རྩལ་ལྷོ་མཐར་གྱི་ཕྱི་རོལ་ལེ་དབར་རྩྱུ་ལྷག་གི་
 ས་ཆར་བོད་མི་ཤ་སྟག་གནས་ཞེས་འཕྱུང་བེར། ཐང་རྒྱལ་རབས་ཀྱི་མཆུག་
 ཅམ་ལ་དཔལ་རིས་པ་འཕན་སྟོ་གྲོས་པ་བྱས་ལང་རྩལ་ཚུགས་ཀྱི་དམག་གི་དྲུང་
 གི་ཡུལ་དཔོན་ལོ་མང་པོར་བྱས་པ་དང་། དེའི་རྗེས་སུ་མི་ཉག་གིས་བཟུང་
 ཁིང་དེ་ནས་རིང་གིར་རྒྱལ་པོས་མི་ཉག་བཅོམ་སྟེ་ཡོན་གྱི་རིང་རྟོན་གྱིས་བཟུང་།
 མིང་རྒྱལ་རབས་ཀྱི་སྐབས་སུ་རྒྱ་དམག་གིས་རྟོན་བདས་ནས་མཐར་དེར་ས་སྐྱར་
 རྒྱ་དམག་ལ་བརྒྱ་ཅམ་བཤད་པས་གཞི་ནས་རྒྱ་བརྒྱད་བྱང་རྩྱལ་དང་འགྱུ་ཙང་གི་
 ཆོ་བརྒྱད་དེ་མན་ཆེན་རྒྱལ་རབས་ཀྱི་མཆུག་བར་དུ་ལང་རྩལ་ལྟ་བུར་གྱི་རི་རྒྱད་
 དུ་གནས་ཡོད་རྩྱལ་སོགས་དཔལ་རིས་པ་དོན་ཞིག་དོར་དུག་སྟེ་མས་སྟོས་ལོགས་
 པར་གསུངས་འདུག་པ་^①བཞིན་ས་ཆ་འདི་ནི་མདོ་སྟོན་ཏེ་ཤར་མས་ཆ་འདི་ནི་
 མདོ་སྟོན་བྱང་ཤར་མཐའི་ཡུལ་གྱི་ཞིག་ལས་རྟོན་ཡུལ་འབའ་ཞིག་མིན་པ་མེས་

① ལང་རྩལ་ལྷེ་བཞིའི་དཀར་ཆག་ཅེས་པའི་མཆུག་བྱང་དུ་གསལ།

པར་བྱ་ལ། ཡང་«དེ་བ་དམར་ཚིག་འགྲེལ»དུ་ས་པར་ཐེགས་ས་མིང་ཅུ་ཆེ་བྱ་
བ་དེར་གི་ཉིང་ལྷ་ཚྭ་ས་གནས་ཡུལ་ཡིན་གསུངས་པ་དེ་བས་ཀྱང་མ་དག་པར་
ཡིང་ཁྲོན་(銀川)ནི་ཚྭ་གྱི་མི་ཉག་ཀྱལ་པོའི་ཀྱལ་ས་ཡིན་ནོ། །

ཡང་ཡུལ་འདི་ལ་ལང་རྩའམ་ལང་གྲུ་མེ་བཞི་ཞེས་ཀྱང་གྲགས་ལ་མེ་བཞི་
ཟེར་དོན་ནི་ཚྭ་དུས་མཁར་དེའི་ཚུགས་བཞེས་ས་པར་དང་འབྲེལ་བའི་ཆོས་མེ་
བཞི་ཆགས་ཡོད་པས་ཡིན་ཏེ། མཁར་གྱི་ཚྭ་ཚུགས་ལེ་བར་ལྷམ་ཅུ་ཙམ་ན་ས་
པར་མཆོག་གིས་རྟོར་གོ་དན་དཔོན་གཡོག་ལ་དགྲེས་རྟོར་སྟགས་ལྷགས་གྱི་
དབང་ཆེན་མང་དུ་གནང་ས་ཡིན་པས་ཚྭ་དབང་མེད་ལྷགས་པ་རྒྱའི་རྒྱད་དུ་གྱུན་
སྤྱི་ཟེ(金塔寺)ཟེར་བ་དང་། མཁར་གྱི་རྩལ་ཚུགས་ལེ་བར་ཉི་ཤུ་ལྷག་ན་
རི་པོ་པད་འདབ་གྲོལ་བའི་དབྱིབས་ཙན་གྱི་གནས་ལ་ས་པར་གྱི་སྤྱི་ཉིང་བྱ་བ་ལ་
བ་བཟོད་པ་རིང་མོ་བྱ་བའི་སྤྱ་གདུང་བཞུགས་ས་རྩལ་པ་རྫོའི་མེ་ཞེས་གྲགས་པ་
རྒྱ་རྒྱུད་དུ་ཡིན་སྤྱི་ཟེ(蓮花寺)ཟེར་བ་འདི་གཉིས་དེར་སངས་ལྷམ་ཙམ་ལས་
མེད་འདུག མཁར་གྱི་བྱང་སྤྱོད་ལྷུ་རྩལ་ལེ་བར་བརྒྱད་ཙམ་ན་བྱང་རྒྱ་མཆོའི་
མེད་གྲགས་པ་རྒྱ་རྒྱུད་དུ་ཉེ་ཙང་ཟེ(海藏寺)ཟེར་བ་ཡོད་ལ། ཚྭ་དུས་
དེར་མཆོའི་ཞིག་ཡོད་པའི་ནང་ལྷ་གདུག་པ་ཙན་ཞིག་གནས་པའི་ཁྱེན་གྱིས་རྟོར་
གོ་དན་ཀྱལ་པོར་ལྷ་ནད་བྱུང་བ་དང་། ས་པར་གྱིས་ལྷ་དེ་བདུལ་ནས་ཀྱལ་པོ་
ནད་ལས་གྲོལ་བར་གྲགས་པའི་གནས་དེར་སངས་ཚྭ་མིང་གི་ཡུལ་དུ་བྱས་ཏེ་ལྷ་
ཁང་ཞིག་ཀྱང་བསྐྱར་དུ་བཞེངས་ནས་མིང་མ་བརྗེ་བར་ཡོད་ལ། ར་བའི་
མཐིལ་ན་མཆོའི་དེ་ཡིན་ཟེར་བའི་ཁྲོན་ཅུ་ལྷ་བྱ་ཞིག་ཀྱང་ད་ལྟ་མཐོང་རྒྱ་ཡོད།
ལྷ་ཁང་གི་ཉེན་སྟགས་ཐྱིན་གྱི་དཀར་ཆག་གི་ཐོ་དང་མི་འདྲ་བར་ཁོ་པོས་མཇུག་
རྒྱབས་ཉེན་གཙོ་དུས་གསུམ་སངས་རྒྱས་ཀྱི་སྤྱི་ཆེ་ཙམ་དང་གཞན་ལྷ་ཉེན་འགའ་
བཙས་བཞུགས། མཁར་གྱི་ཤར་ཚུགས་ལེ་བར་ལྷ་བརྒྱུ་ཙམ་ན་ཤར་ཚུལ་བའི་
མེད་གྲགས་པ་རྒྱ་རྒྱུད་དུ་ཤེ་སྤྱི་ཟེ(白塔寺)ཟེར་བ་ཚྭ་རྟོར་གོ་དན་ཀྱལ་

པོས་དང་ཐོག་ས་པར་ལ་ཉམས་སད་ཀྱི་ཆེད་དུ་རྒྱ་མ་མཁན་མང་པོར་རྒྱས་
 ཐུགས་ཀྱི་འཕྲུལ་ལས་གཙུག་ལག་ཁང་དང་རྟེན་གསུམ་ཡིད་དུ་འོང་བ་རྒྱལ་དུ་
 བཅུག་པ། ས་པར་གྱིས་དེ་མཆིན་ནས་བྱིན་བརྒྱབས་གནང་བས་རྒྱ་མ་བཞིག་
 མ་བྱུང་པར་ལྷན་པས་རྒྱལ་བའི་ཤེ་ཞེས་མིང་གཤགས་པར་བཤད་ཅིང་། རྒྱ་སྐད་
 ཀྱི་མིང་ནི་ཐོན་དེར་མཆོད་རྟེན་དཀར་པོ་ཆེན་པོ་ཞིག་ཡིད་པས་དེ་ལྟར་ཆགས་
 པ་ཡིན་ལ། དེང་སང་ལྷལ་ཙམ་ཡང་ཤེས་དཀའ་བར་སྤང་བེད།

དེ་ལྟར་ས་པར་འཁོར་བཅས་ཐོག་མར་ལང་གྲུ་མཁར་ལ་སླེབས་ཆེ་གོ་དན་
 རྒྱལ་པོ་ཡབ་གཤེགས་པའི་ལྷལ་དུ་རྟོར་ཆེན་པོའི་སྤྱིང་དར་ཉན་རྒྱལ་སར་
 འདོན་པའི་ཁྱིམ་རྟོར་ལྷལ་ཉེ་དང་གི་ཁྱི་སྐག་མང་གོལ་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་རྟེ་ཡེན་(和
 林) ས་ཆར་བཞུད་ཟིན་པས་དེ་མ་ཐག་དུ་ཁོང་གཉིས་མཇལ་འཕྲད་ཐུང་མ་
 བྱུང་། དེ་ནས་རབ་ཐུང་བཞི་པའི་མེ་ལྷག་སྤྱི་ལོ་1247པའི་རྒྱ་དང་པོའི་ནང་གོ་
 དན་རྒྱལ་པོ་རྩུར་ལང་གྲུར་བྱོན་པས་ཆོས་རྗེ་ས་པར་དང་མཇལ་འཕྲད་གནང་
 ཞིང་། ས་པར་གྱིས་དབུས་གཙང་གི་པོད་མི་སེར་རྒྱ་ཁྱུན་གྱི་ཆབ་མཆོད་དེ་གོ་
 དན་རྒྱལ་པོར་ལེགས་སྤྱིས་དང་འཆམས་འདྲི་བྱས་པ་དང་། རྒྱལ་པོ་ཡབ་
 བྱགས་ཤིན་དུ་མཉེས་ནས་ཆོས་སྤྱིད་ལྷགས་གཉིས་ཀྱི་ཐད་ལ་གསུང་སྤྱིང་མང་པོ་
 མཛད། པོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་རྣམས་སུ་སྐབས་དེར་ཡུ་གུར་གྱི་མཁས་པར་ལོ་རྒྱ་
 བཅོལ་ཉེ་རྒྱལ་སྤོན་འབངས་བཅས་ལ་རྒྱབས་འགོ་སྐགས་ནང་བའི་ཆོས་ཀྱི་ལྷན་
 མང་པོ་གསུངས་ནས་ཐམས་ཅད་དགོ་ཚུགས་སུ་བཅུག་པར་བཤད་པ་བཞིན།
 དེའི་རྒྱན་ལ་རྟོར་རྒྱལ་པོའི་རྒྱང་འཁོར་དུ་པོད་ཀྱི་བན་དེ་འགའ་རེ་ཡིད་གྱང་
 ཆོས་ཀྱི་ཆེ་བ་མཛོད་དུ་བརྗོད་མ་ཅུས་པས། དུས་རྒྱུན་གྱི་ཆོས་རྒྱུད་སྐབས་སུ་
 ཆོས་ལྷགས་གཞན་པ་དང་རྟོར་གྱི་ཆོས་པ་རྣམས་ཆོགས་དབུར་བཞུགས་པ་ལས་
 བྱང་པའི་བན་དེ་ལ་མཛོང་ཆེན་མི་མཛད་པ་ལ། ཆོས་རྗེ་ས་པར་གྱིས་བྱན་
 མང་མ་ཡིན་པའི་ཡོན་ཏན་ལ་བརྟེན་ཡུ་གུར་གྱི་ལོ་རྒྱ་མཁས་པས་མཆམས་རྒྱར་

ཏེ་ཚེས་དང་འཛིག་རྟེན་གཉིས་ཀྱི་མཆོས་མ་ཆོང་བའི་ཡེགས་བཤད་མང་པོ་
 རྒྱལ་པོར་གོ་བཅོམ་ཡེགས་པར་འཕྲོད་པས། གོ་དན་ཡིད་འཕྱུར་ཏེ་དད་གུས་
 ཚད་མེད་སྤྱིས་པས་ཞལ་ནས་ཐུན་ཆད་བྱ་མ་ས་པར་མ་གཏོགས་གཞན་སྤྱི་ཡང་
 ཚེས་ཀྱི་གྲལ་མགོར་སྤྲོད་མི་ཚོག་པའི་བཀའ་བབས་པར་བཤད། དེ་ནས་
 བཟུང་ཉོར་གྱི་རྒྱལ་ཁམས་སྤྱོད་ཀྱི་གྲལ་པ་དང་རབ་བྱུང་བའི་དབྱེ་འབངས་མཆོ་
 བར་གྱུར་ལ་དུས་ཐིམ་སོག་ཡུལ་དུ་བོད་ཀྱི་ཚེས་དང་རིག་གནས་དར་བའི་ཆར་
 གཞི་མཐུག་པོའང་དུས་འདི་ནས་བཏིང་བ་ལགས། གཞན་ཡང་གོང་དུ་
 བཤད་པ་བཞིན་གོ་དན་རྒྱལ་པོ་ཉིད་ཀྱི་སྤྱན་དེ་གཤམ་པའི་ནད་དམ་ལ་ལས་མཛོ་
 ནད་ཡིན་ཡང་ཟེར་བ་ཐུགས་མཐུ་དང་སྤྲན་བཅས་ཀྱིས་གསེས་པར་བྱས་པ་
 སོགས་གཞན་པར་འཕྲིན་ལས་ཀྱི་དར་དཀར་དགུང་དུ་འཕྱར་བའི་སྟོབས་ཀྱིས་
 རྒྱལ་པོ་འཁོར་བཅས་ས་པར་ལ་ཤིན་ཏུ་དད་པར་གྱུར་ཅིང་ཚེས་རྗེའི་མཆོན་སྤྲན་
 ནི་ཐུར་བས་གུང་གཤམ་ཆེ་བ་བྱུང་།

དེ་ནས་རྒྱལ་པོ་དང་ཚེས་རྗེ་གཉིས་དབྱུས་གཅིང་མངའ་རིས་དང་བཅས་
 པའི་བོད་རྒྱལ་ཉོར་རྒྱལ་པོའི་མངའ་འབངས་སྤྱི་འདུ་རྒྱའི་སྐོར་ལ་པན་རྒྱན་
 བཀའ་གྲོས་ཡེགས་པོ་མཛད་མཐར། ཚེས་རྗེ་ས་པར་གྱིས་བོད་དབྱུས་གཅིང་
 མངའ་རིས་དང་བཅས་བའི་བླ་དཔོན་ཡོན་མཛོད་སེར་རྒྱ་ཆང་མར་བོད་འདི་
 ཉོར་གྱི་མངའ་འོག་དུ་འདུས་དགོས་ཚུལ་གྱི་བསྐྱབ་བྱའི་བཀའ་ཤོག་གཤམ་ཆེ་
 བ^① དེ་སྤྱིངས་ནས། ཁོང་བསྐྱན་འགྲོ་སྤྱི་དང་སྐོས་བོད་སྐད་སྒྲ་བ་ཐམས་ཅད་
 ལ་པན་པར་བསམས་ནས་ཉོར་ནང་དུ་འོང་ཞེས་པ་ནས་ཉོར་རྒྱལ་པོ་འདི་བྱང་
 སེམས་རྒྱན་རྒྱལ་དང་བསྐྱན་པ་ལ་གྱས་ཚུལ། ཁོང་ཉིད་གཞན་ལས་རྟག་པའི་
 ཐུགས་ལ་འདོགས་ཚུལ་སོགས་གསུངས་སུར་“སྐབས་དོན་ཉོར་འདིའི་དམག་རྩེ་

① ནང་དོན་ཁ་ཆང་《ས་རྒྱའི་གདུང་རབས་པོ་མཆོར་བར་མཛོད་དུ་གསལ།

གངས་ལས་འདས་ཞེས་བོད་ནམས་ཀྱིས་རྟོག་ལ་འགྲན་རྒྱར་མི་ཡོང་བས་མགོ་
 འདྲེགས་དགོས་ཚུལ་དང་། མགོ་རི་ལྟར་འདྲེགས་ལུགས་དང་ཐ་ན་རྟོག་ཆོ་
 དགའ་སའི་ལེགས་འབུལ་གྱི་ཚོ་དང་བཅས་པ་མདོར་ན་ཁོང་ཉིད་ཀྱིས་གསན་
 གཟིགས་སྤྱོད་གསུམ་གྱི་གནས་ཚུལ་དངོས་དེ་བོད་སེར་རྒྱ་ཡོངས་ལ་རི་བཞིན་
 གྲང་དོར་དགོས་པའི་བཀའ་ཤོག་ལེགས་པར་གནང་བར་བརྟེན་བོད་ཁམས་
 ཡོངས་འབྲུག་ལོང་དང་བུལ་བའི་གནས་སུ་བཞོད་ཅིང་། བོད་ས་གནས་ཀྱི་ལྷ་
 དཔོན་དང་མི་སེར་ཐམས་ཅད་ཀྱིས་ཀྱང་ས་པར་མཆོག་གི་གཟིགས་རྒྱུར་དང་
 བཀའ་དྲིན་ལ་བུན་མོང་ནས་དགའ་བུས་ཆེན་པོས་རྗེས་སུ་ཡི་རངས་དང་མོས་
 མཐུན་ཞུས་སོ། །འདི་ནས་བཟུང་བོད་འདི་རྟོག་ཆེན་པོའི་མངའ་འབངས་སུ་
 ལྷར་ཆོག་རྟོག་ཤོ་དན་རྒྱལ་པོས་ས་རྒྱ་པར་ཆེན་བོད་ཁྱི་རྒྱར་བཅུ་གསུམ་གྱི་
 བདག་པོར་བསྐོས་པ་དང་། དེའི་ཚུན་ལ་དཔལ་ལྷན་ས་རྒྱ་པ་ཞེས་བོད་ཀྱི་
 ཆོས་སྲིད་གཉིས་ཀའི་མངའ་བདག་ཆེན་པོར་གྱུར། ཆོས་རྗེས་པར་གྱིས་རྟོག་
 ཡུལ་ཏུ་དེ་ལྟ་བུའི་མཛད་འཕྲིན་རྒྱབས་པོ་ཆེ་སྟེལ་མཐར་འཕྲིན་ལས་ཀྱི་རྒྱན་
 དཔོན་པོ་འཕགས་པ་མཆོག་ལ་ལེགས་པར་གཏད་དེ་རབ་བྱུང་བཞི་པའི་ལྷགས་
 སྐུ་མེ་1251ལ་དགུང་གངས་བདུན་ཅུའི་ཉིང་བྱང་ལང་གྱུ་མཁར་ཏུ་སྐུ་
 གཤེགས་ཤིང་མ་འགྲུངས་པར་ཤོ་དན་རྒྱལ་པོ་ཡང་སྐུ་འདས་སོ། །

༡. དཔོན་པོ་འཕགས་པ་སྐོ་ཤོས་རྒྱལ་མཆོན་གྱི་མཛད་འཕྲིན།

དེ་ལྟར་ཁྱུ་པོས་པར་ཀུན་དགའ་རྒྱལ་མཆོན་དཔལ་བཟང་པོ་རྟོག་ཡུལ་ཏུ་
 སྐུ་ཞི་བར་གཤེགས་རྗེས་དཔོན་པོ་འཕགས་པ་སྐོ་ཤོས་རྒྱལ་མཆོན་གྱིས་ཁྱུ་པོའི་
 མཛད་འཕྲིན་གྱི་འཕྲོར་བསྐྱུངས་དེ་ཆོས་སྲིད་ལུགས་གཉིས་ཀྱི་སྟེལ་མ་ཉམས་
 པར་ཡར་ལྷན་ཏུ་སྟེལ་བར་མཛད། དེའི་རྗེས་རྟོག་ཆེན་པོའི་རྒྱལ་པོ་ནི་མང་

མོར་ཉན་བྱ་བ་ཡིན་པས་འཕགས་པས་ཀྱང་དབུས་གཙང་གི་དགེ་བའི་བསེས་
 གཉེན་རྣམས་ལ་ཉོར་རྒྱལ་པོ་མོར་གྱི་བཀའ་ལྟར་བསྐྱགས་ཏེ་དུད་ཚང་ཞིབ་
 བསེར་དང་རབ་བྱུང་པ་རྣམས་ལ་ཁྲལ་དམག་ལས་གསུམ་གྱི་ཁྲིམས་མི་འབབ་
 པའི་བཀའ་ཤོག་སྤྱིངས། བྱང་རྒྱལ་གོ་དན་སྤྱི་འདས་རྗེས་ཉི་འུ་ལྔ་མ་པོར་
 པས་མེ་ཆེན་རྒྱལ་པོར་འབོད་པ་དེ་བྱང་ངོས་གྱི་རྒྱལ་པོར་ཐེབས་ཤིང་རབ་བྱུང་
 བཞི་པའི་ཆུ་ཁྱང་སྤྱི་ལོ་1253ལ་མདོ་སྤྱད་ཤིང་ཀུན་^① ཏུ་འཕགས་པ་དགྲའ་ལོ་
 བཅུ་དགུར་སོན་པ་དང་མཇལ་ཞིང་། ལོ་རྒྱུས་ལ་མར་དེའི་སྤྱོད་དགུང་ལོ་བཅུ་
 བདུན་ཉིང་སོག་མར་མཇལ་སྤྱིང་ཡང་ཟེར། གང་ཉར་མེ་ཆེན་རྒྱལ་པོ་.....
 འཕགས་པ་སྤྱོད་གཞོན་ཡང་ཡོན་ཏན་དང་ཞི་དུད་ཐུན་པས་ཡིད་འཕྱོག་ཉེ་རྒྱལ་
 པོའི་སྤྱི་འཁོར་དུ་བཞུགས་སུ་བཅུག་པས་པོད་ཡུལ་དུ་ལོག་རྒྱ་རེ་ཞིག་འགྱུར་ས།
 དེའི་ཆེ་ཡོངས་གྲགས་སུ་ཀམ་པ་ཤི་འཕ་ཆོས་གྱི་སྤྱ་མ་བྱ་བའི་སྤྱི་མེན་དམ་པ་དེ་
 ཡང་མེ་ཆེན་རྒྱལ་པོའི་བྱང་དུ་བཞུགས་ཡོད་པ་ལ་མི་རིང་བར་ཁོང་མི་ཉག་
 སོགས་ཡུལ་གྱི་གཞན་དུ་བཞུན་པ་སྤྱི་ལ་བར་ཐེབས་ཏེ་མཐར་ཉོར་ཡུལ་མཐིལ་དུ་
 སྤྱོད་ནས་མོར་མོར་རྒྱལ་པོར་བཅར། སྤྱི་མ་སྤྱོད་རྒྱལ་རྣམས་ཀྱིས་རྒྱལ་སྤྱི་
 བཅན་པའི་མཐར་མེ་ཆེན་རྒྱལ་པོ་ཉོར་ཆེན་པོའི་སྤྱི་ཁྲིམས་ཐེབས་པ་དང་སྤྱི་
 མཆོག་འདི་པ་ཡང་བཅར་ཡུལ་གྱི་དབང་གིས་བཅོན་འདུག་སོགས་སྤྱི་མཉེལ་
 མང་པོ་བྱུང་ཡང་མཐར་རང་དབང་སྟོབ་ཉེ་འགྲོ་དོན་སྤྱི་མཉེལ་དུ་མཇུག་པ་ཡིན་
 ལ། འདི་པ་ཀམ་དུས་གསུམ་མཁུན་པའི་ཡང་རྒྱལ་དུ་ངོས་འཛིན་གནང་བ་
 དང་དེའི་ཡང་སྤྱི་ལ་ཀམ་རང་བྱུང་དོ་རྗེ་འབྱུངས་པ་ནས་བཟུང་རང་རེ་པོར་
 བཟུང་ནང་བཞུན་ལ་སྤྱོད་མོང་མ་ཡིན་པ་རྒྱལ་སྤྱོད་ངོས་འཛིན་གྱི་སྤྱི་ལ་དར་བར་
 གྲགས་ཤིང་། ཀམ་པའི་སྤྱི་འཕེང་ཟམ་མ་ཆད་པར་དེང་སང་བར་སྤྱི་རབས་

① ཏུན་ཉོར་ཡི་མེར་འབྱུང་ཤིང་ཀུན་བད་ཉེའི་རྒན་སྤྱོད་མེན་ཆོས་དང་།

ཉེས་ལྷ་ཅམ་བྱོན་པར་བཤད་ལ་འདིའི་སྐར་ཞིབ་རྒྱ་བོད་ཀྱི་ཆོས་འབྲུང་ནམས་
དང་བླ་ལྷལ་སོ་སོའི་ནམ་ཐར་སོགས་སུ་གསལ་བས་རྒྱས་པར་མི་སྒྲིང་ངོ་། །

དེ་ལྟར་འཕགས་པ་དགྲུང་ལོ་ཉི་ཤུར་མ་སོན་ཡང་བྱ་བོའི་ཡོན་ཏན་ཐམས་
ཅད་མ་ལྷས་པར་སྤྱགས་སུ་མངའ་བས་ཆོས་སྲིད་ལྷགས་གཉིས་ཀྱི་མཐུན་རྒྱ་
ཡངས་ཤིང་ཐབས་མཁས་སྤྱགས་རྗེ་དང་ལྷན་པའི་སྒྲིམ་བྱ་ཆེན་པོའི་མཆན་ཉིད་
ཡོངས་སུ་ཆང་བ་ཞིག་ཡིན་སྟབས་སེ་ཆེན་རྒྱལ་པོས་མཆོག་རྒྱ་བྱུང་བར་མཛད།
རབ་བྱུང་བཞི་པའི་རྒྱ་སྤང་སྤྱི་ལོ་1253ལ་འཕགས་པས་ཐོག་མར་རྟོར་རྒྱལ་པོ་
ཡབ་ལྷམ་སྤྱས་དང་བཅས་པར་གསང་སྤྱགས་ཀྱི་དབང་གནང་སྟེ་དམ་པའི་ཆོས་
ཀྱི་ས་བོན་ཐེབས་པར་མཛད་ཅིང་རྒྱལ་པོས་ཀྱང་སླ་མ་འཕགས་པར་གྲུ་བྱི (国
师) ཉེ་རྒྱལ་པོའི་སློབ་དཔོན་དང་རྒྱ་བྱི (帝 师) ཉེ་གོང་མའི་སློབ་དཔོན་
བཅས་ཀྱི་མཆན་ཉགས་སུ་གཞུག་རྒྱ་གསལ་ཏེ་མི་དབང་ཆེན་པོའི་དབུ་སྤྱར་
བྱུང། སེ་ཆེན་རྒྱལ་པོས་བོད་ཐམས་ཅད་ས་སྤྱུ་པའི་ཆོས་ལྷགས་ལས་གཞན་
བྱེད་མི་ཆོག་པའི་བཀའ་ལླང་བསྐྱག་པར་གསུངས་པ་ལ། སླ་མ་འཕགས་པས་
དེ་ལྟར་བྱེད་ན་རྟོར་རྒྱལ་པོའི་དབང་ཐང་དང་བོད་ཡོངས་ལ་མི་བདེ་བ་འབྲུང་
བས་ཆོས་ཐམས་ཅད་ངོ་བོ་གཅིག་ཡིན་པས་རང་རང་གི་ཆོས་ལྷགས་བཞིན་སྦྱོད་
རྒྱ་འབྲུག་པ་ལེགས་ཚུལ་ཞུས་པ་བཞིན་ཞལ་བཞེས་མཛད་པར་གྲགས་ལ།
དེའི་དྲིན་གྱིས་བོད་རྒྱ་གནས་པའི་བྱུ་བ་མཐའ་ཐམས་ཅད་རང་འཇགས་གནས་
ཤིང་རིས་མེད་བསྟན་པའི་སྒྲིམ་གྱུན་གྱིས་འཕགས་པའི་མཛད་པ་འདི་ལ་མངོན་
པར་བསྟོད་པར་གྱུར་ནོ། །དེ་ནས་རབ་བྱུང་བཞི་པའི་ཤིང་ལོ་སྤྱི་ལོ་1255ལ་
འགྲོ་མགོན་འཕགས་པ་བོད་ལྷལ་རྒྱ་ཐེབས་ཏེ་མཁན་པོ་གྲགས་པ་སངས་ཀྱི་བྱ་བོའི་
རྒྱང་རྒྱ་བསྟེན་རྒྱུགས་ཀྱི་སྟམ་པ་ཡོངས་སུ་བཞེས་པར་མཛད། རབ་བྱུང་བཞི་
པའི་ལྷགས་སྤྱི་ལོ་1260ལ་རྟོར་རྒྱལ་པོ་མོང་གོར་གྱི་འདས་པས་སེ་ཆེན་རྒྱལ་
པོ་ཏན་གྱི་སྲིད་ཁྲིར་བྱོན་ཏེ་རྟོར་ཆེན་པོའི་རྒྱལ་པོ་མཛད། དེ་ནས་ལོ་བཞི་ན་

སེ་ཆེན་རྒྱལ་པོས་བྱང་ལྷོ་མ་དང་བཅས་པའི་རྒྱ་ནག་ཡོངས་ཀྱི་ས་གནས་པལ་
 ཆེན་དབང་དུ་བསྐྱུས་ནས་རྒྱལ་ས་རྟོར་ཡུལ་ནས་དེང་གི་པེ་ཅིན་དུ་སྡོམ་ཏེ་རྒྱལ་
 ཁབ་ཀྱི་མིང་ཡོན་(元) ཞེས་བསྒྱུར་ཏེ་རྒྱ་རྟོར་བོད་གསུམ་དང་བཅས་པར་
 དབང་བསྒྱུར་བྱས། དེ་ནས་སེ་ཆེན་རྒྱལ་པོས་འགྲོ་མགོན་འཕགས་པ་ལ་བོད་
 ཀྱི་ལྷ་མྱེ་ཡོངས་ཀྱི་གཙོ་སྤྱོད་ཡིགས་པར་གནང་དགོས་ཚུལ་ཀྱི་བཀའ་ལྱང་འཇའ་
 ས་ལུ་ཏིག་མ་བྱ་བ་བསྐྱུལ་ཏེ། འགྲོ་མགོན་འཕགས་པ་བོད་ཡོངས་ཀྱི་ཆོས་སྤྱིད་
 ལུགས་གཉིས་ཀྱི་བདག་པོར་བསྐོས། རབ་བྱུང་ལྔ་པའི་མེ་ལོས་སྤྱི་ལོ་1267ལ་
 སེ་ཆེན་རྒྱལ་པོས་སྐར་ཡང་གསེར་ཡིག་པ་བཏང་ཞེ་ཆོས་རྒྱལ་འཕགས་པ་གདན་
 དྲངས་ཏེ་ཡོན་ཤོང་མའི་རྒྱལ་ས་གསར་པ་པེ་ཅིན་དུ་ཐུག་ཐེབས། རེབ་འདི་ལ་
 འཕགས་པ་རྟོར་ཡུལ་དུ་འབྱོན་ཆེ་ཆེན་པོར་འོས་པའི་གྲུ་མྱིག་གིས་ལས་ཆན་བཅུ་
 གསུམ་^① བྱ་བའི་ཞབས་ཞུ་དང་བཅས་ཐེབས་ཤིང་། དུས་མཁུས་བོད་ཀྱི་མི་
 དཔོན་སྤྱི་ཆེན་ནམས་ཀྱིས་ཀྱང་ལས་ཆན་བཅུ་གསུམ་ཀྱི་ཞབས་ཞུ་འཇུགས་པའི་
 སྤྱི་ལ་ཡང་དུས་འདི་ནས་དར་བ་ཡིན་ཟེར། ཡང་སྐབས་འདི་དག་ལ་སེ་ཆེན་
 རྒྱལ་པོའི་བཀའ་བཞེན་འཕགས་པས་སོག་པོར་རྟོར་ཡིག་གི་སྤྱི་གསར་བཏོད་
 མཛད་ནས་ཡིག་ཐུང་རྒྱལ་པོར་ཐུལ་བ་ལ་རྒྱལ་པོ་ཐུགས་ཤིན་དུ་དབྱེས་ནས་རབ་
 བྱུང་ལྔ་པའི་ཐུགས་རྟ་སྤྱི་ལོ་1270ལ་འགྲོ་མགོན་འཕགས་པར་“གནམ་གྱི་འོག་
 སའི་ཉེང་། རྒྱ་གར་གྱི་ལྷ་འི་སྤྱི་པོ། ཡི་གེ་རྩ་མ་མི་སྤྱི་ལ་བའི་སངས་རྒྱལ།
 རྒྱལ་ཁབས་འཇགས་སུ་འཇུག་མི། སྐར་ངག་གི་རྒྱ། པརྟེ་ཏ་འཕགས་པ་ཏྲི་
 རྩེ” ཞེས་པའི་མཆན་བསྟོད་དང་ཟང་ཟིང་གི་དངོས་འབུལ་ཐུན་སུམ་ཆོགས་པ་
 བསྐྱབས། འགྲོ་མགོན་འཕགས་པས་གསར་བཏོད་གནང་བའི་རྟོར་ཡིག་ཅེས་
 པ་འདི་ནི་བོད་ཡིག་གསལ་བྱེད་ཆང་གཞི་བྱས་ནས་ཤོང་ནས་འོག་དུ་ཐུ་བཞི་

① ཞབས་ཞུ་བའི་དཔོན་གྱི་ནམ་གངས་མིང་འདྲན་བྱུང་དུ་བརྟེན་བྱ།

འཁོར་མར་འབྱི་རྒྱ་ཞིག་བརྒྱན་ཡོད་ལ། དེའང་ཡོན་རྒྱལ་རབས་ཀྱི་མཛུགས་
 བར་དུ་མགོ་རིམ་ནང་ཁྲལ་དུ་པལ་ཆེར་ཡོ་རོ་བརྒྱ་ཉེ་བར་བཤད་སྟོང་བྱས་སྟེང་
 བར་བཤད་ལ། དུས་ཤིས་མ་བཞོལ་བས་ཡོ་རྒྱལ་ཉེར་གྱི་ཡིག་རིགས་རྒྱེད་བར་
 ལྷུང་། རྒྱ་སྐད་གིས་འདི་ལ་འཕགས་པའི་ཡི་གེ་ཞེས་འཕྲོད་ཅིང་འཕགས་པ་
 ཞེས་པ་ལྷ་རྒྱུར་གྱིས་ལྷ་སི་པ་(༡༦ རྩ ལ) ཞེས་བསྐྲགས་པས་དེ་མཚུངས་ཀྱི་ཡི་
 གེའི་མིང་བྲགས། ཡིག་རིགས་འདི་རྒྱ་སྐད་གི་ཡུལ་དུ་དར་ཁྲལ་མ་སོང་ཡང་
 ཡིག་གཞུགས་དེ་ཕྱིས་ལྷ་སོ་ལི་རྟེ་ཁྲོ་ཁན་རིགས་ཀྱི་ཡི་གེ་བརྒྱན་པའི་མང་
 གཞིར་ལྷུང་པར་བཤད།

དེ་ནས་འགྲོ་མགོན་འཕགས་པ་རྟོ་རྒྱལ་པའི་བྱང་དུ་ཡོ་རོ་མར་ཅམ་
 བཞུགས་ཏེ་ཐབ་རྒྱལ་ཆོས་ཀྱི་འཁོར་ཡོ་བསྐྱར་ཏེ་རྟོ་རྒྱལ་ཆོན་བཅུན་མོ་གས་
 དང་བཅས་པ་དཔལ་ལྷན་ས་རྒྱ་པའི་ཆོས་སྐྱར་བཅུག་ཅིསེར་ཡིག་པ་ཆེད་.....
 མངགས་ཀྱིས་བོད་ཡོངས་ནས་ས་རྒྱ་པར་བཅི་དགོས་ཚུལ་དང་། མོང་མའི་ཕོ་
 བྱང་དུ་ཞོན་གྱི་ཡོན་(宣 制 院) ལྷ་པའི་སྤྱི་དཔྱེན་ལས་ཁྲངས་ཆེད་འཛུགས་
 ཀྱིས་འགྲོ་མགོན་འཕགས་པ་ལས་འཛིན་པར་བསྐྱོས་ནས་བོད་ཀྱི་ཕྱི་ནང་གི་ལས་
 རོན་གལ་ཆེན་རྣམས་ཐད་ཀར་བཞོད་འདོམས་བྱེད་དུ་བཅུག དེ་རྗེས་བོད་
 ས་གནས་ལྷ་རིམ་བཞིན་སྤྱི་དཔྱེན་ལས་ཁྲངས་ཐུག་འཛུགས་དང་བོད་ཡུལ་གྱི་
 དཔོན་ཆེ་གས་ལ་བྲི་དཔོན་དང་སྟོང་དཔོན་སྐགས་བསྐྱོ་བཞག་གནང་ཞིང་སྟོང་
 མངའ་རིས་དང་བར་དབྱས་གཙང་གི་ཡུལ་ལྷེ་རྣམས་ཡོངས་བྲགས་ཀྱི་ཁྲི་སྐྱར་
 བཅུ་གསུམ་ལྷ་པར་བཞོས་ཏེ་སོ་སོར་བྲི་དཔོན་བསྐྱོ་བཞག་གི་ལམ་ལུགས་.....
 བཅུགས། ས་རྒྱ་པའང་བྲི་དཔོན་ལྷས་སྐད་ཉེ་གནས་ཀྱན་དགའ་བཟང་ཕོ་
 དཔོན་ཆེན་དུ་བསྐྱོས་ནས་བྲི་དཔོན་རྣམས་ཀྱི་གཙོ་བོ་བྱས། བོད་མདོ་ཁམས་
 དང་དབྱས་གཙང་ཡོངས་ཆོལ་ཁ་གསུམ་དུ་བྲགས་པར་བཞོས་ནས་འགྲོ་མགོན་
 འཕགས་པས་གཅིག་ལྷུར་གྱིས་དབང་རྒྱར་མཛད། ཡང་བོད་ཀྱི་སྐ་རྒྱས་.....

ཡོངས་གྲགས་ཏུ་འགྲོ་མགོན་འཕགས་པས་རྟོག་མེ་ཆེན་ཀླུ་པོར་དབང་སྤྲུང་
 ལན་གསུམ་མཛད་པར་དང་པོའི་དབང་ཡོན་ལ་གྲི་སྟོར་བཅུ་གསུམ་དང་།
 གཉིས་པའི་དབང་ཡོན་ལ་ཆོས་ཁ་གསུམ་གཙོས་པའི་པོད་ཡུལ་ནམས་ཤུལ་བ་
 དང་། གསུམ་པའི་དབང་ཡོན་ལ་རྒྱའི་མི་ཡུར་ཆེན་མོ་བྱ་བ་སྟེ་ལོ་རེ་བཞིན་རྒྱ་
 མི་མང་པོ་རྒྱ་འདེད་ཀྱིས་མ་རྒྱར་འཕེན་པའི་རྒྱན་བཅད་ཅེས་འབྱུང་བ་དང་།
 རྒྱལ་འདི་ཆབ་སྲིད་པས་བལྟས་ན་ཆབ་སྲིད་ཀྱི་དོན་སྲིད་ཁོན་དང་ཆོས་ལུགས་
 པས་བལྟས་ན་ཆོས་ལུགས་ཀྱི་ཆེ་བ་རྒྱུད་རྒྱུད་ལྟ་ཡུར་བཅད་འདུག་ཀྱང་། དོན་
 ཏུ་རྟོག་ཀླུ་པོས་པོད་ཀྱི་ཆོས་ལུགས་མི་རྣམས་སྤྱད་དེ་རང་གི་ཆབ་སྲིད་ཀྱི་
 དམིགས་ཡུལ་གྲུབ་པར་བྱས་ཤིང་། ཆོས་ལུགས་མི་རྣམས་མཆོན་ན་རང་ལ་ཆབ་
 སྲིད་ཀྱི་རྒྱབ་རྟེན་བཅོལ་ནས་རང་གི་གྲུབ་མཐའི་སྒྲིལ་ཆེ་བར་སྒྲིལ་བའི་དམིགས་
 ཡུལ་ཡང་གྲུབ་སྟངས་བཞིན་ལ། མཐར་ཐུག་དོན་ཀྱི་འབྲས་ཀྱི་པོད་སྟོན་མི་
 རིགས་བར་གྱི་མཛའ་འབྲེལ་དམ་ཟབ་དང་མེས་ཀླུ་གཅིག་རྒྱར་ཡོང་བར་བྱ་
 བཞག་རྒྱབ་སྟེ་གཟུགས་ཅན་ཏུ་འདི་བསྐྱུན་པ་ལགས་སོ། །

དེ་ལྟར་འགྲོ་མགོན་འཕགས་པས་རྟོག་ཡུལ་དུ་ཆོས་སྲིད་རིག་གནས་དང་
 བཅས་པར་བྱག་རྗེས་རྒྱབ་སྟེ་བ་བསྐྱུན་རྗེས་རབ་བྱུང་ལྔ་པའི་ཤིང་གྱི་རྒྱུ་མ་
 1274ལ་པོ་བྱང་ཆེན་པོ་པེ་ཅིན་ནས་ཆིབས་ཁ་བསྐྱར་ཏེ་ཕེབས་སྒྲིལ་རྒྱ་ཆེན་པོ་
 དང་བཅས་ཁྱིར་པོད་ཡུལ་དུ་འཁྱོན་པར་མཛད། འཕགས་པ་འཁོར་དང་
 བཅས་པ་ལམ་བར་ནས་ལོ་ངོ་གཉིས་ཅུ་འཁོར་རྗེས་རབ་བྱུང་ལྔ་པའི་མེ་གྱི་རྒྱ་
 མ་1276ལ་དཔལ་རྣན་ས་རྒྱར་བྱག་ཕེབས། རྒྱ་མའི་དབྱིད་ཆོས་ལ་འགྲོ་
 མགོན་གྱིས་དགེ་འདུན་གྱི་སྤྱག་བདུན་དང་གཞུང་ལུགས་སྤྱ་བའི་བཤེས་གཉེན་
 རྟོག་སྤྱག་བཟལ་བ་དང་གཞན་སྤྱི་པོ་དྲག་ཞན་དང་བཅས་སེར་རྒྱ་འབྲུམ་སྤྱག་ཉེ་
 བ་ལ་ཟང་ཟིང་གི་འབྲེད་དང་ཟབ་རྒྱས་ཆོས་ཀྱི་འཁོར་ལོ་རྒྱ་ཆེན་པོས་བསྟེན་
 བཀྱར་ཞབས་ཏོག་ཕུན་སུམ་ཆོག་པའི་དུས་རྟོན་ཁྱུང་པར་ཅན་རྒྱ་མིག་ཆོས་

འཁོར་དུ་གྲགས་པ་མཛད། དེ་མེན་ས་སྐྱའི་གཙུག་ལག་ཁང་ལ་གཤེར་གྱི་རྒྱ་
 མེགས་གཏད་པ་སོགས་ལྟ་ཞེན་མཆོད་གསུམ་བསམ་གྱིས་མི་བྱབ་པ་སྤེལ་ཅིང་དེ་
 ལྟ་བུའི་ཆོས་སྤྱི་ལུགས་གཉིས་ཀྱི་མཛད་འཕྲིན་རྒྱ་ཆེ་བར་མཛད་བཞིན་པའི་ཆོ་
 གྲོ་བར་དུ་མི་བསྐྱོན་བདུད་གྱིས་ཡིད་བརྒྱམས་པ་འགས་གསོལ་རན་དང་ས་ཏེ་
 རབ་བྱུང་ལྔ་པའི་ལྷགས་འབྲུག་སྤྱི་ལོ་1280ལ་དགྲུང་གངས་ཞེ་དགྲུའི་སྤྱིང་ས་
 རྒྱར་སྤྱོད་དུ། རྒྱུ་མཆོག་འདི་པ་སྐྱ་གཤེགས་རྒྱལ་གྱི་ཐད་ལ་རང་རེ་ལྟ་སྐྱ་
 རྒྱ་བ་ནམས་བཞེད་རྒྱལ་མི་འདྲ་བ་འདུག་ཀྱང་བསྐྱོངས་སྤྱོན་དུག་དབང་གིས་
 ཡིན་པ་ཐེ་ཆོམ་ཐེད་ལ། ཞིབར་གཤེགས་པར་བཞེད་པ་བྲགས་འདུན་ཡག་པོ་
 ཡིན་ཡང་དོན་དངོས་གནས་རྒྱལ་ནི་ཡང་སྤྱིང་རྩེ་ཐེད་པའི་བདུད་རིགས་ཀྱིས་
 རང་ནང་རང་གིས་བརྒྱགས་འགྲོ་བ་འདི་ཅམ་མ་བད་བོད་ཀྱི་ལྟ་སྐྱ་སྐོང་ལོག་
 ཐམས་ཅད་དུ་དེ་ལྟ་བུའི་བསྐྱབ་བྱ་ཡིད་ལྷག་པ་དུས་ནམ་ཡང་འབྱུང་བ་ལྟར་
 ཡིན་ནོ། །

བཞི་པ། ས་སྐྱ་བས་བོད་སྤྱི་བསྐྱུངས་རྒྱལ་སྐོར་བཤད་པ།

དེའང་ས་སྐྱ་བ་ལ་རྟོར་གོང་མ་ཆེན་པོའི་རྒྱབ་སྐྱོར་དང་བཀྱར་གཙོ་བླ་ན་
 ཐེད་པ་ཐོབ་པར་བཞེན་རབ་བྱུང་བཞི་པའི་ཤིང་གྲང་སྤྱི་ལོ་1265ལ་འགྲོ་མགོན་
 འཕགས་བ་སྐྱ་མཆོད་གཉིས་རྟོར་ཡུལ་ནས་མཛད་འཕྲིན་རབ་དུ་རྒྱས་ཏེ་བོད་དུ་
 ཡར་ཐེབས། དེ་ལ་རྟོར་མེ་ཆེན་རྒྱལ་པོས་འགྲོ་མགོན་འཕགས་བ་དབྱ་གྲར་
 བཞེན་ནས་དབང་ཡོན་ལ་དབྱས་གཙང་སྤྱི་སྐོར་བཅུ་གསུམ་གཙོས་པའི་བོད་
 ཆོལ་ཁ་གསུམ་པོ་ཡུལ་བར་གྲགས་པ་ལྟར། འགྲོ་མགོན་འཕགས་པར་གྱི་ཕྱི་
 གོ་གནས་དང་བཅས་བོད་ཁམས་ཀྱན་གྱི་ཆོས་སྤྱི་གཉིས་ཀའི་བདག་པོར་
 བསྐོས་པར་མ་བད་རྒྱལ་ཡོངས་ཀྱི་ཆོས་ལུགས་ལས་ཁྱད་ས་མགོ་ཤོས་ཅོང་གི་ཡོན་

ཕྱ་བའི་དབང་འདོན་དུ་འང་བསྐྱོས་ཡོད་ལྟ་བུ། ཁོང་པོ་དེ་དུ་མཉམ་པའི་སྐབས་
 སྐབས་བུ་ལྟར་ཡང་རང་ས་ནས་ཡུན་རིང་པོར་རྒྱན་བཞུགས་གནང་བའི་གོ་སྐབས་
 མེད་པས། དེ་ལ་རང་གི་གཙུང་འགྲོ་མགོན་ལྷག་ན་ལ་སེ་ཆེན་ཀྱལ་པོས་པེ་
 ལེན་མང་གི་ཐབས་དང་དམ་ཁ་གནང་ཡོད་པ་བཞིན་པོད་ཆོལ་ཁ་གསུམ་གྱི་
 བྱིས་ས་བདག་དུ་བསྐྱོས་ནས་པོད་ལྷལ་དུ་མིན་དབང་གཉེར་ནས་བཞུགས་སུ་
 བཅུག་ཡོད་ཀྱང་། འོན་ཏེ་ཁོང་ཡང་མིན་སྟེགས་ནས་མོ་ངོ་གསུམ་ཅམ་ལས་
 བཞུགས་མ་ཐུབ་པར་རབ་བྱུང་ལྔ་བའི་མེ་ཡོས་སྤྱི་ལོ་1267ལ་དགུང་གངས་ཉེར་
 དགུའི་ཉིང་སྟོ་བྱར་དུ་སྤྱུ་འདས་པས་པོད་ཀྱི་མིན་དབང་རྒྱུང་མི་ཡང་རྒྱར་བཞོད་
 སྤྱིག་ཕྱ་དགོས་པ་བྱུང་བས་འགྲོ་མགོན་འཕགས་པས་ས་རྒྱར་དཔོན་ཆེན་བསྐོ་
 བའི་ལམ་ལུགས་བཅུགས།

དེ་ལ་འདིར་སེ་ཆེན་ཀྱལ་པོས་འགྲོ་མགོན་ལྷག་ནར་གནང་བའི་ཐབས་ལ་
 པེ་ལེན་མང་(白兰王)ཕྱ་བའི་གོ་དོན་ཅི་ཡིན་སྟུམ་ན། དེར་གི་རྒྱ་རིགས་
 མ་ཁས་པ་མང་ཤོས་དང་རྒྱ་ཡིག་སྟེང་བཅུག་དཔུང་གནང་བའི་པོད་མི་འགས་
 རྒྱའི་སྤྱུ་རབས་ཡིག་ཆར་བཞོད་པ་ལྟར་པེ་ལེན་ནི་པོད་ཆེན་པོའི་རྒྱལ་རབས་མ་
 རྒྱལ་ས་ཤོང་དུ་མཆོ་སྟོན་སྟོ་རུབ་དང་སེ་ཁྲོན་བྱང་སྟོགས་ཀན་སུའུ་ཁིང་ཆེན་གྱི་
 སྟོ་རྒྱུད་མཆོམས་སུ་སྟོད་པའི་གནའ་པོའི་རྒྱུང་གི་ཁོངས་གཏོགས་ཀྱི་ཁུས་རྒྱུད་ཆོ་
 ཁག་ཆེན་པོ་ཞིག་ཡིན་པ་དང་། པོད་ཆེན་པོའི་མངའ་ཁོངས་བྱང་ཤར་དུ་རྒྱ་
 བསྐྱེད་རྗེས་པོད་ཀྱི་མངའ་རིས་སུ་རྒྱར་ཏེ་རིམ་གྱིས་པེ་ལེན་ཕྱ་བའི་རིགས་དང་
 མིང་ལོགས་སུ་མ་བྱུང་བས་པོད་ནང་དུ་ཐིམ་ཆོལ་སྟགས་རྒྱས་པར་བཤད་འདུག་
 ཀྱང་། འོན་ཏེ་པོད་རང་གི་མ་ཁས་པ་ལ་ལ་དེར་མི་འཐད་དེ་འགའ་རེས་པེ་
 ལེན་ཕྱ་བ་ནི་པོད་རིགས་དྲངས་མ་སྟོན་དུས་ཀྱི་མིང་དཀར་སྟོད་གི་སར་རྒྱལ་པོ་
 འཕྲུངས་ལྷལ་དེར་གི་མ་དོ་ཁམས་ས་ཆར་ཆགས་པའི་པོད་མི་འདི་དག་ཡིན་པར་
 མ་ཟད། པེ་ནི་རྒྱ་སྐད་ཀྱི་དཀར་པོ་དང་ལེན་ནི་མིང་གི་སྤྱུ་བསྐྱར་ལས་མིང་

རྒྱལ་པོ་བཞེད་ལ། ཡང་དེ་ལ་རྒྱ་མཚན་གཏན་མེད་པ་ཞིག་མིན་ཏེ་སྤྱོད་
 མཐུན་དགེ་ལེགས་ཀྱིས་རང་གི་པའི་ཕྱི་དབྱུང་ཚོམ་ཤོད་པའི་རིག་གནས་ཀྱི་
 འབྱུང་ཁུངས་ལྟར་ཚུལ་དང་མཐའི་མི་རིགས་བར་གྱི་འབྲེལ་བའི་སྒོར་དབྱུང་
 པ་༥ ཞེས་པའི་ནང་ལེ་ལེན་རྒྱུ་དང་སྤྱིར་གེ་སར་གྱི་མི་རྒྱུད་སྤྱུག་པོ་ཤོར་གཉིས་
 རིགས་ཀྱི་མིང་ནས་རྗེ་པོའི་རྩས་དང་ཡུལ་ཁམས་འཆོ་བའི་རྣམ་པ་མ་ཟད། མི་
 རྒྱུས་ཀྱི་བྱུང་བ་སྤྱིར་སྤངས་བཅས་སྤྱོད་པ་ལེ་སྤྱོད་ནས་འདྲ་མཐུངས་ཡིན་པ་ལྟར་
 བྱེད་མང་དུ་བཏང་ནས་བཞོད་ཡོད་པ་བཞིན་ལེ་ལེན་བྱ་བ་ནི་སྤྱིར་དཀར་པོའི་
 མི་རྒྱུད་ཀྱི་མེས་པོ་གོང་མ་དག་ལ་ཟེར་བ་ཡིན་སྟེན་ལ། ཡང་དགེ་ལེགས་ཀྱིས་
 ལེ་ལེན་ཞེས་པའི་ཐ་སྡད་བྱུང་ཚུལ་སྒོར་ལ་སྒྲ་བཤད་འདྲ་མིན་འགའ་བཅས་
 འདུག་མོད། ཁོ་པོས་བསམ་ན་སྤྱིར་དཀར་བྱ་བའི་སྒྲ་དོན་ལྷུང་ལྷུང་གིས་མིང་
 ལྟར་པར་བཞེད་ན་བདེན་ཤིང་ཆེ་སྒྲུལ་ཤི། དཔེར་ན་རྒྱུན་ཆད་འཁྱི་རྒྱལ་རྒྱ་
 ཡིག་དུ་མའི་ཉུང་ཙོ་(牦牛河) ཞེས་དོན་བཞུར་བྱས་ཡོད་པ་ལྟ་བུ་རིགས་འཁྱི་
 མཐོང་རྒྱ་འདུག་པས་སོ། །ཡང་ཁོང་གིས་སྤར་གྱི་ལེ་ལེན་རྒྱུ་དེ་ཙོད་རིགས་ཀྱི་
 ཁོངས་ལྟ་ཐིམ་ནས་ཐིམ་སྤྱི་ཡང་སྤྱར་དར་འཕེལ་བྱུང་བ་ནི་སྤྱིར་གི་མི་ཐེ་ཡིན་
 སྟེན་ཚུལ་སོགས་བཤད་ཡོད་མོད། འོན་ཀྱང་ཐིམ་ནས་ཡང་བསྐྱར་དར་བ་
 ཡིན་དགོས་པའི་རྒྱ་མཚན་མེད་དེ། གཅིག་ཐང་ན་སྤར་གྱི་རྒྱལ་ཕན་དེའི་
 རྩེབས་མ་ཉམས་ནས་ཡོད་པ་ཐིམ་སྤྱི་པོད་སེལ་བྱུང་འཐོར་རྗེས་རྩེབས་ཤུགས་
 མཐོན་དུ་སོང་བའང་ཡིན་སྟེན་དེ། དཔེར་ན་དབྱུང་སྤྱོད་ཀྱི་སྤྱིར་དཀར་པོ་
 ལྟ་བུ་པོད་ཆེན་པོའི་སྐབས་ཡིན་ཀྱང་རྒྱལ་ཕན་བྱས་དམིགས་བསལ་གྱི་དབང་ཆ་
 ཡོད་པ་ལྟ་བུ་འོ། །ཡང་དབྱུང་གཞི་ཞིག་ལ་སྤྱི་ཞབས་པོད་མིང་དབང་རྒྱལ་དང་

① ལྷ་ཡིག་གི་དཔེ་དེབ་བྱུང་ཐུན་སྤྱོད་རྒྱ་ཆེན་མའི་དཔེ་རྒྱུན་ཁང་གིས་བཏོན།

བསོད་ནམས་སྒྱིད་གཉིས་ཀྱིས་བསྒྲིགས་པའི་«བོད་ཀྱི་བྲམ་ཡིག་ཚུགས་.....
 བསྒྲིགས་»^① ཞེས་པའི་ནང་དུ་“ཆོག་རོ་ཙང་བཞེས་བྱིད་རྒྱུ་རྗེ་སྟག་བཟང་
 འཆོས་ཀྱི་ཉ་དང་..... ।” ཞེས་པའི་བྲམ་ཡིག་ནང་གི་རྒྱུ་རྗེ་བྱ་བ་རྒྱ་
 ཡིག་རྒྱུ་རྗེ་སྟག་མཆན་འབྲེལ་དང་བཅས་པེ་ལེན་མང་(白兰王) ཞེས་
 བཤོད་ཡོད་པར་མ་ཟད། «ཆོས་འབྱུང་མཁས་པའི་དགའ་སྟོན་» ནང་གི་
 “དུང་རྗེ་མ་ལའི་ཡུལ་” ལུ་བའི་དུང་རྗེ་ཞེས་པ་དེའང་འདི་དང་དོན་གཅིག་པ་ལྟ་
 ལུ་བུས་འདུག་ལ། ལུགས་འདི་བྲངས་གང་ནས་རྟེན་པ་ཆ་མི་འཆོལ་ཡང་རྒྱ་
 མཆན་མཆིས་མྱིད་པར་སེམས་ཤིང་འདིའི་སྐོར་ཞིབ་རྒྱ་བཟག་རྒྱ་མང་ཡང་དེ་
 ཞིག་སྐབས་དོན་སྒྲིབ་འབྱུང་བས་འདི་ཙམ་གྱིས་ཆོག་པར་བྱ་ལ། གང་ལྟར་པེ་ལེན་
 མང་བྱ་བ་ནི་དོན་ལ་རྟོག་ཞིང་མས་ལྟར་ལུགས་པའི་བོད་ཀྱི་མིང་བཤོལ་ནས་
 འགྲོ་མགོན་ལུག་ན་ལ་བོད་ཀྱི་རྒྱལ་པོ་འམ་བོད་རྗེ་ལྟ་བུའི་ཐབས་གནང་བ་ཡིན་
 ལ། ཡོན་མོང་མའི་རིང་ཐབས་འདི་ལྟ་རྗེས་ས་སྒྱའི་མི་དཔོན་གསུམ་ལ་གནང་
 རྒྱུ་དང་འདུག ཡང་«ས་སྒྱའི་གདུང་རབས་རིན་ཆེན་བང་མཛོད་» ཞན་
 པར་མ་སོགས་ལོ་རྒྱུས་ལ་ལར་མིང་འདི་ས་ལེན་ནམ་མེ་ལེན་མང་ཞེས་བཤོད་
 ཡོད་པ་ནི་མ་ཡིག་དབུ་ལེད་ཀྱི་པ་ས་གཉི་གའི་དབུ་བ་ལོ་རོ་སོང་བ་ཡིན་པས་རྒྱ་
 ཡིག་གི་སྟེ་བརྒྱུར་ཡིན་སྟབས་«རྒྱ་བོད་ཡིག་ཆང་མཁས་པ་དགའ་བྱེད་» ལུ་པེ་
 ལེན་མང་ཞེས་བཤོད་འདུག་པ་དག་པར་མཛོང་དགོས་སོ། །

དེ་ནས་ལུག་ན་རོ་རྗེ་སྟེ་འདས་རྗེས་འགྲོ་མགོན་འཕགས་བས་ཡུམ་མི་
 གཅིག་པའི་གཙུང་རིན་ཆེན་རྒྱལ་མཆན་རང་གི་བྲི་ཆབ་དང་ཉེ་གནས་སྤྱུ་
 བཟང་པོ་ས་སྒྱའི་དཔོན་ཆེན་དུ་བསྐོས་ནས་ས་སྒྱ་བ་དབུས་གཙང་བྲི་སྐོར་རྣམས་
 ཀྱི་གཙང་པོ་ལྟ་སྟེ་བོད་ཡོངས་ལ་དབང་ཁུལ་པ་མཛོད་རྗེས་སྟེ་མ་རང་ཉིད་རྟོག་

① རྒྱ་ཡིག་གི་དཔེ་དེ་བཞི་ག་དེ་མ་དཔེ་སྒྱུ་ཁང་གིས་བཏོན་

ཡུལ་དུ་ཕྱིར་ཕྱོད། སྤྱུ་བཟང་པོ་ནི་ས་སྐྱའི་དཔོན་ཆེན་རྣམས་ཀྱི་སྐོག་མ་ཡིན་
 ལ་འདི་པས་ས་སྐྱར་ཁང་གསར་ཆེན་མོ་བཏབ་པ་དང་ཕྱིས་སུ་འགྲོ་མགོན་
 འཕགས་པའི་བླགས་བཞིན་བཞིན་ས་སྐྱའི་ལྷ་ཁང་ཆེན་མོ་དེ་བཞེངས་མགོ་
 བཅས་ནས་རྒྱ་ཆེར་བསྐྱོན་པར་མཛད་ཅིང་། རྟོར་གྱི་མི་རྒྱ་ལ་གོན་བྱ་བ་
 སྐོག་མ་མི་གསུམ་པོད་དུ་འོང་བ་དང་ལྷན་དུ་དབུས་གཙང་གི་སྐོར་བཅུ་གསུམ་
 གཙོས་པའི་ཆོལ་ཁ་གསུམ་གྱི་ས་ཆེ་དུད་ཞིབ་བྱས་ཏེ་པོད་ཡོངས་ཀྱི་མངའ་ཁྲུངས་
 སྐོག་མར་མདོ་སྐྱོད་ག་རྒྱ་ནས་མདོ་སྐྱོད་བརྒྱད་དབུས་གཙང་མངའ་རིས་དང་
 བཅས་པར་རྟོར་བྱགས་བཞིན་དུད་གངས་ཞིབ་བཞེར་བྱས་སྐོག་ ཆོལ་ཁ་
 གསུམ་དང་གི་སྐོར་བཅུ་གསུམ་གྱི་མི་ལྷེ་གཏན་ལ་ཐབ་ནས་གི་སྐོར་ས་སར་གི་
 དཔོན་དང་ནང་གསེས་སྟོད་དཔོན་བརྒྱ་དཔོན་བཅུ་དཔོན་བཅས་དཔོན་རིམ་
 པ་བཞིན་བསྐོས་ཤིང་ཆོལ་ཁ་གསུམ་ལའང་དཔོན་དེ་བསྐོས་པར་བཤད། དེ་
 ལྷན་ཡུལ་གྱི་གཏན་ལ་ཐབ་པ་འདིས་ཕྱིས་སུ་རྒྱ་པོད་རྟོར་གསུམ་གྱི་བར་ལ་
 འཇམ་ལམ་འཛུགས་པར་མང་གཞི་ལེགས་པར་བཅིང་བ་སྐོག་དཔོན་ཆེན་
 འདིས་པོད་གྱི་ཆོས་སྤྱིད་གང་ཐད་ལ་མཛད་རྗེས་བསུབ་ཏུ་མེད་པ་འདོག་བཞིན་
 པར་དཔོན་ཆེན་གྱི་ངང་སྐྱེ་འདས། དེ་ལ་འདིར་དུད་ཞིབ་ལྷེད་བླགས་དང་གི་
 སྐོར་བཅུ་གསུམ་གྱི་བགོ་སྐྱེངས་སྐོར་སྐོག་ཞིབ་ཏུ་«རྒྱ་པོད་ཡིག་ཆར་ཆེན་མོ་»
 དང་པོད་གྱི་ལོ་རྒྱུས་མང་ཆེ་བར་གསལ་པོར་བཀོད་འདུག་པས་རྒྱས་པར་བསྐྱར་
 འབྲི་མི་བྱ་ལ། ཡང་གི་སྐོར་བཅུ་གསུམ་འདྲེན་བླགས་དང་མིང་འབྲི་རྒྱལ་ཐད་
 ལ་མི་མཐུན་པ་རུང་དེ་འབྱུང་ནའང་ཡོངས་བླགས་ནི་ལ་སྟོད་སྟོའི་གི་སྐོར་དང་
 ལ་སྟོད་བྱང་གི་གི་སྐོར། རྒྱ་མིག་གི་སྐོར། ཡུར་མོ་གི་སྐོར། བ་བྱ་གི་སྐོར།
 ཤངས་གི་སྐོར། རྒྱ་མ་གི་སྐོར། བག་གྱུ་གི་སྐོར། འབྲི་གྱང་གི་སྐོར།
 ཆོལ་པ་གི་སྐོར། བུ་ཡུལ་གི་སྐོར། ཡར་འཕྱོག་གི་སྐོར། གཡའ་བཟང་གི་
 སྐོར་བཅས་བཤད་ངོ། །ཡང་ཆོལ་ཁ་གསུམ་ནི་མངའ་རིས་གྲང་ཐང་ནས་སྐོག་

ལ་སྐྱོ་པོ་ཡན་དབྱས་གཙང་ཚོས་ཀྱི་ཚལ་ཁ་དང་། སྐྱུ་པོ་ལ་སྐྱོ་པོ་ནས་མ་ཚུ་ཁྲག་
 པ་ཡན་མདོ་སྟོད་མིའི་ཚལ་ཁ། མ་ཚུ་ཁྲག་པ་ནས་མཚོད་རྟེན་དཀར་པོ་ཡན་
 མདོ་སྟོད་རྟེན་ཚལ་ཁ་ཞེས་གྲགས་ལ། དེའང་འདྲིས་ཚལ་ཁ་ཞེས་སྐུར་བ་ནི་
 ཚོགས་ཁག་གཅིག་གམ་ཕྱེ་ཁག་གཅིག་གི་མིང་ཡིན་ལ་དོན་དུ་བོད་ཡུལ་གྱི་ས་
 ཁུལ་ཆེན་པོ་ཁག་གསུམ་ལ་ཟེར་ཞིང་། ཡང་ས་སྤོ་མགོར་མི་རྟ་ཚོས་གསུམ་
 གྱི་མིང་སྐུར་བ་ནི་གོང་མ་སེ་ཆེན་གྱིས་སྤྲེལ་འཕགས་པར་དབང་ཡོན་དུ་འབུལ་
 སྐབས་རྟེན་འབྲེལ་མཚོན་བྱེད་གྱི་ཆེད་དུ་དེ་ལྟར་གྲགས་པ་ཡིན་ཞེས་བྱུང་ཟེར་
 རོ། །

དེ་ལ་རྒྱ་བོད་ཡུལ་གཉིས་བར་དུ་འཇམ་ལམ་འཛུགས་རྒྱལ་ནི་དང་ཐོག་
 རྟེན་སེ་ཆེན་རྒྱལ་པོས་མིན་དབང་མཛད་དེ་སྤྲེལ་འཕགས་པ་མཚོད་གནས་སུ་
 བཀྲར་རྒྱུས་བོད་ཡུལ་དུ་སྟོན་ཆེན་དཔ་སྟོན་བྱ་བ་མངགས་ཏེ། བོད་དབང་དུ་
 བརྟུ་བའི་ཆ་རྒྱུན་ལ་འཇམ་མོ་འཛུགས་དགོས་པའི་བཀའ་བབ་རྒྱལ་སྐྱེས་«རྒྱ་
 བོད་ཡིག་ཚང་མཁས་པ་དགའ་བྱེད»དུ་བཀོད་པ་བཞིན་དུ་སྟོན་ཆེན་དེ་ཐོག་
 མར་མདོ་སྟོད་དན་རིག་དང་། དེ་ནས་མདོ་སྟོད་བརྒྱུད་གཙང་ནས་ས་སྐུར་
 རྩོན་ཏེ་དཔོན་ཆེན་ཤུག་བཟང་པོ་དང་ལྟན་དུ་དུད་གངས་ཞིབ་བཤེར་གྱི་ལས་ཀ་
 གྲུབ་རྗེས་རྒྱ་བོད་ས་མཚམས་ནས་ས་སྐུའི་བར་དུ་འགྲོ་འདུག་གི་གནས་གཞི་
 འཇམ་མོ་ཕྱེ་འབབ་ཚོགས་འཛུགས་དགོས་པར་བཀའ་བབས་ཡོད་པ་བཞིན།
 བཅོམས་པས་འཇམ་ཆེན་ནི་ཤུ་རྟེན་བདུན་བརྒྱུགས་ཤིང་དེ་ལས་མདོ་སྟོད་ས་
 ཆར་འཇམ་ཆེན་བདུན་དང་མདོ་སྟོད་དུ་འཇམ་ཆེན་དགུ་དང་དབྱས་གཙང་
 གཉིས་སུ་འཇམ་ཆེན་བརྒྱ་གཅིག་བཅས་བརྒྱུགས་པར་བཤད་ལ། ཡང་ཡིག་
 ཚང་དེའི་འཇམ་མོ་འཛུགས་ལྷགས་གྱི་ལེ་ཆན་དུ་དབྱས་གཙང་གཉིས་ཀར་
 འཇམ་མོ་ཆེ་རྒྱུད་བརྒྱ་བདུན་ཙམ་གྱི་འཛིན་མཁན་དང་གནས་ཡུལ་བཅས་གྱི་
 མིང་བཀོད་པ་འདྲི་ལྟར་ཏེ། ཐོག་མར་གཙང་རྩོགས་སུ་ལ་སྟོད་བྱང་དང་

མངའ་རིས་བཅས་ཀྱིས་ས་སྐྱར་འཇམ་ཆེན་གཅིག་དང་། ལ་སྟོན་སྟོ་པས་མར་
 ལ་ཐང་དུ་འཇམ་ཆུང་གཅིག་ མངའ་རིས་མི་ཕྱེས་ནཔ་ཁར་འཇམ་ཆུང་གཅིག
 གྱུ་མ་རིངས་སུ་འཇམ་གཅིག་དང་ཕུ་རངས་པས་མ་པར་དུ་འཇམ་མོ་གཅིག་དང་།
 གུ་གེ་སྟོ་བྱང་གཉིས་ཀྱིས་མེ་ཉོག་མེ་རུ་བྱ་བར་འཇམ་ཆུང་གཅིག་ ཆུ་མིག་གི་
 སྐྱར་གྱིས་དར་ལུངས་སུ་འཇམ་ཆེན་གཅིག་དང་། ཞ་ལུ་གི་སྐྱར་གྱིས་ཆོང་
 འདུས་སུ་འཇམ་མོ་གཅིག་ ཁེབ་དང་ཤངས་གྱིས་སྟག་འཇམ་དང་ཡ་འཁྱག་
 པས་ཡར་སྒྲིབ་དུ་འཇམ་ཆུང་གཅིག་བཅས་འཛིན་པ་དང་། དེ་ནས་དབུས་
 རྩལ་ས་སུ་འབྲི་གྲང་བས་གོ་བེ་འཇམ་དང་བྱ་ཡུལ་པས་གར་འཇམ་། རྩ་མ་
 བས་སོག་འཇམ་དང་པག་གྲུས་ཅི་དབར་དང་གྲུ་གྲུ་སྐང་དང་འབྲུག་པས་ཤ་མོ་
 འཇམ་དང་གཡའ་བཟང་བས་སྐྱོང་འཇམ་བཅས་འཛིན་པར་བཤད་ཅིང་།
 ཡང་ཡིག་ཆང་དེ་ཉིད་དུ་འཇམ་གྲངས་དང་འཇམ་མིང་ལ་ལ་སྟུ་གཞུག་ཐོ་མི་
 སྟག་པ་དང་མདོ་སྟོན་མདོ་སྟུང་རྩལ་ས་ཀྱི་འཇམ་མིང་བཞོད་མེད་པ་ལྟ་བུ་བཅས་
 ཀྱིས་འདིར་དེ་ལས་གསལ་ཁ་ཆེ་བར་བརྗོད་དགའ་ནའང་དཔོན་སྟོན་འདི་
 གཉིས་ཀྱི་རིང་ཐོད་ཡུལ་དུ་འཇམ་ལམ་གསར་དུ་བཅུགས་པ་ཡིན་པེས་ལ།
 ཡང་དེར་ཐོད་ཡུལ་གྱི་འཇམ་ལམ་གསར་བཅུགས་ཡིན་པས་འཇགས་བར་བྱེད་
 པ་ལ་ཉོར་གྱི་མི་དཔོན་གཅིག་དགོས་པར་འདུག་པས་མི་ཆེན་ཨ་ཇི་ལག་ཟེར་བ་
 ཐོད་དུ་བཏང་ནས་འཇམ་ལུགས་བསྐྱངས་པར་བཤད་ཅིང་དེ་ནས་བཟུང་ཉོར་
 ཐོང་མ་དང་ས་སྐྱར་བ་གཉིས་འབྲེལ་བ་ཇི་ཅམ་བྱང་བའི་བར་ལ་ཐོད་འཇམ་ཉོར་
 བདུན་པོ་མ་ཉམས་གཏན་འཇགས་བྱང་བར་གྲགས། དེ་ལྟར་འདིར་འཇམ་
 མོའམ་འཇམ་ལམ་བྱ་བ་ནི་དོན་དུ་རྟ་ཐམ་མམ་ས་ཆོགས་ཀྱི་དོན་ཏེ་འགྲོ་ལམ་
 བར་གྱི་རུ་སྐར་ལྟ་བུའི་མིང་ཡིན་ལ། དེར་རྩ་སྟངས་ལ་ཡུས་གན (驛站) ཟེར།
 འཇམ་བྱ་བའི་ཐ་སྟངས་འདི་མ་གཞི་སོག་སྟངས་ཡིན་ལ་ཡང་ད་ལྟ་རྩ་མིའི་འཆོ་བའི་
 སྟངས་དུ་ཡོངས་བྱལ་དུ་ཐེད་སྟོན་བྱེད་བཞིན་པའི་གན (站) བྱ་བའི་མིང་

འདི་འང་ཐོབ་མར་སོག་སྒྲིབ་ཀྱི་འཇམ་ལྷ་པོའི་མིང་འདི་ལས་སྒྲུབ་གྱིས་ལྷ་
 བར་བཤད་ལ། ཡང་རྒྱ་སྒྲིབ་ཏུ་བརྒྱུར་སྒྲུབ་ས་རྒྱུ་ལྷ་པོར་ཆག་གིས་སྒྲིབ་
 རྒྱུ་ཏུ་སྒྲིབ་པ་འཇམ་ལངས་པའི་དོན་ཅན་གྱི་ཡི་མེ་འདི་རྒྱུར་བས་རྒྱ་སྒྲིབ་ཅན་
 གྱིས་གཡར་མིང་ཡིན་པ་ཤེས་དཀའ་བ་བཞིན་ནའང་ས་སྒྲིབ་རྒྱུར་རྒྱུར་འདིས་
 གྲུབ་རྒྱ་སོག་དང་པོར་སོག་མི་རིགས་བར་གྱི་འགྲིམ་འབྲུལ་དང་འབྲེལ་གཏུག་གི་
 སྒྲིབ་སྒྲུབ་མཆོད་པ་ལགས། དེ་ལྟར་འཇམ་ལམ་འདི་དག་ལ་བརྟེན་ནས་པོད་ཀྱི་
 ལྷ་མ་དཔོན་ཆེན་ཉོར་ཡུལ་ཏུ་བཞུགས་པ་དང་ཉོར་གྱི་གསེར་ཡིག་པ་པོར་ཏུ་
 འབབ་པ་སོགས་པན་རྒྱུན་འགྲོ་འདུག་གི་འཕྱོན་ལམ་སྒྲུབ་ས་བདེ་ཡག་པོ་རྒྱུར་
 བར་མ་བཟད། འཇམ་མོ་དེ་དག་གིས་པོད་ཀྱི་དམག་སྲིད་ལས་དོན་དམ་ཆགས་
 ཡོང་བ་དང་དཔལ་འཕྱོར་དང་རིག་གནས་འཕེལ་རྒྱས་འགྲོ་བར་འགྲིམ་འབྲུལ་
 གྱི་མཐུན་རྟེན་བཟང་པོ་བརྒྱན་པས་རེ་ཞིག་པོད་འབངས་བྱེད་ས་བདེ་རྒྱུད་ཀྱི་
 འཆོ་བ་རོལ་བའི་མོ་སྒྲུབ་ས་ལེགས་པོ་རྒྱུར་བར་བཤད་པ་དོན་ལ་གནས་སོ། །

དེ་ནས་དཔོན་ཆེན་ལྷ་པོ་བཟང་པོའི་རྗེས་ལ་ནང་གཞེས་གུན་དགའ་
 བཟང་པོས་མོ་རོ་རྒྱག་ཅན་ལ་དཔོན་ཆེན་གྱི་འགན་བཞེས་ནས་ས་སྒྲུབ་ཀྱི་གཞུག་
 ལག་ཁང་ཆེན་མོ་ལྷགས་རི་འབྲུམས་དང་བཅས་པ་ཡོངས་སུ་གྲུབ་པར་མཛད་
 ཅིང་། དཔོན་ཆེན་འདི་ལ་ལྷ་མ་འཕགས་པ་མ་མཉེས་པའམ་ལ་ལས་སྒྲུབ་
 བཅུག་གྲུབ་ཟེར། གང་ལྟར་གོང་མ་སེ་ཆེན་གྱིས་དམག་དཔོན་སློན་སང་སྒྲུབ་
 བས་གཙོ་བྱིད་བྱས་ཉོར་དམག་འབུམ་སྒྲུབ་གཅིག་པོད་ལ་བཏང་ནས་བྱ་རྒྱ་
 རྒྱུར་པ་བ་ཉེ་དཔོན་ཆེན་གྱིས་སྒྲིམས་གྱིས་བསྐྲུལ་བ་སོགས་བྱས། འདིར་པོད་ཏུ་
 འོང་བའི་དམག་དཔོན་སང་སྒྲུབ་བ་ནི་པོད་མདོ་སྒྲིབ་ཀྱི་བཀའ་མ་སོག་ཅས་
 པའི་མི་བརྒྱད་ཉོར་གོང་མའི་སྲིད་གཞུང་ཏུ་སློན་ཆེན་གྱི་མོ་གནས་ཆེ་མོས་བཟང་
 བས་པོད་པ་དང་པོད་ཀྱི་ཆབ་སྲིད་ལའང་བྱས་རྗེས་ཆེ་ཆུང་སོགས་ཆོས་འབྲུང་
 འགན་བཤད་ལ། ཞིབ་ཏུ་ཤེས་འདོད་ན་«རྒྱ་པོད་ཡིག་ཆར་ཆེན་མོ»དང་

དེའི་སྐོར་གྱི་ཆེད་ཚོམ་^① རྣམས་ལ་གཟིགས་པར་བྱའོ། །

དཔོན་ཆེན་ཀུན་དགའ་བཟང་པོ་མ་བཞུངས་གོང་ལས་ཁ་གཏད་ནས་བྱ་
རྒྱལ་ཆང་དུ་ལོ་དུག་ཅམ་ལ་བཞུགས་ཤིང་དེའི་བར་དུ་དཔོན་ཆེན་ཁང་བཅུན་
དང་སྐང་འཁར་པ་བྱང་རིན་པ་བཅས་རིམ་པར་བྱོན་ལ། བྱང་རིན་པ་ལ་སེ་
ཆེན་ཏན་གྱིས་ལྷང་བརྒྱལ་ཏེ་དཔོན་ཆེན་དུ་བསྐྱོས་པར་བཤད་ཅིང་། འདི་པ་
ཕྱིས་སུ་ཀུན་དགའ་བཟང་པོའི་སྤྱིང་ཉེ་བའི་གཡོག་པོ་ཞིག་གིས་བསད་བྱང་ཟེར།
དེ་ནས་དཔོན་ཆེན་ཀུན་གཞོན་དང་གཞོན་དབང་གཉིས་བྱོན་ཅིང་དེའི་རིང་
དབུས་གཙང་གི་བྲིམས་ཀྱི་ཞིབ་ཆ་ལ་ཆེ་བ་བྱས་ཟེར། དེ་ནས་དཔོན་ཆེན་
བྱང་རྒྱུ་དང་ཡང་ལེན་བཟུ་གིས་བྱ་བ་རིམ་པར་བྱོན། ཕྱི་མའི་རིང་ས་སྐྱའི་
ལྷ་ཁང་ཕྱིའི་གཙུག་ལག་དང་ནང་གི་རྟེན་བཅས་རྒྱ་ཆེ་བར་བཞེངས་ཤིང་དུགས་
པོ་དང་འབྲི་བྱང་གཉིས་ལ་དམག་དྲངས་ནས་ཐིང་ཆ་འཇགས་ཤིང་རྒྱ་ཡུལ་དུ་
བྱོན་ནས་རྟོར་གོང་མའི་ལྷང་ཡང་བཟང་པོ་ལོན་ཞེས་བྲགས། དཔོན་ཆེན་
འདིའི་རིང་པོ་དེ་གྱི་ཆོས་སྤྱིད་དར་ཞིང་ཡུལ་འབྲུག་གི་ཐིང་ཆ་ཞི་བ་སོགས་ཕྱག་
རྒྱུ་ཆེ་ལ་འཕྲིན་ལས་རྒྱས་པར་བཤད།

དེས་ན་འདིར་ས་སྐྱ་བས་འབྲི་བྱང་ལ་དབྱང་དྲངས་ནས་ཐོག་མར་འཇུག་
འབྲུག་ཕྱང་དོན་ནི་པོ་དེ་གྱི་ལོ་རྒྱུས་མང་ཆེ་བར་འགྲོ་མགོན་ཕྱག་ནའི་སྐུ་ཆུང་
པུ་ལས་ས་སྐྱའི་ཁྱི་བསྐྱངས་ནས་ལོ་གཅིག་སོང་རྗེས་འབྲི་བྱང་ཕྱག་རྒྱ་བཅུ་གཉིས་
པ་རིན་ཆེན་རྩི་རྩི་འདས་པས་དེའི་ཆ་བ་དུ་རིན་པོ་ཆེ་བྲགས་པ་ཡེ་ཤེས་བྱ་བ་
བསྐྱོས་ཤིང་ཁོང་གིས་རང་ཉིད་ཀྱི་དཔོན་པོ་རྣམས་ཅ་བྲགས་སྟེ་བ་ས་སྐྱའི་བྲམ་མ་ཡེ་
ཤེས་རིན་ཆེན་ལ་ལུལ། དེ་ས་སྐྱ་བས་འབྲི་བྱང་གི་གདན་སར་བསྐྱོ་ཆོས་བྱས་
བྱང་རིན་ཆེན་རྩི་རྩི་གཙུང་རྒྱ་པོ་བྲགས་པ་རིན་ཆེན་བྱ་བས་དེ་བཞུངས།

① རིན་ཆེན་བཟུ་གིས་ཕྱིས་བཅུ་མས་པ་《པོ་དེ་ཆོང་ལ་ཞི་བ་འདུག》ཞེས་བཞོད་ཡོད།

དེའི་དོན་དུ་ས་སྐྱ་བས་འབྲི་གྲང་པར་ཁ་མཆུ་བསྐྱངས་ཅིས་བྱས་གྲང་འབྲི་གྲང་
 ཡོངས་རྒྱལ་སྐྱ་པོ་གྲགས་རིན་པའི་རྒྱལ་དུ་ལངས་ཡོད་པར་བརྟེན་ས་འབྲི་
 གཉིས་འབྲལ་པའི་མགོ་བཅམས་པ་ཡིན་ཟེར། དེ་ནི་རབ་བྱུང་ལྔ་པའི་ཤིང་བྱ་
 གྱི་ལོ་1285ལ་འབྲི་གྲང་སྒྲིམ་པ་གྲུན་དག་འདྲ་རྩེ་རིན་ཆེན་གྱིས་ཆོག་མར་སྟོང་
 རྟོར་གྱི་སྐྱ་རྒྱལ་དུ་ལའི་རུའི་དམག་དགུ་ཁྲི་ཉལ་ཡོད་དུ་ཁྲིད་ཡོང་ནས་ས་སྐྱ་
 བར་དམག་དྲངས། དེ་ནས་ལོ་གཉིས་ན་དཔོན་ཆེན་ཡང་ལེན་གྱིས་སེ་ཆེན་
 ཏན་གྱི་སྐས་ཐི་ལུ་རྩོ་ཁ་བུ་བའི་དམག་དཔོན་ཡོད་དུ་ཁྲིད་ཡོང་ཉེ་གཙང་དམག་
 དང་མཉམ་དུ་འབྲི་གྲང་པའི་སྤྱིང་ལ་དམག་དྲངས་ཏེ་འབྲི་གྲང་མཐིལ་གྱི་ལྟ་ཁང་
 ཆེན་མོ་མེར་བསྐྱེད། ལྷ་པ་དང་མི་སྐྱ་བཅོམས་པས་མི་ཆེན་ཁྲི་ཉལ་ཙམ་
 དམར་གསོད་བཏང་ཆོག དེ་སྔན་འབྲི་གྲང་པའི་མཆོད་གཞིས་སུ་གཏོགས་པ་
 དུགས་ཀྱིང་མཉལ་གསུམ་དང་སྟོ་མོན་ལ་སོགས་པ་བཅས་ས་སྐྱའི་མངའ་ཁོངས་
 སུ་བྱངས། དོན་རྒྱུན་འདི་ལ་ཡོད་གྱི་ལོ་རྒྱུས་སྟེང་“འབྲི་གྲང་གླིང་ལོག”^①ཅས་
 གྲགས་ཤིང་དེ་ནས་བརྒྱུད་དཔུས་གཙང་ས་གནས་གཉིས་ཀྱི་བར་ལ་འགལ་རྒྱ་
 ཆེན་པོ་ཞིག་བྱུང་བ་ཡིན་ལ། དེའི་རྒྱུན་གྱིས་དུས་ཕྱིས་བར་ཡོད་རིགས་ནང་
 ལྷལ་དུ་ས་གནས་བར་གྱི་འགལ་རྒྱ་དེ་འབྲུག་རྒྱ་ཡོད་པའི་རྒྱ་རན་བཞིན་བཅོས་
 པ་ཡིན་ལ། ཡང་འགལ་རྒྱ་དེའི་གནད་ཀ་ནི་སྐབས་དེའི་དབང་ལྷན་གྲལ་རིམ་
 ནང་མན་ཚུན་བར་མཆོད་གཞིས་འཕྲོག་རེས་ཀྱི་འབྲལ་ཚོད་རྩ་དག་ཆེ་བ་དེ་ཡིན་
 ཡང་། དེའི་ཕྱགས་ཀྱིས་ཡོད་རིགས་ནང་ལྷལ་དང་ཡོད་སྐོག་མི་རིགས་བར་
 ལའང་འགལ་རྒྱ་བཅོས་པས་དེ་ལོ་རྒྱུས་སྟེང་གི་བརྒྱུག་ཉེས་ཆེན་པོ་ཞིག་རེད་ཅས་
 ཟུང་བས་ལོ་རྒྱུས་སྐྱ་བ་རྣམས་ཀྱིས་ཡི་རང་ས་མི་བྱེད་ལ་བྱ་གནས་སྟི།

དེ་ནས་དཔོན་ཆེན་གཞོན་དབང་སྐུར་བཞུགས་དང་དེ་ནས་དཔོན་ཆེན་

① ཞིབ་དུ་«ཆོས་སྤྱིད་རྒྱུང་འབྲེལ་གྱི་ལམ་ལྱགས་རྟོར་བཤད་པ»ཞེས་པར་གསལ།

ལེགས་པ་དཔལ་དང་མེད་གི་དཔལ། འོད་ཟེར་མེད་གི་བྱ་བ་བཅས་རིམ་པར་
 ལྟོན། ཟྱི་མ་འདིས་ཉོར་གྱི་ཐམ་ཁ་ཞིག་གྱང་བཟུང་བར་བཤད། དེ་ནས་
 དཔོན་ཆེན་ཀླན་རིང་དང་དོན་ཡོད་དཔལ་དང་ཡོན་བཅུན་བཅས་ལྟོན།
 དེའི་འཕྲོར་འོད་ཟེར་མེད་གི་བཟུར་དུ་བསྐྱུ་ས། དེའི་རྗེས་དཔོན་ཆེན་ཀྱལ་བ་
 བཟང་པོ་དང་དབང་ཕྱུག་དཔལ། བསོད་ནམས་དཔལ་བཅས་རིམ་པར་ལྟོན།
 དེ་ནས་དཔོན་ཆེན་ནམ་མཁའ་བསྐྱེད་པ་དང་དེའི་ཆབ་ལ་ཀྱལ་བ་བཟང་པོ་ཟུར་
 བཞུགས་བྱས། དེ་ནས་དཔོན་ཆེན་དབང་ཕྱུག་བཙོན་འགྲུས་ལྟོན། འདིའི་
 དུས་སུ་ས་སྐྱ་གཞིས་ཀ་སྐར་སྒྲ་བྱང་ཁག་བཞིར་གྱེས་ཏེ་ཡོད་པ་ནམས་ནང་མ་
 མཐུན་པས་འགལ་ཚད་རེ་ཆེར་སོང་སྟེ་དཔོན་ཆེན་དབང་བཙོན་གཙོ་བྱས་སྟེ་
 ཁང་སྒྲ་བྱང་གི་ཚྭ་གསལ་ཁག་གཅིག་དང་། དཔོན་ཆེན་ཀྱལ་བཟང་གཙོ་བྱས་སྟེ་
 བྱང་གཞན་གསུམ་ཚྭ་གསལ་ཁག་གཅིག་བྱས་པས་ཚུན་བར་འབབ་པས་ཀྱལ་བ་
 བཟང་བའི་ཚྭ་གསལ་པམ་ནས་ས་སྐྱའི་གདུང་རྒྱུན་ཐུན་མཆེད་བར་གསོད་རེས་
 དང་བཙོན་འདུག་བྱས་པ་སོགས་ནང་དཔེ་ཡང་བཟུང་ཆེན་ས་སྐྱའི་སྟོན་དབང་
 ཚ་བ་ནས་ཉམས་ཀྱང་དུ་འགྲོ་བའི་དུས་ཤར། དེ་དང་བསྐྱེད་དཔུས་ཚྭ་གསལ་གྱི་
 ཁྲི་ཚོར་ཅུང་ཟད་ཉོབས་ཤུགས་ཆེ་བ་པག་མོ་ཁྱ་པ་དར་སྟེང་ལྷུང་ནས་ཁྲི་དཔོན་
 ལྷུང་ཆུབ་ཀྱལ་མཆོན་གྱིས་རབ་ལྷུང་དུག་པའི་ས་སྐྱང་སྟེ་མོ་1349ཙམ་ལ་ཐོག་
 མར་གཡའ་བཟང་པ་དང་ཆལ་པའི་ཚྭ་གསལ་གཏོགས་ནང་ནས་ཉོབས་ཤུགས་ཆེ་
 མོས་འབྲི་གྱང་པ་གཏོར་ཞིང་། དེ་ནས་རིམ་བཞིན་གཡའ་ཆལ་གཉིས་གྱང་
 ཆར་བཅད་རྗེས་ས་སྐྱའི་དཔོན་ཆེན་ཀྱལ་བཟང་བའི་ཚྭ་གསལ་སྐྱལ་ལངས་ནས་
 སྐབས་དེར་ས་སྐྱར་དབང་ཤུགས་ཆེ་བའི་དཔོན་ཆེན་དབང་བཙོན་པའི་སྟེང་ལ་
 དཔུས་དཔག་དྲངས་ནས་དེ་པམ་པར་བཞེན་ས་སྐྱའི་སྟོན་དབང་པག་མོ་ཁྱ་པའི་
 ལག་དུ་ཤོར་ཞིང་ས་སྐྱ་པ་སྟོན་གྱི་སྟེགས་ཤུའི་སྟེང་ནས་མི་འབབ་རང་འབབ་
 ལྷུང་། དེའི་རྗེས་དཔོན་ཆེན་ཤུགས་པ་ཀྱལ་མཆོན་དང་སྟོ་གོས་ཀྱལ་མཆོན་

དཔལ་འབུམ། ལྷགས་དབང་དང་རྟིང་མ་མིང་གི་དཔོན་ཨ་མོ་སྐ་བྱ་བ་བཅས་
 རིམ་པར་བྱོན་ཡང་དེ་དག་ལ་དཔོན་ཆེན་ལྷ་མ་རྣམས་བཞིན་ཆབ་སྲིད་རྒྱ་ཆེ་
 བར་སྦྱོང་རྒྱ་མེད་པར་ཏུ་ལམ་གྱི་སྒྲོར་གཅིག་གི་དཔོན་ཅམ་ཏུ་ལྷས་པ་དང་།
 ས་སྐྱའི་གཞིས་ཀ་རང་ཏུ་ལྷར་ལྷགས་བཞིན་ཆོས་སྲིད་ཀྱི་ལག་ལེན་དར་ནས་
 དཔོན་གཡོག་དང་བཅས་ལོང་བརྒྱ་ལྷག་ལྷ་ཏུག་གི་རིང་ལམ་སྒྲོལ་བསྐྱངས་པར་
 བཤད་བྱང་དེ་ནི་བོད་ཡོངས་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་དང་འབྲེལ་བ་མེད་པས་རྒྱས་པར་སྒྲིང་
 དགོས་དོན་མེད་ལ། ཞིབ་ཏུ་ཤེས་འདོད་ན་མི་རིགས་དཔེ་རྒྱན་ཁང་ནས་
 བཏོན་པའི་《ས་སྐྱའི་གཏུང་རབས་རིན་ཆེན་བང་མཛོད་ཀྱི་ཁ་སྒྲོང་》ཞེས་པ་
 སྟགས་ལ་གཟིགས་པར་བྱོ། །

མདོར་ན། དང་པོ་སྐ་མ་འཁྱོ་མཁོན་འཕགས་པ་ནས་ཏུ་དཔོན་སྒོ་སྒོས་
 རྒྱལ་མཚན་གྱི་བར་ས་སྐྱའི་སྐ་མ་གྱི་ཐོག་པ་དགྲ་དང་། དཔོན་ཆེན་གྱུ་བྱ་
 བཟང་པོ་ནས་དབང་བཙོན་གྱི་བར་སྐྱར་བཞུགས་དང་བཅས་དཔོན་རབས་ནི་
 སྤུ་ཆ་བྱངས་ཀྱིས་ལོང་བརྒྱ་དང་ལྷག་གི་རིང་ཏོར་ཤོང་མའི་རྒྱལ་སྦྱོར་ལ་བརྟེན་
 བོད་ཆོས་ཁ་གསུམ་ལ་ཆོས་སྲིད་ལྷགས་གཉིས་ཀྱིས་དབང་རྒྱར་བྱས་ལ།
 དཔོན་ཆེན་འདི་དག་གིས་བྱང་སྐ་མའི་བཀའ་གསུང་རི་བཞིན་སྲིད་ཐོན་གྱི་རྒྱལ་
 ཏུ་ཆབ་སྲིད་ཡར་ལྷན་ཏུ་སྒྲེལ་ནས་བོད་ཀྱི་སྲིད་འཛུལ་རིག་གསུམ་གང་ཅད་ལ་
 འཕེལ་རྒྱས་འཁྱོ་བར་ཤུགས་སྒྲེན་མི་དམན་པ་ཐོབ་ལ། སྒོས་སུ་བོད་སྟག་དང་
 བོད་རྒྱ་མི་རིགས་བར་གྱི་འབྲེལ་གཏུག་དང་མཛའ་མཐུན་གྱི་རྒྱན་དལ་འཁྱོའི་
 རྒྱང་བཞིན་བར་མེད་རིང་ཏུ་སྒྲེལ་བ་ལགས་ཤིང་། ཡང་བོད་ལ་ཏུས་སྦྱིས་བར་
 ཏུ་དར་བྱབ་ཆེ་བའི་ཆོས་སྲིད་བྱང་འབྲེལ་གྱི་ལམ་ལྷགས་འདི་ཡང་དང་པོ་འཁྱོ་
 མཁོན་ཆོས་རྒྱལ་འཕགས་པའི་རིང་ནས་སྒྲོལ་བྱང་བར་བཤད་པ་བཞིན་བཀས་
 བཀོད་རྒྱུད་འཛོན་ལམ་ལྷགས་ཀྱི་དམིགས་བསལ་རྣམ་པ་འདིས་བོད་ཀྱི་སྦྱོ་
 ཆོགས་འཕེལ་རྒྱས་འཁྱོ་བ་དང་ཡར་ཐོན་ཡོང་བར་འགལ་བའི་ཤུགས་སྒྲེན་བྱབ་

མ་ཐེབས་པའང་དེ་མཚུངས་སུ་ལོ་རྒྱུས་སྒྲུབ་པ་རྒྱལ་པས་མཛོང་དགོས་པ་ཞིག་ཀྱང་
ཡིན་སྟེ་མ་མོ། །

གཞན་ཡང་དང་པོ་སྒྲུ་མ་འཕགས་པ་ཉོར་གོང་མའི་དབུ་སྒྲར་བཞུགས་ཏེ་
གོ་བྱི་དང་ཏི་ཤིའི་མཚན་དང་ཐམ་ཁ་བཞེས་པ་ནས་བཟུང་སྒྲུ་གཞུག་དུ་རིན་
ཆེན་རྒྱལ་མཚན་དང་རྟམ་པ་ལ། ཡེ་ཤེས་རིན་ཆེན་སོགས་ས་སྒྲུའི་སྒྲུ་མ་བཅུ་
གསུམ་ཉུག་ཉོར་གོང་མའི་དབུ་སྒྲར་ཐེབས་ཏེ་ཆོས་གྲིད་ཀྱི་མཛད་པ་རྒྱ་ཆེ་བ་
དང་འགྲོ་པ་ན་རྒྱ་བས་པོ་ཆེ་མཛད་ཅིང་། བྱང་པར་དུ་སྐབས་དེའི་དབང་རྒྱུར་
ཡུལ་རིམ་གྱི་ཉོབས་ཤུགས་ལ་བརྟེན་ནས་བོད་ཀྱི་ཆོས་དང་རིག་གནས་ཉོར་ཡུལ་
དུ་དར་སྤེལ་བཏང་བ་བཅས་ཀྱིས་དུས་ཚིག་བོད་སོག་མི་རིགས་གཉིས་ཀྱི་ཆོས་
དང་རིག་གནས་མང་པོའི་འབྱུང་ཁུངས་གཅིག་དུ་རྒྱུར་པ་འདིའང་དེ་དག་གི་
རྒྱས་པ་མི་དམན་པ་ཞིག་བཞག་པ་གདོན་མི་བཟོ། ། ། །

ས་བཅད་བྱག་པ། བག་མོ་ལྷ་པའི་སྐབས་ གྱི་ལོ་རྒྱུས་བཤད་པ།

དང་པོ། དཔལ་ལག་མོ་ལྷ་པའི་སྤྱི་དབང་བྱུང་ཚུལ།

ཐོད་གྱི་ལོ་རྒྱུས་ལྟར་དཔལ་ལག་མོ་ལྷ་པའི་སྐབས་སུ་གཤམ་པའི་ལག་ལྷ་
 ལྷ་པའི་མིང་འདི་མ་གཞི་ད་ལྟའི་ཐོད་རྫོང་ས་ལྟོ་ཁ་ས་ལྷལ་ལྟེ་གདོང་རྫོང་ཁོང་ས་
 གྱི་ས་མིང་ཞིག་ཡིན་ལ། དེ་ཡང་བཀའ་བརྒྱུད་བཟུན་པའི་མངའ་བདག་
 བཅུ་མ་མེད་རྩི་རྩེ་རྒྱལ་པོས་རབ་བྱུང་གསུམ་པའི་ས་ལྷག་སྤྱི་ལོ་1158ལ་གནས་
 དེར་ཆོས་གཞི་བབྱུང་ལྟེ་གདན་ས་ཐེལ་དཔོན་པ་བཅུ་བ་པས་ལག་མོ་ལྷ་པར་
 བཀའ་བརྒྱུད་པའི་ལྷ་པ་མཐའི་སྤྱི་བྱུང་བ་ལ་ལག་ལྷ་བཀའ་བརྒྱུད་ཅེས་གཤམ་
 ཞིང་། རྩི་རྩེ་རྒྱལ་པོ་ཁོང་དང་གདན་ས་འཕེལ་ཆོས་བརྒྱུད་བཅས་གྱི་མིང་ལའང་
 ལག་མོ་ལྷ་པའི་ས་མཆོན་ཐོག་མར་ཆགས། རབ་བྱུང་བཞི་པའི་ས་འབྲུག་སྤྱི་ལོ་
 1208ལ་རྒྱང་ས་གྱི་གདུང་རྒྱུད་སྤྱན་རྒྱ་གཤམ་པ་འབྲུང་གནས་ཐེལ་གྱི་དཔོན་པ་
 ལག་ལྷའི་གདན་སར་ཐེབས་ཞིང་། དེ་ནས་བབྱུང་ལག་ལྷའི་གདན་ས་རྒྱང་ས་
 གྱི་གདུང་རྒྱུད་རིམ་བྱོན་གྱིས་བརྒྱང་ས་པས་དེ་ལའང་ལག་ལྷ་ཞེས་འཛིན།
 ཡང་ས་སྤྱི་པའི་དུས་སུ་ཐོད་ལྷལ་གྱི་རིམ་ཁྲི་རྩེར་བཅུ་གསུམ་དུ་བཞོ་སྐབས་ལག་
 མོ་ལྷ་པ་ཡང་ཁྲི་རྩེར་གཅིག་བྱས་པས་ལག་ལྷ་ཁྲི་རྩེར་དང་། དེ་རྩིས་རབ་བྱུང་
 རྒྱལ་པའི་ཞིང་ན་སྤྱི་ལོ་1354ལ་དུ་མི་དུ་བྱུང་རྒྱལ་རྒྱལ་མཆོན་གྱིས་ས་སྤྱི་ལག་
 བཅུ་མ་ཐོད་ཐོང་ས་གྱི་སྤྱི་དབང་བྱུང་ས་ནས་ལྟེ་གདོང་དུ་ལག་ལྷའི་སྤྱི་དབང་
 བཅུ་གས་ཏེ་ཁ་བའི་རྫོང་ས་ཐོང་ས་ལ་དབང་རྒྱུད་བྱས་པས་དེ་ལ་ཡང་ལག་ལྷའི་
 སྤྱི་དབང་ཞེས་བརྗོད་པ་སོགས་ཏེ། བཅོམ་ན་ཐོད་གྱི་ལོ་རྒྱུས་ལྟར་གི་ལག་མོ་

གྲུ་པ་ཆེས་པའི་མིང་འདི་ཚོགས་མར་ཕྱལ་མིང་ནས་དཔྱད་མིང་དང་དེམ་གྱིས་ཕྱལ་
 མཐའ་དང་ཚོས་ཕྱགས་མི་ཟླ། གདན་སའི་ཁྱི་རབས་དང་མིང་འཛིན་ས་ཕྱལ་
 ལམ་པོད་ཡོངས་ཀྱི་མིང་དབང་གི་མིང་བཅས་ཕྱ་ཚོགས་པའི་མ་ཟུང་གས་ཆེན་
 ཞིག་ཡིན་ཟུངས། དེ་དག་སྐབས་སོ་སོར་གོ་བ་ལེན་ཤེས་དགོས་པས་འདིར་
 མཆོན་ཅམ་བཞོད་པ་ཡིན་ལ། དེས་ན་ཕག་གྲུ་ཕྱུ་བའི་མིང་འདི་འོ་སྒྲ་བཤད་ལ་
 “ཕག་ནི་ཕྱེ་མེད་ཆོས་ཀྱི་ཟླ། །ཕྱ་ནི་འཕྲོ་བ་མ་ལུས་སྒྲུ་ལ།” ཅམ་ཆོས་ཚུགས་
 ཀྱི་འགྲེལ་བཤད་རྒྱག་སྒྲུ་ལོད་པར་གསུངས་ཀྱང་། རོན་ལ་གནས་མིན་རོ་
 གདོང་ཅམ་གྱིས་འཆད་དཀའ་བས་དེ་ཞིག་དེ་ལྟར་བཏང་སྟོམས་ཀྱི་འཛིག་གོ།

དེ་ལྟར་ཐུང་སྒྲུས་པ་བཞིན་ས་སྒྲུ་འི་ཆབ་འོག་གི་ཁྱི་སྐར་ནང་ནས་འབྱི་ཁྱང་
 པ་དང་ཆལ་པ་ཕག་མོ་གྲུ་པ་བཅས་ནི་སྒྲུ་པས་ཕྱགས་ཆེ་ཤོས་དང་ཞབས་གས་
 བྱང་མ་ཟུང་ཕྱར་ཡོད་ཀྱང་། རབ་ཕྱུང་རྒྱག་པའི་ས་སྒྲུ་འི་མེ1349ཅམ་ལ་པོད་
 ཀྱི་མེ་རྒྱས་ཉིང་ལོ་དོ་བརྒྱ་ཕྱག་ཉིག་ལ་དབང་སྒྲུ་པས་ཤིང་གསས་སྟན་འཛིན་
 མའི་ཚུན་ཏུ་འབར་བའི་འཛོན་རིགས་ས་སྒྲུ་པའི་མིང་དབང་ནང་ཁྲལ་ཏུ་འབྱུག་
 ཆོད་ཕྱུང་ཉི་ཉམས་རྒྱང་ཏུ་འཕྲོ་བཞིན་པའི་སྐབས་དང་བསྟན། པོད་དཔུས་
 རྩ་ཁ་ཚུགས་ནས་ལྟ་རིགས་རྒྱབས་ཀྱི་གཏུང་རྒྱད་གསར་དར་ཕྱུང་ཉི་ཕག་གྲུ་འི་ཁྱི་
 སྐར་གྱི་སྒྲུ་པས་ཕྱགས་སྒྲུ་བསྐྱེད་ཚོགས་དེམ་གྱིས་གཡའ་བཟང་པ་དང་ཆལ་པ་འབྱི་
 ཁྱང་བ་སོགས་ཁྱི་སྐར་གཞན་དག་ནམས་ཀྱང་དང་གི་དབང་འོག་ཏུ་བསྟན་ཏེ།
 མཐའ་པོད་ཡོངས་ཀྱི་མིང་དབང་དཔལ་ལྷན་ས་སྒྲུ་པའི་ལག་ནས་སྒྲུངས་ཏེ་ལྟ་
 རིགས་རྒྱང་ས་སྒྲུ་གསས་པའི་གཏུང་རྒྱད་དེམ་ཕྱོན་གྱིས་གངས་ཅན་ཡངས་པའི་
 རྒྱངས་ཆེན་པོར་མིང་གི་ཁ་མོ་བསྒྲུར། འདིར་ཚོགས་མར་རྒྱངས་ཀྱི་གཏུང་རྒྱད་
 དང་ཕག་གྲུ་འི་མིང་དབང་ཕྱུང་རྒྱལ་སྐར་བཅས་མདོ་ཅམ་ཁྱེད་པར་བྱ་ཉི།

༡. རྒྱངས་ཀྱི་གཏུང་རྒྱད་ཕྱུང་རྒྱལ་སྐར།

ལྟ་རིགས་རྒྱངས་ཀྱི་གཏུང་རྒྱད་ནི་ལྟར་ཕྱུང་བའི་རྒྱལ་ལ་རྒྱངས་ཀྱི་ཕ་ནི་

བཅེ་རུ་རྒྱས་པ་ལས། “འབངས་ཀྱི་མི་རབས་ལ་འབྱུང་བ་ན་མ་པ་ལཱའི་ཉིང་
 རོ་ལས། སྒོ་ར་ཆེན་པོ་གཅིག་ཡོང་བ། ཟུང་སྒོ་ར་ལུ་ལ། ལྟ་བུ་དཀར་
 རོ་ཆགས། རང་གི་སྒོ་ར་ཆུ་ལ། རྒྱང་མཆོད་དཀར་མོར་འབྱིལ། བར་གྱི་སྒོ་
 རའི་དར་ཆ་ལ། རིགས་རྒྱག་མེམས་ཅན་གྱི་ན་རུ་སྒོ་ལ།” ཞེས་ཐོག་མར་
 མིའི་འགྲོ་བ་ལྟར་ཆུ་ལ་ནས་མིང་པ་མི་རབས་མཆོད་དགྲ་དང་ཕྱོང་རྒྱས་ཆེན་པོ་
 བརྒྱད་ནས་བརྒྱད་པའི་མི་རབས་མང་ཅམ་སོང་བ་ན། རྒྱལ་ཁྲུ་མང་ཕྱོམ་ལྟག་
 བཅན་བྱ་བ་ཕྱོན། དེས་བྱིམ་ཐབ་མི་འདོད་བཞིན་རུ་ཡབ་ཀྱི་བཀའ་ལྟར་མི་
 བརྒྱད་སྟེལ་ཐབས་སྒྲུ་རྩོད་བཟའ་བྱེ་ལྟམ་བྱ་བ་ཁབ་རུ་བཞེས་གྲང་སྒྲས་མ་ཡོད་
 པར་ཡིད་མ་བདེ་ནས་ལྟ་ཡུལ་རུ་བྱོན་ནས་གན་མ་ལྟ་མཆོད་བརྒྱད་ལ་གསོལ་བ་
 བཏབ་པས་ལྟའི་སྒྲས་དང་མི་རྒྱད་ཟམ་མི་ཆད་པར་འབྱུང་བ་ལྟར་བརྟན་པ་ལྟར།
 མང་ཕྱོམ་ལྟག་བཅན་ལྟའི་རྒྱ་མོ་སྒྲན་བཅུན་མ་དང་བཤོས་པ་ལ་རྒྱལ་བའི་བྱ་
 ལྟའི་སྒྲས་པོ་འདྲ་བ་ཞིག་འབྱུང་ས། དེར་མང་ཕྱོམ་ཡིད་མ་ཆེས་པ་ལ་སྒྲན་
 བཅུན་མས་དོགས་པ་མེལ་ཆེད་སྒྲས་བྱ་དེ་ལྟ་རིའི་ཅེར་བྱེར་ནས་གཡའ་མའི་སྒྲོམ་
 བྱར་བཅུག་ནས་“མང་ཕྱོམ་ལྟག་བཅན་སྒྲས་ཡིན་ན། །མི་རྒྱད་ལྟ་ལས་སྟོལ་བར་
 ཤོག །རིགས་རྒྱད་བྱད་རུ་འཕགས་པར་ཤོག །མགོ་གཡོག་ཚོག་སྤའི་བྱ་ཡིན་
 ཅ། །འད་བ་ཆགས་བྱ་ཡིས་བཞོག་པར་ཤོག །གཅན་གཟན་ན་མས་ཀྱིས་ཟ་
 བར་ཤོག །” ཅེས་དམོད་ཐོར་ནས་བྱ་བརྒྱར་ཉེ་རང་ཉིད་ལྟ་ཡུལ་རུ་ཕྱོག་པར་
 འདོད་པ་ལ་མིའི་རྒྱུ་མ་ཐོག་པས་འགྲོ་མ་རུས་པར་རྒྱར་བྱོན་པ་ན་མང་ཕྱོམ་གྱིས་
 རྒྱ་མཆན་ཤེས་ནས་དེ་མ་ཐག་ཡབ་ཡུམ་གཉིས་ལྟ་རིའི་ཅེར་བྱེན་ནས་གཟིགས་ཆེ།
 རྒྱུ་ཀི་གཡུ་ཡི་བྱར་ལྟར་ཅན་བྱ་དང་གཅན་གཟན་གྱིས་མ་འཆོ་བར་བྱི་གཅུག་
 བ་རྒྱང་ས་པ་རྒྱང་ལྟར་དཀར་བ་ཡོད་པ་ཞིག་འབྱུང་ས་འདུག་པ་མཐོང་བས་ཡབ་
 ལྟགས་ཤིན་རུ་དགྱེས་ནས་“རྒྱང་ས་སོ་རྒྱང་ས་སོ” ཞེས་ལན་གསུམ་པོས་པས་ལྟ་
 རིགས་རྒྱང་ས་ཀྱི་གརྱང་རྒྱད་ཅེས་གྲགས་པ་ལྟར་ཆུ་ལ་སོགས་རྒྱས་པར་འབྱུང་བ་

ཉམས་ལ། མོང་གི་ཉམས་ལྟ་བུའི་མི་རྒྱུད་ལྟར་ཚུལ་ལ་ར་ཚོས་ཡིད་ཆེས་མི་བྱེད་
 གྱུར་དེའི་ཤུགས་ལས་རྒྱུད་སྲི་གདུང་རབས་དང་པོད་མིའི་འབྱུང་ཁྲུང་ས་བྱད་
 བརྗོད་རྒྱུར་གཞན་དང་མི་མཐུན་པ་ལྟ་རབས་པོན་ཤུགས་སྒོར་ཤོལ་གྱི་བཤད་
 ཚུལ་དང་ཆ་འདྲ་བ་ཞིག་ཡིད་པ་ཤེས་ལ་དེའང་བཟག་སྒྲ་ཅན་ཏུ་སྒྲུང་ཡང་བྱར་
 ཏུ་དཔྱད་ཚོག་པས་འདིར་རྒྱས་པར་མི་སྒྲོལ། །

དེ་ཉམས་རྒྱུད་སྲི་གདུང་རྒྱུད་རིམ་པར་དཔལ་པོ་དང་ཡུལ་ཚོའི་རྒྱན་
 གྱིས་གཟིགས་པ་མང་པོ་བྱུང་བར་བཤད་པས་གདུང་རྒྱུད་ལ་རྒྱུད་སྲི་གཟིགས་
 གྱི་རིགས་ཞེས་གྲུང་འཛིན་པར་གྲགས། པོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་སྟེང་གི་ར་གོ་སར་རྒྱལ་
 པོས་སྤྲུམ་མར་བཀུར་བར་བཤད་པའི་རྒྱུད་སྲི་ཆུས་བྱང་ཆུབ་འདྲེ་ཁོལ་ཞེས་
 གྲགས་ཆེ་བའི་ཡུལ་ཚོའི་པ་དེ་ཉིད་ནས་བརྒྱུད་ཡོན་ཆེན་རྒྱལ་བ་རྒྱལ་སྲི་བར་
 རྒྱུད་སྲི་རིགས་རྒྱུད་ཟམ་མ་ཆད་པར་བྱུང་བ་ཡིན་ལ། ཡོན་ཆེན་རྒྱལ་བ་
 རྒྱལ་སྲི་ལ་ཤས་གྲགས་པ་འབྱུང་གནས་དང་མཐོན་པོ་རྒྱལ་སྲི་སར་སྒྱུ་
 རྒྱལ་སྲི་བ་གསུམ་བྱུང་བ་ལས་ཤས་ཆེ་བ་གྲགས་པ་འབྱུང་གནས་གཞོན་ནུའི་
 རྒྱལ་སྲི་ནས་འཁྱི་གྲུང་ཚོས་རྗེ་འཇིག་རྟེན་མཐོན་པོའི་ཞབས་ལ་གདུག་སྟེ་ལོ་རྒྱུ་
 མང་པོའི་རིང་འབྲལ་མེད་ཉམས་ལྟར་ཚོས་རྗེའི་གཟིམ་གཡོག་ཞུས་པས་“ཐུན་སྲི་
 བ”^① ཞེས་པའི་མིང་ཚོའི་ཅིང་ཀྱན་གྱིས་ཐུན་སྲི་གྲགས་པ་འབྱུང་གནས་ཞེས་
 གཙུག་ཏུ་བཀུར་བའི་སྟེས་བྱ་དམ་པ་གྲགས་སྟན་ཅན་དེ་ཉིད་ཚོན། འདི་པས་
 བཀ་སྟེའི་གདན་ས་ཆེལ་དང་འཁྱི་གྲུང་དཔོན་གཉིས་ཀྱི་གདན་ས་རེས་མོས་སྟེ་
 བརྒྱུད་སྲི་པས་རྒྱུད་སྲི་གདུང་རྒྱུད་དང་བཀ་སྟེའི་སྟོབས་དང་སྟན་པ་བཅས་
 རིམ་གྱིས་ཚོགས་བཅུར་བྱུང་བ་བྱུང་། རྒྱུད་སྲི་གདུང་རྒྱུད་སྲི་མ་རྒྱུས་རྟེན་
 རབ་བྱུང་བ་མང་ཞིང་པལ་ཆེ་བ་ཚོས་ཀྱི་སྟོབ་གཉིས་དང་ཤུགས་ཡོན་ལྟན་པ་ག

① ཐུན་སྲི་གདུག་པའམ་སྟེ་གཟུ་པའི་མིང་ཡིན།

ལྷག་ཕྱོད་པས་གདན་ས་མེལ་གྱི་ཁྲི་དང་ལྷན་པ་བཞེས་པའི་མཚན་ཡང་འཇགས་
 བཞེས་ཏེ་བྱུང་གནང་ཞིང་བཞུན་པའི་བྱ་བར་མཛད་རྗེས་ཆེ་ལ་འཕྲིན་ལས་ཡང་
 ལྷན་ཏེ་སྤྲེལ། རྟེན་གྱི་པོ་དག་གིས་ཀྱང་ཡ་རབས་སྤྱེ་བའི་སྤྱོད་ཚུལ་དང་ཁྲིམ་
 ཐབ་བྱས་ཏེ་རྫོང་གཞིས་ལུས་སྤྱེ་འགའ་རེ་དང་ཕག་སྤྱིའི་ཁྲི་དཔོན་གྱི་ལས་ཀ་
 བཟུང་། ཁྲི་དཔོན་རྟོ་རྗེ་དཔལ་གྱིས་ཚས་སྤྱིད་གཉིས་ཀྱི་བྱ་བར་བཙོན་ནས་མྱེ་
 གདོང་ཆེ་དང་ཚོང་འདུས་བྲག་ཁ་ནས་ཡར་འཕྱོག་མཚན་རྟེན་གྱི་དང་མོན་
 མཁར་རྒྱ་ཐང་བྱ་བ་སོགས་སྤྱོད་གཞིས་རེ་རེར་བཙོགས་ནས་ཁྲོན་རྫོང་མཁར་
 བར་ལ་གསུམ་ཅམ་བཟུངས་པར་བཤད། དེའི་རྗེས་ཁྲི་དཔོན་གཞོན་ལྷ་རྒྱལ་
 མཚན་ནས་གཞོན་ལྷ་པོན་ཏན་གྱི་བར་ཏེ་ཁྲི་དཔོན་ནམས་ཉམས་ཏུ་ལ་ཏུ་སོང་མྱེ་
 རྗེ་མགོ་མ་ཐིན་པར་རང་རྗེ་མང་པོ་གཞན་འག་ཏུ་ཤོར་བ་བྱུང་། དེ་ནས་སྤྱན་
 རྒྱ་ལགས་པ་རིན་པོ་ཆེ་མཐེལ་གྱི་གདན་སར་ཐེབས་ཏེ་ཁྲི་དཔོན་ལྷན་ཏེ་མ་
 བཞོས་པར་རང་ཉིད་ལྷ་དཔོན་སྤྲགས་མ་མཛད་ཅིང་སྤར་ཤོར་བའི་མི་རྗེ་མང་པོ་
 རྣམས་ལྱིས་སྤྱོད་པར་མཛད་པ་སོགས་ཕག་སྤྱིའི་ཁྲི་དཔོན་ལ་བཀའ་རྒྱ་ཆེ་བར་
 བཙོ་ཞེས་འགགས། དེ་རྗེས་ཁྲི་དཔོན་རེ་གཉིས་ཕྱོད་ཀྱང་ལྷས་སྤོབས་རྒྱུར་ཞིང་
 ལྷག་ཆང་གིས་བསྐྱད་པས་ཕག་སྤྱིའི་སྤྱོད་དབང་ལྷར་ལས་ཉམས་དམས་སྤྱོད་སོང་།
 དེ་ནས་མྱོང་སྤོབས་ཅན་གྱི་བྱང་ཆུབ་རྒྱལ་མཚན་གྱིས་ཁྲོ་བོ་རྒྱལ་མཚན་སྤྱོད་པས་ཀྱི་
 ལག་ནས་ཁྲི་དཔོན་གྱི་འགན་བཞེས་ཏེ་ཕག་སྤྱིའི་སྤྱོད་དབང་ཉམས་བསྐྱོད་
 དང་མ་ཉམས་ཤོང་འཕེལ་མཛད་ཐོག་ མཁར་ས་རྒྱའི་ལག་ནས་བོད་ཡོངས་
 གྱི་སྤྱོད་དབང་སྤངས་ཏེ་དཔལ་ལྷན་ཕག་མོ་སྤྱེ་པས་གངས་རིའི་རྫོངས་ཀྱན་ལ་
 ལྷགས་གཉིས་ཀྱིས་དབང་བཟུར་བའི་ཏུས་ཤར་ཞིང་། སྤྱོད་རབས་དང་པོ་ནི་
 རྒྱངས་རྟེ་གཞིགས་ཀྱི་གདུང་རྒྱུད་འབྲུལ་མེད་བྱང་ཆུབ་རྒྱལ་མཚན་ཕྱོད་པ་
 ལགས་ཤིང་ཁོང་ནི་ཕག་སྤྱིའི་སྤྱོད་དབང་གི་སྤྱོལ་གཏོད་མེས་པོ་ལྷ་མེད་པ་ཡིན་
 བོ། །

१. ཡག་ཕྱུང་གི་མིང་དབང་ཕྱུང་ཚུལ་སྒྲིང་།

དེ་ཡང་དཔལ་ལག་མོ་གྱུ་པའི་མིང་དབང་འདྲུགས་མཁན་ཕྱུང་ཚུལ་ཕྱུལ་
 མཚན་ནམ་ཡོངས་གྲགས་སུ་རྒྱ་མི་རྒྱ་ཕྱུང་ཚུལ་ཕྱུལ་མཚན་ཞེས་ཞུ་བའི་སྒྲིང་པ་
 དམ་པ་དེ་ནི། འབྲི་གྱུང་པའི་དཔོན་རིན་ཆེན་སྐུབས་ལ་བཅུན་མོ་གཉིས་ཡོད་
 པའི་ཕྱུང་བ་ཁྲ་སྒོན་འབྲུམ་སྒྱིད་ཕྱུང་བར་རབ་ཕྱུང་ལ་པའི་ཕྱུང་གྲག་སྒྱིལ་། 302ལ་
 སྐུ་འབྲུངས། དགྲུང་ལོ་བདུན་པའི་ཕྱིང་ཆེས་བཞི་རྒྱུད་མ་གྲགས་པ་ཕྱུལ་
 མཚན་གྱི་ཕྱུང་ནས་དགེ་བསྐྱེན་གྱི་སྒྲིལ་པ་བཞེས་དེ་མཚན་ཕྱུང་ཚུལ་ཕྱུལ་མཚན་
 ཞེས་གསལ། དགྲུང་ལོ་དགྲུ་པར་མཁན་ཆེན་ཚུལ་དར་བ་དང་སྒྲོབ་དཔོན་ཕྱུ་
 རྒྱུང་པའི་མདུན་སར་རབ་ཕྱུང་མཛད། དགྲུང་ལོ་བཅུ་བཞིའི་སྒྱིང་ས་སྐུར་
 ཕྱུང་འཁོར་ཞུ་བ་དང་སྒྲོབ་གཉེར་གཅིག་སྒྲིགས་སུ་བྱོན། དཔོན་ཆེན་འོད་
 ཟེར་མེད་གཉི་མདུན་དུ་ལེབས་དེ་ས་སྐུའི་བདག་ཆེན་བཟང་པོ་དཔལ་ལ་ཞུས་པ་
 རྩར་བདག་ཆེན་གྱི་ཞབས་སྒྱིར་བཟུང་དེ་བཞི་ཚོགས་སྐུ་ཕྱུང་གི་དམ་གཉེར་ཞེས་
 པའི་ལས་ཆན་ནང་མའི་ལས་ཀ་གནང་ཡང་བདག་ཆེན་པ་ཐུགས་གདུམ་པོ་ཡིན་
 སྐབས་བཀའ་བཀྲོན་ཚོགས་ཉེན་ལ་དོགས་སྐྱེན་ལས་ཆན་གྱི་དགོངས་པ་ཞུས་དེ་སྐུ་
 མ་འཇམ་དཔལ་དང་ཀྱན་དགའ་དབང་པོ། རྩག་པར་སྐུ་མ་མཉམ་མེད་པ་
 སོགས་དགེ་བའི་བཤེས་གཉེན་མང་པོ་བསྐྱེན་ནས་ཆོས་དང་རིག་གནས་ཀྱན་ལ་
 སྒྲོབ་གཉེར་དུག་པོ་གནང་། ཕྱུང་པར་སྒྲོབ་གཉེར་སྐབས་སྐུ་མ་མཉམ་མེད་པ་
 ནས་བཅེ་གཟིགས་ཆེ་ཞིང་བཟུགས་བརྗོད་གནང་བ་དང་ཕྱུང་ཚུལ་ཕྱུལ་མཚན་
 ཁོང་ཡང་སྒྱིང་རུས་དང་སྒྲོ་ཕྱུ་ཆེན་པོ་ལྟན་པས་ཆོས་ཀྱི་སྒྲོབ་གཉེར་བརྗོད་པའི་
 སྒྱིང་གི་ཕྱི་ཚུགས་ལའང་སྐུང་བ་དང་ལེན་གང་ལེགས་གནང་བས་ཆོས་སྒྱིང་

༡། ཞེས་དང་ཡིག་ཆེད་གཞིར་བའི་བདག་པོ་ཡིན།

249

རྟེ་བྱང་རྒྱལ་རྒྱལ་མཆན་པག་གྲུའི་ཁྱི་དཔོན་ལས་པབ་རྟེ་ས་རྒྱུའི་ནང་མི་བསོད་
 བམས་རྒྱལ་མཆན་བྱ་བ་པག་གྲུའི་ཁྱི་དཔོན་དུ་བསྐྱོ་བམས་སོགས་བྱས་ཀྱང་།
 བྱང་རྒྱལ་རྒྱལ་མཆན་གྱིས་ཁྱི་དཔོན་གྱི་དབང་ཆ་མ་རྒྱད་པར་རོ་སྐལ་མཐའ་
 གཅིག་དུ་བྱས། དེའི་རྗེས་ས་རྒྱུའི་ནང་ཆེན་དབང་རྒྱག་བཙོན་འབྱུང་གིས་
 གཡོ་ཐབས་ལ་བརྟེན་བྱང་རྒྱལ་རྒྱལ་མཆན་དབྱུང་གི་ཡུལ་རྟོག་ལུམ་པ་བྱ་བར་
 གསོལ་སྟོན་དུ་གདན་འདྲེན་པའི་ཚོལ་གྱིས་ཁྱི་དཔོན་གྱི་དབང་ཆ་ལེན་པའི་
 ཐབས་སུ་ཞག་དུ་མར་བཙོན་དུ་བཅུག་ནས་ཞི་དྲག་ཆ་འཇམ་ཅི་རིགས་གྱི་རྒྱར་
 བ་རྩལ་ཆོགས་པ་བཙམས། འོན་ཀྱང་ཁྱི་དཔོན་བྱང་རྒྱལ་རྒྱལ་མཆན་ནི་དཔལ་
 མཛད་ས་བརྒྱལ་མོད་དང་མཐུན་དཔྱད་སྟོ་རྒྱ་ཡང་ས་པ་ཞིག་ཡིན་པས་རང་སྟག་
 སྟོས་གཏོང་ཡང་ཁྱི་དཔོན་གྱི་དབང་ཆ་གཏན་ནས་མི་རྟོན་པའི་རྟེན་སྟོབས་
 བཙོན་པའི་གོ་ཆ་དྲག་པོ་བསོས་ཏེ། དམ་ཁ་རྩག་མགོ་མོར་བྱ་མཐེན་བསྟེགས་
 པ་སོགས་བྱས་པས་ནང་ཆེན་དབང་བཙོན་ཅི་བྱ་བའོལ་མེད་དུ་རྒྱར་ནས་རྒྱད་
 རྟེན་རེ་ཞིག་ལུས། དེའི་རྗེས་གཡའ་བཟང་པ་རྒྱལ་འབྲུམ་འོད་བྱ་བས་མེ་དང་
 གཉལ་གྱི་དམག་རྣམས་སྤུལ་ཏེ་ཡུལ་རྟོག་པོ་རྒྱད་དུ་གཡའ་པག་འབྲུག་བ་བྱས།
 པག་གྲུ་རྒྱལ་ཏེ་གཡའ་དམག་རྣམས་གཡུལ་ནས་པམ་པར་མ་བཟང་པག་གྲུའི་མགོ་
 དམག་གིས་གཡའ་བཟང་དགོན་དང་གཞིས་ཀ་རྣམས་ཅིས་གྲངས་པ་སོགས་
 བྱང་། གཡའ་པག་གཉིས་གྱིས་འབྲུག་ཚོད་ལས་པག་གྲུའི་སྟོབས་ལྷགས་རྟེ་
 ཆེར་སྤང་བ་དེས་ས་རྒྱ་བར་ཉེན་ཁ་ཆེན་པོ་བཙོས་ཡོད་སྟོབས་དཔོན་ཆེན་རྒྱལ་
 བ་བཟང་པོས་གཡའ་པག་རྒྱད་གཞི་རྟེན་མེད་དུ་བྱེད་ཆེད་ས་རྒྱུའི་དམག་གིས་
 གཡའ་པག་གཉིས་ཀ་དང་པག་གྲུའི་རྒྱབ་རྟོགས་ཐང་པོ་ཆེ་བ་བཅས་བཙོམ་རྟེ་མི་
 རྟེ་རྣམས་ས་རྒྱུའི་མངའ་ཞབས་སུ་བད་ཀར་འདུག་རྒྱ་བྱས་ཐོག དཔོན་ཆེན་
 དངོས་བྱོན་ཏེ་རྒྱད་རྟོན་ཞིབ་དཔྱད་བྱེད་པར་ཁ་གཡའ་ཏེ་བྱང་རྒྱལ་རྒྱལ་མཆན་
 ཡང་བརྒྱར་བཙོན་དུ་བཟུང་རྟེ་གཙང་ཚུགས་སུ་རྒྱང་འཕེན་ལ་བཏང་ནས་ཡུལ་

ཀོ་རྒྱལ་བྱ་བར་རྒྱ་བ་གཅིག་ཅུ་བཀག་པ་སོགས་ཀྱི་དཔོན་ཁོང་ལ་ལྷ་པའི་ལ་
 ཆེན་པོ་བྱང་། དཔོན་ཆེན་གྱིས་ཐོག་མར་གཡའ་བཟང་པ་དང་ཐང་པོ་ཆེ་བ་
 གཉི་གཉི་ཁྱི་དཔོན་ཐབ་ཉེ་མེ་ཉེ་རྣམས་ས་སྤྱི་འོག་ཏུ་བཅུག འོན་ཏེ་ཐབ་
 ལྱའི་གནས་གཞི་ཉེ་གདོང་ཆེ་ཏྱར་གཞོན་ཏུ་བཟང་པོ་གཙུག་པའི་ནང་སྤོན་
 འཁོར་བཅས་གྱིས་ཁྱི་དཔོན་བྱང་ཆུལ་མཆོན་གྱི་བཀའ་བཞུགས་ཏྱར་ས་སྤྱི་
 བར་རོ་མོལ་དྲག་པོ་བྱས་ཏེ་ཉེ་གདོང་ཆེ་བཅན་ལྷང་བྱས་ཐབ་པ་བྱང་བས་ཐག་
 ལྱའི་སྤྱི་ལྷི་ཆ་བ་མེ་ཤོར་བའི་ཏུས་གཞི་བཅན་པོ་ཆུགས། དེ་མཆོངས་ལྷས་
 ལྷའི་དཔོན་རིགས་ནང་ཁྲལ་དུ་ནང་ཆེན་དབང་བཙོན་དང་དཔོན་ཆེན་ཆུལ་བ་
 བཟང་པོ་གཉིས་གྱི་བར་འགལ་རྒྱ་བཤོལ་ཐབས་མེད་པ་བྱང་བས། དཔོན་
 ཆེན་ཆུལ་བ་བཟང་པོས་ཐག་ལྷའི་སྤྱི་ལྷས་ལྷས་རང་གི་ཆུབ་སྤོན་དུ་རེ་ནས་ལྷ་
 མ་མཉམ་མེད་པས་བར་འདུམ་གནང་བར་བཞེན་དཔོན་ཆེན་གྱིས་བྱང་ཆུལ་
 ཆུལ་མཆོན་བཙོན་ནས་སྤོན་པོལ་བཏང་ཉེ་ཁྱི་དཔོན་ཐབ་ལམ་དུ་ཕྱིན། དེ་ལ་
 བྱང་ཆུལ་ཆུལ་མཆོན་གྱིས་ས་སྤྱི་དཔོན་རིགས་ནང་ཁྲལ་མ་འཆམ་པའི་སྐབས་
 དང་བཙུན་ནས་རང་ཉིད་ཀྱི་སྤྱི་ལྷས་ལྷས་ལྷས་ལས་རེ་ཆེར་བཏང་ཞིང་ཐོག་
 མར་གཡའ་བཟང་པར་འཐབ་ཉེ་གཞིས་དཔོན་མེ་ཉེ་དང་བཅས་པ་གཙང་མར་
 ལྷངས་ཐོག་ཐང་པོ་ཆེ་ལ་དཔུང་འཇུག་བྱས་ནས་བཙོམ། ནང་ཆེན་དབང་
 བཙོན་པས་གཙང་དམག་བསྐལ་ཏེ་དཔུས་ཏུ་དཔུང་འཇུག་བྱས་པ་ཐག་ལྷའི་
 དཔུང་གིས་ལམ་དུ་མ་ནས་ཐམ་པར་བརྒྱབ་པས་ཐག་ལྷ་རྣམས་པར་ཆུལ་བའི་ཐང་
 ཉིང་བཙུགས། རབ་བྱང་དྲག་པའི་ས་ཁྱི་ལྷ་མོ་1348ལ་ཐག་ལྷའི་དཔུང་ཆལ་
 བའི་ཉིང་ལ་རྒྱགས་ནས་ཆལ་པ་ཁྱི་སྤོར་གཏོར་ཐམ་བཏང་ཐོག་གཞིས་དཔོན་
 ཆབ་འབངས་དང་བཅས་པ་ཕྱིས་ལྷངས། རབ་བྱང་དྲག་པའི་རྒྱགས་རྒྱག་ལྷ་
 མོ་1352ལ་ཐག་ལྷས་འབྲི་གྲང་པ་ལྷངས་ཤིང་རབ་བྱང་དྲག་པའི་ཤིང་རྒྱ་ལྷ་
 1354ལ་ཐག་ལྷའི་དཔུང་ཐད་ཀར་ས་སྤྱི་བཏེགས་ཏེ་དཔུང་འཐབ་མ་དཔོན་

བར་འཇིགས་ཟིལ་ཁོ་ནས་ས་སྐྱའི་གདན་ས་པ་རྒྱ་དཔོན་སྟོ་སྟོས་རྒྱལ་མཆན་ཆོས་
 ཁྱིལ་ས་སའུ་ཅིང་། དཔོན་ཆེན་རྒྱལ་བ་བཟང་པོ་བཅོན་ནས་བཏོན་ཏེ་ནང་
 ཆེན་དབང་བཅོན་པ་གསོན་པོར་བཟུང་ཆོག་ས་སྐྱའི་ཆབ་སྲིད་ཀྱི་ཐོག་གཞི་ཆ་བ་
 བས་གཏོར་ཏེ་ཐོད་ཡོངས་ཀྱི་སྲིད་དབང་ས་སྐྱའི་ལག་ནས་སྐྱེ་བ་པས་བླངས་
 ཏེ་ཐོད་འབངས་རྣམས་སྐྱེ་སྲིད་དབང་གི་གདུགས་འོག་གཅིག་ཏུ་འདུས་
 པ་བྱས། དེར་ལ་སྟོན་སྟོ་བྱང་དང་མངའ་རིས་སྟོར་གསུམ་མདོ་སྟོན་སྟོན་
 བཅས་ལ་ཞིབ་དཔྱད་གཏོར་གནང་མཛད་ཆོག་སྐྱེ་བ་པས་ཐོད་སྲིད་བཟུང་བ་
 རེས་སུ་བཅུག་ནས་བཀའ་བྱང་བསྟན་གས། དེར་དབྱས་གཙང་མངའ་རིས་དང་
 མདོ་སྟོན་སྟོན་བཅས་ཀྱི་བླ་ཆེན་མི་ཆེན་རྣམས་ཀྱིས་ལེགས་སེའི་བརྒྱ་མཛལ་དང་
 རྟེན་ཆེ་ཆུང་ཐམས་ཅད་ཀྱི་བསྟོན་འབབས་སོགས་དཔལ་སྐྱེ་བ་པའི་བཀའ་
 ཡུང་སྟེ་ཐོར་བཀྱར་བའི་བརྒྱལ་བ་གཅིག་ཆར་ཏུ་བྱུང་བར་བྱུར་ནོ། །དེ་ནས་
 ཡང་ས་སྐྱེ་བ་པས་ཐོད་སྲིད་སྟོན་བའི་རྒྱལ་ཆེན་གཙོ་བོ་ཡོན་ཤོང་མ་ཡིན་པ་བཞིན་
 བྱང་རྒྱལ་རྒྱལ་མཆན་གྱིས་བྱང་ཐོད་ཡོངས་ཀྱི་སྲིད་དབང་རང་གི་རྒྱལ་ཏུ་བཞེས་
 མ་ཐག་པར་ཏུང་ཆེན་ཤེས་རབ་བཀྱ་ཤེས་བྱ་བ་སེང་གའི་པགས་པ་ལྟེན་མོ་བཞི་
 པོ་མ་ཉམས་པ་གཙོས་རིན་པོ་ཆེ་མང་པོ་བསྟུར་ཏེ་ཡོན་ཤོང་མའི་ཏུང་ཏུ་
 འཆམས་ཁྱུར་བཏང་། དེ་ལ་ཡོན་ཤོང་མས་བྱང་མཐར་གྱི་ས་སྐྱའི་རྟོགས་ལྷགས་
 ཉམས་ནས་གསར་བསྐྱེད་བྱང་བའི་སྐྱེ་བ་པས་ཐོད་ཡོངས་ཀྱི་དབང་ཆ་
 བཟུང་ཡོད་པའི་གནས་ཚུལ་དངོས་ལ་གཞིགས་ཏེ། ཁྱིལ་པོན་བྱང་རྒྱལ་རྒྱལ་
 མཆན་ལ་རྒྱ་སི་ཏུ་ཞེས་པའི་གྲ་གནས་དང་ཐོད་ཡོངས་ཀྱི་སྲིད་དབང་ཆེས་བླང་
 ཆོག་པའི་བཀའ་ཤོག་དང་ཐམས་ཁ་བཅས་གནང་བྱང་བར་བཞེན་སྐྱེ་བ་པས་སྲིད་
 དབང་གཏན་ཆགས་བྱང་། རྒྱ་སི་ཏུ་བྱང་རྒྱལ་རྒྱལ་མཆན་རང་ཉིད་ཀྱིས་རྟེ་
 སྲིད་མཛད་དེ་ཐོད་ཡོངས་ལ་སྲིད་ཀྱི་ཁ་ལོ་བཏན་པོ་བསྟུར་ཅིང་འདི་པ་ནི་སྐྱེ་
 བ་པས་སྲིད་དབང་གི་ཁྱིལ་པོན་དང་ཐོད་དང་རྒྱང་ས་ཀྱི་གདུང་རྒྱུད་དེར་བའི་ཐེས་པོ་

༣. བྱང་ཆུབ་རྒྱལ་མཆོན་གྱིས་ཐོད་མྱོད་མཆོད་ཆུལ།

དེ་ལྟར་དུ་སི་དུ་བྱང་ཆུབ་རྒྱལ་མཆོན་གྱིས་ཕག་གྱའི་མྱོད་དབང་དངོས་སུ་
བཅུགས་རྗེས་ཐོད་གྱི་སྒྲིམ་ཆོགས་འཕེལ་རྒྱས་ཡོང་བ་དང་ཕག་གྱའི་མྱོད་དབང་སྤ་
བརྟན་ཆུགས་པ་བཅས་ཀྱི་ཐད་ལ་འཕྲིན་ལས་རབས་དང་རིམ་པ་སྒྲེལ་བ་ཡིན་ལ།
བྱང་པར་མཆོད་རྗེས་འབྱར་དུ་ཐོན་པ་སྒྲེལ་བོ་ཀྱན་གྱིས་མིག་མཆོང་ལག་ཟིན་ཡོད་
པ་དག་སྒྲོགས་བཟུས་སུ་བཞོད་ན་གཤམ་གསལ་འགའ་སྟེ།

དང་པོ། དཔུང་སྟོབས་ཤུགས་སྟོན་བརྒྱབ་སྟེ་མྱོད་དབང་བརྟན་པར་
མཆོད་པའི་ཆུལ་ནི། ཕག་མོ་གྱུ་པས་དཔུང་ཤུགས་ལ་བརྟེན་ནས་སྒྱའི་ལག་
ནས་ཐོད་གྱི་མྱོད་དབང་བྱངས་པ་ཡིན་ལ། ཡང་དེ་སྟོན་སྒྱུ་བ་དང་གཡལ་
བཟང་པ་ཆལ་པ་ལ་སོགས་པ་མཉམ་འབྲེལ་གྱིས་ཕག་མོ་གྱུ་པར་བརྟན་བཅོས་
དང་དཔུང་འཁྱག་ཅི་རིགས་བྱས་པའི་དབང་གིས་བྱང་ཆུབ་རྒྱལ་མཆོན་རང་
ཉིད་བཅོན་དུ་ལྷང་བ་དང་ཡུལ་སྟེ་འཇིག་ལ་ཉེ་བའི་གནས་ཆུལ་བྱང་པར་བརྟེན།
ཁོང་གི་ཐུགས་ལ་དེ་ཆོར་འགྲན་ལ་སྤྱབ་དགོས་ན་དེས་པར་དུ་རང་ལ་རྒྱས་
སྟོབས་ལྡན་པའི་དཔུང་ཤུགས་ཆེན་པོ་ཞིག་དགོས་པ་མཁྱེན་ཏེ་སོག་མར་རང་
ཁོངས་ནས་དམག་མི་མང་པོ་བསྟུ་དུབ་བྱས་ནས་དམག་དུའི་དཔུང་བསྒྲིགས།
འོན་ཀྱང་བྱ་བ་དེས་མི་མེད་རྣམས་ལ་དམག་ཁྲལ་རྟ་ཁྲལ་ལ་སོགས་པའི་དམག་
འཁྲིའི་ལས་འགན་གྱི་འཁུར་པོ་སྒྲེ་བོ་འབབ་གྱིན་ཡོད་པར་བརྟེན་དམངས་
མེས་བཟུ་མི་སྤྱབ་པར་མ་ཟད་མི་མེད་བྱིངས་འཁྱག་ཁོང་ལ་སྟན་ལྡང་སྒྲེས་
བཞིན་ཡོད་པར་གཞིགས། སོག་མར་གཡུལ་འབྱེད་རིམ་པའི་དམག་ས་ནས་
སོབ་པའི་རྒྱ་དངོས་རྣམས་ཕག་གྱའི་སྟེ་གཞུང་ནས་བསྟུ་ཉར་མི་བྱེད་པར་དཔོན་
དམག་རྣམས་དང་དམག་མི་འབྲི་ཁོངས་ཀྱི་མི་མེད་ཆང་མར་རང་བདག་རང་

ནང་ཕྱིན་ཆོག་པའི་བཀའ་ཁྲིམས་སྒྲིལ། མི་དམངས་ཀྱི་སྤྱི་ལུག་མཐུན་པའི་
 ཐབས་རྒྱུས་གལ་ཆེན་ཆུད་དུ་བྱུང་བ་འདིས་དམངས་སེམས་གཅིག་མཐུན་དང་
 དཔོན་འབངས་པར་གྱི་འགལ་ལྷན་རྒྱུ་ཆུང་སྤང་ཐོག་དཔུང་སྤྱོད་པས་ཕྱགས་ཚོན་
 རྒྱག་པར་འབངས་ཀྱིས་རྒྱལ་སྤྱོད་དང་དགའ་ཞེན་སྐོབ་པར་བརྟེན་རང་ཉིད་ཀྱི་
 སྤྱི་དབང་བརྟན་ཆགས་ཡོང་བའི་སྒོན་འཁོར་ཆ་རྒྱུན་འཁོར་ས་པར་མ་ཟད།
 དག་ཤེ་གཞན་ལས་རྣམས་པར་རྒྱལ་བའི་རྒྱ་རྒྱུན་གལ་ཆེན་གྲུབ་པས་དེར་མཐོན་
 རྒྱལ་གོས་ལ་བའི་གྲུབ་འབྲས་ཀྱང་སྐོབ་པར་བྱུང་།

གཞིས་པ། ཁྲལ་རིགས་ཆག་ཡང་བཏང་སྟེ་དཔལ་འཕྱོར་འཕེལ་རྒྱས་
 མཛད་པའི་རྒྱལ་ནི། སྐག་མོ་གྲུ་པས་ས་སྤྱིའི་ལག་ནས་བོད་ཀྱི་སྤྱི་དབང་
 བླངས་པའི་དུས་སྐབས་འདི་དག་ལ་ཡུལ་སྤེད་གྲུབ་མཐའི་པར་གྱི་འབྲུག་ཆོད་
 དང་སྤེལ་བར་ཟམ་མ་ཆད་པར་བྱུང་བའི་རྒྱུ་གྱིས། ཞིང་འཕྲོག་ཐོན་སྤྱི་ལོ་
 བརྒྱད་མར་རྒྱན་ལན་དུ་མ་ཡོད་པའི་ཁར་སྤྱིས་ལུ་རབ་འབྱོར་ཐམས་ཅད་དམག་
 འཁྲིར་འཕྲོ་དཀོས་པའི་དབང་གིས་བོད་ཀྱི་དཔལ་འཕྱོར་འཕེལ་རྒྱས་གང་ཡང་
 མི་འཕྲོ་བའི་ཐོག ད་དུང་ས་སྤྱིའི་མིར་བྱན་བྱུང་བའི་ནང་མི་མེར་གྱིས་མི་མེག་
 པའི་བརྒྱབ་གསེག་དང་ཉོར་ཁྲལ་རྣམས་པ་རྣམས་པ་རྣམས་ལེན་ཁྱེད་བཞིན་ཡོད་
 པས་བོད་འབངས་བྱིངས་ལྷག་བསྐལ་གྱི་མེ་འོབས་ནང་དུ་འཆོ་བཞིན་ཡོད་པར་
 གཞིགས་དེ། སྐག་སྤྱིའི་སྤེ་སྤྱི་བྱང་རྒྱལ་རྒྱལ་མཆོན་གྱིས་མི་མེར་རྣམས་པ་དེ་
 སྤྱི་ལོར་བ་དང་ཁྱད་པར་ཁྲལ་སྤྱོད་གྱིས་མནར་བའི་བཀའ་འབངས་རྣམས་
 དཔུགས་འབྱུང་ཆགས་སྐོབ་པའི་ཆེད་དུ། རྒྱ་ཆེད་མི་མེར་ལ་ཁྲལ་རིགས་ཆག་
 ཡང་བཏང་བར་མ་ཟད་དམིགས་བསལ་དུ་མནར་འཆོ་སྤྱང་བ་དེ་རྣམས་ལ་སྤྱག་
 པར་བརྟེ་སྤྱོད་གནང་སྟེ་ལོ་བརྒྱད་མར་ཁྲལ་ཆག་ལག་བརྟར་བྱས་སྐོག སྤྱིའི་

རྒྱུ་འཕྲོའི་ཁྲལ་རིགས་ནས་རྒྱག་ཆའི་ཁྲལ་^① ཙམ་མ་གཏོགས་རང་དགར་འོ་
 ཆོད་ཀྱིས་ཁྲལ་འབབ་བརྒྱ་ལེན་གང་ཡང་བྱེད་མི་ཆོག་པའི་བཅའ་བྲིས་ས་.....
 བརྒྱམས། དེ་ལྟར་ཆོན་ཆེད་གོང་འཕེལ་ཡོང་བ་དང་མི་མེད་གྱི་འཆོ་རྟེན་ལ་
 བན་པའི་མཛད་ཐབས་ཡང་དག་པ་མང་པོ་ལག་ལེན་བརྒྱར་བར་བརྟེན།
 རིམ་གྱིས་ཁོང་འཕྲོག་ཐོན་ཆེད་བརྒྱར་གསོ་དང་འཕེལ་རྒྱས་ལྷན་བས་མི་མེད་གྱི་
 འཆོ་བ་རྗེ་ཡག་རྗེ་བཟང་རྒྱ་སོང་བ་དང་། སྤར་ཁྱིམ་བུན་གྱི་ཁྱེན་ལས་སོན་མ་
 འབྲས་ཤོད་རྒྱ་སོང་ཞེས་ཁོང་ཐལ་བ་རྒྱ་ཆག་རྒྱ་ལྷས་པ་རྒྱམས་སྤར་གསོ་བྱལ་
 བར་མ་ཟད། ས་རྒྱ་གཤིན་པོ་གསར་སྤོལ་འོས་པའི་ས་ཤོད་རྒྱམས་ཀྱང་རྒྱ་ཆེར་
 སྤོག་ཞེ་རི་ལྷངས་གང་སར་ས་ཁོང་གིས་གང་ཁོང་སྤྱེས་འབས་ཀྱང་ལེགས་པར་
 ཐོན་པས་ཁོང་ནང་རྒྱ་བྱེད་མི་ཐར་བ་རྣམས་ལ་ལེགས་ལྷན་བར་གྲགས་པས་སྤྱི་
 ཆོགས་ཀྱི་མང་གཞི་དཔལ་འཕྱོར་གོང་རྒྱ་འཕེལ་བའི་གོམ་པ་ཆེན་པོ་མཁུན་རྒྱ་
 སྤོམ་པ་ལགས།

གཞུམ་པ། གཞིས་རྫོང་དཀོན་མཆོད་བརྒྱལ་ཞེ་འཕྲུགས་བརྒྱན་རྒྱ་ཆེར་སྤོལ་
 བའི་རྒྱལ་ནི། དེ་ཡང་ཞེ་སྤྱིད་བྱང་རྒྱལ་རྒྱལ་མཆོན་གྱིས་ཐབས་མཁས་དང་
 རྣམ་པར་ཐོག་མར་བོད་སྤྱི་ཆོགས་ཀྱི་མང་གཞི་དཔལ་འཕྱོར་གོང་རྒྱ་འཕེལ་བར་
 བརྟེན་རྒྱ་ཆེར་མི་དམངས་ཀྱི་འཆོ་བ་རྗེ་ལེགས་སྤྱོད་ཐོག་རང་གི་ཆལ་སྤྱིད་ཀྱི་
 ཙམ་པ་བརྟེན་པོར་ཆགས་པའི་གནས་གཞི་རྫོང་གཞིས་མང་པོ་གསར་རྒྱ་བརྒྱལ་
 ཅིང་ཞེ་གདོང་ཆེ་རྒྱ་ཆེར་བརྒྱན་པས་རང་གི་ཆལ་སྤྱིད་ཀྱི་གཞི་རྒྱ་རྒྱགས་པར་
 བྱས། སྤར་ས་རྒྱའི་སྐབས་ཀྱི་ཁྱིམ་དང་ཁྱིམ་པོན་རྒྱམས་ཙམ་མེད་བདང་ཞེ་
 བརྒྱར་རྒྱ་རྫོང་གཞིས་གསར་འཕྲུགས་བྱས་ནས་ཆལ་སྤྱིད་ཐད་ཀྱི་སྤྱིག་གཞི་
 གསར་བཅོས་བྱས། ཡོངས་གྲགས་སྤྱོད་དཀར་དང་གཞིས་ཆེ་འཕྱོངས་རྒྱས་

① ཡོང་འབབ་ལས་རྒྱག་ཆ་གཞིག་ཙམ་གྱི་ཁྲལ་ཡིན།

མོགས་དབུས་གཙང་གཙང་པའི་པོད་ས་གནས་ཀྱི་ཉེ་བ་ས་མདུད་ནམས་ལྷ་རྩོད་
 ཆེན་བརྒྱ་གསུམ་^① ལྷ་བ་བརྒྱ་གསུམ་ཐོག་ རྩོད་གཞིས་རེ་རེར་རྩོད་དཔོན་གསར་
 བསྐྱོ་གནང་བར་མ་ཟད་རྩོད་དཔོན་ནམས་ལོ་རོ་གསུམ་རིང་བརྩེ་རྩོད་ལྷ་དགོས་
 པའི་རྩིད་དབང་གི་ཐོག་གཞི་གསར་བཙས་ཀྱི་རང་བཞིན་ལྷན་པ་སྟེལ་བས་མག་
 ལྷའི་དབང་རྩུར་གྱི་རྩིད་དབང་རྩུར་ལས་ལྷག་པར་སྤྱ་བརྒྱན་དུ་བཏང་། དེ་
 མཚུངས་ལྷ་པོད་ཆོས་རྩིད་བྱུང་འབྲེལ་གྱི་གནས་ཚུལ་དངོས་དང་སྟོས་ལྷ་རང་གི་
 ལྷལ་མཐའ་བཀའ་བརྒྱུད་པ་ལ་ལྷལ་པ་གཙོར་བཞེད་ཀྱིས་བཤད་ལྷ་མེད་པར་
 བཞིགས་ནས། རབ་བྱུང་ལྷ་པའི་ལྷགས་ཡོས་སྟེ་ལོ1351ལ་ཆོས་ལྷ་ཆེན་མོ་
 དཔལ་ཆེད་ཐང་གསར་དུ་ལྷག་འདེབས་མཛད་ནས་ཆོས་བྲིམས་དམ་པར་
 བསྐྱམས་ཤིང་འཆད་ཉན་གྱི་སྟེལ་རྒྱས་པར་མཛད། དེ་མེན་ད་དུང་ཡུལ་མི་ལ་
 ཕན་པའི་ལྷ་བཞག་ལྷན་མོང་མ་ཡིན་པ་རི་ལྷུང་ཆང་མར་སྟེས་ཤིང་འཇུགས་
 དགོས་པའི་བཅའ་བྲིམས་བཙོས་ཐོག་ལྷུང་བྲིམས་པ་ལྷ་བའི་དཔོན་གཞེར་ཆེད་
 བཞོད་གནང་སྟེ་ལོ་རེ་བཞིན་ལྷུང་རྩོད་གསར་སྟེ་ཆོས་ལེན་བསྐྱར་བ་སོགས་
 མཛད་ཅིང་དེ་ལ་བཞེན་ལྷ་མན་བཙོ་བ་དང་རྒྱ་ཐམ་འཕེན་པ་བཅས་ཀྱི་ལྷ་བ་
 ཡར་ལྷན་དུ་སྟེལ་བ་སྟེ། མི་ལོ་དུག་བརྒྱ་ལྷག་གི་སྟོན་གྱི་དབང་རྩུར་གྲལ་རིམ་
 པའི་མི་ལྷ་ཞིག་གིས་རྩོད་འཇུགས་ནགས་སྟོང་གི་ལྷ་བ་འདི་འདྲ་ལྷལ་ལྷལ་པ་ནི་
 ད་ལྷུང་ཆོར་མཆོན་ན་བསམ་སྟོག་ཀྱི་དགོས་པའི་ཡུལ་ཞིག་མ་ཡིན་ནམ་སྟེ་
 མོ། །

བཞི་པ། ལྷ་ཆོས་མི་ཆོས་སྟེལ་དེ་ཡུལ་བྲིམས་གཏན་འདེབས་མཛད་
 པའི་རྒྱལ་ནི། དེ་ཡང་པོད་ཆེན་པོའི་རྒྱལ་ཁབ་སེལ་བུར་འཛོར་བ་དང་བརྒྱན་
 པོད་བཙན་པོའི་སྐབས་ཀྱི་བྲིམས་ལྷགས་ལྷུང་ཆ་མེད་དུ་སོང་ཞིང་ས་སྤྱ་བས་པོད་

① ལྷུང་མ་འབྲེན་གཞན་དུ་གསལ་བས་བཞོད་མིང་།

བྱིས་མ་གཙོ་དུ་རྒྱུ་འཕེན་དང་རྒྱུ་ལྟ་བུ་གྱི་གཏུང་རྒྱུ་ལས་ཕྱད་རྒྱ་མོག་མ་གྱི་ཕྱིག་
 བྱིས་མ་གཏུན་ཁེལ་མཛད། དེ་མིན་རྒྱུ་ལྟ་བུ་གྱི་གཏུང་རྒྱུ་མ་གཏོགས་པའི་
 བྱང་འཁོར་མི་ལྷ་གསོལ་ར་གཟིམ་གཤོག་རྩོན་ཆད་ལའང་དེ་མཚུངས་ཀྱི་ཕྱིག་
 བྱིས་མ་བཅས་པར་མ་ཟེད། སུ་ཞིག་གིས་མི་ཆོག་པར་ཤོར་ཞབས་ཕྱི་མཐར་ཕྱིན་
 བཟུབས་ཆོན་པ་མི་གཉིས་མེད་ཀྱི་འཆོག་ཉེར་གནད་རྒྱུ་དང་བཅས་པ་གང་ལ་
 གང་འཆམ་ཡུགས་དང་མཐུན་པ་ཞིག་མཛད་པས་གཞན་མི་ཡིན་ཡང་རང་མི་
 ལས་མི་དཔུན་པའི་རྩས་པ་ཡོད་ཀྱི་འདོན་ཐབས་མཛད། ལྷ་བཞག་འདི་དག་
 བྱི་མག་ཕྱུའི་མྱིད་དབང་བཅན་ཆགས་ཡོང་བ་དང་རྩོབས་འཕྱོར་མངའ་མང་རེ་
 རྒྱས་ཡོང་བའི་རྒྱ་རྩོན་གལ་ཆེན་ཏེ་རྒྱ་མི་རྒྱ་བྱང་རྒྱལ་རྒྱལ་མཆོན་གྱི་མྱིད་དབང་
 རྒྱུང་ཡུགས་ཐུན་མོང་མ་ཡིན་པའི་དགོངས་པ་རྒྱབས་པོ་ཆེ་གཞུག་ཡིན་ལྷུགས་མེ་
 མྱིད་ཕྱི་མ་དག་ལའང་མིག་རྩོས་དང་མྱིག་གཞི་ཆ་དོན་ལེགས་པར་བཟུན་པ་ཡིན་
 ཅོ། །

དེ་ལྟར་མག་ཕྱུའི་མེ་མྱིད་དང་པོ་རྒྱ་མི་རྒྱ་བྱང་རྒྱལ་རྒྱལ་མཆོན་གྱི་མཚུན་
 རྒྱ་ཡངས་ཤིང་དཔའ་མཛད་ས་རྩན་པ་དང་ཐབས་མཁས་ཐུགས་རྗེའི་བདག་
 ཉིད་ཆེན་པོ་ཤོད་ཀྱི་ལ་རྒྱས་མི་ལྷ་རྒྱབས་པོ་ཆེ་ཞིག་ཡིན་ལ། ཁོང་གི་མཛད་
 རྗེས་དག་གི་ཕྱི་རབས་ཕྱི་པོ་ཀྱན་གྱིས་མཐིན་གཅིག་རྒྱ་བཟུགས་བརྗོད་བྱས་དང་
 ཕྱིད་བཞིན་པ་ལགས་ཤིང་། རྒྱད་པར་དེར་རྩས་ཀྱི་མཁས་པ་ལ་ལས་ཤོད་རྒྱལ་
 བཅན་པོ་དྲག་གི་མཛད་རྗེས་དང་གཉིས་སུ་མེད་པར་སྒྲ་ཡང་ཐལ་ཆེ་བར་མི་
 སེམས་ཤིང་། དེ་ལྟ་བུའི་རྒྱུ་བྱ་དཔལ་པ་འདིས་ཤོད་མི་དཔལ་ས་ལ་རག་འདྲིན་
 གྱི་མཛད་རྗེས་གཟུགས་ཅན་བཞིན་རྒྱ་བཞག་མཐར་རབ་ཕྱུང་རྒྱག་པའི་ཤིང་
 འབྲུག་ཕྱི་ལོ་1364ལ་དཔྱང་ཡངས་རེ་གཉིས་ཉིང་ཞི་བར་གསེགས། ཁོང་གིས་
 དཔྱང་ལོ་ཉི་ཤུ་ནས་ང་གསུམ་གྱི་བར་རྒྱ་པག་མོ་གྱུ་པའི་ཁྱི་དཔོན་ལོ་རོ་ལུ་མ་ལུ་
 ལྷག་དང་དེ་ནས་དཔྱང་ལོ་རེ་བཞི་བར་ལོ་རོ་བཅུ་ཅམ་ལ་རག་ཕྱུའི་མྱིད་དབང་

གི་ཕྱི་ཕྱི་མཛད་དེ། ཚེས་མིང་ལྷགས་གཉིས་ཀྱི་སྒྲིན་མ་པོ་དང་གངས་ཅན་
 ཡོངས་ལ་དབང་བསྐྱར་ཅིང་སྐབས་འདི་ལ་པོ་དཀྱིལ་རྒྱས་ཤིང་“གན་མོ་གསེར་
 འབྱར་གྱི་རྩམ་”ཞེས་རྩམ་བདེ་ཚོད་འཇགས་ཀྱི་རྩམ་པ་མཚོན་པའི་མིང་གིས་
 རབ་རྩ་བསྐྱབས་པ་དོན་ལ་གནས་པར་གྲགས་སོ། །

གཉིས་པ། བག་ཕྱུརི་དཔོན་ཕྱི་མ་རིམ་ཕྱོན་ གྱིས་པོ་དཀྱིལ་བསྐྱར་ས་ཚུལ།

དེ་ལྟར་མག་ཕྱུརི་མིང་དབང་གི་ཕྱི་ཕྱི་དང་པོ་རྩ་སི་རྩ་བྱང་ཚུབ་རྒྱལ་
 མཚན་ནས་བབྱང་དཔོན་ཕྱི་མ་རིམ་ཕྱོན་གྱིས་པོ་དཀྱིལ་མིང་དབང་ལྷགས་པར་
 བསྐྱར་ས་པ་ཡིན་ལ། དེར་དཔོན་ཕྱི་མ་བཅུ་ལྷག་ཅམ་རིམ་པར་ཕྱོན་པ་ལས་ཕྱི་
 མིང་གི་རབས་གཉིས་པ་ནི་འཇམ་དབྱངས་ལྷན་རྒྱལ་མཚན་ཡིན་ཏེ། མོང་
 རབ་བྱང་རྩ་ག་པའི་ལྷགས་འབྲུག་གྱི་ལོ1340ལ་སྐྱུ་འབྱངས། གཞོན་ནུའི་རྩམ་
 ལྷ་ལྷ་མ་ལྷ་ལྱང་བ་ལས་སློག་བསྐྱབས་ཤིང་ཚེས་བཞི་གྲགས་པ་རྒྱལ་མཚན་གྱི་
 རྩང་རྩ་དགེ་བསྐྱེན་གྱི་སྒྲིམ་པ་མནོས་པར་མཚན་གྲགས་པ་བབྱང་པོར་བཏགས།
 དཔྱང་ལོ་དཔྱུའི་ཤིང་མཁན་ཆེན་གཞོན་དབང་དང་སྐྱོབ་དཔོན་གཞོན་བཙོན་
 གཉིས་ལས་རབ་རྩ་བྱང་ཕྱི་མཚན་ལྷན་རྒྱལ་མཚན་ཞེས་གསེལ། དཔྱང་ལོ་
 བཅུ་གསུམ་ཤིང་ཆེད་ཐང་གི་གདན་ས་མཛད་ཅིང་ཐེལ་གདན་གཉིས་ཀར་
 བཞག་གཉིས་དང་བཀའ་པོད་བཞི་སྟགས་ལ་བཤད་པ་མཛད་བས་མཁས་པའི་
 མཚན་སྟན་ཐོབ་པར་གྲགས། དེ་རྗེས་བྱ་སྟོན་རིན་ཆེན་ཐུབ་ཀྱི་རྩང་རྩ་གསང་
 རྒྱགས་རྩི་རྗེ་ཐེག་པའི་དབང་ལྱང་མན་རག་དང་བཅས་པ་གསན་བཞེས་རྒྱ་ཆེར་
 མཛད་པས་རྒྱུད་ཀྱི་དཔྱིལ་འཁོར་གྱི་བདག་པོར་བྱུང། དཔྱང་ལོ་བཅུ་དགུ་
 པར་ལྷ་མ་དམ་པ་བསོད་ནམས་རྒྱལ་མཚན་གྱི་རྩང་རྩ་བསྐྱེན་རྟོགས་མཛད་ནས་

ལྷ་སར་ཚུལ་འཁོར་དང་ཅིན་ཐང་གི་ཚུལ་ལ་དབྱུང་ལོ་ནིར་རྒྱལ་པོར་ལོ་རྒྱུ་
 བཅུ་གསུམ་རིང་བསྐྱུངས་པར་མཛད། རབ་བྱུང་རྒྱལ་པོའི་ལྷགས་སྐྱུང་ལྷི་ལོ་
 1361ལ་ཤེ་ཁྱིད་བྱང་ཚུབ་རྒྱལ་མཚན་གྱིས་རྒྱང་ཅེན་ཤེས་རབ་བཟུ་ཤིས་འཁོར་
 བཅས་ཡོན་ཤོང་མར་འཚགས་ཞུར་བཏང་ནས་ཞུས་པ་ལྟར། ཡོན་ཤོང་མ་
 མཐའ་ཤོས་པ་ཐོག་ན་ཐེ་ལུར་གྱིས་ལྷ་ཀྱུ་རྒྱལ་མཚན་གྱི་གཙུང་ལྷ་ཀྱུ་རིན་ཅེན་ལ་
 སག་གྱུརི་ཁྱི་དཔོན་གྱི་འཇའ་ས་དང་དམ་ནགས་སྐྱེད་དེ་ཁྱི་དཔོན་ཏུ་བསྐྱོས་
 གྱུར། འཇའ་ས་བསྐྱེད་ཤིང་ཟང་ཟིང་དང་ཁ་མཆུ་ཅི་རིགས་བྱུང་བའི་
 དབང་གིས་བྱང་ཚུབ་རྒྱལ་མཚན་གྱིས་རང་ཉིད་ཁམས་བཟང་ཐོག་ལ་སག་གྱུར་
 ཁྱི་དཔོན་གྱི་མིང་ལོགས་སུ་མི་དཔོན་པ་བྱས་དེ་ལྷ་ཀྱུ་རིན་ཅེན་གདན་ས་ཐེ་ལུ་
 བཞུགས་སུ་བཅུག་ནས་ཁྱིད་ཀྱི་དབང་ཆ་གཅིག་ཏུ་བྱས། རབ་བྱུང་རྒྱལ་
 པོའི་ཤིང་ལྷལ་ལྷི་ལོ་1365ལ་རྒྱ་མི་ཏུ་རང་ཉིད་སྐྱབ་བཞུག་པའི་ཁྱེན་ལས་གསུང་
 བཤོད་ཞུས་ཏེ་ནན་ཅན་དང་བཅས་ལྷ་ཀྱུ་རྒྱལ་མཚན་སག་གྱུརི་ཤེ་ཁྱིད་ཀྱི་ཁྱི་ལ་
 དབང་བསྐྱུར་བར་མཛད་དེ་ཆབ་ཁྱིད་བསྐྱུངས། རབ་བྱུང་རྒྱལ་པོའི་ས་ལྷེ་ལ་
 ལྷི་ལོ་1368ལ་རྟོར་རྒྱལ་ཐ་མ་ཐོག་ན་ལུ་ལུར་གྱི་རྒྱལ་ས་ཤོར་ནས་སག་ལུ་ཏུ་
 རྟོས་ཤིང་། རྒྱ་མིང་རྒྱལ་རབས་ཀྱི་རྒྱལ་པོ་ཐོག་མ་ཏུང་ལུ་(洪武)རྒྱལ་སར་
 བསྐྱོས་ནས་ནན་ཅན་ཏུ་མིང་རྒྱལ་རབས་བཅུགས་པས་རྒྱ་ནང་གི་ཆབ་ཁྱིད་ལ་
 འཕོ་འཕྱུར་ཅེན་པོ་བྱུང་། དེ་ནས་རབ་བྱུང་རྒྱལ་པོའི་ལྷ་ཀྱུ་ལྷི་ལོ་1372ལ་མིང་
 ཤོང་མ་ཐའི་ཚུའུ་ལུ་ཡོན་ཀྱང་གིས་ཤེ་ཁྱིད་འདི་པར་“ཀྱ་ཉིན་གྱ་ཤི” (灌頂
 國師) རྟེན་རྒྱལ་ཁབ་སྐོབ་དཔོན་གཙུག་གི་ལོར་བུ་ཞེས་པའི་ཆོ་ལོ་དང་དམ་ཁ་
 གནང་ཐོག་ བོད་ཆོས་ཁ་གསུམ་ལ་ཤེས་སུ་འཇུག་པའི་འཇའ་ས་གནང་བ་
 དང་དེ་ནས་བཟུང་ཁོང་གི་མཚན་ལ་འང་གྱ་ཤི་ལྷ་ཀྱུ་རྒྱལ་མཚན་ཞེས་ཡོངས་སུ་
 གྲགས་པ་བྱུང་ལ། འདི་ནི་རྒྱ་མིང་རྒྱལ་པོས་བོད་ཀྱི་ཤེ་ཁྱིད་སག་མོ་གྱུ་པར་
 འཇའ་ས་དང་ཆོ་ལོ་གནང་བའི་ཐོག་མ་ཡིན་ཞིང་མིང་རྒྱལ་རབས་སྐབས་བོད་

ཕྱི་དབང་རྒྱུ་རྩལ་རིག་བར་གྱི་འགྲོལ་གཏུག་གི་མཚན་དང་འདི་ནས་ཤུག་
པཅམས་པ་ཡིན་ནོ། །

ཕྱི་ཡིད་འདི་པམ་པག་གཉི་ཡིད་དཔང་གི་འགན་བཞེས་ཤིང་ཆོས་ཡིད་
འགན་གཉིས་ཐད་རང་གི་ཁྱོད་ལྟར་ཆུབ་ཆུབ་མཆོན་གྱིས་གཏན་ལ་ཐབ་ཅིང་རི་
ལྟར་གདམས་པ་བཞིན་པག་གཉི་ཡིད་དཔང་འཇོན་རྒྱུར་སྒོལ་གསུམ་ལགས་
པར་གནང་བས། འཕམ་དེར་ཤོད་ཀྱི་ཡིད་འཇོར་ཤིག་གསུམ་གང་ཐད་ལ་
འཕེལ་ཆུང་ཆེན་པོ་ལྟར་ཞིང་ཤོད་མི་དཔང་པ་ཀྱི་འཆོ་བ་ཡང་བདེ་ཡིད་ལྡན་པ་
ཁོ་ན་ལྟར། འཕམ་ཤིག་གཙང་ཆོགས་ཀྱི་ཕྱི་དཔོན་འགའ་ཞིག་གི་བྱད་པ་མི་
ལགས་པའི་ཕྱིར་དྲ་དཔུང་གི་རྒྱུར་པ་ལན་གཉིས་ཙམ་བཞུགས་དེ་མིང་ཆའི་མི་
ཞུག་ཞུག་མེད་དྲ་བཙོན་དཔོན་པ་ཙམ་ལས། ཤིག་ཐར་སྐགས་དྲུག་མི་བདེ་བ་
ཆེན་པོ་མ་ལྟར་བར་མཛད་པ་འཇིན་ལས་ཡར་ཆུང་གི་རང་ཡིད་དཔང་པོ་རོ་
དཔུང་ཤིང་བརྒྱུད་པ་དེ་རབ་ལྟར་འུག་པའི་ཆུ་མཛད་རྒྱུ་ཙམ་1373ལ་ལྷ་ཞི་བར་
གསེགས། ཨ་འདི་ལ་དགེ་ལྡན་བརྒྱན་པའི་རྣམ་འབྱེད་རྩེ་ཙང་ཁ་པ་ཆེན་པོ་
མདོ་མྱེད་ནས་དཔུང་ལྷ་ཆོན་དེ་དཔུང་གཙང་ཞིང་ཁམས་ཀུན་དུ་མདོ་ལགས་ཀྱི་
ཟབ་ཆོས་མང་པོ་གསན་བཞེས་མཛད་པ་ལགས།

[illegible]

བྱ་ཅན་གནང་བ་གསུམ་བཞེས་མ་མཛད་དེ་ཚོས་རྗེ་བསོད་ནམས་རྒྱལ་མཚན་
 ལས་མཁན་པོ་དང་མཁན་ཆེན་གཞིན་དབང་ལས་སློབ་དཔོན་བཅས་མཛད་དེ་
 རབ་རྒྱུད་ཞིང་། དེ་རྗེས་མཁན་སློབ་དེ་དག་ལས་བསྐྱེན་རྫོགས་ཀྱི་སྒྲུབ་པ་
 ཡོངས་སུ་བཞེས་ཤིང་སྤྱི་མཐོང་མཚན་ཉིང་ལ་དཔལ་བཟང་པོ་ཞེས་སྒྱུར་བར་
 གནང་། དགྲའ་ལོ་བཅུ་རྒྱལ་པར་ཐེལ་གྱི་གདན་སར་ཕེབས་ནས་ཚོགས་པ་
 བརྒྱུད་ཀྱི། རྗེ་མིན་འདི་པ་ནི་རྒྱལ་རྒྱུད་ཀྱི་བཅུན་པའི་རྒྱལ་མཚན་སྟེང་བའོ་
 བྱར་བཞེད་པ་ལས་སྤྱི་ན་མཐོ་བའི་མིན་འཕྱོར་ལ་དབྱེས་གཞིགས་མི་གནང་
 བཞིན་དུ་དགྲའ་ལོ་བཅུ་དགྲའ་པ་རབ་རྒྱུད་རྒྱལ་པའི་ཤིང་རྣམས་སྒྱུ་ལོ། 1374 ལ་སྤྱི་མ་
 དམ་པ་བསོད་ནམས་རྒྱལ་མཚན་དང་། སག་གྱའི་གྲོས་དབང་པ་ནམས་ཀྱིས་
 ལྷ་མི་བུ་རྒྱལ་མཚན་སྤྱི་གཞིགས་པའི་རྗེས་སག་གྱའི་རྗེ་མིན་དང་ཐེལ་གྱི་གདན་
 ས་གཅིག་སྒྲོགས་སུ་སྤྱི་དཔོན་རྒྱལ་མ་གནང་དགོས་པའི་རེ་བ་ནན་ཆེར་བྱས་པ་
 ཞིང་། ཞལ་ནས་སྒྱུར་སྤྱི་བསོད་ནམས་གྲགས་པ་སྤྱི་ན་མཐོན་གྱི་བར་རེ་ཞིག་
 དེ་ཉིད་མི་གནང་ག་མེད་ཀྱིས་བྱུགས་བཞེས་མཛད་དེ། དཔལ་སག་མོ་གྱུ་པའི་
 ཚོས་མིན་གྲགས་གཉིས་ཀྱི་བདག་པོ་སྤྱི་དཔོན་རྒྱལ་མཐོ་རྒྱལ་དུ་ལོང་བརྒྱུད་ཀྱི་
 རིང་ལྷགས་བྱང་གི་འཁོར་ལོ་རྒྱ་ཆེ་བར་བསྐྱོར་ཐོག དགྲའ་བྲངས་ཉིད་རྒྱལ་
 པ་རབ་རྒྱུད་རྒྱལ་པའི་ལྷགས་བུ་སྒྱུ་ལོ། 1381 ལ་སག་གྱའི་རྗེ་མིན་ཀྱི་ཁྱིར་སྤྱི་
 བསོད་ནམས་གྲགས་པ་བསྐྱོར་ནས་ཐེལ་གྱི་གདན་ས་སུ་མཐུན་ནས་ལོང་བཅུ་
 རྒྱལ་རིང་ཡར་ལུན་དུ་བརྒྱུད་ས་པར་མཛད། རྗེ་མིན་ཁོང་གིས་ཆབ་མིན་ཀྱི་
 བྱུགས་འགན་བཞེས་སྐབས་རྗེང་གོང་འོག་བམས་ཅན་དུ་ཆོ་འཕྲུལ་རྒྱ་བ་ཤིལ་
 བོར་སྒྲིག་གཅོད་སྟེང་བ་སོགས་ཚོས་ལུན་རྒྱལ་པའི་མཛད་པ་རྒྱར་བཞེས་དང་
 བཤད་རྒྱལ་བཅུན་པའི་མིག་རྒྱན་དུ་ཆེ་བའི་མཛད་པ་ཁོ་ན་གནང་ནས་དུས་
 འདེམ་བར་གྲགས་སོ། །སྤྱི་མཚོག་འདི་ལས་སྐབས་དེའི་མཁས་གྲུབ་གཉིས་
 ལུན་གྱི་སྤྱི་མ་མང་པོ་བཞེན་ནས་མདོ་སྤགས་བྱེད་ཚོས་མང་པོ་གསུམ་བསམ་

མཛད་པས་ཉམས་རྟགས་ཀྱི་ཡོན་ཏན་བྱུང་པར་ཅན་མངའ་བར་བཤད་ལ།
 མཉམ་མེད་ཙང་ཁ་པ་ཆེན་པོས་ཀྱང་རྗེ་འདི་པའི་ཞབས་ལ་གཏུགས་ཤིང་ཁོང་གི་
 རྟགས་བརྗོད་ཀྱང་བཀའ་ཚུལ་མཛད་ཡོད་པར་མ་ཟད་རྗེ་འདི་ཉིད་ནས་ཀྱང་རྗེ་
 ཙང་ཁ་པ་ཆེན་པོར་བཞུགས་བརྗོད་ཀྱི་མེ་ཏོག་འཛོར་བར་གྲགས། རེ་རྒྱས་ལ་
 ལར་རྗེ་འདི་པས་རྒྱལ་བ་ཙང་ཁ་པའི་ཞབས་ལ་གཏུགས་པར་བཤད་ཀྱང་མེ་ཏོག་
 གི་དབང་གིས་བདེན་ཤས་མི་ཆེས། །

མག་གུརི་ཤེ་མིད་ཀྱི་བྱི་རབས་བཞི་པ་ནི་བསོད་ནམས་གྲགས་པ་ཡིན་ལ།
 མང་བསོད་ནམས་གྲགས་པའམ་ཤེ་བ་བསམ་གདོང་པ་ནི་རབ་བྱུང་དྲུག་པའི་ས་
 མག་གྱི་ལོ་1359ལ་སྤུ་འབྱུངས། དགུང་ལོ་དགུ་པར་སྤུན་ལ་བཅུ་གཉིས་པའི་
 དྲུང་དུ་དགེ་བསྟེན་གྱི་སྒྲུབ་པ་བཞེས་ཤིང་མཚན་བསོད་ནམས་གྲགས་པར་
 གསོལ། དེ་རྗེས་ཤེ་གདོང་དུ་ཆོས་རྗེ་བསོད་ནམས་རྒྱལ་མཚན་པས་མཁན་པོ་
 དང་མཁན་ཆེན་གཞོན་དབང་པས་སྒྲོབ་དཔོན་མཛད་དེ་རབ་བྱུང་གི་སྒྲུབ་པ་
 མཛོལ། དགུང་ལོ་བཅུ་པའི་ཉིད་ཅིང་ཐང་གི་གདན་སར་ཐེབས་ནས་འཆད་
 ཉན་བྱ་ཆེར་སྟེལ། དེ་རྗེས་ལོ་ཆེན་བྱུང་རྒྱུ་ཅེ་མོ་དང་མཁན་ཆེན་གཞོན་
 དབང་པ་སོགས་ལས་བསྟེན་རྟགས་ཀྱི་སྒྲུབ་པ་ཡང་དག་པར་བཞེས། ཅིང་
 ཐང་གི་གདན་སར་ཐེབས་ནས་འཆད་ཚོད་ཚུལ་པར་བྱུང་དུ་མཁས་པས་ཆོགས་
 པའི་ཡིད་དབང་འཕྲོག་ཅིང་རྟག་པར་དུ་དགེ་འདུན་དཔག་མེད་ལ་ཆོས་ཀྱི་
 འཁོར་ལོ་བསྐྱོར་ཞིང་གདན་ས་ལོ་བཅུ་བཞིའི་རིང་བསྐྱུངས། དགུང་ལོ་ཉེར་
 གསུམ་པ་རབ་བྱུང་དྲུག་པའི་ལྷགས་བྱ་གྱི་ལོ་1381ལ་མག་གུརི་ཤེ་མིད་ཀྱི་བྱི་
 ཐེབས་ཉེ་བོད་ཡོངས་ཀྱི་མིད་དབང་ལྷན་དུ་བཞེས། ཁོང་གིས་ཤེ་མིད་ཀྱི་
 རྒྱགས་འགན་བཞེས་རིང་ལས་ཐེས་གོང་མ་དག་གི་སྒྲོལ་བཟང་རྩུར་ཆོས་མིད་
 རྒྱགས་གཉིས་ཀྱི་འཕྲིན་ལས་རྒྱ་ཆེར་སྟེལ་ཉེ་ལོ་རྒྱའི་རིང་མག་གུརི་མིད་དབང་
 ཐེགས་པར་བསྐྱུངས། ཤེ་མིད་འདི་པའི་རིང་བོད་ཀྱི་མིད་འཕྱར་རིག་གསུམ་

འཕེལ་ཀྱས་ཆེན་པོ་བྱང་ལ་སྒོས་སྤྱོད་ལྷགས་ལེགས་པ་བྱང་བས་བསོད་ནམས་
 ཅན་གྱི་རྒྱལ་པོ་ཞེས་འབོད་བྱང་བེད། དེ་ནས་རབ་བྱུང་དྲུག་པའི་ཤིང་གྲང་གྱི་
 ལོ་1385ལ་ཤེ་སྤྱིད་ཀྱི་ཁྱི་ལས་བཤོལ་ཏེ་ཐེལ་གྱི་གདན་སར་ཕེབས་ནས་ཆོགས་པ་
 ཡུན་རིང་བསྐྱུངས་རྗེས་གདན་ས་སྤུན་ཐུང་པལ་བ་ལ་གཏད་དེ་ཀྱན་སྐངས་ཀྱི་
 མཛད་པ་བསྟན་མཐར་རབ་བྱུང་བདུན་པའི་ས་གྱི་གྱི་ལོ་1408ལ་སྤྱི་ཁྱི་བར་
 གཤེགས་སོ། །

ཕག་གྱའི་ཤེ་སྤྱིད་ཀྱི་ཁྱི་རབས་ལྷ་པ་ནི་མི་དབང་གྲགས་པ་རྒྱལ་མཆོན་ཡིན་
 ལ། ཡོངས་གྲགས་སྤྱི་ཐང་རམ་གོང་མ་གྲགས་པ་རྒྱལ་མཆོན་ཞེས་བྱ་བའི་སྤྱེས་
 མཆོག་འདི་པ་རབ་བྱུང་དྲུག་པའི་ཤིང་སྤྱི་ལོ་1374ལ་སྤྱི་འབྱུངས།
 དཔྱང་ལོ་བདུན་པར་མཁན་ཆེན་གཞོན་དབང་པའི་དྲུང་དུ་རབ་བྱུང་མཛད་
 ཅིང་མཆོན་གྲགས་པ་རྒྱལ་མཆོན་དཔལ་བཟང་པོ་ཞེས་གསོལ། དཔྱང་ལོ་
 བརྒྱད་པའི་སྤྱིང་ཆེད་ཐང་གི་གདན་སར་ཕེབས་ཤིང་བསྟན་བཅས་ཆད་མ་ནམ་
 འགྲེལ་གསུངས་པས་མཁས་པའི་སྟན་གྲགས་སོང། དེར་གདན་ས་ལོ་རྒྱུ་
 བཞིའི་རིང་བསྐྱུངས་ནས་དཔྱང་ལོ་བཅུ་གཉིས་པ་རབ་བྱུང་དྲུག་པའི་ཤིང་གྲང་
 གྱི་ལོ་1385ལ་ཕག་གྱའི་ཤེ་སྤྱིད་ཀྱི་ཁྱི་ཁར་མངའ་གསོལ། ཤེ་སྤྱིད་འདི་པས་
 ཐེས་པོ་གོང་མ་རྒྱ་སི་དུ་མཆོག་གི་མཛད་པ་རྒྱུར་བཞེས་ཏེ་ཆོས་སྤྱིད་ལྷགས་
 གཉིས་ཀྱི་འཕྲིན་ལས་ཡར་ཐུན་དུ་བསྐྱུངས་ཤིང་བྱུང་པར་བོད་ཀྱི་དཔལ་འབྱོར་
 འཕྲུགས་སྤུན་ཐང་འཕེལ་ཀྱས་ཆེན་པོ་བྱང་ལ། དེར་བཞེན་བོད་མི་དམངས་
 ཀྱི་འཆོ་བ་ཐུར་ལས་རྗེ་ལེགས་སྤྱོད་པ་དང་སྤྱུགས་ཆོས་དང་རིག་གནས་བྱང་
 དར་རྒྱས་སྤྱོད་མེད་པ་བྱུང་། ཆབ་སྤྱིད་ཐང་ལ་སྒོན་པོ་ཤེས་ཐུན་སྤྱི་བས་མ་
 ཅན་ཞབས་ཕྱིར་འགྲོ་བཞོན་བྱུང་བར་བཞེན་སྒོན་པོ་མཛངས་གསལ་རིན་ཐུངས་
 པ་ནམ་མཁའ་རྒྱལ་མཆོན་ལ་རིན་ཐུངས་རྗེ་དཔོན་དང་ཆུ་མིག་གི་ཁྱི་དཔོན་མ་
 བད་ས་སྤྱི་ལྷ་ཁང་ཆེན་མོའི་དཔོན་ཆེན་བཅས་བསྐོས་ཤིང་། འཕྲོང་རྒྱས་པ་

ཉེ་དུས་ལ་འཕྱོད་བཟང་པོ་གཞིས་ཀ་བསམ་གྱི་བ་ཅི་ལྟར་དཔོན་དང་དམག་
 དཔོན་བཅས་ཀྱི་ལས་ཀ་སྒྱུར་འཇགས་གནང་། དེ་མཚུངས་སུ་རྒྱ་རྒྱུ་གཞིས་སེ་
 མེ་དཔོན་ཆུང་མ་མ་བརྗེ་བསྐྱོ་བའི་ལམ་ལུགས་བརྒྱུར་ཏེ་གཞིས་དཔོན་སྒྱུར་
 འཇགས་གནང་བའི་སྒོ་ལ་གཏད། ཁོང་གི་མཚན་སྟོན་འདི་དུས་སྐབས་དེ་ལ་
 མཚོན་ན་དུས་བདེ་ཞིང་འཇགས་ཡོང་བའི་རྒྱ་ལ་སྒྲན་པར་གྱུར་ནའང་འོན་ཏེ་
 བྱིས་སུ་རྒྱ་རྒྱུ་གཞིས་སྟོན་དབང་གི་བཅན་འགྲོ་བའི་ཆར་གཞི་བཟོར་བར་གྱུར་
 པས་རྗེས་ནས་རིན་ཐུངས་པ་སོགས་དབང་ལྷགས་རེ་ཅེར་སོང་། མཐར་
 རང་ཉིད་ཀྱི་སྟོན་དབང་མགོ་ཉིད་སྟོག་པར་བྱས་ཀྱང་དེ་ནི་ལྷེ་སྟོན་འདི་པས་
 མཚོན་ན་བསམ་ལུ་ལ་ལས་འདས་པའི་དོན་སྟེན་སོན་ཏོ། །དེ་མེན་ལྷེ་སྟོན་འདི་
 པའི་རིང་ཁོད་ཀྱི་འགྲུམ་འགྲུལ་ལ་སོགས་པའི་ཐད་ལའང་འཕེལ་རྒྱས་ཆེན་པོ་
 རུང་བ་ཡིན་ཏེ། ཁོད་གངས་ཅན་དུ་སྒྲན་པའི་གྲགས་པ་འབར་བའི་བོལ་རྒྱལ་
 ཐང་སྟོང་རྒྱལ་པོ་མཚོག་ཀྱང་དུས་འདི་ཚོད་ལ་ཕྱོན་པ་ཡིན་ལ་ལྷེ་སྟོན་འདི་པས་
 ཁོང་ལ་མཐུན་སྟེན་སྒྱུར་ཏེ་ལུལ་དུས་ཀྱི་རྒྱ་ཆེན་ཆུང་མ་ལ་ལྷགས་བམ་དང་གྲུ་
 བན་མང་པོ་བསྒྱུན་པར་མ་བཟད། སྤར་ཡོད་རྒྱ་ཁོད་བར་གྱི་འཇམ་ལམ་སྟེ་རྟ་
 བམ་རྒྱུས་ཞིག་གསུམ་ཏེ་རྒྱ་ཁོད་བར་འགྲོ་ལམ་བདེ་པོ་རུང་བར་བརྟེན་ཁོད་
 རྒྱ་མི་རིགས་བར་གྱི་འབྲེལ་གཏུག་དང་ཚོང་ལས་ཀྱང་དར་རྒྱས་སུ་ན་མེད་པ་
 རུང་བར་བཤད། རབ་བྱུང་ལྷག་པའི་རྒྱ་ཕྱི་སྤྱི་ལོ་1388ལ་ལྷེ་སྟོན་ཁོང་ལ་རྟ་
 མིང་རྒྱལ་པོས་ཐང་གི་གོ་གནས་དང་གཤེར་གྱི་དམ་ཁ་བཅས་གནང་ཞིང་བྱིས་སུ་
 རབ་བྱུང་བདུན་པའི་ས་སྤང་སྤྱི་ལོ་1409ལ་མིང་གོང་མ་ཡུང་ལོན་ས་“ཁན་རྟ་
 ཐང་” (南化王) ལྷེ་ཚོས་ཀྱི་རྒྱལ་པོ་བུ་བའི་འཇའ་ས་དང་ཤེལ་གྱི་དམ་ཁ་
 སོགས་རིམ་པར་གནང་བ་ནས་བཟུང་མཚན་ལའང་ཐང་གྲགས་པ་རྒྱལ་མཚན་
 ཞེས་ཡོངས་སུ་གྲགས། ཡང་སྐབས་འདིར་རྒྱ་ཡིག་གི་ཐང་ (王) རུ་བ་ཁོད་
 ཡིག་དུ་སྒྲུ་བརྒྱུར་སྐབས་“དབང་”ཞེས་མི་དབང་གི་དོན་ཅན་གྱི་མིང་རུང་ཡོད་

པ་དང་། དེ་མིན་པོད་མི་རྒྱལ་སྤྱི་ལྷན་ཁྲིམས་ཀྱི་འདི་པ་སྟོབས་འབྱོར་མངའ་
 མང་འབྲུན་དུ་མེད་པ་ལྟར་སྤྱི་ལྷན་གྱི་མངའ་མི་དབང་ཞེས་གྲགས་མཚན་ཞུ་བ་
 ལགས་པས་གོ་བ་སོ་སོར་ཡོད་དོ། ། རྩེ་སྤྱི་འདི་པའི་རིང་པོར་ལྷན་སྟོབས་འབྱོར་
 དང་ཕག་གྱུར་སྤྱི་ལྷན་དབང་གི་མངའ་མང་ཆེར་སོན་པའི་དུས་སྐབས་ཤིག་ཡིན་ལ་
 ཁོང་གི་སྤྱོད་ཀྱི་མྱོན་ཆེན་སྤྱོད་ཆོད་རྒྱུ་ལྟར་ཁོང་གི་པ་ལགས་པ་རིན་ཆེན་བྱ་བས་མཛད་
 ཡོད་པར། བར་སྐབས་ཤིག་དུང་འཁོར་རྒྱལ་སྤྱི་ལྷན་ཕག་དྲིག་བྱས་ནས་སྟན་
 ར་བརྒྱུག་པར་བརྟེན་རྒྱུ་ལྟར་ཁོང་གི་པ་བཀྲོངས་པ་དང་དེ་འབྲལ་ཡར་བྱུང་དུ་དུས་ཟིང་
 རུན་དུ་བྱུང་བ་དང་། ཡང་ཉང་སྟོད་ཤར་ཁ་པ་རབ་བརྟན་གྲུག་བཟང་་་་
 འཕགས་ཀྱིས་གཟིམ་དཔོན་གནང་ཐུང་བྱེད་ལས་མི་བཟང་བ་ཕྱགས་ལ་སོག་
 པས་གཙང་ཚུགས་སུ་དཔུང་འབྲུག་བྱས་པ་སོགས་བྱུང་ནའང་། རྩེ་སྤྱི་དང་
 གི་དཔུང་དང་བསྟེན་ནམས་ཆེན་པོའི་སྟོབས་ཀྱིས་ཐམས་ཅད་རང་ཞིར་སོང་སྟེ་
 པོད་ཡངས་ནི་དུས་བདེ་ཞོད་འཇགས་ཁོ་ནར་གནས་པ་བྱུང་། ཡང་རྩེ་སྤྱི་
 འདི་པས་ཆོས་ཚུགས་སུ་བྱུང་མཐའ་རིས་མེད་གནང་སྟེ་དགེ་འདུན་གྱི་རྩེ་མཐའ་
 དག་ལ་བསྟེན་བཀུར་དང་སྤྱོད་སྤྱོད་ཕྱགས་ཀྱི་ཆེན་པོ་བཞེངས་པར་མཛད་
 ཅིང་། ལྷག་པར་དུ་རྒྱལ་བ་ཙོང་ཁ་པ་ཆེན་པོར་མཐུན་ཆེན་ལེགས་པར་་་་
 བརྒྱུལ་ཏེ་ལྷ་ལྟར་སྟོན་ལམ་ཆེན་མོ་གསར་རྒྱགས་དང་དགེ་ལྡན་བརྟན་པའི་
 འབྱུང་གནས་དགའ་ལྷན་དཔོན་པ་ལྷག་འདེབས་བཅས་ཀྱི་བརྟན་པའི་ཕྱིན་
 བདག་མཐིལ་ཕྱིན་པ་མཛད་པས་མཚན། སེང་ཞེ་བདུན་རིང་ལ་ཆོས་སྤྱི་
 ལྷགས་གཉིས་ཀྱི་མཛད་པ་རྒྱ་ཆེར་སྤེལ་ཏེ་རབ་བྱུང་བདུན་པའི་རྒྱ་ཕྱི་རྒྱ་མ
 1432ལ་སྤྱི་ཞི་བར་གཤེགས། རྩེ་སྤྱི་འདི་པ་ནི་ཕག་གྱུར་དཔོན་ན་རིམ་ལས་
 སྤྱི་ལྷན་ཁྲིམས་ཀྱི་མཛད་རྒྱུ་ལྟར་ཁོང་གི་སྤྱོད་ཀྱི་རབས་ཤིག་ཡིན་ནོ། །

ཕག་གྱུར་རྩེ་སྤྱི་ཀྱི་སྤྱི་རབས་དུག་པ་ནི་མང་གྲགས་པ་འབྱུང་གནས་ཡིན་
 ལ། ཁོང་རབ་བྱུང་བདུན་པའི་ཤིང་ཉ་སྤྱི་ལོ་1414ལ་སྤྱི་འབྱུངས། རྒྱང་

ཏུས་ནས་ཐུགས་རབ་ཤིན་ཏུ་ཆེ་ཞིང་གསར་སྐྱུགས་ཀྱི་མཆོན་པ་མཆོག་ཏུ་རྒྱས་
 པར་བྱས། དཔྱད་ལོ་བཅུ་དགུ་པ་རབ་བྱུང་བདུན་པའི་ཚུ་ལྷུ་ལོ་1432ལ་
 ཕག་ཤུའི་ཤེ་ཤིད་ཀྱི་ཁྲིར་ཕེབས་ཤིང་། ཆོས་ཤིད་ལུགས་གཉིས་ཀྱི་མཛད་པ་
 མཐའ་དག་ཤེ་ཤིད་ཀོང་མ་དག་གི་སྒྲིལ་བཟང་མ་ཉམས་པར་བཟུང་ཡང་སྐབས་
 ཤིག་རིན་ཐུངས་ནོར་བུ་བཟང་པོས་གཞིས་ཀ་བསམ་བྱ་བ་ཆེ་ཤོགས་གཙང་ཁྲལ་
 ཀྱི་རྒྱང་གཞིས་འགའ་ཞིག་སྤངས་པར་བརྟེན་ཕག་ཤུའི་ཤིད་དབང་ཉམས་
 དམས་སྒྲུ་འགོ་བ་དང་རྒྱད་པའི་མགོ་རྒྱུགས། དཔྱད་ལོ་ཉེར་ཏུག་པ་རབ་བྱུང་
 བདུན་པའི་ལྷགས་ལྷུ་ལོ་1440ལ་མིང་གོང་མས་སང་གི་འཇའ་ས་གནང་བ་
 ནས་བཟུང་མང་ཤུགས་པ་འབྱུང་གནས་ཞེས་མཆོན་ཆགས། ཤེ་ཤིད་འདི་
 ཉིད་ཀྱི་ཡུམ་ནི་སྐབས་དེར་སློན་པོའི་ཁྲོད་ཏུ་དབང་ཤུགས་ཆེ་ཤོས་ཀྱི་རིན་ཐུངས་
 པའི་ལྷམ་མོ་ཞིག་ཡིན་སྐབས་འདི་པ་ཕག་རིན་གཉིས་གཉིན་བསྐྱེས་པའི་གདུང་
 སྤུས་ཐོག་མར་བྱས། འདི་པ་རྒྱ་ན་རྒྱུད་ཏུས་སྒྲུ་མང་ཤུགས་པ་རྒྱལ་མཆོན་སྒྲུ་
 གཤེགས་རྗེས་ཕག་ཤུའི་ཤེ་ཤིད་ཀྱི་ཁྲིར་མི་དཔོན་སྒྲུ་ཞིག་བསྐྱོ་བའི་ཐད་ལ་ཡབ་
 དང་ཤེ་དཔོན་ནམས་ཀྱི་བར་བསམ་རྒྱུ་མི་མཐུན་པའི་ཆོད་གཞི་བྱུང་བ་དང་།
 དེར་བཀའ་སློན་ནམས་ཤོས་མཐུན་གྱིས་རྒྱན་སྒྲུ་རིན་པོ་ཆེ་བཤད་ནམས་རྒྱལ་
 མཆོན་ལ་ཞུས་པར་ཁོང་གི་ཞལ་ནས་སྤུས་བསྐྱོ་བ་ལས་འོས་མེད་པར་བཀའ་
 བརྒྱལ་པ་བཞིན་དཔྱད་ལོ་བཅུ་དགུའི་ཤེད་ཤེ་ཤིད་ཀྱི་ཁྲི་བསྐྱོས། འོན་ཀྱང་
 འདི་པས་ཤིད་དབང་བཟུང་ནས་ལོ་གསུམ་པ་རབ་བྱུང་བདུན་པའི་ཤིང་ལྷག་ལྷུ་
 ལོ་1434ལ་རྒྱན་སྒྲུ་རིན་པོ་ཆེ་སྒྲུ་གཤེགས་པས་ཡབ་ཆེ་ས་སངས་རྒྱས་རྒྱལ་མཆོན་
 ཀྱིས་ཤེ་ཤིད་ཀྱི་ཁྲི་ཐོག་ཡོང་བའི་ཆེད་ཏུ་གནང་སྟོ་མ་ལེགས་པ་བྱས་ཤིང་།
 དེར་བརྟེན་ཡར་བྱུང་ཏུ་ཤེ་གཟར་ལངས་ཏེ་ཡབ་སྤུས་དཔོན་སློན་བར་འགལ་ཟླ་
 བྱུང་བས་མཐར་ཡབ་གཞིས་འཁོར་བཅས་ཡར་བྱུང་ཏུ་ཕྱོད་ནས་ལོ་བཅུ་ལྷག་
 བཞུགས་དཀོས་པ་ཤོགས་ཀྱི་དོན་བྱེན་བྱུང་བས་ཤིད་དང་ཏུས་མི་བདེ་པ་ཆེན་

སྐར་ལྷུང་པ་འདི་ལ་པོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ལྟེན་“ཉལ་ལོའི་ཤེ་གཟར་ཆེན་མོ་འཕ”
 “ཕག་ལྷུང་ནང་ཞིག་གི་ལོ”ཞེས་བརྗོད་དོ། །ཨིས་ཤེ་མིན་དགུང་ལོ་སྟུང་ཅུར་
 རྟོན་པ་རབ་ལྷུང་བདུན་པའི་རྒྱ་ཕག་ལྷུང་ལོ་1443ལ་ཡལ་སྟུང་ལལ་རོ་སྟུགས་
 མཐུན་ལྷུང་ནས་ཡལ་ཆེ་སྟེ་པ་དཔོན་གཡོག་ཡར་རྒྱལ་ནས་བཀྱར་བཞུག་ཆེན་པོས་
 གདན་དྲངས་ཏེ་ཆེད་ཐང་ནང་སོར་བཞུགས་སུ་བཅུག་ནས་རང་ཉིད་ཀྱིས་སྟེ་
 མཐུད་ཏུ་ཕག་ལྷུང་མིན་དབང་ལོརོ་བཅུག་སྟུང་རིང་ལ་སྟུགས་ལྷུང་གི་མཛད་པ་
 མཐའ་དག་ཤེ་མིན་གོང་མ་ན་རིམ་གྱི་སྟོན་བཟང་མི་ཉམས་སོང་འཕེལ་དུ་
 བསྐྱངས་ཤིང་རབ་ལྷུང་བདུན་པའི་ཤིང་སྟུང་ལྷུང་ལོ་1445ལ་སྟུག་ཤེགས། ཤེ་
 མིན་འདི་པའི་ཆོས་སྟུགས་ཀྱི་མཛད་རྗེས་གཙོ་བོ་ནི་གཤེར་གྱི་བཀའ་འཁྱར་ཆ་
 ཆང་བ་ཐོག་མར་བཞེངས་པས་མཆོན་གསུང་གི་རྟེན་མཆོག་ཏུ་བསྐྱབས་པ་
 ལགས། ཡང་དེར་དུས་ཀྱི་རྒྱ་ཡིག་གི་ལོ་རྒྱུས་ལ་ཡར་ཡལ་ཆེ་ས་སངས་རྒྱས་
 རྒྱལ་མཆོན་གྱིས་ཕག་ལྷུང་མིན་དབང་འཕྲོག་ནས་ལོ་རོ་ནི་ལྷ་ཉལ་གི་རིང་བོད་
 ཀྱི་མིན་བཟུང་བེར་བ་སོགས་ལ་«པོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་གཡུ་ཡི་ཐེང་བ»ལྷ་བའི་ནང་
 དགག་བཞག་གནང་འདུག་པ་ནི་མཁས་པའི་ལེགས་བཤད་ཏུ་མཐོང་རིགས་
 ལོ། །

ཕག་ལྷུང་ཤེ་མིན་ཀྱི་ཁྱི་རབས་བདུན་པ་ནི་མང་ཀྱན་དགའ་ལེགས་པ་ཡིན་
 ལ། ཁོང་རབ་ལྷུང་བདུན་པའི་རྒྱ་སྟུང་ལྷུང་ལོ་1433ལ་སྟུང་འཁྱངས་ཤིང་འདི་པ་
 རྒྱང་དུས་ནས་ལྷུང་རྟོགས་ཀྱི་ལོན་ཏན་ལ་མཆོག་ཏུ་མངའ་བས་སྟེ་བོ་རྣམས་ཀྱི་
 རྒྱང་རོར་མཛད་པ་མི་ལེགས་པ་གང་ཡང་མ་ལྷུང་བར་གསུགས་ལ་དགུང་ལོ་བཅུ་
 བཞིའི་ལྟེན་ཆེད་ཐང་གི་གདན་སར་ཐེབས། དགུང་ལོ་བཅུ་དྲུག་པ་རབ་ལྷུང་
 བདུན་པའི་ས་འཁྱུག་ལྷུང་ལོ་1445ལ་ཕག་ལྷུང་ཤེ་མིན་ཀྱི་ཁྱི་རབས་ཐེབས། ཤེ་མིན་
 འདི་པས་ཡང་རིན་ལྷུངས་པའི་ལྷུང་མོ་ཞིག་ཁམ་ཏུ་བཞེས་པར་སྟུང་རྩ་རྩ་
 ཆེན་དབང་གི་རྒྱལ་པོ་ལྷ་པ་འཁྱངས། རབ་ལྷུང་བཅུད་པའི་ཤིང་ལོས་ལྷུང་ལོ་

1495ལ་མིང་གོང་མས་གསེར་ཡིག་པ་ཆེན་མངགས་ཀྱིས་“དཔ་ཁ་དབང་”གི་
 འཇའ་ས་གནང་ཆིང་དེ་ནས་བཟུང་མཆོན་ལ་མང་ཀྱན་དགའ་ལེགས་པ་ཞེས་
 གཤམ། རྗེ་མིན་འདི་པས་མིན་སྒྲོང་དིང་ལ་རིན་ལྷངས་པ་ནོར་བུ་བཟང་པོ་
 དཔོན་ཚོན་ནམས་རྗེ་མིན་ཁོང་གི་པའི་བསྐྱམ་ཆེད་ཀྱི་ལྷན་དབང་རྒྱ་སོང་བའི་
 གནང་སྒྲིའི་རིགས་ལ་མ་མག་བ་ཕྱེན་བྱས་ཡབ་ཡུམ་ནང་མཐུན་མ་བྱང་བས་རྗེ་
 འབྲུག་མང་པོ་བྱང་བ་ཡིན་ཏེ། ཡར་གོང་བྱ་པ་དང་བསམ་རྗེ་བ་སོགས་བདག་
 མའི་ཚུགས་དང་རྗེ་བྱ་པ་དང་འོལ་ཁ་པ་བཅས་དཔོན་སའི་ཚུགས་སྐྱ་ལྷུང་ཏེ་དུས་
 མི་བདེ་བ་བྱང་སྐབས། འཕྲོང་རྒྱས་པ་རྫོ་རྗེ་ཆེ་བཙན་པན་ཚུན་གཉིས་གའི་
 ཚུགས་སྐྱ་མ་རྒྱང་བར་རྗེ་གཟར་བཟུམ་པའི་ཚུགས་བྱས་གྲང་། རིན་ལྷངས་
 རྫོང་དཔོན་ནོར་བུ་བཟང་པོས་ཕག་གྱའི་ཡབ་ཡུམ་ཞལ་རོ་མི་མཐུན་པའི་སྐབས་
 དང་བཟུན་ནས་རྗེ་མིན་གྱི་མངའ་ཁོངས་ནས་གཅང་བྲལ་སལ་ཆེར་གྱི་དབང་ཆ་
 བྱངས། རབ་བྱུང་བརྒྱན་པའི་མེ་པག་མྱི་ལོ་1407ལ་མང་ཀྱན་དགའ་ལེགས་
 པའི་སྲས་རིན་ཆེན་རྫོ་རྗེ་བྱ་བ་ཆེད་མང་གི་གདན་སར་བསྐོས་ཤིང་མཁར་ཚོག་
 རྫོང་བཟུང་། ཡུམ་སྲས་ཚུགས་གཅིག་པ་ལ་བཞེན་ནས་ཆེད་མང་རྒྱ་རྗེ་གཟར་
 ལངས་པ་དང་དེ་རྗེས་ཡུམ་སྲས་འཕྲོ་རིམ་འདས་པས་མཁར་ཚོག་དང་དཔོན་
 གསར་གཉིས་ཀྱི་ནང་ས་རིན་ལྷངས་མཆོ་སྐྱེས་རྫོ་རྗེས་བཟུང་ནས་ཁོ་ལྷ་དམར་
 པའི་གྲུབ་མཐའི་ཚུགས་སྐྱ་སོང་སྐབས་ཆེད་མང་གི་ཚོགས་པས་ཆེད་སྐྱིམས་ལ་མི་
 འདོད་པའི་བྱ་སྒྲོད་རྣམས་བཙན་པར་གཤམ། དུས་ཆེ་རྗེ་མིན་ཡབ་སྲས་
 བཀའ་བསྐོས་ནས་དཔོན་སྲས་རག་གི་དབང་པོ་དགྲང་ལོ་བརྒྱ་དྲུག་པ་ཐེལ་གྱི་
 ལྷན་ཁྲའི་གདན་སར་བསྐོས་གྲང་མི་དང་བར་རྗེ་མིན་རང་ཉིད་ཀྱིས་ལྷན་ཁྲའི་གོ་
 གནས་བཞེས་པས་རེ་ཞིག་ལེགས་ལམ་མ་བྱང་ཡང་། རབ་བྱུང་བརྒྱན་པའི་རྒྱ་
 ལྷལ་མྱི་ལོ་1473ལ་མཆོན་རྒྱས་རྒྱས་པ་བྱུང་རྗེ་སྲས་རག་གི་དབང་པོ་ཡང་དཔོན་
 པའི་ས་བྱང་རྒྱ་ཐེབས་བྱབ་པ་བྱང་། རབ་བྱུང་བརྒྱན་པའི་ལྷགས་ཀྱི་མྱི་ལོ་

1480ལ་རིན་ལྷན་པ་དོན་ཡོད་རྒྱུ་གཙོས་དཔུང་ཡར་ལྷན་མཐེལ་དུ་
 རྩེད་པས་ཏེ་ག་བཞི་གར་རྒྱལ་གཞིས་གཞིར་ཐོག་ནས་པོན་ཅིང་ཁྱིད་ཤོད་དང་
 རག་དགར་ཚུ་ཤལ་སོགས་ཀྱི་རྒྱུར་གཞིས་འགའ་ཞིག་ལྷན་པ། དེ་ནས་ཕོ་
 གསར་སྐབས་དང་བཅུན་རིན་ལྷན་པ་ཁྲ་དཔོན་གཞིས་བར་དབུས་གཙང་མི་
 དཔོན་གནས་ཆེ་ཁག་ནམས་ཚོགས་ཏེ་ལེགས་ཕོལ་སྒྲོལ་མཐུན་པའི་གདམ་
 བསྐྱལ་དང་བཅས་ཁྲ་པོ་ཀུན་དགའ་ལེགས་པ་ཕྱེ་ཁྱིད་ཀྱི་ཁྱི་ལས་བཤོལ་ཏེ་
 དཔོན་གསར་དུ་གདན་དྲངས་ཤིང་ལྷན་པ་དག་གི་དབང་པོ་དགུང་ལོ་ཆེ་
 གསུམ་ཉེར་ལག་གུའི་ཕྱེ་ཁྱིད་ཀྱི་ཁྱིར་བཞུགས་ལུ། ཕྱེ་ཁྱིད་ཀུན་དགའ་
 ལེགས་པས་ལག་གུའི་ཁྱིད་དབང་པོ་རང་སོ་གསུམ་རིང་བསྐྱུངས་ཤིང་ཁྱི་ལས་
 བཤོལ་བའི་ལོ་གསུམ་པ་རབ་ལྷན་བཟུད་པའི་ཤིང་འབྲུག་གྱི་ལོ་1484ལ་ལྷ་
 གཤེགས། འདི་པས་ཕྱིད་རྒྱུར་རིང་པོད་ཡོངས་ཀྱི་དཔལ་འཕྱོར་དང་ཚོས་
 ལྷགས་རིག་གནས་ལ་སོགས་པ་ལྷར་བཞིན་གོང་འཕེལ་ལྷན་ཡང་ཆབ་ཁྱིད་ཉེར་
 རིན་ལྷན་པའི་སྐབས་ལྷགས་རེ་ཆེར་སོང་བར་བཞིན་ལག་གུའི་ཁྱིད་དབང་
 ཉམས་ཀྱང་དུ་འགོ་བའི་རྩས་རྩས་རན་པ་སྒྲ་ཚོགས་པ་གར་པས་སྐྱ་མཉེལ་ཅན་
 གྱི་ཕྱེ་ཁྱིད་གཅིག་ཡིན་པར་གྲགས་སོ། །

ལག་གུའི་ཕྱེ་ཁྱིད་ཀྱི་ཁྱི་རབས་བཟུད་པ་ནི་དག་གི་དབང་པོ་ཡིན་ལ།
 ཁོང་རབ་ལྷན་བཟུན་བའི་ས་ལྷག་གྱི་ལོ་1439ལ་ལྷ་འཁྲུངས་ཤིང་སྐྱས་མ་ཐག་པ་
 ལྷར་དགུང་ལོ་བཅུ་དྲུག་པར་ཐེལ་གྱི་གདན་སར་ཐེབས་པ་དང་དགུང་ལོ་ཆེ་
 གསུམ་པ་རབ་ལྷན་བཟུད་པའི་ལྷགས་ལྷན་གྱི་ལོ་1481ལ་ལག་གུའི་ཕྱེ་ཁྱིད་ཀྱི་
 ཁྱིར་མངའ་གསོལ། ཕྱེ་ཁྱིད་འདི་པས་འགོས་ལོ་གཞོན་ཏུ་དཔལ་དང་དཔལ་
 ཚོས་ཀྱི་གྲགས་པ་སོགས་མཁས་པ་དུ་མར་བཞིན་ནས་ཐབ་ཚོས་མང་པོར་གསན་
 བསམ་མཛད་ཅིང་། ཅིང་ཐང་གི་མཚན་ཉིད་པ་ནམས་དང་ལྷན་མཚན་ཆེ་མོ་
 བཅས་ལ་བདག་གྱེན་བཟང་པོ་མཛད་པ་དང་། བཟོ་རྒྱལ་ཐང་རྩྭ་རྒྱལ་པོས་

ཉང་པོ་ཕྱེ་ལ་ལྷགས་ཟམ་འཛུགས་པར་མཐུན་ཆེན་གང་ཡེགས་ཕྱར་པ་སོགས་
 རྣམ་དགར་གྱི་མཛད་པ་རྒྱ་ཆེ་བ་ཡབ་ལས་ཁྱད་ལྷག་པ་རྒྱུད་ཐུབ་པ་ལྱད་པར་
 བཤད།

སྐབས་དེར་ཐུན་ལ་པོང་མ་གཏོགས་རྒྱུད་ཀྱི་གཏུང་རྒྱད་འཛིན་པ་
 ཟེད་པས་རྒྱན་པོ་རྣམས་ཀྱིས་གཏུང་རྒྱད་སྟེལ་དགོས་པ་ནན་བྱས་བྱས་པ་ལྟར་
 རྒྱུད་ཁ་བའི་ལྷམ་མོ་ཞིག་བདག་མོར་བསྟུས་ཤིང་ནང་སོ་མཆོ་སྟེས་རྩོ་རྩེས་རྒྱན་
 ཆེན་གྱི་འགན་བཟུང་། སྐབས་ཤིག་རིན་ཐུངས་པས་རྒྱལ་ཆེ་བའི་སོག་ལ་
 དམག་ཁྱེད་བྱས་པའི་རྩས་ཞེས་དང་ཚོགས་མཚུངས་དཔུས་ལྷ་ཡང་སྟེ་གཟར་
 འགའ་རེ་ལྟར་རུང་། སྟེ་སྟོན་རང་ཉིད་ཚོགས་གང་ལའང་མི་ལྟར་བར་སྟེ་
 དཔོན་ཁོ་ནར་བཞུགས་ཏེ་ཕན་ཚུན་འདུམ་པའི་སྟོབ་ཉན་འབའ་ཞིག་གནང་
 བར་བརྟེན་སྟེ་འཁྲུག་སོགས་དུས་མི་བདེ་བཆེད་མ་ལྟར་། དཔུང་ལོ་ལྷ་བཅའི་
 ཉིང་གཏུང་རྒྱད་ཀྱི་སྟེས་རག་དབང་བཟ་ཤིས་གཤམ་པ་སྟེ་འཁྲུངས་ཤིང་དཔུང་
 གངས་ར་གཞིས་པ་རབ་ལྟར་བརྒྱད་པའི་ལྷགས་སག་སྟེ་ལོ་1490ལ་སྟེ་གཤེགས།
 སྟེ་སྟོན་འདི་པས་སག་སྟེ་སྟོན་དབང་ལོ་རྩ་དཔུང་རིང་བསྟུངས་ཤིང་སྟེ་
 གཤེགས་ཁར་སྟེ་སྟེ་སྟོན་པར་བརྟེན་ཐུན་ལ་ཆོས་ཀྱི་གཤམ་པས་གཏུང་རྒྱད་
 བར་མ་སོན་གྱི་རིང་ཐེལ་གྱི་གདན་ས་དང་བཅས་པའི་ཁྱར་བཞེས་གནང་བར་
 ཞལ་བཞེས་མཛད་པ་ལྟར། སག་སྟེ་སྟོན་དབང་ལྷ་དམར་བཆོས་ཀྱི་གཤམ་
 པས་སྟེ་ཁ་འཛིན་དང་རིན་ཐུངས་པ་མཆོ་སྟེས་རྩོ་རྩེས་དཔོན་ཆབ་ཐེལ་གཏོང་
 ཆང་མའི་འགན་གཙོ་ལོ་རྩ་དཔུང་རིང་འཁྲུང་སོག་ རྩས་གཞི་རྣམས་རྒྱན་པོ་
 གཞན་དག་དང་སྟེས་ཟེད་པར་གང་འདོད་ལྟར་བྱས་ཆེན་སྟེ་དཔོན་གཞན་
 རྣམས་མ་འདོད་པའི་དབང་གིས་ཡར་ལྟར་དུ་སྟེ་གཟར་ལངས། རབ་ལྟར་
 བརྒྱད་པའི་རྒྱ་སྟེ་ལོ་1493ལ་ཐེལ་གྱི་སྟེ་སྟོན་པའི་གདན་ས་ཆོས་ཀྱི་གཤམ་པ་
 ཐེལ་ས་ཤིང་རབ་ལྟར་བརྒྱད་པའི་ས་རྩ་སྟེ་ལོ་1498ལ་ལྷ་སའི་སྟོན་ལམ་ཆེ་མོར་སེ་

ལྟུང་ལྟུང་གི་དགེ་འདུན་པ་ཕེབས་མི་ཚོག་པ་སོགས་ཀྱིས་མཐའི་
 རྒྱལ་ཁོན་འཐེན་ཞིང་དགེ་ལུགས་པར་སྐྱབ་པའི་བུ་ཚུད་མཚོགས་སྟེ། རྒྱ་
 མིང་རྒྱལ་པོས་རག་གི་དབང་པོར་མང་གི་འཇའ་ས་གནང་པའི་གསེར་ཡིག་པ་
 མངགས་ཡོང་བ་འཁྱོད་ཡང་སྐབས་དེར་ཕྱི་ཁྱིད་རག་གི་དབང་པོ་སྐྱེ་འདས་ཐེན་
 པས་འཇའ་ས་ཚོད་ལྷལ་ཐེན་པར་སྐྱབ། དེ་ལ་པོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ནམས་སྐྱེ་མང་
 གི་གནང་སྟེན་ནམས་སྐྱེ་མཚོད་དུ་བཞག་ནས་གསེར་ཡིག་པ་ཁྱིར་ལོག་པར་
 བཤད་ཀྱང་། རྒྱའི་ཡི་གེར་“གསེར་ཡིག་པས་པོད་པ་ནམས་ཀྱིས་ལྷས་པ་”
 བཞིན་འཇའ་ས་གནང་སྟེན་ལས་ལ་སྐྱབ་པས་ཁོ་ཁྱིར་རྒྱ་ལྷལ་དུ་སྟེབས་ཆེ་ཆོང་
 མའི་བཀའ་བཀྱོན་སོག་ཕྱི་རྒྱུང་འཐེན་བཏང་”ཞེས་ཀྱང་བཟུང་། དེ་ནས་རབ་
 རྒྱུང་བརྒྱད་པའི་ས་ལྷག་སྟེ་ལོ་1499ལ་རིན་ཐུངས་པ་དང་འཁྱོད་རྒྱུས་པ་གཙུག་
 རྟེན་པོན་ནམས་སྟེ་གདོང་དུ་འཚོགས་ནས་ཤོས་མཐུན་གྱིས་སྐྱེ་ལྷལ་རག་དབང་
 བཟུ་མིས་གཤམས་པ་དཔྱར་ལོ་བཅུ་གཉིས་སོན་པ་ཞིག་མག་གྱའི་ཕྱི་ཁྱིད་ཀྱི་ཁྱི་ལ་
 མངའ་གསོལ། འདི་ནས་བརྒྱད་ཕྱི་རྒྱུང་དུ་དཔོན་ཆབ་ཐེལ་གཏོང་གི་ནམས་པ་
 མཐུག་སྟེ་ལོ་བར་བཅོས་ཀྱང་དོན་དུ་དབང་ཆ་ནམས་རིན་ཐུངས་པའི་སྟོན་པོས་
 བརྒྱང་ནས་ཡོད་པ་ཡིན། དེ་ལྟར་ཕྱི་ཁྱིད་རག་གི་དབང་པོས་ལོ་རྒྱུད་རིང་
 ལ་མག་གྱའི་ཁྱིད་དབང་ཞིགས་པར་བརྒྱུངས་ཤིང་སྐྱེ་ནས་མ་སོན་གྱི་བར་ཁོན་
 ཆེན་གྱིས་དཔོན་ཆབ་ཐེལ་གཏོང་གནང་དགོས་པ་བྱུང་ངོ་། །

མག་གྱའི་ཕྱི་ཁྱིད་ཀྱི་ཁྱི་རབས་དཔྱར་པ་ནི་རག་དབང་བཟུ་མིས་གཤམས་པ་
 ཡིན་ལ། ཁོང་རབ་རྒྱུང་བརྒྱད་པའི་ས་ལྷལ་སྟེ་ལོ་1488ལ་རྒྱ་འབྲུངས།
 དཔྱར་ལོ་གཉིས་པར་ཡབ་དཔོན་ས་སྐྱ་གཤེགས་ཤིང་ཆོང་རྒྱས་བཞིན་དཔྱར་ལོ་
 བཅུ་གཉིས་ཉིང་ཡབ་ཀྱི་ཁྱིད་ལྷལ་མག་གྱའི་ཕྱི་ཁྱིད་ཀྱི་ཁྱི་ལ་མངའ་གསོལ།
 དཔྱར་ལོ་བཅུ་བདུན་ཉིང་རིན་ཐུངས་པའི་ལྷམ་ལོ་ཞིག་བདག་མོར་བསྐྱས་པ་ལ་
 སྐྱེས་འཁྱོ་བའི་མགོན་པོ་དང་སྐྱེན་སྐྱེ་གཤམས་པ་འབྲུང་གནས་ཕྱི་མ་གཉིས་.....

འབྲུངས། གཞན་འཕྲོང་ཅི་མ་བྱ་བ་ཁམ་ཏུ་བསྐྱུ་བར་ཞབས་སུ་རག་
 དབང་གཤམ་པ་སྐྱ་མཆེད་གསུམ་འབྲུངས་པར་བཤད། དབྱང་ལོ་ཉེར་གཉིས་
 པ་རབ་བྱུང་བརྒྱད་པའི་ས་སྐྱལ་སྤྱི་ལོ་1509ལ་ཤེ་སྤྱིད་དང་བསམ་ཤེ་དཔོན་ཚོན་
 གྱིས་ནང་ཞིག་ཤེ་གཟར་བྱུང་བའི་གོ་སྐབས་དང་བརྒྱན་ནས་མག་གྱུ་དང་རིན་
 སྤངས་དཔོན་ཚོན་བར་གྱི་འཁོན་གཞི་ཆེ་ཆེར་སོང་ཤེ་རིན་སྤངས་པ་སྐྱུ་རག་
 དབང་རྣམ་ལྱལ་གྱིས་གཙོས་མག་གྱུ་ལི་ཉེར་རིན་སྤངས་པའི་དབྱང་ཁྲིར་བ་
 མོགས་བྱུང་ལ། དེར་སྐྱོན་སྒྲ་ཆོས་ཀྱི་གཤམ་པས་བར་འདུམ་མཛད་ནས་རེ་
 ཞིག་སྤྱི་ཚུལ་ལ་གྱུས་མཐུན་ཏུ་བྱ་བྱུང་ཡང་ཐུགས་ནང་ཙ་ཙ་ནས་མཐུན་བྱུབ་པ་
 མ་བྱུང་བར་ལུས། ཤེ་སྤྱིད་དག་དབང་བཟ་གིས་གཤམ་པ་དབྱང་ལོ་ཉེར་ལྔ་པ་
 རབ་བྱུང་དགུ་པའི་རྒྱ་སྤྱི་ལོ་1512ལ་མིང་གོང་མས་མང་གི་འབངས་གནང་
 ཞིང་། རབ་བྱུང་དགུ་པའི་མིང་མག་སྤྱི་ལོ་1515ལ་བསམ་ཤེ་བས་བསྐྱུངས་
 པའི་ཤེ་གཟར་གྱིས་སྤྱིན་བྱས་རིན་སྤངས་པའི་ཞལ་ངོ་སྤྱི་མ་རྣམས་དེའི་རྒྱབ་ཏུ་
 ལངས་ཏེ་དབྱས་གཙང་འབྲུག་ལོང་ཆེན་པོ་བྱུང་། རིན་སྤངས་པས་ཞུ་དམར་
 ཆོས་ཀྱི་གཤམ་པས་བར་འདུམ་མཛད་དེ་ཤེ་གཟར་མི་ལངས་པའི་ཆིངས་བརྒྱབ་
 ཡོད་པ་མ་ཉན་པར་དབྱང་བཏེགས་ནས་རྒྱལ་ཅིར་སྤྱོདས། དེར་འཕྲོང་རྒྱས་
 པ་རིན་ཆེན་རྒྱལ་མཆོག་གིས་གཙོས་མག་གྱུ་ལི་དབྱང་ཆེན་མུང་སྟོད་བར་དུ་བྱོན་
 པ་དང་། དགའ་ལྷན་པ་དམག་དཔོན་བསོད་ནམས་རྒྱལ་པོས་སྤྱིད་མོད་དང་
 འཕན་ཡུལ་གྱི་དབྱང་རྣམས་བཏེགས་ཏེ་ཤངས་ཀྱི་བར་དུ་བསྐྱོད་པ་བཅས་ལ་
 བཏེན་ནས་རིན་སྤངས་པའི་བྱོན་ལོག་གི་མེ་ཕྱེ་རེ་ཞིག་བཙོམ་ཤི། རྒྱལ་ཅི་དང་
 པ་སྐྱུ་པའི་ས་ཆ་མུར་མོར་བ་རྣམས་ཕྱིར་སྟོད་པ་དང་ཤེ་སྤྱིད་ལ་དགོངས་
 འཁོལ་དང་རྫོང་དཔོན་གྱི་ལས་གནས་ཁྱས་ཐོག་སྤྱད་སྤྱིན་མ་རུངས་པའི་
 བསམ་སྟོར་ཡེ་ནས་འདོར་བ་དང་སྤངས་སྤངས་ཤེས་པ་སོགས་དཔོན་ས་ཆེན་པོའི་
 བཀའ་ལྱང་དང་དུ་ལེན་པའི་དམ་བཅའ་བྱེ་མའི་གྲག་རི་བཙེགས་ནའང་། མི་

རིང་པར་ཡང་བཟུར་བྱུང་མོག་གིས་དབུས་སུ་དབུར་འབྱུག་བྱས་པར་བྱུར།
 རབ་བྱུང་དགུ་པའི་ཤིང་ཟླེལ་ཟླེལ་1524ལ་ཟུན་པུ་ཆོས་ཀྱི་གཤམ་པ་ཟུ་གཤམ་གས་
 ཤིང་དཔོན་མའི་གདུང་ལྷན་གཞོན་པ་གཤམ་པ་འབྱུང་གནས་ཐེལ་གྱི་གདན་
 སར་བཞོན་ཀྱང་ཁོང་གིས་ཐབ་བཞེས་བྱུགས་དམ་གྱི་རིམ་པ་གཙོ་ཁོར་མཛད་པ་
 ལས་མྱིད་ཚུགས་སུ་རྒྱས་བཞོན་གྱི་གསུང་བཞོད་གང་ཡང་མ་གནང་། གདུང་
 ལྷན་བཞེས་པ་འཁོ་བའི་མགོན་པོ་དང་དགའ་ལྷན་པའི་ལྷན་མོ་ཞིག་གཞིན་ཐེལ་
 རྩེ་ཁོར་དཀར་གཞིས་ཀ་བཟུང་ནས་ལྷན་ཟུ་མཆོད་གཞིས་ཀྱང་འབྱུངས་པར་
 བཤད། ཐེམྱིད་འདི་པ་དབུང་མོ་དོན་བཟུང་པ་རབ་བྱུང་དགུ་པའི་ཤིང་ཟླེལ་
 ཟླེལ་1565ལ་མིང་ཁོར་མས་“ཐུན་རྩ་མང་”གི་འཇའ་ས་མོ་གནས་ཡང་བྱུར་
 གནང་བ་བྱུང་། ཁོང་གི་ཟུ་རིང་ལ་རིན་ལྷངས་པ་སོགས་ཀྱིས་ཕག་ཟུའི་མྱིད་
 དབང་འཛོག་པའི་ཐེ་གཟར་མང་ཅམ་ལངས་ནའང་ཐེམྱིད་རང་ཞིང་གིས་ཕན་
 ཚུན་མཐུན་ཐབས་གཙོ་ཁོར་མཛད་ཚོགས་ཐོན་པོ་འཛུར་རྒྱས་པ་སོགས་ཀྱིས་མྱིད་
 ཀྱི་གདུང་འདེགས་སུ་འཁོ་བའི་རྒྱས་བྱུགས་ཡོད་ཀྱི་བཞོན་པས་རེ་ཞིག་ཕག་ཟུའི་
 མྱིད་དབང་ཆ་ཁོར་མཐུང་ཡང་། དོན་ལ་རིན་ལྷངས་པས་ཐེམྱིད་ཆེན་པའི་
 མངའ་ཐང་ཕལ་ཆེར་འཛོག་པས་རིན་ལྷངས་པ་རེ་བཅན་རྩེ་རྒྱས་སུ་ཁོང་ཞིང་
 ཕག་ཟུའི་མྱིད་དབང་རེ་རྩལ་རེ་རྩལ་གྱི་གནས་སུ་བྱུང་བར་བྱུར་རྟོ། །

དེ་ལྟར་ཐེམྱིད་འདི་པས་ཆོས་མྱིད་ལྷགས་གཞིས་ཀྱི་མཛད་པ་བྱུང་མཁས་
 དང་མྱིད་འཛུར་རིག་གསུམ་ཐད་འཕེལ་རྒྱས་ཡོང་བའི་རྣམ་དཀར་གྱི་འཕྲིན་
 ལས་ཁོན་ཐེལ་ཞིང་། ལྷག་པར་རྒྱལ་བའི་སྤྱ་གསུང་བྱུགས་ཉེན་མང་པོ་གསར་
 བཞེངས་མཛད་པར་མ་ཐད་ཆོས་ལྷགས་ཐད་བྱུང་མཐའ་རིས་མེད་དང་ཚོས་སུ་
 ལྷ་སའི་སྤོན་ལམ་ཆེན་མོར་མེ་འབྲས་དགའ་གསུམ་སྒྲུང་བཅུག་པ་དང་། དེ་
 མེན་འབྲས་སྒྲུངས་སུ་ཡོད་པའི་ཕག་ཟུའི་ཐེམྱིད་ཀྱི་འཆེར་གཤམ་རྟོ་ཁང་ཐོན་པོར་
 གཤམ་པ་དེ་རྒྱལ་བ་དགེ་འདུན་རྒྱ་མཆོར་ཡུལ་ཏེ་ཐུས་ཀྱི་དགའ་ལྷན་མ་བྱང་གི་

གཞི་བཤིང་བ་མེད་པ་རྒྱུ་ལྟར་པའི་བརྟན་པ་ལ་འབས་ཏྲག་མཐིལ་ཕྱིན་པ་
བརྟུན་པ་ལགས་སོ། །

ཕྱི་མིན་འདི་ཉིད་ཀྱིས་དེ་ལྟ་བུའི་མཛད་འཕྱིན་བརྟུན་པ་ནས་ཕག་གུའི་
མིན་དབང་ལོ་རྒྱུ་ལྟ་ལྟ་ལ་བརྟུན་མཐར་རབ་བརྟུན་དུ་པའི་མིང་ལྷན་སྤྱོད་
1565ཅམ་ལ་སྤྱ་གཤེགས། ཡང་འདི་པའི་འདས་ལོ་དང་རྟུན་འཛིན་གཏུང་
སྤྱི་མིན་མིན་བརྟུན་མིན་བཅས་ཀྱི་ཐད་ལ་ཐོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་རྣམས་ཞལ་མི་
མཚུངས་པས་ཁོ་ཐོས་ཁ་མཚོན་གཙོད་དཔའ་བས་དེ་ཞིག་ཡོངས་གྲགས་ལྟར་
བཤོད་ལ། དེ་ལྟར་ཕག་གུའི་མིན་དབང་རིམ་གྱིས་རིན་ཐུངས་པས་འཕྲོག་ཏེ་
གཙང་ཁུལ་གཙོས་པའི་ཡུལ་གྱི་རྣམས་བདག་གིས་བརྟུན་བར་བྱས། རིན་
ཐུངས་པའི་ལག་ནས་བྱང་གཙང་པ་ཕྱི་མིན་ཀྱིས་འཕྲོག་ཏེ་རབ་བརྟུན་བཅུ་པའི་ས་
རྒྱུ་ལོ་1618ལ་ཕག་གུའི་མིན་དབང་མཚུགས་ལྷན་བར་བྱས་ནས་རབ་བརྟུན་བཅུ་
གཅིག་པའི་རྒྱ་རྒྱུ་ལོ་1642ལ་དགའ་ལྷན་ལོ་བྱང་པའི་མིན་དབང་མ་བཅུགས་
པའི་བར་ལོ་རྒྱུ་བཞི་བཅུ་ལྟ་ལྟ་དུས་གཙང་གི་ཡུལ་རྣམས་ལ་གཙང་པ་ཕྱི་
མིན་ཀྱིས་དབང་རྒྱར་པར་བྱས་པ་མེད་པ་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་འོག་དུ་འཆད་པར་འཕྱུར་
རྒྱུ་ལོ། །

ཡང་ཐོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་འགའ་དེ་དང་«རྒྱ་བོད་ཆོག་མཛོད་ཆེན་མོ»བཅས་
ཀྱི་ཕག་མོ་གྱི་པར་མིན་རབས་བཅུ་ལྔ་བཅུ་གཅིག་ཅམ་བྱང་བར་བཤད་ཅིང་།
མཁས་པ་ལ་ལས་དེ་ལ་དགག་སྤྱོད་བྱང་གནང་འདུག དེའི་གནད་གཙོ་བོ་ནི་
ཐུབས་འདི་དག་གི་ལོ་རྒྱུས་ཞིབ་གསལ་བཤོད་མེད་ཁར་ཕག་གུའི་མིན་ཀྱི་ཐ་མར་
རིན་ཐུངས་པ་དང་གཙང་པ་ཕྱི་མིན་ཀྱིས་མངའ་ཐང་ལ་གནོད་པའི་སྤྱིན་ལས་ཕྱི་
མིན་ཀྱི་དཔོན་རབས་རྗེས་མ་རྣམས་མིང་གི་ཕྱི་མིན་ཅམ་དང་མིན་ཁོངས་ནི་སོ་
བྱང་ཕྱི་གནོད་ཅམ་ལས་མེད་པས་ཡིན་ལ། དེར་ཁོ་བོའི་བསམ་ཚུལ་ལ་ཕག་
གུའི་མིན་དབང་ཉིད་ལ་མཚོན་ན་གཙང་པ་ཕྱི་མིན་ཀྱིས་མ་བརྟུན་པར་དུ་རྟུག་

གཞི་མ་དེ་ལྟ་བུ་གྱིས་མེད་པས་རིན་ཐུངས་པའི་སྐབས་སུ་འང་མི་ཕྱི་
 སྤྱི་དེ་གཉིས་ཕྱོད་སྤྱི་དེ་པས་ཕྱི་སྤྱི་དེ་བཅུ་ཉལ་དུ་བཤང་ན་འགལ་བར་མི་འབྱུང་
 མོད། འོན་ཀྱང་ཁོད་ཡོངས་ལ་དབང་བའི་ཕྱི་སྤྱི་དེ་ཕྱོད་དུ་བཙུག་དཀར་པས་
 འདིར་གྱི་རབས་ཀྱི་གས་སུ་མ་དངས་པ་ཡིན་ཅོ། །དེ་མིན་ཀྱི་རིགས་ལོ་རྒྱུས་སྒྲུབ་
 ལུ་ཉན་ཀྱང་གིས་«དེ་བ་ཐེར་དཔྱིད་ཀྱི་རྒྱལ་མོའི་རྒྱ་དབྱངས་»རྒྱ་ཡིག་དཔར་
 མའི་རྒྱུར་ལོག་གི་ཆོག་འཁྱི་གཞིར་བབྱང་ནས་པག་གྱའི་ཕྱི་སྤྱི་དེ་ལ་གྱི་རབས་ཕྱོད་
 རྒྱལ་གྱི་མཐའ་དཔྱོད་རྒྱ་མེད་འབྲས་ཐོགས་ཀྱི་རལ་བ་སྤྲེལ་ཡོད་པར་«ཐོད་ཀྱི་ཕོ་
 རྒྱུས་རགས་རུམ་གཤུ་ཡི་ཐེར་བའི་»ནང་དཔྱོད་ལན་གནང་འདུག་པ་དོན་ལ་
 གནས་པ་ཤེས་དགོས་སོ། །

གསུམ་པ། སྐབས་དེའི་ཐོད་ཀྱི་ཕོ་གནས་རྒྱལ།

དེ་ལྟར་པག་མ་གྱུ་པས་ཕྱི་ལོ་1357ལ་རང་གི་སྤྱི་དེ་དབང་བཅུགས་རྗེས་མོ་
 འཇཉན་བརྒྱུར་ཉེ་བའི་རིང་དབྱུས་གཙང་གཙོས་པའི་ཆོལ་གསུམ་ཐོད་ཡོངས་ལ་
 ཐོད་ཀྱི་ཕོ་གནས་རྒྱལ་དང་སྒོས་སུ་མདོ་ཁམས་ཚུགས་ཀྱི་ཕོ་རྒྱུས་ཅུང་ཙམ་གསལ་
 རྒྱུ་གྱི་རྒྱལ་དུ་བརྒྱུད་པར་བྱས་ན།

2. དབྱུས་གཙང་ཚུགས་ཀྱི་གནས་རྒྱལ་སྤྱི་དེ་བཤད་པ།

དེ་ཡང་པག་མ་གྱུ་པས་ཕྱི་ལོ་1357ལ་རང་གི་སྤྱི་དེ་དབང་བཅུགས་རྗེས་མོ་
 རྗེས་བརྒྱུར་ཉེ་བའི་རིང་དབྱུས་གཙང་གཙོས་པའི་ཆོལ་གསུམ་ཐོད་ཡོངས་ལ་
 སྤྱི་དེ་ཁ་ལོ་བརྒྱུད་པར་བྱས་ཤིང་། སྐབས་དེའི་ཐོད་ཀྱི་ཕྱི་ཕོ་གནས་ནི་བགས་
 བཞོད་རྒྱུད་འཛིན་གྱི་དུས་སྐབས་ཡིན་ལ། ཆབ་སྤྱི་དེ་ནི་ཆོས་སྤྱི་དེ་བྱང་འདེལ་

གྱི་ལམ་ལུགས་ཁོ་ན་སྤེལ་རྟེ་པག་གུའི་དབང་རྒྱར་པ་ནམས་ཀྱིས་ཤོད་ཀྱི་ཆོས་
 མིན་རིག་གནས་དང་དཔལ་འབྱོར་བཅས་ཀྱི་ཐད་ལ་འཕེལ་བྱས་ཡོང་བཅས་ཀྱི་
 མཛད་འཇིག་མང་པོ་བརྒྱུད་ས་པས། དེའི་སྐབས་ལ་ཤོད་ཀྱི་མིན་འབྱོར་རིག་
 གསུམ་འཕེལ་བྱས་ཆེན་པོ་ཕྱིན་པ་དང་ཆོས་སྤྱོད་ལུགས་ཐད་ཀྱི་ཐབས་མཐའ་རིས་
 མེད་གནང་བས་སྤར་ཡོད་ས་རྒྱ་བ་དང་བཀའ་བརྒྱད་པ་ལྟར། མཉམ་མེད་
 ཙུང་ཁ་པ་ཆེན་པོར་རྒྱབ་རྒྱུར་མཐིལ་ཕྱིན་བརྒྱབ་ས་པར་བརྟེན་རི་ཁོ་དགེ་རྟེན་
 པའི་རིང་ལུགས་ཆེས་ཆེར་དར་རྟེ་དགེ་ལུགས་པའི་ཐུབ་མཐའ་གསར་དུ་སྤེལ་
 བཞིན་པ་ལྟར། སྐབས་དེར་ཤོད་ཀྱི་མོ་རྒྱས་སྤེད་སྐད་གསུམ་ཅན་གྱི་བྲམ་མ་
 དང་མཁས་པ་མང་པོ་ལྟར་སྤེ། དང་དང་སོ་སོས་དཔོན་སྤེ་འདེབས་པ་དང་
 ཆོས་རྒྱན་སྤེལ་བ། དུ་སྤོབ་རྒྱུད་བ་དང་གསུང་ཆོས་དང་སྤྱི་གསུང་ལུགས་རྟེན་
 བཞེངས་པ་སོགས་མཛད་ཅིང་། མ་ཟད་དེ་དག་གིས་རྒྱ་མིང་རྒྱལ་རབས་དང་
 མཆོད་ཡོན་དུ་འབྲེལ་རྟེ་ཤོད་རྒྱ་མི་རིགས་གཉིས་དང་དབང་རྒྱར་གྲལ་རིམ་བར་
 འབྲེལ་འདྲིས་འཇུགས་ལྟེད་ཀྱི་མཐུན་ཆེན་དུ་གྲུབ་པས། ལམ་ལུགས་དེ་དེའི་
 ཕྱིས་བར་སྤུ་མཐུད་དུ་རྒྱད་འཛིན་དང་དར་སྤེལ་བྱས་རྟེ་ཤོད་རྒྱ་དང་ཤོད་སོག་
 མི་རིགས་བར་ཆོས་དང་རིག་གནས་དར་རིས་ལྟར་བ་ལགས། ལྷ་དཔོན་དེ་
 དག་ལས་ཤོང་སྤྱོད་པག་གུའི་སྤེ་མིན་རིམ་ཕྱོན་ལ་ཆོས་དང་འཆའ་ས་གནང་བ་
 ལྟར། ད་དུང་བྲམ་མ་མང་པོར་ཡང་ཆོས་དང་ཐམ་ག་སོགས་སྤྱད་དེ་ཤོད་མདོ་
 དབུས་ཁམས་གསུམ་ལ་ཆེ་རྒྱར་འབྱོར་བའི་བྲམ་རྒྱལ་གང་མང་ཕྱོན། ལྷ་དཔོན་
 དེ་དག་གིས་ཀྱང་ཤོད་ཀྱི་ཆོས་མིན་རིག་གནས་ལའང་མཛད་རྟེས་ཆེན་པོ་བཞག་
 ཡོད་པ་ལགས་པས་མཆོན་ཅམ་བཟོད་ན། དེའང་སྤོན་དུ་སྤེད་བ་བཞིན་ཤོད་
 ཀྱི་ཆོས་ལུགས་ཀྱབ་མཐའ་ཁག་ལས་ས་རྒྱ་བ་ནི་ཡོན་ཤོང་མའི་རྒྱབ་རྒྱུར་དང་
 བཀྱར་གཏོས་ཐོབ་པར་བརྟེན་སྤོབས་ལུགས་རྟེ་ཆེར་སོང་སྤེ་མཐར་ཤོད་ཡོང་ས་
 ཀྱི་མིན་དབང་གི་བདག་པོར་ལྟར་ཅིང་། མིང་རྒྱལ་རབས་སྐབས་སུ་ཕག་མོ་སྤྱི་

བ་གཙུག་པའི་བཀའ་བརྒྱུད་པའི་ཐུབ་མཐའ་སྟོབས་ཤུགས་ཆེ་བས་བློ་མྱོང་
 དབང་བཟུང་བར་ཐུང་། ཡང་ཀློན་གྱིས་མཁུན་གསལ་ལྟར་བཀའ་བརྒྱུད་པ་
 ལའང་ནང་གསེས་སུ་ཆེ་བཞི་རྒྱུད་བརྒྱུད་ཐུ་བའི་ལུགས་མང་པོ་ཡོད་ལ། དེའི་
 རང་ནས་ཆོས་ཚུགས་སུ་སྟོབས་ཤུགས་ཆེ་ཤོས་ནི་ཀམ་བཀའ་བརྒྱུད་པ་ཡིན་ལ།
 ཀམ་བཀའ་བརྒྱུད་ཀྱི་སྒྲ་རྒྱུད་ཆེ་བ་གྲགས་ཅན་ནི་ལྷ་དམར་ནག་གཉིས་སུ་འབྲེད་
 པའི་རྒྱུད་པ་ཁག་གཉིས་ཡིན་ཏེ། དེ་ལས་ལྷ་དམར་བའི་བརྒྱུད་པ་ནི་«ཐུབ་
 བཀའ་ཐུབ་མཐའ་»མོགས་སུ་རྩེ་བཅུན་ཏི་སྤྱི་པའི་སྟོབ་མ་ཁོལ་པོ་དགའ་ཞེས་པ་
 རས་རིམ་པར་ཚུལ་བྱིས་པ་དཔལ་བུ་བའི་བར་བརྒྱུད་ཚུལ་བཅས་བཤོད་འདུག་
 རའང་། ཡངས་གྲགས་སུ་ལྷ་དམར་བའི་སྤྱི་སྤྱོད་ལོ་འཛིན་ནི་རྩེ་ཀམ་རང་ཐུང་
 རྩེ་རྩེའི་སྟོབ་མ་རྟོགས་ལྟན་གྲགས་པ་མེད་གེ་བུ་བ་རས་རིམ་པར་བྱོན་པ་ཡིན་ལ།
 འདི་པར་རྟོར་རྒྱལ་པོས་ལས་ལྷ་དམར་པོ་ཞིག་གནང་བས་དེ་ཆེན་གྱི་སྤྱོད་བརྒྱུད་
 རྣམས་ལ་ལྷ་དམར་པ་ཞེས་གྲགས་ཏེ། རྒྱ་འབྲེང་དང་པོ་རྟོགས་ལྟན་གྲགས་
 མེད་དང་། གཉིས་པ་མཁའ་སྟོན་དབང་པོ། གཤམ་པ་ཆོས་དཔལ་ཡེ་ཤེས།
 བཞི་པ་ཆོས་གྲགས་ཡེ་ཤེས། རྩ་བ་དཤོན་མཆོག་ཡན་ལག་དང་། རྟག་པ་
 ཆོས་ཀྱི་དབང་རྒྱལ། བདུན་པ་ཡེ་ཤེས་སྤྱིང་པོ། བརྒྱུད་པ་ཆོས་ཀྱི་དོན་ཐུབ།
 དཔལ་པ་ཆོས་ཀྱི་ཉི་མ། བཅུ་པ་ཆོས་ཐུབ་རྒྱ་མཆོ་རྣམས་རིམ་པར་བྱོན་ཏེ་ཁོང་
 བཞི་བརྒྱ་ལྷག་གི་རིང་གནས་ནང་དང་ཡངས་པ་ཅན་གྱི་དཤོན་པའི་གདན་ས་
 བཟུང་། དེ་ཕྱིས་རབ་ཐུང་བཅུ་གསུམ་པའི་ལུགས་པག་ཡོར་གོར་དམག་གིས་
 གཙང་བཤེས་ལྷན་པོར་གཞོད་འཆོ་བྱས་པ་དེ་ཀམ་ཆོས་ཐུབ་རྒྱ་མཆོའི་དྲན་
 འཕྲུལ་ཡིན་ཚུལ་གྱི་དབང་གིས་ཆིང་གོང་མའི་བཀའ་ཆད་གྱིས་ཡངས་པ་ཅན་
 མོགས་ལྷ་དམར་བའི་སྤྱོད་དཤོན་རྣམས་ཅིས་ལེན་གྱིས་རོ་མེད་བཏང་བར་བཞེན་
 ཀམ་ལྷ་དམར་རྒྱལ་སྤྱི་སྤྱོད་རྒྱུད་ཆད་པར་ཐུར་ཅིང་། ཡང་ཀམ་བའི་སྒྲ་རྒྱུད་
 ད་ལྟའི་བར་བཞུགས་ཡོད་པ་ནི་སི་ཏུ་དང་རྒྱལ་ཆབ་དཔའ་བ་རྒྱལ་སྤྱོད་མོགས་སྤྱོད་

མའི་སྐྱེ་རྒྱུ་འགའ་རེ་སྤང་ལ། དེ་ལས་སི་ཏུ་འི་སྐྱེ་རྒྱུ་ནི་བསྟན་པ་ཕྱི་དང་
 ཏུ་སྐྱེ་མངའ་བདག་མར་པ་ནས་ཀླུ་ཏུ་སྐྱེ་གསུམ་མཁུན་པའི་ཐུགས་སྒྲུབ་རས་
 ཆེན་བསོད་ནམས་རྩི་རྩེ་དང་པལྒྱིའི་ཉེ་གནས་ཡེ་ཤེས་འོད། རང་རྒྱུ་རྩི་རྩེ་
 དང་རྩི་པའི་རྩི་རྩེ་བཅས་ཀྱི་ཏུ་སྐྱེ་སྐྱེ་རྒྱུ་ཟམ་མ་ཆད་པ་ཕྱོད་པ་དེ་བཞིན་
 གཤེགས་པའི་ཏུ་སྐྱེ་སི་ཏུ་ཆོས་ཀྱི་རྒྱལ་མཆོན་བྱ་བ་ཀླུ་པའི་དཔོན་རྒྱུ་ཏུ་
 འཁྲུངས་ཤིང་། དེ་བཞིན་གཤེགས་པས་ཁོང་གདན་ས་བར་མའི་^① ལས་ཀར་
 བསྐོས་པས་རྒྱ་ནག་ཏུ་མིང་རྒྱལ་པོས་སི་ཏུ་མིང་དང་ཤེལ་བམ་སོགས་གནང་
 བས་དེ་ཕྱིན་ཀྱི་སྐྱེ་རྒྱུ་ནམས་ལ་ཀླུ་སི་ཏུ་ཞེས་པའི་མཆོན་ཆགས་ཞིང་གདན་
 ས་བར་མའི་བདག་པོར་རྒྱུ་ཏེ་སྐྱེ་རིམ་པར་ཕྱོད། སྤྱིར་སི་ཏུ་(司徒) རྩ་
 བ་རྒྱ་རྩི་ལས་ཀའི་གོ་གནས་ཀྱི་མིང་ཡིན་ནོ། །

ཀླུ་པ་བྱང་རྒྱལ་རྩི་རྩེ་ཏུ་སྐྱེ་སི་ཏུ་ཆོས་ཀྱི་འཁྲུང་གནས་སམ་མཆོན་
 ཡོངས་ལ་ཀླུ་བསྟན་པའི་ཉིན་བྱེད་གཙུག་ལག་ཆོས་ཀྱི་སྤང་བ་ཞེས་བྱ་བའི་
 མཁས་ཐུབ་གཉིས་ལྟན་ཀྱི་སྐྱེ་ཆེན་དམ་པ་དེ་འཁྲུངས། འདི་པ་སྐྱུ་ནར་སོན་
 པ་དང་ཀླུ་བྱང་རྒྱལ་རྩི་རྩེ་དང་ལྷ་དམར་བརྒྱུད་པ་ཆོས་ཀྱི་རྩི་ཐུབ། དེ་ཏུ་
 དམར་དགེ་བཤེས་བསྟན་འཛིན་ལུན་ཆོགས་སོགས་སྒྲོབ་དཔོན་ཏུ་མ་བསྟེན་
 བས་རྒྱུད་ལྟེ་བཞི་དང་ལྟེ་རྩི་དགས། ལྷ་དང་བཟོ་གསོ་སོགས་ཆོས་དང་རིག་
 གནས་ཀྱན་ལ་དབྱིས་ཕྱིན་པར་ཐུངས་པས་པོད་ཅམ་མ་བད་རྒྱ་རྩི་སོག་གསུམ་
 དང་བལ་པོ་འཇང་ཡུལ་སོགས་སྐྱེ་སི་ཏུ་པཎ་ཆེན་ཞེས་པའི་མཆོན་སྟན་བྱེད་པར་
 རྒྱུར་ཅིང་། གསུང་རྩི་ཡང་ནང་རིག་པའི་སྒྲིང་དང་གཏན་ཆོགས་རིག་པ།
 ལྷ་གསོ་སྒྲིང་རྩིས་ལ་སོགས་པ་དང་བྱུང་པར་གསོ་དབྱེད་ཀྱི་གཞུང་སོགས་གསར་
 བརྒྱུད་དང་བརྒྱུད་བཅས་མང་པོ་མཛད་པས་མཆོན་པོད་ཀྱི་ཆོས་དང་རིག་

① གདན་སའི་དཔོན་མིང་།

གནས་ལ་མཛད་རྗེས་ཤིན་ཏུ་ཆེ་བ་ཞིག་གོ། ། རྗེ་འདི་པ་གདན་ས་བར་མའི་ཁྱི་
 ལ་ཐེབས་འོས་ཡིན་ཏུང་། རྗེ་དཔེའི་ས་རྒྱུང་ཆེན་པོས་བཅན་པོའི་བཀའ་
 ཐེབས་སུ་མ་གནང་བར། དཔལ་ལྷན་ས་ཐུབ་བཅུན་ཆོས་ལ་ཁོར་སྤྱོད་གི་ཆོས་
 རྗེ་གསར་དུ་འདེབས་པར་གནང་བས་ཁམས་སྟོགས་སུ་བཞུགས་གདན་ཆགས་
 པར་རྒྱུར་ཅིང་། གཞན་ཡང་མདོ་སྨད་རྒྱལ་རྒྱུ་དང་དང་འཇང་ཞབས་ཡན་ཆད་
 ལ་ཆོས་རྗེ་གསར་འདེབས་བཞི་པ་རུང་ཉེ་བར་མཛད་པ་བཅས་བཀའ་དྲིན་
 གཞལ་དུ་མེད་དོ། ། འདི་པའི་སྤྱལ་སྤྱོད་བཅུན་པའི་ཉིན་བྱེད་དང་པད་མ་
 གྲུན་བཟང་ཆོས་ཀྱི་རྒྱལ་པོ། པམ་དབང་མཆོག་རྒྱལ་པོ་བཅས་སྤྱི་རྒྱུད་རིམ་
 པར་ཕྱོན་པ་ད་ལྟའི་བར་འཆོ་བཞུགས་ཡོད་པ་འདི་ལགས་སོ། །

སྤྱིར་ཀམ་བཀའ་པར་རྒྱུད་ནི་མཉམ་མེད་དུགས་པོ་ལྟ་རྗེའི་སྤྱོད་མ་གཙུག་བ་
 དུས་གསུམ་མཁུན་པའམ་ཁམས་པ་དགུ་མེ་ཞེས་གསུམ་པ་ལས་རྒྱུར་ཞིང་།
 ཁོང་དགུང་ལོ་རྒྱུད་དུས་ནས་སྤྱོད་མ་མང་པོ་བཅུན་ནས་ཆོས་གསན་ཅིང་།
 དགུང་ལོ་བཅུ་དགུའི་ཉིང་དགུས་སུ་ཕྱོན་ནས་སྟོད་ལུང་རྒྱ་དམར་བ་དང་ལྷ་བ་
 ཆོས་མེད་སྟགས་སྤྱོད་དཔོན་མང་པོ་བཅུན་ནས་མཁས་པར་རྒྱུར། སྤྱིས་སུ་
 ཁམས་ཀྱི་ཀམ་ལྟ་ཉིང་གི་དཔོན་པ་བཏབ་ནས་གནས་གཞི་བཟུང་བས་དེའི་
 པར་རྒྱུད་པ་ལ་ཀམ་བ་ཞེས་སྟགས་ཤིང་། དེ་ནས་དགུས་སྟོད་ལུང་གི་མཆོར་ལུང་
 ཡང་དཔོན་པ་བཏབ་ཉིང་གསན་གཞི་ཆགས། འདི་པའི་སྤྱི་བར་རོས་བཟུང་བ་
 ཀམ་པམྱི་འམ་ཆོས་ཀྱི་སྤྱོད་མ་ཞུ་བ་ནས་སྤྱོད་རིམ་པར་ཕྱོན་ཞིང་། ཀམ་
 པམྱི་བ་རྒྱ་རྟོར་ལུལ་གྱི་གྲུན་ཏུ་བསྐྱོད་ནས་འགྲོ་དོན་རྒྱ་ཆེ་བ་མཛད་པས་རྟོར་
 རྒྱལ་པོས་ཁོང་ལ་པམྱི་ཉིང་སྤྱོད་དཔོན་གྱི་གོ་གནས་དང་ལས་ཀའི་དགུ་ལྟ་མདོག་
 བཀའ་པོ་གཞེས་མདོངས་ཅན་ཞིག་ལུལ་བ་ནས་བཟུང་དེ་སྤྱིན་གྱི་སྤྱི་པར་རྒྱུད་ནས་
 ལ་ཀམ་ལྟ་ནས་པ་ཞེས་གསུམ་པ་ཡིན་ནོ། ། ལྟ་ནས་པའི་སྤྱོད་ལྟེང་དང་པོ་དུས་
 གསུམ་མཁུན་པ་དང་གཉིས་པ་ཆོས་ཀྱི་སྤྱོད་མ། གསུམ་པ་རང་རྒྱུར་དོ་རྗེ།

དེ་ལྟར་གཙུག་པ་ལྷ་དཔལ་ནས་གི་སྒྲིམ་ཆུང་ཆུང་སེལ་ཆེ་བ་ལམས་ལྟ་བུ་
 གཞིས་ལྷན་གྱི་ཆུང་ཐང་འཛིན་པ་གཞུག་ཡོན་ཞིང་། ཆུང་པར་དྲ་ལྷན་གྱི་
 འཕྲིང་མིལ་ལྷན་དེ་དེ་མེད་ཡང་སྒྲིབ་མ་དང་ཡང་སྒྲིབ་མར་དྲ་འཕྲིལ། དེ་ལས་
 གཙུག་པར་ཆུང་དེ་ཆེ་དང་མི་བཞུང་དེ་ཆེ་སྟེན་སྒྲིམ་ཆུང་ནི་མི་ལ་ཐད་ལྷན་ལྟར་
 དཔལ་པོ་གཙུག་ལམ་འཕྲིང་བ་དང་། འཕྲུག་པ་ལྷན་དཔལ་པོ། སྤྱི་ཆོས་
 གྱི་འཕྲུང་གནས་སྟེན་པོ་དེ་ཆོས་དང་མིག་གནས་སྒྲིམ་སྟེན་སྒྲིམ་ལྷན་དང་
 ཆོས་མིག་པར་སྒྲིང་བཅས་ཀྱི་ཐད་ལ་མཛད་རྟེན་གཟུགས་ཅན་བཞིན་དྲ་བཞུག་
 ཡོད་པ་ད་ལྟའི་བར་མིག་མཛོད་ལག་ཟིན་གྱི་གནས་འདི་ལགས་སོ། ། ཡང་སྒྲིམ་
 གྱི་གཙུག་པས་གཙང་པ་ཐེ་མིན་དང་མཉམ་འབྲེལ་གྱིས་དགོ་ལྟམས་པར་མིན་དྲ་
 ཐང་བ་དང་ཆུང་པར་གཙང་སྒྲིང་རྒྱལ་པོར་གྲགས་པ་གཙུག་པར་སྒྲིང་དཔལ་
 པོས་དགོ་ལྟམས་པ་མཛོད་ཡོན་ལྷན་མེད་གཙོད་བའི་སྒྲིང་བ་མང་དྲ་བཅས་ས་
 མཐར་དགོ་ལྟམས་པས་སྟག་པོའི་དཔུང་ལྟམས་ལ་བརྟེན་ནས་རྟོག་ལན་གྱིས་
 གཙུག་པོ་བཞུན་མིན་ཞེས་མེད་དྲ་བཅས་པ་སྟགས་འཆད་འཕྲུང་ལྟར་རོ། །

281

3. དགེ་བྱགས་པའི་བྱུང་མཐའ་རྒྱ་རྒྱུ་བྱུག་ཏུ་བཤད་པ།

དེ་ཡང་མག་མོ་གྱུ་པའི་སྐབས་སུ་གསར་དར་བྱུང་བའི་དགེ་བྱགས་པའི་
 བྱུང་མཐའ་ནི་མཉམ་ཐེད་ཙང་ཁ་པ་ཆེན་པོ་རྗེ་བཅུན་ལྷོ་བཟང་གཤམ་པའི་
 དཔལ་གྱིས་གསར་བཞོད་མཛད་པ་ཡིན་ཏེ། ཁོང་རབ་བྱུང་བྱུག་པའི་མེ་བྱ་ལྷུ་
 ལོ་1357ལ་མདོ་རྫོང་ཙང་ཁའི་ཡུལ་གྱི་སྡེ། ད་ལྟའི་མཆོ་སྒྲོན་ཁིང་ཆེན་གྱི་
 འབུམ་བུ་མས་པ་སྒྲིང་གི་གནས་འདིར་མལ་གྱི་རིགས་ལས་བྱུང་བ་ཡབ་ལྷུ་འབུམ་
 དགེ་དང་ཡུམ་ཤིང་བཟང་ཡུ་ཆོས་བྱུ་བ་གཉིས་ཀྱི་སྐུ་སྐྱུ་འབྱུང་ལ། ཁོང་གི་
 ཡབ་ཡོན་རྒྱལ་རབས་སྐབས་གྱི་ས་གནས་དཔོན་རྒྱུང་ཉོར་དར་ཁ་ཆེ་(大 魯 花
 赤) བྱུ་བ་ཡིན་པས་མཆོན་ལ་དར་ཁ་ཆེ་གྱུ་འབུམ་དགེ་ཞེས་གྲང་བཅོམ། རྗེ་
 ཙང་ཁ་པ་ཆེན་པོ་དགྲུང་ལོ་གསུམ་པའི་སྡེང་ཆོས་རྗེ་ཀམ་རྩལ་བའི་རྩ་རྗེའི་
 མདུན་ལས་དགེ་བཞེན་གྱི་སྒྲོམ་པ་བཞེས་ཏེ་མཆོན་གྱུན་དགའ་སྡེང་པོ་ཞེས་
 གསོ་ལ། དགྲུང་ལོ་བདུན་པའི་སྡེང་ཆོས་རྗེ་དོན་བྱུང་རིན་ཆེན་གྱི་ཞབས་བྱུང་
 ཏུ་ཕེབས་ཏེ་དགེ་རྒྱལ་གྱི་སྒྲོམ་པ་བཞེས་པར་མཆོན་ལྷོ་བཟང་གཤམ་པ་ཞེས་
 གསོ་ལ། ཆོས་རྗེ་དོན་རིན་པས་རྗེ་བདག་ཉིད་ཆེན་པོ་འདི་པ་བཅུན་པའི་
 བདག་པོར་འཁྱུར་བའི་བྱགས་རེས་སྐྱ་བྱིས་པའི་དུས་ནས་སྡེད་སྒྲིང་དང་ལྷག་
 ལྟོ་སྒྲོན་སྐུ་ཤེས་རབ་འཕེལ་བའི་ཞབས་བྱུ་མ་མཛད་དེ་བསྐྱུང་ལ། དགྲུང་ལོ་
 བཅུ་བྱུག་སྡེང་དབུས་གཙང་རྩྭ་གས་སུ་འབྱོན་པར་བཅུམས་ཤིང་ཆོས་རྗེ་དོན་
 རིན་པས་རྗེ་ལྟར་བཞུག་པའི་ཞལ་གདམས་དང་མཐུན་ཆེན་རྩོད་ས་པ་བཅས་
 ཐེགས་པར་བྱུར་ཐོག་དགྲུང་ལོ་བཅུ་བདུན་པར་དབུས་སུ་ཕེབས་ཏེ་འབྲི་བྱུང་
 སྐྱུན་སྒྲ་ཆོས་གཤམ་དང་མཛལ་ཏེ་ཟབ་ཆོས་མང་དུ་གསན། ཆོས་གྱི་ལྷ་རྗེ་
 དཀོན་མཆོག་སྐབས་བྱུ་བར་གསོ་དབྱང་གསན་ཅིང་རྒྱུད་བཞི་བྱགས་འཛིན་

གནང་། སྤྱི་ཐང་བདེ་བ་ཅན་ཏུ་མཁན་པོ་སང་གི་མཆོན་ཅན་བྱང་ལ་ཆོས་
 འབྲེལ་གསན་ཅིང་བྲམ་འཇམ་རིན་པར་བྱམས་ཆོས་ནམས་གསན་ཏེ་བྱགས་ཏུ་
 རྒྱུད་པར་མཛད། ས་སྤྱི་བྲམ་འཇམ་པ་བསོད་ནམས་རྒྱལ་མཆོན་དང་མཁན་
 ཆེན་རིན་ཆེན་ནམ་རྒྱལ། པཌ་ཆེན་མ་ཏི་པ་ནམས་ལ་ཆོས་བཀའ་འགའ་ཞིག་
 དང་ས་བཟང་བའི་རྒྱུད་ཏུ་སྤྱི་དང་མེ་ཆེན་ནམ་མཁའ་བཟང་པོ་ལ་སྤྱན་དག
 ཉ་དཔོན་ཀྱན་དགའ་དཔལ་ལ་པར་བྱི། རྗེ་བཙུན་རེད་མདའ་བ་ལ་དབྱ་
 ཆོད་ཀྱིས་མཆོན་གཞུང་བཀའ་མང་པོ་དང་ཁྲིང་བྲམ་མའི་གཙུག་པོར་མཛད།
 དྲགས་ལྷལ་བ་ལ་ཐུགས་སྤྱིང་མའི་སྒྲོན་དང་པོ་དོང་བ་ལ་སྒྲོན་བ་ལན་ལག་རྒྱག་
 པ་དང་སྒྲོན་ཐང་མོ་ཚུ་བ་ལ་མཛོད་དང་ཆོད་མའི་འཕྱི་སྐགས་གསན་ཅིང་།
 མེ་ཆེན་བྱང་རྒྱལ་ཆེ་མོ་ལ་མཛོད་པ་ཀྱན་བཏུས། རྗེ་བྱག་བྱལ་ཆེན་ལ་སྤྱན་
 རྒྱུད་སྐགས་མཐའ་ཡས་པ་གསན་པས་མཆོན་བསྐྱེམས་ན་གངས་ཅན་མཁས་
 བྱལ་གཉིས་རྣམས་ཀྱི་བཤེས་གཉེན་བཏུ་བྱག་བཞི་སྒྲོན་རྣམས་གཙུག་ཏུ་བསྐྱེན་ཅིང་།
 རྒྱུད་པར་བཀའ་ཁྲིན་ཅན་གྱི་བྲམ་པུ་བཞི་དང་དེ་ལས་འབྲུན་ཟླ་དང་བལ་
 བའི་བྲམ་པུ་ཆེ། ཅ་བའི་བྲམ་པུ་རྗེ་བཙུན་རེད་མདའ་བས་མཆོན་སྤྱོད་དཔོན་
 དམ་པ་དེ་དག་གིས་བཙུན་པའི་མདོ་ཐུགས་རིག་གནས་དང་བཅས་པ་ཀྱན་ལ་
 གསན་རྒྱ་ཆེ་བ་མ་བཟད། ས་སྤྱི་དང་ཆོད་ཐང་། ལ་སྤྱིང་སྒྲོན་ཐང་སྐགས་
 རྒྱུད་ལྷ་སྒྲོན་མཛད་པ་སྐགས་རྒྱུད་ཐེག་པ་མཐའ་དག་ལ་མཁས་པའི་ཙན་སོན།
 བཙུན་བཙོས་གཞུང་འབུམ་གྱི་སྒྲོན་ལའང་ཡོངས་གྲགས་ཀྱི་«བྱང་རྒྱལ་ལམ་
 རིམ་ཆེན་མོ»དང་«ཐུགས་རིམ་ཆེན་མོ»«ཐུགས་བཤད་གསེར་ཁྲིང་»སྐགས་
 ཀྱིས་མཆོན་མདོ་ཐུགས་རིག་གནས་དང་བཅས་པའི་བཀའ་འབུམ་སྐགས་བཙོ་
 བཙུན་རྣམས་བཞུགས་པ་ད་ལྟ་བོད་ལྷལ་མ་བཟད་བཙུན་པ་གར་བྱལ་གྱི་ལྷལ་གྱི་
 ཀྱན་ཏུ་བཞུགས་ཡོད་པ་དེ་ཡིན་ནོ། །

དེ་ལ་རྗེ་རིན་པོ་ཆེའི་སྤྱི་ཆོའདེའི་མཛད་ཆེན་བཞིན་གྲགས་པའི་དང་པོ་ནི་

འོ་ལ་ཁ་རྒྱུ་ཕྱི་ལྷན་ཆེན་གྱི་སྤྱི་ཞིག་གསེ་མཛད་དེ་བསྟན་པའི་ཞབས་ཏོག་
 ལེགས་པར་བསྟུངས་པ་དང་། གཉིས་པ་གཉིས་ཀྱི་གསེར་སྤེ་འབྲུམ་པར་
 མཛོད་པ་ཆེན་པོ་དང་འདུལ་བའི་ཆོས་མང་དུ་གསྟུངས་ཐོག་སྤྱད་བྱེད་ཉེས་བྱས་
 བཅས་ཀྱི་གསལ་གསེ་པ་མཛད་ཅིང་སྤེ་བའི་ཆོག་ས་ནམས་ཀྱང་བསྟེན་གནས་དང་
 རྒྱབས་འཕྱི་སྟོན་པ་ལ་སྤྱད་པས་སྤྱི་མེར་ཐམས་ཅད་ཀྱིས་སྤྱ་རྒྱ་འབྲུམ་ཐེར་
 འདེབས་པ་དང་རྒྱལ་དེ་བསྟུང་པར་འཇུག་པ། གསུམ་པ་ལྟ་སར་མཉན་ཡོད་
 མཛོད་པའི་དུས་སྟོན་ཆོ་འཕྲུལ་སྟོན་ལམ་གྱི་སྤྱ་ཐོན་གནང་སྟེ་ཉེན་དང་བཙེན་པ་
 བཅས་པ་ཞིག་གསེ་དང་། རྒྱད་པར་ལྟ་སའི་རྩ་པོ་རིན་པོ་ཆེར་གསེར་ཞལ་
 དང་དབུ་རྒྱན་སྟོན་ཐོག་སྤྱད་གསེར་ཅན་གྱི་རྩ་ལྟ་སྟོན་ལམ་ཆེན་མོ་ཞེས་ད་
 ལྟའི་བར་སྟོལ་མ་ཉམས་པར་ཡོད་པ་འདི་གསུམ་གཏོད་མཛད་པ་དང་། བཞི་
 པ་དགེ་ལྟ་བུ་བསྟན་པའི་འབྲུང་གནས་འཕྱོག་རི་བོ་དགའ་ལྟ་རྩམ་པར་རྒྱལ་
 བའི་མྱིང་གི་ས་གཞི་བརྟག་པ་དང་དཀྱིལ་འཁོར་རྒྱབ་མཛོད་བཅས་འདུལ་བ་
 དང་གཙུག་ལག་གི་དོན་ལྟར་མཛད་ནས་ལེགས་པར་བཏབ་སྟེ་ལྟ་སེར་བསྟན་
 པའི་སྟོལ་གསུམ་གཏོད་མཛད་པ་བཅས་ཡིན་ལ། མཐར་དགུ་གངས་རེ་
 གསུམ་པ་རབ་བྱུང་བརྒྱད་པའི་ས་མག་སྟེ་མོ་1479པའི་མོད་རྒྱ་བཅུ་པའི་ཆོས་
 ཉེར་ལྷ་ཉིན་དགའ་ལྟ་དུ་དཀོར་ས་པ་ཆོས་དབྱིངས་སུ་ཐིམ་པ་ལགས་སོ། །

མདོར་ན་རྩེ་རིན་པོ་ཆེས་དེ་ལྟ་བུའི་མཛད་པ་རྒྱབས་པོ་ཆེས་གངས་ཅན་གྱི་
 བསྟན་པ་དག་ཐེར་གནང་ཐོག་དགེ་ལྟ་གསེ་པ་ཞེས་ལྟ་སེར་བསྟན་པའི་རིང་
 ལྟགས་ཀྱི་མ་ཐེད་པ་གསུམ་གཏོད་གནང་བ་མ་ཟད་དེ་དར་སྟེལ་འཛིན་སྟོང་
 གནང་མཁན་གྱི་བྱ་སྟོན་ཀྱང་མང་དུ་བསྟུངས་པ་ལས་རྒྱལ་བ་དགེ་འདུན་སྟུབ་
 དང་རྒྱལ་ཚབ་དར་མ་རིན་ཆེན། མཁས་རྒྱལ་དགེ་ལེགས་དཔལ་བཟང་
 གསུམ་ལྟ་སྟེ་སྤྱི་སྤྱོད་དང་། དེ་མིན་འཁོར་དག་པ་རྩམ་བརྒྱད་དང་འཕྱིན་
 ལས་ཆེ་བ་ལ། སྟོན་མེ་ལྟ་བུ་བཅུ། བྱང་སེམས་གཞན་དོན་ལྟས་པ་བྱག

བཟུམ་པ་སྒྲིགས་མཐར་སྒྲིང་བ་བྱལ་ཅིས་གྲགས་པ་སྒྲགས་ཀྱིས་མཚོན་བྱལས་
 གྲས་བཟང་ལས་འདས་པ་དང་། དེ་ལས་རྒྱང་རང་རྒྱ་ཚོན་པ་བརྒྱ་དང་སྟུམ་
 ཅུར་གྲགས་པ་རྣམས་ཀྱིས་རང་རང་གི་ཡུལ་དང་གནས་སོ་སོར་ཆོས་ལྡེ་འདེབས་
 པ་དང་བཟུན་བཅས་མཛད་པ། འུ་སྒྲོབ་སྒྲིང་བ་བཅས་ཀྱིས་ད་ལྟའི་བར་སྟོན་
 རྒྱ་གར་རྒྱ་པོ་གཞུང་ཆུན་ཆད་ནས་སྟངས་རྒྱ་ནག་རྒྱ་མཚོའི་འགམ་བར་གྱི་པོད་རྒྱ་
 སྒྲིག་གསུམ་གྱི་ཡུལ་གྱི་གར་དུ་འང་དགེ་ལུགས་པ་ཞེས་པའི་མཚོན་གཞིས་དགོན་
 ལྡེ་གངས་ལས་འདས་པ་ཞེས་ཡོད་པ་ལས་དབྱུང་གཙང་སྒྲིགས་སྟེ་འབྲས་དགེ་
 གསུམ་དང་གཙང་བཟ་ཤིས་ལྷན་པོ་སྒྲིགས་ཀྱིས་མཚོན་པའི་ཆོས་ལྡེ་ཆེན་པོ་ད་
 ལྟའི་བར་བཞུགས་ཡོད་པ་འདི་དག་ལགས་སོ། ། རྒྱད་པར་དུ་ཕྱིས་ཕྱ་དགའ་
 ལྷན་པོ་བྱང་པས་པོད་ཡོངས་ལ་ཆོས་སྤྱི་དུགས་གཉིས་ཀྱིས་དབང་བཞུར་བྱས་
 པ་དང་སྒྲོས་སྟུ་རྒྱལ་བ་པའི་ཆེན་མུ་འཕྲེང་རིམ་བྱུང་བམ་མ་ཆད་པར་བྱོན་པ་
 བཅས་ཀྱིས་པོད་སྤྱི་ཆོགས་ཡོངས་ལ་བྱལས་ཀྱིན་ད་ལྟའི་བར་ཐེབས་ཡོད་པ་
 སྒྲགས་ལོག་དུ་འཆད་པར་འགྱུར་རོ། ། གཞན་ཡང་རྩི་རིན་པོ་ཆའི་མཛད་རྣམས་
 རྒྱས་པ་དང་འུ་སྒྲོབ་རྣམས་ཀྱིས་བཟུན་པ་ལ་བྱ་བ་མཛད་ཚུལ་སྒྲགས་ལོ་རྒྱུས་
 ཞིབ་མོ་«རྩི་རིན་པོ་ཆེན་མོ་»^①དང་འུ་སྒྲོབ་དེ་དག་སོ་སོའི་རྣམས་མཐར་
 སེར་སྒྲགས་ཆོས་འབྱུང་དང་དགོན་ལྡེ་སོ་སོའི་གདན་རབས་བཅས་ལས་ཤིས་
 པར་བྱ་བ་ལས་འདིར་མཚོན་ཅམ་ཞིག་གོ་བདེའི་ཆོག་གི་རྒྱལ་ཁོ་ནར་ས་བཅད་
 མ་སྟོང་ཅམ་ཞིག་གིས་པ་ལགས་སོ། །

དེ་ཡང་ཕག་མོ་གྲུ་པའི་དུས་སྐབས་འདི་དག་ནི་པོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ལྟིང་སྟིང་
 འཕྱོར་རིག་གསུམ་གོང་འཕེལ་དུ་འགྲོ་བའི་དུས་ཤིག་ཡིན་པ་མ་ཟད། ཆབ་
 སྟིང་བཟུན་ཆགས་དང་དཔལ་འཕྱོར་འཕེལ་རྒྱས་ཆེན་པོ་ཕྱིན་པའི་ཆར་གཞིའི་

① མཚོ་སྟོན་མི་རིགས་དཔེ་རྒྱན་ཁང་གིས་བཏོན་པའི་«རྣམས་མཐར་རྒྱལ་སྟུས་འབྲུག་རྒྱལ་སྐྱོང་»

མེད་པོད་ཀྱི་ཆོས་དང་རིག་གནས་ཀྱི་བྱ་བ་ཡང་ཐུར་མེད་དར་ཀྱས་ཆེན་པོ་ཡུང་
 བའི་དུས་སྐབས་ཤིག་ཀྱང་ཡིན། ཐོག་མར་པོད་གངས་ཀྱི་ཕྱུ་ལྷ་གང་སར་
 རིག་པའི་གནས་མཆོད་དང་བྱུང་པར་སྐབ་པའི་བཟུན་པ་ནང་བཟུན་ཆུད་པའི་མཁས་
 གྲུབ་གཉིས་ལྟན་ཀྱི་སྒྲིལ་བྱ་བས་མ་གྱིས་མི་བྱུང་པ་བཟུན་པའི་བདག་པོར་ཡུར་པ་
 གཞུགས་ཐོན་པ་ཡིན་ལ། དེ་ནས་གཞན་དྲིང་མི་འཛོག་པའི་མཁས་གྲུབ་དེ་དག་
 གིས་ཆོས་ལུགས་ཀྱི་མཐུན་རྐྱེན་དང་རང་གི་ལུགས་སོ་སོས་གསར་གཏོད་མཛད་པ་
 དང་། དེར་བརྟེན་ཀྱི་དགོན་ལྗེ་སོ་སོར་གསར་འདེབས་མཛད་པ་ཤོད་དུ་སྒྲུས་
 པའི་ས་དགེ་བཀའ་ཉིང་གི་ལུགས་ལུད། ད་དུང་དུ་ཞོན་ལུགས་དང་རྩོན་
 ལུགས་པོ་དོར་ལུགས་སོགས་ལྟ་བུའི་དང་ཆོས་རྒྱུད་མི་འདྲ་བའི་རིང་ལུགས་
 འཛོན་པ་མང་པོ་གསར་དུ་དར་འཕེལ་ཡུང་བར་བརྟེན་གྱི་མཐུན་དེ་དག་སོ་
 སོར་མཁས་པའི་རྒྱུད་འཛོན་སྒྲིལ་མཆོག་གསེར་རིའི་ཤང་ལྟར་ཐོན་པ་རྣམས་
 ཀྱིས་ཀྱང་པོད་བརྒྱུད་ནང་བཟུན་ཀྱི་དང་ཆོས་ལྷ་བཅུ་ལྷག་རིག་པའི་གནས་ཞེས་
 གྲགས་པའི་པོད་མི་རིགས་ཀྱི་རིག་གནས་འཕེལ་རྒྱས་འགོ་བར་མཛད་ཇེས་་་
 རྒྱབས་པོ་ཆེ་བཞག་པ་ཡིན་ཏེ། ཐུར་སྒྲུས་ས་སྐྱ་དང་ཐག་སྐྱ་གཟུ་པ་དང་དགེ་
 ལུགས་པའི་མཁས་པ་རིམ་ཐོན་རྣམས་ལུད། ད་དུང་ཆོས་དང་རིག་གནས་ལོ་
 རྒྱུས་བརྩོ་གསོ་དང་སྐར་ཆོས་ལ་སོགས་པའི་བདེ་ལ་མཛད་ཇེས་ཆེ་བ་ཡོངས་
 གྲགས་ཀྱི་མཁས་པ་དུ་ཞོན་རིན་ཆེན་གྱི་དང་ཆོས་པ་ཀྱན་དགའ་རྩོ་རྩེ།
 འགོས་ལོ་གཞོན་ཅུ་དཔལ། དཔའ་པོ་གཙུག་ལག་ཤང་བ། རྩོན་རྒྱ་ར་ན་
 བ་ལྟ་བུའི་མཁས་ཆེན་པོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་སྒྲིལ་བའི་དཔའ་པོ་དེར་འཛམ་གླིང་ན་འང་
 སྐད་གྲགས་ཡོད་པའི་མཁས་པ་དང་། དེ་མིན་བརྩོ་གསོའི་བདེ་སྐབ་ཆེན་བང་
 རྩོད་རྒྱལ་པོ་དང་བྱང་བདག་རྣམ་རྒྱལ་གྲགས་བཟང་། ལུར་མཁར་མཉམ་
 ཉིད་རྩོ་རྩེ་ལྟ་བུའི་བརྩོ་རྒྱལ་དང་ལྟ་རྩེ་གྲགས་ཅན། མ་ཟད་གཙུག་ལག་གཞུང་
 ལུགས་ཀྱི་བདག་པོ་འཆད་རྩོད་རྩོམ་པའི་ལས་ལ་སོགས་པ་མི་མངའ་བ་པོ་དོར་

རྩོགས་ལས་ནམ་རྒྱལ་དང་དོལ་བྱ་མེས་རབ་རྒྱལ་མཆོན། རོང་རྩོན་སྤྱོད་པའི་
 མེད་གི་ རོང་ཆེན་ཀྱན་དགའ་བཟང་པོ། ཕམ་ཆེན་བྱམས་པ་གྲིང་པ་སྟགས་
 དང་། སྐད་གཉིས་སྤྱོད་པའི་དབང་པོ་ཞུ་ལོ་ཆེན་ཆོས་རྒྱུད་བཟང་པོ་དང་།
 རྩོན་ཆོས་གྱི་འཇུག་པ་ཡངས་པ་གཙང་རྩོན་ཉེ་རྒྱ་ཀ་དང་ཞང་ཁྱུང་ཆོས་དབང་
 ཡགས་པ་སྟགས་དང་། སྐར་ཆོས་རིག་པའི་གཞུང་ལ་དབང་བ་རྒྱ་མཆོ་ནམ་
 གསུམ་རྒྱ་ཡགས་པ་སྟགས་ཉེ་སྤྱིས་ཆེན་དམ་པ་བཟང་གིས་མི་ལང་བ་ས་བཀའ་
 པ་བཞིན་རིམ་པར་བྱོན་པའི་དྲིན་གྱིས་བོད་ཀྱི་ཆོས་དང་རིག་གནས་དར་རྒྱས་
 ཆེན་པོ་ཁྱུང་ཚོགས་དེར་སང་འཛམ་གླིང་རྒྱུད་པོད་རིག་པ་ཞེས་ཆེད་བྱུང་ཞིབ་
 འཇུག་གི་ལས་ལ་གཉེར་བའི་རྒྱ་ཆར་ལྷུང་བཞིན་པ་དང་། རྒྱད་པར་རྒྱ་མིང་
 མོང་མའི་རིང་ནན་ཅིན་ནས་རྒྱའི་པར་ཆལ་གྱི་ལག་ལེན་བོད་རྒྱ་དར་བྱུང་མཛད་
 པ་ནས་བཟུང་རྒྱལ་པའི་བཀའ་དང་བཞུན་བཅས་འཁྱུར་རོ་ཅོག་གི་ཡི་གེ་པར་རྒྱ་
 བཟུབས་པ་མ་ཟད། བོད་རང་གི་མཁས་པ་རིམ་བྱོན་གྱི་གསུང་ཆོས་ལང་པར་
 རྒྱ་བཟུབས་བས་ད་ལྟའི་བར་བོད་ཅམ་མ་ཟད་འཛམ་གླིང་རིག་གནས་ནོར་བུའི་
 གླིང་ཀྱན་རྒྱ་བྱུང་པ་བཞུན་བཅས་དེ་དག་གི་སྤྱིགས་པམ་ནམས་གཅིག་རྒྱ་
 བཅིགས་ན་རི་རབ་ཀྱི་བརྟན་དང་མཉམ་པ་ཞིག་བཞུགས་ཡོད་པ་དེ་ལགས་
 རོ། །

ཡང་དེ་དང་རྒྱས་མཆོངས་སྤྱོད་གོན་ཤེས་མོས་རྩ་རྩོན་མཆོད་གསུམ་དང་
 རྒྱ་གསུང་རྒྱགས་རྩོན་རྒྱལ་པའི་བཀའ་དང་འཕགས་ལྷལ་ཕམ་བྱུང་གི་བཞུན་
 བཅས་བཞུགས་སོ་ཅོག་གསེར་བཞེངས་དང་། ལྷ་སྤྱོད་ཐང་ག་སྟགས་བཅོའི་
 རྩོན་བཞེངས་རྒྱ་ཆེན་པོ་མཛད་པས་བོད་ཀྱི་དངོས་པོའི་རིག་གནས་དང་བསམ་
 པའི་རིག་གནས་བཅས་ཐུར་ལས་རྩོག་པའི་ཕུན་སྤྱུམ་ཆོགས་པ་དང་གསོན་
 ཉམས་རྩོན་པར་སྤེལ་བས་ད་ལྟའི་བར་སྤྱོད་པོ་ཀྱན་གྱི་མིག་གི་བདུད་རྩི་དང་ཡིད་
 ཀྱི་དད་རྩོན་རྒྱ་ལྷུང་ཡོད་པ་འདྲིའོ། །མདོར་ན་དབུས་གཙང་གི་ལྷལ་འདི་དེ་ལྷ་

ལུ་པོ་ད་མྱེད་ཚེས་དང་རིག་གནས་ཀྱི་འབྲུང་ཁྲུང་ས་ཁོ་ནར་ལྷུང་སྟབས་ཚེས་གསུམ་པོ་ད་མི་རྒྱལ་ས་ཀྱིས་“དབུས་གཙང་དག་པའི་ཞིང་”ཞེས་བསྟགས་བརྗོད་ཀྱི་མེ་ཏོག་ལྷག་པར་འབྲུལ་བ་བཞིན་ནོ། །

༡. མདོ་མྱེད་ཚྭ་གས་ཀྱི་གནས་རྒྱལ་རྒྱུ་བཤད་པ།

དེ་ཡང་སྔོན་སྐོང་ཟིན་པ་ལྟར་གཅིག་ལྷུང་གི་པོ་ད་བཙན་པོའི་རྒྱལ་རབས་མཁུག་རྒྱལ་ས་ཆེས་མདོ་མྱེད་ཀྱི་ཡུལ་འདིའང་བཙན་པོའི་གདུང་རྒྱུད་ལས་ཕྱོན་པའི་རྒྱལ་སྟལ་གྱི་ཕྱེད་རྒྱུད་པ་རིམ་ཕྱོན་གྱིས། དེང་གི་མཚོ་སྔོན་ཟི་མིང་ཚྭ་གས་འདིར་གནས་གཞི་བབྱང་སྟེ་ཙོང་ཁ་ཡུལ་ཆེན་བཙོ་བརྒྱད་ཏུ་གྲགས་པའི་གཙོ་ས་མདོ་མྱེད་ཡུལ་གྱི་ཕལ་ཆེར་ལ་མངའ་དབང་བསྐྱར་བ་ཡིན་ལ། དེའི་རྒྱུད་པ་ཏུས་ཕྱིས་བར་སྐྱོན་སྔ་དོན་ཆེན་བ་སྟགས་བྱང་ཞེས་«མདོ་མྱེད་ཚེས་འབྲུང་»སྟགས་སྟུ་འབྲུང་བ་ལྟར་དང་། དེ་དག་བྱང་རྒྱལ་རབས་དང་འབྲེལ་བ་དམ་པས་བྱང་རྒྱལ་གྱིས་རང་གི་ཏུས་གཏོ་(紇) བྱ་བ་གནང་སྟེ་ཕྱིས་ཀྱི་མི་རྒྱུད་དག་གི་མིང་ཏུས་ལ་གཏོ་ཞེས་སྟགས་པའི་པོ་ད་རིགས་མང་པོ་བྱང་བ་ཡིན། ཆེས་ལྷ་དཔལ་ལྷན་ས་སྐྱ་བས་ཏོར་གོང་མའི་སྟོབས་ཤུགས་ལ་བརྟེན་ནས་པོ་ད་ཁམས་སྐར་ཡང་གཅིག་ལྷུང་བྱས་པ་དང་བསྐྱོན་མདོ་མྱེད་ཀྱི་ཡུལ་ཁམས་འདི་ནི་ས་སྐྱ་བའི་མངའ་ཁོངས་ལ་ཆོས་ཁ་གསུམ་ཏུ་བགོས་པའི་ནང་ཆོན་མདོ་མྱེད་རྟའི་ཆོལ་ཁ་ཞེས་གྲགས་ཤིང་། འགྲོ་མགོན་འཕགས་པ་མཚོག་གིས་སྟུ་དངོས་སྟུ་གཟིགས་རྒྱུར་མཛད་དེ་དགོན་སྟེ་གསར་འདེབས་དང་ས་གནས་དཔོན་རིགས་བརྒྱ་འཛིན་གནང་བ་སྟགས་ཆོས་སྟེད་ཀྱི་མཛད་བ་རྒྱ་ཆེ་བ་སྟེལ་བར་བརྟེན། མདོ་མྱེད་ཚྭ་གས་ལ་ཡུལ་དཔོན་ཏེ་རྒྱ་སྐད་ཏུ་ཕོ་ཟུ་ཟི (土司) བྱ་བའི་པོ་ད་རིགས་རང་གི་སྟེ་དཔོན་ཏུ་ག་ཞན་དང་དཔོན་ཆེ་སྟེ་མང་པོ་བྱང་བ་མ་ཟད།

ཡོན་ཤོར་མས་ཉོར་གོ་དན་བྱ་བ་བྱར་མཐའི་རྒྱལ་པོར་བསྐྱོས་པ་དང་ཕྱིས་སྤྱ་
 དེའི་རྒྱད་པ་དང་རྒྱོན་པོ་དག་གི་རྒྱད་ལས་བྱུང་བའི་མོག་རིགས་ཀྱི་ས་གནས་
 དཔོན་སྤན་མར་པོའར་མཆོ་རྒྱན་དང་དབའ་རིས་ཚུགས་སྤྱ་ཡོད་པ་དུས་ཕྱིས་
 བར་རྒྱད་པ་རོས་འཛིན་རྒྱ་འདུག་ལ། ཡང་པོད་རིགས་རང་གི་ཡུལ་དཔོན་དེ་
 དག་ལས་ཅུང་ཟད་གྲགས་ཆེ་བ་དང་ཡིག་རིས་སྤྱ་བཞོད་ཡོད་པ་འགའ་ནི་མཆོ་
 རྒྱན་དཔོན་ཁག་དང་དབའ་རིས་ཡུལ་དཔོན་འགའ་དང་། མགོ་ལོག་ཚུགས་
 ཀྱི་ཨ་རྒྱུད་ཁག་གསུམ། རེབ་ཤོར་ཚུགས་ཀྱི་རོར་པོ་ནང་སོ། ཅ་ཅེ་ཚུགས་ཀྱི་
 ཅ་ཅེ་དཔོན་པོ་དང་མཛོད་དགེ་ཚུགས་ཀྱི་མཛོད་དགེ་དཔོན་ཁག་ན་མས་དང་།
 ར་བ་ཚུགས་སྤྱ་ཆེའུ་དང་དབལ་བྱལ་དཔོན་ཁག་དང་། རྒྱལ་རོར་ཚུགས་སྤྱ་
 རྒྱལ་རོར་རྒྱལ་ཁག་བཙོ་བརྒྱད་དུ་གྲགས་པ་ན་མས་དང་། གཞན་དེར་སང་
 པོད་རིགས་མེད་པའི་ས་ཁུལ་ཤིང་ཀྱན་དང་ཀ་རྒྱ། རྟག་ཡུང་། མེན་རྩ་
 མོགས་སྤྱའར་སྐབས་དེ་དག་ལ་པོད་རིགས་དཔོན་ཆེན་མར་པོ་རྒྱན་ནས་ཡུལ་
 འདི་དག་གི་མི་ཤེ་བསྐྱུངས་ཤིང་ཆོས་ཤེ་འདེབས་པ་མོགས་འཕྲིན་ལས་རྒྱ་ཆེན་པོ་
 སྤེལ་བ་ཡིན་ནོ། །དེས་ན་འདིར་དེ་དག་རེ་རེ་བཞིན་བཛོད་ན་ལེགས་ཀྱང་
 མཛོད་མོས་ཀྱི་ཨ་རྒྱལ་ཡིག་ཆ་ཅུང་བའི་ཁར་དཔོན་ཆེ་སྤྱ་དང་དུས་སྤྱ་འགོར་
 མོགས་ཀྱི་གནས་རྒྱལ་མི་འདུ་བས་མཆོན་ཅ་མ་ཞིག་སྤེང་བ་ལས་འོས་མེད་དོ། །

དེ་ལ་མོག་མར་འདིར་མདོ་སྤྱད་ཀྱི་མིང་དང་ཡུལ་གྱི་རོས་འཛིན་ཅུང་
 ཟད་མིང་ན། མདོ་སྤྱད་ཅེས་པའི་ཡུལ་འདི་ནི་ཡོངས་གྲགས་སྤྱ་རྩྱུད་མངའ་
 རིས་རྫོང་གསུམ་བར་དུས་གཙང་རྩ་བཞི། སྤྱད་མདོ་ཁམས་སྤང་རྩྱག་ཅེས་
 འབོད་པ་རྩྱར་པོད་ཁམས་ཡོངས་ཀྱི་ཆ་ནས་དེར་གི་ཨ་མདོ་ས་ཆ་འདི་སྤྱད་
 ཚུགས་ཀྱི་ཤར་མཐའ་ཡིན་པས་མིང་དེ་རྩྱར་མོགས་ཤིང་། ཁམས་ཚུགས་ཀྱི་ས་
 ཆ་ལ་རྩྱས་བཅས་ཀྱི་དབང་གིས་མདོ་སྤྱད་ཅེས་འབོད། མདོ་སྤྱད་ཅེས་པའི་
 མིང་འདི་དང་ནང་གསེས་ཡུལ་གྱི་མང་པོ་ཞིག་གི་མིང་ནི་རྩྱ་རིང་དང་རྩྱན་རྩྱང་

གཉེར་ཡིག་བཅས་སུ་མང་དུ་འབྱུང་ཞིང། གནའ་པོའི་པོད་བཅན་པོའི་དུས་
 སྐབས་ནས་མདོ་སྨད་དང་ཅིང་ཀ་ཆེ་རྒྱུད་། ཀ་རྒྱུ། ཤིང་ཀྱན་ཉི་ཤུའི་པོད་
 སྨད་ཀྱི་ས་མིང་མང་པོ་བྱུང་བ་ད་ཉི་ཤུའི་བར་ཡོད་པ་ལྟར་དང་། ཡང་ཨ་མདོ་
 ཞེས་པ་མདོ་སྨད་ཀྱི་མདོ་བྱ་བའི་མ་སྒྲུ་ལས་རང་ཤུགས་ཀྱིས་བྱུང་བ་ཨ་མདོ་ཞེས་
 སྐྱེས་སྐྱུལ་དང་། ཨ་ཆེན་གངས་རི་དང་མདོ་ལ་རིང་མོ་གཉིས་ཀྱི་མིང་བསྐྱུས་
 པས་ཨ་མདོ་ཞེས་སྐྱེས་པར་བཞེད་པ་བཅས་ཅི་རིགས་ཤིག་ཡོད་ཀྱང་། གང་
 ལྟར་མདོ་སྨད་དམ་ཨ་མདོ་བྱ་བ་གནའ་ནས་ད་བར་དུ་མིང་མ་ཉམས་པར་ཡོད་
 པ་ཡིན་ནོ། །དེས་ན་འདིའི་མངའ་ཁོངས་ནི་«མདོ་སྨད་ཆོས་འབྱུང་»དུ་“འབྲི་
 རྒྱུའི་སེ་པོའི་ལྷང་རིང་བཀལ་བའི་བ་ཡན་ཉི་ཤུའི་ཤར་རོས་ཨ་ཆེན་གངས་རྒྱལ་
 ཀྱི་རི་དང་། མདོ་ལ་གཉིས་ཀྱི་མིང་བསྐྱེམས་པས་དེ་མན་ཆད་ལ་ཨ་མདོ་ཟེར།
 དེ་རོས་ཀྱི་རྒྱ་རྩམས་སྟོགས་འདྲེས་ཀྱིས་མ་གཡང་སྟུག་པོའི་གཞུང་དུ་འབབ་པ་ལ་
 མ་རྒྱུར་སྟུགས་པ་མཆོ་སོ་ལོ་མའམ་སྒྲུ་རེངས་ཀྱི་གཞུང་བརྒྱད་ཉེ་སྟོགས་སུ་འཁྱོག་
 པའི་ཁྱུག་སོ་མན་ཆད་ཨ་མདོ་ཉིད་ལ་རོས་འཛིན་དགོས་པ་ནི། ཆོས་ཁ་གསུམ་
 དུ་སྟེ་ཆོ་མངའ་རིས་གྲང་ཐང་ནས་སོག་ལ་སྟེ་བོ་ཡན་ཆད་དབུས་གཅིང་ཆོས་ཀྱི་
 ཆོས་ཁ། དེ་ནས་མ་རྒྱུའི་ཁྱུག་པ་ཡན་མདོ་སྨད་མིའི་ཆོས་ཁ། དེ་ནས་རྒྱུའི་
 མཆོད་ཉེན་དཀར་པོ་^① ཡན་མདོ་སྨད་ཉིད་ཆོས་ཁར་བྱེད་པས་ཤེས་སོ། །”
 ཞེས་མདོ་སྨད་ལུལ་གྱི་རོས་འཛིན་བཞེད་ཡོད་ལ། དེ་ཞིབ་ཏུ་བཤད་ན་དེང་གི་
 ལུལ་ལུལ་སྨད་པའི་མཆོ་སྟོན་ཞིང་ཆེན་ཡངས་དང་ཀན་སུའུ་ཞིང་ཆེན་གྱི་དཔའ་
 རིས་སྟོགས་དང་ཀ་རྒྱུ་ཉི་ཤུའི་གི་ཡིན་ཞུ་ལུལ་དང་ཤིང་ཀྱན་ཉི་ཤུའི་གི་སྟོན་ལུལ་ནས་
 ཀན་ཉི་ཤུལ་དང་སི་ཁྲོན་ཞིང་ཆེན་གྱི་ར་པ་ལུལ་བཅས་ཀྱི་གནའ་དེང་གི་པོད་
 རིགས་འདུས་ཉིད་ཀྱི་ས་ལུལ་དག་ལ་རོས་འཛིན་དགོས་པ་ཡིན་ལ། །དེ་དག་

① འདི་ཡོད་པ་རོས་འཛིན་བཞེད་པ་མི་མཐུན་པ་ཡོད་།

ལས་དེར་གི་མཆོ་སྒྲོན་སྒྲོགས་ལ་སྒྲོན་ཏུས་གཡེར་མོ་ཐང་རམ་ཡུལ་མཐའི་དབང་
གིས་ཁམས་ཀྱི་གཡེར་མོ་ཐང་ཞེས་དང་བྱི་མིང་ས་ཆར་གྱི་ཐང་སྟེ་རྒྱ་སྐད་ཏུ་ཆེན་
ཐང་(青唐)ཞེས་པ་སོགས་མ་གཏོགས་དེ་མིན་ཡུལ་མིང་གཞན་ནམས་ཏུས་
ཐུས་བར་མ་ཉམས་པར་ཡོད་པ་ལགས་སོ། །

དེ་ཡང་སོག་མར་མདོ་སྐད་ཀྱི་སྟེ་བ་མཆོ་སྒྲོན་སྒྲོགས་དེར་གི་བྱི་མིང་དང་
མཆོ་སྟེ་མཆོ་བྱང་མཆོ་རྒྱལ་ས་ཁྲལ་བཅས་ནི་སྐབས་འདིར་སལ་ཆེར་སོག་པོའི་
མངའ་འོག་ཏུ་སྐྱེས་ནས་སོག་རིགས་དཔོན་པོས་ཡུལ་ཁམས་དག་ལ་དབང་
བཟུང་བཞིན་ཡོད་དེ། ད་ལྟའི་ཆབ་ཆའི་ཡུལ་འདི་རྒྱལ་བ་བསོད་ནམས་རྒྱ་
མཆོ་གདན་འདྲེན་མཁན་གྱི་སོག་རྒྱལ་ཡན་ཐལ་ཉི་རྒྱ་སྐད་ཏུ་ཡན་ཏུ་ཉན་(俺
达汗)བྱ་བ་དེའི་མཆོ་སྒྲོན་སྒྲོགས་ཀྱི་སྲིད་དང་དཔུང་གི་སྟེ་གནས་ཡིན་ལ།
དེར་བཞེན་རྒྱལ་བ་བསོད་ནམས་རྒྱ་མཆོས་ས་དེར་ཆབ་ཆ་སྟེ་གཞུང་གི་
དཔོན་པ་བཏབ་པ་ཡིན། བྱི་ཀ་སྒྲོགས་འདི་ཐར་ནས་རྒྱ་བོད་ཡུལ་ཚོད་བྱེད་ས་
དང་བཅན་པོའི་དཔུང་གི་སྟེ་གནས་ཡིན་པས་བྱི་ཀའི་མཆོད་ཉེན་དཀར་པོ་ཞེས་
པ་སོགས་མིང་གསལ་ཆེ་ལ། སྐབས་ཤིག་པོར་གྱི་ཆོས་སྲིད་ཀྱི་སྟེ་གནས་ཤིག་ཏུ་
རྒྱར་ནའང་ཐུས་སུ་རིམ་གྱིས་རྟོར་སོག་གིས་བབྱང་མཐར་སྲིད་མགོ་རྒྱུའི་དབང་
འོག་ཏུ་ཆུད་པར་བཤད།

དེ་ནས་རེབ་གོང་སྒྲོགས་འདི་ཐར་ཏུས་བོད་ཆེན་པོའི་མངའ་ཁོངས་མདོ་
སྐད་ཡུལ་གྱི་ཆོས་སྲིད་གང་ཐད་ལ་མིང་གསལ་ཆེ་བ་དང་ལོ་རྒྱུས་ཚུང་བད་རིང་
བའི་ཡུལ་གྱུའི་གསལ་ཤིག་ཡིན་ལ། དེ་ལ་རེབ་གོང་དང་རེ་སྐོང་ཞེས་མིང་གཉིས་
འབྲི་ཚུལ་སྤྱང་ཡང་། ཡུལ་མིང་དངོས་ནི་རེབ་གོང་ཞེས་བྲིས་ན་འགྲིག་ཅིང་
མིང་འདི་བོད་བཅན་པོའི་ཏུས་སྐབས་ནས་སྤྱང་འདུག་སྟེ། ཁོ་པོས་ཏུན་ཏོང་
གཏེར་ཡིག་ཅིག་ཏུ་“རེབ་གོང་མདོ་བཞེར་གྱིས་……”ཞེས་སོགས་བཞོད་པ་
མཐོང་ཁོང་། «མདོ་སྐད་ཆོས་འབྱུང་»ཏུའང་“འདི་ལ་སྟེ་བྱང་དང་སྟོད་

མཐོང་བར་གསུམ་ཏུ་ཕྱི་པའི་གནས་དངོས་གཞི་རེ་བ་ཆ་ཡང་པ་གསུམ་གྱི་གོང་བ་
 རེ་བ་གོང་གསེར་མ་ཆོང་ས་ཏུ་རྩོད་པོ་དགོན་ཆེན་ཆོས་འཁོར་གྱི་ཡོད་ལ” ཞེས་
 བཀོད་པ་བཞིན་རེ་བ་ཆ་ལྟེ་རིགས་ཏུ་ས་ཀྱི་སྒོ་ནས་མིང་སྟགས་ཤིང་། ཡང་རེ་
 མཐོང་བུ་བ་ཏུ་ས་ཕྱིས་ཤར་སྐལ་ལྟན་རྒྱ་མཚོའི་གསུང་ཏུ་ཆེ་བཟོད་ཀྱི་སྒོ་ནས་“རེ་
 བ་ཡོང་ས་ཏུ་སྒྲོང་བའི་ཡུལ་” ཞེས་བསྟགས་སྟོན་གྱི་བརྟེན་ལས་བྱུང་བ་ཅེས་དང་
 ཡུལ་མིང་དངོས་ནི་རེ་བ་གོང་ཡིན་དགོས་སོ། །གཞན་ཡང་ཡུལ་འདི་ཡར་མར་
 ཏུ་རྩོད་ས་ཡུལ་ལྟེ་དགུ་ཡོད་པས་དགུ་རྩོད་ཟེར་བ་དང་རྩོད་དགུའི་རྒྱ་ནམས་
 རྩལ་ས་གཅིག་ཏུ་འདྲེས་པ་ལ་དགུ་རྒྱ་ཞེས་བྱུང་འཕོད་དོ། །དེ་ཡང་རེ་བ་གོང་
 རྩལ་ས་ཀྱི་གདོད་མའི་མི་རྒྱད་ནམས་ནི་པོད་ལ་རིགས་ཏུ་ས་མང་པོ་ཡོད་པའི་ནང་
 ནས་རེ་བ་ཆའི་རིགས་རྒྱད་ཡིན་འདུག་ལ། ཕྱིས་ཏུ་ལོ་རྒྱུས་འཕེལ་རིམ་ཁོང་ཏུ་
 རིགས་རྒྱད་དང་མི་རིགས་མང་པོ་པན་རྒྱན་འབྲེལ་འདྲེས་བྱུང་བའི་དབང་གིས་
 རིགས་རྒྱད་རྩ་ཆོགས་འཕེལ་བར་བརྟེན་རིམ་གྱིས་“སྐར་རྟག་རྟག་ཅན་གྱི་ཁྱི་ལྟེ།
 ཡུར་དཀར་པོ་ཅན་གྱི་ཁྱི་ལྟེ། ཁང་རྒྱ་ལེབ་ཅན་གྱི་ཁྱི་ལྟེ། མཐོང་བུ་ནག་ནས་
 རྩོང་ས་པའི་རྩོང་ལྟེ། བྱང་རྩོར་ནས་ཆད་པའི་རྩོང་ལྟེ། གཙང་ལ་རྩོད་ནས་
 ཆད་པའི་རྩ་བཟོའི་ལྟེ”^① ཞེས་རྩོད་འཕྲོག་གཉིས་དང་བྱ་རྩོར་ལ་སྟགས་པ་
 འདུས་པའི་མི་ལྟེ་ཆེན་པོ་གསེག་ཆེན་བཙོ་བརྒྱད་ཏུ་གྲགས་པ་ཡོད་པར་བཤད།
 མྱིར་ཡུལ་གྱི་འདི་དག་པོད་སེལ་བྱུང་འཁོར་རྗེས་ཙོང་ཁའི་རྒྱལ་རྒྱུད་ཀྱི་མངའ་
 ཞབས་ཏུ་གཏོགས་ཤིང་། ཏུ་ས་ཕྱིས་ས་སྐུའི་སྐབས་ནས་རང་ཡུལ་གྱི་ལྟེ་དཔོན་
 དངོས་ཏུ་བྱུང་ལྟེ་མི་ལྟེ་མང་པོ་བསྐྱུངས་པ་ཡིན་ཏེ། དེ་ལ་ལོ་རྒྱུས་ཡིག་ཆ་ཁག་
 ཏུ་ཁོད་དབུས་འདམ་ཁོག་ནས་ས་སྐུའི་རིགས་རྒྱད་ཏུ་འབྱུངས་པ་གསོད་པུད་ལ་
 མཁས་ཤིང་རིག་སྟགས་བྱུང་བའི་ནལ་འཕྱར་པ་རྩོད་པོ་ལ་ཕྱིས་རྩ་རྒྱ་བུ་བུ་འཕྱོ་

① རེ་བ་གོང་ཏུ་ས་མཚོ་དཀྱིལ་པེ་ཆ་ཕྱིས་མ་ཞིག་ཡོད་འདུག

མཐོན་འཕགས་པའི་བགས་མདོ་སྒྲུབ་རེབ་ཤོང་ཡུལ་དུ་ཐེབས་ཏེ་སྒྲུབ་བཟང་
 ཚུགས་འདིར་གཞི་བཟུང་ཉི་བཞུགས། ཡང་འདི་པའི་མཚན་དངོས་ལ་ཀུན་
 དགའ་དོན་གྲུབ་ཟེར་བར་འདུག་ནའང་། ཐེབས་ལམ་དུ་རྒྱན་ཐག་གིས་
 གཙུག་པ་དྲག་ཚོར་བརྟན་པ་བྲག་ལ་ཐོགས་ནས་བྲག་རྩ་ཆད་པས་ཡོངས་གྲགས་
 ལྷ་ལྷ་རྩེ་བྲག་རྩ་པ་ཞེས་འཁོད་པར་བཤད། ཁོང་གིས་བལ་བཟའ་ལྷ་མ་ཆེ་
 རིང་བྱ་བ་ཁབ་དུ་བཞེས་པར་ལྷ་ས་ལྷ་རྒྱལ་དཔལ་དང་། ལྷར་རྒྱལ་དཔལ་ཆེ་
 རིང་འབྲམ་བཅས་གསུམ་ལྟར་། བ་རྒྱུང་ཆེ་རིང་འབྲམ་གྱིས་རེབ་སའི་རིགས་
 གྱི་བྱ་མོ་ཞིག་ཁབ་དུ་བསྐྱུས་པ་ལ་ལྷ་ས་མདོ་རྩེ་འབྲམ་བྱ་བ་འབྱུངས། འདི་པ་
 ཡུལ་ཚུགས་འདིརི་སྤྱི་དཔོན་མཛད་པས་གདུལ་བྱ་དང་མཚན་སྒྲུབ་རྒྱས་ཏེ་རོང་
 ཆེན་མདོ་རྩེ་འབྲམ་ཞེས་གྲགས། དེ་ལ་ལྷ་ས་དགུ་ལྟར་བ་ལས་ཆེ་བ་བསམ་
 བཏན་རིན་ཆེན་དང་གྲགས་པ་རྒྱལ་མཚན། རྩོ་རྩོས་སེང་གེ་གསུམ་ནི་སྤྲ་མ་
 ཡིན་ལ། འབྲིང་བ་གསུམ་གྱི་རྒྱད་པ་ལ་རོང་པོ་ནང་སོ་དང་མར་ནང་ནང་སོ།
 རྩོ་སྤྲ་ནང་སོ་བཅས་ལྟར་བར་བཤད་ལ། རྒྱུང་བ་གསུམ་གྱིས་བྱིས་ཐབ་
 བཟུང་ནས་ནང་དཔེ་སོགས་བྱས་སྟངས། ལྷ་ས་ལྷ་མ་གསུམ་གྱི་ཆེ་བ་སྤྲ་མ་བསམ་
 བཏན་རིན་ཆེན་གྱིས་རབ་ལྟར་དུག་པའི་རྒྱ་ཏྲ་སྤྱི་མོ་1342ལ་དེར་གེ་རོང་པོ་
 དཔོན་ཆེན་བདེ་ཆེན་ཆོས་འཁོར་གྱིར་གེ་ས་འཛིན་གྱི་གཞི་འདིར་བར་མཛད་དེ་
 རྩོ་སྤྲ་དང་གདུལ་བྱ་མང་དུ་བསྐྱུངས་ཤིང་གཞན་དཔོན་རྩེ་རྒྱུང་བ་འགའ་ཡང་
 བཏན་བར་བཤད། ལྷ་ས་གསུམ་པ་རྩོ་རྩོས་སེང་གེ་དུ་མིང་རྒྱལ་པོས་གདན་
 སྟངས་ཏེ་ཁོང་མའི་དབུ་སྒྲར་བཞུགས་ཤིང་གུ་ཤིའི་མཚན་བཞེས། དགུང་མོ་
 མོ་གཉིས་ཉིང་ཡབ་མདོ་རྩེ་འབྲམ་གྱིས་ཁྱར་དུ་སྒྲུངས་པའི་ཡཱི་རྩེ་མ་རྒྱུའི་ནང་
 མོ་གསུམ་གྱི་སྤྱི་དཔོན་ཆོས་སྤྱིད་གཉིས་ཆར་གྱི་མངའ་བདག་དུ་སྒྱུར་ཏེ་སྤྲ་དཔོན་
 ལྟར་འབྲེལ་གྱིས་རེབ་ཤོང་རྩོད་སྒྲུབ་ཀྱི་ཆོས་སྤྱིད་ཐམས་ཅད་གྱི་བྱ་བ་རྒྱ་ཆེ་བར་
 སྤོལ། རོང་འཕྲག་གི་ཁྱི་རྩེ་མང་པོ་མངའ་འོག་དུ་བསྐྱུས་ཏེ་མི་གངས་ཞིབ་

བཤེར་གྱིས་བཅུན་ཤུལ་སྐྱེས་པ་ལྟར་མཛད། རྩོམ་པོར་ལྷ་ཁང་བཅུན་པོ་
 མ་དང་རང་གི་ལྷ་ཁང་བཅས་གསུམ་ཏུ་བཞེངས་ཤིང་རྒྱ་ཆེར་བསྐྱེད་ཏེ་ལྷ་དཔོན་
 རྒྱུང་འཕེལ་གྱི་ཁྲི་འཕར་མཚན་པོར་བཞུགས་ཏེ་ཆོས་སྡེ་དང་མི་སྡེ་དང་རྒྱས་
 འཕེལ་བར་མཛད་པས་རྒྱུ་ཡི་གེར་ཡང་ཤེས་ཁྲི་དཔོན་(必里万户)ཞེས་
 སྐྱེས་པ་བཞོན་ཡོད་དོ། །དེ་ནས་སྤྱི་དཔོན་རིམ་པར་ནང་སོ་དཔོན་མཆོག་རྒྱལ་
 མཚན་དང་དོན་གྲུབ་རིན་ཆེན། སློ་ཤོས། སློ་ཤོས་མཆོག་གྲུབ། སློ་ཤོས་
 དོན་གྲུབ། སློ་ཤོས་དཔལ་ལྷན། སློ་ཤོས་བརྟན་པ་དང་བསྐྱེད་ནམས་དོན་
 གྲུབ་བཅས་བྱོན་པ་ཡིན་ལ། འདི་དག་གི་སྐབས་ནམས་སྤྱུ་ཡབ་མེས་གོང་མ་
 དག་གི་འཕྲིན་ལས་ཀྱི་རྒྱན་བསྐྱར་ས་ཏེ་རེ་བཞོན་སྤྱི་མཉམས་དང་ལྷོ་བྱང་ཐམས་
 ཅད་ཀྱི་ཆོས་སྲིད་བྱ་བ་འཕེལ་རྒྱས་ཆེན་པོ་བྱུང་བ་ཡིན་ནའང་། ནང་སོ་བྱི་མ་
 འདི་གཉིས་ཀྱི་སྐབས་ནས་ཅུང་ཟད་ཉམས་འགོ་རྒྱགས་པར་བཤད་ལ། རྒྱུས་
 སྤྱུང་བ་བྱུང་བ་ཅུ་པའི་རྒྱ་བུ་སྤྱི་ལོ་1573ཅམ་ནས་རྟོར་དམག་རིམ་གྱིས་བྱུང་བས་
 ནང་སོ་དཔལ་ལྷན་གྱི་རྒྱས་རྟོར་དཔེ་ཆེར་རྒྱ་ཁྲར་བྱ་བར་ལས་མགོ་བཅོལ་བ་
 ནས་བབྱང་ནང་སོ་སྤྱི་དཔོན་གྱི་དབང་ཤུགས་ཉམས་པར་གྱུར་དོ། །དེའི་རྗེས་
 སྤྱུང་ནང་སོའི་རྒྱུད་པ་ཐམ་མ་ཆད་པར་རིམ་པར་བྱོན་ཏེ་རྩོམ་པོའི་ཆོས་སྲིད་
 གཉིས་ཐད་ལ་མཛད་པ་སྤེལ་བ་དང་བྱུང་བར་རེ་བཞོན་སྐབས་མགོན་ཤར་སྐལ་
 ལྷན་རྒྱ་མཆོའི་སྤྱུ་འཕྲེང་རིམ་བྱོན་གྱི་སྤྱུ་ཙ་སྤྱུ་བདག་ཏུ་གྱུར་ནས་མི་རྒྱུད་ད་ལྟའི་
 བར་བྱུང་བར་བཤད་བྱུང་། དེ་དག་ནི་སྤྱི་རེ་བཞོན་སྤྱི་དཔོན་དང་བསྐྱར་
 བ་ཡུལ་ཉི་ཆེ་བ་དང་གཞིས་གཙམ་ཏུ་ལྷུས་པ་ཤེས་དགོས་སོ། །

དེ་ནས་མ་རྒྱུའི་སྤྱི་དཔོན་ཏུ་སྤང་ར་དཔོན་པོ་འམ་གཅན་ཆའི་དཔོན་པོ་
 ཡོད་ལ། དེར་སྤང་ར་དང་སྤང་གསུམ། ཆོ་བཞི། ནང་ཁོག་སྤུས་རྒྱུ་རྒྱུ་རྒྱུ་
 རྒྱུ་སོ་དང་གཅན་ཆ་བཅས་སྤང་རའི་ཤྱོད་བརྒྱུད་དམ་ཤྱོད་བརྒྱུན་ཞེས་ཤུགས།
 གཅན་ཆའི་དཔོན་པོ་འདི་ལོ་རྒྱས་ཡིག་ཆ་ལ་ལར་བཞུགས་ན་ཤིན་ཏུ་སྤྱུ་བར་

འདུག་ཏེ། གོང་སྐུལ་རིང་པོ་ལྟ་རྒྱུ་ཡིན་པ་མཛད་སྟུང་དུ་ཕེབས་སྐབས་གཅན་
 ཚའི་དཔོན་པོས་མཚོན་གནས་སུ་བཀྱར་བས་དགུ་རིང་ལྟ་འབྱེལ་ཡན་ཆད་གྱི་ས་
 མོང་པར་བཤད་པ་དང་། མ་ཟད་སྟངས་རྒྱུ་གསེར་ཁང་ཞེས་སྟན་གསལ་ཅན་
 དེའང་ཆོས་རྒྱུ་རྒྱུ་རིན་ཆེན་སྟངས་རྒྱུ་ཡིན་པའི་ཕྱི་ཕྱོད་པོ་བའི་
 ཆར་ཕེབས་པས་དེས་སྐྱོན་བདག་བྱས་ཏེ་བཞེངས་ཟེར་སྟེན་ཡོད་པ་བཅས་ལ་
 གཞིགས་ན། ཡུལ་འདིའི་ས་འཛིན་གྱི་དཔོན་དང་པོ་གཅན་ཚའི་རིགས་ཀྱི་
 ཡུལ་དཔོན་ཡིན་པ་ཉོགས་རྒྱས་ཤིང་། སྐབས་ཤིག་གཅན་ཚའི་དཔོན་པོ་
 འབུམ་ཡག་རྒྱལ་བྱ་བ་དང་དེའི་ཡང་ཆ་གཙུག་ཏྱིར་སྐབས་བྱ་བ་བཅས་རིམ་པར་
 ཕྱོན་པ་ལས། གཙུག་ཏྱིར་སྐབས་ལ་སྟངས་འཁོར་བསྟན་ནམས་རྒྱ་མཚོ་དང་
 གསང་སྟོག་བདེ་ཆེན་རྒྱལ་སྟུ། ལྷས་རང་ནང་སོ། དག་དབང་རྣམ་རྒྱལ།
 དཔོན་པོ་ཡུམ་མེ། སྟངས་འཁོར་སྟུ་འབུམ་ཆེ་རིང་སོགས་སྟེན་བརྒྱུད་འབྲུངས་
 པ་ལས་སྐྱེས་ཆེན་དམ་པ་ཤ་ཉལ་བྱུང་། དེ་ལས་རག་དབང་རྣམ་རྒྱལ་གྱི་སྟེན་
 སུ་འཇམ་དབྱངས་བཞུང་པ་སྟུ་འཕྲེང་གཉིས་པ་དཀོན་མཆོག་འཛིགས་མེད་
 དབང་པོ་སྟུ་འབྲུངས་པས་སྐྱེས་གྱི་ལོ་རྒྱུས་ཡོངས་གསལ་སྟུ་ཡོང་དག་དབང་རྣམ་
 རྒྱལ་ཞེས་བརྗོད་པ་ཡིན། «མཛོ་སྟངས་ཆོས་འབྱུང་» དུ་«ཆོས་ཆ་དང་གཅན་
 ཆ་ཤ་ཉེ་ཡིན་ཀྱང་དཔོན་པོ་ཆུན་ནང་མ་འཆམ་པའི་གཟུ་ཆེང་ས་གྱི་སྐབས་ཡལ་
 རག་དབང་རྣམ་རྒྱལ་ལ་ཁོར་ནས་འབུམ་རྒྱལ་བྱ་རྒྱུ་དུ་གསལ་པ་དུད་ཉིས་སྟངས་
 ཅན་གྱི་ལས་དོན་ཤེས་དགོས་པའི་ལས་ཀ་དང་ཕེ་རུའི་ཐོབ་གནང་» ཞེས་དང་།
 ཡང་དཔོན་པོ་ཡུམ་མེ་ལ་ཆེན་རྒྱ་སྟོན་སོ། ཕེ་རུ་ཉི་མ། འབུམ་མེ། ཞིས་མོ་
 ཐར་བཅས་རིགས་རྒྱུད་བཞི་དང་། དེ་ལས་སྟེན་ཆེ་བ་སྟོན་པ་མཁན་ཆེན་
 དཀོན་མཆོག་མེད་གེ་དང་དཔོན་པོ་རྒྱན་བཟང་སོགས་སྟེན་སྟེན་མོ་སྟུ་དང་།
 འབྲིང་པ་ཉི་མ་ལ་སྟེན་རི་ཁྲོད་པ་རག་དབང་རྒྱལ་མཚན་སོགས་རྒྱལ་དང་།
 རྒྱུད་པ་འབུམ་མེ་ལ་འཛིགས་མེད་སོགས་སྟེན་བཅས་རིམ་པར་ཕྱོན་ཅིང་།

འཆམ་དབྱེད་སྤྱོད་པ་ལྟ་བུ་འབྱེད་གཞིས་པས་བསང་གཞུང་དུ་སྤྱོད་ཅེས་བྱུང་།
 རྩོགས་གཅིག་གྲུས་ནས་རྒྱུད་པ་དེར་གྱི་བསང་ཁོག་རྩོགས་སུ་མཆོད་པའང་ཡོད་
 པར་བཤད་ཅིང་། རྒྱང་རར་ཡང་སྤྱོད་ཅེས་རྒྱུད་གྱིས་དུས་ཁྱིམ་བར་དཔོན་ས་
 བཟུང་བས་ད་ལྟའང་མི་རྒྱུད་ཟམ་མ་ཆད་པར་ཡོད་ལ། སྤྱོད་སྤྱོད་ཞིབ་མ་བཞོད་
 པ་མ་མཐོང་བས་ཆ་ཆར་ཞིག་བརྗོད་པར་མ་བྱས་སོ། །

དེ་ནས་རྩོ་མིས་སྤྱོད་རྩོགས་སུ་སྤྱོད་ལྱང་དཔོན་པོའི་གནས་གཞིའམ་
 མཆོད་གནས་སྤྱོད་ལྱང་དར་རྒྱས་གྱིར་སྤྱོད་རྒྱ་སྤྱོད་དུ་སྤྱོད་ཅང་དུ་གྱི་(ཆུ་藏大
 寺)ཞེས་འབོད་པ་ཡོད་ཅིང་། དེ་ལ་བོད་ཡིག་སྤྱོད་མང་ཆེ་བར་ཉན་སྤྱོད་
 ལྱང་ཞེས་ལྱང་བརྗོད། དཔོན་པ་བྱུང་རྒྱལ་སྐོར་«མདོ་སྤྱོད་ཆོས་འབྱུང་»དུ་
 “སྤྱོད་རྩོ་བཅུན་བསོད་ནམས་ཆེ་མོའི་སྤྱོད་པོན་དུ་གཏོགས་པ་བསོད་ནམས་
 དར་རྒྱས་བྱ་བ་ལ་ཆོས་སྤྱོད་གིས་ཤར་འདན་ཁོག་དུ་སོང་ནས་ཁྱིམ་སོ་བཟུང་ན་
 མི་རྒྱུད་ལ་སྤྱོད་པོན་ཟམ་མ་ཆད་པར་འབྱུང་བས་བསྤན་པ་ལ་མན་པར་འབྱུང་
 ཞེས་ལྱང་བསྤན་པ་བཞིན་འདན་ཆོས་འཁོར་གྱིར་དུ་གཞི་ཆགས། ཆོས་རྩོ་སོ་
 བྱག་པ་བྱ་བའི་ཆ་མོ་རྒྱང་མར་བྱུང་ས། སྤྱོད་བརྒྱུད་བྱུང་བའི་འབྱེད་སོ་ཆ་ཨ་
 ཞེས་ཟེར་བ་མདོ་སྤྱོད་དུ་འོངས་ནས་སྤྱོད་ལྱང་གི་ས་ཆ་བཟུང་། ལྷལ་མི་
 བསྐྱེད་ཀྱིས་རྩོ་དཔོན་དུ་བཀྲམ། དེ་ལ་སྤྱོད་མང་དུ་བྱུང་། ཆེ་བ་ལ་རྒྱ་ནག་
 མོང་མས་བེ་རུའི་ཚོལ་གནང་བས་སྤྱོད་མཁར་བེ་རུར་སྤྱོད་ས། དེའི་སྤྱོད་མང་
 བེ་དཔལ་བྱ་བས་གཙང་ནས་སྤྱོད་ཏི་རབ་འབྱམས་པ་དང་སྤྱོད་མ་ཡར་བྱོན་སོགས་
 གདན་དྲངས་ཏེ་ཆོས་རྩོ་འདི་ཉིད་བཏབ་པ་ཡིན་ནོ”ཞེས་དང་། ཡང་སྤྱོད་
 རབས་མང་དུ་སོང་རྩོ་སྤྱོད་ལྱང་གི་དཔོན་ཏེ་མཁྱེན་གྱིས་ཆོས་རྩོ་ཏེ་ན་བྱག་པ་
 ཀྱན་དགའ་རྣམས་གདན་དྲངས་ཏེ་སྤྱོད་ཆར་བཅུགས། འཆད་ཉན་མཛད།
 དེ་ནས་ཐང་ཀའི་རབ་འབྱམས་པ་བཀྲ་ཤིས་ལྷན་གྱིས་དང་རབ་འབྱམས་པ་
 གསུམ་མ་ཉི་པ་རྣམས་གྱིས་སྤྱོད་མཛད་པར་བཤད། དེ་ནས་མང་གི་དཔལ་བྱ་

བའི་གཏུང་རྩ་ལས་ཁྱིམ་པའི་རྒྱད་པ་ཞིག་ལ་མཁན་པོ་བཟང་པོ་དོན་གྲུབ་ཕྱི་
 བ་འབྱུང་ལ། རིགས་རྩ་ཁྱིམ་དབང་གིས་དཔོན་པའི་འཛིན་བདག་ཕྱིས་ཟེར།
 དེའི་རྗེས་རག་དབང་སློ་བཟང་འཛིན་ལས་པའི་བར་སྤྱི་འཕྲེང་རིམ་པར་ཕྱོན་
 ཅིང་། འདི་པ་ཚོས་ཁྱིམ་བཅུགས་ཏེ་འབྲིག་ལམ་སོགས་དགའ་ལྡན་ཤར་ཆེ་
 ལྟར་མཛད། དེའི་རྗེས་མེར་པ་རྗེ་ཏའི་རྒྱལ་སྤྱི་རག་དབང་བཏུན་པའི་རྒྱལ་
 མཚན་གྱིས་ཁྱིམ་བཅུང་ལ། འདི་པའི་རིང་དཔོན་པར་མི་གྲས་པ་སོགས་སྤྱགས་
 རྒྱང་ཅན་འགའ་ཞིག་གྱུར་བ་དྲག་པོ་མངོན་སྲོད་ཀྱི་ལས་དང་། ཁྱིམ་སྤྱི་
 གཏུག་བཤར་སོགས་ཚོས་སྲིད་རྩ་མཐུ་གང་འཛོད་ཀྱིས་ཚར་བཅད་པས་
 དཔོན་པའི་ཚོས་སྲིད་ལས་དོན་གྱི་རྒྱང་ཚུགས་པར་མཛད། དེའི་རྒྱལ་སྤྱི་
 ཆེན་སློ་བཟང་བཏུན་པའི་ཉི་མ་བ་ཡིན་ལ། བར་སྐབས་འཆད་ཉན་ཉམས་
 ཆག་རུ་སོང་བ་འདི་པས་སྤར་འཛུགས་ཀྱིས་ཡིག་ཆ་དང་འབྲིག་ལམ་སྤྱི་མང་ལྟར་
 ཕྱས་ཏེ་སྤྱི་བྱང་བཟུ་ཤིས་འཁྱིལ་བའི་ཀུན་མཁུན་གཉིས་པ་དང་གྲང་ཐང་འཇམ་
 པའི་དབྱངས་སོགས་དམ་པ་མང་པོ་རིམ་པར་ཕྱོན་ཏེ་གཟིགས་སྤྱོད་གནང་བས་
 དགོ་མཚན་ཆེ་བ་བྱང་ཞིང་སྤྱི་ཉིད་ནས་འགན་སྲོང་གི་རྒྱལ་ལོགས་པར་
 གནང་བ་བཅས་ཀྱིས་འཛིན་ལས་གོང་འཕེལ་དུ་སོང་ཞིང་། དེའི་རྒྱལ་སྤྱི་
 བཟང་དམ་ཚོས་ཀྱི་མཚོ་སོགས་རིམ་པར་ཕྱོན་ཏེ་མཛད་རྒྱུ་མཐའ་དག་ལར་
 ལྟར་དུ་མཆིས་སོ། །ཞེས་བྲག་སྒྲོམ་པས་གསུངས་པ་བཞིན་ཡུལ་སྤྱི་འདི་དག་རྒྱ་
 རྩ་ཁྱིམ་བར་པོད་དཔོན་མང་ཞིང་། སྐབས་དེར་རྟག་ལྱང་དཔོན་ལེ་ལག་
 དང་བཅས་པ་དཔོན་རྒྱལ་ཤི་བཅུ་རྟག་ཡོད་པ་ཡིན་ལ། རྒྱའི་ཡི་གེར་^① རྟག་
 ལྱང་དཔོན་གཅིག་པོར་གྲ་བཅུན་མང་དུས་སུ་མ་སྟོང་རྟག་ཡོངས་ཤིང་ཡུལ་མི་
 པོད་རིགས་ཚོ་བ་སོ་དྲུག་(三十六族)དང་ཡུལ་དཔོན་དྲག་ཞན་ཉི་ཤུ་རྟག་

① རྒྱ་གཞི་ལོ་རྒྱུས་ཡིག་ཆ་ལྟར་བར་གསལ།

ཡོད་པ་ལས་སྤྱི་དཔོན་ནི་སྤྱག་ལུང་དཔོན་པོ་ལ་ལྷེ་ཙང་རྒྱལ་པོ་(藏王) ལུ་
 བ་འདི་ཡིན་ནོ་ཞེས་བཀོད་འདུག་ལ། འོན་ཀྱང་ཕྱིས་སུ་རྒྱ་དང་བཟང་ལའ་ཉེ་
 རིགས་པོ་ཡན་བཅས་རིམ་པར་སླེབས་ཏེ་སྤྱག་ལུང་དཔོན་རྒྱུད་དང་མི་ལྗེ་ཙང་པ་
 བས་ཉམས་པར་གྱུར་ཏེ་དེར་སང་ཡུལ་གྱི་འདི་དག་པོད་ས་ཡིན་པའི་དངོས་ཤུལ་
 ས་མིང་ཙམ་ལས་གཞན་ཆེད་དཀའ་པའི་རྒྱལ་དུ་སྤྱང་ཞིང་ད་ལྟ་པོ་ཡན་དང་བཟང་
 ལའ་ཉེ་རིགས་བཅས་གཙོས་པའི་མི་རིགས་གསུམ་གྱི་རང་སྤྱོད་རྒྱུད་བཅུགས་ཏེ་
 ཡུལ་མིང་རྒྱ་སྐད་དུ་ཅིས་ཟི་ཏུན་(积石山) ཞེས་བཏགས་སོ། །

དེ་ནས་ཀ་རྒྱལ་མ་ཀ་རྒྱ་ལྗེ་དེར་གྱི་ཡིན་ནུ་(临夏) ལུལ་གྱི་ཡུལ་གྱི་འདི་
 དག་ནི་སྤྱར་བཅན་པོའི་དུས་སྐབས་ནས་མདོ་སྤྱད་པོད་ཀྱི་དམག་སྤྱིད་ཙག་གི་ལྗེ་
 གནས་ཡིན་འདུག་ལ། ཏུན་ཙོང་གཏིར་ཡིག་ཏུའང་ཀ་རྒྱ་ཞེས་པའི་ཡུལ་མིང་
 ལན་མང་དུ་འབྱུང་། ཕྱིས་པ་སྤྲོན་པ་ཕྱི་དར་སྐབས་ཙོང་ཁའི་རྒྱལ་རྒྱུད་ཀྱིས་
 མངའ་དབང་བསྐྱར་ལ་དེའི་རྒྱུད་པ་ལས་ལུང་བ་ཙོར་བསོད་ནམས་འབུམ་གྱི་པ་
 ལུང་རྒྱལ་རབས་དང་འབྲེལ་གཏུག་བཟང་པས་དུས་མིང་ཙོ་(宗) ཞེས་བཏགས་
 མིང་ཀ་རྒྱ་ལྗེ་བར་བཟུང་ཏེ་མདོ་སྤྱད་ཡུལ་གྱི་ལ་དབང་རྒྱུད། ཕྱིས་ཡོན་རྒྱལ་
 རབས་སྐབས་མདོ་སྤྱད་ཡུལ་གྱི་ཚོས་སྤྱིད་གང་མད་ཀྱི་ལྗེ་གནས་ལྷ་ལུང་ཙོར་
 ཡུལ་དཔོན་གཙོ་བོ་རྒྱུད་པ་འཕགས་པ་ལྷ་རྒྱུད་དང་རྒྱུད་པ་ནམ་མཁའ་མེད་གྱི་
 མོགས་དཔོན་ན་རིམ་ཕྱོན་ཏེ་མངའ་དབང་རྒྱུར་བ་ཡིན་ནོ། །དེར་གྱི་ཀ་རྒྱ་
 མཁར་འདིར་ཡང་སྐབས་དེ་དག་ལ་བཞེངས་པའི་པོད་དཔོན་དང་པོད་ལྷགས་
 མཆོད་རྟེན་མང་པོ་ཡོད་ཅིང་དེ་དག་གི་ནང་བཞུགས་ལུང་སྤྱག་སྤྱང་ལྷགས་རྟེན་
 རྒྱ་ཆེ་བ་རྟེན་ལྷན་ཅན་དང་ངོས་གཙང་བ་ཁོ་ན་ཡོད་པར་མ་ཟད། ཡུལ་གྱི་
 འདི་དག་ཏུ་པོད་ཀྱི་དཔོན་རྒྱལ་ལྗེ་ཁི་ལྷེད་ཡོད་རྒྱལ་གྱི་ཚོ་བཅས་«མདོ་སྤྱད་
 ཚོས་འབྱུང་» མོགས་སུ་ཞིབ་པར་བཀོད་ཡོད་པས་རྒྱས་པར་མི་སྤྲོ་ལ། ལྷིར་
 འདི་ཚུགས་སུ་པོད་ཀྱི་ཡུལ་དཔོན་དང་ལྷ་རྒྱལ་ཆེ་ཁག་གྱི་མེའི་ཚོ་བ་ཅན་མོགས་

མང་པོ་བྱང་བའི་རྒྱ་དཔ་དུས་ཕྱིས་བར་ཡོད་ཚུལ་རྒྱ་ཡིག་གི་ས་གནས་ལོ་རྒྱུས་
 ཡིག་རིས་དག་དུ་གསལ་བ་ལྟར་ན་འདྲ་། དེར་སང་ཡིན་ལྟ་བུའི་རིགས་རང་
 རྒྱུང་ཁྲལ་ཞེས་ས་འདྲིན་གྱི་མི་རིགས་ཡལ་བར་སོང་ཞེ་གཞི་ཆགས་ཀྱི་ཏའི་རྒྱའི་
 རྒྱུང་ས་ཁུལ་ཡོད་པ་འདྲིན། །

དེ་ནས་ཀ་རྒྱའི་མཁར་གྱི་རྩོད་རྒྱུང་མདོར་དེར་སང་ཏན་གྱ་ཅི་(韩
 家集)ཟེར་སང་ཏན་གྱ་ཟི་ཟེར་བའི་བོད་ཀྱི་དཔོན་ཕྱེ་དང་ཏན་ཚང་ཞེས་པའི་
 ལྷ་དཔོན་རིམ་རྒྱུད་ཀྱི་གནས་གཞི་ཡོད་ལ། ཏན་ཚང་ཞེས་པ་«མདོ་རྒྱུད་ཆོས་
 འབྱུང་»དུ་“འཕྱོ་མཁོན་འཕགས་པའི་རྒྱ་དཔོན་རྒྱ་དཔོན་ཆེ་རྒྱུང་གཉིས་ལས་
 རྒྱུང་བ་ཡིན་ཟེར། རྒྱུང་པ་དོན་ཡོད་རྒྱལ་མཚན་པས་རྒྱའི་མིང་རྒྱལ་པོ་ལས་གྱ་
 སྒྱའི་འཇའ་ས་ལྷངས། ཀ་རྒྱ་ཚོགས་སུ་དཔོན་པ་བཏབ་པ་ལ་ཏན་གྱ་ཟི་ཟེར།
 རྒྱ་དཔོན་ལོ་རྒྱུས་སུ་རྒྱུང་པ་མཁོན་པོ་མེད་གས་ཏན་རོས་སུ་དཔོན་པ་བཏབ་
 ཅས་བཤད། ལྷ་དཔོན་རྒྱུང་འབྱེལ་དུ་རྒྱུང་བ་ལས་ད་ལྟ་རྒྱལ་བའི་རྒྱ་ཆོས་
 གཤམ་རྒྱ་མཆོ་.....” ཞེས་སོགས་བྲག་ཚོམ་པ་ཞལ་བཞུགས་དུས་བར་དུ་
 ཏན་ཚང་རྒྱ་འབྲེང་རིམ་བྱོན་ཟམ་མ་ཆད་པར་ཐེབས་རྒྱལ་བཞོད་ཡོད་ལ།
 དུས་ཕྱིས་བར་དུ་ལྷ་ལྷང་བཟ་གིས་འབྲེལ་ན་འདྲ་ཏན་ལྷ་མའི་རྒྱུས་རྒྱུད་དང་ནང་
 ཆེན་ཡོད་ཤད། ཏན་དཔོན་པོ་འཕ་ནང་སོ་རྒྱུར་དུ་ཡོད་པར་གསུངས་ལ་ཏན་
 དཔོན་པོ་ན་རིམ་གྱིས་བདག་བྱེད་པ་ཡིན་འདྲུག་གོ། །

དེ་ནས་མདོ་རྒྱུད་ཤིང་གུན་ཏི་དེར་གི་ཡིན་མོ་(临洮)ཁྲལ་འདྲིའང་སྤ་
 དུས་ནས་བོད་ཀྱི་ཆོས་སྤྱིད་རིག་གནས་དང་བཅས་པའི་ཕྱེ་གནས་ཤིག་ཡིན་ལ།
 བོད་བཅན་པོའི་དུས་རྒྱུས་སུ་མདོ་རྒྱུད་བོད་དམག་གི་ཕྱེ་གནས་གཙོ་བོ་ཡིན་
 འདྲུག བཅན་པོ་ཁྱི་འདུས་སྤྱོད་ཡུལ་འདྲིར་དངོས་སུ་ཞབས་ཀྱིས་བཅགས་
 ཤིང་དེ་ནས་རྩོ་ཚོགས་འཇའ་ཡུལ་དུ་ཐེབས་པ་ཡིན་འདྲུག་པ་དང་། ཁྱི་སྤྱོད་
 ཕྱེ་བཅན་རྒྱུས་ལྷོན་རྩལ་རྒྱ་ཁོང་གིས་རྒྱ་ཡུལ་ཁྲང་ཡན་མཁར་དུ་དམག་.....

འདྲེན་སྐབས་ཀྱང་ཤིང་ཀྱན་སྒྲིགས་འདི་ནས་ཤར་སྐྱོད་བྱེད་པ་ཡིན་ལ། མིས་
 ཅིང་ཁའི་རྒྱལ་རྒྱུད་ཀྱིས་དབང་བྱས་ཤིང་ས་པའ་ཁྱ་དཔོན་སྐད་ཐེབས་ཀྱི་དུས་
 སུའང་ཡུལ་འདིར་ཐེབས་ཐོག་ཡུན་རིང་བཞུགས་པར་མ་ཟད། མོས་སུ་འགྲོ་
 མགོན་འཕགས་པས་མདོ་སྐད་ཆོས་སྲིད་ཀྱི་ཉེ་གནས་སུ་མཛད་པས་དུས་མིས་
 བར་བོད་ཀྱི་ཡུལ་དཔོན་དང་དགོན་ཉེ་མང་དུ་ཡོད་པ་ཡིན་འདུག ཡང་ཤིང་
 ཀྱན་ཞེས་པའི་ཡུལ་མིང་འདི་འང་རྫོ་རིང་ཡིག་དང་དུན་རྟོང་གཉིས་ཡིག་བཅས་
 སུ་“འབྲུ་ཤིང་ཀྱན་”ནམ་“སྒྲིག་ཤིང་ཀྱན་”ཞེས་མང་དུ་འབྱུང་ལ། ཉེ་
 འཁོར་བོད་མི་དག་གིས་ཀྱང་ད་ལྟའི་བར་ཤིང་ཀྱན་ཞེས་པ་ཡུལ་སྐད་བྱར་ཆག་
 གི་མིང་མ་ཉམས་པར་འབོད་བཞིན་ཡོད་པ་བཅས་ཀྱིས་ཡུལ་མིང་འདི་བོད་སྐད་
 རྣལ་མ་ཞིག་ཡིན་པ་ཤེས་ནའང་། འོན་ཏེ་རྒྱ་ཡིག་གི་«ཨ་མདོའི་བོད་རིགས་
 ལོ་རྒྱུས་མདོར་བསྟུས་»^① ཞེས་པའི་ནང་མཁས་པའི་ཟེར་རྒྱས་ལ་བཞེན་ནས་
 ཤིང་ཀྱན་ཞེས་པ་འགྲོ་མགོན་འཕགས་པ་འགོལ་བཞུགས་ཀྱི་གནས་རྒྱ་སྐད་དུ་
 ཞིན་ཀྱང་(行宮)ཞེས་པའི་སྒྲ་ལས་བྱུང་རྫོ་ཞེས་ཐེ་ཆོམ་ཅམ་ཡང་མེད་པར་
 བཀོད་འདུག་པ་དེ་ནི་མཁས་བ་འཆུག་ན་འདོམ་གང་ཞེས་པའི་རྗེས་སུ་སྤང་
 འདུག་སྟུང་མོ། །

དེ་ཡང་ཡུལ་འདིར་དགོན་ཉེ་བྱུང་རྒྱལ་སྐོར་ལ་«མདོ་སྐད་ཆོས་འབྱུང་»
 དུ་“ཡིན་ཐོབ་ཆེན་ནམ་ཤིང་ཀྱན་མཁར་། དེར་འགྲོ་མགོན་འཕགས་པ་མཛོད་
 ཡོན་གྱི་བཀའ་རྒྱ་དཔོན་པོས་དགོན་པ་བཏབ། དགེ་འདུན་སྣོང་སྤྲག་མང་པོ་
 ཆོག་སྟེ། ཞེས་འགྲོ་མགོན་འཕགས་པའི་རིང་ཆོས་ཉེ་བྱུང་བར་བཤད་ལ། མ་
 ཟད་དེར་འཕགས་པ་སྐད་དོས་ཀྱི་འདྲ་སྐད་“འཕགས་པ་ཤིང་སྐད་”བྱ་བའི་རྟེན་
 གསུང་བྱོན་བྱིན་ཅན་དང་གཞན་རྟེན་གསུམ་རབ་དུ་མང་བར་གསུངས་ཤིང་།

① མཆོ་རྒྱུན་མི་དམངས་དཔེ་རྒྱུན་ཁང་ནས་བསྐྱུན་པ།

འདི་དང་ཤིང་ཀྱན་ཞེ་གསར་གཉིས་མྱིས་དགེ་ལུགས་པར་བསྐྱར་པ་མ་གཏོགས་
གཞན་དགོན་ཞེ་བརྒྱད་ཅམ་ཡོད་པ་ཐམས་ཅད་ས་སྐྱའི་རྒྱད་འཛིན་ཤ་རྩ་ག་ཡིན་
པར་གསུངས་པ་བཞིན། རུས་མྱིས་བར་ཤིང་ཀྱན་དགོན་པའི་ལེ་ལག་དང་
བཅས་པ་ཡུལ་ཚུགས་འདི་དག་རྒྱ་བོད་ཀྱི་དགོན་ཞེ་མང་པོ་ཡོད་ཚུལ་དེ་བ་ཐེར་
རྒྱ་མཚོ་སོགས་ལས་ཤེས་པར་བྱའོ། །

དེ་ནས་མེན་རྒྱ་ཚུགས་སྤྱོད་ཞེ་དགོན་རྒྱལ་ཁབ་བདེ་ཆེན་གྱི་འཛིན་པ་ཞེ་མེན་རྒྱ་
དཔལ་ལྷན་བཟུངས་ཤིས་སམ་དེ་ཆར་ཆོས་རྒྱུ་བཟུངས། རྒྱ་སྐད་ཏུ་ཤར་དགོན་
ནམ་རྒྱ་ཟེ་(东 寺) ཟེར། འདི་པའི་མི་རྒྱད་ལྔ་ལྟུང་«མདོ་སྐད་ཆོས་
འབྱུང་» ཏུ་འང་བྲི་རལ་གྱིས་མདོ་སྐད་ཚུགས་སྤྱོད་མཁུ་བྱངས་ཏེ་དམག་ཅིས་
དང་གོ་བཤེར་མཛད་རུས་གཅེན་དར་བ་ཟེར་བ་ཞིག་གིས་གཡག་གཉིས་མཆན་
ཁྲུང་ཏུ་བཅུག་ཞེ་ས་ལ་མ་རེག་པར་བྱིར་བས་གཅེན་དར་བ་གཡག་ཁྲུང་དང་།
དམག་ཞེ་ཐམས་ཅད་ལས་དེ་བྱད་པས་དེ་བྱད་ཏུ་ཐོགས་ནས་རྒྱ་བོད་ཀྱི་སོ་
མཚམས་ས་མཐའ་གཞོན་པའི་དམག་དཔོན་ཏུ་བསྐྱོས་ཤིང་ཐེབ་རྒྱ་བྱག་དཀར་
ཏུ་བཅན་མཁར་བཅིགས་ཏེ་མདོ་སྐད་ཀྱི་མི་དཔོན་བྱས། འདིའི་རྒྱད་པ་མི་
རབས་བཅུ་གསུམ་ན་བཟུངས་ཤིས་དཔལ་ཞེས་བྱ་བར་མ་མགོ་བདུན་ལ་གྲས་བཅ་
བརྒྱད་ལྔར། དེའི་རྒྱད་པ་ཡུལ་དཔོན་ཤ་རྩ་ག་ལྔར་བའི་མར་ཉིང་དཔོན་པོ་
བཟང་པོ་དཔལ་བྱ་བའི་གྲས་སྤྱོད་ཆར་ཆོས་རྒྱུ་ཡོངས་གཤམས་སྤྱོད་མེན་རྒྱའི་
ཆོས་རྒྱུ་བ་འབྱུངས་པར་བཤད། འདི་པ་གོང་མས་གཟིགས་སྤྱོད་གནང་བ་
མཛོ་བས་བོད་ས་གནས་དང་མིང་གོང་མའི་བར་གྱི་འབྲེལ་གཏུག་ལ་བྱས་རྗེས་ཆེ་
ཞིང་ཕག་མོ་གྱུ་པའི་བྱང་ཆེན་ཤེས་རབ་མེད་གོ་དང་མཇལ་བས་ཕག་གྱའི་ཆོས་
མིད་ལ་ཕན་ཐོགས་ཆེ་བར་གསུངས། ཆོས་རྒྱུ་འདི་ཉིད་ཀྱི་སྤྱོད་པོན་ཏུ་དམའ་
ཏུ་མ་འབྱུངས་པ་ཐམས་ཅད་དབུས་སྤྱོད་གཉེར་དང་སྐད་ཏུ་གོང་མ་ཞལ་
མཇལ་བཅས་ཀྱི་འཕྲིན་ལས་ཤིན་ཏུ་རྒྱས་པས་དཔོན་རྒྱུད་རིམ་བྱོན་ལ་གོང་ནས་

“ཉི་མི”དང་“རྟོ་མིའམ་བཀའ་ཉིང་ཀྱི་མི”ཅུ་བ་སོགས་ཀྱི་མཆན་བསྟན་དང་
 བམ་ཀ་མངའ་བ་ཤིས་ལྷན་གྱི་ཁོང་། རང་ཕྱལ་གྱི་དཔོན་རྒྱལ་ལྷོ་འཆད་ཉན་
 དང་བཅས་པ་བསྐྱེད་པ་ལ་དབྱུང་གཅང་གཉིས་པ་ལྟ་བུར་མདོ་སྟོན་དུ་བསྟན་
 པ་དར་བ་ཡིན་ལ། མ་ཐད་དེ་སྟོན་འགྲོ་མགོན་འཕགས་པ་བསྟེན་སྟོན་གྱི་རྒྱ་
 མིང་གུན་དང་ཕྱལ་འདི་དག་གི་མཁན་སྟོན་མང་པོ་འདུས་པ་ཡིན་པས་སྟོན་ཆད་
 ས་འདིར་དར་རྒྱས་གང་འདྲ་ཡོད་ཚུལ་བསམ་ཕྱལ་ལས་འདས་པ་ཞིག་ཡིན་
 བ་ཡང་། ཕྱལ་མིས་བསོད་ནམས་ཀྱིས་མ་ཐེག་གམ་ཡང་ན་མི་བརྟག་པའི་
 མཆན་ཉིད་མདོན་དུ་བསྟན་པ་ཡིན་གང་ལྟར་དེ་སྟོན་ཁོ་པོ་ཕྱལ་དེ་སྟོན་སུ་
 མོང་བས་དངོས་མཐོང་བྱུང་བ་ནི་དེ་ལས་བསྟོན་པ་སྟོ་སྟོ་དང་དབྱལ་འཕོངས་
 མཐའ་ན་རི་བྱང་ཡང་ཐལ་ཆགས་དང་མི་མེད་ནམས་སྟོན་སྟོན་སྟོ་ན་ལྟ་བུར་
 མཐོང་ངོ་། །ད་ལྟ་དཔོན་ལྷོ་དེ་དག་གི་ཕྱལ་ཅམ་དང་རྩིང་སོགས་མངལ་ལམ་
 དུ་ཡོད་པ་མ་གཉོགས་པོད་རིགས་མི་མེད་མེད་ཅིང་ཆར་མ་རྒྱ་རིགས་འདུས་སྟོན་
 ཀྱི་གནས་སུ་བྱུར་ཡོད་ངོ་། །མདོར་ན་གནའ་དུས་ཀ་རྒྱ་དང་མིང་གུན་མེན་ཏུ་
 སྟོན་ལ་འདི་པོད་རིགས་འདུས་སྟོན་དང་ཆོས་སྟོན་གང་ཐད་ལ་མདོ་སྟོན་གྱི་ལྷོ་བ་
 ལྟ་བུ་ཡོད་པ་དེ་དུས་ཀྱིས་རིམ་གྱིས་བསྐྱབས་སོང་བ་ཡིན་ནོ། །

དེ་ནས་ཙཱ་མེ་སྟོན་སུ་ཙཱ་མེ་དཔོན་པོ་ན་རིམ་གྱིས་དབང་བྱས་པ་ཡིན་ལ།
 དེའི་དཔོན་རྒྱུད་བྱུང་ཚུལ་སྟོར་པོད་ཡིག་གི་དཔེ་ནམས་སུ་བཅན་པོ་ཁྱི་རལ་གྱི་
 སྟོན་པོ་དགའ་ཡེ་ཤེས་དར་རྒྱས་ཅུ་བ་མདོ་སྟོན་དུ་ཐེབས་ཏེ་ད་ལྟའི་མདོད་དག་
 ས་ཆའི་དཔོན་དུ་བྱུར་ནས་བཀའ་གཞི་སྟོན་པ་བྱུང་། དེས་རིགས་རྒྱུད་སྟེལ་བ་
 ལ་བྱ་སྟེ་བྱུང་། ཆེ་བས་ཡབ་ཀྱི་སྟོན་བྱུང་། དེའི་རྒྱུད་ལས་བྱུང་བྱི་དང་
 དང་བྱི་ཅུ་བ་གཉིས་བྱུང་ལ། དེ་གཉིས་སྟོ་རྩི་ཁོང་ཤེས་རབ་ཆེ་བས་སྟོན་སུ་
 འདིའི་སྟོ་པོ་དག་གིས་རང་གི་དཔོན་དུ་བཀའ་བར་བཤད་ལ་ཙཱ་མེ་དཔོན་པོའི་
 མེས་པོ་ཡིན་འདུག་ནོ། །དེ་ནས་འགྲོ་མགོན་འཕགས་པ་སྟོན་ཐེབས་ཀྱི་སྐབས་

ད་ལྟའི་ཙེ་མེ་ལྷུང་མདོ་འདིར་ཕྱོན་ཅིང་གནས་འདིར་ཆོས་ལྷེ་འདེབས་པའི་
 ལྷུང་བཏུན་བཞིན་ཉིད་ཀྱི་ཞལ་སྒྲོབ་ས་སྤྱི་དགེ་བཤེས་ཤེས་རབ་ལེ་ཤེས་བྱ་བས་
 དཔོན་གྱི་གནས་གཞི་བཏིང་ལྟེ་རབ་བྱུང་ལྷ་པའི་ཤིང་ལྷག་སྤྱི་ལོ1295ལ་ཙེ་
 དཔོན་ཆེན་བཏབ། དེའི་རྗེས་དགེ་བཤེས་ཤེས་རབ་བཟང་པོས་དཔོན་པ་
 དཔོན་གྱུང་གྱི་བྱ་བར་གཏད་པས་དཔོན་རྒྱུད་རིམ་གྱུང་གིས་བདག་སྤྱོད་གནང་
 ཞིང་དཔོན་མིང་དཔོན་མིང་དུ་སྒྱུགས་ཏེ་ཙེ་དཔོན་པོ་ཞེས་ཡོངས་སྤྱུགས་པ་
 ལྷུང་། ཙེ་ལྷུང་བ་གནས་དེར་ཙེ་ཤིང་ལ་མཆོན་པ་ཞིག་ཡོད་པའི་དབང་གིས་
 ཙེ་དཔོན་ཞེས་སྒྱུགས་པར་བཤད་དོ། །རྒྱ་ཡིག་དུ་མོད་རྒྱའི་དཔོན་པོ་གྱུང་གྱི་
 (楊的) ཞེས་བཤོད་འདུག་པར་དཔགས་ན་སྤབས་དེར་མོད་རྒྱ་ལ་སྒྱུགས་པ་
 མངའ་ཁྲིངས་རྒྱ་ཆེན་པོ་སྤང་བ་ལགས། དེའི་རྒྱུད་པ་ལ་བཙན་པོ་བྱ་བ་སྤྱི་
 མཆོད་བཞི་འབྲུངས་པ་ལས་ཆེ་བས་དཔོན་ས་བཟང་། རྒྱུང་བ་གསུམ་རབ་དུ་
 ལྷུང་བ་ལས་རིན་ཆེན་རྒྱན་པོ་བྱ་བ་དབྱུང་སྤྱི་ལེབས་ནས་མཁས་པར་བྱར་ཅིང་།
 ལྷིས་རབ་སྤུལ་དུ་ཕྱོན་ནས་རབ་བྱུང་བརྒྱད་པའི་ས་ཡོས་སྤྱི་ལོ1459ལ་དཔོན་པ་
 རྒྱ་བཞེད་ཀྱིས་སྤངས་སྤྱི་ཡིན་པ་དགེ་ལྷགས་པར་བརྒྱུར་ཏེ་མཆོན་ཏིང་འཛིན་
 དར་རྒྱས་གླིང་རམ་དགའ་ལྷན་བཤད་རྒྱུ་ལྷིང་ཞེས་བཏགས། བཙན་པོའི་
 ལྷས་བཟ་ཤིས་དང་དེའི་ལྷས་དགའ་སྤྱེས། དེའི་ལྷས་དབང་ལྷག་བཙས་རིམ་
 པར་ཕྱོན། ལྷི་མ་འདི་པར་མིང་གོང་མས་རྒྱའི་རུས་མིང་དབྱང་(楊) ཞེས་
 བཏགས་པས་དེ་ནས་བཟུང་རྒྱུད་པ་ལྷི་མ་དག་གི་མིང་རུས་ལ་དབྱང་ཞེས་ཆགས་
 ཤིང་ཙེ་དཔོན་རྒྱུད་ད་ལྟའི་དབྱང་རྒྱ་ཞིན་ནམ་པར་དབང་ལྷག་གི་བར་མི་
 རབས་ཉི་ཤུའི་རིང་རྒྱུད་པ་ཟམ་མ་ཆད་པར་ཕྱོན་པ་འདིོ། །དབང་ལྷག་གི་
 ལྷས་དབྱང་ཅིན་བྱ་བ་དང་འདི་པས་ཙེ་མདོར་མཁར་རྫོང་བཞུགས་ཏེ་དཔོན་
 ས་བཟུང་ཞིང་རྒྱ་སྤང་དུ་ལ་སྤོན་བྱ་བ་བསྐྱུན། དེ་ནས་རྒྱུད་པ་རིམ་པར་ཕྱོན་
 པ་དཔོན་ཆེ་དབང་དོན་གྲུབ་བྱ་བ་པོད་ཡིག་དང་རིག་གནས་ལ་མཁས་ཤིང་

གསེར་དངུལ་གྱིས་བཀའ་བསྟན་བཞེངས་པར་བཤད། དེའི་སྤྱི་ལོ་བཟང་
 དོན་གྱུ་བ་བྱ་བས་དཔལ་གྱིས་མེ་པོ་སོགས་ཉེ་འཁོར་ས་ཆ་མང་པོ་འབངས་སྤྱི་
 བཀའ་ཉེ་ཆོས་ལ་སྤྱད་པར་བྱས་ཟེར། འདི་ལ་སྤྱི་ལོ་གཉིས་ལས་ཆེ་བ་དཔལ་
 རྩེ་མཁོན་པོས་དཔོན་ས་བཟུང་ཞིང་རྒྱུ་རྩལ་ནས་རིག་གནས་ལ་སྤྱད་ས།
 བཅུན་མོ་སྟོན་བྱང་བྱ་བ་ཁབ་རྩ་བསྟུས་ཤིང་ཡབ་ཡུམ་འདི་གཉིས་ཀྱི་རིང་ཙེ་
 བཀའ་འཁྱུར་གྱི་དཔར་བསྟུངས། སྤྱི་ལོ་གསུམ་བྱང་བ་ལས་ཆེ་བ་འཇམ་
 དབྱངས་ལོ་རྩལ་དཔོན་ས་བཟུང་། དེའི་སྤྱི་ལོ་བཅོད་ནམས་ཆོས་འཕེལ་
 དང་དེའི་སྤྱི་ལོ་བཅོད་སྤྱད་ཆེ་རིང་བྱ་བས་ཆོས་སྤྱི་བྱ་བ་རྒྱ་ཆེར་བསྟུངས་
 པས། མོང་མ་ཁང་ཞི་ནས་དཔོན་པའི་མིང་རྒྱ་སྐད་ཀྱི་ཁན་ཉིང་ཟེ། (祥定
 寺)ཞེས་གནང་། ཙེ་བཅོད་འཁྱུར་གྱི་པར་བསྟུངས་པ་སོགས་བཅོད་པའི་
 ཞབས་ཉོག་ཆེ། དེ་ནས་བཅོད་འཁྱུར་རིན་ཆེན་དང་འཇིགས་མེད་སྟོབས་
 རྒྱས་བཅས་རིམ་པར་བྱོན། ཕྱི་མའི་སྤྱི་ལོ་གསུམ་ལས་རྒྱུང་བ་རིན་ཆེན་བཅོད་
 འཁྱུར་ཆོས་རྒྱལ་འཕྱིན་ལས་རྩི་ཆེ་བྱ་བ་ཁྲིམ་འཁོད། འདི་པ་རྒྱ་ཡིག་ལ་མཁས་
 ཤིང་ཡུ་ལྷོན་གྱི་དཔོན་རང་མཁོ་སྟོན་པ་བྱས་ཟེར། དེའི་སྤྱི་ལོ་འཁྱུར་ཆེ་རིང་
 བཅོད་ནམས་སྟོབས་རྒྱས་བྱ་བ་དང་དེའི་སྤྱི་ལོ་ཙེ་དཔོན་ཁན་རྩ་གསལ་པ་ད་
 ལྟ་འཆོ་བཞུགས་པ་བསྟུང་དབང་རྒྱལ་གྱི་ཡབ་སྟོ་བཟང་བཅོད་འཁྱུར་ཆོས་རྒྱལ་རྩི་
 རྩིས་ཙེ་མཛད་དཔོན་གཉིས་ཀྱི་ཆོས་སྤྱི་བྱང་གི་ཡུགས་མ་ཉམས་པར་ཉེ་བའི་
 རྩལ་བར་རྩ་ཡུགས་པར་བསྟུངས་པ་ཡིན་ནོ། །

དེ་ནས་མདོ་སྐད་ཤར་མཐའ་བྱང་རྒྱ་ནས་རྒྱལ་རྩིང་སྟོགས་དང་སྟོད་རྩ་
 མཛོད་དགོ་དང་རྩ་བ་མཁོ་སོག་སོགས་ཡུལ་གྱི་མང་པོར་རང་རང་གི་ཡུལ་དཔོན་
 བྱང་ཉེ་མི་ཉེ་བསྟུངས་པ་ཡིན་ལ། དེ་ལས་རྒྱལ་རྩིང་རྒྱལ་ཁག་བཙོ་བརྒྱད་རྩ་
 གསལ་པའི་ནང་གི་ལ་ལ་ཞིག་ཁམས་སྟོགས་སྤྱི་གཉོགས་པས་ཤོག་རྩ་འཆད་པར་
 འཁྱུར་ལ། སྐ་སྟེ་དབྱའམ་ཡུལ་ཡུལ་སྟོགས་དེར་མཆོ་སྟོན་གྱི་ཁོངས་སྤྱི་འཁྱུར་

ནང་ལུ་ཆགས་ལུགས་ཀྱི་དབང་གིས་ཁམས་སུ་གཏོགས་པས་འཆད་འཇུག་
 དང་། གཞན་ནམས་དགེ་བའི་བསེས་གཉེན་ཆེན་པོ་དུ་དགེ་བསམ་གཏན་
 མཆོག་གིས་«པོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་དགའི་མེ་མོང་»ཞེས་པའི་ལེའུ་གཉིས་པ་མདོ་
 སྟེང་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་ཐག་རྒྱ་བཤད་པ་བྱ་བར་ཞིབ་རུ་རེ་རེ་བཞིན་བཞོད་ཡོད་པས་
 ཁོ་ཙམ་སྐྱར་བརྒྱན་ཀྱི་ངལ་བ་བྱེད་མི་དགོས་པས་འདིར་གླིང་བར་མི་བྱུང་། །

ཡང་སྐབས་འདི་དག་ལ་དེང་གི་ཀན་ཨོ་ཁུལ་འདིའི་ས་ཆ་རྒྱུགས་མང་
 ཆེ་བ་ཅ་ནི་དཔོན་པོའི་ཁོངས་གཏོགས་དང་འབྲེག་ས་མང་ཆེ་བ་སྟག་པོའི་རྒྱལ་
 པོའི་མངའ་ཞབས་སུ་སྤྱང་ནས་ཡོད་འདུག རུས་ཁྱིས་སྟག་རྒྱལ་རྒྱ་ནང་གིས་
 ཁྱི་བདག་བྱས་ཏེ་ཀུན་མཁུན་འཇམ་དབྱངས་བཞད་པའི་སྡེས་མདོ་སྟེང་ཀྱི་
 ཆོས་གྲུ་ཆེན་པོ་དཔལ་ལྷན་བཟླ་ཤིས་སྟོ་མང་རམ་བྲ་བྲང་བཟླ་ཤིས་འབྲིལ་བ་
 བཏབ་པ་ནས་བཟུང་མི་སྡེ་མང་པོ་དགོན་སྡེར་གཏོགས་ཏེ་དགོན་མ་ལག་བརྒྱ་ཙ་
 བརྒྱད་རུ་གྲགས་པས་མཆོན་ལུལ་ཁམས་མང་ཆེ་བ་ཀུན་མཁུན་ལྟ་བུ་ཆེན་པོའི་
 གཅེན་དཔོན་སྟོ་བཟང་ཆེ་དབང་རམ་ལྟོ་ཆང་གིས་སྟག་པོའི་དཔོན་ཆང་དང་
 ཉེ་འཁོར་ལུལ་དཔོན་མང་པོར་གཉེན་འབྲེལ་བཅུགས་ཏེ་ལྷ་སྡེ་མང་པོ་གཅིག་རུ་
 བསྐྱས་ནས་དར་རྒྱས་བྱུང་བ་སྟགས་ཁྱིས་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ཡིན་པས་བྱུར་རུ་གླིང་བར་
 འོས་སོ། །

༡. ཁམས་སྟུགས་ཀྱི་གནས་རྒྱལ་རྒྱུད་བཤད་པ།

དེ་ཡང་ཁམས་ཞེས་པའི་ཐ་སྟོད་འདི་ལ་གོ་དོན་མང་ཅམ་ཡོད་པ་ཡིན་ལ།
 འདིར་གླིང་བའི་ཁམས་ཞེས་པ་ནི་སྤར་སྤྱུས་ཟིན་པ་སྤར་ལུལ་མཐའི་དོན་ཏེ་
 མཐའི་རྒྱལ་སྤན་ལ་ཁམས་ཀྱི་རྒྱལ་སྤན་ཞེས་པ་སྤར་སྟེ་པོད་ལུལ་དབྱས་ཀྱི་སྟེས་
 འཛོག་གི་ཆ་ནས་མིང་དེ་སྤར་སྟུགས་པ་ཡིན། ཁམས་བྱ་བའི་མིང་འདི་ལུལ་

མིང་གི་ཆ་ནས་འབོད་པ་བོད་བཅན་པོའི་དུས་སྐབས་ནས་བྱུང་ཡོད་ནའང་།
 འོན་ཏེ་སྐབས་དེའི་ངོས་འཛིན་ནི་ད་ལྟོའི་ཁམས་ཚུགས་ཅམ་ལ་གོ་བ་ཁོ་ན་མིན་
 ཏེ། མདོ་སྨད་མཆོ་ཐོན་ཚུགས་ལའང་ཁམས་ཀྱི་གཡེར་མོ་བྱང་ཞེས་འབོད་པ་
 ལྟ་བུས་མཆོན་མདོ་སྨད་སྨད་གཉིས་ཀྱི་ཡུལ་ལྷ་ལ་གོ་འདུག་སྟེ། ཁམས་
 ཚུགས་ཀྱི་གནའ་པོའི་ཡུལ་མིང་འགའ་རེ་དཔེར་ན་མདན་དང་ནུ་དུས་ལྟ་
 བུའང་དུན་རྟོང་གཉིར་ཡིག་དུ་མཐོང་རྒྱ་ཡོད་ལ། ཡུལ་སྤྱི་ལ་ཁམས་ཞེས་
 འབོད་པ་ནི་དུས་མུས་བྱུང་བ་ཡིན་འདུག བོད་སྐད་བྱར་འཁོར་རྗེས་བྱང་
 མདོ་སྨད་ཚུགས་ལ་ཁམས་ཞེས་འབོད་སྟེ་ལ་འདུག མུས་སྟུ་ས་སྟུ་བའི་རིང་ས་
 པའ་ཁྱུ་དཔོན་སྨད་ཐེབས་ཀྱི་སྐབས་སུའང་དེར་གི་ཁམས་ཚུགས་བརྒྱུད་དེ་
 ཐེབས་པ་ཡིན་ལ། དེ་དུས་དཀར་མཛེས་ཚུགས་ལ་མདོ་སྨད་ཅེས་འབོད་པ་
 དང་། དུས་མུས་རིམ་གྱིས་མདོ་སྨད་སྨད་གཉིས་ལ་མདོ་ཁམས་ཞེས་འབོད་ལ་
 རྒྱ་ཡིག་དུའང་“朵甘思”ཞེས་བཤོད་ཡོད། དེ་ནས་རིམ་གྱིས་མདོ་སྨད་ལ་
 ཨ་མདོ་དང་མདོ་སྨད་ལ་ཁམས་ཞེས་པའི་མིང་ཆགས་ཤིང་བོད་ཡུལ་ཡོངས་སྨད་
 སྨད་བར་གསུམ་དུ་བཞོ་སྐབས་སྨད་མདོ་ཁམས་སྐར་དུག་ཅེས་ཁམས་ཚུགས་ཀྱི་
 སྤྱི་མིང་ལྟ་བུར་ཡང་ཆགས་འདུག ཡང་མུས་སྟུ་ཡུལ་འདི་ཚུགས་སྟུ་མཁས་པ་
 མང་པོ་འབྱུངས་ཏེ་མདོ་དབུས་གཙང་གསུམ་བུ་བའི་དོད་ལ་མདོ་དབུས་ཁམས་
 གསུམ་ཞེས་ཁམས་བྱང་པ་ས་མིང་དུ་བརྒྱུད་ཅི་ལོ་རྒྱས་ཡིག་ཆ་དང་མཁས་པའི་
 རྣམ་ཐར་སོགས་ཡིག་རིམ་མང་དག་དུ་བཤོད་པར་བརྟེན་རིམ་གྱིས་ཁམས་ཞེས་
 ཡུལ་མིང་དུ་ཆགས་ཤིང་ཡུལ་འདིར་གནས་པའི་སྤྱི་བོ་དག་ལའང་ཁམས་པ་ཞེས་
 འབོད་སྟེ་ལ་བྱུང་བ་མ་ཟད། ཡུལ་བྱེ་བྲག་པའི་མིང་གི་མགོར་ཡང་ཁམས་བྱ་བ་
 སྟུར་ཏེ་ཁམས་ཆབ་མདོ་དང་ཁམས་ལྗེ་དགེ་ཞེས་ཡོངས་སྟུ་གསལ་པ་བྱུང་།
 ཡང་སོག་མར་ཁམས་ཞེས་པ་ཆབ་མདོ་གཙོས་པའི་ཉེ་འཁོར་ཡུལ་བྱ་དག་ལ་ངོས་
 འཛིན་སྟེ་ལ་འདུག་ནའང་། མུས་སྟུ་སྨད་བཟའི་བྱུང་ཆོས་གཙོ་བོར་བརྒྱུད་ཅི་

ཁམས་ཚུགས་ཀྱི་ཡུལ་སྐད་སྒྲ་པའི་ཡུལ་ཐམས་ཅད་ལ་ཁམས་པ་ཞེས་བརྗོད་ལ།
 རྩོན་ཆད་ཀྱི་སྐད་དུ་ཁི་ཁང་(西康)ཉི་ཅུ་བ་ཀྱི་ཁམས་པ་ཞིང་ཆེན་བྱ་བ་
 བཅུགས་སྤྱང་བ་ལྟར་ཡུལ་གྱི་ཆེན་པོ་ཡོད་པ་ཡིན། དེས་ན་དེང་སང་ཁམས་
 པའི་གཞི་རྒྱ་ནི་པོད་ཚྲངས་ཆབ་མདོ་ཁྲལ་ཡོངས་དང་མི་ཁྲོན་ཞིང་ཆེན་གྱི་དཀར་
 མཛེས་ཁྲལ་པལ་ཆེར་དང་ད་དུང་ལུ་ལི་རྫོང་། ཡུན་ནན་ཞིང་ཆེན་གྱི་བདེ་
 ཆེན་ཁྲལ་ཡོངས་དང་ལེས་ཅིང་ཉེ་རྩོན་གྱི་འཇར་ས་ཐམ་གྱི་ས་ཆའི་པོད་རིགས་
 འདུས་ཚྲོད་ཡུལ་གྱི་ཁག་དང་། མཆོ་རྩོན་ཞིང་ཆེན་གྱི་ཡུལ་ལྷལ་ཁྲལ་ཡང་སྐད་
 ལུགས་དང་ལོ་རྒྱུས་འཕེལ་རིམ་གྱི་དབང་གིས་ཁམས་ཚུགས་སུ་གཏོགས་ཤིང་
 ཡུལ་མི་དག་གིས་ཀྱང་རང་ཉིད་ཁམས་པའི་ཁོངས་སུ་འཛག་པས་འདིར་ཡང་
 ཁམས་ཀྱི་གས་སུ་བཞག་ཉེ་གླིང་བར་བུའོ། །

དེས་ན་ཁམས་ཚུགས་ཀྱི་ཡུལ་འདི་དག་ཀྱང་གནའ་དུས་ནས་པོད་མི་
 རིགས་ལྱང་འཕེལ་དང་འཆོ་བཞུགས་དར་སྐྱེད་ཡོང་སའི་གནས་གཞི་གཙ་པོ་
 ཡིན་པར་མ་ཟད་པོད་རྒྱའི་ལོ་རྒྱུས་ལྟར་གོ་གནས་ཆེན་པོ་བཟུང་ཡོད་པ་ཞིག་
 ཡིན་ཏེ། 《མདོ་སྐད་ཆོས་འབྱུང་》དུ་“དེ་ཡང་བྱང་ཚུགས་ཁ་བ་ཅན་གྱི་རྫོང་ས་
 འདི་ལ་གཉིས་སུ་བྱས་པའི་པོད་ཡུལ་དབུས་གཙང་ནི་ཆོས་སྤྱིད་གང་གི་ཆ་ནས་
 འཁྱར་སྒྲིད་དང་ཐལ་ཞིང་བཟུན་པའི་འབྱུང་ཁྲངས་སྒྲ་མེད་པ་ཡིན་ལ། བར་
 ཁམས་ཡང་ཐུབ་མཐའ་ལྷ་ཆོགས་ཀྱི་ཆོས་ལུགས། ལྷོ་བས་དང་ལོངས་སྤྱོད་
 གང་རོས་ནས་དར་རྒྱས་ཆེ་བ་ལ་བལྟས་ན།”ཞེས་བརྗོད་པ་ལྟར་ཁམས་ཀྱི་ཡུལ་
 གྱི་འདི་དག་ཏུ་ཆོས་ལུགས་ཐུབ་མཐའ་ལྷ་ཆོགས་ཀྱི་དཔོན་ཉེ་མང་པོ་ཡོད་པ་མ་
 ཟད་ཡུལ་ཉེ་བུ་མས་ཀྱིས་སྤྱོད་བའི་དཔོན་རིགས་དྲག་ཞན་དང་ཆེ་སྐ་མང་པོ་ཡོད་
 ས་ཞིག་ཡིན་ལྟ་བུས། ཐུན་འདྲ་བས་རེ་རེ་བཞིན་བརྗོད་པར་མི་ཅུས་པས་
 འདིར་པོད་རྒྱའི་ཡིག་རིགས་ནང་འཁོད་པ་ལོ་རྒྱུས་ལྟར་སྐད་ལུགས་ལྱང་ཟད་
 ཡོད་པ་འགའི་བྱང་བ་མཆོན་ཅམ་ཞིག་བརྗོད་པ་ལས་འོས་མེད་དོ། །

དེ་ལྟར་སྒྲིན་དུས་མཆོན་ན་ཁམས་ཚུགས་ཀྱི་ཉེ་གནས་ནི་ཆབ་མདོ་ཚུགས་
 འདི་ཡིན་འདུག་ནའང་། ཡུལ་འདི་མང་ཆེ་བ་པོད་དཔུས་ནས་བད་ཀར་
 དབང་བྱེད་པ་ཡིན་ཏེ་དུས་མིས་དགའ་ལྡན་ས་བྱང་པའི་མདོ་སྐད་མྱི་བྱུང་གི་
 གནས་གཞིའང་ཆབ་མདོར་བཅགས་ཡོད་པས་མཆོན་པ་བཞིན་ཡུལ་འདིར་ས་
 གནས་དཔོན་སྐུ་མ་བྱུང་བར་མདོན་འདུག དེ་ལ་འདིར་ད་ལྟའི་ཉེ་གནས་
 གི་ཁོ་རིམ་ལྟར་སོག་མར་དར་མདོ་བྲལ་གྱི་ཚུགས་ལ་རྒྱལ་པོ་ནས་གྲིང་བར་བྱ་ཞེ།

ཚུགས་ལ་རྒྱལ་པོ་ནི་ཁམས་ཚུགས་ཀྱི་དཔོན་རྒྱུད་ཅུང་ཟ་ཞིང་སྟོབས་
 སྲུགས་ལྡན་པ་ཞིག་ཡིན་ལ། དེའི་གནས་གཞི་གཙོ་བོ་དང་གི་དཀར་མདོས་
 བྲལ་གྱི་དར་མདོ་རྫོང་ཁོངས་སུ་ཡོད། རྒྱའི་ཡིག་ཀླུ་འདི་ལ་“ཁང་ཉིན་མེན་
 གིན་ཞོན་མེ་བེའམ” (康定明正宣慰司) མེན་གིན་མེའུ་བེ་ཞེས་འཛད་
 ཅིང་། པོད་གྱི་ཁོ་རྒྱུས་ན་མས་སུ་འདི་རྒྱལ་རོང་རྒྱལ་ཁག་བཅོ་བརྒྱད་གྱི་གས་
 སུ་བགྱང་ཡོད། དགེ་ལེགས་ཀྱིས་བཅམས་པའི་《དཀར་མདོས་བྲལ་གྱི་ཁོ་
 རྒྱུས་》^① ཞེས་པར་ཚུགས་ལ་རྒྱལ་པོ་ལ་མཆོན་དུ་རྒྱའི་རྒྱལ་པོ་(元王) བྱ་བའི་
 རོན་ཡིན་ཚུལ་འབྲེལ་ལོག་བརྒྱབ་ཡོད་པ་དེ་ནི་པོད་ཡིག་དང་ངོ་མ་འཛོད་པས་
 ལན་ཏེ་ཚུགས་ལ་ནི་རྒྱ་དང་འབྲེལ་མེད་པ་པོད་གྱི་རུས་མིང་ཞིག་ཏུ་ངེས་སོ། །

དེ་ཡང་ཚུགས་ལ་རྒྱལ་པོའི་དཔོན་རྒྱུད་བྱང་ཚུལ་སྟོར་ལ་བཤད་ཚུལ་ལྟ་
 ཆོགས་ཤིག་ཡོད་པས་གཅིག་ཏུ་ཁ་ཆོན་གཙོད་དཀར་བའི་གནས་སུ་འདུག་
 བའང་། ཡོངས་གྲགས་ནི་མི་ཉག་རྒྱལ་རྒྱུད་ལས་བྱུང་བ་ཡིན་པར་བཤད་དེ།
 ཉག་རྒྱ་སྐད་རྒྱུད་དུ་སེ་བོ་རོང་གི་མཁར་ཤུལ་(西吳絨城) ཡོད་པ་དེ་མི་ཉག་
 རྒྱལ་པོའི་རྒྱལ་ས་ཡིན་པར་བཤད་ལ། དེ་དུས་ཚུགས་ལ་རྒྱལ་པོ་མི་བེར་བར་
 གུན་གྱིས་རང་ཉིད་མི་ཉག་རྒྱལ་པོ་ཡིན་པར་ངོས་འཛིན་པར་འདུག མི་ཉག་

① རྒྱ་ཡིག་སྐོར་མི་ཉག་ས་དཔེ་རྒྱན་ཁང་གིས་བརྒྱན།

བྱ་བ་མཐར་བཤད་ཟིན་པ་ལྟར་ཤོད་གྱི་རུས་ཆེན་བཞིའི་ནང་ཆོན་ལྷོང་གི་རྒྱུད་པ་
 ཡིན་ལ་དེ་ལྟར་ན་ལྷགས་ལ་རྒྱལ་པོའི་རུས་ཀྱང་ལྷོང་དུ་གཏོགས་དགོས་སོ། །
 ཡོན་རྒྱལ་རབས་སྐབས་སུ་མི་ཉག་རྒྱལ་པོའམ་ལྷགས་ལ་རྒྱལ་པོའི་མེས་པོར་
 “ཁྱང་ཏྲོ་ཞི་ཨན་ཚུ་ཤི་ཟེ་(长河西安抚使司)ཞེས་པའི་ཐབས་ཐོབ་ལྟེ་
 རྒྱལ་མཁར་མི་ཉག་གི་ཡོན་ཀོན་གྱི་(蕃官寨)བྱ་བར་བཅུགས་པར་བཤད།
 མིང་རྒྱལ་རབས་སྐབས་རྒྱལ་པོ་ངག་དབང་བལྟན་འཛིན་བྱ་བས་མིང་གོང་མར་
 རྣགས་སྒྱུར་གྱིས་འབང་ཡུལ་དུ་ཏྲོར་དམག་བཅོམ་ཞིང་གོང་མར་འཆམས་ལྷས་
 སེབས་པ་བཅས་གྱིས་མིང་གོང་མས་ཁམས་ཤར་མཐའི་དམག་སྤྱད་བྱུང་གི་
 དབང་རྒྱུད་ཅིང་དེ་ནས་རྒྱལ་ས་དེང་གི་དར་མདོར་སྒྲོས་པར་བཤད། དར་ཆེ་
 མདོ་སྒྲགས་འདི་དེ་སྒྲན་དབལ་ཆེ་བའི་མི་སྡེ་ཡོད་པ་བཅས་མི་ཉག་རྒྱལ་པོའི་
 མངའ་ཐབས་སུ་བལྟས་པར་མ་ཟད། ལྷགས་ཟམ་ཁ་དང་དེའི་ཉེ་འཁོར་ས་
 ཆའི་ཡུལ་དཔོན་ཆེ་ལ་ནམས་ཀྱང་དབང་འོག་ཏུ་རྒྱུད་ནས་མངའ་ཁོངས་རྒྱ་ཆེ་
 བར་བྱུང། ཅིང་རྒྱལ་རབས་སྐབས་སུ་རྒྱལ་པོ་བལྟན་འཛིན་གྲགས་པ་བྱ་བ་
 དཔོན་སར་བཞོས་ཏེ་ལས་ཐམ་སྒྲགས་ཐོབ་ཀྱང་ནང་དམེ་བྱུང་ལྟེ་རྒྱལ་པོ་
 བཞོངས། དེ་ནས་དེའི་བཅུན་མོ་དཀོན་མཁའ་(公墩)བྱ་བས་དཔོན་ས་
 བཟུང་ཞིང་ཆེན་རྒྱལ་རབས་ཀྱི་རྒྱལ་རྣགས་ལ་བཞེན་ནས་མདའ་མདོ་དང་གྲག་
 ཉིང་ཁྱོ་སྐབས་སྒྲགས་དཔོན་ལྷན་ལ་བཅུ་ལྷག་གི་སྤྱི་དཔོན་ཏུ་བྱུར་བྱུར་ཅིང་།
 རྒྱལ་སྤྱལ་སྤྱུ་འདི་དག་སྤྱོད་ཞིང་ཆེན་གྱི་མངའ་ཐབས་སུ་སྤྱར་བས་ལྷགས་
 ལ་རྒྱལ་པོ་ནི་ཁམས་སྒྲགས་ཀྱི་ཡུལ་དཔོན་ཆེན་པོ་བཞིའི་^① (四大土司)ནང་
 གི་སྤྱོད་སྤྱལ་ཐབས་ཅན་ཞིག་ཏུ་བྱུང། རབ་བྱུང་བཅུ་གཉིས་པའི་ཤིང་རྒྱལ་སྤྱི་ལ་
 1725ལ་ལྷགས་ལ་རྒྱལ་པོ་སངས་རྒྱས་འདས་ཤིང་བྱ་ཆེ་བ་རྒྱལ་མཆོན་དར་རྒྱས་

① འབའ་དང་མི་ཐང་ཏྲོར་གྲག་མདོ་བཅས་ཡིན།

དཔོན་མར་བསྐྱོས། དེ་ལ་བྱ་གཉིས་བྱུང་བ་ཆེ་བ་བྱམས་ཕུན་(稽木坪)
 ཏུས་རྒྱལ་(逋)དང་ཆུང་བས་ཏུས་ལྷགས་བབྱུང་བས་དེ་ནས་བབྱུང་ལྷགས་ལ་
 རྒྱལ་པོ་ཞེས་གྲགས་པར་བཤད། མི་ཉག་གམ་ལྷགས་ལ་རྒྱལ་པོ་རིམ་ཕྱོན་ནི་
 མིང་རྒྱལ་རབས་དང་ཆེན་རྒྱལ་རབས་བཅས་ལ་འབྲེལ་གཏུག་བྱ་བ་ཅིང་རྒྱལ་
 རྟེན་བཅོལ་བ་ཡིན་ལ། ཆེན་རྒྱལ་རབས་མཐུག་སྒྲིལ་བ་དང་ཉན་ལྷགས་ལ་
 རྒྱལ་པོའི་སྒྲོབས་ཀྱགས་ཀྱང་རེ་ཞེན་དུ་སོང་ཞིང་། མོས་ཕུ་ཆེན་གོང་ཞེས་(光
 緒)ལོར་གྲོ་ཁུར་ཐུན་(赵尔丰)ཕུ་བས་དཔོན་བསྐྱོའི་ལམ་ལྷགས་བསྐྱར་
 བཅོས་གྱིས་ཟླ་དཔོན་འཕེན་ནས་གཞུང་དཔོན་གཏོང་བའི་སྤྱོད་སྤྱེལ་རྒྱུ་
 ལྷགས་ལ་རྒྱལ་པོ་ཉམས་པར་བྱུང་ཅིང་། ཏུས་ཕྱིས་རབ་བྱུང་བཅོ་ལྔ་པའི་ཆུ་
 ཁྱིམ་མོ་1922ལ་གོ་མིན་ཏང་མིང་གཞུང་གིས་ལྷགས་ལ་རྒྱལ་པོ་རྒྱལ་མཆན་ཆོས་
 འཕེལ་བཅོན་དུ་བབྱུང་བ་པོས་ཕྱིས་ཆུར་ལྷེབས་པས་ལྷགས་ལ་རྒྱལ་པོའི་
 དཔོན་རྒྱུད་ཆད་པར་བྱུང་ཀྱང་ཉེ་ཆོན་བུ་རྒྱུད་ནི་ད་ལྟོའི་བར་བམ་མ་ཆད་པར་
 ཕྱོན་པ་ཡིན་ནོ། །གཞན་ཡང་ལྷགས་ལའི་རྒྱལ་ས་དར་མདོ་ནི་བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་
 རྩིང་རྒྱ་བོད་འབྲེལ་གཏུག་དང་ཆོང་ལས་ཤིན་ཏུ་དར་ས་ཞིག་ཡིན་པར་མ་ཟད་
 མདོ་ཁམས་དང་མདོ་མཐུད་དབུས་གཙང་བཅས་ཀྱི་རྒྱུད་ལམ་ཡིན་ཉམས་བོད་
 རྒྱུ་ལྷལ་གྱི་ཀུན་དུ་བྱགས་སྒྲིན་ཏུ་ཅང་ཆེ་ལ་མིང་དངོས་དར་ཆེ་མདོ་ཞེས་བུ་
 བས་སྐར་རྒྱུ་ཡི་གེར་སྒྲ་ལོག་གིས་“ད་ཅན་ལོ” (打箭炉) ཞེས་བྲིས་འདུག་
 བཤུངས་ཕྱིས་སུ་རྒྱས་ཁམས་སྒྲ་གས་བཅོམ་པས་ལྷལ་མིང་ཡང་“ཁང་ཉིན” (康
 定) ཟླ་ཁམས་པ་ནི་འཇགས་ཞེས་པའི་དོན་ཅན་གྱི་མིང་དུ་བསྐྱར་བ་ད་ལྟོའི་
 བར་རྒྱན་འབྲམས་སུ་བཀོལ་སྤྱོད་བྱེད་བཞིན་ཡོད་པ་འདྲིལ།

གཞན་ཡང་རྒྱལ་རྫོང་རྒྱལ་ཁག་བཅོ་བརྒྱད་དུ་གྲགས་པའི་མདའ་མདོ་
 དང་བ་མཐུ། བྲག་སྒྲིང་རྒྱལ་པོ་འཕམ་ལྷལ་དཔོན་གསུམ་ནི་དེང་གི་རྫོང་བྲག་
 གམ་“དམའ་པ” (丹巴) རྫོང་གོང་ས་སུ་ཡོད་ཅིང་། རྫོང་བྲག་ལ་མདའ་པ་

ཞེས་ཐོགས་དོན་ཡང་རྒྱ་སྐད་ཏུ་མདའ་མདོ་ལ་(丹东)དང་པ་མམ་ལ་(巴
 旺)ཐག་ཉེང་ལ་(巴地)ཞེས་འབོད་པས་ཡུལ་གསུམ་གྱི་མིང་ལས་མདའ་དང་
 པ་གཉིས་ཏུ་ས་ཉེ་བྱུང་བར་བཤད་ལ། དེ་གསུམ་ཡུལ་དཔོན་ཆེ་ཏུ་ག་མིན་པས་
 སྤང་བར་མི་བྱུང་། །

དེ་ནས་སྟོན་ཚུགས་སུ་ཁམས་པའི་རི་རྒྱལ་པོ་ཡོད་དེ། བའི་མི་དེར་དཀར་
 མཛོས་ཚོང་ཁོངས་ལྗོད་གེ་དང་འདྲིས་མཚམས་གྱི་ཉག་ཚུའི་(雅砻江)རྒྱུད་ཏུ་
 ཡོད་ཅིང་། བའི་རྒྱལ་པོ་ནི་བོད་གྱི་ལོ་རྒྱུས་ཉེང་མིང་གསལ་ཅུང་ཟད་ཆེ་བར་
 མ་ཟད་ས་སྐྱའི་སྐབས་ཡོན་རྒྱལ་རབས་དང་འབྲེལ་བ་ཐོག་མར་འཇུགས་མཁན་
 གྱི་ས་གནས་དཔོན་ཁག་གི་ཡས་ཤིག་ཡིན་ཏེ། སྐད་གསལ་ཅན་གྱི་ས་པར་
 《མིང་ས་ཡིག》ཏུའང་“རས་པའི་རི་འབྲིང་ནས་རོ་བལྟས། འདིས་ཤིག་ཏུ་རོ་
 བལྟས་ཡེགས་པས་སྟོན་མངའ་རིས་དཔུས་གཙང་རྣམས་རོ་བལྟས།” ཞེས་
 འཕྲུང་བའི་བའི་མི་མདོ་སྟོན་གྱི་ཁམས་པའི་རི་རྒྱལ་པོ་ཡིན་འདུག་ཟེ། དེ་ནས་
 བཟུང་བའི་རི་རྒྱལ་པོས་སོག་པོའི་སྟོབས་ཤུགས་ལ་བརྟེན་ནས་རང་གི་དབང་ཐང་
 རེ་ཆེར་བཏར་བས་མིང་རྒྱལ་རབས་སྐབས་སུ་བའི་རྒྱལ་པོ་ནི་ཁམས་ཚུགས་ཀྱི་
 ཡུལ་དཔོན་ནང་གི་སྟོབས་ཤུགས་ཆེ་ཤོས་དང་ཡུལ་དཔོན་གཞན་དག་རྣམས་ལ་
 འགུན་ཚོད་ལུས་པར་མ་ཟད་བོད་དཔུས་ཀྱི་ཆོས་སྲིད་བྱ་བར་ཤུགས་སྒྱེན་མེད་ས་
 པའི་ཡུལ་དཔོན་དབང་ཤུགས་ཅན་ཞིག་ཏུ་གྱུར། བའི་རྒྱལ་པོས་མཐའ་
 གཅིག་ཏུ་བོན་ལ་དད་སྦྱོར་བྱས་ཏེ་ཆོས་ཤུགས་གཞན་དག་དང་སྒྲོས་སུ་དགོ་
 ཤུགས་པར་ཤིན་ཏུ་ཐར་བར་བྱས། དག་འཇུན་མོ་ཐང་པའི་སྲིད་དབང་མ་
 བཅོགས་སྟོན་ཅམ་ཏུ་བའི་རྒྱལ་པོ་དོན་ཡོད་རྟོག་པས་གཙང་པ་ལྗོད་སྲིད་དང་
 མཉམ་འབྲེལ་གྱིས་དགོ་ཤུགས་པ་ཆ་མེད་གཏོང་རྒྱའི་སྦྱོར་བ་བཅམས་པར་
 བཤད་དེ། 《སྲིད་དོན་རྒྱལ་རབས་》སུ་“མདོ་སྟོན་ལྷན་ཆས་འཁར་བའི་
 དཔོན་དོན་ཡོད་ནས། ཆོང་དཔོན་དག་ལྟ་ཅན་གྱི་གདོང་གཙང་སྟོན་ལྗོད་པ་

བསྟན་པའི་དབང་པོར་འཕྱིན་ལས་སྤྱད་པ། ཡོ་རྒྱུ་མར་རེད་དཔུང་བཅས་
 དཔུང་གཙང་དུ་ཡོང་། རང་རེ་གཉིས་གཉིས་འབྲེལ་བྱེད། རྩོམ་རིམ་པོ་ཆེ་
 ཟེར་བའི་ཟངས་སྤྱོད་སྤྱོད་དམག་ལྷ་འདྲེན་པར་འདུག་པས་དེ་རྒྱལ་བསྟུང་། སེ་
 འབྲས་དགའ་གསུམ་བཞིག་པའི་ཕྱལ་དུ་མཆོད་རྟེན་རེ་བཙུགས་ནས་དཔུང་
 གཙང་ཁམས་གསུམ་གྱི་བན་པོན་བསྟེན་བཀུར་འོས་པ་བྱེད། ཅེས་བཞོད་པ་
 ལྟར་དགེ་ལུགས་པ་པའི་སྤྱོད་དམག་འདྲེན་གྱིས་ཐོག་མར་ཁམས་སྟགས་ནས་
 དགོན་ཐེ་མང་པོ་བཅོམ་པར་བྱས་པས། སྤྱིས་སྤྱད་གེ་ལུགས་པས་གྱུ་མི་བསྟན་
 འདྲིན་ལ་རྒྱལ་འགྲུལ་བཅོམ་པར་བཞེན་དེས་ཐོག་མར་ཁམས་པེ་རི་རྒྱལ་པོ་ཆེ་ག་
 མེད་གྱིས་བཅོམ་མཐར་གཙང་པ་ཐེ་མིད་མིང་གི་ལྷག་མ་བྱས་པས་པེ་རི་རྒྱལ་
 པོའང་ཉམས་པར་སྤྱར་རྟོ། །པེ་རི་རྒྱལ་པོ་འདི་སྐབས་ཤིག་ཤིག་ཏུ་དར་ནས་
 དཔུང་སྟོབས་དང་དབང་ཕྱགས་ཆེ་ནའང་མཐར་མར་རྒྱབ་རྟེན་བཅོམ་ཡུལ་གྱི་
 དབང་གིས་རང་ཉིད་ཅ་མེད་བརྟག་པ་ཡིན་འདུག་ཤོ། །འདིའི་གདུང་རྒྱད་
 ལྷར་རྒྱལ་སྟགས་ཡི་གེར་གསལ་པོ་བཞོད་པ་མ་མཐོང་བས་ཞིབ་དུ་མི་བར་མ་ལུས་
 སོ། །

དེ་ཡང་ཐེ་དགེ་རྒྱལ་པོ་ནི་ཁམས་སྟགས་ཀྱི་ཡུལ་དཔོན་གྲགས་ཅན་ཆོས་
 མིད་གང་མད་དུ་འཕྱིན་ལས་ཆེ་ཞིང་པོད་གྱི་ལོ་རྒྱུས་སྤྱོད་ཕྱགས་སྟེན་ཆེན་པོ་
 ཡོད་པའི་སྤྱན་ནང་རྒྱལ་པོ་ཞིག་ཡིན་པར་མ་ཟད། རྒྱལ་རབས་ཀྱི་གདུང་རྒྱད་
 ལྷར་བའང་ཆེས་ཆུང་བའི་གས་ཤིག་ཡིན་པར་བཤད། ས་རྒྱུང་ཆེ་དབང་རྩོ་རྩོ་
 རིག་འདྲིན་གྱིས་མཛད་པའི་《ཐེ་དགེ་རྒྱལ་རབས་》ལྟ་བུར། མི་རྒྱུད་ལྷར་རྒྱལ་
 སྟགས་ཐོག་མར་མདོ་སྤྱད་རྒྱུ་ཆེན་རྒྱལ་མོ་ཆོ་བཅོ་བརྒྱད་དུ་གྲེས་པའི་ཡ་གྱལ་
 ཤར་མི་ཉག་བཞག་ར་དཀར་པོའི་ཆེར་འོད་གསལ་ལྷ་ལས་བབས་པ་མགར་
 གན་མ་ཆོ་འབྲུག་ཅེས་པའི་རྒྱད་པ་ལ་རིམ་པར་རྒྱས་མགར་ཅན་ལྷར་བ། རྒྱུང་
 བཅོན་སྐབས་ཀྱི་མགར་རྒྱུང་བཅོན་ཡུལ་བརྒྱུང་སྟགས་མང་པ་ལས། སྐབས་

རིག་མགར་ཆེན་མ་ཐུས་དགེ་བ་དཔལ་བྱ་བའི་སྤྱི་ལྟ་རྟེན་ཐུམས་ཀྱི་དཔལ་བྱ་བ་
 ཁམས་ཚུགས་སུ་ཕེབས་ཏེ་གདན་གྱི་བྲག་ར་གླིང་ཆེན་ཏུ་གཞི་ཆགས་པ་ནས་
 གདུང་རྒྱུད་ཁམས་ཐེ་དགེ་ཚུགས་འདིར་སྤེལ་བ་དང་། དེ་ནས་གདུང་རྒྱུད་ཐུ་
 མ་དག་ཟེ་མདོ་བྱ་བར་གཞི་ཆགས་རྒྱལ་མོགས་འབྱུང་ཡང་། དོན་ལ་ཐེ་དགེའི་
 རྒྱལ་པོའི་རུས་མགར་དང་གདུང་རབས་རིང་རྒྱལ་གསལ་ནའང་ཡང་ལ་ལར་
 སོད་ཀྱི་རུས་ཆེན་བཞིའི་ནང་ཆོན་ལས་ལྟ་ཐེ་དགར་པོ་སྟོ་རིགས་ཡིན་ཞེས་བྱང་
 ཟེར་རོ། །དེ་ནས་རིམ་པར་རུས་མགར་ཅན་གྱི་རྒྱུད་པ་མང་ཏུ་བྱུང་བ་ལས་
 མགར་ཆེན་ཆོས་ཐིངས་པར་བྲགས་པ་དེས་འཇམ་མགོན་ས་པཎ་སོགས་ལ་
 གཏུགས་ཤིང་། དེའི་གཏུང་མགར་ཆེན་ལེ་ཤེས་བཟང་པོ་བྱ་བས་ལྟར་མདོ་
 རྒྱག་གི་ས་ཆར་དཔང་བསྐྱར་བ་དང་། དེའི་སྤྱི་ལྟ་ལས་ལས་བསོད་ནམས་
 རིན་ཆེན་བྱ་བ་གཏུག་ལག་བྱུང་གི་གཞུང་ལ་མཐུན་རབ་རྒྱས་ཤིང་། ལ་རབས་
 དམ་པའི་རྒྱུད་རྒྱལ་མོགས་ཡོན་ཏན་ཏུ་མ་དང་ལྟན་པས་འགྲོ་མགོན་ཆོས་རྒྱལ་
 འཕགས་པའི་ཞབས་པད་བཅར་ཏེ་ལས་ཆོན་བཅུ་གསུམ་གྱི་སོག་མ་གསོལ་
 དཔོན་གྱི་ཁུར་སྒྲངས་ཏེ་ཞབས་པད་ཡུན་རིང་བཞེན་པ་ལས། ཐུས་སུ་འགྲོ་
 མགོན་གྱིས་ཆོས་གསུམ་སོད་ལ་དབང་རྒྱར་སྐབས་འདི་པ་ཡོན་གོང་མས་ལས་
 ཐམ་དང་འཇམ་ས་གནང་ཞེ་མདོ་སྒྲུང་སྟོང་དཔོན་ཆེ་མོར་དབང་བསྐྱར་བར་
 ཐུས་ཤིང་། ཁོང་གིས་བྱང་སྤྱོད་ཆོས་ལ་ས་དམར་དགོན་ཆེན་བཏབ་ཞེ་དེར་
 རང་གི་སོ་བྱང་ཐུས་སོག་དགོན་ཏུ་ཆོགས་པ་སྟོང་བྲག་ཅམ་བསྐྱར་ས་པར་བཤད།
 དེ་ནས་བསྐྱར་ཐེ་དགེ་རྒྱལ་པོའི་ཆོས་སྤྱིད་བྱུང་གི་འཕྲིན་ལས་དར་མགོ་རྒྱགས་
 ཤིང་ཐེ་དགེ་རྒྱལ་སྤྱིད་ཀྱི་རྒྱང་བཅུགས་པ་ཡིན་སྟབས། 《ཐེ་དགེ་རྒྱལ་རབས་》
 ལུང་ “བསྐྱར་པ་ཐུ་དར་སྐབས་ཀྱི་གངས་རིའི་བདག ། རབ་བྱུང་འབུམ་
 ཐེའི་གཏུག་རྒྱལ་འཕགས་མཆོག་དེས། ། རབ་བྱུང་རྟེན་ཅན་བསོད་ནམས་
 རིན་ཆེན་ལ། ། རབ་མཐོའི་གོ་སར་དབང་བསྐྱར་ལུང་རྟགས་བསྐྱེལ། །

རབ་ཏུ་བཟུགས་འོས་ལེགས་ཚེགས་དེ་ནས་འཕེལ། ། རྩེད་གཤིལ་གསུམ་བྱུང་
 རྒྱུ་ལ་ཚས་ཚུགས་ཀྱི། ། དགེ་བའི་གདུན་ཚེགས་དང་པོ་འདི་ཡིན་.....
 འོ། །” ཞེས་འབྱུང་བ་ལྟར་རྟོ། །འདི་པའི་གཙུང་རྩ་བ་རྒྱ་རྩ་བྱ་བར་གྲས་དགུ་
 བྱུང་བ་ལས་རྩ་ཆེན་རྩལ་མོ་ཆོ་ཉིར་གཅིག་གམ་ཆོ་བཙོ་བརྒྱད་ཅེས་པ་གྲུས་ཚུལ་
 ཡང་བཤད་དོ། ། དེའི་གྲས་དཔོན་རྒྱ་བ་བཟང་པོ་བྱ་བ་ཡོན་ཤོར་མས་ས་
 དམར་སྤྲོད་དཔོན་གྱི་ཤོ་གནས་སྤྲོད་པས་མདོ་ཁམས་ཡོངས་ཀྱི་སྤྲོད་དཔོན་རྩ་
 རྒྱར་པས་མཆན་ཡང་སྤྲོད་དཔོན་རྒྱ་བ་བཟང་པོ་ཞེས་གྲགས་ཟེར། དེ་ནས་
 རིམ་པ་བཞིན་གྲས་རྩ་རྩལ་བ་བཟང་པོ། དེའི་གྲས་པད་མ་བཟུན་ཐུང་།
 དེའི་གྲས་དཀར་ཆེན་བྱང་ཚུབ་བཅས་གདུང་རྒྱུད་རིམ་པར་ཁྱོན་པ་ལས།
 དཀར་ཆེན་བྱང་ཚུབ་ལ་གྲས་དཔོན་ཆེན་དགེ་འདུན་རྩལ་མཆན་དང་བདེ་ཆེན་
 བསོད་ནམས་བཟང་པོ། རྩ་བ་ཚས་རྟོར་གསུམ་བྱུང་། བདེ་ཆེན་བསོད་
 ནམས་བཟང་པོ་ལྷགས་རར་ཕེབས་ཏེ་གླིང་ཆེན་པོའི་བདག་བྱང་གི་ནང་སློན་
 བྱས་པས་ཡུལ་རྩེ་ལ་དགེ་མཆན་མང་པོ་གསལ་བའི་རྒྱ་མཆན་གྱིས་ཐམས་ཅད་
 ནས་རྩེ་དགེ་ཞེས་པའི་མིང་བཟུགས་ཞེས་དང་། ཡང་ལ་ལར་དཔོན་ཆེན་
 བདག་བྱང་གི་སློན་ཆེན་རྩ་འདི་པ་བྱུང་ནས་བཟུང་རྩེ་དང་བཟུན་གྱིད་ལ་དགེ་
 བར་བྱར་པས་མིང་སྟགས་ཚུལ་དང་། 《རྩེ་དགེ་རྩལ་རབས་》ལྟ་ཡུལ་དེར་རྩེ་
 བཞིའི་ཆོས་དང་དགེ་བཅུའི་ཡོན་ཏན་ཆང་བས་ན་མིང་རྩེ་དགེ་ཞེས་སྟགས་པར་
 གསུངས་པ་སྟགས་བཞེད་ཚུལ་མང་ཡང་། གང་ལྟར་སྐབས་འདི་དག་ནས་རྩེ་
 དགེ་རྩལ་པོས་གླིང་དཔོན་པོའི་ནང་སློན་གྱི་ཤོ་སྐབས་དང་བཟུན་ནས་རིམ་གྱིས་
 གླིང་ཆང་གི་ཡུལ་རྩེ་ནམས་བཟང་ཏེ་མདོ་ཁམས་ཡུལ་གྱི་ས་གནས་རྩལ་པོ་འགྲན་
 རྒྱ་མེད་པ་ཞིག་རྩ་རྒྱར་སྐབས་རྟོན་སྟོབ་གྱི་མིང་རྩེ་དགེ་ཞེས་སྟགས་པ་ཡིན་ནོ། །
 དེ་ལ་གྲས་བཞི་བྱུང་བ་ལས་སློ་སྟོན་སྤྲོད་པོ་ཐར་བྱ་བས་གྲས་མོ་མཛེས་
 ལྷན་མའི་རིན་ཆེན་རྩ་གླིང་རྩལ་པོའི་མངའ་སྟངས་ལས་ཡུལ་གྱུ་རྩ་ཆེ་བ་སློ་

ཐུགས་ཀྱིས་སྒྲིབ་པ་ལ་དུལ་མདའ་བྱ་བ་དེར་གི་ཤེད་གེ་རྒྱུ་ཡོད་པར་གནས་
 གཞི་བཟུང་ཞིང་ཐུགས་སྒྲིབ་ཐང་རྒྱུ་ཡོད་ཐུགས་དེ་དགོན་ཆེན་ཆུན་ཐུགས་
 རྟེན་བཞེངས་པ་སོགས་ཐུག་རྟེན་ཆེ་ཞིང་གདུང་རྒྱུད་རིམ་པར་བྱོན། དེ་ནས་
 ས་རྒྱུང་སྤྲུལ་མ་བུམས་པ་ཐུན་ཚོགས་བྱ་བ་བྱོན་ལ་འདིས་རྒྱུང་གོ་བཅོ་བརྒྱད་རྩ་
 ཐུགས་པ་ཐུག་རྩ་བཞེས་ཏེ། འབངས་མི་ཁྲིམ་སུམ་ཁྲི་རྩ་ལ་རྟེན་དང་རིས་མེད་
 བྱི་ཚོས་ཤེ་མང་པོའི་བདག་པོར་རྒྱུར་པ་དང་། ས་རྒྱུང་འདི་པ་ཚོས་སྤྱོད་
 ལུགས་གཉིས་བྱི་གནས་ལ་མཁས་པས་འབངས་རྩ་ག་ཞུན་ཐམས་ཅད་ལུགས་
 རྒྱུར་གི་ཁྲིམས་ཤིང་བཅོན་པོས་བཅུམས་པས་ཀྱན་བྱིས་ཤེ་དགེའི་ཁྲིམས་གན་
 ཞེས་སྤྱོད་རྟེན། དེ་ནས་སྤྲུལ་མ་བུ་དགའ་ཐུན་ཚོགས་དང་སངས་རྒྱུས་བཅུན་
 པ་བྱ་བ་བཅས་བྱོན་པ་ལས་བྱི་མའི་རིང་ཤེད་གེ་པར་ཁང་གི་དབུ་བཞེས་པར་
 བཞད། དེ་ནས་སྤྲུལ་མ་བུ་དཔེ་དཔལ་ཐུན་ཚོགས་བྱིས་ཚོས་སྤྱོད་རྒྱུར་གི་མཛད་
 པ་འཕྱོར་བརྒྱུངས་ཤིང་རྒྱལ་དབང་བརྟན་པ་ཆེན་པོའི་ཞབས་བྱར་ཐེབས་པ་
 སོགས་མིང་ཐུགས་ཆེ་ཞིང་འདི་པའི་རིང་ཆེན་གོང་མ་དང་འབྲེལ་བ་ཚུགས་པར་
 བཞད། དེ་ནས་རྒྱལ་རབས་ཞེ་གཉིས་སུ་ཐུགས་པ་ཤེད་གེའི་པར་ཁང་ཚོས་
 མཛོད་ཆེན་མོ་གསར་བཞེངས་མཛད་པ་པོ་ཚོས་རྒྱལ་བཅུན་པ་ཆེ་རིང་བྱ་བ་བྱོན་
 ཅིང་། འདི་པ་རྒྱུང་རྩ་ནས་དམ་པའི་རིག་སད་ཅིང་མཁས་བྱུང་གཉིས་ལྡན་
 བྱི་སྤྲུལ་མ་མང་པོ་དབུའི་མཛོད་གནས་སུ་བཀྲར་ཏེ། ཡི་གེ་འབྲི་རྒྱུ་གསལ་རིག་
 གནས་བྱི་དང་རྒྱུད་པར་གསོ་བ་རིག་པའི་གཞུང་ལ་གསན་རྒྱུར་གནང་བར་
 མཛད། དཔྱད་ཁྲིམ་གཉིས་ཤིང་ནས་རྒྱལ་བའི་བཀའ་དང་འཕགས་པའི་
 བཅུན་བཅོས་རིན་པོ་ཆེ་མ་ཟད་པོད་གངས་ཅན་བྱི་མཁས་བྱུང་སྤྲུལ་མ་མང་པོའི་
 གསུང་འབུམ་དང་ནམ་ཐར་སོགས་པར་ཤིང་རྒྱ་ཆེ་བ་བཞོས་སོག་ རབ་བྱུང་
 བཅུ་གཉིས་པའི་ས་བྱ་བྱི་ལོ་1729ལ་ཤེད་གེ་པར་ཁང་ཚོས་མཛོད་ཆེན་མོ་གཙུག་
 ལག་ཁང་མཛོན་ཁང་དང་བཅས་པ་གསར་བཞེངས་མཛད། དེ་མིན་ད་རྩང་

ལྷ་ཁང་དང་ཆོས་ལུ་གཞི་རྒྱ་མ་བཞེངས་པར་མཐུན་ཆེན་གང་ཡིགས་སྤེལ་བར་
 མ་ཟད། རིན་ཆེན་ལྷ་ཆོགས་ཀྱིས་རྟེན་གསུམ་བཞེངས་པ་སྟགས་དགར་
 རྟེན་གས་ཀྱི་འཕྲིན་ལས་རྒྱ་ཆེ་བ་སྤེལ་བར་མཛད། ཆེན་མོང་མས་ཀྱང་རྒྱལ་པོ་
 འདི་ཉིད་ཀྱི་ཆོས་སྲིད་བྱུང་གི་མཛད་པ་རྒྱ་ཆེན་པོ་ལ་རྗེས་སུ་ཡི་རངས་པའི་རྒྱལ་
 ཀྱིས་བསྟགས་བརྗོད་དང་བཅས་མདོ་ཁམས་རྟེན་གས་འདིའི་ཡུལ་དཔོན་ཆེ་མོས་
 ཞོན་ཡུལ་(ཧྲུ་ལྷི་ལྷི་ལྷི་)བྱ་བའི་ཐམས་གའི་བཀའ་བསྟུལ་ཅིང་། དེ་ནས་བཟུང་
 རྟེན་གསའི་རྒྱལ་པོ་ནི་ཁམས་རྟེན་གས་ཀྱི་ཡུལ་དཔོན་ཆེན་པོ་བཞེང་གསལ་པའི་གས་
 རས་མངའ་རིས་རྒྱ་ཆེ་ཞིང་དབང་ཐང་བཀའ་བཅན་པ་ཞིག་ཏུ་གྱུར་ཅིང་།
 རྒྱལ་པོ་འདི་པའང་ཆོས་རྒྱལ་བསྟན་པ་ཆེ་རིང་ཞེས་ལྟེན་གསའི་རྒྱལ་རབས་རིམ་
 རྟེན་ལས་མིང་གསལ་ཅན་ཞིག་ཏུ་གྱུར་པ་ཡིན་ནོ། །འདི་ལ་སྟགས་གཉིས་ལས་ཆེ་
 བ་སྤྲེལ་ཆེན་ཐུན་ཆོགས་བསྟན་པའམ་ཀྱན་དགའ་འཕྲིན་ལས་རྒྱ་མཆོས་གདན་ས་
 མཛད་དེ་ཡབ་རྗེས་རྟེན་བཞེངས་ཀྱི་འཕྲོ་སྤྱོད་དང་ཁྱད་པར་བསྟན་འགྱུར་རིན་པོ་
 ཆེའི་པར་ཤིང་གི་མཐུག་གྲུབ་པར་མཛད་པ་སྟགས་སྟག་རྗེས་ཆེ་བ་སྤེལ་ཞིང་རྒྱང་
 བ་མི་དབང་སྟོན་སྟེན་རྒྱ་མཆོས་ཀྱང་གདན་ས་མཛད་དེ་གསུང་རྟེན་མང་པོའི་པར་
 གསར་བཞེངས་དང་མངའ་འབངས་བུམས་པས་རྒྱུང་བ་སྟགས་ཆོས་སྲིད་ཀྱི་
 མཛད་པ་རྒྱ་ཆེ། སྟགས་སྟེན་དབང་བཟང་པོ་སྟེན་ནས་མ་སོན་བར་བསྟན་པ་ཆེ་
 རིང་གི་སྟགས་མོ་དབྱངས་ཅན་སྟོན་མས་རྒྱལ་སྲིད་ཀྱི་བྱ་བ་ལྟར་སྟོན་ལྟར་བསྟུངས་
 ཤིང་། ལྷག་པར་གསུང་རྟེན་དང་གཙུག་ལག་ཁང་རྟེན་བརྟེན་པ་གསར་
 བཞེངས་མཛད་པ་བཅས་ཀྱིས་ཆོས་སྲིད་ཀྱི་འཕྲིན་ལས་རྒྱ་ཆེ་བར་སྤེལ་བས་
 མཆོན་སྟན་ཆེ་བར་གསལ། ས་དབང་བཟང་པོའི་སྟགས་ཆེ་དབང་རྟོ་རྗེ་རིག་
 འཛིན་ཀྱིས་གདན་ས་མཛད་ཅིང་མདོ་རྒྱུད་རིག་གནས་ལ་ཆོས་བསམ་གྱིས་ལྟར་
 སྤངས་ཏེ་སངས་རྒྱས་བསྟན་པ་སྤྱོད་དང་ཁྱད་པར་དཔལ་ལྷན་ས་ཁོར་གྱི་རིང་
 ཡུགས་དགྱུང་ཏུ་སྤེལ། འདི་པས་མོང་ཏུ་དྲངས་པའི་རྟེན་གསའི་རྒྱལ་རབས་

རིམ་བྱོན་གྱི་ནམ་ཐར་«དག་གི་ལེགས་ནོར་བུའི་སྒྲིབ་བ་འདོད་དག་རབ་འཕེལ་»
 བྱ་བ་བཅུམས། དེ་ནས་ལྷན་དམ་ཆོག་རྟོ་རྟེ་མཆོད་དང་དེའི་སྐུ་དམ་པ་
 རྟོ་རྟེ་མེང་གི་དང་རིག་འཛིན་འཇམ་དཔལ་རྟོ་རྟེ་བཅས་ཀྱིས་ཆོས་སྲིད་ལྷགས་
 གཉིས་འཕྲིན་ལས་འགྲན་ཟུ་མེད་པ་སྤྲེལ་བས་སྐར་བས་མཁས་པའི་བཟླགས་
 བཟོད་གྱི་མེ་རྟོག་འཁོར་བར་གྲགས། མདོར་ན་དེ་དག་གི་སྐབས་ནམས་སྐུ་
 སངས་རྒྱས་བཟླག་པའི་ཞབས་རྟོག་སྤྱི་དང་སྒྲོས་འཁོར་འབངས་གྱི་བདེ་སྤྱིད་ཁོ་
 ན་འཕྱར་བའི་ཆེད་དུ་དག་བཅུ་དང་མི་ཆོས་གཙང་མ་བཅུ་དྲུག་གི་བྲིམས་གྱིས་
 སྤྱིང་པོར་བྱས་ཏེ། དཔལ་པག་མོ་གྱུ་པའི་ཞལ་སྤེལ་བཅོ་ལྔའི་ནང་དོན་དཔེར་
 བཟུང་ཐོག་མདུན་འཁོར་སྤམ་ཅུ་དང་རྫོང་ཁག་བཅོ་བརྒྱད་^① དུ་གྲགས་པ་
 མོགས་གྱི་ལས་བྲིམས་སྤྲེལ་ནས་མངའ་འབངས་ཐམས་ཅད་ཆོས་སྲིད་ལྷགས་
 གཉིས་གྱི་བཀའ་བྲིམས་དར་དཀར་ལྷག་གཅིག་གིས་བཅིངས་པར་མཛོད་པས་
 ན་མེད་གེའི་རྒྱལ་པོ་ཞེས་སྟན་པ་སྤྱོད་པ་བཅུར་འཕེལ་བ་འདི་བྱུང་བ་ཡིན་ལ།
 གདུང་རྒྱུད་ཐམ་མ་ཆད་པར་དེ་སྟོན་བར་འཆོ་བཞུགས་ཡོད་པའི་དཔོན་མོ་
 འཇམ་དབྱངས་དཔལ་མོ་དང་སྐུ་བཅས་རིགས་རྒྱུད་མ་ཉམས་པར་ད་ལྟའི་
 བར་འཕེལ་བ་ཡིན་འདུག་གོ།

དེ་ནས་དེང་གི་ཡུལ་ལྷལ་ལྷལ་ཏེ་སྤྱི་རྒྱ་དང་ནང་ཆེན་གྱི་འདུས་མོགས་རྫོང་
 ཁག་བཅུ་ལྷག་གི་ཡུལ་གྱི་འདི་དག་ད་ལྟ་མདོ་སྤྱད་མཆོ་སྟོན་ཞིང་ཆེན་དུ་
 གཏོགས་ནའང་སྟོན་དུས་ནས་སྤྱད་དང་ཆགས་ལྷགས་གྱི་དབང་གིས་ཁམས་སྐུ་
 སྤྱར་འདུག་པས་འདིར་ཁོ་པོས་ཀྱང་སྐར་མ་ལྟར་ཁམས་སྤྱོད་ཀྱི་ཁོངས་སྐུ་བསྐྱུས་
 ནས་སྤྱིང་བ་ཡིན་ཏེ། ཡུལ་འདིའང་སྐར་མ་ནས་བོད་ཀྱི་མངའ་རིས་སྐུ་གཏོགས་
 ཤིང་རྒྱ་བོད་འབྲིམ་འགྲལ་གྱི་ས་མདུད་གལ་ཆེན་ཞིག་ཀྱང་ཡིན། ཐང་རྒྱལ་

① ཡུངས་འདྲན་འདིའི་སྐོར་གྱི་དཔྱད་ཆོས་དུ་གསལ།

རབས་སྐབས་སུ་བཅན་པོའི་དབང་ངེས་དང་ས་སྐྱའི་དུས་སུ་འགྲོ་མགོན་ཆོས་
 རྒྱལ་འཕགས་པ་དུས་ཡུན་ངིང་ཐོར་ཕེབས་བཞུད་གྱིས་བཀའ་ཆོས་གནང་བ་
 དང་དགོན་ཕྱེ་བཏབ་པ་སོགས་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་མང་པར་བཤད་དེ། དཔེར་ན་ཁྱི་
 འདུས་རྫོང་གི་བསྐལ་བཟང་དགོན་དཔལ་འབྱུང་གླིང་ནི་འགྲོ་མགོན་གྱི་བཀའ་
 ལྟར་ཉེ་གནས་མགར་ཨ་ཁྱེས་བཞུན་པ་བྱ་བས་བཏབ་པ་དང་། ཡང་ལྷར་གྱི་
 ཐོན་དགོན་ཞིག་ཡོད་པ་ས་སྐྱའི་ལྷགས་སུ་བཞུར་ཉེ་མཆན་ཐེག་ཆེན་དར་རྒྱས་
 གླིང་ཞེས་བཞུས་པར་གྲགས་ལ། རང་ཆེན་ཆོས་བཅུ་དགོན་པའི་ཆོས་དུང་
 གྲུང་འགྲོ་མགོན་གྱིས་གནང་བའི་ལོ་རྒྱུས་ཡོད་པ་ལྟར་ལགས་སོ། །འདི་ཚུགས་
 ཀྱི་ཡུལ་དཔོན་མིང་གྲགས་ཅན་ནི་ནང་ཆེན་རྒྱལ་པོ་ཡིན་ཏེ། ཐོད་ཡིག་གི་
 «ནང་ཆེན་རྒྱལ་པོའི་ལོ་རྒྱུས་»^① ཞེས་པའི་དཔེ་ཆ་ཞིག་ཡོད་པ་ཐོས་ཀྱང་ཁོ་ཐོར་
 བལྟ་བའི་གོ་སྐབས་མ་ཡོད་པས་ཞིབ་པར་གླིང་མི་རྒྱས་ལ། ལོ་རྒྱུས་དེའི་ནང་
 བོད་པ་ལྟར་ན་ནང་ཆེན་རྒྱལ་པོ་ནི་ཡོན་རྒྱལ་རབས་སྐབས་ས་སྐྱའི་སྟོབས་
 རྒྱུགས་ལ་བརྟེན་ནས་དར་བ་ཡིན་འདུག་ལ། རང་ཆེན་ཞེས་པའང་རྒྱལ་
 པོའམ་གོང་མའི་ནང་སྟོན་ཆེན་པོ་ཞིག་གི་རྒྱུད་ལས་བྱུང་བ་ཡུལ་དཔོན་དུ་བསྐྱོས་
 པ་ནས་ནང་ཆེན་རྒྱལ་པོའི་གདུང་རྒྱུད་ཡིན་པར་བཤད་ལ། དེ་ནི་ཁམས་ཁུལ་
 མ་ཟད་ཐོད་ས་གནས་ཀྱི་ཡུལ་དཔོན་ནང་ནས་སྟོབས་དང་མངའ་ངེས་སྟན་
 གྲགས་བཅས་ཚུང་ཆེ་ཤོས་ཀྱི་གྲས་ཤིག་ཡིན་པར་འདུག འབངས་སུ་ནང་
 ཆེན་ཆོ་བ་སོ་རྒྱུག་ཅེས་གྲགས་པ་ནི་སལ་ཆེར་དེར་གི་ཡུལ་ཤུལ་ཁུལ་ཡིན་ཆོད་
 འདུག་ལ། རང་ཆེན་རྒྱལ་པོ་དང་ཕྱེད་གཉིས་རྒྱལ་པོ་བཅས་པན་རྩལ་ཉེ་འབྲེལ་
 གྱིས་མི་རྒྱུད་ཟམ་མ་ཆད་པར་ད་ལྟའི་བར་ཡོད་པར་གྲགས་སོ། །

གཞན་ཡང་དེར་གི་ཡུལ་ཤུལ་(玉樹)ནི་ལ་ལས་རྒྱའི་སྐད་ཀྱི་འགྲེལ་ལོག་

① དཔེ་མ་མཐོང་བས་མིང་དག་མིན་གསལ་ཁ་མེད་

བཅུ་པ་ར་བཞི་ན་པོ་ད་ཡིག་ཀྱང་ལྷ་བཅུ་ར་གྱིས་ཡུལ་རྒྱུ་ཞེས་བྲིས་ཡོད་པ་ནི་
མིང་གི་འབྲུང་ཁྱད་ས་པོ་ད་སྐད་ཡིན་པ་མ་ཤེས་པས་ལན་སོང་བ་ཡིན་ནོ། །

དེ་ནས་བདེ་ཆེན་ཚུགས་སུ་རྒྱལ་ཐང་དང་འབའ་ཡུང་རམ་མེ་ཞེས་དང་
འཛེལ་རྒྱུ་རམ་བདེ་ཆེན་རྒྱུ་བཅས་ཡུལ་གྱི་ཁག་གསུམ་རྟག་གི་ས་ཁུལ་གྱི་ན་
ཐར་ནས་པོ་ད་གྱི་མངའ་རིས་སུ་གཏོགས་ཤིང་། ཐང་རྒྱལ་རབས་སྐབས་སུ་
འཇར་(མུ)རྒྱལ་པོ་(南昭王)དང་པོ་ད་བཅན་པོ་གཉིས་མནའ་འབྲེལ་གྱིས་
ཐང་ལ་འབབ་ཆོལ་བྱས་པས་དེང་གི་བདེ་ཆེན་ཚུགས་འདི་པོ་ད་བཅན་པོ་འི་ས་
མདུད་གཙུག་པོ་ཞེས་བྱ་བྱུར་ཅིང་། ཏུས་ཚུས་ཡོན་རྒྱལ་རབས་སྐབས་པོ་ད་
དབུས་གཙང་ས་རྒྱ་དང་འབྲེལ་གཏུག་ཐབ། མིང་རྒྱལ་རབས་སྐབས་ནས་
འཇར་ས་དམ་རྒྱལ་པོ་འི་སྟོབས་ཤུགས་དར་ནས་པོ་ད་ཤར་མཐའ་བདེ་ཆེན་དང་
ཁམས་ཁུལ་མང་ཆེ་བ་བཅན་འཛེལ་གྱིས་འཇར་གི་མངའ་ཞབས་སུ་བཅུག་ཐོག་
ཆོས་ཤུགས་ཀྱང་ཀམ་ལག་འབར་བཅུད་པའི་བྱུང་མཐའ་ཁོ་ན་རྒྱུར་ཏེ་འཇར་ཡུལ་ཏུ་
དཔོན་ལྷེ་སྟགས་མང་ཏུ་བཏབ་རྒྱལ་ནམས་ཐར་བཤད་ཐེན་ལྟར་དང་། ཆེན་
རྒྱལ་རབས་སྐབས་དག་འཛེལ་པོ་ཐང་བའི་མིད་དབང་བཅུགས་ཆེས་འཇར་ས་
དམ་རྒྱལ་པོ་དང་ཀམ་པའི་སྟོབས་ཤུགས་རེ་ཞན་ཏུ་སོང་ལྷེ་བདེ་ཆེན་ཚུགས་འདི་
འཇར་འོག་ནས་བྱུད་དེ་ཐད་ཀར་པོ་ད་དབུས་ལྷེ་བ་གཞུང་དང་འབྲེལ་གཏུག་
གིས་གདན་ས་གསུམ་གྱི་བྲེ་བྲེའི་ནང་ནས་ལྷེ་བ་ཆོས་ཆབ་ལྷ་བ་མངགས་གཏོང་
གི་དཔོན་གནས་ལམ་ཤུགས་བཅུགས། དཔོན་རིགས་གཞན་ནམས་ཡུལ་.....
དཔོན་ཆེ་ཆུང་གིས་བྱས་ཤིང་དེ་ལས་ཚུང་གྲགས་ཆེ་བ་ནི་འབའ་ཡུང་(康普)
དཔོན་པོ་ཡིན་པར་བཤད། དེའི་མིད་དབང་ཅེར་སོན་སྐབས་མང་ཁོངས་
དེང་གི་བདེ་ཆེན་ཁུལ་ལས་ཀྱང་ཆེ་བར་གྲགས། དེ་མིན་ད་ཏུང་དཔོན་རིགས་
ཆེ་འབྲིང་ལྷ་ཆོགས་སུམ་ཏུ་རྟག་ཡོད་ཅེས་བཞོད་པ་མཐོང་ཡང་འདི་དག་གི་ཕ་
རྒྱལ་ཞིབ་ཕྱི་ཡི་གི་མ་མཐོང་བས་རྒྱལ་པར་གྲིང་མི་ལུས་སོ། །འདི་ཚུགས་སུ་

དཔེན་མེ་མིང་གཤམ་ཅན་ནི་རྒྱལ་ཐང་གི་དགའ་ལྷན་སྤྱམ་ཅེན་སྤྱིང་དང་དོན་
 གྲུབ་སྤྱིང་། འཛེལ་ཚོང་གི་བདེ་ཆེན་སྤྱིང་སོགས་ཡོད་ལ། དེང་གི་བདེ་ཆེན་
 རྒྱལ་ཁྱི་མིང་འདིའང་དཔེན་ཁྱི་མ་འདིའི་མིང་ལས་བཏགས་པ་ཡིན་ནོ། །དེ་
 དག་ལས་སྤྱམ་ཅེན་སྤྱིང་ནི་རྒྱལ་དབང་བདུན་པས་བྱགས་རྒྱུང་གནང་བར་
 བཞེན་པོད་ཡུལ་དུའང་སྟན་གཤམ་རྒྱས་ཤིང་པོད་སྤྱིང་ཆེན་བཅུ་གསུམ་བྱ་བའི་
 བུང་ཆེན་དུ་འདུ་བར་བཤད་དོ། །

དེ་ནས་ལྷ་ལི་ཚུགས་སྤྱུ་ལི་དཔོན་པོའམ་འབར་རིམ་རྒྱད་ལས་བྱུང་བའི་
 སྤྱད་པོན་ནམ་ཡུལ་དཔོན་ཆེན་པོ་ཡོད་དེ། ལྷ་ལི་ཡུལ་འདིའང་དུས་ལྷ་མོ་ནས་
 པོད་ཀྱི་ཤར་མཐའ་ཡིན་འདུག་ལ་འཇང་ཚུ་མཆོ་སྤྱག་མོ་དང་འདབས་འབྲེལ་ཏེ་
 ཡོད། ཐང་རྒྱལ་རབས་སྐབས་སྤྱ་ས་ཆ་འདི་ནམས་འཇང་རྒྱལ་པོའི་མངའ་
 འོག་དང་དེ་ནས་རིམ་གྱིས་པོད་འཕེལ་ཏེ་པོད་རིགས་གཏན་སྤྱོད་ཀྱི་གནས་སྤྱ་
 རྒྱར། ཡོན་རྒྱལ་རབས་སྐབས་སྤྱ་ས་རྒྱའི་མངའ་འོག་དང་མིང་རྒྱལ་རབས་
 སྐབས་སྤྱ་འཇང་ས་དམ་རྒྱལ་པོའི་མངའ་ཞབས་སྤྱ་རྒྱུང་ཉི་ཀམ་བཀའ་བརྒྱད་ཀྱི་
 གྲུབ་མཐའ་ཞིལ། ཆེན་རྒྱལ་རབས་སྐབས་ཏེ་རྒྱལ་དབང་སྤྱ་འབྲེལ་གསུམ་པ་
 བཤོད་ནམས་རྒྱ་མཆོ་སྤྱད་ཐེབས་ཀྱི་དུས་སྤྱ་ཉི་ཀམ་ཆོས་རྩེ་སངས་རྒྱས་རྒྱ་
 མཆོས་ལྷ་ཉིང་དཔོན་དགའ་ལྷན་དར་རྒྱས་སྤྱིང་བཏབ་ཅིང་། དེའི་རྩེས་སྤྱ་མ་
 གནས་བཟན་རྒྱལ་ཁྱིམས་བཟང་པོས་གདན་ས་རྒྱུང་ས་ཤིང་ཁི་འོང་བདེ་བ་ཅན་
 བཤོད་ནམས་དར་རྒྱས་སྤྱིང་བཏབ་པ་ནས་བཟུང་ཡུལ་འདི་ཚུགས་སྤྱ་དགོ་
 རྒྱགས་པའི་གྲུབ་མཐའ་དར་ཁིར་རྒྱས་པར་བྱུང་། དེ་ནས་སྤྱ་མ་གནས་བཟན་
 བས་ལྷ་ཉིང་དང་ཁི་འོང་སོགས་ཀྱི་གདན་ས་སྤྱ་མ་འཇམ་དབྱངས་བཟང་པོར་
 གཏད། སྤྱ་མ་འདི་པ་རྒྱུང་དུས་ནས་བྱགས་རབ་ཆེ་ཁིང་ཆོས་དང་རིག་གནས་
 ཀྱན་ལ་རྒྱུང་ས་པ་མཛད་སོག་དུས་སྤྱ་ལན་གཉིས་ཐེབས་ཏེ་རྒྱལ་བ་པཎ་ཆེན་ལ་
 མཇལ་ཁིང་མཁས་པའི་མཆོག་དུ་བྱུང་། རང་ཡུལ་དུ་ཐེབས་ནས་དགོ་ལྷན་

བཟུགས་པའི་འཕྲིན་ལས་རྒྱ་ཆེར་སྤེལ་བར་མཛད་ཅིང་རྒྱད་པར་དུ་གར་འཛར་གྱི་
 རྟོགས་རྒྱགས་ལས་རྒྱལ་ཏེ་ལྷ་ལའི་ཡུལ་གྱི་ཆོས་སྤྱིར་བྱུང་གི་བདག་པོར་བྱུང་།
 ཁོང་གིས་རང་གི་ཆ་ཤུར་གདན་ས་གཏད་དེ་ཁྱི་ཆོབ་ལ་དབང་བསྐྱར་ཞིང་དེ་
 བས་བཟུང་འབར་དེ་མི་རྒྱུད་དམ་ལྷ་ལའི་དཔོན་པོ་རིམ་པར་བྱོན། ལྷ་ལའི་
 དཔོན་རྒྱུད་ནི་པ་ཆ་ཤུ་བརྒྱད་ཀྱིས་བཟུང་བ་མ་ཡིན་པར་ཁྲ་ཆ་དཔོན་རྒྱུད་ཀྱིས་
 བསྐྱར་ས་པ་ཡིན་ལ། དང་པོ་སྤྲ་ཆེན་འཛམ་དབྱངས་བཟང་པོ་ནས་ད་ཉུང་
 འཆོ་བཞུགས་ཡོད་པའི་ཕུན་ཆོགས་གྲགས་པའི་བར་མི་རབས་ཉེར་གཅིག་དང་
 མི་ལ་སྤུམ་བུར་ཉེ་བའི་རིང་སྤྱད་པོན་རིམ་བྱོན་གྱི་གདུང་རྒྱུད་ཟམ་མ་ཆད་
 པར་ལྷ་ལའི་སྤྱི་ཆོས་དམག་གསུམ་གྱི་དབང་ཡོད་དོ་ཙག་པལ་ཆེར་བཟུང་བ་
 ཡིན་འདུག་གོ ། ཡང་ལྷ་ལི་བྱ་བའི་མིང་འདི་ཡུལ་དེར་ལྷ་ལི་དཔོན་པོ་ཡོད་
 པའི་དབང་གིས་དཔོན་མིང་ཡུལ་སྤྱིའི་མིང་དུ་ཆགས་བར་སྤང་ལ། ལ་ལས་ལྷ་
 ལི་ཞེས་པའི་ལྷ་འཛར་ས་དམ་རྒྱལ་པོར་མིང་གོང་མས་གནང་བའི་རུས་མོ་(木)
 རྩ་བ་ལས་བྱུང་བར་བསམ་པ་ནི་རིག་འདིད་ཅམ་དུ་བྱུང་དེ། འདི་དག་གི་ལོ་
 རྒྱས་ཞིབ་པར་བཟླ་འདོད་ན་«ལྷ་ལའི་ཆོས་འབྱུང་» མོགས་ལས་ཤེས་པར་
 བྱོའོ། །

བཞི་པ། བར་བྱུང་རིན་ཐུངས་པ་དང་གཙང་
 པ་ཕྱེ་སྤྱིད་གྱི་སྒོར།

༡. རིན་ཐུངས་པའི་ལོ་རྒྱུས་སྒོར་བཤད་པ།

དེ་ཡང་ཁོད་གྱི་ལོ་རྒྱུས་ཉིང་ཉེ་བ་རིན་ཐུངས་པ་ཞེས་དཔུས་གཙང་ཚུགས་

གྱི་ཚེས་མིང་ལུགས་གཉིས་ཐད་ལོ་རྒྱུ་མར་ཁ་ལོ་བཟུང་མཁན་གྱི་རྒྱལ་པོ་ལས་
 རྩེ་མིང་མི་རབས་འགའ་ལྟར་བ་ཡིན་ཏེ། དེའི་གདུང་རྒྱུད་ལྟར་རྒྱལ་སྐོར་ཡར་
 ལུང་ལ་འབྲུམ་གྱིས་བསྟོད་པའི་«རིན་ཐུངས་གདུང་རབས་» སྐགས་ལོ་རྒྱལ་
 ཡིག་ཆ་ལྟར་ན། རྩོན་སྒྲུ་རྒྱལ་བོད་ཀྱི་རྩེ་ཙོ་ག་ཁྱི་བཅན་པོའི་སྐབས་སྟོན་མ་
 སངས་ལ་ཁ་བྱ་བར་ཁྱེད་མཚན་དང་ཐུན་པ་ཞིག་ལྟར་བ་སྒྲེར་དཔལ་ལེགས་འོད་
 ཅས་ཀྱས་སྒྲེར་ཞེས་སྐགས་པའི་སྒྲེས་ལྟ་ལྟར་བ་ལས། དེའི་གདུང་རྒྱུད་ལ་ནང་
 སྒྲེར་དང་ཁྱི་སྒྲེར་གྱུ་བ་ཚོ་བ་ཀྱི་སྒྲེར་ཞེས་གསུམ་ཏུ་དབྱེ་བ་ལས་མཆོད་པ་རིམ་
 བཞེན་མི་རབས་ཉེར་ལྔ་ཅམ་སོང་བ་ན་ནང་སྒྲེར་རལ་བ་འཛིན་ལྟ་བ་ལྟར་ནས་
 ཚེས་རྒྱལ་སྐོར་བཅན་སྐམ་པོའི་ནང་སྟོན་མཛད། དེས་སྒྲུ་གུའི་ལྷལ་ནས་རིན་
 པོ་ཆེའི་གཡུ་ཚོང་དྲངས་ཤིང་གདོན་མ་རྒྱངས་པ་རིག་སྐགས་གྱིས་བལྟལ་བ་
 སྐགས་བྱས་པས་རྒྱས་མཐུ་ཆེ་བར་གྲགས་པ་དང་། རྩོ་ཁའི་ཁྱ་འབྲུག་ལྟ་ཁང་
 བཞེངས་པའི་འགན་གཙོ་བཞེས་མཁན་ཡིན་པར་བཤད། དེའི་གདུང་རྒྱུད་
 ལས་སྟོ་སྐོས་གྱི་ཚལ་དང་ཐུན་པ་རྒྱ་བ་རྒྱལ་མཚན་བྱ་བ་ལྟོན་ཏེ་མངའ་བདག་གི་
 སྟངས་ལྟེ་བཅན་གྱི་ཚེས་སྟོན་མཛད་པ་དང་། དེ་ལས་མི་རབས་ཉི་ཤུ་ཅམ་སོང་
 མཐར་སྒྲེར་ལྟ་ལྟར་གྱི་སྐས་སྒྲེར་ནམ་མཁའ་རྒྱལ་མཚན་བྱ་བས་ཕག་གུའི་རྩེ་
 མིང་དབང་གྲགས་པ་རྒྱལ་མཚན་གྱི་ཞབས་ལ་གདུགས་ཏེ་རྩེ་གདོང་གི་སྟོན་པོའི་
 གཙོ་གྲས་སྒྲུ་རྒྱུར་ཅིང་། དབ་ལྟར་བལྟན་པའི་ས་ཁྱི་སྒྱི་ལོ་1408ལ་ཁོང་ཕག་
 གུའི་རྩེ་མིང་དབང་གྲགས་པ་རྒྱལ་མཚན་གྱིས་རིན་ཐུངས་རྫོང་དཔོན་དང་
 གཙང་རྒྱ་མིག་རིང་མའི་ཁྱི་དཔོན། ས་སྒྱུའི་རྩོ་ཁང་ཆེན་མོའི་དཔོན་གཉིས་
 བཅས་རིམ་པར་བསྐོ་བཞག་གནང་ཚུགས། ཕག་གུའི་རྩེ་མིང་གྱིས་རིན་ཐུངས་
 རྫོང་དཔོན་སྒྲེར་ནམ་མཁའ་རྒྱལ་མཚན་མི་རྒྱུད་ལ་འཇགས་དབང་ཚོ་བ་པའི་
 ཤེལ་དམ་སྒྲུད་པ་ནས་བཟུང་སྒྲེར་གདུང་རྒྱུད་རིམ་ལྟོན་ལ་རིན་ཐུངས་པ་ཞེས་
 མིང་སྐགས་པར་སྒྱུར། རིན་ཐུངས་ནི་ས་མིང་རྩེ་སྒྲུར་བོད་རྫོང་ཆེན་བཅུ་

གསུམ་གྱི་ནང་ཚན་ཏེ་ཡར་བྱུང་གཙང་པོའི་རྒྱུད་དུ་ཡོད་ཅིང་དེར་གི་རིན་
ཐུངས་རྒྱུད་གི་ཡུལ་ཁུལ་འདི་ཡིན། ཡུལ་དེར་ཐུངས་ཆེན་ལྟ་ཁང་ཆེན་མོ་
ཞིག་བཞེངས་པ་ལ་རྒྱུངས་ཆེན་ཞེས་བྱུང་འཕྲོད་པས་ཡུལ་མིང་ལ་རྒྱུང་ཞེས་
པའི་མིང་ཡང་ཡོད་པར་སྤང་རྒྱུ་།

ཡང་གོང་དུ་རིན་ཐུངས་པའི་མི་རྒྱུད་ཐུང་ཚུལ་བད་ལ་ཡོད་བཅན་པོའི་
དུས་རྒྱུས་ནས་ཀྱལ་ལྷོན་དག་གི་གདུང་རྒྱུད་ཡིན་ཚུལ་སྟགས་བསྟོད་པ་ནི་
བཀའ་བསྟོད་རྒྱུད་འཛིན་དུས་རྒྱུས་རང་ཆེ་རང་མཛའི་བསམ་འདུན་ལས་
ཐུང་བ་ཡིན་པ་གསོན་མ་ཟ་ཡང་དུས་རྒྱུད་ནི་ཡོད་ཀྱི་དུས་ཟླའི་ཞེས་པ་ལས་
བཞེད་པ་ཡིན་སྟེད་དོ།

དེ་ནས་མག་གྱུརི་ཕྱི་སྟོན་དབང་གྲགས་པ་ཀྱལ་མཚན་གྱི་གཙུང་ཆེ་ས་
སངས་རྒྱལ་ཀྱལ་མཚན་གྱིས་རིན་ཐུང་ས་པའི་ལྷམ་མོ་ཀྱན་དགའ་དཔལ་.....
འཛིན་མ་བྱ་བ་ཁབ་དུ་བཞེས་པ་ལས་དབང་གྲགས་པ་འབྱུང་གནས་འབྱུངས་པ་
སྟགས་གྱིས་རྒྱངས་མག་མོ་གྱུ་བ་དང་ཟླེར་རིན་ཐུངས་པ་གཉིས་ཀྱི་གདུང་རྒྱུད་ཆུ་
པོ་མཉམ་བཞེས་ཀྱི་མགོ་ཚུགས་ཤིང་། རིན་ཐུངས་པ་མག་གྱུརི་གདུང་རྒྱུད་
ནམས་དཔོན་ཞང་དུ་འབྲེལ་བའི་ལྷན་དབང་ལ་བརྟེན་ཆབ་སྟོན་གྱི་ནང་ལ་
མཛོང་གཙོས་ཆེ་བ་ཐུང་བས་རིན་ཐུངས་པའི་དབང་སྟོབས་ཐུང་ལས་སྟག་པའི་
རི་ཆེར་འཁྱ་བའི་རྒྱང་གཞི་བརྟན་པོ་རང་བཞེན་གྱིས་གྱུབ་པར་གྱུར། མག་
གྱུརི་ནང་ལྷོན་ཟླེར་ནམ་མཁའ་ཀྱལ་མཚན་ལ་སྲས་ནམ་མཁའ་ཀྱལ་པོ་བྱ་བ་ལྟོན།
དེ་ལྟར་རྒྱུད་དུས་ནས་བཟུང་ཆོས་སྟོན་ལྷགས་གཉིས་དང་རིག་གནས་ཀྱན་ལ་
མཆོན་རྒྱ་ཆེ་བ་ཞིག་ཐུང་ལ་དབང་གྲགས་པ་ཀྱལ་མཚན་དང་གྲགས་པ་འབྱུང་
གནས་ཁུ་དཔོན་གཉིས་ཀྱི་རྒྱུས་ལྟ་ཞབས་འབྲིང་ནང་མའི་སྲས་ལྟ་ལྷགས།
དེ་ལ་སྲས་ནོར་བུ་བཟང་པོ་ཐུང་ལ་དེས་ཀྱང་གོང་མ་གྲགས་པ་འབྱུང་གནས་ཀྱི་
ཞབས་ལ་གདུགས་ཤིང་། ཡོབ་མེས་ཀྱི་དུས་ལྟར་རྒྱུད་རྒྱུད་དང་བྱི་དཔོན་

བཅས་ཀྱི་ལས་ཀ་ལྟར་ལ། འོ་རྩ་བ་བཟང་པོ་འོ་ལོ་རྒྱལ་ནང་དུ་ཁོས་ཐོག་མར་
 བཀའ་འཁོར་པོ་རྒྱང་པ་དང་དཔོན་གཤེག་མཛད་ཅིང་ལྷག་གིས་རྒྱུར་གསུམ་^①
 ལུ་བ་བརྟལ་ནས་ཤངས་ལྷང་པ་ཁ་ཆོང་ཞབས་ལུ་བརྟལ་ཐོག་ ལྷར་གཞིས་ཀ་
 བསམ་གྱུ་བ་ཅེ་འོ་རྒྱང་དཔོན་འཁྱོར་རྒྱས་ལྷག་ཅེ་བ་ཡིན་པ་ལ་ཤངས་རྒྱང་གི་
 དམག་དང་བཅས་གཞིས་ཅེ་ལྟར་ཉེ་འཁྱོར་རྒྱས་པ་དང་ལྷལ་དུ་བརྒྱུད་པ་གིས་
 གཙང་རྒྱང་ཤངས་གསུམ་ལྷན་མེད་དུ་རྒྱུར་བར་གནད་ཞེས་བཤད། དེ་ནས་
 རྒྱང་རིན་རྒྱུར་ལྱི་བུམས་ཆེན་ཆོས་ལྷེ་དང་གཙུག་ལག་ཁང་ཆེན་པོ་བཞེངས་
 བྱིང་། རྒྱང་དཀར་དུ་སྒྲིབ་མོས་ཆོལ་དང་དུར་འོག་ལྷ་ཁང་གི་གཤམ་ལུ་གཞིས་
 ཀ་འོ་རྩ་བ་ལྷིང་བཅས་གསར་བསྐྱེད་དང་ཆོས་ལྷེ་ཡར་མར་གྱི་དགོ་འདུན་པ་
 རྒྱལ་ས་ལ་བསྐྱེད་བཀྱར་ལེགས་པར་བྱས་པར་བཤད། འདི་འོ་དུས་ནས་བརྟུང་
 རིན་རྒྱུར་ལས་པས་རང་གི་དཔུང་རྒྱབས་ལ་བརྟེན་ནས་ལྷེ་སྤྱིད་པག་མོ་གྱུ་པའི་
 དབང་རིས་ལྷག་བཟས་གྱིས་གཙང་ཁྲལ་སྐགས་རང་གི་མངའ་ཞབས་ལུ་བརྟུ་
 བའི་མགོ་རྒྱགས་པར་བྱས་པས་དཔུས་གཙང་རྒྱགས་ལུ་ལྷེ་གཟར་རབས་དང་
 རིམ་པ་ལངས་པའི་ཡོལ་བ་སྟེ། དེའི་རྗེས་མོང་མ་གྲགས་པ་འཕྲུང་གནས་གྱི་
 གཙུང་དབང་ཀུན་དགའ་ལེགས་པས་པག་གྱའི་ལྷེ་སྤྱིད་མཛད་སྐབས་རིན་
 རྒྱུར་འོ་རྩ་བ་བཟང་པོར་དབང་གི་གནད་ཆོའི་ཐད་ཡིད་མཁུ་བ་མ་ཕྱུང་རྒྱབས་
 ཡབ་ལྷལ་ནང་བར་ལ་སེལ་འགལ་ཆེན་པོ་ཕྱུང་རྒྱལ་མོང་དུ་པག་གྱའི་སྐབས་ལུ་
 ལྷིང་བ་ལྷར་ཡོལ་བྱིང་གིས་དུས་འདས།

འོ་རྩ་བ་བཟང་པོར་སྐས་ལྷ་ཕྱུང་བ་ལས་ཆེ་བ་རྒྱང་དུས་ནས་ཤོར་པ་གིས་།
 གཞིས་པ་ཀུན་དུ་བཟང་པོ། གསུམ་པ་དོན་གྱུ་བ་དོ་རྗེ། བཞི་པ་མཆོ་རྒྱུས་དོ་
 རྗེ། ལྷ་པ་ཐུག་རྒྱལ་མཆོན་བཅས་ཕྱོན། ཀུན་དུ་བཟང་པོས་དབང་གྲགས་

① ལྷལ་དེའི་རྒྱང་རྒྱུར་གསུམ་ལ་མོ།

པ་འབྱུང་གནས་དང་དབང་ཀྱན་དགའ་ལེགས་པ་གཉིས་ཀྱི་ཞབས་ལ་གཏུགས་
 པས་ཁོང་ལ་ཡབ་མེས་ཀྱི་འཇའ་ས་དང་ལས་ཀའི་ཐོབ་གནང་ཞེ་རིན་ཐུངས་ཀྱི་
 རྒྱུ་དཔོན་མཛད། ཁོས་ས་སྐྱ་པ་ཀྱན་མཁུན་སངས་རྒྱས་འཕེལ་དང་གོ་
 རམས་པ་བསོད་ནམས་མེད་གེ་གཉིས་དང་མཆོད་ཡོན་ཏུ་འབྲེལ་ནས་འབྲས་
 དུལ་སྒྱུད་ཚུལ་ཏུ་བཤད་ཟུ་བཅུགས་པ་དང་གཙང་རྟ་ནག་ཐུབ་བཞུན་ནམ་རྒྱལ་
 མིང་གི་དཔོན་པ་འདེབས་པའི་མཐུན་ཁྱེན་བཙས་བཞུན། སྐས་གསུམ་པ་
 རོན་ཐུབ་རྩོམ་གཞིས་ཀ་བསམ་ཐུབ་ཅེ་རི་རྒྱུད་དཔོན་བྱས་ཤིང་། སྐས་བཞི་
 པ་མཆོ་སྐྱེས་རྩོམ་རྩོམ་དཔུང་ཤུགས་ལ་བཞེན་ནས་ཡར་ལུང་མཁར་ཚོག་གི་རྒྱུད་
 གཞི་བཟུང་།

དེའི་ཆེ་མག་ཐུའི་ཕྱི་མིང་དག་གི་དབང་པོ་སྐུ་འདས་ཤིང་གཏུང་སྐས་དག་
 དབང་བཟ་ཤིས་གཤམ་པ་དཔུང་ལོ་གསུམ་ཙམ་ལས་མ་སོན་བའི་སྐབས་ཉི་རབ་
 ཐུང་བཟུད་པའི་ལུགས་མག་སྐྱེ་ལོ་1491ནས་བཟུང་ལོ་རྩ་དཔུང་རིང་ལ་རིན་
 ཐུངས་མཆོ་སྐྱེས་རྩོམ་མག་ཐུའི་ཕྱི་དཔོན་ཆབ་མེལ་གཏོང་བྱས་ཉི་མག་
 ཐུའི་ཆོས་མིང་ཀྱི་ཁ་ལོ་བཞུར་བར་ཐུར་པས་འདི་ནས་བཟུང་རོན་ཏུ་མག་ཐུའི་
 མིང་དབང་རིན་ཐུངས་པའི་ལག་ཏུ་མོར་སོང་བ་ཡིན་ལ། དེའི་རྒྱུ་ལྟར་
 མག་ཐུའི་ཕྱི་མིང་འགའ་ཤེས་ཕྱོན་ནས་མིང་དབང་འཛིན་ཁྲལ་བྱེད་ཐུང་མིང་ཙམ་
 ཏུ་བཤད་ཀྱི་མིང་དབང་གི་རྒྱུ་རྟ་ཅི་རིན་ཐུངས་པ་བྱས་མ་ལྟར་པར་བཟུང་བ་
 ཡིན་འདུག དེ་ལྟར་རིན་ཐུངས་མཆོ་སྐྱེས་རྩོམ་མག་ཐུའི་མིང་དབང་
 བཟུང་ཉེ་དཔོན་ཆབ་མེལ་གཏོང་བཟུང་བའི་གནས་སྐབས་ནམས་ཐུ་མག་ཐུའི་
 རྒྱུ་པོ་གཞན་དག་དང་ཁྱོས་འདྲི་བ་སོགས་མེད་པར་རང་བཙན་རང་འདོད་ཁོ་
 བས་མིང་བཟུངས་པར་བཞེན་མག་ཐུའི་ཆབ་མིང་དང་རྒྱུད་པོའི་ནང་ཁྲལ་ཏུ་
 འགལ་ཆུ་ཆེན་པོ་ཐུང་ཁྱེན་ཡར་ལུང་ཏུ་ཕྱི་གཟར་ཡང་ཡང་ལངས་པར་ཐུར།
 རིན་ཐུངས་པའི་དབང་ཤུགས་རྩོམ་འགྲོ་བ་དང་མག་ཐུའི་དབང་ཐང་རྩོམ་

ཏུ་སྒྲོ་ནས་རིན་ཐུངས་ཆོགས་པར་འགྲན་ཟླ་ཐུབ་པའི་ཤེ་སྲིད་གཞན་མ་ཡོད་
 པར་བརྟེན་པོད་དཔུས་གཙང་ཀུན་རིན་ཐུངས་པའི་ལག་ཏུ་སྒྲོ་པའི་ཆ་རྟེན་
 བཟང་པོ་བསྟན། རིན་ཐུངས་མཆོ་སྤྲེལ་རྟོ་རྗེས་ཐུབ་མཐའ་བརྟེན་ཡུལ་ཀམ་
 ཚང་བཀའ་བརྟུན་པ་བྱས་ཐོག་ཀམ་ལྷ་དཔར་བཆོས་གཤམ་ཡེ་ཤེས་དང་ཀམ་ལྷ་
 རག་པ་ཆོས་གཤམ་རྒྱ་མཆོ་གཉིས་ཟླ་མའི་གཙོ་བོར་རྒྱབས་ཤིང་། ཁོང་གཉིས་
 ཐུབ་མཐའི་ཐུགས་ཞེན་གྱི་དབང་ཏུ་སྒྲོ་སྟེ་དགེ་ལུགས་པའི་ཐུབ་མཐའ་རྒྱད་
 གསེད་དང་ཐུང་བ་ཁོ་ན་བྱས་པས་ལྷ་སེར་རིང་ལུགས་འཛིན་པའི་ཆོགས་པ་
 འགའ་རེ་ལྷ་སེར་ཐུངས་ནས་ལྷ་མོ་དཔར་པོ་རྒྱན་དཀོས་པའི་ཁྲིམས་སྒྲུབ་
 བསྟན་ཐོག་དཔུས་ཏུ་དཔུང་འདུག་གིས་རབ་ཐུང་བརྟུན་པའི་ས་ན་སྤྱི་ལོ་
 1498ནས་བཟུང་ལོ་རྩ་ཉེ་བུའི་རིང་ལྷ་སའི་སྤོན་ལམ་ཆེན་མོར་སེ་འབྲས་དགེ་
 གཤམ་གྱི་དགེ་འདུན་པ་གཞུག་མི་ཆོག་པ་བཟོས་ཏེ། མཉམ་མེད་ཙོང་ཁ་པས་
 གསར་གཏོད་མཛད་པའི་ལྷ་ལྷན་སྤོན་ལམ་ཆེན་མོ་ནི་ལྷ་སའི་ཉེ་འདབས་ཀྱི་
 བཀའ་བརྟུན་པ་དང་ས་རྒྱ་བ་སྒྲུབ་དཀོན་ཐུབ་གཞན་ཁག་འགའི་དགེ་འདུན་
 པ་ཆོས་ཆོགས་རྒྱ་བྱས་པ་སྒྲུབ་ཀྱིས་མཆོན་ཐུབ་མཐའི་འཐེན་འཁྲུང་གྱི་དབང་
 གིས་བོད་དཔུས་གཙང་ཡོངས་སུ་དུས་མི་བདེ་བ་དང་དགེ་འདུན་གྱི་ཤེ་དབྱེན་པ་
 བཅས་སྤྱོད་རན་པར་དག་སྟེལ་བ་ཡིན་འདུག།

དེ་ལྟར་རིན་ཐུངས་མཆོ་སྤྲེལ་རྟོ་རྗེས་པག་ཐུའི་སྲིད་ཆབ་ཀྱིས་དབང་
 བརྒྱར་བྱེད་རིང་ཆབ་སྲིད་ཐད་དབང་ཐང་ཙོད་རེས་དང་ཆོས་ལུགས་ཐད་
 མཆོད་འབངས་འཕྲོག་རེས་བྱེད་པའི་འཁྲུག་འཛིན་ཁོ་ནས་དུས་འདའ་བ་མ་
 གཏོགས་བོད་གངས་ཅན་གྱི་ཆོས་སྲིད་ལུགས་གཉིས་དང་པག་ཐུའི་སྲིད་དབང་
 ལ་མན་འབྲས་གང་ཡང་མ་ཐུང་ཁར། བོད་ཀྱི་སྤྱི་ཆོགས་རེ་ལྷག་རེ་ཞན་དང་
 བོད་ཡུལ་ཆེན་པོ་ཁ་འཁོར་དགུ་འཁོར་གྱི་གནས་སུ་ཐུར་བས་སྐབས་འདི་དག་གི་
 གནས་ཚུལ་ནམས་ལ་བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་མཁན་པོ་ཀུན་གྱིས་ཐུགས་དཔྱེས་མི་མཛད་

[illegible]

རིག་ཕྱད་ས་ཀྱན་ཏུ་བཟང་པོར་ལྷན་སྦྲེལ་ཆོལ་བཅུ་དང་དོན་ཡོད་རྒྱ་རྒྱུ་
 གཞིས་ཕྱད་བཟང་ཆེ་བའི་མེ་ལྷན་ཞིབ་ཏུ་བཞོད་པ་མ་མཛོད་ཞིང་། ལྷན་བ་
 དོན་ཡོད་རྒྱ་རྒྱུ་གཙང་དཔུང་ཆམས་དཔུས་ལྷན་ས་ཏེ་གཞིས་གཞིའུ་བའི་
 ལག་ནས་རྒྱང་གཞིས་འགའ་ཞིག་ལྷན་ས་ཤིང་རྒྱང་ཆེན་བཅུ་གཞིས་ལ་བདག་པ་
 ལུས་པར་བཤད། ལྷན་ས་ལྷན་ས་ཆོས་ལགས་མེ་མེས་དང་རིག་ཕྱད་ས་མཆོ་
 ལྷན་རྒྱ་རྒྱུ་དོན་ཡོད་རྒྱ་རྒྱུ་གཙང་བའི་ལག་ཀྱི་ཕྱི་དཔོན་ཆམས་ཕྱི་གདོང་ཏུ་
 འཆོགས་ཏེ་རབ་ལྷན་བཟུང་བའི་ས་ལྷན་ལྷི་མོ་1499ལ་ཕྱི་གདོང་གོང་མའི་
 གདུང་ལྷན་དག་དབང་བཟུང་གིས་ལགས་པ་དཔུང་མོ་བཅུ་གཞིས་བཞིས་པ་ཕྱི་
 གདོང་མོ་ལྷན་གི་ཕྱི་ཕྱི་དཔུང་ལོ་ལོ་ལོ་ལོ་ལོ་ལོ་ལོ་ལོ་ལོ་ལོ་ལོ་ལོ་ལོ་ལོ་ལོ་ལོ་
 མོ་1504ལ་རིག་ཕྱད་ས་ནས་ལྷན་མོ་ཞིག་བདག་མོར་ལུས་པ་དང་དེ་ནས་མོ་
 བཞིའི་རྒྱུ་ལྷན་འགྲོ་བའི་མཆོན་པོ་འཁྲུངས། འདི་ལ་ཡང་གདུང་ལྷན་
 ལྷན་འགའ་རེ་ཕྱོད་མོད། འོན་ཏེ་ལག་ཀྱི་ཕྱི་དཔུང་ལམས་ཅད་རིག་
 ཕྱད་ས་པས་བཟུང་ནས་ཕྱི་གདོང་གོང་མ་དག་གི་ཕྱི་དཔུང་མ་ཅམ་ཏུ་ལུས་
 མོ།

དེ་ལྟར་རིན་ཐུངས་དོན་ཡོད་རྒྱུ་དང་ལྷ་དམར་ཆོས་ཀྱགས་ཡི་ཤེས་
མཆོད་ཡོན་དུ་འབྲེལ་ནས་ཡངས་པ་ཅན་དུ་གྲུ་པའི་དགོན་པ་བཅུ་པ་དང་།
གྲུ་ལྷ་ནག་པ་ཆོས་ཀྱགས་རྒྱ་མཆོའི་བཞེད་པ་ལྟར་རབ་བྱུང་བརྒྱད་པའི་རྒྱ་མག་
ཐུའི་1503ལ་ལྷ་སའི་ཉེ་འདབས་ས་ནག་མ་བུ་བར་སེའུ་ལྷ་ས་ཀྱི་ཁ་གནོན་ཡིན་
ཟེར་བའི་གྲུ་པའི་དགོན་གསར་བྱུང་བ་ལྟར་ཆོས་འཁོར་བུ་བ་བཅུ་པ་བྱུང་ཐུས་
ལྷ་སེའུ་ལྷ་ས་བཞེགས་པས་ཡུན་རིང་མ་གནས་པར་བཤད། ཡང་དོན་

ཡོད་ན་རྗེས་ཀྱང་ཁྱེད་མཆོག་རྗེས་ཀྱི་ཕྱོད་རྒྱུ་འཛོལ་གྱིས་ཀྱང་དགེ་བྱུང་
 མཐའི་ཚུགས་ཞིན་ལ་བརྟེན་ནས་གཙང་རོང་གི་དཔག་གཏོས་ཆེ་བ་ཡང་ཁྱེད་
 དང་ཉལ་སྐྱེས་ཀྱི་དྲུང་ནས་ཕྱེའུ་པའི་གཞིས་ཀ་རྣམས་ཅིས་སྤངས་ཤིང་ཉལ་
 དང་པོ་ཏ་ལ་བཅས་ལ་བདག་པོ་བརྒྱབ་པ་མ་ཟད། ཉལ་བཅུན་རིན་ཆེན་རྣམ་
 རྒྱལ་དང་འབྲུག་ཆེན་རག་དབང་ཆོས་རྒྱལ་སྐྱེས་པ་ལྟེན་བཀྱར་བྱས་ཏེ་ཆོས་
 ཡིད་གང་ཐད་ལ་རང་རྩ་ལ་འབྲུག་པ་བཞིས་པས་རིན་ཀྱངས་ལྟེ་པའི་ཁྱོད་ཏུ་མི་
 རྟོན་ཤིང་ཡུགས་ཅན་ཏུ་མི་བར་བཤད་དོ། །

དེ་ནས་མཆོག་རྗེས་ཀྱི་ཕྱོད་རྒྱུ་རག་དབང་རྣམ་རྒྱལ་ཁྱོད་ཅིང་དེས་པག་
 ཡུའི་ལྟེ་ཡིད་རག་དབང་བཀྱར་གིས་ཡུགས་པའི་ཞབས་ལ་གཏུགས་ནས་རྫོང་
 དཔོན་གྱི་ལས་ཀ་སྤངས་པ་དང་། ཁོང་རིག་གནས་རྒྱུང་བ་ལྟ་དང་རྒྱ་ཆལ་གྱི་
 གནས་ལ་སྒྲོ་སྒྲོས་གྱི་འཇུག་པ་ཡངས་པར་བཤད། ཨེ་གཉལ་ཚུགས་ཀྱི་དྲུང་
 གི་འཇུག་ཆོ་ལྷེད་པ་ལ་ཕྱེའུ་གདོང་གོང་མའི་བྱུགས་ལ་སྐྱེས་པར་བརྟེན་དཔུས་གྱི་
 ཕྱེའུ་གཞིས་སྐྱེས་རྫོང་ཁག་རྣམས་ལྷིང་ཤོང་བས་དཔུས་ཚུགས་སུ་མངའ་ཐང་
 ཅུང་ཐད་ཉམས་པར་ཡུར་ནའང་གཙང་ཚུགས་སུ་མེད་གི་ཅེ་དང་ལ་སྟོད་ལྟ་
 ཚུགས་སྐྱེས་པར་གི་ཆབ་འོག་ཏུ་བལྟས་པར་ཡུགས། དེ་ལ་སྤྱོད་གསུམ་ཁྱེད་
 བ་ལས་ཆེ་བ་རྒྱུང་ཏུ་ནས་སྤོངས་ཤིང་སྤྱོད་འཕྲིང་བ་དོན་ཡུལ་ཆེ་བཅུན་རྗེས་
 ལྟར་ཡབ་མེས་ཀྱི་དུས་སུ་མ་ལོན་པ་པ་རྣམ་རྒྱུན་ཡུལ་ཆེན་རྫོང་མངའ་འབངས་
 དང་བཅས་བདག་གིར་བརྒྱུང་བར་བཤད། ཀམ་མི་བསྟོད་རྗེས་ཀྱི་གསུང་
 བཞིན་པ་རྣམ་གསུང་རབ་སྒྲིང་གི་དཔོན་པ་བཏབ་པ་སྐྱེས་ཆོས་ཡིད་ཀྱི་ཕྱ་བ་
 ཏོག་ཅམ་མཛད་པར་བཤད། སྤྱོད་རྒྱུང་བ་རག་དབང་འཇིགས་ཡུགས་ནི་
 སྤྱོད་དཔོན་མཁས་པ་ཏུ་མ་བཟེན་ནས་རིག་གནས་ཆེ་རྒྱུང་ལ་གཞན་དྲུང་མི་
 འཛོག་པའི་མཁས་རྒྱལ་བཞིས་སྐྱོག་བལྟན་བཅོས་ཀྱང་ལུལ་ཏུ་ཡུང་བ་བཙམས།
 ཁོང་གི་གསུང་ལས་«རིན་ལྷན་སྤྱོད་འབྲེལ་»དང་«མངོན་བརྟོག་མཁས་པའི་

ན་ལྟན་» «ས་པཎ་རྟོགས་བརྗོད་» མོགས་གནའ་དེར་གི་མཁས་པ་ཀུན་གྱིས་
 མེགས་སེའི་མེ་རྟོག་འཁོར་བས་མཚོན་པོད་ཀྱི་རིག་གནས་སྤྱི་དང་བྱང་པར་བྱང་
 བ་ལྟེ་འཕེལ་བྱས་ལ་ཐུག་རྗེས་སྐབས་པོ་ཆེ་བསྐྱུན་ཡོད་པ་ལགས་སོ། །འོན་
 ཀྱང་རིན་ཐུངས་གདུང་ལྡན་གྱི་ཆ་ནས་མིན་ཚུགས་སྟེ་ས་སྤྱི་བ་དང་བྱང་བདག་
 པ་གཉིས་མ་མཐུན་པའི་སྐབས་ཁོང་གིས་ས་སྤྱི་བའི་བྱལ་ཆ་མནན་ཏེ་དབྱང་
 ཚོགས་གཡས་ཏུ་བྱང་བའི་ཚུགས་སྟེ་བཞེགས་ཆེ་ཁོང་རང་ཉིད་ཀྱང་དམག་བྱལ་
 ཏུ་ཐེབས་ཤིང་བསམ་གྱལ་ཅེས་ཕྱོད། དེའི་སྐབས་བསམ་གྱལ་ཅེའི་རྗོད་.....
 དཔོན་ཞིང་ཤག་པ་ཆེ་བརྟན་རྟོ་རྗེས་ཁོང་གི་སྟེས་པད་མ་དཀར་པོ་བཞོངས་པ་
 མོགས་འབངས་ཀྱིན་ཡོག་བྱང་པར་བརྟན་གཙང་རྟོད་ཚུགས་སྟེ་འཐབ་འཐུག་
 ལངས་པ་མ་བད། རྒྱལ་ཆེ་པ་དང་འཁོར་ཆེ་པ་ལྟར་བར་པ་མོགས་ལའང་
 དབྱང་འཐུག་བྱེད་དཔོན་བྱང་ཡང་དེ་དག་གི་བྱལ་ཆ་ཞིང་ཤག་པས་སྤྱིར་བའི་
 དབང་གིས་རིན་ཐུངས་པས་པམ་ཁ་ཁྱུར་ཐོག་རང་གི་མངའ་རིས་ན་མས་རིམ་
 གྱིས་གཙང་བ་ལྟེ་མིན་ཏུ་འཛད་པས་འཕྲག་པས་ལྟེ་བ་རིན་ཐུངས་པས་བོད་
 དབྱས་གཙང་གཉིས་ལ་བཀའ་ལྱང་ལྟེ་བསྐྱུར་བྱེད་པའི་མཐུག་ནི་ལྟེ་བ་རག་
 དབང་འཛིགས་གཤམ་པའི་སྐབས་འདི་ནས་ཡོངས་སྤྱིལ་བར་བྱས་སོ། །

མདོར་ན་གོང་སྟེས་ལྟར་ཤག་གྱའི་མིན་དབང་ནི་མིང་ཐོག་ནས་མ་ཤོར་
 བས་ན་རིན་ཐུངས་པས་དོན་གྱི་སྟེར་བྱང་བསྐྱུར་བ་བྱང་ནའང་བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་
 རིང་མའི་གཞུང་རྟེན་མཚོན་ཆེ་ཡན་ལག་ཅུ་ལས་མ་ཐུར་པའི་དབང་གིས་
 འདིར་ཡང་ཁར་བྱང་གི་ཚུལ་ཏུ་བྱང་བ་ཡིན་ནོ། །

3. གཙང་པ་ལྟེ་མིན་གྱི་ལོ་རྒྱུས་སྟེར་བཤད་པ།

དེ་ཡང་བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ལྟེར་གཙང་པ་ལྟེ་མིན་དམ་གཙང་རྟོད་རྒྱལ་པོ་ཞེས་

འཛོད་པ་དེ་ནི་མེ་བ་རིན་ཐུངས་པ་འི་སྤྱིད་དབང་མཁོ་ཉིད་སྟོན་མེ་བོད་དབུས་
 གཙང་ཀྱུན་ལ་སྐབས་ཤིག་དབང་རྒྱར་བྱེད་མཁན་གྱི་མེ་སྤྱིད་ཞིང་ཤག་པ་ཆེ་
 བཟན་རྟོ་རྩེ་པ་བྱ་ལ་ཟེར་ཞིང་། ཡང་དེའི་རིགས་རྒྱད་ལྟར་སྐྱོར་ལའང་
 བཀའ་བཞུགས་འཛིན་གྱི་དབང་རྒྱར་པ་གཞན་དག་གི་བཤད་ཚུལ་དང་ཆ་
 འདྲ་བར་རང་གི་རིགས་རྒྱད་ཐོག་མ་ནི་གནའ་ལྷ་མོར་བོད་རྒྱལ་བཙན་པོའི་དུས་
 གྱི་ལྷ་བ་ཐོབ་ཆེན་པོའི་རྒྱད་ལས་ལྟར་བར་འདོད་དེ། 《སྟེལ་སེར་གཏམ་
 རྒྱུད་》ཅེས་པར་བཞུགས་པོད་ཚུལ་ལྟར་ན། བཙན་པོ་ཁྱི་སྐྱོང་མེ་བཙན་གྱི་སྐུ་
 རིང་ལ་རྟོ་རྩེ་རྩེག་པ་ལ་ལྷ་བ་པ་ཐོབ་པའི་སྟེལ་ཆེན་དམ་པ་མང་དུ་བྱོན་པའི་ནང་
 བས་གཏམ་སྟོན་གྱི་ར་མའམ་གཏམ་ཡི་ཤེས་རུས་སྟེལ་བྱ་བ་ལས་རིམ་བཞིན་
 མི་རབས་མང་ཙམ་སོང་བ་ན་གཙང་པ་མེ་སྤྱིད་ཀྱི་སྟོལ་གཏོད་མེས་པོ་ཞིང་ཤག་
 པ་ཆེ་བཟན་རྟོ་རྩེ་ལྟར་བར་བཤད་ལ། ཡང་ཚུལ་འདི་བོད་ཀྱི་གཏམ་དཔེར་ར་
 མོང་མཐོ་ས་ན་རིམ་མ་མཐོ་ཟེར་བའི་རང་མཐོར་རྒྱུ་པའི་རྩེས་སྐྱོང་སོང་འདུག་
 བའང་། གང་ལྟར་ཞིང་ཤག་པའི་རིགས་རུས་གཏམ་ཡིན་པར་ངོས་འཛིན་
 ལུས་ཆོག་ལ། ཡང་འདིར་ཞིང་ཤག་པ་ཞེས་འཛོད་རྟོན་ནི་ཁོང་ལ་ཐོག་མར་
 འཆོ་རྟེན་ཞིང་གཅིག་དང་སྤྱད་ལུས་ཤིག་གཅིག་མ་གཏོགས་མེད་པས་དེ་ལྟར་
 གྲགས་ཞེས་བཤད་ལ། ཁོང་གཙང་ཁུལ་གྱི་མི་ཡིན་པའི་ཆ་ནས་གཙང་པ་རྒྱལ་
 པོའམ་རྒྱ་སྐད་དུ་གཙང་པ་ཏན་(藏巴汗)ཞེས་ཀྱང་ཐོགས་པ་ཡིན་ནོ། །

ཞིང་ཤག་པ་ཆེ་བཟན་རྟོ་རྩེ་ནི་ལྷར་ཕག་ལྟའི་སྟེ་གདོང་ཁོང་མ་དང་མེ་བ་
 རིན་ཐུངས་པ་གཉིས་ཀྱི་ཞབས་འབྲིང་གི་ཁོངས་སུ་ལྷར་ཉེ་སྟོན་གཉི་གར་རྒྱང་
 པ་གིས་འཇུགས་ལྟ་བུ་ལུས་ནས་བཤད་ཅིང་། སྟོས་སྐྱོང་རིན་ཐུངས་པའི་
 གཉིན་ཆོན་དུ་གཏོགས་པས་ཞབས་འབྲིང་ནང་མའི་གས་སྐུ་རྒྱུད་དེ་རིན་ཐུངས་
 དག་དབང་ནམ་རྒྱལ་གྱི་སྐབས་སུ་ཆེབས་དཔོན་གྱི་ལས་ཀ་བཟུང་ཞིང་རིམ་པས་
 ཤངས་དང་ལྷང་སྐད་ཁུལ་གྱི་ཁུལ་རྒྱད་པ་ལོ་མང་པོར་བྱས། རབ་ལྷང་བཟུང་

པའི་ས་ཁྱེལ་སྤྱི་ལོ་1548ལ་རིན་ལྷན་ས་པས་གཞིས་ཀ་བསམ་བྱ་བ་ཆེད་རྒྱ་
 དཔོན་ཏུ་བསྐོས་ཤིང་ཁོང་གི་ཉིད་ལྟ་བུས་དང་གཞི་རྒྱ་ཐོན་པ་ཞིག་ཡིན་ལྟ་བུས་
 རིམ་གྱིས་རང་གི་ལྟ་བུ་འཁྱོར་དང་དབང་ལྷན་ས་ཆེ་ཆེར་སོང་བར་བརྟེན།
 རིན་ལྷན་ས་དག་དབང་འཁེབས་བྱས་པ་ཀྱི་ཏུ་ས་སྤྱི་བས་སྐབས་ངོ་མོག་གིས་སྤེ་
 ཡིད་དང་ཁ་གཏད་ཏུ་ལངས་ཤིང་རིན་ལྷན་ས་པའི་སྤྱི་ལོ་ཕ་དག་པོ་...
 བསྐྱོར་ས་པ་མོགས་པར་ཚོལ་བྱེད་ལོག་མཐའ་གཅིག་ཏུ་བྱས། དེ་ལ་ལོ་རྒྱུས་
 ཉིད་རིན་ལྷན་ས་དཔེ་ཁྱེད་གི་ལོ་ཞེས་བེད་སྤྱོད། ལྷག་པར་དེའི་རྒྱུ་ཤུགས་
 དོན་རབ་པའི་ས་སྤེའི་སྤྱི་ལོ་རིན་ལྷན་ས་པ་དང་ཞིང་ཤུགས་པ་གཞིས་བར་འབྲུག་
 ཚོད་དྲག་པོ་བྱང་སྐབས་འབྲུག་པ་ཀྱན་མཆིན་པར་ཕ་དག་པོས་བར་འདུམ་
 མཛད་ནའང་དོན་རབ་པའི་སྤྱི་ལོ་ཞེས་ཁ་མཆིན་པར་ཕ་མཆིན་པར་ཕ་མཆིན་པར་ཕ་
 བམས་ཅད་ཞིང་ཤུགས་པར་ཅིས་སྤྱོད་གནང་དགོས་བྱུང་ལ། ཡང་རབ་བྱུང་
 བརྒྱད་པའི་ཤིང་སྤང་སྤྱི་ལོ་1565ལ་ཞིང་ཤུགས་པ་ཆེ་བརྟན་རྩོམ་རང་ཉིད་གྱིས་
 དཔག་སྤེའི་དེ་ལ་ནམ་ལྟོ་བྱུང་ཆེ་དང་རྒྱུ་ཤུགས་པ་པ་རི་ནམས་བྱང་ས་
 ཡང་དེའི་སྤྱི་ལོར་གཅང་རིན་གཞིས་བྱང་སྤྱོད་སྤྱོད་ཏུ་དཔག་འབྲུག་ལངས་པས་
 སྤང་ཡང་འབྲུག་པ་ཀྱན་མཆིན་གྱིས་བར་གཞིས་གནང་ཐོག པ་ནམ་ཡོངས་
 རྩོགས་ཞིང་ཤུགས་པར་སྤྱོད་པས་གཙོད་འབྲུག་ཅམ་བྱང་བ་བཅས་གྱིས་མཚོན་
 སྐབས་དེར་ཞིང་ཤུགས་པའི་དབྱང་སྤྱོད་སྤྱོད་རིན་ལྷན་ས་པ་ལས་ལྷག་འབྲུག་གིས་ཆེ་
 བར་ཡོད་པ་མཛོན་ལ། ཞིང་ཤུགས་པ་ཆེ་བརྟན་རྩོམ་ཁོང་ལའང་ཀྱན་གྱིས་“སྤྱི་
 མདུན་ཞིང་”ཞེས་ཆེ་བསྤྱོད་གྱི་གྲུས་མཚན་ཁོན་འཛིན་པར་བཤད་དོ། །དེའི་
 ཆེ་བྱང་བདག་ནམ་མཁའ་རིན་ཆེན་གྱི་སྤྱི་ལོ་བདག་ནམ་མཁའ་རྒྱལ་མཚན་
 དང་རིག་འཛིན་བཟ་ཤིས་ལྟ་བུ་སྤྱི་ལོ་མཆོད་བསྐྱེད་གཞོན་གཞིས་ནང་མ་
 འཆམ་པའི་བར་ལ་ཞིང་ཤུགས་པ་ལྷགས་ནས། དོན་ཉིད་སྤྱི་ལོ་བསྐྱེད་པ་ནམ་
 མཁའ་རྒྱལ་མཚན་གྱི་སྤྱི་ལོ་སྤྱི་ལོ་ནས་སྤྱི་ལོ་གཞོན་པ་རིག་འཛིན་བཟ་ཤིས་

སྒྲོབས་ཀྱིས་རང་གི་སྒྲིབ་གཞིས་སུ་བཞུགས་མི་ཚོག་པ་བྱས་ཐོག་ འཕུ་སྒྲོན་
 དང་བཅས་དཔུས་སྒྲོགས་སུ་རྒྱུ་འདུན་བཏང་བ་ལ་རིག་འཛིན་བཟ་ཤིས་
 སྒྲོབས་ཀྱིས་བྱས་འཕྲོངས་ཀྱིས་ནས་དྲག་པོའི་མངོན་སྲོད་ཀྱི་ལས་སྒྲོར་མང་ད་
 པས་ཞིང་ཤག་པ་ཆེ་བརྟན་རྩི་རྩི་གཟའ་ནད་ཐོག་སྒྲེ་སྒྲོངས་པར་བཤད་ལ།
 གང་ལྟར་སྐབས་དེར་ཞིང་ཤག་པས་བྱང་བདག་པ་ནང་མ་འཆམ་པའི་སྐབས་
 དང་བསྟན་ནས་ལ་སྒྲོན་སྒྲོབ་གི་མངའ་ཁོངས་རྣམས་རང་གི་དབང་རིས་སུ་
 བཟུས་མ་ཐག་སྒྲོངས་སོང་བ་ཡིན་འདུག་གོ།

འདི་ལ་སྐས་དགུ་ཡུང་བར་བཤད་པའི་ནང་ནས་གཤམ་ཆེ་བ་གསུམ་གྱི་
 ཀྲམ་མཐུ་སྒྲོབས་རྣམ་ཀུལ་དང་ཀྱན་སྒྲངས་ལྟ་དབང་རྩི་རྩི། ཀྲམ་བཙུན་སྒྲུང་
 དབང་པོ་བཅས་ཡིན་ལ། དེ་ལས་ཀྱན་སྒྲངས་ལྟ་དབང་རྩི་རྩིས་བསམ་བླུ་
 ཆེར་བཞུགས་ཏེ་སྒྲིང་བྱ་བ་བྱས་ཤིང་། བཙུན་སྒྲུང་དབང་པོ་པ་རྣམ་ཅོར་
 ཡུལ་ཆེར་བཞུགས་ཏེ་གཙང་ཁུལ་པལ་ཆེར་དབང་འོག་ཏུ་བཟུས་ཏེ་ས་བྱལ་བྱ་
 འཛིན་ལྟ་བུར་གཙང་པའི་སྒྲེ་སྒྲིང་བྱས། ཀུལ་བ་དགེ་འདུན་རྒྱ་མཚོ་གཙང་
 སྒྲོགས་སུ་ཕེབས་ནས་བཟ་ཤིས་ལྷན་པོར་བཞུགས་དུས་སྒྲེ་བ་བཙུན་སྒྲུང་དབང་
 པོ་གཙོས་པའི་སྒྲོགས་ལྷན་བ་མང་པོས་མི་གྲས་པའི་རྣམ་འབྱུར་བཙུན་པ་སོགས་
 བྱས་ཟེར། བཙུན་སྒྲུང་དབང་པོའི་སྐས་ཀྲམ་ལུན་ཚོགས་རྣམ་ཀུལ་དགུང་པོ་
 བཅུ་བཞིར་སོན་པ་རབ་བྱུང་བཅུད་པའི་ལྷགས་མག་སྤྱི་ལོ་1611ལ་གཙང་པ་སྒྲེ་
 པའི་སྒྲིང་དབང་གི་འགན་བཞེས། དེ་ནས་རབ་བྱུང་བཅུད་པའི་ཆུ་བྱི་སྤྱི་ལོ་
 1612དང་ཆུ་སྤང་སྤྱི་ལོ་1613གཉིས་ལ་གཙང་པས་མངའ་རིས་ཀུལ་པོ་དང་སྒྲེ་
 པ། བྱང་པ་རྣམས་ལ་དམག་བརྒྱུ་སྒྲེ་མངའ་ཞབས་སུ་བཞུགས་ཅིང་། དེ་ལ་
 བོད་བྱི་ལོ་རྒྱུས་སྒྲིང་“བྱི་སྤང་སྒྲེ་གཟའ་”^①ཞེས་གསལ། གཙང་པ་ལུན་

① བྱི་སྤང་གཉིས་བྱི་ལོར་སྤང་པའི་སྒྲེ་གཟའ་ལ་ནོ

ཚོགས་ནས་ཕྱི་ལོ་ཉི་ཤུ་ལྷམ་པོ་བཀའ་བརྒྱུད་ཀྱི་ཚོས་ལྷགས་ལ་མོས་ཤིང་བྱུང་པར་
 ཀམ་པའི་ཁྱིན་བདག་གི་གཙོ་པོ་བྱས། གཙང་བཟ་ཤིས་ལྷན་པོའི་རྒྱལ་ཁོར་ནས་
 ལ་རྟོ་བྱངས་ཏེ་བཟ་ཤིས་ལྷན་དགོན་དང་གཞིས་ཆེ་ཙམ་བྱང་གི་བར་དེར་བཀའ་
 ཉིང་གི་ཚོས་ཤེ་གསར་རྒྱལ་གིས་ཤིའུ་མཚོན་པོའི་ངོས་སུ་“བཟ་ཤིས་བེལ་.....
 གཙོན”ཞེས་ཤིས་པ་མོགས་ཀྱི་བ་མཐའི་ཞེན་ཚོགས་ཀྱི་དབང་གིས་དགེ་ལྷགས་
 དར་གཙོ་བའི་ལས་མང་པོ་བྱས་འདུག རྒྱལ་དེར་རབ་བྱུང་བརྒྱུད་པའི་མེ་
 རྒྱལ་ཁྱི་ལོ་1617ལ་དགའ་ལྷན་པོ་བྱང་བའི་རྒྱལ་མཚོན་བསོད་ནམས་རབ་
 བརྟན་སོགས་མེ་འབྲས་ཀྱི་རྒྱ་ཚབ་པས་སོག་པོའི་དམག་དབྱང་བསྐྱས་ཏེ་དབྱས་
 སོག་མཉམ་འབྲེལ་བྱས་གཙང་པར་ཚོལ་ཆིས་བྱས་ཀྱང་། ཁྱི་ལོ་རབ་བྱུང་
 བརྒྱུད་པའི་ས་ན་ཁྱི་ལོ་1618ལ་གཙང་དམག་ཁྱོན་ཆེ་བ་དབྱས་སུ་ལྷགས་ཏེ་
 འབྲས་སྐྱངས་རྒྱལ་ཁོར་གྱི་པ་དང་དབྱས་དམག་བརྒྱ་ལྷག་ཏུ་མ་བསད་དེ་གཤལ་
 བམ་པས་ཁལ་ཁའི་སོག་དམག་རང་ལྷལ་ཏུ་ལོག་ཅིང་། རྒྱལ་མཚོན་བསོད་
 ནམས་རབ་བརྟན་དང་ཤེ་བ་ཁྱིན་ཤོད་པ་བཅས་མེ་འབྲས་གཉིས་ཀྱི་དགེ་འདུན་
 པ་ནམས་དང་ལྷན་བྱང་ལྷག་ལྱང་ཚོགས་སུ་ཁྱོས་ཁྱོལ་མེའས་དཀོས་པ་སོགས་
 རྒྱུད་ཆེ་དགེ་ལྷགས་པ་དང་དེའི་རྒྱལ་ཉེན་པ་ཤེ་བ་ཁྱིན་ཤོད་པ་དང་བཅས་མམ་
 དར་བརྒྱབ་ཅིང་། ཡང་སྐབས་དེར་དབྱས་གཙང་ཏུ་སྟོབས་ཤུགས་ཅུང་ཙམ་
 ཆེ་ཤོས་ནི་“ཡར་ཐུར་ཁྱིད་གསུམ་”ཞེས་པ་ཡིན་པས་གཙང་པས་རང་ལ་འགན་
 རྒྱ་ལུས་པའི་ཤེ་དཔོན་མེད་པར་བཟོ་ཆེད་ཚོག་མར་དུགས་པོ་ཚོགས་སུ་དམག་
 ཏངས་ནས་ཤེ་བ་སྐུ་རབ་པ་སོགས་བཙོམ་ཞིང་། དེ་ནས་རིམ་བཞིན་ལྷ་ས་
 སོགས་ཁྱིད་སྐད་དང་རང་གི་ཁང་ཚན་ཏུ་གཏོགས་པ་ཤེ་བ་ཡར་རྒྱལ་པ་བཅས་
 དབྱང་ཤེད་ཀྱིས་ཆིས་སྐངས། དེ་ལྷར་གཙང་པ་ལྷན་ཚོགས་ནས་རྒྱལ་གིས་
 ཤོད་དབྱས་གཙང་ཀྱན་ཏུ་རང་ལ་འགན་རྒྱ་ལུས་པའི་སྟོབས་ཤུགས་ཆུང་མེད་
 བཙོས་ཏེ་མག་གྱུ་དང་རིན་ཐུངས་བཅས་ཀྱི་ཤིད་ཤལ་ཙམ་གཏོར་བྱས་ཚོག་རང་

ཉིད་ཀྱིས་ཐོད་ཁམས་ཀྱི་ལ་དབང་བཟུང་བའི་བཀའ་ལྟར་བསྒྲགས། སྐྱོད་ཀྱིས་བཟུང་གཙང་པ་ལྟེ་ཉིད་ཀྱིས་དངོས་སུ་བོད་དབྱུས་གཙང་ཡོངས་ལ་
 མངའ་དབང་བཟུང་བ་ཡིན་པས་ལོ་རྒྱུས་སྒྲུབ་ཀྱིས་ས་ན་ནི་གཙང་པ་ལྟེ་
 ཉིད་ཀྱི་ཉིད་ལོ་དང་པོར་བཟུང་ཁོར་གཙང་པ་ལྟན་ཆོག་ས་ན་མ་རྒྱལ་ཁོར་ཡང་ལྟེ་
 ཉིད་ཀྱི་ཆོག་མར་འཛོག་གོ། ། ལྟེ་ཉིད་འདི་པ་དབྱུས་སྒྲགས་སུ་དབྱུང་འདྲིན་
 བའི་སྐར་ལ་ཟངས་ལྟལ་མོན་གདོང་བྱ་བའི་དམག་སྐར་དུ་འབྱུང་ནད་ཀྱིས་
 ཁྱོངས་ཤིང་། དུས་ཟིང་ཆེ་བའི་དབང་གིས་སྒྲོན་ཆེན་རྒྱལ་ཀྱིས་དེ་ཞིག་
 གསང་བ་བྱས་ལ་ཕྱི་ལོར་གསང་བ་བཞོལ་བ་དང་བཟུན་སྒྲུབ་ཀྱིས་ཀྱང་བཟུན་སྒྲུབ་
 དབང་པོ་དབྱུང་ལོ་བཅུ་བདུན་པ་ལྟེ་ཉིད་ཀྱི་ཁྱིམ་བཞོན། ཡང་ལོ་རྒྱུས་ལ་ལར་
 གཙང་འབྲུག་གཉིས་མ་མཐུན་པར་གཙང་པས་འབྲུག་ལ་དམག་དྲངས་པས་ན་
 དེར་འབྲུག་ཆེན་རག་དབང་རྒྱལ་ཀྱིས་དྲག་པོའི་མངོན་སྲོད་མཛད་པས་
 གཙང་པ་ལྟན་ཆོག་ས་ན་མ་རྒྱལ་ལྟལ་དང་བཅས་པ་འབྲུམ་ནད་ཀྱིས་ཁྱོངས་པར་
 བཤད་ཆོད། གང་ལྟར་ཡབ་སྐུ་འདི་གཉིས་གཟུང་འབྲུམ་ཅི་དུག་ཀྱི་ནད་
 ལྟར་བ་དྲག་པོའི་མངོན་སྲོད་ཀྱི་ལས་ཡིན་མིན་ཆ་མི་འཆལ་ཡང་། དེའི་ཤུགས་
 ལས་སྐབས་དེར་བོད་ལྟལ་དུ་ཆོས་ལུགས་ལྟལ་མཐའི་བར་དང་ས་གནས་ལྟེ་
 དཔོན་ཀྱི་འཐབ་ཆོད་ནི་ཅི་འདྲའི་རྩ་དྲག་དང་རྩྭ་འཛིང་ཅན་ཞིག་ཡིན་ཚུལ་
 བཤད་རྒྱས་སོ། །

གཙང་པ་ལྟེ་ཉིད་ཀྱིས་བཟུན་སྒྲུབ་དབང་པོ་ནི་རབ་བྱུང་བརྒྱད་པའི་
 ལྷགས་བཅུ་ལྔ་ལོ་1621ལ་ཡབ་འདས་པའི་ཕྱི་ལོར་ཉིད་ཁྱིམ་བཞོན་པ་ཡིན་ལ།
 དེའི་ལོ་རྒྱུས་ནང་ཁོར་དབྱུང་ལོ་བཅུ་བདུན་ཅན་ལས་མ་ཡིན་ཀྱང་དཔལ་
 མཛད་ས་སྒོ་གྲོས་དང་སྐུ་པའི་སྒྲོན་ཆེན་སྐར་ལྟལ་གཉིས་དང་མཁོན་གཉིས་
 བོན་གོང་བ་སོགས་དྲུང་འཁོར་ཆེ་དྲག་མང་པའི་མཐུས་རྒྱུར་རྟ་ཡར་འགྲོ་ལྟུ་བྱུར་
 ནང་གྲོས་མཐུན་དང་ཕྱི་རྒྱུས་བཟན་བཟང་པོ་ཡོད་པས་གཙང་པའི་ཆབ་ཉིད་ལ་

ཡ་ཡོ་མ་ཐུང་བར་མོ་རྩི་ཕུ་ཅམ་ལ་བོད་དབུས་གཙང་ཡོངས་རྫོགས་ལ་དབང་
 མཛད་པའི་མཐར་མོག་པོ་ཤུ་མི་ཉན་གྱིས་བསྐྱོངས་ཞེས་བཤད་ལ། མོང་
 གསལ་འདི་ནམས་ནི་གཙང་པའི་མིང་དབང་ཁོ་ནའི་ཆ་ནས་བཤད་ན་བདེན་
 པར་འཕྱོ་མིང་གྱུར། འོན་ཏེ་གངས་རྫོངས་ཡོངས་ཀྱི་གནས་ཚུལ་ལ་བལྟས་ན་
 རྩེ་མིང་འདི་པའི་དུས་ནི་བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་སྤེང་གི་ཆོས་ལུགས་ཐུབ་མཐའ་དང་ས་
 གནས་རྩེ་དཔོན། བོད་མོག་མི་རིགས་བཅས་ཀྱི་བར་ལ་འཐབ་ཚིན་དང་མིང་
 འཐུག་རྒྱན་མ་ཆད་པར་ཐུང་པའི་སྐབས་ཤིག་ཡིན་ལ། རྣལ་པར་ཆོས་ལུགས་
 ཐུབ་མཐའ་ཚོར་པའི་མེ་མེེ་ལ་བརྟེན་ནས་ཁ་བ་རི་པའི་ཡུལ་རྫོངས་ཀྱན་ལ་
 འཐུག་མིང་གི་མེ་དབུང་དྲག་པོ་འབར་བ་ཡིན་ཏེ། མོང་དུ་མོང་བ་ལྟར་གཟ་
 བརྟན་རྫོང་དབང་པའི་ཡང་གཙང་པ་ཐུན་ཆོགས་ནམ་རྒྱལ་གྱིས་བཀའ་རྒྱུང་
 ཐུབ་མཐའི་རྩོགས་སྤྱུ་ལངས་ཏེ་དགེ་ལུགས་པའི་དཔོན་རྩེ་དང་རྒྱུན་བདག་ལ་
 གཞོད་འཆེ་རབས་དང་རིམ་པ་བཀྱིས་པས་ཐུབ་མཐའི་རྩེན་ལ་བརྟེན་ནས་མི་
 རིགས་ནང་ཁྲལ་གྱི་འགལ་བ་ཇ་དྲག་ཅན་དུ་རྒྱུར་ཡོད་ཐོག སྤྱས་བརྟན་རྫོང་
 དབང་པོས་ཀྱང་པ་ཐུལ་ལུས་འཛིན་གྱིས་སྤྱུ་མཐུད་ནས་བཀའ་རྒྱུང་དང་རྫོན་
 བཅས་ཀྱི་ཐུབ་མཐའི་རྒྱུ་རྟེན་བྱས་ཏེ་གསར་དར་ཐུང་པའི་དགེ་ལུགས་པ་
 མཐའ་གཅིག་ཏུ་སྤང་དྲུང་བཟུང་བས་བསྐྱེད་ལྟན་པོ་དང་གདན་ས་གསུམ་
 ལ་ཡང་ཡང་གཅེར་ཐོག རྒྱལ་དབང་སྤྱུ་འཕྲེང་བཞི་པའི་ཡང་མིང་བཅའ་མི་
 ཆོག་པ་དང་། གཙང་ཁྲལ་གྱི་དགེ་ལུགས་པའི་དཔོན་རྩེ་མང་པོ་བཅན་ཤེད་
 གྱིས་ཐུབ་མཐའ་བརྒྱར་བ་སོགས་བྱས་པར་མ་ཟད། རྒྱལ་དབང་ལ་བཞུགས་
 པའི་ཡང་རྟོར་བདུད་འདུལ་རབ་བརྟན་ཞུ་བ་བཅོན་དུ་བཟུང་ནས་བཅོན་
 ཞབས་སྤྱུ་འདས་པ་དང་། དགེ་ལུགས་པའི་རྒྱུན་བདག་རྒྱུང་ཤོད་རྣལ་ཅེ་རྩེ་པ་
 ཡབ་སྤྱས་དབུས་སྤྱུ་བཞུགས་མ་བཅུག་པར་རྟོར་སོག་གི་ཡུལ་དུ་ཕྱོལ་ཐེབས་
 གནང་དཔོན་པ་དང་། རྣལ་པར་མཆོ་རྟོན་རྩོགས་ཀྱི་དགེ་བརྟན་ལ་མི་གྱས་

[illegible]

ཐག་རིང་པོ་ནས་ཡོང་བའི་མངལ་བ་ནམས་ལ་བྱམས་སྤྱོད་དང་འབྲུ་རིགས་
 གཤོར་འཇལ་གྱི་ཚད་གཞི་གཅིག་ལྟར་བསྐོས་པ་སོགས་མདོར་ན་ཐོད་ཀྱི་སྤྱིད་
 འཕྱོར་རིག་གསུམ་གོང་འཕེལ་དང་འབངས་མིའི་འཆོ་བ་ཆེ་བཟང་གཏོང་བ་
 སོགས་ལ་རབ་སྤྱོད་པའི་བྱ་བ་ཏོག་ཙམ་བསྐྱབས་སྤྱོད་བ་ཡིན་ནའང་། གཞི་
 ཅའི་སྤྱོད་ཆབ་སྤྱིད་ཀྱི་མིག་ཀྱང་ཐུང་དྲག་པ་དང་སྤང་དོར་གྱི་ཤེས་རིག་མི་ལྟ་
 པའི་དབང་གིས་ཆོས་ལུགས་ཐུབ་མཐའི་འཐེན་འབྱེད་དང་སྤྱིད་དབང་འཕྲིག་
 ཚད་ཀྱི་རྒྱ་བཞིའི་འཁོར་ལོ་བསྐྱར་ཐལ་བའི་རྒྱུ་གྱིས་མཐར་རང་སྤྱིད་ཆེན་མོའི་
 དབྱང་ཐག་ཆད་པའི་སྤྱོད་འགྲོར་དགེ་ལུགས་པའི་མཚན་རིམ་མི་སྣ་དག་གིས་ནང་
 རྒྱུད་ཀྱི་འདྲེན་མི་བྱེད་ཀ་མེད་ཀྱིས་གཞན་རིགས་སོག་པོའི་སྤྱབས་ཀྱུགས་ལ་
 བརྟེན་ནས་རང་རིགས་ཀྱང་གཙང་མང་མེད་བྱས་པ་འདི་ནི་ཐོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་སྤྱོད་
 གི་ཡིད་ལྷག་པའི་གནས་ཤིག་ཏུ་འབྱུངས་པ་ལགས་སོ། །

རྩ་པ། སྐབས་དེའི་ཐོད་སོག་བར་གྱི་འབྲེལ་ བའི་སྐོར་བཤད་པ།

དེ་ཡང་ཏྱིར་རམ་སོག་པོ་ནི་རང་རྒྱལ་བྱང་སྤྱོགས་སུ་གནས་པའི་མི་རིགས་
 གངས་ཏུང་ལོ་རྒྱུས་རིང་ཞིང་དཔའ་མཛངས་བརྒྱལ་མོད་དང་ལྟན་པ་ཞིག་ཡིན་
 ལ། རྒྱལ་རབས་བརྒྱ་གཉིས་པའི་སྐབས་སུ་དེར་དབྱང་སྤྱབས་དང་དམག་
 རྒྱགས་ཆེ་བ་ཡོད་པའི་མཐུ་ལས་ཨ་སྤྱིར་སུམ་ཉིས་ཆ་ཙམ་གྱི་ཡུལ་སུ་བདག་གིར་
 བརྒྱུད་ཅིང་དབང་བྱས་ཤིང་། ཡུང་གོའི་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་གར་ཉེགས་སྤྱོད་རྒྱ་ཡོན་རྒྱལ་
 རབས་ཞེས་གྲགས་སྟན་གྱི་བ་དན་སྤྱིད་ཅེར་བསྐྱེད་ས་པའི་རང་ལོ་རྩ་བརྒྱ་ལྷག་ཁ་
 ཤས་ཀྱི་རིང་སྤྱིད་ཀྱི་སྒོས་གར་མདོན་པར་བརྒྱུར་བ་ཡིན་ལ། དེའི་སྐབས་སུ་

རང་རེ་དཔལ་ལྷན་ས་སྤྱོད་པ་མཆོད་ཡོན་དུ་འབྲེལ་རྟེ་མེས་ཀྱིས་གཅིག་ཕྱུར་གྱི་
 མོ་མ་སྤྲུལ་ས་གསར་བ་བསྐྱར་བའི་ཚུལ་སྤྲུལ་ལེན་གྱིས་མ་ནམས་སྤྲུལ་ས་ཟིན་པ་
 ལྟར་ལགས་ཤིང་། དེ་ནས་ཡོན་ཀྱིས་རབས་གྱི་གོང་མ་མཐའ་མ་མོ་གོར་མེ་
 སུར་བྱ་བ་ཀྱིས་ནང་དུ་ཞིང་པའི་འོས་ལངས་གྱི་འབྲས་བུར་བརྟེན་ནས་ནན་ཅིན་
 དུ་མིང་ཀྱིས་རབས་བཅུགས་པའི་དབང་གིས་རབ་བྱུང་དུག་པའི་ས་སྤྲེལ་སྤྱི་ལོ་
 1368ལ་ཡོན་གྱི་ཀྱིས་ས་མོར་རྟེ་སྤྲུལ་ཡུལ་རང་དུ་བྱོས་ནས་རྟོར་ཡུལ་ཅམ་གྱི་
 ཀྱིས་པོ་བྱས་རྟེ་སྤྲུལ་ཡུལ་གྱི་ཚྱངས་ཆེན་པོར་སྤྲུལ་བྱས་ནས་དབང་ཕྱུར་པར་བྱས།
 རྟོར་རྩེ་དེ་ལོ་རྩེ་གཉིས་ཅམ་ན་སྤྱོད་ས་ཤིང་དེའི་སྤྲུལ་གྱིས་ཀྱིས་མིན་བཟུང་སྟེ་
 ཡོན་བྱང་མ་(北元)ཞེས་པའི་མིན་དབང་བཅུགས་རྟེ་རྟོར་ཡུལ་སྤྱི་ལོ་དབང་
 བྱུང་བཞིན་ཡོད་ཀྱང་། འོན་ཏེ་སྤྲུལ་དེར་གྲལ་རིམ་བར་གྱི་འགལ་ལྷན་དང་མི་
 རིགས་ནང་ཁྱུ་ལྱི་འགལ་བ་བཅས་རབས་དང་ས་རིམ་པ་བྱུང་བའི་སྟེན་གྱིས་
 རྟོར་ཆོ་ཁག་སོ་སོས་ཡོན་བྱང་མའི་མིན་དབང་གི་བཀའ་བཙུང་བ་ཕར་བཟད་གྱིན་
 སྤྲུལ་གིས་རྟོར་རྩེ་གོང་མ་བཞོངས། དེ་ནས་བཟུང་ལོ་རྩེ་བཟུ་སྤྲུལ་ཡས་མས་ལ་
 རྟོར་ཡུལ་སྤྱི་ལོ་དབང་བའི་ཀྱིས་པོ་མེད་པར་རྟོར་ཆོ་ཁག་ནམས་ཁ་འཁོར་དགུ་
 འཁོར་གྱི་གནས་སྤྱོད་སྤྱོད་དུས་ཡུན་རིང་པོར་ཆོ་ཁག་བར་འབབ་འཛིང་དང་
 འབྲུག་ཆོད་གྱི་ལས་ཁོ་ནས་དུས་འདའ་བར་བྱས། རབ་བྱུང་བཟུད་པའི་
 ལྷགས་ལྷག་སྤྱི་ལོ་1470ཅམ་ལ་ཡོན་བྱང་མའི་གདུང་རྒྱུད་དུ་བྱོན་པ་དུ་བྱུར་མིང་
 ཁུ་བྱ་བ་རྟོར་འབངས་ཀྱི་གྱི་རྩེ་བོ་རྒྱ་རྟན་རྟེ་ཀྱིས་པོ་ཆེན་པོར་བསྐྱོས།
 མཆོན་ལ་རྒྱ་ཡན་རྟན་(达隆汗)རྟེ་ཡོངས་གྱི་ཀྱིས་པོ་ཆེན་པོ་ཞེས་བཏགས་རྟེ་
 སྤྲུལ་ཚྱངས་ཆོ་བྱང་ཀྱི་ཆོ་ཁག་ནམས་གཅིག་ཕྱུར་བྱས་སོག་རང་གི་བྱ་རྒྱུད་
 རམས་ཆོ་ཁག་སོ་སོའི་མག་དཔོན་དུ་བསྐྱོས། དེའི་སྤྲུལ་སྤྲུལ་སྤྲུལ་ཡུལ་རྟོ་བྱང་
 དང་ཤར་བྱུང་བཅས་སྤྱོད་ཆོ་ཁག་གཙོ་ཆེ་བ་རྩལ་རྩལ་ཁལ་ཁ་(喀尔喀)དང་
 ཆ་རྟར་(察哈文)ཡོན་ལེན་རྟ་(兀良哈)ལུར་བཟུས་(鄂尔多斯)ལུ་

མེད་(太默特)ཁལ་ལ་ཆེན་(喀喇沁)བཅས་ཆོ་ཁག་རྒྱལ་གཤམ་གྱི་སྒོར་རྒྱལ་
 གི་ཕྱི་འབངས་ཡོད་ལ་ནང་གསེས་སྤྱི་ཆོ་ཆེན་ཞེ་དགུ་སྟགས་རྣམས་གངས་མང་པོ་
 ཡོད་འདུག ཆོ་ཁག་དེ་རྒྱལ་པོ་འང་རྩལ་རྩ་སྟགས་གཡོན་རུ་འཁྱིའི་སྒོར་གསལ་
 རྒྱ་ཡན་རྩན་རྒྱལ་པོས་དངོས་སུ་བབྱང་ཞིང་ཕྱ་མེད་སྟགས་གཡས་རུ་འཁྱིའི་སྒོར་
 གསལ་རྒྱ་ཡན་རྒྱལ་པོའི་བྱ་རབས་ཆོ་རྒྱུད་ཀྱིས་བབྱང་བ་ཡིན་འདུག ཡང་ཆོ་
 ཁག་དེ་དག་གནས་ཡུལ་གཙོ་བོ་སྟག་ལྗོངས་ལྷོ་བྱང་དང་ཤར་ཁལ་རྣམས་ཏེ།
 རྩལ་རྩ་ནི་དེང་གི་མོང་གོལ་རྒྱལ་ཁབ་དང་ནང་སྟག་ལྗོངས་ཀྱི་བྱང་མཐའི་ཡུལ་
 སུ་རྣམས་སུ་གནས་ཤིང་། ཆ་རྩར་ནི་དེང་གི་ཡན་ཞེ་(山西)དང་རྩ་པེ་(河
 北)ཞིང་ཆེན་གཉིས་ཀྱི་བྱང་ཁལ་ཏེ་རྒྱ་ནག་ལྷགས་རིའི་བྱང་ཕྱོགས་རྣམས་སུ་
 ཡོད་ཅིང་། ཡུར་བཟུས་ནི་དེང་གི་ནང་སྟག་ལྗོངས་ཀྱི་ཤར་བརྒྱུད་མཁར་རམ་
 པའོ་མོའུ་(包头)གོང་ཁྱིམ་ཀྱི་ལྷོ་རུབ་ཕྱོགས་རྒྱ་ཆེ་བའི་ཆ་འགམ་ས་ཁལ་
 རྣམས་དང་། ཕྱ་མེད་ནི་དེང་གི་ནང་སྟག་ལྗོངས་མཁར་ལྷོ་པོ་(呼和浩特)
 རྩེ་བར་བབྱང་བའི་ཡུལ་སུ་རྣམས་དང་། ཁལ་ལ་ཆེན་དང་ཡུའུ་ལེན་རྩ་
 གཉིས་ནང་སྟག་ལྗོངས་ཀྱི་ཤར་མཐའ་དེང་གི་བྱི་རྩུན་(赤峰)གོང་ཁྱིམ་ཀྱི་ལྷོ་
 ཁལ་རྣམས་སུ་གནས་པ་ཡིན་ལ། ཡང་ཁ་ཤས་ཤིག་ཕྱིས་སུ་ཞེ་རྩར་ཏེ་དེང་གི་
 ཁྱིན་ཏེ་(承德)ཕྱོགས་སུ་མཆེད་པར་བཤད་དོ། ། དེའི་ཆོ་རུབ་ཁལ་ཏེ་
 དེང་གི་ཤིན་ཅང་ཕྱོགས་སུ་ཨོ་རྩོད་ཆོ་བཞི་(乌拉特四旗)ཞེས་པའི་སྟག་
 པའི་རུ་ཕྱེ་ཆེན་པོ་ཞིག་གསར་དར་བྱུང་བར་གྱུར། དེ་དག་ནི་པོད་དང་ཆོས་
 སྲིད་གང་ཅད་ནས་འབྲེལ་གཏུག་བྱུང་ཅིང་རྩལ་ཕྱིས་པོད་ཀྱི་ཨོ་རྩུས་ལ་ཤུགས་
 རྒྱུན་ཆེན་པོ་བཟུངས་པ་ཡིན་ལོ། །

སྟག་རུ་རུབ་མའམ་ཨོ་རྩོད་ཆོ་བཞིན་ནི་ཆེས་ཐོག་མར་དེང་གི་ཡུ་རུ་སི་
 དང་མོང་གོལ་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་རུབ་བྱང་ས་ཁལ་དག་རྒྱ་གནས་ཤིང་འཆོ་རྟེན་གཙོ་
 བོ་རྩོན་ལས་ཁོ་ན་བཞེན་པར་བཤད། ཕྱིས་རྩར་ཐིང་གིར་རྒྱལ་པོའི་རྩལ་སུ་

རྟོན་ཆེན་པོའི་མངའ་ཞབས་སུ་བསྐྱུས་ཏེ་རྟོན་རྒྱལ་རབས་ཀྱི་ཆ་ཤས་སུ་སྐྱུར་ཏེ་
 མིང་ལ་སྟོ་ཡས་ལཱ་ཉི་(幹亦刺)མཉམ་འབྲེལ་པ་ཞེས་པར་བདག་ས་ནས་ཁིང་
 གིར་རྒྱལ་པོའི་སྟོན་རྒྱུད་ཀྱིས་དབང་བྱས་ཟེར། ཡོན་རྒྱལ་རབས་ཀྱི་དུས་
 མཚུག་ཙམ་ལ་ཉི་ཚུགས་སུ་སྟོས་ཏེ་དེར་གི་ཤིན་ཅང་ཅུང་གར་རྩ་བར་དུ་ཡོང་
 བས་སུགས་ལས་གཙོས་པའི་འཆོ་བ་བསྐྱར་ལ། མིང་རྒྱལ་རབས་སྐབས་སུ་
 མིང་ལ་སྟོ་ལཱ་(瓦刺)ཞེས་སྐྱེ་འབྱུར་ཞིང་རྒྱ་ཡིག་དུ་མ་ལཱ་བྱ་བའི་ལཱ་ཡི་གེ་དེ་
 གཟུགས་འདྲ་བ་ཆོ་(刺)ཞེས་བྲིས་ནས་ཐུང་བ་ཐོད་ཡིག་གིས་ཀྱང་སྐབས་
 འགར་“མ་ཆོ”ཞེས་བསྐྱར་འདུག་པ་མ་དག་པ་ཡིན་ལ། དེའི་རྗེས་སུ་ཡོང་ལཱ་
 པའི་མི་རྒྱུད་གཙོ་བྱས་པའི་སྐད་པོ་ཨོ་རྟོ་རྟོ་ཆོ་བཞི་ཞེས་པ་འདི་ཐུང་བ་ཡིན་
 འདུག ཆོ་བཞི་ནི་ཅུང་གར་(准噶尔)དང་ཐོར་ཐོད་(杜尔伯特)ཐོ་
 མོག་(土尔扈特)དུ་ཤོག་ཐུ་(和硕特)བཅས་ཡིན་ཞིང་། དེ་ལས་ཅུང་
 གར་དང་ཐོར་ཐོད་གཉིས་ནི་ཨོ་ལཱ་ཡི་རྒྱུད་པ་ཡིན་ཟེར་བ་དང་དུ་ཤོག་ཐུ་ནི་ཁིང་
 གིར་རྒྱལ་པོའི་གཅུང་རྟ་བྱ་སྟོ་རྟ་ས་བྱ་བའི་རྒྱུད་དང་ཐོ་མོག་ནི་ཡོན་ཐོར་མའི་
 སྟོན་ཆེན་ཞེས་གི་རྒྱུད་པ་ལས་ཐུང་བར་བཤད་ཅིང་དེ་དག་ལས་ཅུང་གར་ནི་ཆོ་
 བཞིའི་སྐྱིད་པོན་ལྟ་བུར་གནས་ཞེས་བཤད། དེ་ལས་ཅུང་གར་ནི་དེར་གི་ཤིན་
 ཅང་སྐྱ་ཁིན་(塔城)ཚུགས་སུ་གནས་ཤིང་དུ་ཤོག་ཐུ་ནི་དེར་གི་ཤིན་ཅང་ཨོ་
 རྟོ་སྐྱ་ཆེ་(乌鲁木齐)ཚུགས་སུ་ཡོད་ལ། འདི་གཉིས་ཨོ་རྟོ་སྐྱ་ཆེར་བོད་ཀྱི་
 ཆོས་མྱིད་གར་ཐད་ལ་འབྲེལ་གཏུག་བྱེད་ཐོག་བོད་ཀྱི་ཨོ་རྟོ་སྐྱ་ལ་ཤུགས་སྐྱེན་ཆེན་
 པོ་སྐེབས་པ་ཡིན་ཡང་འབྲེལ་གཏུག་གི་དུས་ནི་སྐད་པོའི་ཆོ་ཁག་གཞན་དག་ལས་
 ཅུང་འཕྲི་བར་བཤད་དོ། །སྐབས་དེར་ཐོད་དང་ཐོག་མར་འབྲེལ་གཏུག་བྱེད་
 མཁན་གྱི་ཆོ་བ་ནི་བྱ་ཐོད་ཡིན་པར་བཤད་དེ། རྟོན་སྐྱིད་པོན་ཏུ་ཡན་རྟན་
 ཀྱིས་རྟོན་རྒྱུད་སྟོ་རྟོ་བ་ཆེར་མ་གཅིག་ཐུར་བྱས་རྗེས་རང་གི་བྱ་བྱར་སི་པོ་ལོ་བྱ་
 བྱ་བ་གཡས་རུའི་སྐྱིད་པོན་དུ་བསྐྱས་ཤིང་། དེའི་བྱ་ཆེ་བ་ཀྱང་པེ་ལེ་ཁུ་མར་

ཀུན་བྱ་བ་དེར་གི་རྩན་ཞི་ཞིང་ཆེན་གྱི་རྩལ་བྱར་སྤྲུགས་ཀུན་བབྱར་སྤེལ་བ་
 བཅུས་ཆོ་བའི་མཁོ་དཔོན་བྱས། རྩལ་བ་ཡན་ཐལ་ཏན་དེར་གི་ནང་སོག་
 རྩལ་མཁར་ཆོན་པོ་སྤེལ་བ་བབྱར་སྤེལ་བྱ་མེད་ཆོ་བའི་མཁོ་དཔོན་བྱས། རྩེ་
 བར་ལྷས་དགྲ་བྱར་བ་ལས་རྩར་བའི་རི་བྱ་བ་ལྷ་པོ་ཡན་ཐལ་ཏན་གྱི་རྩལ་སྤ་
 རྩལ་ཉེ་དེར་གི་མོར་མོལ་རྩལ་ཁབ་དང་པོད་མདོ་སྤྲད་མཆོ་ཆོན་སོགས་སྤ་
 དཔུང་དྲངས་ཉེ་རང་གི་མངའ་ཐང་རྩ་བསྐྱེད་སོག་ཡན་ཐལ་ཏན་གྱི་བྱ་པོན་ཆོ་
 བྱ་བ་མཆོ་ཆོན་སྤྲུགས་གྱི་ཡུལ་སྤྲད་དུ་དཔག་དཔོན་བྱས་ཉེ་བཟད། རྩུར་ཡོན་
 རྩལ་རབས་སྐབས་ནས་བབྱར་བྱར་ངོས་རྩལ་པོ་མོ་དན་རྩེ་སྤྲོན་གྱི་མི་རྩུད་དང་
 ཆོ་བ་མདོ་སྤྲད་སྤྲུགས་སྤ་ཡོར་སྤེལ་ཆོ་ཆོན་པོ་སྤེལ་བ་བབྱར་ནས་འཕྱོག་རྩ་
 བཟད་ཅིང་ཡང་དུས་མུས་སོག་པོའི་ཆོ་ཁག་མི་གཅིག་པ་དང་པོད་སོག་བར་གྱི་
 འཐབ་འཐུག་དང་ཡུལ་ཆོད་བྱར་བ་བཅས་གྱི་དབང་གིས་མང་ཆེ་བ་གནས་ངེས་
 མེད་ལྟ་བུར་ཆགས། དུས་སྐབས་འདི་དག་ལ་སོག་པོའི་དཔུང་བྱགས་ཀྱིས་
 པོད་མདོ་སྤྲད་སྤྲུགས་གྱི་ཡུལ་གྱི་མང་པོ་བབྱར་བ་ཡིན་ལ་ཡང་པོད་གྱི་ཆོས་
 རྩལ་མི་རྩ་བྱ་སྤལ་མང་པོས་སོག་ཡུལ་དུ་བཞུན་པ་སྤེལ་བར་བྱེད་པས་སོག་
 པོའི་དཔོན་ཁག་མང་པོ་པོད་བརྩུད་ནང་བཞུན་གྱི་རྩུན་བདག་གཙོ་བོ་དག་རྩ་
 རྩུར་ཅིང་པོད་གྱི་སྤལ་མཆོ་ཁག་ནམས་དང་འབྲེལ་གཏུག་ཟབ་པོ་བྱར་བ་ཡིན་
 ཉེ། རབ་བྱར་བཅུ་པའི་མེ་བྱི་མེ་1576ལ་ཡན་ཐལ་ཏན་དགེ་ལུགས་པའི་
 རྩལ་མཁའི་རྩལ་སྤ་རྩལ་ཉེ་རྩལ་དབང་སྤ་འཕྱོར་གསུམ་པ་བཙོད་ནམས་རྩ་
 མཆོ་ཆེད་དུ་གདན་དྲངས་ནས་སོག་མར་མཆོ་ཆོན་ནས་མཇལ་ཞིང་། མུས་སྤ་
 སོག་ཡུལ་དུ་གདན་དྲངས་ཉེ་དེར་གི་མཁར་ཆོན་པོར་དཔོན་སྤེལ་འདེབས་
 གནང་བ་སོགས་བཞུན་པ་རྩེ་བར་སྤེལ་སོག་ ཡུལ་དེར་སྤྲེལ་འདས་པར་ཡང་
 སྤྲོད་རྩལ་བ་ཡོན་ཏན་རྩ་མཆོ་སོག་ཡུལ་རང་དུ་འཐུངས་པ་སོགས་ཀྱིས་མཆོན་
 པོད་སོག་མི་རིགས་གཞིས་པོ་དགེ་ལྡན་བཞུན་པའི་འཁྲི་ཤིང་ལ་གསེར་གྱི་མདུད་

བས་དམ་པོར་བཅེངས་པ་ཡིན་ནོ། །སྐབས་དེར་མཆོ་མཆོ་ཚུགས་སུ་སོག་པོའི་
 རྟོགས་ཀྱིས་ཆེ་ཤོས་ནི་བྱ་མེད་ཆོ་བའི་ཡན་ལཱ་ཉན་གྱི་བྱ་རྒྱུད་ཡིན་པར་
 བཤད་ཅིང་། རྟོར་ཡུལ་བྱང་ཚུགས་སུ་ཉལ་ཉའི་ཆོ་བ་ཡོད་དེ་གནས་ཡུལ་གཙོ་
 བོ་དེར་གི་མང་གིས་རྒྱལ་ཁབ་དང་ནང་སོག་རྒྱངས་ཀྱི་རྩ་མེན་པོར་རྒྱང་གི་
 ཚུགས་དེར་དེའི་དཔོན་རྒྱུད་ནི་རྩ་ཡན་ཉན་གྱི་བྱ་རྒྱུད་ལས་རིམ་པར་བྱུང་པར་
 བཤད། ཡང་དུས་སྔ་མའི་དབང་གིས་ཉལ་ཉ་ཆོ་གསུམ་མམ་ཆོ་བའི་ཞེས་
 དཔོན་རིགས་དུ་མ་བྱུང་ལ་པོད་དང་འབྲེལ་གཏུག་བྱེད་མཁན་ནི་ཨ་ཤྭ་ཞེ་བྱ་བ་
 ཡིན་ཏེ། དེས་རྒྱུ་ནང་རྒྱུ་བཅུན་རྩ་ར་ན་ཐའམ་རྒྱལ་བའི་མགོན་པོ་གདན་
 བྱངས་ཏེ་ཉལ་ཉའི་ཡུལ་དུ་བཅུན་པ་སྟེལ་པར་མཛད་ཅིང་ཡུལ་དེར་མིང་གཤགས་
 ཅན་གྱི་དཔོན་ཞེ་མང་པོ་བཏབ་ནས་ཁོ་རོ་ནི་བྱ་ལྟག་བཞུགས་མཐར་སོག་ཡུལ་
 དུ་སྐྱེའངས་པར་དེའི་ཡང་མིང་དུ་སྐྱེ་སོག་གི་སྲ་དཔོན་སྐད་གཤགས་ཅན་ཉལ་ཉ་
 རྒྱུ་བཅུན་དམ་པོའི་སྐྱེའངས་རིམ་བྱོན་བྱུང་བ་ཡིན་ལ། །སོག་ཡུལ་དུ་རྩ་ར་ན་
 ཐར་རྒྱུ་བཅུན་དམ་པོ་ཞེས་མཆོན་གསལ་བས་ཡང་སྐུལ་རིམ་བྱོན་གྱི་མིང་དུ་
 ཆགས་ཤིང་། སྐྱེའངས་དང་པོ་སྐྱེ་བཟང་བཅུན་པོའི་འཕྲིན་ལས་ཉལ་ཉའི་
 རྒྱལ་པོ་བྱ་མེ་བྱ་ཉན་གྱི་སྐས་སུ་འབྱུངས་ཤིང་དཔུས་གཙང་དུ་སྐྱོབ་གཉེར་ལ་
 བྱོན་ཏེ། རྒྱལ་དབང་ལྷ་པོ་ཆེན་མོ་དང་པཎ་ཆེན་སྐྱེའངས་བའི་བ་བཅས་སྲ་
 མར་བཅུན་ནས་མདོ་སྐགས་གཞུང་ལྷགས་ཀྱན་ལ་བྱུངས་ཤིང་མྱིས་རང་ཡུལ་དུ་
 ཐེབས་ནས་རྒྱུ་མཐའ་དགེ་ལྷགས་པར་བསྐྱར་ཅིང་དེ་ནས་བབྱང་ཉལ་
 ཉའི་ཡུལ་ནམས་དགེ་ལྷགས་པོའི་སྐྱོན་བདག་གི་གཙོ་ཁར་བྱུང་ནོ། །དེ་ནས་
 རྟོར་རྒྱངས་ལྟ་ཚུགས་སུ་ཆ་རྟོར་ཆོ་བ་ཡོད་ལ་དེའི་དཔོན་རྒྱུད་ནམས་རྩ་ཡན་
 ཉན་གྱི་བྱ་རབས་ཆ་རྒྱུད་ཁོ་ན་ཡིན་ཡང་འོན་ཏེ་བྱ་མེད་ཡན་ལཱ་རྒྱལ་པོ་དབང་
 ཀྱིས་ཆེ་བའི་རྒྱུན་གྱིས་རྟོར་སྐྱེའི་རྒྱལ་པོར་མ་བྱུར་ཅིང་སྐབས་ཤིག་དེའི་བྱ་རྒྱུད་
 ལས་ལེན་ཉན་(林丹)རྒྱལ་པོ་བྱ་བ་བྱུང་ཞེ་དཔུང་བཞེགས་ནས་བྱ་མེད་ཆོ་བ་

བཅོམ་མཐར་དེར་གི་མཐར་ཐོག་པོ་སོགས་བཟུང་། འདིས་བོད་ཀྱི་ཀླུ་
 བཀའ་བརྒྱན་དང་འབྲེལ་བ་བྱས་ཏེ་སོག་ཡུལ་གྱི་དགེ་ལུགས་པའི་དགོན་ཆེ་མང་
 པོ་བརྒྱགས་ཤིང་དཔུང་བཏེགས་ཏེ་མཆོ་སྒྲོན་སྒྱུགས་སུ་ཡོང་ནས་ཉལ་ཉེའི་ཡུལ་
 བསྐྱད་ཀྱིས་པོ་ཆོག་སྤྱད་པ་མཉམ་འབྲེལ་གྱིས་བོད་གཙང་པ་རྩེ་སྤྱིད་ཀྱི་སྒྱུགས་སུ་
 ལངས་ནས་ཨོ་རྩྭ་ཆོ་བཞི་དང་དགེ་ལུགས་པ་ཙུ་མེད་བྱེད་ཆེས་ངར་མཆོ་སྒྲོན་
 བ་ར་བ་ལ་བྱ་བར་སྤངས་པས་གནོད་འཚེ་མ་སྤྱད་བཞིན།

དེ་ནས་རྟོར་སྤྱོད་ས་ཁུབ་སྒྱུགས་སུ་ཨོ་རྩྭ་ཆོ་བཞི་ཡོད་ལ་ཆོ་ཁག་འདི་དང་
 བོད་འབྲེལ་གཏུག་བྱེད་པའི་སོག་མ་ནི་རབ་བྱུང་བརྒྱ་པའི་སྒྱུགས་ཁྱི་སྒྱི་མ་
 1610ལས་མས་ལ་བོད་ནས་ཆ་གན་ལོ་མེན་ཉན་གཙོས་པའི་སྤྱ་འཁོར་ཉུང་ཙམ་
 ཨོ་རྩྭ་སྒྱུགས་སུ་བསྐྱན་པ་སྟེལ་དུ་ཕེབས་ཤིང་། ཁོང་ཆོས་སྐབས་དེའི་ཆོ་
 བཞིའི་སྒྱི་དཔོན་ཏུ་ཤོག་སྤྱིའི་མགོ་དཔོན་པེ་པ་གུ་སི་བྱ་བ་དང་འབྲེལ་བ་བྱས་ཏེ་
 དགེ་ལུགས་པའི་སྒྱིན་བདག་ཏུ་བཀུག་ཅིང་འབངས་ཐམས་ཅད་ཆོས་འོག་ཏུ་
 བསྐྱུལ། དེར་ཨོ་རྩྭ་ཆོ་བཞིའི་དཔོན་ཁག་ནམས་གྱིས་རང་རང་གི་བྱ་དང་བྱ་
 ཆབ་རེ་རེ་དབྱས་གཙང་དུ་མེར་སྟོད་དུ་མངགས་ཤིང་། དེ་ལས་ཕྱིས་སུ་
 སྒྲོན་གྲགས་ཆེ་བའི་རྩ་པ་པ་རྩེ་ཏ་ནམ་མཁའ་རྒྱ་མཆོ་སོགས་ཆོས་ལུགས་མི་ལྷ་
 མཁས་གྲགས་ཅན་སྤྱད་ཞིང་། པ་རྩེ་ཏ་འདི་པ་ཨོ་རྩྭ་ཆོ་བཞི་དང་ཉལ་ཉ་
 སོགས་ཀྱི་བྲ་མར་ཕེབས་ཏེ་སོག་ཡུལ་དུ་བསྐྱན་པའི་སྒྲོན་མེ་སྤར་བར་མཛད་
 ཅིང་། ད་ལྟ་སོག་པོའི་ཡིག་རིགས་ལས་ཐོ་ཐེན་ཡི་གེ་(托鉢文)བྱ་བ་དེའང་
 རྩ་པ་པ་རྩེ་ཏ་ས་ཨོ་རྩྭ་ཆོ་བཞི་ཡུལ་སྐད་དུ་སྒྱིད་རྒྱར་བསྐྱན་པ་ཡིན་ཟེར་རོ། །དེ་ལྟར་
 ཨོ་རྩྭ་ཆོ་བཞི་ལས་སྐབས་ཤིག་ཏུ་ཤོག་སྤྱིའི་སྤྱོད་ས་ལུགས་ཆེ་ཡང་གྱིས་སུ་རིམ་
 གྱིས་ཉུང་གར་བའི་སྤྱོད་ས་ལུགས་རྒྱས་ཏེ་ཆོ་བཞིའི་སྒྱི་དཔོན་ལྟ་བུར་སྤྱར། ཆོ་
 བཞི་ཡང་ནང་སྤྱལ་དུ་དབང་ཆོད་དང་དཔུང་སྤྱོད་ས་དྲག་ཞན་གྱི་དབང་གིས་ཐོ་
 མོག་ཆོ་བ་ཁུབ་སྒྱུགས་སུ་ཕུ་མེའི་ཡུལ་དུ་འབྱམས་ཤིང་ཏུ་ཤོག་སྤྱིའི་ཆོ་བཀའ་ཤས་

བོ་ཁོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ཉིད་ཡུགས་སྟན་ཆེ་བའི་ལུ་ཤི་ཏན་གྱིས་རབ་བྱུང་བཅུ་གཅིག་
 པའི་མེ་ཁྱི་ཁྱི་ལོ་1636ཙམ་ལ་མཆོ་སྟན་ཚུགས་སུ་བྱིད་དེ་གནས་ལུལ་བཟུང་།
 ལུ་ཤི་ཏན་ནམ་ཡོངས་ཡུགས་སུ་བཞུན་འཛིན་ཆོས་རྒྱལ་ཞེས་བྱ་ལ་དེའི་མིང་
 དངོས་སྟེན་སྐད་དུ་བྱ་ལ་མེ་ཏྲ་ཞེས་འཛིན་ཅིང་ཁོང་ནི་ཏུ་ཤོག་བྱའི་མགོ་དཔོན་
 མེ་པ་ལུ་སའི་གཙུང་ཡིན་ལ། དཔྱུང་ལོ་ཉེར་ལྔ་ཙམ་ན་དཔོན་ས་བཟུང་ནས་
 དགོ་ལུགས་པའི་ཁྱེན་བདག་གི་གཙོ་པོར་བྱུང་ཅིང་སྐབས་ཤིག་ནས་ཏྲ་དང་ལོ་
 རོད་གཉིས་འབྲལ་འབྲུག་གིས་མནར་བའི་ཆོ་ཁོང་གིས་ཐབས་བཀོད་ལེགས་
 པས་འདུམ་པར་བྱས་པས་ཏལ་ཏྲའི་རྗེ་དཔོན་དང་དབུ་སྒྲོལ་སྟོང་འཁོར་རིན་པོ་ཆེ་
 རྒྱལ་བ་རྒྱ་མཆོ་བཙས་སུགས་དབྱེས་ཏེ་ཁོང་ལ་“ལུ་ཤི་ཏན་”(固始汗)ཏེ་
 རྒྱལ་ཁབ་སྟོབ་དཔོན་རྒྱལ་པོ་ཆེན་པོ་ཞེས་པས་གཞེངས་བསྟོད་མཆོན་སྟན་ལུལ་
 བར་བཤད་ལ། དེ་ནས་བཟུང་རྒྱ་ཡིག་སྐོལ་གཉེ་ལུ་ཤི་ཏན་(固始汗)ཞེས་
 འཛིན་པ་དང་ཡང་དུས་ཁྱིས་དགོ་ལུགས་པའི་མི་སྟོན་རྒྱབས་བཙོལ་བ་ལྟར་བོད་
 དབུས་གཙང་དུ་དཔྱུང་དུངས་ནས་ཀར་གཙང་སྟོབས་ཤུགས་ཆེག་མེད་དུ་
 བཙོམ་ཏེ་རྒྱལ་དབང་ལྔ་བ་ཆེན་མོ་བོད་དབུས་གཙང་གི་ཆོས་སྲིད་ཀྱི་བདག་པོ་
 ཆེན་པོར་བཀུར་བར་བཞེན་རྒྱལ་དབང་ལྔ་བ་ཆེན་མོས་ཀྱང་དེ་ལ་བོད་སྟོན་གི་
 བཞུན་པའི་ལ་རྒྱ་འཛིན་པའི་ཆོས་ལུན་གྱི་རྒྱལ་ཆེན་པོ་ཞེས་པའི་མཆོན་བསྟོད་
 ལུལ་ཞིང་དེ་ནས་བཟུང་ལུ་ཤི་བཞུན་འཛིན་ཆོས་རྒྱལ་ཞེས་བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ནམས་
 ལུ་ཡུགས་ཆེ་བར་བྱུང་བ་ཡིན་ལ་དེས་བོད་ཀྱི་ཆོས་སྲིད་གཉིས་ཐད་ལ་ཤུགས་
 ཁྱེན་ཐེབས་རྒྱལ་སྟོན་སེལ་ལེའུ་ཞོལ་མའི་ནང་དུ་རིམ་བཞིན་འབྱུང་ངོ་། །

རབ་བྱུང་བཅུ་པའི་ས་ལོས་ཁྱི་ལོ་1597ཙམ་ནས་བྱ་མེད་ཆིང་ལྷ་བྱར་དང་
 དུང་ཐའི་རི་ལྷ་བཙུན་ཆེ་རྒྱུད་གཉིས་སྟེན་སྟོབས་དང་དབང་ཤེད་ཆེ་བས་མདོ་
 དབུས་གཉིས་ཀར་དབང་བཞུར་ན་དུ་བྱས་འདུག་ནའང་། དུས་ཁྱིས་ཏལ་
 ཏྲའི་ཆོག་བྱ་རྒྱལ་པོ་མཆོ་སྟན་དུ་སྟེབས་ནས་བྱ་མེད་ཀྱི་རུ་རྩེ་ཐམས་ཅད་བཙོམ་

ནས་གཞི་ཆགས་ཏེ་དགེ་ལུགས་པར་གནོད་འཆེ་བཏང་བ་སྐྱོད་ཐུང་ཡང་།
 རབ་ཐུང་བཅུ་གཅིག་པའི་མེ་སྒང་ཟྱེ་ལོ་1637ལ་གུ་ཤི་ཏན་གྱིས་དཔག་མཆོ་སྤྲོད་
 སྤྲོད་ཏེ་སྤྱོད་པ་ཏེ་ཆོག་སྒྲིའི་ཁྲི་དཔག་གསུམ་ཅམ་ཏུས་གཅིག་ལ་བཅོམ་ཞིང་།
 འབྲུག་འཛིང་གི་སའི་རི་ཕྱོད་གཉིས་ཁྲག་གིས་དཔར་པོར་བཏང་བས་སྤོ་ལན་(烏
 𑖅) ཏེ་སྐྱོད་སྤྲོད་ཏེ་སྤྲོད་དཔར་ཞེས་མིང་སྐྱོད་པ་དེར་སང་ཡང་རྫོང་མིང་ཏེ་
 ཆགས་ཡོད་པ་ཡིན་ནོ། །དེ་ནས་བཟུང་མཆོ་སྤྲོད་སྤྲོད་པའི་མདོ་སྤྲོད་
 ཡུལ་གུ་ཐམས་ཅད་གུ་ཤི་ཏན་བུ་བཟུང་གྱིས་བཟུང་ཞིང་སྤྲོད་སྤྲོད་ཅེས་འབོད་ལ།
 གཡས་ཏུ་དང་གཡོན་ཏུ་གཉིས་སུ་བཞོས་ཤིང་དེ་ལས་ཤུགས་ཆེ་བ་ཞི་མ་སྤྲོད་
 སྤྲོད་པའི་གཡས་ཏུ་རི་རྒྱ་ནང་དང་གཡོན་ཏུ་རི་མཆོ་བུང་གི་སྐྱོད་པོ་རྒྱམས་ཡིན་ལ།
 ཟྱུར་ཏུས་སྤྱོད་པ་དེ་དག་ཏུ་ཏུ་གཉིས་ཀར་དཔོན་ཁག་ཆེ་ཆུང་སུམ་ཅུ་ལྟ་དང་
 མདའ་^① བཟུ་ལྟ་ཡོད་པ་ལས་ཏུས་ཟྱེས་བར་ར་སྐྱོད་ཏེ་དགུ་ཅམ་ཡོད་ཆུལ་
 སྐྱོད་པ་«མདོ་སྤྲོད་ཆོས་འབྱུང་»སྐྱོད་པ་བཤད་དོ། །

དེ་ལྟར་ཨོ་རོད་ཆོ་བཞི་ལས་ཅུང་གར་པའི་སྤྱོད་པ་ཤུགས་ཅི་མཆོ་དཔོན་ཏ་
 ལ་རོ་ལ་མ་བུའི་སྤྱོད་པ་ནས་དར་བ་ཡིན་ལ། རབ་ཐུང་བཅུ་གཅིག་པའི་ཤིང་
 ཟྱེ་ཟྱེ་ལོ་1634ལ་ཏ་ལའི་བུ་ཤུ་ཐུང་ཐུང་ཐུང་ཞིས་ཅུང་གར་གྱི་དཔོན་བུས།
 དེས་གུ་ཤི་ཏན་ལ་རྒྱུས་བུས་ནས་མཆོ་སྤྲོད་ཏེ་ཆོག་བུ་ཆུལ་པོ་བཅོམ་ཞིང་གུ་ཤི་
 ཏན་དང་ལྟན་ཏུ་ཆོང་པའི་ཆས་སུ་སྤྲོད་ཏེ་དཔུས་སུ་སྤྲོད་ཏེ་ཆུལ་བ་པར་ཆེན་
 དང་མཇལ་ཏེ་དགེ་ལུགས་པའི་དཔོན་ཕྱོད་ཁག་གི་སྤྲོད་བདག་གི་གཙོ་པོར་བུར།
 དེ་ནས་ཟྱུར་ཅུང་གར་ཏེ་སྤྱོད་པ་རྗེས་རང་ཡུལ་ཏུ་འདྲ་དཔོན་ཕྱོད་ཏེ་མ་བཏང་བ་
 དང་རང་གི་བུ་དགའ་ཐུན་བུ་བ་དཔུས་གཙང་ཏེ་གུ་སར་མངགས་ཏེ་ཆུལ་དབང་
 ལ་བ་ཆེན་པོའི་ཞབས་ལ་གཏུག་ཅིང་ཟྱེས་ཅུང་གར་ནང་འབྲུག་གི་སྤྲོད་པའི་རང་

① སྤྲོད་པའི་དཔག་ཏུ་རི་བཟང་ཆོད་ཟྱེ་མིང་།

དུལ་དུ་ལོག་ནས་སྐྱ་སར་བབས་ཏེ་རྩང་གར་གྱི་དཔོན་བྱས་ཤིང་། རང་གི་ཚོ་
 བའི་སྟོབས་ལྷན་པ་རྣམས་རྗེ་ཆེན་བཏང་བར་མ་བཟད་ལོ་རོ་ཁ་ཤས་ལ་ཆེན་གོང་མར་རོ་
 ལོག་བརྒྱབ། ཡང་རྩང་གར་ཆེན་པོར་རབ་བརྟན་གྱིས་བོད་ལ་དཔུང་དྲངས་
 བས་ཀྱི་མི་ཉན་གྱི་བྱ་རབས་ཚ་རྒྱད་ཙམ་མེད་བྱས་པ་སོགས་བྱུང་མཐར་གོང་མ་
 ཁང་ཤི་སྐྱ་དངོས་གྱིས་དཔུང་བཏེགས་ནས་རྩང་གར་ཚོ་བ་བཙམ་པས་དེ་ནས་
 བཟུང་རྩང་གར་ནི་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་གོ་གནས་ཆེན་པོ་བཟུང་བ་ཞིག་ཏུ་གྱུར་ཀྱང་མི་སྡེ་
 རྣམས་ཞི་རྟོན་སྟོགས་སུ་དྲངས་ཏེ་གོང་མའི་བཀའ་འབངས་སུ་གྱུར་པ་སོགས་
 གཞན་ལས་ཤེས་པར་བྱའོ། །

ས་བཅད་བདུན་པ། དགའ་ལྷན་མོ་བྱང་བའི་ དུས་སྐབས་ཀྱི་མོ་རྒྱས་བཤད་པ།

དང་པོ། དགའ་ལྷན་མོ་བྱང་བའི་སྲིད་དབང་བྱང་ཚུལ།

དེ་ཡང་བོད་ཀྱི་མོ་རྒྱས་སྤྱིར་གཞུང་ས་དགའ་ལྷན་མོ་བྱང་ཞེས་གངས་
 རྒྱངས་ཆེན་པོ་འདིའི་ཆོས་སྲིད་ལུགས་གཉིས་ཀྱི་བདག་པོར་རྒྱུར་ཏེ་མོ་རོ་རྒྱལ་
 བརྒྱ་ལྷག་ལ་བོད་ཀྱི་ཆབ་སྲིད་བབྱང་བ་ཡིན་ལ། དེས་ན་དགའ་ལྷན་མོ་བྱང་
 བོད་ཀྱི་ལྷན་བརྒྱན་པའི་མངའ་བདག་ཆེན་པོ་རྗེ་ཙོང་ཁ་པའི་ལུགས་སྲས་ལས་
 རིམ་པར་བརྒྱན་པ་ཏུ་ལའི་སྤྱི་མཐུན་རྒྱལ་བ་རྒྱ་འཕྲིད་རིམ་ཚུན་ལས། རྒྱལ་
 དབང་ལྷ་བ་ཆེན་པོའི་སྐབས་སུ་དགེ་ལུགས་པས་བཅུགས་པའི་བོད་ཀྱི་སྲིད་
 དབང་གི་མིང་ཡིན་ལ། དེ་ཆོགས་དོན་སྐོར་ལྷན་སྒྲུས་ཟིན་པ་བཞིན་རྒྱལ་བ་རྒྱ་
 འཕྲིད་གཉིས་པ་དགེ་འདུན་རྒྱ་མཚོ་མཚོག་འབྲས་སྤྱངས་སུ་བཞུགས་སྐབས་རྒྱ་
 ཁང་སྡོན་མོ་ཞེས་པའི་སྤྱི་བྱང་གི་མཚན་ལ་དགའ་ལྷན་མོ་བྱང་ཞེས་བཏགས་པ།
 ཟུམ་སྤྱི་རྒྱལ་དབང་ལྷ་བས་བོད་ཀྱི་སྲིད་དབང་མངའ་རྗེས་མཚན་དེ་རྒྱན་.....
 འབྲུམས་སུ་རང་གིས་བཅུགས་པའི་སྲིད་དབང་གི་མིང་ལ་བཞོལ་སྤྱོད་གནང་བ་
 བྱས་བབྱང་དེ་ལྷན་ལུགས་ཤིང་། ཟུམ་སྤྱི་མཚོ་མཐུག་ལ་“གཞུང་ས་དགའ་
 ལྷན་མོ་བྱང་ལུགས་ལས་ནས་རྒྱལ་”ཞེས་སྤྱིར་བ་བོད་ས་གནས་སྲིད་གཞུང་གི་
 མིང་ཏུ་ཆགས་པ་ཡིན་ནོ།

༡. དགེ་ལུགས་པ་དང་དགའ་ལྷན་མོ་བྱང་གི་བྱང་བ།

དེ་ལྟར་དགའ་ལྷན་པོ་བྲལ་ནི་དགེ་ལྷགས་པས་བཅུགས་པའི་ཐོད་གྱི་མིང་
 དབང་ཡིན་པས་དེ་ཡང་དགེ་ལྷགས་པའི་གྲུབ་མཐའི་དར་རྒྱུད་དང་འབྲེལ་བ་
 དམ་པོ་ཡིད་པར་མ་བྱུང་བྱུང་པར་རྒྱལ་བ་པའ་ཆེན་གཉིས་ཀྱི་སྐྱེ་འཕྲུང་རིམ་
 ལྟོན་གྱི་མཛད་རྗེས་དང་འབྲེལ་བཅས་མེད་པ་ཞིག་ཡིན་སྟབས་སོག་མར་དེ་
 ལྷགས་ཀྱི་གནས་ཚུལ་སྟོར་མདོ་ཙམ་གྱིང་ན། མཉམ་མེད་ཙམ་ཁ་པ་ཆེན་པོས་
 དགེ་ལྷགས་པའི་གྲུབ་མཐའ་གསར་གཏད་མཛད་དེ་དགའ་ལྷན་དགོན་པ་ལྷག་
 འདེབས་གནང་བ་ནས་བཟུང་དགེ་ལྷགས་པའི་གྲུབ་མཐའ་ཁ་པའི་སྒྲོང་ས་སྤུ་
 ཀར་ཚུགས་དེ་རིམ་གྱིས་དར་རྒྱས་སྤྱི་བྱེད་ཅིང་། སྟོན་སྤྱོད་གི་གསུང་ལས་
 སྤྱི་པའི་མཁས་གྲུབ་གཉིས་ལྷན་གྱི་སྤྱགས་སྤྱས་དམ་པ་མང་པོས་སྟོད་མངའ་
 རིས་ནས་བར་དབྱས་གཙང་དང་སྤྱད་མདོ་ཁམས་ནས་བྱང་ཚོར་སོག་གི་ཡུལ་གྱི་
 ཀྱན་རྒྱ་དགོན་ཤེ་གསར་འདེབས་སོགས་ཀྱིས་མཆོན་ཞུ་མེད་བལྟན་པའི་རིང་
 ལྷགས་རྒྱ་ཆེར་སྤེལ་བར་མཛད་པ་ཡིན་ལ། དེ་དག་ལས་ཀྱན་གྱི་རྟོག་ལྟར་གྱུར་
 པ་གཉིས་ནི་རྒྱལ་བ་པའ་ཆེན་མཆོག་གི་སྐྱེ་འཕྲུང་རིམ་ལྟོན་རྣམས་ཡིན་ལ།
 སྟོན་སྤྱོད་རྒྱལ་བ་དབང་ལྷ་བ་ཆེན་པོ་ནས་བཟུང་སྐྱེ་འཕྲུང་བྱེད་མ་རིམ་ལྟོན་རྣམས་
 ཐོད་གྱི་ཆོས་མིང་བྱུང་གི་བདག་པོ་ཆེན་པོར་གྱུར་སྟབས་ཀྱན་གྱིས་སྤྱབས་མཆོན་
 ཐམས་ཅད་མཁྱེན་པའམ་གོང་ས་རྒྱལ་བའི་དབང་པོ་ཞེས་གྲས་མཆོན་ཁོ་ན་ལྷ་བ་
 ལགས་སོ། །

དེ་བཞིན་རྒྱལ་བ་སྐྱེ་འཕྲུང་དང་པོ་ནི་རྗེ་དགེ་འདུན་གྲུབ་པ་ཡིན་ལ།
 ཁོང་རབ་བྱུང་བདུན་པའི་ལྷགས་ལྷག་མྱི་ལོ་1391ལ་གཙང་ཤལ་སྟོད་གྲར་མོ་
 ཞེས་པའི་ཡུལ་དུ་སྐྱེ་འཕྲུང་ས། དགྲུང་ལོ་བཅུ་བཞིའི་ཉིང་ལྷན་གང་ཆོས་ཤེར་
 ཐེབས་དེ་རབ་དུ་བྱུང་ཞིང་མཁན་པོ་གྲུབ་པ་ཤེས་རབ་དང་སྒྲིབ་དཔོན་ཤེས་རབ་
 མེད་གི་གཉིས་བཞེན་ནས་སྒྲིབ་གཉིས་དང་གསན་བསམ་རྒྱ་ཆེར་གནང་བས་

མཁས་པའི་གཤམ་པ་འབད། རབ་བྱུང་བདུན་པའི་ཤིང་ལྷག་སྤྱི་ལོ་1415ལ་
 དབུས་སྤྱི་ལོ་ཉེ་མེ་ཙམ་ཁ་པ་ཆེན་པོ་དང་མཇལ་ཉེ་སྤྱི་ལོ་ལྷ་པོར་བྱུང། དེ་
 བས་རབ་བྱུང་བདུན་པའི་མེ་འབྲུག་སྤྱི་ལོ་1436ལ་དཔེན་གནས་ཐེག་ཆེན་མོ་
 བླ་པ་མེ་པོངས་གཤམ་སྤྱི་ལོ་ཉེ་མེ་ཙམ་དཔེན་ཆེན་པོ་བཟུང། རབ་བྱུང་བཅུད་
 པའི་མེ་ལོ་སྤྱི་ལོ་1447ལ་གཙང་བཟ་ཤིས་ལྷན་པོའི་དཔེན་ཆེན་ལྷག་འདེབས་
 མཛད་དེ་གདན་སར་ལྷན་རིང་བཞུགས་ཐོག་འཆད་ཉན་རྒྱ་ཆེར་སྤེལ་བར་མ་
 ཟུང། རྒྱ་གཞུག་ཏུ་«ཆད་མའི་བཟུན་པ་ཙམ་ཆེན་པོ་རིགས་པའི་རྒྱན་»མོགས་
 བཀའ་ཚུལ་གནང་བར་བརྟེན་པར་ཆེན་དགེ་འདུན་གྲུབ་པ་ཞེས་མཛན་སྟན་
 རབ་ཏུ་རྒྱས། དེ་ནས་བཟུང་བཟ་ཤིས་ལྷན་པོའི་གདན་ས་འཛིན་མཁན་
 རྣམས་ལ་“པར་ཆེན་”ཞེས་པའི་མཛན་འདི་རྒྱན་འཇགས་ཏེ་བྱུང་བྱུང་ངོ་། །
 ཁོང་རབ་བྱུང་བཅུད་པའི་ཤིང་རྩ་སྤྱི་ལོ་1474ལ་དགྲུང་གཙང་གྲུ་བར་སྤྱི་
 འདས།

རྒྱལ་བ་སྤྱི་འཕྲེང་གཉིས་པ་ནི་ཆེ་དགེ་འདུན་རྒྱ་མཚོ་ཡིན་ལ། ཁོང་རབ་
 བྱུང་བཅུད་པའི་ཤིང་ལྷག་སྤྱི་ལོ་1475ལ་གཙང་རྩ་ནག་ཏུ་སྤྱི་འཕྲེང་ས།
 དགྲུང་ལོ་བཅུ་ཉེ་མེ་ཙམ་བཟ་ཤིས་ལྷན་པོའི་གདན་ས་བས་གསུམ་པ་པར་ཆེན་ལྷང་
 རིགས་རྒྱ་མཚོ་གཙང་པའི་སྤྱོད་དཔོན་རྣམ་པ་བཀའ་བཀོས་ཐོག་ཆེ་དགེ་འདུན་
 གྲུབ་པའི་རྒྱལ་བ་རྒྱུ་རྩེ་ལོ་འཛིན་ཞུས་ཐོག་བཟ་ཤིས་ལྷན་པོའི་གདན་སར་སྤྱོད་
 བླ་པ་ས། དགྲུང་ལོ་བཅུ་གཉིས་ཉེ་མེ་ཙམ་རབ་ཏུ་བྱུང་ཞིང་པར་ཆེན་ལྷང་རིགས་རྒྱ་
 མཚོ་མོགས་ཡོངས་འཛིན་དུ་མ་བཟུན་ནས་དབང་ལྷང་མན་རག་མོགས་མང་དུ་
 གསན། དེ་ནས་དབུས་སྤྱི་ལོ་ཉེ་མེ་ཙམ་སྤྱང་ས་སྤྱི་གསལ་སྤྱི་ལོ་ལྷ་པོར་ཆད་
 མོགས་གཞུང་ཆེན་དང་གསང་འདུས་མོགས་མདོ་ཐུགས་ཀྱི་ཚུལ་དུ་མར་
 གསན་བསམ་རྒྱ་ཆེར་མཛད། དབུས་གཙང་གཉིས་ཀྱི་དཔོན་གནས་མང་པོར་
 གནས་མཇལ་དང་ཚུས་འཁོར་རྒྱ་ཆེར་བསྐོར་ཉེ་གདུལ་བྱ་མང་དུ་འཕེལ།

རབ་ཕྱུང་བརྒྱུད་པའི་ས་སྐྱལ་སྤྱི་ལོ་1509ལ་དབྱུང་གི་ཆོས་འཁོར་རྒྱལ་དགོན་པ་
 ཟུག་འདེབས་གནང་། གཙང་བཟ་ཤིས་རྒྱན་པོའི་གདན་ས་ལོ་རྒྱུག་གི་རིང་
 བརྒྱུད་ས་ཏེ་འཆང་ཉན་གྱིས་དུས་འདེའ་བར་མཛད། དབྱུང་གི་སེ་འབྲས་
 དང་རྒྱལ་བཅས་ཀྱི་གདན་སའི་བྱི་མཛད་དེ་བཟན་པ་རྒྱ་ཆེ་བར་སྤེལ་བཞིན་རབ་
 ཕྱུང་དབྱུང་བའི་མེ་ཁྲི་སྤྱི་ལོ་1526ལ་དབྱུང་གྲངས་ང་གཉིས་པར་སྤྱུ་འདས། རྗེ་
 འདི་པ་འཆོ་བཞུགས་ཀྱི་དུས་སྐབས་ནི་ཕག་སྤྱིའི་སྤྱི་དབང་ཉམས་མགོ་ཚུགས་
 ཏེ་པོད་ཀྱི་སྤྱི་དབང་རིན་ཕྱུང་ས་པའི་ལག་དུ་མོར་ནས་ཀར་རིན་མཉམ་འབྲེལ་
 ཟུག་དགེ་ལྷགས་པར་གཅོས་པའི་དུས་ཡིན་ལ། རྗེས་སྤྱ་སེ་འབྲས་ཕྱགས་ལྷ་
 ལུན་རྫོན་ལམ་ཆེན་མོར་ཞུགས་མི་ཆོག་པ་སྐོས་ཕྱུང་ནའང་ཕྱིས་སྤྱ་རིམ་གྱིས་རྗེ་
 འདིའི་སྤྱ་རྒྱུན་ལ་བརྟེན་ནས་དབྱུང་ཚུགས་ཀྱི་དགེ་ལུན་བཟན་པ་མཉམ་གསོ་
 ཕྱུང་ཞེ་ཡུན་གྱིས་དར་རྒྱས་སྤྱི་ལོ་པ་ཡིན་འདུག ཡང་ཕྱིར་ཕྱལ་སྤྱ་རོས་
 འཛིན་གྱི་ལྷགས་འདི་སྐོས་མར་ཀམ་པས་སྤེལ་གཏད་པ་ཡིན་ཡང་། དུས་ཕྱིས་
 དགེ་ལྷགས་པས་ཕྱང་རང་གི་སྤྱབ་མཐའི་དགོས་མཁོར་གཞིགས་ཏེ་སྤྱལ་སྤྱ་རོས་
 འཛིན་གྱི་སྤེལ་ཕྱི་ཞིང་རྗེ་འདི་པ་ནི་དགེ་ལྷགས་པའི་སྤྱལ་སྤྱིའི་སྐོས་མ་ཡིན་ལོ། །

རྒྱལ་བ་སྤྱ་འཕྲུང་གསུམ་པ་ནི་བསོད་ནམས་རྒྱ་མཆོ་ཡིན་ལ། ཁོང་རབ་
 ཕྱུང་དབྱུང་པའི་ཆུ་ཡོས་སྤྱི་ལོ་1543ལ་དབྱུང་ལྷོད་ལུང་མདར་སྤྱ་འབྲུང་ས།
 དབྱུང་ལོ་གསུམ་པའི་ཞེང་རྒྱལ་བ་དགེ་འདུན་རྒྱ་མཆོའི་ཡང་སྤྱལ་དུ་རོས་འཛིན་
 མཛད་དེ་འབྲས་ཕྱུང་ས་སྤྱ་ལྷན་དྲངས་ནས་སྤྱ་བྱང་ཆེན་མོའི་བྱི་ཁར་མངའ་
 གསོལ། དབྱུང་ལོ་བདུན་པར་བཅ་ཆེན་བསོད་ནམས་གཤམ་པའི་མདུན་ནས་
 རབ་དུ་ཕྱུང་ཞིང་དེ་ལ་སྐོས་པའི་ཡོངས་འཛིན་དུ་མ་བཞེན་ནས་མདོ་སྐྱལ་གྱི་
 ཟབ་ཆོས་མང་པོར་གསན་བསམ་རྒྱ་ཆེ་པོ་གནང་ཞེ་མཁས་པའི་གཙུག་རྒྱུ་དུ་
 ཟུར། རྒྱལ་དང་འབྲས་ཕྱུང་ས་གཉིས་དེ་མོས་སྤྱ་བཞུགས་ཤིང་རིམ་གྱིས་ཆོས་
 རྗེ་ཆེན་པོ་གཙང་བཟ་ཤིས་རྒྱན་པོ་དང་ལྷན་ཐང་ས་སྤྱ་སྐོས་ཕྱུང་གཙང་ལུས་

ལྷ་ཀྱན་ཏུ་ཕེབས་ཏེ་བསྐྱེན་བཀུར་ཕྱག་མཆོད་དང་སེར་རྒྱ་མང་པོར་བཀའ་ཆོས་
 བརྒྱལ། སྐབས་དེ་དག་ནི་བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་སྤྱི་ལོ་གསུམ་མང་ཙམ་གྱི་དུས་
 དུས་དང་ཁྱད་པར་ཀར་དགེ་ལྡན་མཁའ་ཆོད་འཐེན་དང་རིན་གཙང་ཕྱེ་བའི་
 དུས་འབྲུག་གི་སྐབས་དག་ཡིན་པུ་ལས་ཀྱི་གཞུག་ཏུ་སྤྱི་གསུམ་མང་པོ་འདུམ་པར་
 མཛད་ཅིང་ཞི་འཇགས་ཀྱི་ལས་ཁོ་ནར་གཞོལ། རབ་བྱུང་བཅུ་པའི་ལྷགས་
 ལྷག་ཆུ་ལོ་1571ལ་སོག་རྒྱལ་ཨན་ཐལ་ཏན་གྱིས་གདན་ཞུ་རྒྱུས་པ་ལྟར་མདོ་སྤྱད་
 མཆོ་སྦྱོར་ཚུགས་སུ་ཕེབས་ནས་དེར་གི་མཆོ་སྦྱོར་ཆབ་ཆའམ་ཆབ་ཆའི་ཡུལ་དུ་
 མཆོད་ཡོན་ཞལ་འཛོམས་སོག་དེར་ཕོ་བྲང་དང་ལྷ་ཁང་གཅིག་ཚུགས་ཀྱི་ཐེག་
 ཆེན་ཆོས་འཁོར་སྤྱི་ལོ་ཞེས་པ་བཅུ་པ་ཅིང་། གནས་ཡུལ་འདི་མཁས་པ་ལ་ལས་
 སྤྱིས་ཀྱི་ཆབ་ཆའི་རྒྱ་མཆོད་བཅས་ཡུལ་ནས་རྟེན་རྟགས་སོན་ཞེས་གསུངས་པས་
 མཆོན་དེ་ཚུགས་ཡིན་པར་མངོན། ལྷར་སོག་པོའི་ཡུལ་སྤྱོད་ལ་མི་ཤི་བའི་རྗེས་
 སུ་དེར་དམིགས་ནས་ཨང་བཤོད་^① ཅེས་གྲགས་པ་གཤིན་པོ་ཐམས་ཅད་ཀྱི་
 གཞུགས་ཡུལ་ཏེ་ཚུགས་སོག་གི་སྤྱོད་བཅད་དེ་ཁྱག་མཆོད་བྱེད་པ་སོགས་ཀྱི་
 ལྷགས་རན་མཐའ་དག་བཅས་ཏེ་བྲིམས་བཅས་སོག་ རྒྱལ་སྤོན་ཕྱེ་འབངས་
 དང་བཅས་པ་དགེ་བཅུ་འི་གནས་ལ་དགོད་པར་མཛད་པས་མཆོན་ཕྱིག་སྤྱི་
 དགེ་ལྡན་ཀྱི་སྤོན་པ་ལྟན་པ་རིན་པོ་ཆེ་སྤྱོད་པར་མཛད། དེར་ཨན་ཐལ་ཏན་
 གྱིས་རྒྱལ་བ་མཆོག་ལ་“ཏུ་ལའི་སྤྱ་མ་བཟོ་རྒྱ་རྒྱ་”ཞེས་པ་སྤྱི་བྲུབ་བདག་རྣེ་
 འཆང་རམ་རྒྱ་མཆོད་སྤྱ་མ་རྣེ་རྣེ་འཆང་ཞེས་པའི་ལས་ཐམ་ཡུལ་ཞིང་དེ་ནས་
 བཟུང་རྒྱལ་བ་སྤྱི་འཐེང་རིམ་བྱོན་ལ་ཏུ་ལའི་སྤྱ་མ་ཞེས་པའི་མཆོན་འདི་ཆགས་
 པ་ཡིན་ནོ། །དེ་ནས་མདོ་སྤྱོད་ཚུགས་སུ་ཕེབས་ཏེ་དགོན་ཕྱེ་ཕྱག་འདེབས་
 སོགས་བཟུན་པ་རྒྱ་ཆེར་སྤྱོད་པ་བཞིན་བཞུགས་པའི་ཆེ་སོག་རྒྱལ་ཨན་ཐལ་ཏན་

① སོག་མདོ་ཀྱི་གཤིན་པོའི་གཞུགས་པ་རྟེན་གྱི་ཞིང་།

[illegible]

ལ་དྲག་པོའི་ལས་སྒྲུབ་མཛད་པའི་རྒྱུན་གྱིས་གཙང་པས་བསྐྱངས་ཟེར་སྟོན་ཡོད་
 ཟད། གང་ལྟར་སྐབས་དེ་དག་ལ་གར་དག་ཚོར་འཐེན་གྱི་དུས་གཟར་ཆེ་བའི་
 མང་ཡིན་སྐབས་དག་ལྷགས་པའི་ཆབ་བྱེད་མི་རྣམས་རང་དགར་སོས་བཞུགས་
 མེད་པ་མངོན་སུམ་ཡིན་ལ། ཡང་ཁོང་གི་མཆན་ལ་མཐུ་སྐབས་རྒྱ་མཚོ་ཞེས་
 གསར་དགོས་བྱུང་བ་དང་སྒྲིམ་སྒྲ་ཡང་ཁྱིད་ངོས་མངོན་ཞུ་མི་ཚག་པར་བྱས་པ་
 སྟགས་གྱི་གནས་ཚུལ་ལ་བསམས་ན་རྒྱུན་དབར་མ་ཡིན་པར་ཐམས་ཅད་ཆབ་
 ཁྱིད་བྱ་བར་དག་ལས་པ་ཤེས་སོ། །

དེ་ལྟར་པར་ཆེན་སྐུ་འཕྲེང་རིམ་ལྱོན་གྱི་བྱུང་ཚུལ་ནི་གོང་དུ་སྒྲིབ་ཟིན་པ་
 བཞིན་རྒྱལ་བ་སྐུ་འཕྲེང་དང་པོ་རྗེ་དག་འདུན་སྐབས་གྱིས་བཟུ་གིས་རྒྱན་པའི་
 གདན་ས་བསྐྱངས་ཏེ་ཐམས་ཅད་མཐེན་པའམ་པར་ཆེན་དག་འདུན་སྐབས་ཅེས་
 བྲགས་པ་ནས་བཟུང་ཁོང་གི་གདན་སའི་ཤུལ་འཛིན་རྣམས་ལ་པར་ཆེན་ཞེས་
 བའི་མཆན་སྒྲུབ་སྟོན་ཡོད་ལ། གདན་རབས་བཙོ་ལུ་པ་པར་ཆེན་སྐོ་བཟང་
 ཚོས་རྒྱན་གྱིས་གདན་ས་ཡུན་རིང་བསྐྱངས་པས་དགོན་བའི་བདག་པོར་བྱུར་ཏེ་
 པར་ཆེན་ཁྱི་པ་བྱུར་དུ་བསྐོ་སྟོན་མེད་པར་བྱས་སྟག་པར་ཆེན་སྐུ་འཕྲེང་རིམ་
 ལྱོན་གྱིས་བསྐྱངས་པ་བྱུང་། དེ་ལྟར་པར་ཆེན་སྐོ་བཟང་ཚོས་རྒྱན་ནི་རྒྱལ་བ་
 སྐུ་འཕྲེང་བཞི་པ་དང་ལུ་པ་བཅས་གྱི་ཡོངས་འཛིན་དུ་བྱུར་པ་མ་ཟད་སྐབས་
 དེར་དག་ལྷགས་པའི་བཟུན་པའི་སྟག་ཤིང་ལྟ་བུར་བྱུར་སྐབས་ཁོང་ལ་“པར་
 ཆེན་རིན་པོ་ཆེ་”ཞེས་པའི་མཆན་རྒྱན་འཇགས་སྒྲ་ཆོགས་ཤིང་། པར་ཆེན་སྐུ་
 འཕྲེང་བཞི་པར་བགར་ནས་དེའི་སྐུ་ལ་རྣམས་ལ་འདེད་གྱིས་སྐུ་འཕྲེང་དང་པོ་
 རྗེ་ཡབ་སྐུ་སྐུ་མ་གྱི་ཡ་གྱལ་མཁས་བྱུང་དག་ལེགས་དཔལ་བཟང་དང་། སྐུ་
 འཕྲེང་གཉིས་པ་དཔེན་ས་པ་བསོད་ནམས་སྟགས་བྱང་། སྐུ་འཕྲེང་གསུམ་པ་
 རྒྱལ་བ་དཔེན་ས་པ་སྐོ་བཟང་དོན་བྱུང་བཅས་ཡིན་པ་ཡོངས་གྲགས་ལྟར་ལགས་
 སོ། །པར་ཆེན་སྐོ་བཟང་ཚོས་རྒྱན་ནས་བཟུང་རྒྱལ་བ་ཡབ་སྐུ་སྐུ་ཞེས་རྒྱལ་བ་སྐུ་

འཕྲེང་རིམ་ཚུན་དང་པར་ཆེན་སྐྱེ་འཕྲེང་རིམ་ཚུན་གཉིས་བསྐྱེས་གཞོན་གྱི་ཚུལ་
 ལྟར་པན་ཚུན་སྤྲོས་ཏུ་བསྐྱེན་པ་དང་པན་ཚུན་ཡང་མིན་པོས་འཛིན་གྱི་རྒྱར་
 འཛིན་པའི་སྤྲོས་འདི་བྱུང་བ་ཡིན་ལ། ཡང་རྒྱ་ཡིག་གི་ཡི་གེ་ལ་ལར་“རྒྱལ་བ་
 པར་ཆེན་གཉིས་སྤྲོས་མ་མཐོང་མཁའ་མེད་ལ་སྐུ་པས་འགར་པར་ཆེན་མཐོང་བའི་དུས་
 གྱུར་ཡོད་”ཅེས་སྟགས་ཚུར་མཐོང་སྟེ་པོའི་རང་སྟོང་ལྟར་སྟེས་བྱ་དམ་པར་གདེང་
 འཛོག་བྱས་པ་ནི་མཁས་པར་བསྟར་བ་འགའ་ཤེས་ཆོས་མིན་གྱི་དོན་ལྟགས་ཏེ་མ་
 གོ་འམ་བསམ་བཞིན་སྟེས་པ་ཡིན་ཆ་མ་འཆལ་ལོ། །

དེ་ལྟར་སྐུ་པས་དེ་དག་ལ་གཙང་པ་སྟེ་མིན་དང་དེའི་སྐུ་པས་ལྷལ་གཟ་པའི་
 ཆབ་ལྗེད་མི་སྟོང་དག་གིས་དགོ་ལྷགས་པར་ཅི་འབྲའི་སྤར་བྱུག་དང་ཅ་མེད་གཏོང་
 ཅིས་གྱི་སྟུར་བ་སྟོང་ཆོགས་བཞུགས་གྱུར། འོན་ཏེ་དགོ་ལྷགས་པའི་སྐུ་པ་མཐའ་
 ཅི་རྒྱུ་ཡང་ཤུས་དང་བྱུང་པར་རྒྱལ་བ་པར་ཆེན་སྐྱེ་འཕྲེང་རིམ་ཚུན་གཙོས་པའི་
 སྟེས་ཆེན་དམ་པ་རྣམས་དང་དེ་དག་གི་སྤྲོས་ཚུན་པ་དང་བཅས་པས་མི་
 རབས་དུ་མར་དགོ་བཟུན་འཛིན་སྟུར་སྟེས་གསུམ་གྱི་སྟོན་མ་མཐོང་དུས་གཙང་
 གསུམ་དང་། ལྟག་པར་སྟག་ལྷལ་དང་བཅས་པར་བྱུང་སྟེ་དཔུང་གི་བདག་པོ་
 སྟག་རྒྱལ་ཆེ་ཆུང་དག་གི་རྒྱ་བ་སྟུར་ཐོབ་པ་དང་སྟོས་སུ་རྒྱལ་བ་གསུམ་པ་སྟག་
 ལྷལ་དུ་ཐེབས་ནས་བཟུན་པ་སྟེས་ཡོད་ཐོག ཡང་མིན་རྒྱལ་བ་བཞི་པ་ཡང་
 སྟག་ལྷལ་རང་དུ་འབྱུངས་པ་བཅས་གྱི་དབང་གིས་སྟག་པོའི་རྒྱལ་སྟོན་འབངས་
 དང་བཅས་པ་དགོ་ལྷགས་པའི་སྐུ་པ་མཐའི་རྒྱུ་པས་ཐོན་པོ་ནས་ལྟར་པས་ན།
 ཐོད་སྟག་གི་ལྷལ་དུ་དགོ་ལྷགས་པའི་སྟེ་ཆོགས་ཟར་གཞི་དང་དཔལ་འཕྱོར་གྱི་
 ཟར་གཞི་བརྟན་པོ་ཆགས་སྐུ་པས་ཆོས་ལྷགས་ཐད་བཟུན་པའི་སྟེན་བདག་དང་
 ཆབ་མིན་ཐད་དཔུང་ལྷགས་དྲག་པོའི་རྒྱལ་ཅ་འགན་མེད་བྱུང་བས་མཐར་དགོ་
 ལྷགས་པས་སྟག་པོའི་དཔུང་ལྷགས་ལ་བརྟེན་ནས་ཀར་གཙང་བཟུན་མིན་ཅ་
 མེད་བརྟགས་པར་མ་བཟད། ཐོད་ཁ་བ་ཅན་གྱི་ཆོས་མིན་ལྷགས་གཉིས་གྱི་

བདག་པོ་ཆེན་པོར་ཐུར་རྟེ་དགའ་ལྷན་པོ་ཡང་གི་མིང་དབང་བཅུགས་པ་ཡིན་
ནི།

༡. རྒྱལ་དབང་ལྷ་བ་ཆེན་པོས་པོད་མིང་མཛད་རྒྱལ།

རྒྱལ་བ་ལྷ་འཕྲེང་ལྷ་བ་ནི་དག་དབང་སྤོ་བཟང་རྒྱ་མཚོ་ཡིན་ལ། ཁོང་
རབ་བྱུང་བཅུ་པའི་མེ་རྒྱལ་སྤྱི་ལོ་1617ལ་རྟེ་མིང་པག་མོ་གྲུ་པའི་ཆོན་ཆེན་ཙོར་
བདུད་འདུལ་རབ་བཞུན་གྱི་སྐུ་སྤྱུ་ཡར་ལྷུང་འཕྲོངས་རྒྱས་སྤྱུ་འཕྲེངས།
ཡང་ཁོང་དུ་སྐྱུ་པ་བཞེན་སྐབས་དེར་གཙང་པ་རྟེ་མིང་གྲིས་པོད་དབུས་གཙང་
ཀྱན་ལ་དབང་བྱེད་པའི་སྐབས་ཡིན་ཚུགས་རྒྱལ་བ་བཞེན་པས་གཙང་པ་རྟེ་མིང་ལ་
མཛོན་སྤྱོད་གྱི་ལས་སྤྱོར་མཛད་པའི་ཁྱེན་སྐྱེས་གང་ལྟར་ཀར་དགེ་བྱུ་པ་མཐའི་
འཆབ་ཚད་རྫོང་རར་ཅན་དུ་ཁྱེན་བའི་དུས་ཡིན་སྐབས། ཡང་མིང་ལྷ་བ་པོས་
འཛིན་བྱེད་མི་ཚུགས་པར་བསྐྱགས་ཀྱང་མཐར་པར་ཆེན་སྤྱུ་འཕྲེང་བཞེན་པ་སྤྱོ་
བཟང་ཚས་རྒྱན་གྱི་ཐབས་མཁས་བྱགས་རྗེའི་མཐུ་ལ་བཞེན་ནས་རབ་བྱུང་བཅུ་
པའི་རྒྱ་སྤྱི་ལོ་1622ལ་ཡང་མིང་དགུང་ལོ་རྒྱུག་བཞེས་པ་པོས་འཛིན་ལེགས་
པར་བྱས་ཏེ། པར་ཆེན་དེན་པོ་ཆེ་གཙོས་གྱི་གདན་ས་གསུམ་གྱི་སྤྱུ་གྲུ་རྣམས་
ནས་དཔལ་ལྷན་འབྲས་སྤྱེངས་སྤྱུ་གདན་དྲངས་རྟེ་དགའ་ལྷན་པོ་ཡང་གི་ཁྱིར་
མངའ་གསོལ། དེ་ནས་པར་ཆེན་མཚོག་ལས་རབ་བྱུང་དང་ཁོང་སྤྱུ་མའི་གཙོ་
བོར་བཞེན་ནས་སྤྱི་ནོར་ཆོད་དང་བསྐྱུན་པའི་དེམ་པ་བཞེན་མཛོན་སྤྱོད་དུག་
གནས་རྒྱ་མཚོར་གསན་བསམ་ལེགས་པར་གནང་ཞིང་། མྱོས་སྤྱུ་འཁོན་སྤྱོན་
དཔལ་འཕྲོར་རྒྱན་གྲུབ་ལས་གསང་ཐུགས་གྱི་སྐྱོར་དང་ཁྱི་ཆེན་འཇམ་དབྱངས་
དགོན་མཚོག་ཚས་འཕེལ་ལས་གཞུང་ཆེན་དགའ་པོད་ལྷ་དང་ཁྱེན་གྱི་ལ་པར་
ཆེན་ཡབ་སྐུ་ལས་སྤྱུ་དང་སྐྱུན་རག་གི་སྐྱོར། དེ་མེན་བཞེས་གཞེན་དམ་པ་

ཆེས་མང་པོ་ལས་ཤེས་བྱ་སྤྱི་དང་བྱུང་པར་མདོ་ཤལས་བྱི་བཞུག་པ་ཡོངས་རྫོགས་
 ལ་ནང་བྱུག་ཆུད་པར་མཛད་པས། ཆེས་སྤྱི་བྱི་གཙུག་ལག་མཐའ་དག་ལ་
 མཆིན་པའི་སྒྲོང་བརྗོད་བར་བྱུང་པས་དེས་པ་དོན་གྱི་ཀྱལ་བའི་དབང་པོ་ལས་
 ཐམས་ཅད་མཆིན་པའི་མཆོན་དོན་ཚང་པར་བྱུང་པས་ཀུན་གྱིས་ཀྱལ་དབང་ལ་
 པ་ཆེན་པོ་ཞེས་བརྗོད་དོ། །

ཡང་སྐབས་དེར་གཙང་པ་ཕྱེ་སྤྱི་ཡབ་སྐུས་བྱིས་རང་གི་རྩོད་པ་ཤལས་
 ཡོད་ཆད་བྱིས་དགེ་ལུགས་པར་ཕྱང་བྱུག་མནན་ཤལས་ཆེ་བ་མ་བཟད། མཆོ་
 རྩོན་དུ་འབྱམས་པའི་རྣལ་རྟའི་ཆོག་སྤྱི་ཀྱལ་པོ་དང་ཁམས་པེ་རི་ཀྱལ་པོ་བཅས་
 དཔུང་རྣགས་སུ་བརྟེན་ནས་དགེ་ལུགས་པ་ཆ་མེད་བཟོ་ཆེས་བྱི་བས་མ་རྒྱུར་སྤེལ་
 བས་ཐོག་མར་མཆོ་རྩོན་དང་ཁམས་རྩོགས་སུ་དགེ་ལུགས་པའི་དཔོན་ཕྱེ་མང་པོ་
 བཅོམ་བརྒྱག་བྱི་བའི་ཆོ། དགེ་ལུགས་པའི་མཐོ་རིམ་མི་ལྷ་པའ་ཆེན་སྤྱི་
 འབྲང་བཞི་པ་དང་ཀྱལ་བ་ལྷ་བའི་ཐུག་མཛོད་བཙུང་ནམས་ཆོས་འཕེལ་ལམ་
 བསྟན་ནམས་རབ་བརྟན་གཉིས་ཀྱིས་ཐོག་ནས། སྐབས་དེར་ཤིན་ཅང་དུ་
 ཡོད་པའི་ཨ་རྟ་ཆོ་བཞིའི་ཡ་གྲལ་དུ་ཤོག་སྤྱི་ཆོ་བའི་མཁོ་དཔོན་གྱི་བྱི་རྣལ་
 ཀྱབ་རྟེན་བཅོམ་བཟང་། དེས་ཀྱང་དཔུང་བརྟེགས་ནས་ཐོག་མར་མཆོ་རྩོན་
 བས་ཆོག་སྤྱི་རུ་ཕྱེ་བཅོམ་ཞིང་རིམ་བཞིན་ཁམས་པེ་རི་ཀྱལ་པོ་འཁོར་དང་
 བཅས་པ་བཅོམ་ཕྱེ་རབ་བྱུང་བཅུ་པའི་ས་ཡོས་སྤྱི་ལོ་1639ལ་དཔུང་གཉིས་ཆེ་བ་
 བར་ཁམས་བརྒྱད་ཐད་ཀར་དཔུས་གཙང་དུ་བརྟེགས་ནས་གཙང་པ་ཕྱེ་སྤྱི་
 རྩོན་འབྲངས་དང་བཅས་པ་ཆར་བཅད། རབ་བྱུང་བཅུ་པའི་ཆུ་རྩ་སྤྱི་ལོ་
 1642ལ་གྱི་བྱི་རྣལ་གཙོས་པའི་སོག་དམག་ནམས་གཙང་དུ་སྤེལ་ཏེ་གཙང་པ་
 ཕྱེ་སྤྱི་བྱི་ཕོ་བྲང་གཞིས་ཀ་བས་མ་གྱུ་བ་ཆེ་ཆེས་བྲངས་ཤིང་གཤུལ་ལས་ནམ་པར་
 ཀྱལ་བ་བྱས་ཐོག་ གྱི་བྱི་རྣལ་བྱིས་ཀྱལ་བ་ལྷ་བ་ཆེན་པོ་གཙང་རྩོགས་སུ་གདན་
 ཡོངས་ཏེ་གཞིས་ཆེ་ཕོ་བྲང་གི་ཤོད་སྤྱི་རབས་ནས་བརྒྱད་པའི་གཅེས་ནོར་དང་ལྷ་

ཉེན་མཚན་གསུམ་ཕྱིན་ཅན་རྣམ་གྲངས་མང་པོས་ཐོག་དྲུང་། བོད་ཁྱིམ་རྒྱུ་
 བཅུ་གསུམ་གྱི་བདག་དབང་ཡོངས་རྒྱལ་གྱི་ལ་ལ་བ་ཆེན་པོར་ལྷན་ཅིག་རང་
 ཉིད་རིགས་རྒྱུད་དང་བཅས་པ་གྱུ་ལ་བ་མཚོག་གི་ཆོས་འབངས་སུ་འབྱུང་སྟེ་
 མཛད་བསྟན་གྱུ་ལ་པོའི་མཚན་བཟུང་ནས་འདམ་གཞུང་དུ་སྐར་གཞིས་བཏབ་
 རྟེ་བཞུགས། གྱུ་ལ་དབང་མཚོག་གིས་རང་གི་བཞུགས་གནས་ཀྱི་སྔ་བྲང་གི་
 མཚན་དང་སྟེལ་ནས་དགའ་ལྷན་སྔ་བྲང་ཞེས་པའི་བོད་སྐད་གནས་སྟོན་གཞུང་
 དངོས་སུ་བཅུགས་ཐོག་ཆབ་སྟོན་གྱི་བྱ་བ་རྣམས་ལྷན་མཛོད་བཙུང་ནས་ཆོས་
 འཕེལ་ལྟེ་སྟོན་གྱི་ཁྱིར་བཀོད་དེ་གངས་རྒྱུང་སྐོར་སྟོན་གྱི་འཕྱོག་ལས་གྱུ་ཆེན་
 པོར་སྟེལ་བར་མཛད་དོ། །

དེ་ལྟར་གྱུ་ལ་དབང་ལ་བ་ཆེན་པོ་ནི་གྱུ་ལ་དབང་སུ་འཕྲེང་རིམ་ཕྱོག་ལས་
 ཉོག་ལྟར་མངོན་པར་མཐོ་ཞིང་མཚན་སྟན་རབ་དུ་གྱུས་བ་ཞིག་ཡིན་ལྟེ་པས་བོད་
 གྱི་ལོ་རྒྱུས་སྟེང་གོ་གནས་ཆེན་པོ་གི་བའི་ཆོས་སྟོན་ལྷན་གཞིས་ཀྱི་བདག་པོར་
 ཆེན་པོ་ངས་ཤིང་། ཁོང་གིས་དགའ་ལྷན་སྔ་བྲང་གི་སྟོན་དབང་བཅུགས་རྗེས་
 ཆོས་སྟོན་ལྷན་གཞིས་ཀྱི་ཐད་ལ་མཁས་མཛད་སྐབས་ཆེན་གྱི་མཛད་འཕྱོག་
 རབས་དང་རིམ་པ་སྟེལ་བ་ཡིན་ཉི། ཐོག་མར་ཆོས་ལྷན་ཐད་བཀའ་བརྒྱུད་
 དང་རྩོ་ནང་ལྟར་པའི་གྲུབ་མཐའ་སོ་སོར་རང་རང་གི་ལྷན་ལྟར་གནས་པ་ལས་
 གྲུབ་མཐའི་ཚོད་འབྱེད་གྱི་འབྲུག་ཚོད་ཞི་བར་འཇགས་ཐོག་བོད་མི་རིགས་ནང་
 ཁྲུལ་གྱི་མི་དམངས་མཐུན་སྦྲིལ་དང་སྟེང་འཇགས་རང་ལེགས་པར་བརྒྱུངས་
 པར་མཛད། ཁོང་གི་སྐུ་ཆེ་རྩིས་པོའི་མཛད་བ་ཡོངས་རྒྱལ་པོར་གྱུས་མི་
 ལང་བས་ཞིབ་པར་མཐུན་འདོད་ན་《རང་རྣམ་དུ་ཀྱུ་ལའི་གོས་བཟང་》སྟེགས་
 ལ་གཞུགས་པར་བྱ་ལ། འདིར་ཁོང་གི་སྟོན་ལྷན་དང་འབྲེལ་བའི་མཛད་
 འཕྱོག་གཙོ་ཆེ་བ་འགྲའ་སྟེང་བ་གསལ་གསལ།

དང་པོ། བྱང་སྟོན་བདེ་ལ་བཀོད་དེ་སྟོན་དབང་སུ་བཅུན་བཏང་བའི་

རྒྱལ་ནི། དེ་ཡང་དགའ་ལྡན་སྒོ་བྱང་གི་སྤྱིད་དབང་ནི་སྐྱེ་པོའི་དྲག་ཤྱགས་ལ་
 བརྟེན་ནས་བཅུགས་པ་ཡིན་ལ། རྫོས་ཤུ་པོད་ནང་ཁྲལ་དུ་བཀའ་བརྒྱད་པའི་
 རྫོགས་གཏོགས་ཀྱང་རིན་གཙང་གསལ་གྱི་ཤྱགས་ཀྱིན་ཆེན་པོ་ཡོད་པ་མ་ཟད་
 རྒྱལ་བ་ཀམ་པ་ལྷ་འབྲང་ན་རིམ་པོད་དང་རྒྱ་སྐྱོག་འཇར་གསལ་བཅས་གྱི་ཡུལ་
 དུའང་སྟན་ཤྱགས་ཆེ་བས། གཙང་པ་ཤེ་སྤྱིད་གྱི་སྟོབས་ཤྱགས་དང་རྒྱད་
 འཛིན་གང་ལས་གནས་ཡོད་པས། བཅུགས་མ་ཐག་པའི་དགའ་ལྡན་སྒོ་བྱང་
 ལ་མཆོན་ན་ནང་སྤྱིད་བདེ་ལ་བཞོད་རྒྱ་ནི་ཆེས་གལ་ཆེ་བ་ཞིག་ཡིན་སྟབས།
 ཐོག་མར་ཀམ་པ་གཙོ་བྱས་གཙང་ཤེའི་རྫོགས་གཏོགས་གྱིས་ངོ་ལོག་ཟིང་ཆ་
 ལངས་པ་ཞི་འཇགས་གཏོང་དགོས་ལུང་། དེ་ཡང་ཐུར་གྱི་བྱིན་གྱིས་གཙང་
 པ་བཅོམ་དུས་གཙང་པ་ཤེ་སྤྱིད་ཀམ་པ་སྟན་རྒྱུང་དབང་པོ་པར་ཆེན་རིན་པོ་ཆེ་
 དང་ས་སྒྲུབ་བདག་ཆེན་གཙོས་པས་ངོ་ཆེན་བྱས་སྟབས་སྟོག་ཉེས་མ་དགོས་པར་
 བཅོན་དུ་བཅུག་ཡོད་ལ། སྟབས་ཤིག་ཀམ་པ་ལྷ་ནག་པ་ལྷ་འབྲང་བཅུ་པ་ཆོས་
 དཀྱིངས་རྣམས་ལྟེན་དུ་གས་ཀོང་རྫོགས་ནས་ཤེ་གཟར་ཆེན་པོ་ལངས་སྐྱོག་སྐྱོག་པོའི་
 རྒྱལ་པོ་དང་ཤེ་སྤྱིད་མཆོད་ཡོན་བཞོངས་ནས་རྒྱལ་བ་པར་ཆེན་གཉེས་ཀོང་པོར་
 བཅོན་དུ་འཛིན་རྒྱ་སྐྱོགས་ངོ་ལོག་ཟིང་འབྲུག་གི་འཆར་བཞོད་ཡོད་པ་གྱི་བྱིན་
 གྱིས་ཆོར་ནས། དེའི་གཞི་མ་དང་གཉེ་པོ་ཀམ་པ་སྟན་རྒྱུང་དབང་པོ་རེད་
 བསམས་ནས་ཁོ་ཀོ་བརྟམ་བརྟམ་ཤེ་གཙང་རྒྱར་རྒྱར་པ་སྐྱགས་ཀྱང་བསྟན་ཆ་
 མེད་བཟོས་ཤིང་། ཀམ་ཆོས་དཀྱིངས་རྣམས་ཉེས་གཞོང་གིས་པོད་དུ་བཅུགས་
 མ་ཐུབ་པར་འཇར་ཡུལ་དུ་ཟོས། དེ་ལྟར་ཤེ་གཟར་རིམ་གྱིས་རང་འཇགས་
 རྒྱང་བ་དང་བརྟེན་ནང་སྤྱིད་བདེ་ལ་བཞོད་ཅིང་མ་ཟད་ཆབ་སྤྱིད་གྱི་ཐྱིག་སྟོལ་
 དང་བྱིམས་ལྱགས་གསར་བསྐྱུགས། བཅའ་བྱིམས་སྐྱགས་གཏན་འབེབས་
 གྱིས་མཆོན་རང་དུས་བརྟན་པོ་ཡོང་བའི་མཆར་གཞི་ལྟགས་པར་བཏིང་བ་ཡིན་
 ནོ། །

གཉིས་པ། སྐྱ་དངོས་ཀྱི་ནང་ཕེབས་ཏེ་གོང་མར་མངལ་འབྲང་ཞུས་
 པའི་ཚུལ་ནི། དེ་ཡང་རྒྱལ་དབང་ལྷ་བ་ཆེན་པོས་དགའ་ལྡན་སོ་བྱང་གི་སྲིད་
 དབང་བཅུགས་མ་ཐག་པའི་སྐབས་དེར་མེས་ཀྱིས་ནང་ཁྲལ་དྲུང་མིང་རྒྱལ་
 རབས་ཀྱི་སྟོབས་ཤུགས་ཉམས་ཀྱང་དུ་མུར་ནས་མོར་ལ་ཉེ་བ་དང་། ཆེན་གོང་
 མས་བྱང་ཤར་ས་ཁྲལ་དུ་སྲིད་དབང་བཅུགས་ཏེ་རིམ་གྱིས་ཚུགས་རིའི་ནང་
 རོགས་སུ་སྟོབས་ཤུགས་ཁྲལ་སྒེལ་བྱེད་བཞིན་པའི་སྐབས་ཡིན། དེའི་ཆེ་མེ་
 ཆེན་ཆོས་རྗེ་བྱ་བས་རྒྱལ་བ་བཅ་ཆེན་གཉིས་ལ་ཆེན་གོང་མ་དང་འབྲེལ་གཏུག་
 གནང་དགོས་པའི་དགོངས་འཆར་བཏོན་པ་བཞིན་སྐར་ཆོས་རྗེ་ཁོང་འབྲེལ་
 འཇུགས་སུ་ཆབ་ཀྱི་རྒྱུ་མདུན་ཅིན་ཅིན་(ཇུ་རྩ་)ཏེ་དེར་གི་ཅིན་དབྱང་དུ་
 མངགས་ཏེ་ཆིང་གོང་མ་དང་ཐོག་མའི་འབྲེལ་འཇུགས་གནང་། དེའང་བོད་
 ཆེན་སྲིད་གཞུང་བར་འབྲེལ་བ་འཇུགས་པ་དེ་ནི་སྐབས་དེར་བོད་ལ་མཆོན་ན་
 རང་གི་སྲིད་དབང་བཅུགས་མ་ཐག་པར་བརྟེན་གཙང་པ་རྒྱལ་པོའི་ཚུགས་
 གཏོགས་ཀྱི་ཟིང་ཆ་ལྟར་འཇགས་དང་སྲིད་དབང་སྲ་བརྟན་ཡོང་བར་དམག་
 ཤུགས་ཁོ་ན་མ་ཟད། ད་དུང་ཆབ་སྲིད་གད་རྒྱལ་ཆ་སྟོབས་ཤུགས་ལྡན་པ་ཞིག་
 དགོས་པས་འབྲེལ་འཇུགས་དགོས་གཤམ་ཆེ་ལ། ཆེན་གོང་མའི་སྲིད་གཞུང་ལ་
 མཆོན་ན་གྲུང་གོའི་ཁྱོད་ཡོངས་ལ་ཆབ་སྲིད་ཀྱི་སྟོབས་ཤུགས་རྒྱལ་མགོ་ཚུགས་པ་
 ཅམ་ཡིན་པས་རང་གི་སྲིད་དབང་སྲ་བརྟན་གཏོང་བ་དང་སྐོས་སུ་གྲངས་ཏུང་མི་
 རིགས་ཀྱི་དང་ཁྱད་པར་བོད་སོགས་གནས་ལ་དབང་ལྷུར་བྱལ་པའི་ཆ་ཁྱེན་གཤམ་
 ཆེན་ཞིག་ནི། བོད་སོག་མི་དམངས་ཁོད་དུ་དར་བྱལ་དང་སྟན་གཤམ་ཆེ་བའི་
 དགེ་ཤུགས་པ་དང་དེའི་ཆབ་བྱེད་མི་སྣ་རྒྱལ་བ་བཅ་ཆེན་གཉིས་ལ་བརྟེན་དགོས་
 ཡོད་སྟབས་འབྲེལ་འཇུགས་ལ་དེ་བས་ཀྱང་མཐོང་ཆེན་གནང་འདུག དེ་ནས་
 ཆེན་གོང་མ་ལྷན་གྱིས་(順治)ལེ་ཅིན་ནས་རྒྱལ་ས་བཟུང་རྗེས་རབ་བྱུང་བཅུ་
 པའི་ཚུགས་ཡོས་སྟེ་ལོ་1651ལ་བང་མི་ཆེད་གཉེར་གྱིས་བཏང་ནས་རྒྱལ་དབང་

ལ་བ་ཆེན་པོ་དངོས་སུ་གདན་དྲངས། རབ་བྱུང་བཅུ་པའི་ཆུ་འབྲུག་གི་རྒྱ་
 གསུམ་པ་སྤྱི་ལོ་1652ལ་རྒྱལ་དབང་མཆོག་པོ་དུ་དངོན་རིགས་སེར་གྱི་སྤྱི་
 འཁོར་སྤྱོད་ཐུག་གསུམ་ཅམ་དང་བཅས་པོ་དུ་ནས་ཤེ་ཅིན་དུ་ཆིབས་ཞལ་བཞུར།
 མདོ་སྤྱད་དུ་འཁོར་སྤྱབས་ནས་གོང་མའི་ཐེབས་བསུ་རིམ་པ་དང་བཅས་ལོ་དེའི་
 རྒྱ་བཅུ་གཉིས་པར་ཤེ་ཅིན་པོ་བྱང་དུ་ཞབས་སེར་འཁོད། ཡང་རྒྱལ་དབང་
 མཆོག་ཤེ་ཅིན་དུ་ཐེབས་སྤྱབས་གོང་མ་ཆོན་རྒྱག་པའི་མིང་ཐོག་ནས་ནན་ཡོད་
 རྒྱུད་ཆལ་(南圖)① དུ་ཐེབས་སྤྱབས་རྒྱལ་དབང་མཆོག་དང་ལམ་ཁར་མངལ་
 བའི་ཐོལ་གྱིས་ཐེབས་བསུར་དངོས་སུ་ཁྱེས་པར་གྲགས། གོང་མས་ཤེ་ཅིན་
 ནས་རྒྱལ་དབང་མཆོག་ལ་བཞུགས་གནས་ཆེད་བཞེངས་དང་བཞུགས་བྱིའང་
 གོང་མ་ལས་ཅུང་ཅམ་དམའ་བའི་བྱི་བརྒྱུ་པ་སྟགས་གཞིས་ལེན་གཟབ་རྒྱས་
 མཛད་ཐོག་རྒྱལ་དབང་འཁོར་བཅས་པོ་བྱང་དུ་རྒྱ་བ་གཉིས་རིང་བཞུགས་
 པར་མཛད་དེ་རབ་བྱུང་བཅུ་གཅིག་པའི་ཆུ་སྤྱི་ལོ་1653ལ་པོ་དུ་ཕྱིར་
 ཐེབས་གནང་། སྤྱབས་དེའི་མངལ་འབྲད་ཀྱི་ནམ་པ་ནི་ཕྱིས་སུ་ཆེ་པོ་དྲ་ལའི་
 པོ་བྱང་གི་ཐེབས་རིས་སུ་བཞེངས་ཡོད་པ་ལས་ཤེས་པ་ལྟར་ལགས་སོ། །རྒྱལ་
 དབང་མཆོག་ཕྱིར་ཐེབས་སྤྱབས་གོང་མའི་དུ་བརྒྱད་ཀྱི་དམག་(八旗兵)②
 གིས་ཐེབས་སྤྱེལ་དང་གོང་མས་རྒྱལ་དབང་མཆོག་ལ་“ཁུ་བ་ཕྱོགས་ཀྱི་ཕུལ་བྱང་
 ཞི་བ་སངས་རྒྱས་རྒྱ་ཆེན་ཁྱོད་ལ་སངས་རྒྱས་བསྟན་པའི་མངའ་བདག་ཐམས་
 ཅད་མཁྱེན་པ་རྟོ་རྟེ་འཆར་དུ་ལའི་བྲམ་མ”ཞེས་པའི་གསེར་ཐམ་དང་རྒྱ་པོ་དང་
 སྟག་གསུམ་གྱི་ཡིག་རིགས་ལས་བྱུང་བའི་འཆར་ས་བཅས་ལེགས་པར་གནང་
 ཞིང་། དེ་ནས་བཟུང་པོ་དང་ས་གནས་སྤྱིད་གཞུང་དང་ཆེན་གོང་མ་བར་གྱི་

① དེང་གི་ཤེ་ཅིན་མར་འདྲབས་མིན་པར་བཤད།

② ཅུ་དར་ཆོན་མདོག་མི་གཅིག་པ་ཆེ་རྒྱང་གིས་དཔྱི།

འབྲེལ་བ་དམ་པོར་བཅུགས་སོག་ཀྱིས་དབང་མཆོག་གི་མཆོན་ལ་རྒྱ་ལའི་སྒྲ་མ་
ཞེས་སོང་མས་གཏན་འཁེལ་ལྟ་བུར་འཇགས་པར་རྒྱུར་རོ། །དེ་མཚུངས་སྤྱི་ཆེན་
སོང་མས་སོག་ཀྱིས་གྲུ་བྱི་ཏན་ལའང་མཆོན་གྱི་ཐམ་ག་དང་འཇའ་ས་བཅས་
གནང་ཞི་ཀྱིས་དབང་པོད་ལ་ཕྱིར་ཕེབས་རྗེས་ཁོང་ལ་བརྒྱལ་བ་ཡིན་འདུག།

གསུམ་པ། དུལ་མཐའི་དུས་ཟིང་འཇགས་ཏེ་ཁབ་སོ་བདེ་ལ་བཞོད་
པའི་ཚུལ་ནི། དེ་ལྟར་དགའ་ལྡན་སོ་བྲང་བའི་སྲིད་དབང་མ་བཅུགས་སྟོན་དུ་
རྩི་བ་རིན་གཙང་གཉིས་ཀྱི་དུས་སྤྱི་བོད་དཔུས་གཙང་ཅམ་ལས་མཐའི་ཀྱིས་ཐུན་
དང་མངའ་ཁོངས་མང་པོ་ལང་ཤོར་ལྟ་བུར་གནས་འདུག་པས། ཀྱིས་དབང་
ལྷ་བས་རང་གི་སྲིད་དབང་བཅུགས་རྗེས་ནང་སྲིད་བདེ་ལ་བཞོད་པ་དང་ཆབས་
གཅིག་མཐའི་ཀྱིས་ཐུན་དང་ཁབ་སོའང་བཅོན་དུ་སྤྱང་བ་ཡིན་ཏེ། དེ་ཡང་
སྟོན་སྟོགས་དུ་སྟོན་མངའ་རིས་སྟོར་གསུམ་ནི་དེ་སྟོན་བོད་བཅན་པའི་དུས་
སྐབས་ནས་བོད་ཆེན་པོའི་མངའ་ཁོངས་སྤྱི་ཆུང་དེ་དུས་ཕྱིས་བར་བཅན་པའི་
གདུང་རྒྱུད་ཀྱིས་དབང་བརྒྱུར་བྱེད་འདུག་ནའང་། བར་སྐབས་ཤིག་ལ་.....
དུགས་ཀྱིས་པོས་བཟུང་ཞིང་ཀྱིས་དབང་མཆོག་གི་སྤྱི་ཆོ་སྤྱད་ཅམ་ལ་ལ་དུགས་
ཀྱིས་པོ་མེང་གི་ནམ་ཀྱིས་བྱ་པས་ཡུལ་དེའི་དགེ་ལུགས་པའི་བྱ་བ་མཐར་ཐུང་བྱས་
གནོད་འཆེ་བྱེད་པའི་སྟོན་རན་དུགས་ཆེན་པོ་སྤེལ་བར་བརྟེན། བོད་རྩི་བ་
གཞུང་གིས་དཔུང་འབྲུག་མི་བྱེད་ཐབས་མེད་བྱུང་ཞི་ཀྱིས་དབང་མཆོག་གིས་
སོག་པའི་ཀྱིས་རྒྱུད་དུ་གཏོགས་པ་དགའ་ལྡན་ཆེ་དབང་བྱ་བར་མངའ་རིས་སྟོར་
གསུམ་གྱི་བསྟན་པར་འཆོ་བའི་ཚུལ་བརྒྱུག་སྤེལ་ཁམས་བདེ་ལ་བཞོད་རྒྱའི་
བཀའ་ཐབ་ཅིང་། དེས་གུང་སོག་དམག་ཉིས་སྟོང་གིས་སོག་དྲངས་བོད་.....
དམག་ལྷ་སྟོང་དང་བཅས་པས་ལ་དུགས་ཀྱིས་པོས་བཟུང་བའི་མཁར་རྫོང་.....

ནམས་སྤངས་མཐར་དཔུང་ལ་དུགས་རྒྱལ་ས་སྤེལ་དང་^① བར་དུ་དྲངས་ནས་ལ་
དུགས་ཆམ་ལ་པབ་སྤེལ་མངའ་རིས་སྒྲིབ་གསུམ་དང་དེར་འཁོར་གྱི་སྤྱི་བོ་ནམས་
བདེ་བའི་གནས་ལ་བཀོད་ཅིང་ཁབ་སོ་བཅན་དུ་སྤྱང་བར་བྱས།

དེ་ནས་སྤྲོད་ཚུགས་སུ་མཆོ་མཆོ་པོ་ཉི་ཤེས་བར་བྱས་པའི་མདོ་སྤྲོད་གྱི་ཡུལ་གྱི་
མང་པོར་སོག་དམག་རིམ་འཁྱར་སྐབས་དེར་ཡུལ་དཔོན་པལ་ཆེར་སོག་པོ་ཡིན་
འདུག་པས། སོག་པོའི་དཔོན་ཁག་ནམས་ཀྱང་མངའ་ཐང་འཕྲིག་ཆོད་གྱི་
དབང་གིས་ནང་འགལ་དང་འཁྲུག་ཟིང་འབྱུང་བཞིན་འདུག་པས་དེ་ནམས་
པན་ཚུན་མཐུན་རྒྱ་ནི་བོད་ཁྲལ་བདེ་འཇགས་དང་ཡུལ་མཐའ་བཅན་སྤྱང་བགྱི་
བར་པན་ཡོད་པ་མ་ཟད། རྒྱ་བོད་དང་རྒྱ་སོག་ས་མཆོམས་བར་འཁྲུག་ཆོད་
འཕྲིག་པ་བཅས་ལའང་པན་རྒྱས་ཆེན་པོ་ཡོད་སྐབས། རྒྱལ་དབང་མཆོག་
གིས་མཆོ་ཁའི་སོག་པོའི་དཔོན་ཁག་ནམས་གཡས་རུ་དང་གཡོན་རུ་གཉིས་སུ་
བཞོས་ཐོག་དཔོན་ཁག་སོ་སོ་ནང་འགལ་མི་བྱེད་པར་ཚང་མས་རྒྱལ་དབང་གི་
བཀའ་ཅིས་ཏེ་དགེ་ལུགས་པའི་ཕྱིན་བདག་མཐིལ་ཕྱིན་ཁྱུ་རྒྱུ་སྒྲིབ་ཆོས་ལུགས་
གྱི་དམ་བཅུག་མནའ་གན་འཛོག་པའི་ཐབས་ལ་བརྟེན་ནས་ཐམས་ཅད་བདེ་
བའི་གནས་ལ་འཁོད་པར་མཛད། དེ་མཚུངས་ཤར་མཐའི་མཆོམས་སྤྱ་ཐང་
ཚུགས་སུ་དཔོན་མཁའ་འཕྲོ་སོགས་ཡུལ་དཔོན་དེ་འགས་འཁྲུག་ཁོང་བྱེད་པ་
དང་རྒྱལ་ཐང་ཚུགས་སུ་འཇང་རྒྱལ་པོ་རྒྱལ་ཅ་བྱས་ཏེ་མི་སྤུན་སྤྱི་བོའི་ཆོགས་
གིས་དུས་ཟིང་གིས་དགའ་ལྷན་སོ་སྤང་བར་ངོ་སོག་བྱས་པ་སོགས་དེ་དེ་བཞིན་
ཞི་དུག་ཅི་རིགས་གྱི་སྒྲོ་ནས་འཇགས་པར་མཛད་ཅིང་། དེ་མིན་སྤྱོ་མོན་ཡུལ་
དུའང་བོད་འབྲུག་བར་སྤེལ་གཟར་བྱུང་བའང་ཐབས་མཁས་གྱིས་འདུམ་པར་
མཛད་པ་སོགས་མདོར་ན་བོད་གང་ས་ཅན་སྤྱངས་ཆེན་པོར་འཁོད་པའི་བོད་

① དེར་གྱི་མེན་དཔུང་(沈阳)ཐོག་མའི་རྒྱལ་ས་ཡིན།

སྐྱེ་བྱུ་ཐམས་ཅད་སྐྱེ་མཐོང་གནས་ལྟ་བུ་བདེ་བར་འཆོ་ཞིང་ཁབ་སྐྱེ་བཅན་དུ་
ཡུང་བས་ཐོད་མི་དཔངས་ཡོངས་ཀྱི་བདེ་སྤྱིད་འཆོ་བ་ཡུང་སྤྱོད་ལེགས་པར་
གནང་བ་ཡིན་ནོ། །

བཞི་པ། ལྷ་བ་མཐའ་རིས་མེད་གནང་སྟེ་ཐོད་ཀྱི་རིག་གནས་སྟེལ་པའི་
སྟེལ་ནི། དེ་ཡང་ཀུན་གྱིས་མཆོད་གསལ་ལྟར་རྒྱལ་བ་བཀ་ཆེན་གཉིས་ནི་དགེ་
ལྷགས་པའི་བལྟན་པའི་སྟོག་ཤིང་གཅིག་ཕྱ་དང་ལྷ་མེད་བལྟན་པའི་རྒྱད་འཛིན་
ཁོན་ཡིན་པེས་མོད། འོན་ཀྱང་རྒྱལ་དབང་ལྷ་བ་ཆེན་པོས་ལྷ་རྒྱུ་ཀར་གཙང་
ལྷ་པའི་ཀྱེ་གཉིས་ལྷ་བ་མཐའ་རིས་མེད་ཆོགས་ཆེན་འབྱེད་བ་རབ་དུ་སྤངས་ཏེ་མཆོད་རྒྱ་
ཆེན་པོས་ལྷ་བ་མཐའ་རིས་མེད་ལྷ་པུ་གནང་སྟེ་ཐམས་ཅད་རང་རང་གི་ལྷགས་
ལྟར་འཕེལ་རྒྱས་འཇུག་པར་མ་བཟད། ས་སྤྱོད་དང་ཕག་གྱུ་འཕེལ་རྒྱས་རྒྱལ་སྐྱེ་
ལ་བཀུར་གཞོས་མཆོ་བ་གནང་ཞིང་། ཐ་ན་ལྷ་དགེ་ལྷགས་པར་ངོ་ལོག་
བརྒྱབ་ནས་ས་མཐའ་འབྱམས་པའི་ཀམ་རྒྱ་སྟེལ་ལ་འཁོན་ལན་མི་བཞེས་པར་མ་
བཟད། ཀམ་ཆོས་དབྱིངས་རྩི་རྩི་རྩི་བྱུང་བཅུ་གཅིག་པའི་རྒྱ་སྤྱོད་སྟེལ་ལ་.....
1673ལ་ཐོད་དུ་ལོག་ཐེབས་གནང་བ་བྱས་ཐོག མཇུག་འཕྲད་དང་བཀུར་
གཞོས་མི་རྒྱལ་གྱི་སྤྱོད་ལས་འདས་བ་གནང་བ་སྟོགས་དག་ཆོགས་གཉིན་
འགྲུག་གི་ཐབས་མཁས་བྱགས་རྩིས་ཐོད་མི་རིགས་ནང་ཁུལ་གྱི་མཐུན་སྦྱིལ་དང་
ཆོས་ལྷགས་ལྷ་བ་མཐའ་བར་གྱི་མཐུན་སྦྱིལ་བཅས་ཀྱི་ཐད་ལ་མཇུག་རྩིས་སྤྱོད་
པ་ཆེ་ལེགས་པར་བསྟུན།

ཡང་ཁོང་རང་ཉིད་ཀྱིས་ཀྱང་ཐོད་ཀྱི་ཆོས་དང་རིག་གནས་ཐད་གསུང་
ཚུལ་མང་པོ་སྟེལ་ཏེ་ཆོས་སྤྱིད་རིག་གནས་དང་བཅས་པའི་འཕྲིན་ལས་རྒྱ་ཆེན་པོ་
སྟེལ་བ་ཡིན་ལ། མདོར་ན་རྒྱལ་དབང་མཆོག་གིས་དེ་ལྷ་པའི་ཕལས་མཇུག་ས་
སྤྱོད་ཆེན་གྱི་མཇུག་པ་ཁོན་སྐྱོད་གངས་ཅན་གྱི་ཆོས་སྤྱིད་ལྷགས་གཉིས་དང་
དགའ་ལྷན་པོ་སྤྱོད་དབང་ལ་མཇུག་རྩིས་སྤྱོད་ན་མ་མཆིས་པ་འཛོག་

གནང་མཛད་བཞིན་པར་རབ་བྱུང་བཅུ་གཅིག་པའི་རྒྱ་ཁྱིམ་ལྷོ་1682ལ་ཤེ་ཁྱིད་
མཚོག་ལ་ལལ་ཆེམས་ནན་ཏན་དང་བཅས་སྐྱ་གཤེགས་སོ། །

རྒྱལ་དབང་མཚོག་གི་མཛད་རྗེས་གོང་གསལ་གཙོ་ཆེ་བ་བྱུང་དུང་ནང་
གི་ཆབ་སྲིད་ཀྱི་སྒྲིག་གཞི་དཔེར་ན་པོད་གངས་ཅན་གྱི་ཁྲ་ཆེན་མི་ཆེན་དང་སོག་
རྒྱལ་སློན་དག་གི་གདན་གྲལ་གཏན་འཁེལ་དང་རྒྱ་ནང་ནས་ཕྱིར་ཕེབས་རྗེས་
སྤྱིར་བཙུགས་པུ་ཐགས་པའི་དཀོན་ཤེ་རྒྱལ་འདེབས་དང་། དམར་ཆུགས་
རི་ཁོ་གཉིས་སྒེལ་ཏེ་སོ་ཡང་ཆེན་པོའི་མང་གཞི་བསྐྱུན་པ་དང་། དེ་ཆེན་
རིན་པོ་ཆེའི་ཡང་ཁྱིད་རོས་འཛིན་ཞུས་ནས་ཐུགས་སྦྱོར་དང་ཤེ་ཁྱིད་སངས་རྒྱལ་
རྒྱ་མཚོ་སྐུ་རྒྱུང་ཏུས་ནས་སྒྱིད་ཁྱིད་མཛད་པས་མཚོན་ཏུ་སྒྲོབ་གསོ་སྦྱོར་སོགས་
པོད་ཀྱི་ཁྱིད་འཁྱོར་རིག་གསུམ་གང་ཅད་ལ་ཡང་རྒྱས་གོང་འཕེལ་ཡོང་བའི་
མཛད་འཁྲིན་རབ་དང་རིམ་པའིགས་པར་སྒེལ་བའི་ནོར་། །

གཞན་ཡང་ཁོང་གི་སྐུ་རིང་ལ་ཤེ་ཁྱིད་རིམ་པ་ལྷ་ཅན་ཕྱོན་པ་ཡིན་དེ།
ཤེ་ཁྱིད་དང་པོ་རྒྱལ་མཛད་བསྐྱེད་ནམས་ཚོས་འཕེལ་གྱིས་ལོ་རྒྱུ་བདུན་རིང་
ཁྱིད་ཀྱི་བྱ་བའིགས་པར་བསྐྱབས་ཤིང་། ཤེ་ཁྱིད་གཉིས་པ་ཁྱོད་སྒྲུབ་པ་འཁྲིན་
ལས་རྒྱ་མཚོས་ལོ་རྒྱུ་རིང་ཁྱིད་བསྐྱུར་ས་པ་དང་། ཤེ་ཁྱིད་གསུམ་པ་
མཚོད་དཔོན་སློ་བཟང་མཐུ་སྒྲོབས་ཀྱིས་ལོ་རྒྱུ་གི་རིང་ཁྱིད་མཛད། ཤེ་
ཁྱིད་བཞི་པ་གཉིས་པ་སློ་བཟང་ཕྱོན་པས་ལོ་རྒྱུ་བཞི་རིང་ཁྱིད་བསྐྱུར་མཐུར་
ཁྱོད་སྒྲུབ་པ་ཤེ་ཁྱིད་སངས་རྒྱལ་མཚོ་ཤེ་ཁྱིད་ལྷ་པར་བསྐྱོས་ཤིང་། ཁོང་ནི་
ཁྱོད་སྒྲུབ་འཁྲིན་ལས་རྒྱ་མཚོའི་སྐུ་ཆ་དང་རྒྱལ་དབང་ལྷ་བཞེན་པོས་རྒྱུང་ཏུས་
ནས་སྒྱིད་ཁྱིད་མཛད་དེ་ཤེ་ཁྱིད་ཀྱི་ལས་འགན་བཀའ་བསྐུལ་བའི་ནོར་ལ་དེའི་སྐོར་
འོག་ཏུ་འཆར་པར་འཕྱུར་རོ། །

གཉིས་པ། རྒྱལ་དབང་རྒྱལ་པ་དང་མེ་མིང་ སངས་རྒྱས་རྒྱ་མཆོའི་སྐབས་ཀྱི་གནས་ཚུལ།

༡. རྒྱལ་དབང་རྒྱལ་པ་ཆེན་པོའི་མཛད་པ་མདོར་བཅུལ།

རྒྱལ་པ་སྐུ་འཕྲེང་རྒྱལ་པ་ཉི་ལྔ་བཟང་རིན་ཆེན་ཆངས་དབྱངས་རྒྱ་མཆོ་
ཡིན་ལ། རྒྱལ་ཁྱིམ་མཆེན་གསལ་ཉུར་རྒྱལ་དབང་ལྷ་པ་ཆེན་པོ་སྐུ་གཤེགས་པ་
དུས་ཡུན་རིང་པོར་གསང་རྒྱ་བྱེད་སྐབས་ཡང་མིང་འདི་པའི་རོས་འཛིན་ཡང་
གསང་སྐབས་དང་བཅུས་པ་ཡིན་ཏེ། རབ་ཕྱུང་བཅུ་གཅིག་པའི་རྒྱ་ཁྱི་སྐུ་ལ་
1682ལ་རྒྱལ་དབང་ལྷ་པ་དབྱང་ཡངས་རེ་རྒྱལ་ཉེར་སྐུ་གཤེགས་ཤིང་འདས་
ཁར་མེ་མིང་སངས་རྒྱས་རྒྱ་མཆོར་ཆོས་མིང་ཡུགས་གཉིས་ཀྱི་བྱ་བ་བྱེད་རྒྱལ་དབང་
པོ་དཀྱིལ་རྒྱ་རྒྱུང་ཡུགས། རྒྱ་མོག་གིས་གཙོས་པའི་ཡོན་པདག་གི་རྩེ་ལོན་དང་
བཅས་པར་བསྐབ་རྩོན་ཞིབ་པར་བརྩལ་ཐོག མེ་མིང་གིས་ཡང་མིང་རྒྱར་
ཐེབས་ཀྱི་ལྷ་ནན་མེ་པའི་ལན་དུ་རེ་ཞིག་གསང་རྒྱའི་དང་བྱ་བ་ཆེ་ལྷ་བྱགས་སྒོས་
མཆོད་པ་མཐའ་དག་ཉུ་མོར་བརྟག་སྒྲིལ་གྱིས་མེ་མིང་དང་ཉིད་ནས་བཅུན་མིང་
དང་པོ་དེ་འབངས་བདེ་ཐབས་ཀྱི་སྒྲན་དུ་རྒྱལ་དབང་མཆོག་གིས་བཞུད་པ་ཉུར་
རྒྱལ་དགོས་པའི་ཞལ་ཆེམས་ཀྱི་བཀའ་ནན་མེ་པོ་མེ་མིང་མཆོག་གི་སྐུ་པོར་བབས་
པར་བྱུང། དེ་ནས་རྒྱལ་དབང་མཆོག་སྐུ་གཤེགས་རེས་མེ་མིང་དང་འཁོར་
ནམས་གིས་གསང་རྒྱ་ཡུན་མི་ཅམ་རིང་མཛད་རྒྱའི་སྒྲོར་ལ་གདུང་གདུན་དུ་
བརྟག་སྒྲིལ་སྐུ་ལ་བས་སྐུ་སྐུ་གདན་འདྲིན་བར་ཐེར་བ་བབས་པ་ཉུར་མོར་བཙོ་
ལའི་རིང་གསང་རྒྱ་གནད་དགོས་ཕྱུང་བ་ཡིན་འདུག དེའི་རིང་མེ་མིང་གིས་

མོག་མར་ཞབས་བརྟན་རྒྱལ་པའི་མོལ་གྱིས་དཔོང་ས་རྩལ་སྟགས་ལེགས་པར་
 བརྒྱལ་པ་དང་ཆབས་ཅིག ཡང་མིད་རིས་འཛིན་གྱི་བྱ་བ་ནམས་ཀྱང་མ་
 བརྒྱལ་པར་ལུགས་མཐུན་ཉམ་བརྒྱལ་པ་ཡིན་ཏེ། རྒྱལ་བ་རྒྱག་པ་ཆང་ས་
 དབྱངས་རྒྱ་མཆོ་ནི་རྩོམ་མཆོ་རྩ་རྩོང་ཁོངས་མོན་ལ་འོག་ལུལ་གསུམ་བྱ་བར་
 ཡབ་བཟ་ཤིས་བརྟན་འཛིན་དང་ཡུམ་ཆོ་དབང་ལྷ་མོ་གཉིས་ཀྱི་སྲས་སྲ་རབ་བྱུང་
 བརྒྱ་གཅིག་པའི་རྒྱ་པག་གྱི་ལོ་1683ལ་སྤུ་འབྱུང་ས། དབྱང་ལོ་གསུམ་ཅུ་མ་ན་
 ཡང་མིད་ཡིན་ལུགས་ཀྱི་གཏམ་མོན་ཡུལ་དུ་གྲགས་ཆེ་བར་བརྟེན་ཤི་མིད་སངས་
 རྒྱས་རྒྱ་མཆོས་རྒྱལ་དབང་ལྷ་བའི་དབྱུ་བླ་ཞུ་མཁན་ཆེན་ནམ་མཁའ་པོ་ཆེའི་
 ཡང་མིད་དུ་དོགས་གནས་ཡོད་ལུལ་གྱིས་རྒྱལ་སྤུ་བདག་གཅེས་དཔོས་པའི་བརྟ་
 མཆོན་དུ་བྱིན་རྟེན་བཅས་གནང་ནས་མཆོ་རྩར་གདན་འདྲན་དཔོས་རྒྱལ་གྱི་
 བཀའ་ལྟར། རབ་བྱུང་བརྒྱ་གཅིག་པའི་ཤིང་ལྷ་ལྱི་ལོ་1685ལ་མཆོ་རྩ་རྩོང་
 དུ་གདན་དྲངས་ཐོག་ཤི་མིད་མཆོག་ནས་ཡབ་ཡུམ་བཅས་ལ་བརྒྱར་གཞོས་
 དཔོས་རྒྱལ་གྱི་བཀའ་ཡིག་སྤུ་བྱི་ལན་གསུམ་བརྒྱལ་བྱང་སྤུ་མོང་མའི་ཁང་པའི་
 མོག་མཐོང་གིས་རྩོང་རྩོད་གཉིས་བརྒྱས་པས་ཞབས་རྟོག་སྟགས་ལེགས་པར་མ་
 རྒྱས་ནས་ལོ་འགར་སྤུ་མཉེལ་ཆེན་པོ་བྱུང་བར་གྲགས། དེ་ནས་ཤི་མིད་ཀྱིས་
 ཡང་མིད་ལེགས་པར་བརྟག་དབྱང་མཐོང་སྤྱད་ཆོས་རྩེ་ཡིལ་གཙོན་རྩོམ་དང་རྩོ་
 བ་བཅོད་ནམས་རྒྱལ་མཆོན་གཉིས་རབ་བྱུང་བརྒྱ་གཅིག་པའི་མེ་ལྷག་གྱི་ལོ་
 1686ལ་ཆེད་གཏོང་གིས་མཆོ་རྩར་མངགས་ཏེ་མངོན་རྒྱུད་བརྟག་དབྱང་རིས་
 འཛིན་ལྱས་པར་ཡིད་ཆེས་གསལ་པོར་རྟེན་ཐོག ཤི་མིད་མཆོག་ནས་ཀྱང་སྤུ་
 ལྷར་གསང་ལྱང་དང་ཐན་བརྟག་བཅས་ཆེ་མཐུན་བཟང་ཕེབས་བྱུང་བར་
 བརྟེན་སྤུ་བཅར་དགེ་འདུན་གཉིས་དང་ལུག་གཡོག་གཉིས་ནང་གཟན་གཉིས་
 བཅས་རྒྱན་འཛིག་གནང་ཐོག ཆོས་སྤྱོད་ལེགས་ཀྱང་ལུགས་འཛིན་གནང་
 དབྱ་རྒྱལ། དབྱང་ལོ་བརྒྱད་དལ་ནས་ལུག་ཆོམ་ཀྱང་ཐོལ་བྱུང་དུ་མཐོང་

བར་གྲགས་ཤིང་། རབ་བྱུང་བཅུ་གཉིས་པའི་མེ་ཤུང་སྤྱི་ལོ་1697ལ་ནྟ་དཀར་
 ཅའི་བརྟན་འཛིན་སོ་བྱང་དུ་ཞབས་སོར་འཁོད་དེ་པཌ་ཆེན་སྐུ་འཕྱེད་ལྷ་བ་སྒོ་
 བཟང་ཡེ་ཤེས་དང་མཛལ་འཛོམས་གྱིས་རབ་བྱུང་གི་རྣམ་པ་ལེགས་པར་བཞེས།
 དེ་ནས་མི་རིང་བར་སྟེ་ཐང་བརྒྱད་ལྷ་ལྷན་དུ་ཞབས་སོར་འཁོད་དེ་གསང་རྒྱ་
 རྩལ་བསྐྱགས་དང་བརྟན་པོད་ཟླ་བཅུ་པའི་ཆོས་ཉེར་ལྡེའི་དུས་བཟང་ཉིན་གྱི་
 འཛིན་གཉིས་པ་གངས་རྒྱང་ས་ཆས་སྤྱིད་ཀྱི་ཉི་གནས་སོ་བྱང་ཆེན་པོ་པོ་ཏ་ལའི་
 ཆོས་མཆོད་སྤྱིད་ཞི་ལུན་ཆོགས་སུ་རྒྱལ་བའི་གསེར་གྲིར་མངའ་གསོལ་གཟབ་
 རྒྱས་མཛད།

རབ་བྱུང་བཅུ་གཉིས་པའི་ས་ནྟག་སྤྱི་ལོ་1698ནས་བཟུང་འབྲས་ཐུངས་
 སོགས་སྤྱི་ཆོས་འབྲེལ་གྱི་སྒྲིག་མར་ལྷགས་ལྱང་གནང་བ་དང་རིགས་ལམ་གསན་
 བཞེས་ཀྱི་དབུ་རྒྱལ་ལ། པཌ་ཆེན་སྐུ་བཟང་ཡེ་ཤེས་གཙོས་པའི་ཡོངས་འཛིན་
 དུ་མ་བཞེན་ནས་ལྷགས་སྒྲིགས་ཀྱི་དབང་རྩེས་གནང་དང་རྒྱད་ཀྱི་བཤད་པ་སྟེད་
 རྒྱགས་ཀྱི་བྲིད། མདོ་སོགས་ཀྱི་ལྱང་དང་ལམ་བྲིད་བཤད་ལྱང་སོགས་གསན་
 བཞེས་མཛད་པར་མ་བཟད། ས་དགེ་རྒྱུད་གསུམ་གྱི་སྤྱུ་མ་ཆད་ལྷན་མང་པོ་ལས་
 མདོ་ལྷགས་ཀྱི་ཆོས་རྒྱལ་མང་པོར་གསན་བསམ་ལེགས་པར་གནང་། རྗེ་སྤྱིད་
 མཆོག་ནས་ཀྱང་སྐུ་ཡོན་གསན་བསམ་སྒོར་ལ་བཀའ་ནན་གྱིས་དོ་དམ་གང་ཆེ་
 མཛད་ཐོག རྗེ་སྤྱིད་སྐུ་དངོས་ཀྱིས་ཆོས་སྤྱིད་དང་ཤེས་བྱའི་གནས་ཀྱན་ལ་
 མཁས་པའི་ལུལ་དུ་ཕྱིན་པར་ཕན་ལུས་ཆེན་པོ་སོན་པའི་རྒྱགས་འཁྱུར་གནང་
 བེད། གཞན་ཡང་དགེ་བའི་བཤེས་གཉིན་དུ་མ་ལས་མཆོད་ཉིད་དང་སྟན་
 ངག་རྩིས་སོགས་ལའང་གསན་བསམ་མཛད་པ་བཅས་ལ་འབྲས་ཉགས་བཟང་
 པོ་སོན་པར་བཤད། ཡང་དེར་སངས་ལ་ལས་རྒྱལ་བ་འདི་པས་མགུར་སྐུ་
 བཅམས་བར་བྱུང་བསྟོད་ཀྱི་ཆེད་དུ་ཁོང་ནི་རྒྱུད་དུས་ནས་ངལ་རྩོལ་མི་དམངས་
 ཀྱི་ཁྲོད་དུ་བཞུགས་སྐབས་འདི་འདྲའི་རྩོམ་རིག་མཛད་ཅེས་པ་སོགས་ཀྱི་བཤད་

ཚུལ་གང་མང་ཞིག་འབྱུང་བ་དག་གི་ཁྱད་སྤྱད་གང་ཡིན་ཆ་མི་འཆལ་ཞིང་།
མ་ཟད་མགྱུར་སྒྲུབ་དེའང་ཁོང་ཚོའི་བསམ་འདོད་ལྟར་གྱི་“ཆགས་སྒྲུབ་”འབའ་
ཞིག་ཡིན་མིན་ཡང་དཔྱད་པའི་གནས་སྒྲུབ་འབྱུངས་པ་ལགས་སོ། །

དེ་ནས་རྒྱལ་དབང་མཆོག་གིས་གདན་ས་གསུམ་དང་ཆོས་འཁོར་རྒྱལ་
སོགས་གང་སར་བཀའ་ཆོས་སྒྲུབ་བ་དང་ཉུང་ལྷན་གཙུག་ལག་ཁང་དུ་རྟེན་
བཞེངས་བཅས་མཛད་དེ་པོད་གངས་ཅན་གྱི་ཆོས་སྤྱི་ལྷགས་གཞིས་ཀྱི་འཕྲིན་
ལས་བདག་གིར་བཞེས་ནས་མཛད་འཕྲིན་རྒྱ་ཆེ་བར་སྒྲེལ་བའི་རྟེན་འབྲེལ་གྱི་
སོག་མ་ལེགས་པར་བསྒྲིགས་ཟིན་ནའང་། འོན་ཏེ་ཁོང་འཆོ་བཞུགས་ཀྱི་དུས་
སྐབས་དེ་དག་ནི་པོད་ཀྱི་མི་རྒྱུས་སྤྱི་གལ་རིམ་འགལ་བ་དང་མི་རིགས་པར་གྱི་
འགལ་བ། དབང་རྒྱུར་གལ་རིམ་ནང་ཁུལ་གྱི་འགལ་བ་བཅས་སྤྱི་ཆོགས་ཤིན་
དུ་རྒྱུ་འཛིང་ཅན་འགལ་འདུས་ཕྱད་པོའི་ཆོས་ཉིད་དུ་བྱལ་ཡོད་ཅིང་། ཁྱད་
པར་དུ་རྒྱལ་དབང་ལྷ་བ་ཆེན་པོ་དཔོངས་པ་གཞན་དོན་དུ་གསེགས་པ་སྤེ་སྤྱི་
ཀྱིས་གསང་བ་རྒྱུན་རིང་བྱས་པ་རྒྱ་པོད་སོག་གསུམ་གྱི་ཡུལ་དུ་བྱལ་བར་མ་ཟད།
ཆེན་པོར་མ་དང་སོག་པོའི་དཔོན་རིགས་ཁ་ཤས་བཅས་ནས་སྤེ་སྤྱི་ཀྱི་མཛད་པ་
དེ་ལ་དཔྱེས་ཆོར་མི་བྱེད་སོག་ རང་ཉིད་ནས་རིམ་འཛིན་ཞུས་པའི་ཡང་སྤྱི་
རིན་པོ་ཆེའང་ཐུགས་སྤར་མཐུན་ལས་དེ་ཆོད་མེད་པ་ལྟ་བུ་བཅས་ཀྱིས་མི་རིང་
བར་རྒྱལ་དབང་མཆོག་གི་མཛད་འཕྲིན་འདྲ་དཀར་ཅན་ནི་སོག་མཐོང་སྒྲུབ་
གཅན་གྱི་བས་སྒྲུབ་པ་ཡིན་ནོ། །

དེའང་རྒྱལ་དབང་དུག་པ་ཆེན་པོ་མཆོག་དགྲུང་གངས་ཉི་ཤུར་ཉི་པའི་
ཆོད་དུ་སྒྲེབས་པས་སྐབས་དེའི་གནས་ཚུལ་དག་ལ་ཁོང་རང་གི་མཐུན་གཞིགས་
དང་དཔོངས་བཞེད་བྱན་མོང་མ་ཡིན་པ་ཡོད་འདུག་པར་བརྟེན་རིམ་གྱིས་
མཛད་པ་ལ་ལ་སྤེ་སྤྱི་ཀྱི་དཔོངས་བཞེད་དང་ལྷག་འགྲོ་ལྟ་བུར་སོང་ཞིང་།
ལྷག་པར་སྐབས་དེར་པོད་རྒྱ་སོག་གསུམ་དུ་སྒྲན་གསལ་ཆེ་བའི་རྒྱལ་དབང་ལྷ་བ་

ཆེན་པོ་མི་བརྒྱུད་པར་མ་ཟད། འོག་ཆུལ་གྱི་ཉན་ཡང་ཆུང་ནས་ཤོར་ས་
 རིན་པམ་ཆོང་གི་བྱ་རབས་ཆ་རྒྱུད་ཀྱི་འཁོར་བཅས་པོད་དུ་ཡོང་ནས་ཆུལ་པོའི་
 གོ་ས་བབྱང་འདུག་ལ། མཐར་དབང་རྒྱུད་གལ་རིམ་ནང་ཁྲུལ་དང་པོད་ཆོག་
 མཆོད་ཡོན་བར་གྱི་འགལ་ཆོད་མཛན་གསལ་དང་རྩ་གཙུག་དུ་རྒྱུད། རབ་
 རྒྱུད་བཅུ་གཉིས་པའི་རྒྱགས་འབྲུག་རྒྱུ་ལོ་1700ལ་གྱི་ཉན་གྱི་ཆ་ལ་ལྟ་བུ་བཟང་
 རྒྱུ་དཔལ་བྱ་བ་མཆོ་རྩོན་ནས་པོད་དུ་ཡོང་ཞེ་ཡབ་མེས་གྱི་གོ་ས་པོད་ཆུལ་པོའི་
 མཆོན་བབྱང་ནས་ཡོད་ཅིང་། རིམ་གྱིས་དེ་དང་པོད་གྱི་ཤེ་སྤྱིད་སངས་རྒྱལ་རྒྱ་
 མཆོག་གིས་བར་སྤྱིད་དབང་འཕྲག་ཆོད་གྱི་འཐབ་ཆོད་དུག་པོ་རྒྱུད། ཤེ་སྤྱིད་
 སངས་རྒྱལ་རྒྱ་མཆོས་རྒྱལ་དབང་ལྟ་བུ་ཆེན་པོ་རྒྱ་གཤེགས་པ་གསང་རྒྱ་མཛད་
 པའི་མོ་རོ་བརྒྱ་ལྷག་རིང་པོད་གྱི་ཆོས་སྤྱིད་དབང་ཆ་གཅིག་རྒྱུད་གྱིས་གླེད་འཛིན་
 བྱས་ཡོད་པར་མ་ཟད། ཡང་སྤྱིད་རྒྱག་པ་ཆེན་པོ་དགྲུང་གསལ་གྱི་བྱ་ལྷག་འོན་
 ནའང་ཆོས་རྒྱགས་ཀྱི་གསལ་རྒྱུད་ཁོ་ན་ལས་སྤྱིད་དོན་འོགས་གང་ཅད་ལ་ཤེ་སྤྱིད་
 ནས་གཅིག་གཅོད་གྱིས་དབང་ཤིང་ཆེ་བཅན་ཡོད་པ་འོགས་རྒྱུན་བྱས་ཤིང་འབྲས་
 གྱི་བྲུ་ལྷ་ཁག་གཅིག་དང་རྒྱུད་པར་དུ་ཆུལ་པོ་ལྟ་བུ་བཟང་ཉན་གྱི་རྒྱགས་གཏོགས་
 གྱི་བྱགས་རྒྱུན་ལ་བཞེན་ནས། ཆུལ་དབང་རྒྱག་པ་མཆོག་གྱུང་“བྱགས་ཆོག་
 པ་”ལྟ་བུས་དཀོང་ས་པ་རྒྱིད་ལྷག་གི་རྩལ་གྱིས་སློབ་གཉེར་འོགས་དེ་ཆེན་དུ་རྒྱུད་
 ནས་བག་གཡོང་རྒྱ་གཤེད་གི་མཛད་པ་མཐུན་མིན་ཅི་རིགས་མཛོན་གསལ་དུ་
 གྲེལ་བར་མཛད། དེ་ལ་ཤེ་སྤྱིད་མཆོག་ནས་བྱགས་དམ་གསལ་རྒྱུད་ཆ་གསལ་
 རྒྱུད་ཡོང་ཆེད་རྩོན་རྒྱལ་ཡང་ཡང་གནང་བ་དང་། ཡོངས་འཛིན་དང་རྒྱ་
 མདུན་པ་རྣམས་ལའང་དམ་བཅུགས་ཆ་གཙུན་མཛད་པ་རྣམས་ཀྱང་གསོས་
 རྒྱུན་ལེགས་རྒྱགས་སུ་འཁོ་བ་པར་ཟད་དེ་ལས་ཤོག་ཞེ་མཛད་པ་མཐའ་དག་ཆེད་
 གཏད་གྱིས་ཕྱིན་ཅི་འོག་པ་ལྟ་བུ་གཙུག་ལྷག་ལྷུང་། ཆུལ་དེའང་རྣམ་ཐར་ཁྲུང་ས་
 བཅུན་རྣམས་སུ་འབྱུང་བ་ལྟར་རབ་རྒྱུད་བཅུ་གཉིས་པའི་རྒྱ་ན་རྒྱུ་ལོ་1702ལ་

རྒྱལ་དབང་མཆོག་དབྱང་གངས་ཉི་ཤུར་ཕེབས་ཐོག་ཤི་མིང་གིས་བསྐྱེན་རྒྱལ་ས་
 བཞེས་དགོས་པའི་རྩན་འབྲུལ་ཕྱལ་བ་ལྟར་གཙང་དུ་ཞབས་སོར་འཁོད་ཀྱང་།
 འོན་ཏེ་བཟུ་གིས་རྩན་པོར་ཕེབས་ནས་པར་ཆེན་སྒྲོ་བཟང་ཡི་ཤེས་ཀྱི་མདུན་ནས་
 ཐུགས་རྒྱལ་ས་གསར་བཞེས་མཛད་པ་པར་བད་ལྟར་ཚོད་ཀྱི་རབ་ཕྱུང་གི་རྩམ་
 པའང་སྒྲ་མར་ཕྱིར་འབྲུལ་མཛད་མཐར། རྒྱ་འཁོར་འགའ་བཅས་རྒྱ་ཆས་ཕྱ་
 བཟུར་ཏེ་“རྒྱལ་པོའི་ཚུལ་བཟུང་”པ་སོགས་ཀྱི་མཛད་སྒྲོད་སྐབས་དེའི་མིའི་སྒྲོ་
 ཕྱལ་ལས་འདས་པ་འབར་ཞིག་ཕྱུང་ལ། དེ་ནས་བཟུང་ཕྱིར་དབྱས་ཕྱ་ཕེབས་
 ཏེ་རྩ་ས་དང་ཉི་མོར་གྱི་ས་གནས་གང་སར་སྒྲོ་གསེང་དང་མདའ་མདུང་རྒྱ་ཆས་
 ཀྱི་ཆེད་གཤེང་ཁོ་ནས་མ་ཆད་ནག་ཆག་སྒྲ་གཞས་སོགས་ལ་དབྱེས་སྒྲར་རྩལ་ནས་
 བཞུགས་པར་བཤད་ལ། སྐད་ལྷགས་ཅན་གྱི་མགུར་སྒྲ་ཡང་སྐབས་དེ་དག་དུ་
 བཅམས་པར་ལྷགས།

དེ་ལྟར་རྒྱལ་དབང་མཆོག་གི་མཛད་སྒྲོད་དེ་དག་ལ་གནའ་དེར་གི་མི་
 རྩམས་ཀྱི་སྒྲོ་ཕྱལ་དུ་བསོང་དང་མི་བསོང་བའི་དབང་གིས་སོག་མཛོང་སོགས་ཅི་
 རིགས་ཤིག་ཕྱུང་བར་བརྟེན་ད་ལྟར་ཆོའི་མཛོང་ལམ་གྱི་རྩེ་འདི་པའི་ལོ་རྒྱུས་ནི་
 ཉ་ཆོག་ཆོག་གི་སྒྲ་ལྟ་ཕྱུར་མཆིས་འདུག་ལ། བད་འདིའི་གནས་ཚུལ་དངོས་
 དང་ལྡན་རང་གི་རྩ་ཚུལ་སྐོར་ལྟར་ཆེད་ཆོས་དུ་བྱིས་ནས་སྐོར་བྱིན་པས་འདིར་
 རྒྱས་པར་མི་སྒྲོའོ། །

༡. ཤི་མིང་སངས་རྒྱས་རྒྱ་མཆོའི་མཛད་པ་མདོར་བཅུས།

དེ་ཡང་ཤི་མིང་སངས་རྒྱས་རྒྱ་མཆོའི་རྒྱལ་དབང་ལྷ་བའི་རྒྱ་རིང་ལ་ཤི་
 མིང་ལྷ་ཕྱི་རྒྱ་ཕྱོན་པའི་ཕྱི་མ་བ་དང་རྒྱལ་དབང་རྒྱག་པ་ཆེན་པོའི་སྐབས་རྒྱ་ཕྱོན་
 པའི་ཐོད་ཀྱི་ཆོས་ཤིང་བམས་ཅད་ཀྱི་བདག་གཙོ་གཅིག་ཕྱ་ཡིན་ཏེ། ཁོར་ནི་
 རྒྱལ་དབང་ལྷ་བ་ཆེན་པོས་རྒྱ་རྒྱུང་དུ་ས་ནས་ཐུགས་བཅེས་རྒྱུངས་ཤིང་ཆོས་ཤིང་

ལྷགས་གཉིས་ཀྱི་ཚེ་ནས་གསེར་རྒྱུང་དང་མྱེད་མིང་ལེགས་པར་གནང་ཆོག ཅི་
 བྱེད་མཐའ་དག་རྒྱལ་དབང་རང་ནས་བྱེད་པ་དང་ཁྱད་མེད་པའི་བཀའ་ཁྲབ་
 བརྒྱལ་ཡོད་པའི་ཤེ་མིན་གཅིག་ཀྱང་ཡིན་ཉམས་ཁོང་གིས་རྒྱལ་དབང་ལྷ་བ་
 མཆོག་གི་རྒྱལ་མཆོན་དཔྱད་པ་བཞིན་གྱི་མཆོད་འཕྱིན་ཐམས་ཅད་ལྷགས་བཞིན་
 རྒྱངས་པར་མ་ཟད། རྒྱལ་དབང་ལྷ་བ་རྒྱ་གཤེགས་ནས་གསང་རྒྱ་ཡུན་རིང་
 དང་ཡང་མིན་ཀྱུ་པ་ཆེན་པོ་ངོས་འཛིན་ལྷས་པ་ཚལས་འཕྱིན་ལས་རྒྱ་ཆེར་ཤེལ་
 ཉེ་བོད་ཁམས་བདེ་ལྷག་ཐམས་ཅད་གྱི་ཁྱད་ཆེན་རང་ཉིད་གཅིག་པའི་ཐག་ཏུ་
 གྲངས་ཐོག བོད་ཚོག་མཆོད་ཡོན་བར་གྱི་འགལ་ཚོད་དང་ཆེན་གོང་མའི་
 བཀའ་ཁྲབ་ལྷ་ཡང་བཅས་ལྷ་ཆོགས་རྣམས་འཛིན་གི་ནང་ཏུ་བོད་ཀྱི་ཆོས་མིན་
 ལྷགས་གཉིས་ཀྱི་བྱ་བ་མཐའ་དག་ལེགས་པར་རྒྱུང་གནང་མཆོད་པའི་ཤེ་མིན་
 གཞན་ལས་ལྷག་པ་ཞིག་ཡིན་ཉམས། བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ཉིང་ལྷགས་ལྷན་འབར་
 བའི་ལྷས་ཏུ་དམ་པ་ཞིག་ཏུ་བགྱང་བར་མ་ཟད་རྒྱ་བོད་ཚོག་གཉིས་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་
 ནང་ཏུ་འབར་ལྷགས་ཆེན་ཆེ་བའི་བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་མི་རྣམས་གསལ་ཅན་ཞིག་ཀྱང་ཡིན་
 ཅོ། ། ཁོང་ནི་རབ་བྱུང་བཅུ་གཅིག་པའི་རྒྱ་ལྷ་ལྷི་ལོ་1633ལ་ཡབ་ཡ་ལྷག་
 དང་ཡུམ་ཏུ་བྱིད་རྒྱལ་ལོ་གཉིས་ཀྱི་ལྷས་ཏུ་མྱེད་པོད་ཉང་པན་གྱིང་ལྷན་ཏུ་ལྷ་
 འཁྲུངས། དགྲང་ལོ་བརྒྱད་པར་རྒྱལ་དབང་ལྷ་བ་ཆེན་པོ་དང་མཇལ་ཁིང་དེ་
 ནས་རྒྱལ་དབང་མཆོག་དང་རང་གི་ཁྱ་བོ་ཤེ་མིན་འཕྱིན་ལས་རྒྱ་མཆོད་དང་མཁས་
 དབང་དཔལ་ལྷན་ལྷན་ཆོགས། འདར་ལོ་དག་དབང་ལྷན་ཆོགས་སོགས་
 མཁས་ལྷ་བ་མང་པོ་བཞེན་ནས་རིག་པའི་གནས་ཀྱན་ལ་གསན་བསམ་ལྷིས་ལྷིན་
 པ་མཆོད་དེ་མཁས་པའི་ཡང་ཆེར་སོན། ལྷག་པར་རྒྱལ་དབང་མཆོག་གིས་
 མདོ་ལྷགས་ཐབ་ཆོས་ཀྱི་རིམ་པ་དང་ཆབ་མིན་རྒྱུང་ལྷགས་ལ་སོགས་པའི་སློབ་
 རྩོན་མང་པོ་དབྱེས་བཞིན་ཏུ་བརྒྱལ་ཐོག་རྒྱན་འབྲས་བཞིན་བརྒྱངས་པར་
 མཆོད་པའི་བཀའ་རྒྱན་ལས་ཆོས་མིན་གང་ཅད་ཀྱི་མཆོན་ཡོན་ལྷས་ཏུ་ལྷང་བར་

ལྟར།

རབ་བྱུང་བརྒྱ་གཅིག་པའི་ཤིང་ཡོས་སྤྱི་ལོ་1675ལ་དགུང་ལྔ་པ་ཉིང་གསུམ་ཉིང་རྒྱལ་དབང་མཆོག་གི་བཀའ་འཁམས་ལས་ཀྱི་བྱེད་པོར་དབང་རྒྱར་བའི་ཆ་རྒྱུན་ཡོངས་སུ་ཆང་བར་བཞེན་ཞེ་སྲིད་གསར་བསྐྱེད་སྐབས་དང་བརྒྱན་ཆབ་སྲིད་ཀྱི་འཁྲུང་བཞེས་དཔེས་པའི་བཀའ་ཐེབས་བར་རེ་ཞིག་དཔོངས་ཁྱེ་བཀའ་འཁོལ་བྱུང་ཡང་། རབ་བྱུང་བརྒྱ་གཅིག་པའི་ས་ཁྲུག་སྤྱི་ལོ་1679ལ་དགུང་ལྔ་པ་ཉིང་བརྒྱན་པར་ཞེ་སྲིད་ཀྱི་ཁྲིར་བསྐྱོ་བཞག་མཛད། རྒྱལ་དབང་མཆོག་གིས་ཞེ་སྲིད་འདི་པར་ཞེ་སྲིད་སྲོན་མ་རྣམས་ལྟར་སྲིད་དོན་ཁོ་ན་སྤྱིར་བ་མ་ཡིན་པར་ཆོས་སྲིད་ཀྱི་བྱ་བ་ཐམས་ཅད་གང་བྱས་རྒྱལ་དབང་རང་ཉིད་ནས་མཛད་པ་དང་བྱད་མེད་པས་ཀྱན་གྱིས་ཅི་གསུང་དང་མེན་དཔོས་པའི་བསྐྱབ་སྤྱོད་སྤྱོད་བསྐྱུགས་^① མཛད་པར་གནང་། དེ་ལྟར་ཞེ་སྲིད་སངས་རྒྱལ་རྒྱ་མཆོས་པོད་ཀྱི་སྲིད་སྤྱོད་གི་སྤྱུགས་འགན་བཞེས་ནས་ལོ་རྒྱུ་མ་ཅམ་ན་རྒྱལ་དབང་ལྷ་བཞེན་པོ་སྤྱ་གཤེགས་པར་བྱུང་ལ། དེ་ནས་ཞེ་སྲིད་ཀྱིས་ལོ་རྒྱུ་མེད་ཤིང་རིང་གསང་རྒྱ་དམ་པོ་གནང་ཆོག་ཆོས་སྲིད་ཀྱི་བྱ་བ་ཐམས་ཅད་གང་དག་རང་ཉིད་ནས་སྤྱུགས་འགན་གཙང་མར་བཞེས་ཤིང་དེའི་རིང་ཡང་སྲིད་དེན་པོ་ཆེ་རོས་འཛིན་གྱིས་གདན་སར་བཞོད་ཅིང་། ཡང་སྲིད་གདན་སར་བཞོད་ནས་ཀྱང་ལོ་རྒྱུ་མ་ཅམ་རིང་ཆོས་སྲིད་ཀྱི་གདུང་འདེགས་གཙོ་བོ་གནང་ཞེ་ཡོངས་སུ་མི་ལོ་ཉིང་རྒྱག་གི་རིང་དགའ་ལྷན་པོ་བྱང་གི་སྲིད་དབང་ལེགས་པར་བསྐྱུངས་ཤིང་། དེའི་རིང་གི་མཛད་རྗེས་གཙོ་ཆེ་བ་ཡོངས་སུ་གསུམ་འགའ་ནི་གཤམ་གསལ་ཏེ།

དང་པོ། རྒྱལ་དབང་མཆོག་སྤྱ་གཤེགས་པ་གསང་རྒྱ་ལྟན་རིང་བསྐྱམས་

① མཁུང་མོན་པའི་བྱང་རོས་སུ་མཐུན་གནང་བ་ཡོད།

མོག་དགོངས་ཚོགས་དང་གསེར་གདུང་ལེགས་བཞེངས་མ་ཟད་ཡང་སྲིད་རྒྱུ་
 འཛིན་བཅས་ཀྱི་ལས་དོན་ཉམས་གསར་ལྷབས་ཀྱིས་ལེགས་པར་སྦྱབ་པ་ཡིན་ཏེ།
 དེ་ཡང་རྒྱལ་དབང་ལྷ་པ་ཆེན་པོ་ནི་པོད་གཅིག་པོ་མ་ཟད་རྒྱལ་ནང་ཆེན་རྒྱལ་
 རབས་དང་སོག་སྤྱི་ནང་བཅས་སྤྱ་མཆོན་སྟོན་དང་བཀུར་གཙོས་ཆེ་བས་མི་ཆད།
 རྒྱུད་པར་སོག་པོའི་དཔོན་ཁག་ཐམས་ཅད་སྤྱིན་བདག་གི་གཙོ་བོ་ཡིན་ལྷབས་
 ཆང་མ་རྟོག་ཅེ་གཅིག་སྤྱིལ་གྱིས་རྒྱལ་བའི་དགོངས་དོན་དང་དགའ་ལྷན་སོ་བྱང་
 གི་བཀའ་ལ་བཞི་བཞེན་ཡོད་པ་དང་ཡང་སྒྲོས་དགའ་ལྷན་སོ་བྱང་གི་སྲིད་དབང་
 བཅུགས་ནས་གཞི་བཟུན་པ་ཅམ་ལས་སྤྱི་ནང་གི་འགལ་སྤྱིན་མང་པོ་གཙང་སེལ་
 ཐུང་མེད་ཁར། ཡུལ་མཐའི་འབྲུག་མོང་གྲང་འཇགས་མེད་པ་དང་། རྩེ་
 སྲིད་རང་ཉིད་གྲང་དཔྱང་ན་སྤྱ་བས་པོད་ཀྱི་ཆོས་སྲིད་ལས་དོན་སྒྲོར་གྱི་ཉམས་
 རྒྱུར་དང་སྤྱིའི་མཆོན་སྟོན་བཅས་ཆགས་མེད་ལྷབས། གལ་སྲིད་རྒྱལ་དབང་
 མཆོག་སྤྱ་འདས་པའི་རྒྱལ་གསལ་བསྐྱགས་བྱས་ཆེ་དུས་འབྱུར་རམ་གནས་རྒྱལ་
 གང་ཡུང་ཆ་མི་འཆལ་བའི་སྤྱིར་རྒྱལ་དབང་མཆོག་གི་ཞལ་ཆེམས་དང་ལྷ་སྤྱིའི་
 ལྲང་བཟུན་ལ་བཞེན་ནས་མི་ལོ་བཙོ་སྤྱིའི་གསར་རྒྱ་དམ་པོར་བཟུམས་ཤིང་།
 དེའི་རིང་མོག་མར་དགོངས་ཚོགས་ལེགས་པར་བསྦྱབས་ཏེ་རིན་པང་གཞལ་དུ་
 མེད་པའི་གསེར་གཙོས་རིན་པོ་ཆེ་ལྷ་ཆོགས་ལས་ཀྱང་པའི་གདུང་ཉིན་སྲིད་
 གསུམ་ན་འབྲན་ཆེ་བྱལ་བའི་ངེས་པ་དོན་གྱི་“འཛམ་སྤྱིར་རྒྱན་གཅིག”ཅེས་པ་
 གསར་བཞེངས་ལེགས་པར་མཛད་ཅིང་། མ་ཟད་མངོན་རྒྱུད་བཟླ་དཔྱད་
 གང་ལེགས་མཛད་མཐར་ཡང་སྲིད་རྒྱག་པ་རིན་པོ་ཆེ་འང་གསར་ལྷབས་ཀྱིས་སྤྱི་
 རྒྱུར་དུས་ནས་རྒྱུ་འཛིན་ཁྱུས་ཏེ་དཔྱང་ལོ་བཙོ་སྤྱིའི་ལྷུང་གསལ་བསྐྱགས་དང་
 ལྷན་གདན་སར་བཞོད་པ་སོགས་རྒྱལ་དབང་མཆོག་གི་བྱུགས་བཞེད་དང་ཞལ་
 ཆེམས་རྒྱུད་ཟས་སྤྱ་མ་སོང་བར་ལས་དོན་ཆེ་བའི་ལེགས་ཀྱང་བྱུང་བ་དང་བསམ་
 ཡུལ་ལས་འདས་པའི་མཛད་རྗེས་མིག་མཐོང་ལག་ཟིན་དུ་བསྦྱབས་པ་ཡིན་ནོ། །

གཞིས་པ། རྒྱལ་དབང་མཆོག་གི་མཛད་འཕྲིན་དང་གངས་ཅན་ཆོས་
 གྲིང་རྒྱུད་གི་ལས་དོན་འཛིན་སྐྱོང་སྤེལ་གསུམ་གྱི་སྒྲོན་ནས་རྒྱ་ཆེར་སྤེལ་བ་ཡིན་ཏེ།
 དེ་ཡང་སྤེ་སྤྲོད་སངས་རྒྱལ་རྒྱ་མཆོས་པོད་ཀྱི་ཆབ་སྤྲོད་སྐྱོང་བའི་དུས་ནི་རྒྱལ་
 དབང་མཆོག་གིས་འཇུགས་གནང་མཛད་པའི་དགའ་ལྷན་པོ་བྲང་གི་སྤྲོད་
 དབང་བཅུགས་ནས་དུས་ཡུན་རིང་ཙམ་མ་སོང་བས་ད་དུང་སྤྲོད་འཛིན་གྱི་སྤྲོད་
 གཞི་དང་སྤྲོད་སྤེལ་སོགས་ཁྱོད་ཡོངས་ཐད་ལེགས་བཅས་དང་འབྲུས་སྒྲོ་རྩེ་ཆར་
 གཏོང་དཔོན་པའི་གནས་མང་ཙམ་ཡོད་ལྟའོ། ཆོག་མར་ཁོང་གིས་རྒྱལ་
 དབང་མཆོག་གི་སྐྱོབ་སྐྱོན་དང་སྤེ་སྤྲོད་པ་མ་ནམས་གྱི་མཛད་རྗེས་བཅས་མིག་
 རྩོམ་སྤྱི་བཟང་སྤེ་རང་ཉིད་སྐྱོད་དོས་དཔུས་གཙང་དུགས་ཀོང་དང་བཅས་པའི་
 ཡུལ་གྱི་རྒྱ་ཆེ་བ་མ་བད་ལྟ་སའི་ལས་ཁྲུངས་དང་མི་སེར་ལ་སོགས་པའི་སར་
 གཞིགས་སྒྲོར་གྱིས་པོད་སྤྱི་ཆོགས་དངོས་ལ་བརྟག་དཔུང་ཞིབ་འཇུག་མང་པོ་
 གནང་ཐོག པོད་མི་དམངས་ཀྱི་འཆོ་བ་དངོས་དང་འབྲེལ་བའི་སྤྲོད་རྒྱས་
 ལག་བརྟར་ལའང་སྤེ་སྤྲོད་དབང་ཕྱགས་མཐུན་གྱིས་བརྒྱུངས་བ་ཡིན་ལ། མ་
 བད་མར་གྱི་བྲིམས་ཡིག་ནམས་ཡུལ་དུས་གནས་ཚུལ་ལ་གཞིགས་ནས་འདྲོད་
 ལེན་དག་ཐེང་གྱིས་འོས་འཚམ་གྱི་ཞལ་ལྷེ་བཅུ་གསུམ་^① ལྷ་བ་བཅོས་སྤྲོད་གཏན་
 འཁེབས་མཛད་པ་དང་། སྤྲོད་གྱི་སྤྲོད་གཞི་དང་དཔོན་གནས་བསྐྱོ་འཛིག་
 ཐད་ལའང་མར་གྱི་ལས་ཆན་ཁོངས་སུ་མ་ཚུད་པ་མང་པོ་གསར་འཇུགས་བཅས་
 སྤྲོད་གིས་གཏན་ལ་པབ་ཅིང་ས་སྤྲི་བྱེད་སྒྲོའི་རིམ་པ་དང་བཅས་ཡི་གེར་ཞིབ་
 བཞོད་དང་། ད་དུང་ཡུལ་མཐའི་རྫོང་གཞིས་དང་ཐོན་སྐྱོད་སྤེལ་རིགས་ཀྱི་
 འབབ་སྤྱད་ལ་སོགས་པ་གསར་འཛོད་གྱིས་གཏན་འཁེབས་མིགས་པར་མཛད་
 པ་བཅས་མདོར་ན་པོད་ཀྱི་ཆབ་སྤྲོད་འཛིན་སྐྱོང་སྤེལ་གསུམ་གྱི་སྒྲོན་ནས་ཕྱགས་

① ཡངས་འཕྲིན་གཞན་དུགས་ལ།

དང་མཐུན་པར་བརྒྱུད་ས་མེད་དེར་བརྟེན་ཆེན་མོར་མས་ཀྱང་ཕྱེ་སྤྱད་མཆོག་ལ་
གཤེར་ཐམ་དང་འཇའ་སའང་རྒྱུར་འཇགས་གནང་བ་ལྟར་རོ། །

གསུམ་པ། སྔ་བྲང་དམར་པོ་རྒྱས་བཞེངས་དང་ཡུལ་གྱི་དུ་མར་དགོན་
ཕྱེ་གསར་འདེབས་སོགས་ཀྱི་འཕྲིན་ལས་རྒྱབས་སྔ་ཆེ་སྤྱལ་བ་ཡིན་ཏེ། དེ་ཡང་
རྒྱལ་དབང་ལྷ་བ་མཆོག་གིས་བཞེངས་དབུ་རྒྱགས་པའི་སྔ་བྲང་དཀར་པོ་གཞི་
བྱས་དེའི་ཕྱིང་སྔ་བྲང་དམར་པོར་གྲགས་པ་ལེ་ལག་དང་བཅས་པ་སོགས་པའི་
གསུམ་ཅན་དེར་འཇམ་གྱིང་ཆེན་པོའི་རྒྱན་དུ་བྱུར་པའི་ཆེ་སྔ་བྲང་པོ་ཏ་ལ་ཞེས་
སྟན་པ་ས་གསུམ་ན་བྱུང་བ་དེ་རིམ་གྱི་འཛིན་གྱི་ཆེར་གསར་བཞེངས་རྒྱས་རྒྱན་
མཛད་པ་དང་། དེའི་རྒྱར་གྱི་སྔ་རྒྱས་ཞིབ་རྒྱས་ཕྱེ་སྤྱད་རང་ཉིད་ཀྱིས་མཛད་
པའི་《མཆོད་རྟེན་འཇམ་གྱིང་རྒྱན་གཅིག་གི་དཀར་ཆག》དུ་ཞིབ་གསལ་འཁོད་
ཡོད་པས་འདིར་རྒྱས་པར་མི་འགོད་ལ། ལར་མི་སྔ་བྲང་བརྒྱུད་སྟེན་དུ་བོད་ལ་
ཆོན་རིག་ལག་ཙལ་མ་བཟད་འཁྱར་བའང་དེ་ཅམ་རྒྱས་མེད་པའི་དུས་སྔ་འདི་
འདྲའི་བོད་ཀྱི་སྔ་རྒྱས་ཕྱིང་གཟི་འོད་འབར་བའི་བཟོ་རྒྱན་བཀོད་པ་མཛེས་མེད་
རྒྱད་རྒྱས་ལེགས་པ་རྒྱ་ཆེ་ཞིང་བརྗོད་རེམས་ལྡན་པ་མི་ཕལ་པའི་སྒྲོ་ལས་འདས་
པ་ཞིག་ཡིན་པ་རྒྱས་མ་དགོས་ཏེ། ད་ལྟ་ཞིག་གསེའི་ལས་ཀ་ཅམ་ཡང་དེ་
འདྲའི་ཆོགས་ཆེ་བར་བསམས་ན་འདི་གཅིག་ལུས་ཀྱང་ཕྱེ་སྤྱད་མཆོག་གི་མཛད་
རྗེས་ལ་གདོང་འཛོག་གང་འདྲ་དགོས་པ་ཤེས་སྟེ་སྟེ་མ་ལ། མ་བཟད་ད་དུང་ཉ་
ལྷན་གཙུག་ལག་ཁང་གི་བར་ཁང་དང་དབུས་གཙང་མདོ་ཁམས་བཅས་སྟོ་
དགོན་གནས་དུ་མ་གསར་བཞེངས་གནང་བ་ཡིན་ཏེ། རྩ་མོན་ཡུལ་དུ་དགའ་
ལྡན་ནམ་རྒྱལ་གྱིང་དང་བར་ཁམས་རྩོགས་སྟེ་རྒྱལ་ཐང་དགའ་ལྡན་སྟེ་ཆེན་
གྱིང་། བར་དར་ཆེ་མདོར་དགའ་ལྡན་འགྲོ་ཕན་གྱིང་དང་མོ་འཛོར་དགའ་
ལྡན་གསང་རྒྱགས་འགྲོ་འདེན་གྱིང་སོགས་ཀྱིས་མཆོན་ཡུལ་མཐའ་དབུས་བཅས་
སྟེ་དགོན་ཕྱེ་མང་པོ་གསར་འདེབས་མཛད་པས་མ་ཆད། དེ་དག་ལ་མཆོད་

ལྷན་དང་ར་ཚུལ་གྱི་གནོད་ཐེབས་ཀྱང་མཚན་གཞིས་སྤྱོད་འཇགས་གནང་བ་
 མཁས་ཐབས་མཁས་དེ་དག་ལ་བཞེན་ནས་འབངས་སྤྱོད་མེད་ཆབ་ལོག་ཏུ་བསྐྱུ་བ་
 དང་སྤྱོད་ཡོད་དཀོན་ཤེ་མང་པོར་ཡང་མཚན་གཞིས་སྤྱོད་མེད་སྤྱོད་འཇགས་
 གནང་བ་བཅས་ཀྱིས་ཐོད་ཁམས་ཚས་བཞེན་བསྐྱུངས་པ་ཡིན་ནོ། །

བཞི་པ། བཟོ་གསེས་སྤྱོད་ཚུལ་རིག་པས་མཚན་པོད་ཀྱི་རིག་གནས་སྤྱོད་
 ཚེད་ཤོད་ཏུ་སྒྲེལ་བ་ཡིན་ཏེ། དེའང་ཤེས་ཀྱིད་སངས་རྒྱལ་སྤྱོད་མཚོ་མཚོག་ནི་པོད་
 ཀྱི་ཚེ་རྒྱས་ཤིང་སྤྱོད་གྲགས་ཡོད་པའི་ཆབ་ཀྱིད་པ་སྤྱོད་པ་དེའི་དགའ་ལྡན་སྤྱོད་
 བའི་གཙོ་སྤྱོད་ཚེད་པོ་ཚས་སྤྱོད་ཀྱི་མཚན་པ་རབ་ཏུ་རྒྱས་པ་ཞིག་ཡིན་པར་མ་
 ཟད། པོད་ཀྱི་རིག་གནས་སྤྱོད་དང་བྱུང་པར་བོད་མི་དཔངས་ཀྱི་འཚོ་བ་དངོས་
 དང་འབྲས་ཐབས་མེད་པའི་བཟོ་གསེས་དང་སྤྱོད་ཚུལ་རིག་པ་བཅས་ལ་བྱུན་མོང་
 མ་ཡིན་པའི་མཚན་རྟེན་འཛོག་གནང་མཚན་པ་ཡིན་ཏེ། སྤྱོད་ཤེས་ཀྱིད་མཚོག་
 གིས་སྤྱོད་ཆེ་ཉིལ་པོར་སྤྱོད་ཞེས་ལ་གསུང་ཚུལ་པོད་གངས་ནི་ཤུར་ཡོངས་པ་
 བཅའས་པར་མཚན་དེ་ད་ལྟའི་དུས་སྤྱོད་ཤེས་ལྡན་ཀྱུན་གྱིས་གཅེས་ནོར་དང་
 ཚད་མར་འཛིན་པའི་གཞུང་ལྷགས་སྤྱོད་མཚོ་ལྟ་ལྟར་ལ་ལགས་ཤིང་། དེ་
 དག་ལས་ཚད་ལྡན་གྲགས་ཆེ་བ་ནི་གསེར་རིག་རྒྱུད་བཞིའི་དཀོངས་འབྲེལ་《ཕེ་
 རྟོན་》དང་དེའི་《ལྷན་ཐབས་》། གསེར་རིག་ལོ་རྒྱུས་སྤྱོད་《ཁོག་འབྲེལ་སྤྱོད་
 ཐབས་བྱུང་འཇགས་ཅན་དང་། སྤྱོད་ཚུལ་སྤྱོད་ལ་རྟོན་མེད་ཀྱི་ལེགས་བཤད་
 ཀྱུན་བཏུས་《ཕེ་དཀར་》དང་དེའི་《ལུ་དཔེ་》དྲིས་ལན་《གཡའ་སེལ་》སྤྱོད་སྤྱོད་
 དང་། ད་དུང་དགའ་ལྡན་ཚས་འབྱུང་《ཕེ་སེར་》དང་《རྣམ་ཐར་ཁ་སྤྱོད་》
 སྤྱོད་སྤྱོད་དང་། བཟོ་རིག་གི་བརྟན་བཅས་《དཔྱུད་ལྡན་ཡིད་གསོས་》དང་གར་
 རྒྱུ་བརྟན་བཅས་《མིག་ཡིད་རྣ་བའི་དགའ་སྤྱོད་》སྤྱོད་སྤྱོད་མཚོན་གཞུང་
 ལྷགས་ཐད་ཀྱི་རིག་གནས་དར་རྒྱས་ཤོང་འབྲེལ་འགྲོ་བར་བྱུག་རྟེན་ཆེན་པོ་
 འཛོག་གནང་མཚན་པར་མ་ཟད། ལག་ལེན་ཐད་སྤྱོད་ཚུལ་སྤྱོད་འབྲེལ་གྱི་

ལས་ཁུངས་ལྷན་པུ་འགྲོ་པའི་རིག་བྱེད་མིང་བཏབ་པ་སོགས་ཀྱི་ལས་ཁོ་ནས་
 གྲུང་མཁས་པའི་ཡང་ཅེར་བཟང་འོས་ཤིང་། དེ་དག་མ་ཟད་ཤེས་ཀྱི་མཚན་ད་
 ཏུང་མདའ་རིང་ཐུང་འཕེན་པ་དང་རྒྱ་རྩལ་གྱི་མང་ཐེབས་འཁྲོལ་དང་རྒྱ་གཞས་
 ཀྱི་འཕྱར་ཁྲག་སོགས་རྒྱ་ཆལ་དང་རིག་ཆལ་གྱི་གནས་ལ་ཤིན་ཏུ་མཁས་པར་མ་
 ཟད། ཐ་ན་ཤོད་དང་མིག་མང་རྟེལ་ཅེད་བཅས་ལའང་བལྟས་པ་ཅམ་གྱིས་
 མཐེན་པ་སོགས་ནམ་རིག་གཞན་གྱིས་འགུན་ཟླ་མེད་པ་ཞིག་ཡིན་འདུག་ལ།
 ཡང་ཁོང་ཉིད་རྒྱ་པོའི་རང་སྤྱ་བཅུན་གྱི་ཐུག་འབྲལ་བཞེས་པ་དང་བདག་མོ་
 གཉིས་ལྷག་བཞེན་པ་བཅས་ལ་རྒྱུན་འདོགས་དང་། རྩོམ་སྤྱད་དེར་སང་.....
 བཅམས་པའི་ལོ་རྒྱུས་ལ་ལར་ཤེས་ཀྱི་མཚན་ལ་མིང་བརྟེན་རྩོགས་དང་ཡང་
 རྩོམ་མི་མིང་མཁས་པ་ལ་ལས་ཐུགས་སྤྱོད་དང་རིགས་སྤྱོད་ཀྱི་དབྱེ་བ་མ་མཐེན་
 ཅས་རང་རྣང་གང་ཤར་མིང་བ་དེ་ལ་འགའ་རེས་རྟེན་འབྲེལ་ཞི་བྱེད་ཀྱིས་རྒྱར་
 མིང་བྱེད་པ་ནི་རང་མཚང་མཛོན་པའི་རྒྱ་ཅམ་དུ་ཟད་པས་དཔུང་མི་དགོས་སྟམ་
 མོ། །

3. སོད་སོག་མཚན་ཡོན་བར་གྱི་འགལ་འབྲེལ་རྒྱུར་བཤད་བ།

དེ་ཡང་ཁོང་དུ་སྤྱོད་པ་བཞིན་དགའ་ལྷན་པོ་བྱང་བས་སོག་པོའི་རྒྱལ་
 རིགས་ཀྱི་མི་བཞུན་འཛིན་གྱི་དཔུང་རྩོབས་ལ་བཞེན་ནས་རང་གི་མིང་དབང་
 བཅུགས་པ་ཡིན་ལ། རྒྱལ་དབང་ལྷ་བཞེན་པོ་ཞལ་བཞུགས་རིང་གྱི་མི་ཉན་
 གྱིས་རྒྱལ་དབང་མཚན་ལ་ཤིན་ཏུ་བཀྱར་ཞིང་ཁོང་རྒྱལ་པོའི་མཚན་འཛིན་ཅམ་
 ལས་དཔུར་རིང་འདམ་གཞུང་དང་དཔུན་རོར་ལྟ་སར་བཞུད་དེ་སོད་སོག་ལས་
 ཉོན་གཙོ་ཆེའི་ཐད་ལ་དཀོངས་འཆར་འདོན་པ་དང་སོག་དམག་གི་མགོ་འཛིན་
 ཐུས་པ་མ་གཏོགས། སོད་ཀྱི་ཆབ་སྲིད་ལ་ཐད་ཀར་ཐེ་གཏོགས་བྱེད་རིགས་

མེད་ལྷ་བས་མཆོད་ཡོན་འབྲེལ་བ་དམ་ཟབ་ཡོད་ཚོག་དགའ་ལྷན་པོ་བྱང་པའི་
 རྒྱལ་ཚོན་དང་དགེ་ལུགས་པའི་སྤྱིན་བདག་མཐེལ་སྤྱིན་མཛད་འདུག རབ་
 བྱང་བཅུ་གཅིག་པའི་ཤིང་ན་སྤྱི་ལོ་1654ལ་གྱུ་ཤི་ཉན་གྲངས་ཤིང་དེ་ནས་ལོ་
 བཞེ་སང་མཆོམས་རབ་བྱང་བཅུ་གཅིག་པའི་ས་གྲི་སྤྱི་ལོ་1658ལ་གྱུ་ཤི་བཞུན་
 འཛིན་གྱི་བྱ་ཆེ་བ་བཞུན་འཛིན་རྟོ་རྟེ་བྱ་བར་ད་ཡན་ཉན་ཞེས་པའི་ཆོ་ལོ་དང་
 བཅས་ཡབ་གྱི་བྱལ་འཛིན་དུ་རྒྱལ་པོའི་གོ་སར་བཏོན་ཅིང་ཁོང་སྤར་གྱི་ཡབ་
 གཞིས་རིང་གི་ལུགས་ལྟར་མཆོད་ཡོན་མཐུན་འབྲེལ་གྱིས་སྟོད་པ་ཡིན། འདི་
 ནས་བཟུང་གྱུ་ཤི་ཉན་གྱི་བྱ་ཆུང་ནམས་ཤོད་ས་གནས་སྟིང་གཞུང་གི་རྒྱལ་རྟེན་
 གྱི་རྒྱལ་དུ་དམག་དོན་སོགས་དྲག་ལས་གྱི་འགན་བཞེས་གཙོ་བོ་གནང་བཞིན་
 ཡོད་དོ། །བཞུན་འཛིན་ད་ཡན་ཉན་གྱི་རྟོ་རྟེ་སྤར་རབ་བྱང་བཅུ་གཅིག་པའི་
 ས་སྤྱི་ལོ་1668ལ་འདས། དེ་ནས་རབ་བྱང་བཅུ་གཅིག་པའི་ལུགས་སྤག་
 སྤྱི་ལོ་1671ལ་ཁོང་གི་སྤས་བཞུན་འཛིན་ད་ཡའི་ཉན་གྱི་རྟོ་རྟེ་ཅིང་དེ་ས་ཆོ་རོ་
 སྤར་བཅུའི་རིང་རྒྱལ་པོའི་གོ་གནས་བཟུང་སྟེ་རབ་བྱང་བཅུ་གཅིག་པའི་ལུགས་
 འདུག་སྤྱི་ལོ་1700ལ་འདས། དེ་ནས་སྤས་བཞེས་བ་བཞུན་འཛིན་དབང་
 རྒྱལ་ནི་ཉང་ཐའི་ཇིའི་བྱ་དོད་བྱས་ཏེ་སོག་ཡུལ་དུ་ཡོད་ལྷ་བས་རབ་བྱང་བཅུ་
 གཅིག་པའི་རྒྱ་ལུག་སྤྱི་ལོ་1703ལ་ལྷ་བཟང་ལྷ་དཔལ་དབྱས་སྤྱོད་སྟེ་ཡབ་རྒྱལ་
 པོའི་གོ་སར་བཏོན་ཚོག་ལྷ་བཟང་ཉན་ཞེས་རྒྱལ་པོའི་གོ་གནས་བཟུང་སྟེ་ཤོད་དུ་
 གཏན་ཚོན་བྱས། ཡང་ཆོ་རྒྱས་ལ་ལར་བཞུན་འཛིན་ད་ཡའི་ནི་ད་ཡན་ཉན་གྱི་
 གཞུང་ཡིན་པར་བཤད་པ་དང་ཡང་དེའི་སྤས་བཞེས་བ་བཞུན་འཛིན་དབང་
 རྒྱལ་ཡབ་གྱི་རྒྱལ་སར་བཏོན་པ་གཞུང་ལྷ་བཟང་ཉན་གྱིས་བསྟོངས་པ་སོགས་ཅི་
 དེགས་ཤིག་སྟེ་ཡང་ཞིབ་རྒྱས་ཟུར་དུ་དཔྱད་པར་དེགས་པས་དེ་ཞིག་ཡོངས་
 གྲགས་ལྟར་བཏང་སྟོམས་སུ་བཞག་གོ།

ལྷ་བཟང་ཉན་ཤོད་དུ་ཡོང་ནས་རྒྱལ་པོའི་གོ་གནས་བཟུང་ཆེས་ཤོད་གྱི་

སྤྱིད་སྦྱོང་ཞེ་པ་སངས་རྒྱལ་རྒྱ་མཚོའི་བར་རིམ་གྱིས་འགལ་ཆུ་མཚོགས་ལྷུང་ཞེ་
 བོད་སོག་མཚོད་ཡོན་གཉིས་མཛའ་མཐུན་འབྲེལ་བཟང་ནས་འགལ་ཆུ་དབྱར་
 འཛིན་གྱི་ཚུགས་སུ་འགྲོ་བའི་མགོ་ཚུགས། ཡང་རྒྱལ་བ་ཚངས་དབྱངས་རྒྱ་
 མཚོའི་མཐུན་མིན་གྱི་མཛའ་སྦྱོང་དེ་རིགས་ཞེ་སྤྱིད་སངས་རྒྱལ་རྒྱ་མཚོས་ཞབས་
 འབྲངས་འགས་བསྐྱད་པར་བསམས་ཏེ། ཞབས་ཁྱ་མཐར་རྒྱལ་ནས་གསོད་
 ཅིས་བྱས་པ་སོགས་གྱི་རྒྱུན་ལ་བརྟེན་རྒྱལ་བ་དྲུག་པ་ཆེན་པོ་དང་ཞེ་སྤྱིད་བར་
 ཡང་འགལ་སེལ་ཅུང་ཟད་ཆགས་ཤིང་། བྱང་འགལ་དེ་ལྟ་བཟང་ཉན་དང་
 ཚུགས་གཏོགས་ན་མས་གྱིས་བཤུད་དེ་རྩོག་འཛིང་མང་པོ་བཟོ་བཞིན་ཡོད་ལ།
 སྐབས་ཤིག་ལྟ་བཟང་ཉན་གྱིས་ཞེ་སྤྱིད་ནས་དྲུག་སྦྱོང་བྱང་རྒྱལ་གྱི་སྤྱིང་ཁ་བྱུང་
 བར་བརྟེན་མཚོད་ཡོན་འགལ་ཆུ་རི་ཆེར་སོང་བར་གྱུར། འདི་དག་ཐམས་
 ཅད་རོ་སོག་ནས་ཕན་ཚུན་བར་གྱུད་གཞི་འཚོལ་ཐབས་ལྟ་བུར་མཐོང་ཡང་དོན་
 དངོས་ནི་བོད་ས་གནས་གྱི་དབང་རྒྱར་གྲལ་རིམ་ནང་ཁྲལ་གྱི་སྤྱིད་དབང་འཕྲག་
 རིས་བྱེད་པའི་འགལ་ཆུ་དང་འཐབ་ཚོད་ཇ་དྲུག་ལྟན་པ་དེ་ཕྱི་ལ་མངོན་པ་ཡིན་
 ནོ། །

རབ་བྱུང་བརྒྱ་གཅིག་པའི་ཤིང་བྱ་སྤྱི་ལོ་1705ལ་ཚས་སྦྱོང་གི་ལྷུང་དང་
 རྒྱལ་དབང་མཚོག་གི་དགོངས་གཞི་ལྟར་རྒྱལ་དབང་ལྟ་པ་ཆེན་པོའི་གསེར་
 གཏུང་མཐུན་དུ་རྒྱལ་བ་ཚངས་དབྱངས་རྒྱ་མཚོ་གཙོས་སྦྱིད་ཤོད་ཞེ་པ་དང་ལ་མོ་
 ཚོས་རྗེ། གདན་སའི་མཁན་པོ། གཞུང་ཞབས་འཁྲིང་གཙོ་གནད་ཁག་དང་
 པཎ་ཆེན་རིན་པོ་ཆེའི་སྐུ་ཚབ། སོག་པོའི་སྤྱོན་བདག་བཅས་ལྟན་འཛིན་མས་གྱི་
 ཚོགས་ཐོག་དུ་རྒྱལ་པོ་དང་ཞེ་སྤྱིད་ཚུགས་གཉི་གའི་བར་གྱི་འགལ་ཆུ་འོ་སྒྲོར་ལ་
 མཐའ་མའི་གོས་ཚོད་གནང་དོན་ལ། ཞེ་སྤྱིད་སངས་རྒྱལ་རྒྱ་མཚོས་གཞུང་གི་
 འགན་བཞེས་དགོངས་ཁྱ་གནང་སོག་གསལ་སྐལ་དུ་གོང་དཀར་རྫོང་འབྲལ་རྒྱ་
 དང་། ལྟ་བཟང་ཉན་གཞུང་སོག་རྒྱལ་པོའི་མཚན་གནས་རང་འཇགས་ཐོག

མཚོ་ཁ་ཉེ་མཚོ་ཕྱོད་ཏུ་ཐེབས་བཞུགས་གནང་ཉེ་ཐབ་རྟེན་མོགས་འབབ་ཡོང་
 རྒྱུ་ལས་ཐོད་ནས་ལོ་རྒྱུ་ཏུ་ས་ལྷོ་འབྲུལ་རྒྱ་བཅས་གནང་འཁོལ་བྱུང་བྱུང་པ་ལྟ་
 ཏུ་ལ། ཐོད་ཀྱི་ཚོས་མིན་གཞུང་དོན་ཐམས་ཅད་རྒྱལ་དབང་ཏུ་ག་པའི་ཕྱག་ཏུ་
 རྒྱལ་དབང་བཞེན་མཚོད་ཡོན་ཚུགས་གཉིས་ཀས་གྲོས་དོན་ལྷོ་གནང་རྒྱུ་ཁས་
 ལེན་ཞུས་ཐོག རྟེ་མིན་སངས་རྒྱས་རྒྱ་མཚོའི་རིགས་ལྷན་བཞུགས་པ་དག་
 དབང་རིན་ཆེན་རྟེ་མིན་བསྐོ་བཞག་བྱས་ཀྱང་སངས་རྒྱས་རྒྱ་མཚོ་ལྟ་སང་
 བཞུགས་ནས་མིན་ཀྱི་རྒྱ་ལྷགས་ཕྱིད་བཞིན་ཡོད། ལྟ་བུར་ཏན་ཡང་མདོ་
 མཐུན་ཏུ་ཕྱོད་ཁྱུང་གིས་འདམ་དང་ནག་རྒྱུ་ཕྱོགས་ནས་མོག་དམག་རྒྱུས་པ་ལྟ་
 ཏུ་བྱིས་དཔྱད་གི་བྱ་མྱིག་བྱས་ཐོག རྟེ་པ་སངས་རྒྱས་རྒྱ་མཚོས་གྲོས་དོན་མ་
 ཚིས་ནས་ལྟ་སང་བཞུགས་བཞིན་ཡོད་པར་ཁ་གཡང་ཉེ་མུར་མོག་གིས་རྟེ་མིན་ལ་
 འགན་རྒྱ་བཅུགས། རྒྱལ་འདིའི་དོན་གནད་གཙ་མོ་ནི་ཐོད་ཀྱི་ཚོས་མིན་
 དབང་ཆ་མཐར་ཐུག་ལྷན་འཛིན་ཀྱི་ཆབ་མིན་འཐབ་ཚད་ཁྱོད་ཤིང་གསོན་ཞིག་
 ཡོན་འདུག་པས་དོག་དོད་གི་གྲོས་ཚད་ཉོང་པ་ཅམ་གྱིས་གནད་དོན་ཐག་གཅོད་
 བྱེད་མི་བྱུང་པར་བཞེན་ཁྱིས་སུ་རང་རྒྱལ་དོ་མ་མདོན་འཁྱུར་བྱུང་ཉེ་མཐར་རང་
 གཞན་ཐམས་ཅད་བསྐྱག་པའི་རྒྱར་བྱུར་རྟོ། །ཡང་རྒྱལ་འདི་རྒྱལ་དབང་ཏུ་ག་
 པར་མཚོན་ན་རང་གིས་ཐོད་ཀྱི་ཚོས་མིན་ཐམས་ཅད་ཀྱི་དབང་བཞེས་དགོས་
 དེས་དང་བཞེས་བཞེད་ཡོད་པ་ཅམ་ལས། ཆབ་མིན་རྟེ་མིན་དང་དམག་
 ལྷགས་ལྟ་བུར་ཏན་གྱི་ལག་ཏུ་ཡོད་པས་རང་ཉིད་ལ་ཚོས་ཚུགས་ཀྱི་རྒྱལ་དབང་
 གི་མཚན་ཅམ་ལས་མེད་ཁར། རང་གི་མཛད་པའང་རྒྱལ་དབང་གོང་མ་
 རྒྱུས་ཀྱི་རྒྱུད་རྒྱལ་ལས་བཞུགས་པ་རབ་བྱུང་གི་རྟེན་དང་ཐལ་ཐོག་མཛད་པ་
 མཐུན་མེན་གནད་བས་རྒྱལ་རྟེན་ཀྱི་རྟོགས་ལྷགས་ཆེས་བྱུང་ཐད་ལྷ་འཁོར་ཅམ་
 ལས་མེད་ལྟུངས་རང་ཚུགས་རྒྱལ་དགའ་ལ། ཡང་རྟེ་མིན་སངས་རྒྱས་རྒྱ་
 མཚོར་མཚོན་ན་ཆབ་མིན་ཀྱི་དབང་ཆ་ཐམས་ཅད་རང་གི་ལག་ཏུ་ཡོད་ནའང་

གཅིག་ན་རང་ལ་དཔུང་ཕྱགས་མེད་པས་ལྟ་བུར་ཉན་གྱི་ངོ་ཡ་མི་མོད་བ་དང་
 གཉིས་ལྟ་རང་གིས་ངོས་འཛིན་ལྟས་ཏེ་སྤྱིད་བསྐྱེད་གནང་བའི་ཡང་སྤྱིད་དེའང་
 ཕྱགས་བཞེད་ལྟར་མ་ལྟར་ཁར། བླ་འགལ་ལྟ་བུས་རང་གི་མཐུན་ཚུགས་ལྟ་
 མ་ལྟར་པས་ཆོས་སྒྲིའི་ཐད་རྒྱབ་རྟེན་མེད་པར་མ་ཟད། སེ་འབྲས་ཀྱི་སྒྲ་ལྟ་
 ཁག་རྣམས་ཀྱང་རང་ཚུགས་ཁོ་ན་མ་ཡིན་ལྟ་བུས་སོག་རྒྱལ་ལ་ངོ་ཡ་མཛོན་འབྱུང་
 བྱེད་མི་རྣམས་པས་རྒྱལ་དེ་ལྟར་ཁས་ལེན་མི་ཁྱེད་ཀྱི་མེད་ལྟར་ལ། ཡང་ལྟ་བུར་
 ཉན་ལ་མཆོན་ན་རྒྱལ་པོའི་མཆོན་གནས་ཅམ་ལས་མོད་ཀྱི་སྤྱིད་དཔར་ལ་བཞོད་
 ལྟ་བུ་ཅམ་མ་ཟད། མོད་གཞུང་དང་ཁད་ཐག་རིང་བའི་མདོ་སྨད་མཆོ་སྨན་
 ཚུགས་ལྟ་འགྲོ་དགོས་ལྟར་བ་དེ་ཡབ་མེས་གང་གི་རིང་ལྟར་མཚུང་བས་མི་ཆད།
 རང་ལ་དཔུང་ཕྱགས་ཀྱི་རྒྱབ་ཚ་ཆེན་པོ་ཡོད་པས་ཤོས་དོན་དེ་ལྟ་བུ་དོན་ཐོག་
 བས་ཁས་ལེན་བྱེད་མི་སྤྱིད་ཐོག སེ་འབྲས་བཅས་ལྟའང་རང་ཚུགས་ཀྱི་སྒྲ་ལྟ་
 ཅུང་ཅམ་ཡོད་པས་མོད་ཀྱི་སྤྱིད་དཔར་དེ་ཅིས་ཀྱང་སྒྲོས་གཏོང་མི་འདོད་པའང་
 རང་གཤེས་ལྟ་སྤང་ལྟ་བུས་མཐར་རྒྱལ་པམ་དངོས་ལྟ་མི་ཚད་རང་ཚད་ཏུ་ལྟར་
 ཏོ། །

དེའང་རབ་ལྟར་བཅུ་གཉིས་པའི་ཤིང་བུ་སྤྱི་ལོ་1705ལ་ལྟ་བུར་ཉན་
 བས་ཚུར་གྲོལ་གྱི་སྤྱིར་བ་ཐོག་མར་བཤམས་ཏེ་རྒྱ་ལྟ་པའི་ནང་སོག་དཔག་ཁག་
 གཉིས་ལྟ་བཞོས་ནས་རང་དང་དཔུང་དཔག་ཁག་གཅིག་ཤར་ལམ་བརྒྱད་.....
 འཕུན་པོ་ནས་ཡོང་བ་དང་། བཅུན་མོ་ཆེ་རིང་བཟ་ཤིས་དང་དཔུང་དཔག་
 ཁག་གཅིག་ལྟར་ལམ་བརྒྱད་སྟོད་ལྟར་ནས་ཡོང་སྟེ་ལྟ་སར་དཔུང་འབྲུག་བྱས་ལ།
 དེའི་ཆེ་གདན་ན་ལོ་སྒྲ་མ་དང་རྒྱད་གྲུའི་སྒྲོབ་དཔོན། པའ་ཆེན་རིན་པོ་ཆེའི་སྤྱ་
 ཆབ་སོགས་ཤད་བརྒྱད་ཀྱིས་ལྟ་བུར་ཉན་ལ་དཔག་འབྲུག་བཤོལ་ཐབས་སྤ་
 རིས་མཛད་ཀྱང་དོན་སྤྱིན་མ་ལྟར་བར་བཞེན། རྟེ་སྤྱིད་གོང་དཀར་ཏུ་ཐེབས་
 རྒྱ་དང་གཞུང་ས་ལྟ་བུར་ཉན་ལ་སྟོད་རྒྱ་བྱས་ཐོག་རྟེ་སྤྱིད་སངས་རྒྱས་རྒྱ་མཆོ་

གཉེས་སྐབས་ཀྱིས་གོང་དཀར་དུ་ཐེབས་བྱུང་། ཡང་སྐབས་དེར་བོད་གཞུང་
 ཚུགས་ནས་དབུས་གཙང་གི་བོད་དམག་ནམས་བཙུ་བྱུང་གིས་བཀག་འཁོག་
 རྒྱུ་ཅིས་བྱས་བྱུང་འབབ་ཅུས་གང་ཡང་མ་ཐོན་པར་སོག་དམག་ནམས་ལྟ་སར་
 ལྷགས། དེའི་ཆེ་བཅུན་མོས་ལྷེ་ཁྲིད་པའི་ཤར་དམག་ནམས་སྟོད་ལྱང་སྤར་
 ཅེར་འཁྱར་སྐབས་ལྷེ་ཁྲིད་སངས་རྒྱས་རྒྱ་མཆོ་གོང་དཀར་དུ་ཡོད་ཚུལ་ཐོས་
 འབྲལ་སོག་དམག་དྲག་བཙུས་ཁག་གཅིག་བཏང་ལྷེ་ལྷེ་ཁྲིད་འཛིན་བཟུང་གིས་
 དམག་སར་ཁྲིད་ཡང་ལྷེ་བཅུན་མོ་གདུག་རྩལ་ཅན་དེས་མགུལ་བཅད་ནས་སྤྱ་
 བཀོངས་པར་བཤད་ལ། འདིའང་བོད་སོག་མཆོད་ཡོན་གཉིས་ཁྲིད་དབང་
 འཕྲོག་དེས་ཀྱི་བྱུང་དེམ་ནང་མཐར་དྲག་ཤུགས་ལ་བརྟེན་ནས་བོད་ཀྱི་ལྷེ་ཁྲིད་
 བཀོས་ཏེ་སོག་རྒྱལ་ལྷ་བཟང་ཉན་གྱིས་ཁྲིད་དབང་ཡངས་ཚོགས་བད་འཛིན་
 བྱས་བྱུང་བའི་མཛོད།

དེ་ནས་ལྷ་བཟང་ཉན་གྱིས་ཡོངས་སྤྱོད་ལོ་རྒྱུ་གཉིས་རིང་བོད་དབུས་
 གཙང་གཉིས་ལ་སྤེར་བྱུང་གིས་དབང་རྒྱར་བྱས་པ་ཡིན་ལ། དེའི་སྐབས་ཁྲིད་
 འཛིན་མི་ལྷ་གཙོ་གས་སྟོན་པོའམ་མདུན་ན་འདོན་བྱས་པ་གྲང་པ་དང་།
 བཀའ་སྟོན་བྱ་རྒྱུར་། ཆེ་བཅུན་རྫོ་རྩེ་བུ་བ་སོགས་དང་མཐའ་དབུས་དམག་
 དཔོན་མོ་ལྷ་བ་དང་ཁང་ཆེན་པ་བཅས་ཡོད་ཚུལ་བཀོད་འདུག་ལ། ཡང་ལྷ་
 བཟང་ཉན་གྱིས་བོད་ལ་ཚུགས་ཡོངས་ནས་དབང་བཟུང་བྱེད་དཀོས་ན་གཙོ་བོ་
 ཆོས་ལུགས་ལ་བརྟེན་དཀོས་པ་ཤེས་ཏེ་སྤྱུ་གཞུག་དུ་སེ་རའི་ཆོགས་ཆེན་འདུ་ཁང་
 གསར་རྒྱག་དང་སྤགས་པ་གྲུ་ཆང་གསར་འཁྱགས་ཀྱི་མཐུན་ཁྲིན་སོགས་རྒྱལ་
 པར་བཤད། སྐབས་ཤིག་གཙང་ཚུགས་ལྷ་རྒྱུད་ཀྱི་ཡུལ་གྲུ་སྤར་རིན་ཆེན་ཅེ་བུ་
 བའི་ས་ཁུལ་ནམས་འབྲས་རྫོངས་རྒྱལ་པོས་བདག་ཐོབ་བྱེད་པ་དེ་དྲག་ཤུགས་
 ཀྱིས་ཁྲིད་བྱུངས་ཏེ་མོ་ལྷ་བའི་མ་གཉིས་སྤྱུ་སྤར་པ་དང་འབྲུག་ཡུལ་དུ་འང་དབྱར་
 ཏངས་ཤིང་། སྟོད་ཚུགས་སྤྱུ་ཁང་ཆེན་པ་བཀོད་ནམས་རྒྱལ་པོ་མངའ་དེས་སྤྱི་

ཁྱུང་ཏུ་བསྐྱོས་ནས་སྒྲིབ་གསུམ་གྱི་ཡུལ་ནི་སྤྱོད་བ་སྐྱོས་མཐའ་མཚམས་བདེ་
སྤྱོད་གི་ལས་ཀ་འགའ་དང་ཚོས་སྤྱོད་ལས་དོན་མ་ཉམས་ཅམ་བཅས་སྤྱོད་པ་ཡིན་
འདུག་གོ།

དེ་ལྟར་ལྟ་བུར་ཉན་གྱིས་སྤྱོད་སངས་རྒྱས་རྒྱ་མཚོ་བཀྲོང་ས་ཏེ་བོད་ཀྱི་
ཆབ་སྤྱོད་དབང་ཆ་ཚང་མ་འཕྲོག་ཆར་ནའང་། འོན་ཏེ་སྤྱོད་གྱིས་ངོས་
འཛིན་ཁྱུས་པའི་རྒྱལ་དབང་ལྟ་བུའི་ཡང་སྤྱོད་དུག་པ་ཆེན་པོ་ཞལ་བཞུགས་ཡོད་
པ་ནི་རང་གིས་སྤྱོད་དབང་འཛིན་པར་ཉན་ཁ་ཡོང་བའི་རྒྱར་འཁྱུར་བ་ཤིས་ཏེ།
ཐོག་མར་མཚོག་སྤྱོད་རིན་པོ་ཆའི་མཐོང་སྤྱོད་ཐོག་མཐོང་ཡོད་པ་བཤད་སྤྱོད་དེ་
སྤྱོད་འདོགས་སྒྲུ་ཚོགས་བྱས་པར་བརྟེན། དེ་ཅིན་དུ་མི་སྒྲུ་ཆེད་གཏོང་གིས་
གོང་མ་ཁང་ཞི་རྒྱལ་པོར་སྤྱོད་དང་བཅས་པར་ངན་ཁྱུ་མང་པོ་བྱས་མཐར་
རྒྱལ་དབང་ལྟ་བུའི་ཡང་སྤྱོད་དུག་པ་ཆེན་པོས་སྤྱོད་ཁྱུས་མི་སྤྱོད་བས་ཁྱི་ལས་
འཕེབས་དགོས་རྒྱལ་སྐྱོས་ཁྱུས་པར་གྲགས་ཤིང་། གང་ལྟར་མི་རིང་བར་
ཆངས་དབྱངས་རྒྱ་མཚོ་རྒྱལ་བའི་ཁྱི་ལས་པལ་ལྟེ་དེ་ཅིན་དུ་སྤྱོད་དགོས་པའི་
བཀའ་ལྟར་ཡོད་རྒྱལ་གྱིས་དེ་ཞིག་པོ་ཏ་ལ་ནས་སྤྱོད་དགའ་ཆལ་དུ་བཞུགས་ཐོག་
རབ་རྒྱུང་བཅུ་གཉིས་པའི་མེ་ཁྱི་སྤྱོད་ལོ་1706ལ་དེ་ཅིན་སྤྱོད་ཕེབས་བྱས་སྐབས་
ལམ་བར་ནས་འབྲས་སྤྱངས་གྲུ་མང་གིས་འཕྲོག་སྤྱོད་དགོན་ནང་དུ་གདན་དྲངས་
པར་བརྟེན། ཐོག་དམག་གིས་འབྲས་སྤྱངས་སྒྲིབ་བ་སྐྱོས་བཅན་ཐབས་ཁོ་
ནས་སྤྱོད་སྤྱོད་སྤྱོད་ཕེབས་ལམ་མཚོ་སྤྱོད་པའི་ཉེ་འཁོར་ཀྱན་དགའ་ནོར་ཞེས་
པའི་ས་ཆར། རྒྱལ་དབང་དུག་པ་མཚོག་དགྲུང་གངས་ཉེར་ལྟེ་ལྟེ་སྤྱོད་སྤྱོད་
གཤེགས་པར་རྒྱར་པ་ནི་བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ཡོངས་གྲགས་དང་ནམ་ཐར་ཁྱུང་ས་
བཅུན་དག་དུ་འཁྱུར་བ་བཞིན་རྒྱལ་མཚོག་དུག་པ་རིན་པོ་ཆེ་མཐར་གངས་ཅན་
བཞུན་འགྲོའི་དོན་དུ་ལྟ་བུར་ཉན་གྱིས་བོད་སྤྱོད་འཕྲོག་པའི་འཐབ་ཚིད་ཀྱི་

ཁོད་ཏུ་ཞིང་བཞེ་པ་ཡིན་འདུག་ལ།^① ཡང་གསར་ཆམ་ཞེས་པའི་རྣམ་ཐར་གྱི་ཡི་
 ལེན་རྒྱལ་དབང་མཆོ་སྟོན་ནས་རྩུ་འབྲུལ་གྱིས་ཐེབས་དེ་མདོ་དབྱུས་ཁམས་
 གསུམ་དང་སོག་ཡུལ། རྒྱ་ནག་རི་བོ་ཅེ་ལུ་རྒྱ་གར་བལ་ཡུལ་ལ་སོགས་པའི་
 ཡུལ་གྱི་མང་པོར་ཞབས་བཅགས་མཐར་དབྱུང་གངས་རྒྱལ་ཅུ་བཞུལ་དེ་སོག་
 པོའི་ཡ་ལག་ཤར་སྒྲུ་འདས་ཚུལ་དང་མདོ་སྟོན་དཔལ་རིས་ཚོགས་སྒྲུ་དཔོན་ལྟེ་
 བཏུབ་ཚུལ་གྱི་ལོ་རྒྱུས་སོགས་འབྱུང་ལ། དེ་དང་དུས་མཁས་པ་ལ་ལས་
 གཅིགས་སྒྲུ་བཟུང་སྟེ་དབྱུང་བཞོད་གནང་འདུག་ནའང་སོ་སོའི་ཞེན་བཙིས་ཆེ་
 བའི་དེ་སྟོན་ཅམ་ལས་དོན་དངོས་ལོ་རྒྱུས་དང་སྐབས་དེའི་གནས་ཚུལ་བཅས་ལ་
 མཆོན་ན་དེ་འདྲ་ཡོད་མི་སྲིད་པ་དང་། རྒྱད་པར་བོད་འབངས་ཀྱི་རྒྱུས་ཤོང་
 སྒྲུས་ལོ་རྒྱུས་ལ་ཡིད་ཆེས་གྱིས་རྒྱལ་བའི་སྒྲུ་འབྲེང་མི་མ་རིམ་བྱོན་ངོས་འཛིན་ཞུ་
 བཞིན་འདུག་པས་ལོ་རྒྱུས་སྒྲུ་བ་དག་གིས་བདམས་པ་བཞིན་ཡོངས་ཀྱགས་གྱི་
 བཤད་ཚུལ་ལྟར་འཆད་ན་འོས་བར་མཐོང་ངོ་། །

དེ་རྩེར་རྒྱལ་དབང་རྒྱལ་པ་ཆེན་པོ་སྟོན་ཐེབས་གྱི་ལམ་དུ་ཆས་ནས་སྒྲུ་
 འདས་བར་བཞེན་བོད་གངས་ཅན་པ་རྣམས་སྒྲུབས་ཐེད་མགོ་ཞེན་གྱི་གནས་སྒྲུ་
 རྒྱང་ལ་ལྟ་བུར་ཉན་གྱིས་ཀྱང་རྒྱལ་བའི་ཡང་སྲིད་ལ་བཞེན་ནས་རང་གི་ཆབ་
 སྲིད་སྒྲུ་བཙན་གཏོང་དགོས་པ་མཐོང་སྟེ། གནས་ཆེན་ཁ་བ་དཀར་པོར་སྒྲུ་
 འབྱུངས་པའི་འབྲས་སྒྲུངས་སྒྲུ་བཞུགས་པའི་སྒྲུ་པ་ཡི་ཤེས་རྒྱ་མཆོ་བུ་བ་རྒྱལ་
 དབང་ལུ་པའི་ཡང་སྲིད་ངོ་མ་ཡིན་ཚུལ་གྱིས་གདན་སར་བཞོད་ནས་པོ་ཉ་ལའི་
 རྒྱལ་བའི་གསེར་བྱིར་མངའ་གསོལ་ཞིང་དེ་ལོ་བཅུ་གཅིག་རིང་བྱིར་བཞུགས་དེ་
 ཆོས་ཚོགས་སྒྲུ་རྒྱལ་དབང་གི་ཆབ་བྱས་བཞིན་ཡོད་ལ། སྐབས་དེའི་རིང་གི་
 བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་རྣམས་སྒྲུ་“རྒྱལ་དབང་”ཞེས་འབྱུང་བ་རྣམས་སྒྲིས་བྱ་འདི་པ་

① ཞིབ་རྒྱུ་ཞི་བོས་ཆེད་ཚུལ་གྱིས་ཡོད་པར་གསལ།

ཡིན་པ་ཤེས་དགོས་ཀྱི། ཡང་དེར་ལྟ་བུར་ཉན་དང་རྗེས་འཕྱིར་དག་གིས་
རྒྱལ་དབང་ཞེས་ཞུ་བ་ཅམ་ལས་ཐོད་མི་མེད་སྐྱུ་ཕྱིར་སྐྱེས་པ་དང་དཀར་འཛིན་པ་
ཞེས་ཞུ་བ་མ་གཏོགས་རྒྱལ་དབང་གི་ཡང་མིན་ཡིན་པའི་ངེས་ཤེས་གནས་དེར་
གང་གི་དུས་སུ་མ་བྱུང་བ་ལགས་སོ། །

དེ་ལྟར་སྐབས་འདི་དག་ལ་ཐོད་སྒྲགས་ཀྱི་རྒྱལ་བའི་རྒྱལ་སྐྱོན་གྱི་འཛིན་
ཆེན་པོ་ཡོད་སྐབས་ཆེན་གོང་མས་བྱང་གང་ཅི་ངེས་མེད་ལྟ་བུས་པར་ཆེན་སྐྱ་
འཕྱིར་ལྟ་བུ་བློ་བཟང་ཡེ་ཤེས་ལ་“པར་ཆེན་ཡེར་ཉི་ནི་”ཞེས་པའི་མཆན་གནས་
ཀྱི་འཇའ་ས་དང་གསེར་ཐམ་བཅས་གནང་སོགས། ཁོང་ཐོད་ཀྱི་ཆོས་མིན་
བདག་སྒྲིབ་གི་གཙོ་བོ་དང་ཐོད་སོག་བཟུན་པའི་བདག་པོར་བཞུགས་དགོས་
རྒྱལ་སྐོར་ལྱང་གིས་སྐུ་ལ་བར་གྲགས། པར་ཆེན་སྐྱ་འཕྱིར་ལྟ་བུ་ནི་སྐོར་བཟང་ཡེ་
ཤེས་ཡིན་ལ། ཁོང་རབ་བྱུང་བཅུ་གཉིས་པའི་རྒྱ་ཡུལ་སྤྱི་ལོ་1663ལ་གཙང་
ཐོབ་རྒྱལ་དུ་སྐྱེ་འབྱུངས། དཔྱར་ལོ་ལྟར་མེད་རྒྱལ་དབང་ལྟ་བུ་ཆེན་པོས་པར་
ཆེན་སྐྱ་འཕྱིར་བཞེ་བའི་ཡང་མིན་དུ་ངོས་འཛིན་མཛད་ཅིང་མྱིས་སྐྱ་ཁོང་ཡང་
རྒྱལ་དབང་དུག་པའི་སྐོར་མ་གནང་རྒྱལ་སོགས་གོང་དུ་བཤོད་ཟིན་པ་ལྟར་དང་།
རྗེ་འདི་པ་འཆོ་བཞུགས་ཀྱི་སྐབས་ནི་ཐོད་དུ་སྤེལ་བཟར་དང་ཡུལ་མཐའི་དམག་
འབྲུག་གིས་གནོད་འཆོ་བའི་སྐབས་ཡིན་པར་མ་ཟད། སོག་པོའི་ཅུང་
གར་བའི་སྐབས་དུགས་ཀྱིས་ཆེན་གོང་མར་རོ་ལོག་དང་ནང་འབྲུག་བྱེད་བཞིན་
པའི་སྐབས་ཡིན་པས། ཁོང་མ་ཁང་ཞེས་རྗེ་འདིའི་མཆན་སྟན་ལ་བཞེན་ནས་
ཐོད་སོག་དང་ལྷག་པར་སྤྲད་སོག་སྟེ་བྱང་རྣམས་གོང་མའི་ཆཔ་འབངས་སུ་
འགྲུག་པའི་ཆེད་དུ་གསེར་ཐམ་དང་འཇའ་ས་འབུལ་གནང་གིས་ཡང་ཡང་
གདན་འདྲེན་བྱས་བྱང་ཁོང་འབྲུམ་ནད་ལ་དོགས་ནས་ཐེབས་བཞེད་མ་གནང་
ཞིང་། རྒྱལ་དེ་གོང་མ་ཁང་ཞེས་སྤེམ་སྤྲད་སངས་རྒྱལ་སྐྱ་མཆོས་བཀའ་མ་གནང་
བ་རེད་ཟེར་ནས་སྟོན་འཕེབས་མཛད་རྒྱལ་སྐོར་བྱའི་ཡི་གེར་བཞོད་ཡོད་པར་

བརྟེན། དེར་གི་ལོ་རྒྱུས་སྤྱི་བ་འགའ་ཤེས་ཤིང་སངས་རྒྱུ་རྩམ་ཆོ་ནི་མེས་
 རྒྱལ་ཁ་བྲལ་གཏོང་བའི་ཚུགས་སུ་ལངས་ནས་གོང་མར་འགལ་ཁོག་བརྒྱུད་ཆུང་
 སོགས་ཀྱིས་འདུག་ཀྱང་བདེན་མིན་ཞིབ་རྒྱུས་བོད་ཡིག་གི་ནམ་ཐར་ནང་དུ་
 གསལ་ལ། ཡང་སྐབས་དེའི་གནས་ཚུལ་དང་ཆ་ཤིན་དེ་འདྲའི་མོག་དུ་དེར་
 སང་གི་མི་ལྟ་བུའི་ཆབ་སྲིད་ཀྱི་སྐོར་གསུང་མཐོན་པོ་ཆགས་མེད་པ་མ་མཆིན་པ་
 མིན་གར་མེམས་སོ། །

༩. རྒྱུད་གར་བའི་སྤྱོད་པས་བྱུགས་བོད་དུ་སྒྲིབས་རྒྱལ་སྤྱོད།

དེ་ཡང་ལྟ་བུར་ཉན་གྱིས་ཤི་སྲིད་སངས་རྒྱུ་རྩམ་ཆོ་སྤྱོད་འཁོར་ས་པ་དང་
 རྒྱལ་བ་ཚངས་དབྱངས་རྒྱ་མཚོ་མཐར་སྒྲུགས་བཏང་ནས་བོད་ཀྱི་སྲིད་དབང་
 འཛིག་རྒྱུ། ཤི་སྲིད་སངས་རྒྱུ་རྩམ་ཆོའི་ཚུགས་གཏོགས་ཀྱིས་འཛོན་ལན་
 སྒྲིག་གིར་རྒྱུད་གར་ཆེ་དབང་རབ་བཟན་ལ་དགུ་ཤ་ཡོན་རྒྱུ་བས་བཅོལ་
 ཟེར་བ་དང་། ཡང་རྒྱུད་གར་བས་བོད་ལ་བཅན་འཇུག་བྱས་པ་ཡིན་ནམ་གར་
 ལྟར་སྐབས་དེར་རྒྱུད་གར་བའི་སྤྱོད་པས་བྱུགས་བོད་ལ་སྒྲིབས་པར་གྱུར། སྤྱིར་
 རྒྱུད་གར་བས་སྐབས་དེར་རང་གི་སྤྱོད་པས་བྱུགས་རི་ཆེར་བཏང་ཤིང་རྒྱ་བོད་སོག་
 གསུམ་གྱི་ཡུལ་ལ་མངའ་ཐང་རྒྱ་བསྐྱེད་པའི་སྐབས་ཡིན་པར་བརྟེན་མི་རིང་བར་
 བོད་དབྱུས་གཙང་ཚུགས་སུ་དབྱང་འདྲེན་གྱི་རྒྱུར་བ་བཤམས། རྒྱུད་གར་ཆེ་
 དབང་རབ་བཟན་ནི་ཨོ་རྩྭ་ཆོ་བཞིའི་ལ་རྒྱལ་རྒྱུད་གར་བའི་ཤི་དཔོན་ཡིན་ལ།
 ཁོ་ཡང་དེ་རྩོན་རྒྱལ་དབང་ལྡེ་པ་དང་ཤི་སྲིད་སངས་རྒྱུ་རྩམ་ཆོ་དང་འབྲེལ་
 གཏུག་ཟབ་ཅིང་། དགེ་ལུགས་པའི་སྤྱིན་པ་དག་གི་སྤྱོད་པ་ལྟར་ལན་གྱི་གཅིན་
 པོའི་བུ་ཡིན་ལ། དགའ་ལྡན་ནི་ཐུང་སྒྲུལ་པ་བཞིན་ཨོ་རྩྭ་ཆོ་བཞིའི་དབྱང་
 གཏོས་ཆེ་བ་ཞིད་དེ་སྤྱི་སོག་དང་བཅས་པར་དབྱང་འཇུག་སྤྱོད་སྐབས་གོང་མ་

ཁང་ཞི་སྤྱོད་དོས་ཀྱིས་དབྱང་བཞེགས་ནས་ཆར་བཅད་པ་དེ་ཡིན་ལ། དེའི་
 རྗེས་སྤྱོད་དོན་ཆེད་བང་རབ་བཟན་གྱིས་ཁྱུ་བོའི་ཤུལ་བཟུང་ནས་ཡང་སྤྱར་ཅུང་
 གར་བའི་སོག་དམག་ཁ་འཁོར་ན་མས་བསྐྱུ་རུབ་གྱིས་རང་ཉིད་མགོ་གཙོ་བྱས་
 མོག་ཆེན་གོང་མའི་སྤྱོད་གཞུང་ལ་མ་སྤྱར་ནས་“ཅུང་གར་ཉན་ཆེན་པོའི་
 རྒྱལ་ཁབ་”^① ཅས་པ་བཅུགས་ཏེ་སྒྲེར་བཅན་ལྟ་བུས་དེར་གི་ཤིན་ཅང་སྤྱགས་སྤྱོད་
 གནས་ཤིང་། དེ་ལ་ཆེན་གོང་མས་ཀྱང་སྤྱོད་པ་ཤུགས་ཆེན་པོས་ཅུང་གར་ཆམ་
 ལ་མབ་དགོས་ཐུང་བ་ཡིན། ལྟ་བུར་ཉན་ཡང་ཅུང་གར་བའི་སྤྱོད་པ་ཤུགས་
 ལ་དོགས་ནས་དེ་དང་གཉེན་འབྲེལ་བྱེད་ན་རང་ལ་ཉེན་ཁ་མེད་པར་བསམས་ཏེ་
 བྱ་ཆེ་བ་དགའ་ལྟ་བུར་བསྐྱུ་བའི་ཉན་ལྟ་བུ་བར་ཅུང་གར་ཆེད་བང་རབ་བཟན་གྱི་བྱ་
 མོ་ཞིག་བག་མར་ཡོན་རྒྱ་གཉན་འཁེལ་བྱེད་མོག་ཆེད་བང་རབ་བཟན་གྱིས་
 བསྐྱུ་ལུགས་ཐང་ཆ་ཆེན་བཏོན་པ་བཞིན་ལྟ་བུར་ཉན་གྱི་བྱ་ཆེ་བ་ཅུང་གར་རུ་
 དངོས་སྤྱོད་མནའ་མ་བསྐྱུ་བར་འགོ་དགོས་ཐུང་བས་འཁོར་སྤྱོད་བསྐྱུ་བཅས་ཅུང་
 གར་ལུལ་རུ་སོང་ཞིང་ཆས་ཐིམ་ཐིམ་ལོག་མེད་པར་སྤྱོད། དེའི་སྐབས་ལྟ་
 བཟང་ཉན་གྱིས་གཉེན་དོན་འདིས་གོང་མར་ཁོས་ཅུང་གར་དང་ངན་འབྲེལ་
 བྱེད་པའི་སྤྱགས་དོགས་མི་ཡོང་ཆེད་བྱ་རྒྱུང་པའང་མཆོ་ཁར་བྱ་མོ་ཞིག་མནའ་མ་
 བསྐྱུ་བར་འཁོར་བརྒྱ་བཅས་རུས་གཅིག་ལ་མཆོ་སྤྱོད་རུ་མངགས་པར་བཤད།

རབ་ཐུང་བཅུ་གཉིས་པའི་མེ་སྤྱོད་སྤྱི་ལོ་1716ལ་ཅུང་གར་ཆེད་བང་རབ་
 བཟན་གྱིས་རང་གི་གཏུང་ཆེ་རིང་དོན་གྲུབ་ཟེར་བ་དམག་དཔོན་གཙོ་བོར་
 བསྐྱོས་མོག་དབྱང་ཆོགས་གོ་མཆོན་རྒྱག་བསྐྱུས་ལྟ་སྤྱོད་ལྟག་བཅས་སྤྱོད་
 སྤྱགས་ནས་བོད་རུ་ཕྱོད་པར་བཏང་། སྐབས་དེར་མངའ་རིས་སྤྱི་ཁབ་ཁང་
 ཆེན་པ་བསོད་ནམས་རྒྱལ་པོ་ཡོངས་གྲགས་སྤྱོད་ཁང་ཆེན་ནས་(康濟親)ཞེས་

① རྒྱ་ཡིག་གི་ལོ་རྒྱུས་ན་མས་སྤྱོད་པ་ལ།

འབོད་པ་དེས་ཡར་བྱེན་ཚུགས་ནས་གོ་སྐོས་ཀྱི་གནམ་ལྟར་ཅུང་གར་བའི་དཔུང་
 དམག་སྟོང་ཕྱག་ཁ་གས་མངའ་རིས་ཚུགས་སུ་ཐོན་སྐྱོད་དེ། དཔྱ་གཉེན་གར་
 ཡིན་རྟོགས་དཀའ་བས་མངའ་རིས་སྟོར་གསུམ་གྱི་ཡུལ་དམག་བསྟུས་ནས་ས་
 མཆམས་སུ་འགོག་པར་བརྩུང་ན་ཞེས་ལྟ་བུར་ཉན་རྒྱལ་སྟོན་ལ་ཁྱབ་ཡུལ་
 ཡང་། ཁོ་ཆོ་གཉེན་འབྲེལ་དུ་བྱུར་བའི་རེ་དོགས་མ་ཆོད་ནས་སྐུ་ཉིད་རང་
 ཡུས་ཡོད་པའི་སྐབས་ཅུང་གར་བའི་དཔུང་ཆོགས་རི་ཡུང་ཐང་གསུམ་མང་པོ་
 བརྒྱད་ནས་གད་རྩུང་གིས་རབ་བྱུང་བཅུ་གཉིས་པའི་མེ་བུ་ལྷི་མོ་1717ལ་བྱང་
 གནམ་མཆོ་བརྒྱད་སྟོ་བྱར་དུ་བོད་ལ་སྐྱེའམ། ཅུང་གར་བ་ཆོས་བོད་པ་རྣམས་
 ལ་རྒྱལ་པོ་ལྟ་བུར་གི་སྐས་ཆེ་བའི་བཅུན་མོ་བོད་ལ་སྐྱེལ་བར་འགོ་བའི་འབས་
 འདེགས་ཡིན་ཡུགས་སོགས་ཀྱི་ཐོལ་ལ་བརྟེན་བྱང་འབྲོག་རྣམས་སྟོངས་པར་
 བྱས་སྐབས་ཁོ་ཆོར་སྐྱ་གུར་དང་བཟའ་བརྟུང་སོགས་ཀྱི་མཐུན་ཕྱེན་གྱུར་བར་
 གཤམ་ལ། དེར་བལྟས་ན་ཐོག་མར་དམག་ཡོང་དུས་བོད་མང་ཆོགས་ལ་རན་
 རྩུང་མ་བྱེད་པ་འདྲ་འདུག སྐབས་དེར་ལྟ་བུར་ཉན་འདམ་གཞུང་དུ་ཡོད་
 ཅིང་གནམ་མཆོའི་ཚུགས་དཔུང་དམག་གཏོས་ཆེ་བ་ལྟགས་པའི་གནས་རྒྱལ་
 གསལ་ཐོས་བྱུང་འཕལ་དེ་མ་ཐག་དབུས་གཅིང་དུ་གས་གོང་བཅས་ཀྱི་བོད་སོག་
 གི་དཔུང་རྣམས་གྱུར་བརྟུ་བྱས་ཏེ། དཔྱ་པོ་འགོག་པའི་ལས་ཐབས་བཟིས་
 བྱིང་ཚུགས་གཉིས་གཡུལ་སྟང་པས་ཕན་རྒྱུན་མས་རྩོན་སོག་པ་ཅམ་ལས་ཅུང་
 གར་བའི་དམག་ཁོག་པ་ཕར་ཐད་ཐད་ཀར་ལྟ་སར་བརྩུང་ཅིས་ལྟས། དེའི་ཆོ་
 ལྟ་བུར་ཉན་ཡང་མཚུགས་སྐབས་རང་ལྟ་སར་བྱིར་ཡོང་སྟེ་གོང་ཁྱེད་ཀྱི་མཐའ་
 བོད་སོག་གི་དཔུང་སྟར་བརྟལ་ནས་འགོག་སྟང་བཟིས། ཅུང་དམག་གིས་
 གར་རྒྱབ་བྱང་གསུམ་ནས་ཕྱི་སྟོར་བྱས་སོག སྟར་གཡུལ་སར་བཟུང་བའི་
 བོད་དམག་རྣམས་ཕྱིར་བརྟར་སྟེ་དེ་ཆོ་བརྒྱད་མི་མེད་རྣམས་ལ་ཅུང་གར་བ་ཆོ་
 ལྟ་བུར་ཉན་གཏོར་བའི་ཆེད་ཡོང་བ་མིན་རྒྱལ་དང་། དགོ་ཕན་བརྟན་པ་

དང་ཚོས་ཤུ་རྒྱལ་དབང་རྒྱལ་པ་མཚོག་གི་ཡང་མིན་བདུན་པ་ཆེན་པོ་མཚོ་ཚོན་
 ནས་མི་འགྲུངས་པེབས་གྲབས་ཡོད་པས་དེ་མཐུན་གྱི་ཞབས་འདེགས་དང་།
 ཡོད་འབངས་སྤྱི་དོན་དུ་ཡོང་བ་ཡིན་ལྷགས་སོགས་བདེན་ཁྲལ་གྱི་སྤྱིར་ཁ་མང་
 སོ་བཙོས་པས་ཡོད་སོག་དམག་མིའི་སེམས་སྤྲུགས་མེད་པར་ལྷུར་སོག་ཡོད་
 གྱི་དཔོན་རིགས་ཁོད་ནས་ལྟ་བུར་ཉན་ལ་མི་དགའ་བ་འགའ་རེས་ནང་གཉམ་
 རྩེ་སྤྱེལ་སོགས་གང་ལྟར་མཐའ་རྒྱུད་ཁ་བྱུག་ལྟ་བུས་ལྟ་བུར་ཉན་གྱི་སྟོབས་
 སྤྲུགས་ཟད་དེ་མཐར་ཅུང་དམག་ནམས་ལྟ་སར་རྒྱགས། དེའི་ཚེ་ལྟ་བུར་
 ཉན་ནས་པའ་ཆེན་རིན་པོ་ཆེ་གཙོས་གདན་སའི་བླ་རྒྱལ་ཁག་གིས་བར་འདུམ་
 ལྷས་ཀྱང་ཅུང་གར་བས་ཁས་ལེན་མི་བཀྱི་སོག་ལྟ་ས་བཙན་གྱིས་བཟུང་། ལྟ་
 བུར་ཉན་འཁོར་བཙས་ལྟ་སའི་སྟོད་གནས་ཤུ་ཡོད་པ་འཁོར་ཅུང་བལྟས་
 བཙས་ཤེལ་སྟོབས་ངང་པོ་ཉ་ལར་ཤོས་ཡོང་ཏེ་སོ་བྱང་གི་སྟོན་ནམས་བལྟམས་ནས་
 བཟུང་བས་ཅུང་དམག་གིས་རེ་ཞིག་ཐུགས་མ་ཆེད་ཀྱང་། ལྷན་རིང་གནས་
 པའི་ཐབས་རྒྱས་མིན་སྟོབས་བཟང་ཉན་གྱིས་བྱ་རྒྱུད་པ་མཚོ་ཚོན་སྟོགས་ཤུ་
 གསར་སྟོབས་གྱིས་དམག་རིགས་སྟོན་པར་བརྒྱངས་ཀྱང་ལམ་བར་ནས་མ་ཐར།
 དེ་ནས་མི་རིང་བར་ལྟ་བུར་ཉན་རྒྱལ་སྟོན་མཉམ་སོན་གྱིས་པོ་ཉ་ལའི་ཞོལ་གྱི་
 ལྷགས་རིའི་གར་སྟོན་ནས་སོན་ཏེ། ཅུང་དམག་འགའ་བསད་ནས་འཁོ་ཆིས་
 གྱིས་ཆེན་ཡང་ཅུང་དམག་མང་པོས་ལག་རྩལ་བརྒྱབ་ནས་ལྟ་བའི་ལམ་དུ་དྲངས་
 པར་བཤད་ལ། འདི་འད་རྒྱ་འབྲས་གྱི་ནམ་མཁུན་མི་ཆེ་གཙོག་ལ་རང་སོག་རྒྱ་
 བབས་པ་ཆབ་མིན་འབྲུབ་ཆོད་གྱི་འབྲས་བུར་གདོན་མི་ཟེམ། །

དེ་ནས་ཅུང་གར་བས་ཡོད་གྱི་ཚོས་མིན་དབང་ཆ་ཐམས་ཅད་བཙན་
 བཟུང་གིས་སྟག་ཆེ་ཞབས་རྒྱུད་ལྟ་རྒྱལ་རབ་བརྟན་བུ་བ་ཡོད་གྱི་མིན་སྟོང་དུ་ཕྱེ་
 མིན་གྱི་ཁྲིར་མིང་བསྟོས་མིང་། ལྟ་བུར་ཉན་གྱི་སྟོགས་གཏོག་ས་ནམས་
 བསད་བཟུང་བཀྱིག་གསུམ་གྱིས་ཁྲིམས་ལ་ཐུར། ཅུང་གར་བས་ཡོངས་ཤུ་སོ་

ར་གསུམ་ཅམ་རིང་ཐོད་ལ་དབང་བསྐྱར་བྱས་ཤིང་དེའི་རིང་གཙ་པ་རྒྱུ་མའི་
 གྲུབ་མཐའ་དང་རྒྱུ་དཔོན་ལ་མིན་ཏུ་འཛོལ་བར་བྱས་པ་མ་ཟད། རྒྱུ་ལྟེན་ལ་
 རྒྱུ་མཐའ་གསལ་ལྟེན་མའི་རྒྱུ་མཐའ་དམ་པ་དང་བསྐྱར་པའི་རྒྱུ་
 བདག་ཀྱང་མང་པོ་ཞིག་སྤྱད་པར་ཤིང་། ཐ་ན་རྒྱུ་མཐའ་དཔོན་ལྟེན་ལ་མི་
 ར་ལས་རྒྱུ་མཐའ་འཛོལ་མི་རུང་ཚུལ་བཅས་ཀྱི་བྱིས་ཀྱང་བསྐྱར་པར་
 བཤད། ཡང་མེ་འབྲས་དཔོན་གསུམ་དང་བཟླ་མིས་རྒྱུ་མཐའི་ཉེ་འཁོར་གྱི་ཤོར་
 རྒྱུ་མཐའ་མཐར་འདེད་བྱས་པ་མཐའ་ཁྱེད་ལས་རྒྱ་ཆོག་མཐའ་ལྟེན་དེ་
 རྒྱུ་མཐའ་བཟང་ཉན་ནས་གདན་དྲངས་པའི་པད་དཀར་འཛོལ་པའང་ཚུལ་བའི་
 བྱིས་ལས་ཐབ་རྒྱུ་མཐའ་པའི་རིང་དོ་དམ་བྱས་ཤིང་རྒྱུ་མཐའ་ཁྱེད་ལས་རྒྱུ་
 རྒྱུ་མཐའ་དཔོན་དྲངས་པར་བཤད་དོ། །

དེ་ལྟར་ཅུང་གར་བའི་དཔུང་དམག་རྒྱུ་མཐའ་པོད་ཏུ་རྒྱུ་མཐའ་ལྟེན་ལ་
 དཔོན་མཐའི་རྒྱུ་མཐའ་པོད་མཐའ་ཆོག་པ་དང་མཐའ་ཁྱེད་ལས་རྒྱུ་མཐའ་
 རྒྱུ་མཐའ་པོད་ལྟེན་པོད་པོད་པོད་པོད་པོད་པོད་པོད་པོད་པོད་པོད་པོད་པོད་
 བཅས་འཛུལ་པ་དང་མཐའ་པོད་པོད་པོད་པོད་པོད་པོད་པོད་པོད་པོད་པོད་
 མིན་གྱི་བཅས་ཤིང་དང་མཐའ་པོད་པོད་པོད་པོད་པོད་པོད་པོད་པོད་པོད་
 འབངས་བྱིངས་འཛོལ་འགྲུ་མཐའ་པོད་པོད་པོད་པོད་པོད་པོད་པོད་པོད་
 གནས་དཔོན་རིགས་ཁག་གིས་ཀྱང་མ་རུངས་ཅུང་གར་དཔུང་པོད་པོད་པོད་
 མ་བཅོད་དེ་རྒྱུ་མཐའ་པོད་པོད་པོད་པོད་པོད་པོད་པོད་པོད་པོད་པོད་
 ཡོད། ཡང་དེའི་ཆོག་པོད་པོད་པོད་པོད་པོད་པོད་པོད་པོད་པོད་པོད་པོད་
 དེ་པོད་པོད་པོད་པོད་པོད་པོད་པོད་པོད་པོད་པོད་པོད་པོད་པོད་པོད་
 རྒྱུ་མཐའ་པོད་པོད་པོད་པོད་པོད་པོད་པོད་པོད་པོད་པོད་པོད་པོད་པོད་
 ཉེ་དམག་དཔོན་ཆོག་པོད་པོད་པོད་པོད་པོད་པོད་པོད་པོད་པོད་པོད་པོད་
 བཅས་ཉེ་པོད་པོད་པོད་པོད་པོད་པོད་པོད་པོད་པོད་པོད་པོད་པོད་པོད་

བརྒྱད་མདོ་རྟོག་ནས་ཐོན་ལ་བརྒྱུད་ཅིང་བྱང་དམག་ཆམས་མཚོ་ཁའི་ཁྱིམ་
 བདག་དཔོན་རིགས་དང་བཅས་ཀྱིས་དབང་བདུན་པ་དབྱུས་སུ་ཐེབས་སྟེ་ལ་
 དང་བརྒྱུན་མདོ་མཛད་ནས་ནག་ཚུ་བརྒྱད་ལྟ་སར་བརྒྱུད་པར་བྱས། དེའི་ཆོ་
 ཅུང་གར་བས་ཤོང་མའི་དབྱང་ཆོགས་གཏོས་ཆེ་བ་ཐོན་ཏུ་རིམ་འབྱོར་ཡོད་པ་
 ཆོས་འབྲུལ་དམག་དཔོན་དྲག་རིགས་ནས་ཐོན་གཞུང་གི་“རིན་ཆེན་རྒྱན་ཆ”
 གཙོས་པའི་རྒྱ་ལོ་ར་ཆ་ཆེན་དང་ཆེ་མོ་བྱང་གི་རོ་བོ་ལོ་གེ་ག་ར་གཙོས་པའི་ལྷ་རྟེན་
 འགངས་ཆེན་ཆམས་འབྱེར་ཏེ་རྟོག་མངའ་རིས་བརྒྱད་ཁྱིམ་ཐོག་བྱེད་སྐབས།
 རྒྱར་གསུམ་གྱི་ཁྱབ་ཁང་ཆེན་པ་ནས་གཡོ་བཤུགས་ལ་བརྟེན་ཅུང་དམག་གཙོ་དྲག་
 བལ་ཆེར་ཐོག་ཐོན་ཏུ་བཏང་མཐར་རྒྱ་ལོ་ར་རྟེན་གསུམ་ལ་སོགས་པ་གཞུང་སར་
 ཁྱིམ་འབྲུལ་བཅས་བྱས་རྗེས་ཆེ་བ་བཞག་ཅིང་། ཡང་གཙང་ཚུགས་སུ་ཕོ་ལྟ་བ་
 ཡར་ཅུང་གར་བས་བཟུང་སྐབས་ཐེ་པ་སྟག་ཆེས་ངོ་ཆེན་ལྷས་ཏེ་སྟག་ཉེས་མ་
 ཟུང་ཁར་རང་གི་བཤུགས་ལ་བརྟེན་ནས་གཉའ་ནང་རྫོང་དཔོན་ཐོབ་པ་
 བཅས་ཀྱིས་གཙང་ཁྱལ་ཏུ་རང་གི་སྟོབས་ཤུགས་སྟེལ་ཞིང་། དེ་མཚུངས་ཅུང་
 གར་བར་འཁོན་ལན་སྟོག་ཁྱིམ་ཁང་ཆེན་པ་དང་མཉམ་འབྲེལ་གྱིས་སྟོལ་བ་
 མཐའ་གཅིག་ཏུ་བྱས་ནས་གཙང་གི་བདག་པོ་བྱས། དེ་བཞིན་དབྱུས་ཚུགས་
 ཟུང་ཐོན་པ་རྟོ་རྗེ་རྒྱལ་པོ་དང་ལྷམ་པ་བ་བཟུ་ཤིས་རྒྱལ་པོ་བཅས་ཀྱིས་ཟུང་མདོ་
 ཁམས་ཚུགས་སུ་རྒྱལ་བ་བདུན་པ་ཐེབས་བསྟུ་དང་བརྒྱུན་ཤོང་མའི་དབྱང་
 ཆོགས་དང་འབྲེལ་གཏུག་གིས་ཅུང་གར་བར་སྟོལ་ལན་རྟོག་པ་བཅས་མདོར་ན་
 རྟོག་དབྱུས་གཙང་གསུམ་གྱི་ཐོན་ཆ་གནས་དཔོན་རིགས་ཀྱིས་ཅུང་གར་བར་
 སྟོལ་ལན་དྲག་པོ་བརྒྱབ་ཐོག་ མཛད་ཚུགས་ནས་ཤོང་མའི་དབྱང་ཆོགས་ཀྱི་
 ཐེལ་ཤུགས་བཅས་ལ་བརྟེན་ནས་རབ་ཟུང་བཅུ་གཉིས་པའི་ལྷགས་ཀྱི་སྟོ་
 1720ལ་ཅུང་གར་སྟོབས་ཤུགས་ཐོན་ནས་མཐར་རྟོག་ཆ་ཐོན་བཏང་ཞིང་དེ་
 བས་བཟུང་སོག་པོའི་དབྱང་ཤུགས་ཐོན་ཏུ་ཐོན་པར་ཟུར་ལ། ཐོན་གྱི་དབྱང་

ཤུགས་ཉེན་ལུལ་གཙོ་པོ་ཆེན་པོར་ཡང་དང་དཔོན་རིགས་མན་རུའི་རྒྱལ་སྐོན་གཙོ་
པོ་ལྷུང་ཞིང་ཞིབ་རྒྱས་འོག་རུ་རིམ་བཞིན་འབྱུང་རོ། །

གསུམ་པ། རྒྱལ་དབང་བདུན་པ་ཆེན་ པོའི་སྐབས་ཀྱི་གནས་ཚུལ།

རྒྱལ་པ་ལྷ་འཕྲེང་བདུན་པ་ནི་སྐོ་བཟང་སྐལ་བཟང་རྒྱ་མཚོ་ཡིན་ལ།
ཁོང་རབ་ལྷུང་བཅུ་གཉིས་པའི་ས་ཁྱི་སྤྱི་ལོ་1708ལ་མདོ་ཁབས་ཡི་གང་རྫོང་
ཁོངས་སྤུབ་ཆེན་བུམས་པ་སྤྱིང་གི་ཞལ་ཤྲོང་རུ་ཡབ་བསོད་ནམས་དར་རྒྱས་དང་
ཡུམ་སྐོ་བཟང་ཚས་མཚོ་གཉིས་ཀྱི་སྲས་སུ་སྐྱུ་འབྱུང་ས། རྒྱུང་རུས་ནས་.....
འབྱུངས་ལྷས་སོགས་རོ་མཚར་ཆེ་བར་བརྟེན་མོད་སྤྱད་ཚུགས་ཀྱི་ལྷ་ལྷའི་གསང་
ལུང་བཞིན་པོད་སོག་དད་ལྷན་མང་པོས་རྒྱལ་དབང་རྒྱལ་པ་མཚོག་གི་ཡང་སྤྱིང་
ཡིན་པའི་དད་མོས་ཆེ་བའི་དབང་གིས་མཚན་སྟན་ཚུགས་ཀྱུན་རུ་བྱུང་། འོན་
ཏེ་དེའི་སྐབས་པོད་ཀྱི་སྤྱིང་དབང་ལྷ་བཟང་ཉན་གིས་བཟུང་སོག་པོ་དང་.....
དཀར་འཛིན་པ་ཡེ་ཤེས་རྒྱ་མཚོ་རྒྱལ་པའི་གསེར་ཁྱིའི་འཁོད་ཡོད་སྐབས།
མདོན་གསལ་གྱིས་ངོས་འཛིན་བྱ་མ་སྤུབ་པར་གདན་ས་གསུམ་གྱི་ལྷ་ལྷ་དང་
གཞུང་ཞབས་ཉིང་གས་འགས་མདོ་སྤྱད་ནས་མདོན་རྒྱུ་སྤུལ་བར་
བཤད། དེ་ནས་ཡང་སྤྱིང་རིན་པོ་ཆེ་དགུང་གངས་བདུན་རུ་སྤྱིབས་ཆེ་ལྷ་
བཟང་ཉན་ནས་ཀྱང་གནས་ཚུལ་གོ་སྟེ་མི་ལྷ་ཆེད་གཏོང་གིས་བཅའ་ཞིབ་ཡོང་
གིན་ཡོད་པ་ལ། དེ་ནི་ལེགས་ཉེས་གང་ཡིན་མི་ཤེས་བསམས་ནས་གསང་
སྐབས་ངང་ཡུལ་རྒྱལ་གྱིས་འབྲི་རྒྱ་བཀལ་ཏེ་རབ་ལྷུང་བཅུ་གཉིས་པའི་ཤིང་རྟ་སྤྱི་
ལོ་1714ལ་ཕྱི་དགོ་ཚུགས་སུ་ཕེབས་ཏེ་རྫོང་གསར་རུ་ཞབས་སོར་འཁོད་ཅིང་།

རྟེན་གཤམ་པོ་བཟུན་པ་ཆེ་རིང་སོགས་ཡུལ་དཔོན་དག་གིས་ཐེབས་བསྟུ་གངས་
 ལེན་གཟབ་ཀྱིས་ཁྱུས། དེའི་ཆེ་མཆོ་སྟོན་སྟོགས་ཀྱི་དགེ་བྱུགས་པའི་སྟོན་
 བདག་སོག་པའི་དཔོན་ཁག་ནམས་ཀྱིས་གསན་ཏེ་ཐམས་ཅད་གྲས་སོག་ནས་མི་
 ལྷ་ཆེད་རྒྱངས་ཀྱིས་སྟེ་ལོར་མདོ་སྟོན་སྟོགས་སུ་གདན་དྲངས། རིམ་གྱིས་བསྟུ་
 བ་ལེར་སྟོང་རྒྱ་ཆེ་བ་དང་བཅས་སྟེ་འབྲམ་བྱམས་པ་སྟོང་དུ་སྟུག་ཐེབས། དེ་
 ལྟར་བོད་སོག་མཆོད་ཡོན་ཐམས་ཅད་ཀྱིས། རྒྱལ་བའི་ཡང་སྟོང་གསར་དུ་
 རོས་འཛིན་ཁས་ལེན་ཞུས་པ་དང་ཡང་སྐབས་དེར་ལྷ་བཟང་ཉན་དང་ཅུང་གར་
 བ་སོགས་ཀྱིས་བོད་སོག་ཡུལ་དུ་སྟེ་གཟབ་རབས་དང་རིམ་པ་ལངས་བཞིན་ཡོད་
 པ་བཅས་ཀྱིས། རྒྱལ་བའི་ཡང་སྟོང་ཁྱེད་ལེགས་ལམ་མེད་པ་ལྷ་ཤུའི་གནས་
 རྒྱལ་དེ་ཆེན་གོང་མས་མཁུན་རྟོགས་ཤུང་རྗེས་བཀའི་སོ་ཉ་མངགས་ཏེ་རྒྱལ་བའི་
 ཡང་སྟོང་འདི་པར་དོ་དམ་དང་བདག་གཅེས་སྟེ་བཀྱར་དགོས་རྒྱལ་སོགས་ཀྱི་
 བཀའ་ལྟར་བསྟུགས། རབ་ཤུང་བཅུ་གཉིས་པའི་མེ་སྟེལ་སྟེ་ལོ་1716ལ་
 ཡོངས་འཛིན་དམ་པ་རྒྱ་བཟང་རིན་པོ་ཆེའི་མདུན་ནས་རབ་ཤུང་གི་སྟོན་པ་
 བཞེས་ཤིང་སྟེ་ཡོན་གསན་བསམ་གྱི་རིམ་པ་ཆེ་གཅིག་དུ་གཞོལ་བར་མཛད།
 ཡང་གོང་དུ་སྟུག་པ་བཞིན་རབ་ཤུང་བཅུ་གཉིས་པའི་ས་ཕག་སྟེ་ལོ་1719ལ་གོང་
 མ་ཁང་ཞི་ཆེན་པོས་ཅུང་གར་པའི་དམག་ཤུགས་བོད་ནས་མཐར་བསྟོད་གཏོང་
 སྟེ་དུག་དཔུང་གི་མགོ་འཛིན་དང་། རྒྱལ་བའི་ཡང་སྟོང་རིན་པོ་ཆེ་བོད་སོག་
 སྟེ་རྒྱ་ཡོངས་ཀྱི་རི་འདུན་ལྟར་བོད་དཔུས་སུ་ཐེབས་སྟེལ་ཞུ་བ་བཅས་ཀྱི་སྟེ་ཅུབ་
 དམག་དཔོན་དུ། གོང་མ་རང་གི་སྟུག་བཅུ་བཞི་པ་ཅང་ཅུན་མང་^① ལུ་བཞེད་
 གཉེར་གྱིས་མཆོ་སྟོན་དུ་གཏོང་གནང་མཛད་དེ་རྒྱ་སོག་གི་དཔུང་དམག་གཏོས་
 ཆེ་བ་བཅས་རྒྱལ་བའི་ཡང་སྟོང་མཆོག་དཔུས་སུ་ཞལ་བསྟུར་གྱི་ག་སྟེག་ལེགས་

① གོ་གནས་ཀྱི་མིང་ཡོན་དགོས།

པར་གནང་ཞིང་། ཞོང་མས་ད་དུང་རྒྱལ་བའི་ཡང་སྤྱིད་འདི་པར་གསེར་ཐམ་
 དང་འཇའ་ས་བཅས་གནང་འབྲུལ་ཞུས་ལ། འོན་ཏེ་སྐབས་དེར་རྒྱལ་བའི་
 གསེར་ཐམ་ལ་རྒྱ་ལའི་སྤྱོ་མ་རྒྱག་པ་ཞེས་བཞོད་ཡོད་དེ་འདི་ནི་རྒྱལ་དབང་རྒྱག་
 པ་ཆེན་པོ་ཆེན་གོང་མས་ཁས་ལེན་ཞུ་ཡོང་མ་ཕྱད་ཁར། ཡང་སྤྱིད་ཚྭ་ག་འཛིང་
 ལྟ་བུ་ཕྱད་ལྟ་བུ་དེ་ལྟར་ལྟར་ལྟགས་རྒྱན་འཛིན་གྱི་རྒྱལ་དུ་གནང་བ་ཡིན་འདྲག་
 གུང་ལྱིས་ལྟ་ཡོད་ཡོངས་གྲགས་ལྟར་རྒྱལ་དབང་བདུན་པར་ཁས་ལེན་དང་
 ལེད་ཕྱད་བ་ཡིན་ནོ། །

དེ་ནས་རབ་ཕྱད་བཅུ་གཉིས་པའི་ལྷགས་ཀྱི་མྱི་ལོ་1720ལ་གོང་མའི་སྐས་
 རྒྱུ་གཙུག་རྒྱ་མག་དཔོན་རིགས་ཞི་དྲག་གངས་མེད་པས་བསྐྱར་ཏེ་མདོ་སྨད་རྒྱ་
 འབྲུམ་ནས་ཆིབས་ཞལ་བརྒྱད་ཏེ་དབུས་ཚྭ་གས་ལྟ་ཐེབས་ཤིང་། ཞོང་མའི་
 སྐས་རྒྱ་དངོས་ཀྱིས་འབྲི་རྒྱུ་ཆུ་ཆུར་ཁའི་བར་ཐེབས་སྒྲིལ་མཛད་ཅིང་དེ་ནས་རིམ་
 གྱིས་ནག་རྒྱ་བརྒྱད་ཟླ་དྲུག་པའི་ནང་བདེ་ལེགས་ངང་ལྟ་ལྟན་དུ་ཞབས་སར་
 འཁོད་པར་གྱུར་ཅིང་། གདན་ས་ཁག་དང་ལྟ་སྡེ་མི་སྡེ་རྒྱ་སེར་མང་པོའི་
 ཐེབས་བསྐྱར་རྒྱ་ཆེ་བ་དང་རྒྱ་ཡོད་སྐྱེ་གསུམ་གྱི་དཔོན་རིགས་ཆེ་རྒྱ་དག་གིས་
 ཆིབས་བསྐྱར་གཟབ་རྒྱས་དང་བཅས་ཀྱི་འཛིན་གཉིས་པའི་གངས་རྒྱུང་ས་ཆོས་
 སྤྱིད་ཀྱི་སྡེ་གནས་ལོ་ཤང་ཆེན་པོ་པོ་རྒྱ་ལའི་རྒྱལ་བ་གོང་མ་དག་གི་གསེར་བྱི་
 མཛོན་པོར་མངའ་གསོལ་ལེགས་པར་མཛད། ཟླ་བཅུ་པའི་ནང་ཀུན་གཟིགས་
 པའ་ཆེན་རིན་པོ་ཆེ་རྒྱ་འཕྲེང་ལྟ་བུ་སྒྲོ་བཟང་ཡེ་ཤེས་མཆོག་གཙང་ནས་གདན་
 འཛིན་གྱིས་ཐེབས་ཏེ་ཡབ་སྐས་གསེར་ཞལ་དགྲུས་འཛིན་སྐྱོན་ཐོག་དག་རྒྱལ་གྱི་
 རྩོམ་པ་ཡང་དག་པར་བཞེས་ཤིང་ཡོངས་འཛིན་དུ་མ་ཆེད་བསྟོན་གྱིས་གསན་
 བསམ་རྒྱ་ཆེར་མཛད་པའི་དབུ་རྒྱགས། ཡང་རྒྱལ་བའི་ཡང་སྤྱིད་དབུས་རྒྱ་
 རྒྱག་ཐེབས་དང་དུས་མཚུངས་སུ་གོང་མའི་དམག་དཔུང་ནམས་ཀྱང་ཡོད་དུ་
 རིམ་པར་འབྱོར། ཞོང་མའི་དམག་དཔོན་དང་རྒྱ་ཆབ་ནམས་ཀྱིས་ཐོག་མར་

ཅུང་གར་བའི་ཚུགས་གཏོགས་ཤི་མིན་ལྷག་ཅེ་བ་གཅོས་པའི་སྤྱ་མེར་དཔོན་
 རིགས་ཁག་དང་བྲ་བྲ་མང་པོ་ཉམ་ང་མེད་པར་སྤྱིམས་ལ་སྦྱར་ཏི་ཅུང་གར་
 རྟོབས་ཕྱགས་དང་ཚུགས་གཏོགས་བཅས་ཅ་མེད་བཟང་།

རབ་བྱུང་བཅུ་གཉིས་པའི་ཆུགས་སྤང་སྤྱི་ལོ་1721ལ་གོང་མའི་བཀའ་
 ལྷན་གཞིན་ཁར་ཅུང་གར་བར་ཆོས་ལན་སྦྱོར་པའི་འཐབ་འབྲུག་ནང་བྱས་རྗེས་
 ཆེས་ཆེ་བའི་མངའ་རིས་སྤྱི་བྱལ་བམ་གླུ་དཔོན་ཁང་ཆེན་པ་བསོད་ནམས་རྒྱལ་
 པོར་“པའི་མེའི་”ཆ་ལ་དང་ཐུགས་ཁོད་བྱེད་ཀྱི་བྱེད་བཀའ་སྦྱོན་བྱེད་གཅོ་པོར་
 བསྐྱོ་བཞག་གནང་སྟག་ ཀོང་ལྷལ་དཔོན་རིགས་ང་པོད་པ་རྩོ་རྗེ་རྒྱལ་པོར་
 ཡང་“པའི་མེའི་”ཆ་ལ་དང་ཐུགས་ལས་རྟགས་དང་། ལུམ་པ་བ་བཟ་ཤིས་
 རྒྱལ་པོར་གྲུང་གི་ཆ་ལ་དང་བཅས་བཀའ་སྦྱོན་དུ་བསྐྱོས། དེའི་རྗེས་གཅང་
 དཔོན་པོ་ལྷ་བ་བསོད་ནམས་རྟོབས་རྒྱལ་དང་སྦྱར་ར་བ་སྤྱོ་ཤོས་རྒྱལ་པོ་གཉིས་
 ལའང་ཐའི་ཐའི་ཆོ་ལ་དང་ཐུགས་བཀའ་སྦྱོན་གསར་བསྐྱོ་བྱས་སྟག་པོད་ས་
 གནས་མིན་གཞུང་གི་ལས་དོན་གཅོ་སྦྱོང་ལས་ཁུངས་བཅུ་གས་ ཡང་གོང་
 མའི་མིན་གཞུང་གི་སྤྱ་ཆབ་ལྷེ་རྩ་ཞིན་(大 臣)ནམ་སྦྱོན་ཆེན་དང་ས་སྤང་
 དམག་དཔུང་གི་མགོ་འཛིན་བཅས་བསྐྱོ་བཞག་བྱས་རྗེས་རྒྱ་སྟག་གི་དཔུང་ཆེན་
 གཞན་ནམས་ཤིམ་པར་པོད་ནས་སྦྱར་སྟག་ དུས་འདི་ཆོད་ནས་བརྒྱུད་པོད་
 དུ་སྟག་པོའི་རྟོབས་ཕྱགས་བྱེད་ཆབ་དུ་ཆེན་གོང་མའི་མི་སྤྱ་དང་དམག་དཔུང་གིས་
 དགའ་ལྷན་པོ་བྲང་བའི་མིན་དྲབ་གི་རྒྱབ་ཉེན་བྱས་པ་ཡིན་འདུག་ལ་པོད་མན་
 མི་རིགས་གཉིས་བྱེད་འབྲེལ་གཏུག་ཁྱད་རྗེ་བྲལ་དུ་སྦྱར།

རབ་བྱུང་བཅུ་གཉིས་པའི་ཆུ་ལོ་སྤྱི་ལོ་1723ལ་རྒྱལ་དབང་མཆོག་ལྷ་
 ལན་སྦྱོན་ལམ་ཆེ་མའི་ཆོགས་དཔུར་ཕེབས་ཤིང་ཁར་ལོད་མེ་འབྲས་གཅོས་པའི་
 ཉེང་དགའ་ལྷན་བྱེད་གི་འདུན་པ་ནམས་ཁྱད་ལྷ་སའི་སྦྱོན་ལམ་ཆེན་མོར་འདུས་
 པར་མཛད་ཅིང་། འདི་ནས་བརྒྱུད་མེ་འབྲས་དགའ་གསུམ་ཚང་མ་ལྷ་ལྷན་

སྒྲོན་ལམ་ཆེན་མོ་འཆོག་པ་ལེ་སྒྲོལ་བྱུང་བ་ཡིན་འདུག་གོ། ། སྐབས་དེའི་མཆོ་
 ཆོན་ཚུགས་ཀྱི་སྐབས་པོའི་དཔོན་རིགས་སྤོ་བཟང་བཅུན་འཛིན་གཙོས་པའི་ཡུལ་
 དཔོན་ཁ་ཤས་ཀྱིས་གོང་མའི་གཞིར་ཡིག་པ་བཙམ་པ་སྐབས་ཀྱིན་ཡོག་ལྟ་བུས་
 ཡོད་ཐུག་དུ་དུས་མིང་ལངས་བ་ལ་བཀའ་སྤོན་མོ་ལྟ་བ་དང་དཔག་དཔོན་སྤོ་
 བཟང་དར་རྒྱས་བྱ་བ་གཉིས་ཀྱིས་ཞི་དྲག་གི་སྐབས་སྤོ་མས་བདེ་འཇགས་བྱས་
 མོག་ནགས་ཤོད་དང་ཡུལ་ཡུལ་རྟོར་ཁ་བཞི། འཁྱོང་པ་ལྟར་སྤྱད། རྒྱ་
 ཡུལ་དང་ཁྱེད་པོ་དག་ར་ནག་མེར་གསུམ་བྱ་བ་སྐབས་ཀྱི་བྱིམ་གྲངས་ཉིས་ཁྲི་ལྷག་
 བཙས་སྐོག་དཔོན་གྱི་མངའ་ཁབས་ནས་ཤོད་གཞུང་གི་ཆབས་འབངས་སུ་
 བཅུག་པ་དང་། ཡང་སྤོད་ཚུགས་སུ་ཁྱེད་གར་བའི་དཔྱད་བྱགས་ལ་དོགས་
 ནས་མངའ་རིས་དང་ནག་ཚང་བཙས་སུ་སོ་བདེ་ཡང་ཡང་མངགས་པ་སྐབས་
 ཤོད་ཁམས་བདེ་སྐབས་དང་ཡུལ་མཐའ་ཆོད་འཇགས་ཡོང་བའི་ལས་སྤོ་སྤོ་
 ཆོགས་སྤེལ་བ་ཡིན་འདུག།

དབ་བྱུང་བཅུ་གཉིས་པའི་ཤིང་འབྲུག་སྤྱི་མོ་1724ལ་ཆེན་གོང་མ་ཁང་
 ཞེས་སྐུ་གོང་མ་ཡོན་ཀྱིན་ནས་རྒྱལ་དབང་བདུན་པ་མཆོག་གིས་རྒྱལ་དབང་ལྷ་
 བ་ཆེན་པོའི་དུས་ལྟར་ཤོད་གངས་ཅན་པའི་ཆོས་མིན་ཡུགས་གཉིས་ཀྱི་བྱགས་
 འགན་ཡོངས་སུ་བཞེས་དཀོས་པའི་བཀའ་ཡུང་དང་འཇའ་ས་གཞིར་བཅ་
 བཙས་གནང་ཞིང་། རྒྱལ་དབང་མཆོག་གྲུང་དཔྱད་གྲངས་བཙོ་བརྒྱད་ལྷག་
 ཏུ་སོན་ཡོད་ཆུར་གངས་ཅན་སྤྱི་འཁྱའི་རྒྱབས་མགོན་དམ་པ་བཅུན་མིན་ཆེན་
 པོའི་བདག་པོར་དབང་བསྐྱར་བའི་དུས་སུ་བབས་ནའང་། འོན་ཏེ་མི་
 འབྱུངས་པར་ཤོད་དབང་རྒྱར་གྲལ་རིམ་ནང་ཁྲལ་དུ་མིན་དབང་འཛོག་རིས་
 བྱས་ཏེ་བཀའ་སྤོན་ནང་འབྲུག་གིས་དཔྱད་གཙང་སྤེ་གཟར་ཆེན་པོ་ལངས་པར་
 བཞེན་ཆབ་མིན་འགན་བཞེས་མཛད་པ་པར་ཞོག། བ་ན་གངས་རྒྱངས་དཔྱད་
 སུ་བཅུགས་སྐབས་མ་བདེ་བར་སྤྱད་ཐོབས་གནང་དཀོས་སྐབས་བྱུང་།

དེའང་གོང་སྐྱུས་བཀའ་སློན་གཙོ་བོ་ཁང་ཆེན་པ་དང་ང་མོ་དཔལ། ལུས་པ་བ།
 སྦྱར་ར་བ། སོ་ལྟ་བ་བཅས་ལྟ་པ་ཡིན་ལ། དེ་ལས་ཁང་ཆེན་པ་དང་སོ་ལྟ་བ་
 གཉིས་ནི་ཐུར་ནས་གཙང་ཁུལ་དང་སྟོད་སྟོགས་ཀྱི་དཔོན་རིགས་ཆེ་བས་ཡིན་
 པས་འབྲེལ་བ་ཟབ་པར་མ་ཟད། ཅུང་གར་བ་མཐར་བཟླད་གཏོང་བའི་
 འཐབ་འཁྲུག་ནང་གཉིས་ཀས་བྱས་རྒྱུ་འབྱུང་དུ་མོན་བ་བཞག་ཡོད་སྟབས་
 ཆེན་གོང་མས་མཚོང་ཆེན་དང་སྒོས་སུ་ཁང་ཆེན་པར་དེའི་ཆིང་པུ་བྱུར་ཞེས་པའི་
 ཆོ་མོ་དང་བཅས་བཀའ་སློན་དག་གི་གཙོ་བོར་བསྐོས་པ་དང་། གཞན་ནམས་
 ལས་རོགས་ཏེ་གཞོན་པ་ལྟ་བུར་བསྐོས་ཏེ་བཞག དེ་མིན་གཞན་གསུམ་ནི་
 དབུས་གོང་ཁུལ་གྱི་ཡུལ་དཔོན་ཡིན་སྟབས་ལྟ་སར་དབང་ཤུགས་ཆེ་ཙམ་ཡོད་
 མོག་དགའ་ལྷན་སོ་གྲང་པའི་སྤྱི་བདག་དང་དཔོན་རིགས་གཞན་དག་གི་རྒྱུ་
 སྦྱར་ཚོལ་པ་བཅས་ཀྱིས་དཔོན་གནས་བཞུན་པོ་ཡོད་འདུག མོག་མར་དེ་
 དག་མཉམ་འབྲེལ་གྱིས་ལོ་རྒྱུག་ཙམ་རིང་བོད་ཀྱི་སྤྱི་དབང་འཛིན་གཉེར་
 བྱས་ཏེ་ཐུར་ཅུང་གར་བའི་སྐབས་སྟོན་སྟོལ་ལམ་ལུགས་ཉམས་པ་ནམས་སོར་
 རྒྱུད་ཡོང་ཐབས་དང་བོད་ཡུལ་ནི་འཇགས་གནས་ཐབས་བཅས་བྱས་ཤིང་།
 ཡང་དེའི་ནང་ནས་ལུས་པ་བ་བཀའ་ཤིས་རྒྱལ་པོ་ནི་སྤྱི་བོ་གྲུ་ཅན་གཡོ་སྤྱད་བྱེན་
 སྦྱར་གི་ལས་ལ་དགའ་བ་ཞིག་ཡིན་ཁར། རྒྱལ་དབང་མཚོག་གི་ཡབ་བསོད་
 ནམས་དར་རྒྱས་དང་གཉེན་འབྲེལ་ཡོད་པའི་ཆ་སྤྱིན་ལ་བཞེན་རྒྱལ་ཡབ་ངན་
 བསྐྱུ་བཀྱིས་ཏེ་རང་སྟོགས་སུ་འཐེན་ནས་མོག་མར་དབུས་དང་གཙང་གི་འཐེན་
 འཁྱེར་དང་དབྱེན་སྦྱར་གྱི་ལས་མང་དུ་སྒྲེལ་ལ། སྐབས་ཤིག་ཁང་ཆེན་པ་དང་
 སོ་ལྟ་བ་སོ་སོ་ཡུལ་སྐོར་དུ་སྤྱིན་པའི་ཤལ་ནས་ཁོ་གཉིས་ཀྱི་སྟོགས་གཏོགས་
 ནམས་གཞུང་ཞབས་ནས་སྤྱིར་འབྱུད་བྱས་པ་དང་། ཡང་ཁོ་གཉིས་ལ་དབང་
 པའི་ས་ཁུལ་དུའང་དཔུ་ཁལ་བཅན་ཞི་འབབ་པ་སོགས་རྒྱུད་གཞི་བཅའ་ཐབས་
 ཀྱིས་དེ་གཉིས་ལ་འགུན་ཚོད་བྱས་པར་མ་ཟད། སྟོན་འཇུགས་སྟོད་འདོགས་

གྱི་ཡི་གེའང་གོང་མར་གསང་འབྲུལ་བྱས་པ་སོགས་ཆབ་སྲིད་འཕུང་དུ་གྲག་གི་
 རྒྱུར་བ་ལྷ་ཆོགས་བཤམས་པར་བཤད། རབ་བྱུང་བཅུ་གཉིས་པའི་མེ་ལྷག་ཟླ་
 ལོ་1727ལ་དབུས་གཙང་བཀའ་རྒྱོན་བར་གྱི་འགལ་ཆུ་མཛོན་གསལ་དང་རྫོ་
 རར་ཅན་དུ་བྱིན་ལ། ཁང་ཆེན་པ་དང་མོ་ལྷ་བ་གཉིས་སྐར་ནས་མཐུན་གྲོགས་
 ཡིན་ལྟ་བུ་མོ་ལྷ་བས་ཁང་ཆེན་པ་ལ་དབུས་པའི་བཀའ་རྒྱོན་གསུམ་ལ་དོགས་
 རྒྱུན་དགོས་ལྷགས་གྱི་གསང་བརྟེན་ཡང་ཡང་བཏང་མོད་ཁོ་ཁོངས་སྡེ་མས་རང་དོ་
 རྒྱང་མ་བྱེད་ཅིང་དོགས་རྒྱུན་ཅི་ཡང་མེད་པར་དབུས་སུ་བཤད། མོ་ལྷ་བ་ནི་
 ཟུང་ཟུང་ལྷན་པ་དང་རྒྱོ་རིག་བཟ་བ་ཞིག་ཡོད་པར་མ་ཟད་ཆབ་སྲིད་གྱི་འཐབ་
 རྒྱུན་ཞུགས་ལ་ཉམས་སྦྱང་མང་པོ་ཡོད་ལྟ་བུ་དེ་དག་ལ་དོགས་རྒྱུན་སྒོས་ཐབས་
 བཅའ་ཏེ་རང་གཞིས་གཙང་ཁུལ་དུ་ཡོག་ནས་བཤད། དེའི་ཆོ་ཆེན་གོང་མས་
 ཡང་ཟུར་ཁང་ཆེན་པ་ལ་གཞེངས་བསྟོད་དང་ལྷང་ལས་གྱི་ཤེལ་ཐམ་བཅས་
 གནང་ཐོག་རིང་མིན་གོང་མའི་མི་ཆབ་རྒྱོན་ཆེན་གཉིས་འཕྱར་ཅིས་ཡོད་པའི་
 གནས་ཚུལ་ནམས་དབུས་པའི་བཀའ་རྒྱོན་གསུམ་གྱིས་སོས་འཕལ་ཐར་ནས་
 གཙང་པའི་བཀའ་རྒྱོན་གཉིས་སྒོག་གསོད་བྱེད་ཅིས་ཡོད་ཐོག ད་རེབ་གོང་
 མའི་མི་ཆབ་མ་འཕྱར་གོང་དུ་ལག་མ་གཞོག་ཆོ་ཕྱིས་སུ་བཤས་བལ་བ་ཤེས་ཏེ་
 དེོན་གཡོག་འཁོར་བཅས་མཉམ་སྡེལ་གྱིས་གཙང་པའི་བཀའ་རྒྱོན་ཁང་མོ་
 གཉིས་གསོད་རྒྱུའི་གྲོས་འཆམ་སྟེ། དང་ཐོག་ཁང་ཆེན་པ་ལྷ་སའི་གཙུག་ལག་
 ཁང་གི་གཟིམ་རྒྱུང་དུ་བཀའ་རྒྱོན་ལྷན་ཆོགས་གྱི་སྐབས་དང་བསྐྱུན་ནས་གཡོ་
 ཐབས་གྱིས་ང་ལྷམ་ཟུར་གསུམ་དེོན་གཡོག་གིས་གྱི་རུབ་བརྒྱབ་ནས་ཐབས་
 འཕང་དང་བཅས་པ་དམར་གསོད་བྱས་ཏེ་བསྐྱངས་ཤིང་། ཁང་ཆེན་པར་
 ལྷམ་ཆེ་རྒྱུང་གཉིས་ཡོད་པའང་གཞིས་སྐར་དུ་གཤེད་མ་བཏང་ནས་དམར་
 གསོད་བྱས་པ་སོགས་ཡང་སྒྲིང་རྗེ་མེད་པའི་རྒྱབ་རྒྱུར་འབའ་ཞིག་སྟེལ་བ་མ་
 ཟད། ད་དུང་ཁང་ཆེན་པའི་སྒྲགས་གཏོགས་སྒྲག་མཛོད་དང་རྒྱང་ཡིག་

བཅས་བཅོན་དུ་བཟུང་ཐོག་ནས་ཆུ་མོགས་ལྷལ་གྱི་གཞན་གྱི་ཚོགས་གཏོགས་
 དང་བཅས་པ་ཅ་མེད་བཅོས་ཏེ། ཆབ་སྲིད་ཀྱི་འཐབ་ཅོད་དྲག་པོའི་མེད་པུང་
 རབ་དུ་སྤར་ནས་གཞུང་པའི་བཀའ་སློན་འཁོར་བཅས་དང་ཉེས་མེད་སྤྱི་ལོར་
 མང་པོ་མཆོན་ཁར་ཆོག་པར་བྱས། དེ་ནས་དཔུང་ཆོགས་གཏོས་ཆེ་བ་སྤྱིད་
 མང་པ་གཙོས་གཙང་ཚོགས་སྤྱད་པ་ནས་ཕོ་ལྷ་བཙུག་གཙོད་བཀྱི་བར་ཆས།
 དེའི་ཆེ་ཕོ་ལྷ་བས་དཔུས་དཔུང་གཙང་དུ་འབྲེན་པའི་གནས་ཚུལ་ཐོས་འབྲལ་
 མངའ་རིས་དང་གཙང་ཁྲལ་གྱི་དམག་རྣམས་བསྐྱབ་བསྐྱལ་བཀྱིས་ཤིང་། རང་
 ཉིད་ནས་ཐུད་རིན་ཆེན་ཅེས་གཞིས་ཀར་དགོས་ཆ་རྣམས་གྲུ་སྒྲིག་ཆོགས་སྤྱུ་རྒྱུད་
 པ་བྱས་ཐོག གཙང་རྫོང་ས་དམག་དཔོན་ཆེན་པོ་ལྷུང་ལོ་ཅན་དང་བསམ་
 གྲུབ་སྤྱིད་པ་མ་ཟད་མངའ་རིས་སྤྱི་ཁྲལ་ཁར་ཆེན་པའི་གཅེན་དགའ་བཞི་བ་ཆེ་
 བཟན་བཀྱ་ཤིས་གཙོས་པའི་སྒོར་གསུམ་དང་གཙང་ཁྲལ་གྱི་དྲག་དཔུང་རྣམས་
 རིམ་གྱིས་བསྐྱས་ཏེ་མཉམ་འབྲེལ་གྱིས་དཔུས་དཔུག་འཁོག་སྐོལ་བཀྱི་བའི་
 གཤམ་བྱས། ཡང་དེ་མཚུངས་སྤྱད་ཁྲལ་སྤྱར་གསུམ་གྱིས་དཔུས་ཁྲལ་དང་
 དྲགས་ཀོང་མོགས་གྱི་པོད་དམག་རྣམས་བསྐྱལ་ཏེ་བྱང་ཚོགས་སྤྱ་གནས་པའི་
 མོག་པོའི་ལྷག་འཕྲོ་རྣམས་ལ་ཕར་སྐོལ་གྱིས་དམག་འབྲུག་བརྒྱབ་པ་མོགས་
 དཔུས་གཙང་ཀུན་དུ་དུས་མིང་གི་ཕྱི་གཟར་ཆེན་པོ་བྱང་། ཕོ་ལྷ་བས་གཙང་
 ཚོགས་གྱི་དམག་དཔོན་ཁ་ཤིས་རང་འོག་དུ་མ་སྤྱར་བས་ཐབས་དུ་མས་བཅོམ་སྡེ་
 རིམ་གྱིས་གཙང་རྫོང་ས་ཡོངས་ལ་དབང་བསྐྱར་ཏེ་མི་དབང་ཕོ་ལྷ་བ་ཞེས་སྤྱན་
 གསལ་ཆེ་བར་བྱབ། དེ་ནས་གཙང་དཔུང་དང་དཔུས་དཔུང་གཉིས་ཀྱལ་ཆེ་
 ཁྲལ་ནས་དམག་འཐབ་དུ་མ་བྱས་ཀྱང་ཕན་ཚུན་ཀྱལ་ཕམ་ཆེར་མ་ལོན་པའི་
 ཐབས་སྤྱ་པ་ཆེན་རིན་པོ་ཆེ་དང་ས་སྤྱིའི་བདག་ཆེན་བཅས་ནས་བར་ཆིངས་
 གནང་བ་ཕན་འབྲས་མ་བྱང་བར། རིམ་གྱིས་གཙང་དམག་རྣམས་ཕོ་ལྷ་བས་
 དངོས་སྤྱ་བཏེགས་ནས་ཡངས་པ་ཅན་དུ་སྤྱེབས་ཏེ་ནག་རྒྱའི་ཁྲལ་མོགས་གྱི་མོག་

རིགས་ཐམས་ཅད་དབང་དུ་བསྐྱུས་ཏེ་དབྱང་སྟོབས་ཆེན་པོར་གྱུར་ཅིང་། དེ་
 བྱས་འཕན་པོ་བརྒྱད་ཉེ་སར་དབྱང་འཁྱག་བྱས་ཏེ་ད་ལུམ་སྐྱར་གསུམ་གཙོས་
 པའི་དབྱུས་ཀྱི་དུགས་གསུམ་གྱི་དབྱང་དམག་ནམས་པམ་པར་བརྒྱབ་སྟེ།
 རབ་བྱུང་བཅུ་གཉིས་པའི་ས་སྟེལ་སྟེལ་1728ལ་ལྟ་ས་དང་བཅས་པའི་དབྱུས་
 ལུམ་ཡོངས་རྫོགས་པོ་ལྟ་བུ་བདག་གིས་བཟུང་། དེ་བྱས་གཙང་དམག་
 རམས་ལྟ་སར་སྟེབས་རྗེས་ད་ལུམ་སྐྱར་གསུམ་དང་དབྱུས་ཀྱི་དུགས་དབྱང་
 ལྟག་པ་ལྟར་ཤས་བཅས་ཆེ་པོ་བྱང་ཆེན་པོར་ཁྱོད་ཆེན་པོ་ལྟ་ས་བརྒྱབ་ནས་
 བཟུང་ལ། གཙང་དམག་གིས་པོ་བྱང་གི་མཐའ་སྐོར་ཏེ་སྐྱོང་ནས་ལྱུམ་དབང་
 བདུན་པ་མཆོག་ལ་ད་ལུམ་སྐྱར་གསུམ་སྐྱོར་བྱས་དཀོས་པ་དང་ཡང་ན་ལྱུམ་
 མཆོག་ཉིད་འབྲས་སྐྱུངས་སུ་ཐེབས་ལྱུམ་གནང་བྱའི་བྱ་བ་བཅས་ལུམ། དེའི་
 ཆེ་ལྱུམ་དབང་མཆོག་དང་སྟེ་ལྱུང་བཞད་པའི་རྩ་རྟེན། འོན་ལྱུམ་མས།
 དགའ་ལྷན་གསེར་གྱི་རིན་པོ་ཆེ་བཅས་པོད་ཀྱི་སྐུ་ལྱུམ་ཆེ་ཁག་དག་གིས་པོ་ལྟ་
 པར་དབྱུས་གཙང་སྟེ་གཟུར་འཇགས་སྟུང་བྱའི་བཀའ་ཆིངས་མཛད་ཚུགས་
 ད་ལུམ་སྐྱར་གསུམ་དེ་ཞིག་སྟོག་ཉེས་མི་འབྱུང་བར་ཐུར་གཞིས་སུ་འོག་སྟེ་སྟུང་
 ཚུགས་པ་བྱས་མིང་ཁྱོད་ལྱུམ་མི་ཤོར་ཆེད་པོ་མོར་དམག་མི་སྐུམ་བརྒྱའི་སྐྱུང་དམག་
 བཅོགས་ནས་བཟང་བཅོན་ལྟ་བུར་བཞག དེ་བྱས་མི་རིང་བར་ཆིང་གོང་
 མས་སྐུ་ཚབ་དང་དབྱང་ཆོགས་གངས་མེད་པ་བཅས་ལྟ་སར་ལྟགས་ཏེ་ད་ལུམ་
 སྐྱར་གསུམ་གྱི་ནག་ཉེས་ཞིབ་དཔྱད་བཞིས་མཐར་ད་མོད་པ་རྩ་རྟེན་ལྱུམ་པོ།
 ལུམ་པ་བ་བཟ་གིས་ལྱུམ་པོ། སྐྱར་ར་བ་སྟོ་སྟོས་ལྱུམ་པོ་སྟེ་བཀའ་སྟོན་གསུམ་
 དང་སྟོར་ལྱང་སྐུ་མ་དང་ནམ་ལྱུམ་སྐུ་ཆིང་གི་གཉེར་བ་ཉེ་མེར་མི་དང་ད་བྱུང་ར་
 མོད་པའི་རིགས་རྒྱུད་སྟོ་བཟང་བྱ་བ་སྟོགས་ད་ལུམ་སྐྱར་གསུམ་གྱི་གཉེན་ཉེ་བྱ་
 རྒྱུད་དང་། སྟོགས་གཉོགས་རྗེས་འབྲང་དང་བཅས་པ་ཉེས་ཅན་མི་བཅུ་ག་
 ལྟག་སྟོག་ཉེས་གཙོད་པ་དང་ལུམ་མཐར་སྐྱགས་པ་སྟོགས་ཀྱི་སྟོན་མཚན་བཅད་

དེ་བཀའ་ལློན་ནང་འབྲུག་གི་ཕྱི་གཟར་རི་ཞིག་ཞོད་འཇགས་བྱས། དེ་ནས་ཕྱི་
 ལྷ་པས་པོད་ཡོངས་ཀྱི་ཆབ་སྲིད་བཟུང་ནས་བཀའ་ལློན་མདོ་མཁར་ཆེ་རིང་
 དབང་རྒྱལ་དང་ཐོན་པ་སྤྱི་གཙང་ཆེ་བརྟན་གཉིས་བསྐྱོ་བཞག་གིས་པོད་ཀྱི་སྲིད་
 དབང་བསྐྱངས། སྐབས་དེར་པོད་ཏུ་ཕྱི་གཟར་རིམ་པར་འབྱུང་བ་དང་བྱུང་
 པར་རྒྱལ་དབང་བདུན་པ་མཆོག་གི་ཡབ་གཞིས་བསྟན་ནམས་དར་རྒྱས་དབུས་
 པའི་བཀའ་ལློན་ཚུགས་ནས་གཙང་ཁུལ་ལ་ཁོ་ལ་བའི་རྒྱུར་བ་བཅམས་པའི་གས་
 ལུ་ཁ་དམར་འདྲེས་རྒྱལ་གྱི་གླིང་བ་ཡོད་པ་བཅས་ལ་གཞིགས་ནས། ཆེན་ཤོང་
 མས་རྒྱལ་དབང་མཆོག་སྟེ་ཏུ་ཕེབས་ནས་ཤོང་མར་མཇལ་འབྱུང་དགོས་པའི་
 རོལ་ལ་བརྟེན། རབ་བྱུང་བཅུ་གཉིས་པའི་ས་སྤྱེལ་གྱི་ལོ་1728ལ་རྒྱལ་དབང་
 མཆོག་ཡབ་རྗེ་འཁོར་དང་བཅས་བ་མདོ་ཁམས་སུ་ཆིབས་ཞལ་བསྐྱར་ནས་རིམ་
 གྱིས་ཕེབས་པ་གྱི་ལོར་འབྲུངས་ཡུལ་ལི་ཐང་ཏུ་རྒྱག་ཕེབས་ནས་བཞུགས།
 དེའི་ཆེ་ཤོང་མ་ཆེན་པོས་མི་ལྷ་ཆེད་མངགས་གིས་གནང་གྱིན་དང་འཆམས་བྱས་
 གནང་ཞིང་ཡབ་རྗེ་བསྟན་ནམས་དར་རྒྱས་པེ་ཅིན་ཏུ་ཤོང་མར་འཆམས་བྱ་དང་
 རྒྱགས་པོད་ཀྱི་བཀའ་ལློན་ནང་འབྲུག་གི་དོན་རྒྱུན་སོགས་གསལ་བྱ་བྱས། དེ་
 ནས་རྒྱལ་དབང་མཆོག་མགར་ཐར་ཚུགས་སུ་ཕེབས་ནས་བཞུགས་ཤིང་དེར་
 ཤོང་མས་སྐྱང་དམག་མངགས་པ་དང་སྒོས་སུ་མཐུན་བྱིན་མཛོད་ནས་སྐྱར་རྟེ།
 མགར་ཐར་ཏུ་གཙུག་ལག་ཁང་དང་བྲ་བྲང་གཅིག་ཚུགས་ཀྱི་དགོན་ཕྱི་གཟར་
 རྒྱག་སོགས་གནང་ནས་ལོ་ངོ་བདུན་ཅམ་རིང་དེར་བཞུགས་རྟེ། ཁྱིང་ག་
 དབང་མཆོག་ལྷན་ཡོངས་འཛིན་ཏུ་བཞུན་ནས་སློབ་གཉེར་དང་མདོ་ཐགས་
 ཚུགས་ཀྱི་གསན་པ་རྒྱ་ཆེར་མཛད། གཞན་ཡང་མདོ་ཁམས་ཡུལ་གྱི་སྤྱི་ལོ་
 མཆོག་དམན་མང་པོ་ཆོས་གིས་ཆིམ་པར་མཛད་ཅིང་ཁམས་ཚུགས་ཀྱི་དགོན་ཕྱི་
 དང་ས་གནས་ཁག་ལ་གཟིགས་རྟོག་བྱགས་རྒྱུར་ལེགས་པར་གནང་ནི་བརྟན་
 འཁོར་དོན་རྒྱལ་པོ་ཆེ་བསྐྱབས་པར་མཛད། ཡང་མི་དབང་ཕོ་ལྷ་བཞི་ཆེན་

གོང་མ་དང་འབྲེལ་ལས་བཟང་བས་ཐུག་ཏུ་ཆེན་གོང་མས་དབུས་གཙང་གི་
 བཀའ་སློབ་ཀྱི་བྱ་བ་བྱེད་མཁན་ཞེས་པའི་ནང་དོན་ཅན་གྱི་བཀའ་སློབ་པའི་ལས་
 ཐམ་ལན་གཉིས་ཙམ་གནང་ཞིང་གཟེངས་བཞེད་ཀྱི་ཡི་གེ་བྱིན། ཁོས་དེ་ལ་
 བརྟེན་ནས་མི་ལོ་བཅུ་དྲུའི་རིང་པོར་གྱི་ཆོས་སྲིད་བྱ་བ་མཐའ་དག་བདག་གིར་
 བཟུང་ཞིང་དེའི་རིང་ཐོག་མར་སྲིད་ཚུགས་ཐང་རང་གི་ཆབ་སྲིད་བརྟན་པའི་
 ཆེད་དུ་ཆེན་གོང་མ་དང་འབྲེལ་ལས་དམ་པོ་བཟུང་ཐོག་གཞུང་འབས་མི་ལྷ་
 སྐྱོ་སྤྱི་བྱས་པའི་གས་སུ་ཁང་ཆེན་པའི་ཆ་བུའམ་རིགས་དཔོན་ནམ་ལྟལ་ཆེ་
 བརྟན་བྱ་བར་ཐའི་ཁྲིའི་ཆོ་ལོ་དང་སྤྱགས་ཐོབ་ཐང་མི་རབས་རྒྱུན་འཇགས་ཡོད་
 པར་བྱས་ཐོག་རང་ཉིད་ཀྱི་རིགས་རྒྱུད་དང་གཉེན་ཉེའི་འབྲེལ་བ་བཅུགས།
 གཞན་ཡང་པོད་མི་མེར་གྱི་ཁྲལ་འུལ་ཞིབ་དཔྱད་དང་རྒྱ་པོད་བར་གྱི་ན་ཐམ་
 གསར་འཛུགས་དང་ཡུལ་མཐའི་འབྲུག་ཡོང་དང་གཞོན་འཛེབ་ཏུ་རོ་མཐའ་
 དག་ཆག་མེད་བཙམ་བ་སོགས་བྱས་ཤིང་། ཆོས་སྤྱགས་སུ་ལྷ་སའི་གཙུག་ལག་
 ཁང་དང་གདན་ས་གསུམ་གྱི་ལྷ་ཁང་འདྲེ་ཁང་ཉམས་གསོ་དང་སྤྱ་གསུང་སྤྱགས་
 ཉེན་རྒྱས་བཞེངས་དང་སློབ་སྤྱོད་ལྟལ་བའི་བཀའ་དང་བཏུན་བཙས་འབྱར་ར་
 ཙམ་གྱི་པར་ཤིང་ལོགས་རྒྱལ་གནང་བ་སོགས་མདོར་ན་པོད་སྤྱི་ཆོགས་བདེ་
 འཇགས་དང་མི་མེར་བདེ་སྤྱིད་དམ་བཏུན་སྲིད་གོང་འབྲེལ་འགྲོ་བའི་ཐང་ལ་
 བྱས་ཆེས་ཆེ་ཙམ་བཞག་ཡོད་པར་བཤད་ལ་ཞིབ་དུ་《མི་དབང་རྟོགས་བརྗོད་》
 སྤགས་ལས་ཤེས་པར་བྱའོ། །དེ་ལ་བྱ་གཉིས་ཡོད་པ་ལས་ཆེ་བ་འབྱར་ཐེད་ཆེ་
 བརྟན་ལ་གྱུར་གྱི་ཆོ་ལོ་དང་བཙས་མངའ་རིས་སྤྱི་ཁྲལ་དུ་བསྐྱོས་ཤིང་རྒྱུང་བ་
 འབྱར་ཐེད་ནམ་ལྟལ་ཐའི་ཁྲིའི་ཆོ་ལོ་དང་བཙས་བྱང་འགྲོག་ཆེ་བ་དང་འདམ་
 ཤོག་ཆེན་གྱི་དཔོན་དུ་བསྐྱོས།

གཞན་ཡང་སྐབས་དེར་པོད་དུ་ཆེན་གོང་མའི་དམག་དབུང་ཉིས་སྟོང་
 ལྷག་ཙམ་བཅའ་སྤྱོད་ཡོད་པ་དེ་མི་རིགས་དང་སྐད་རིགས་མི་འདྲ་བ་མ་ཐང་

འཆོ་བའི་གོམས་གཤིས་དང་ཆོས་དད་སོགས་ཀྱང་མི་གཅིག་ཁར། བོད་འདི་
 ས་ཀྱི་ཚུང་ཞིང་ཆབ་འབངས་དུད་གྲངས་ཀྱང་བ་བཅས་ཀྱིས་མི་རྟའི་སྤོ་བཞན་དང་
 འབྲུད་ཤིང་སོགས་མཁོ་འདོན་ལྷ་ཚུ་དཀའ་བར་བརྟེན་ལྷ་སར་དཔོན་རིགས་
 ཉིས་གསུམ་དང་དམག་མི་ལྔ་བརྒྱ་ཙམ་གྱིས་འབྲུས་ཚུལ་གོང་མར་དགོངས་ཀྱི་
 གནང་བ་ལྟར་བཀས་གནང་ཞེ། བོད་མོད་དམག་མི་མང་ཆེ་བ་བོད་ནས་ཀྱི་
 བར་དུ་ཕྱིར་ལོག་ཅིང་ཕྱིས་འདུག་བོད་མོད་ཀྱི་དམར་ཆར་ཡང་ལོགས་སུ་བརྒྱབ་
 ཞེ་མི་མེར་ལ་གཞོན་འཆོ་མེད་པ་སོགས་བྱས་པས་བོད་འབངས་བྱིངས་དང་བོད་
 ཕྱི་ཆོགས་པ་དེ་འཇགས་བཅས་ལ་ཕན་འབྲས་ཚོབ་པར་བཤད་དོ། །

དེ་ལྟར་རྒྱལ་དབང་བདུན་པ་ཆེན་པོ་མཆོག་མདོ་ཁམས་སུ་ཕེབས་ཏེ་ལོ་ངོ་
 འགའ་བཞུགས་རིང་བོད་དུ་ཕོ་ལྷ་བས་ཆོས་སྲིད་གང་ཐད་ཀྱི་འགན་ཁུངས་ཏེ་
 ཆབ་སྲིད་བརྟན་ཆགས་དང་དུས་བདེ་ཞོད་འཇགས་ཡོད་ཚོག་ཆེན་གོང་མ་ཡང་
 ཕོ་ལྷ་བར་ཡིད་ཆེས་བཟང་བོ་ཚོབ་པས་གཞེངས་བརྟོན་བགྱིས་ཤིང་། དེར་
 བརྟེན་རབ་བྱུང་བཅུ་གཉིས་པའི་ཤིང་ལྷག་ཕྱི་ལོ་1734ཙམ་ལ་གོང་མས་རྒྱལ་
 དབང་མཆོག་བོད་དུ་ཕེབས་པ་བཀས་གནང་ཞེ། རང་གི་སྲས་བཅུ་བདུན་པ་
 དང་གོང་མའི་དབུ་ལྷ་ལྷ་རྒྱ་རྒྱ་ལོ་བའི་རྩོ་རྩེས་གཙོས་གོང་མའི་མི་ལྷ་ཆེད་
 གཏད་ཀྱིས་ཁམས་མགར་ཐར་དུ་ཕེབས་ཏེ་རྒྱལ་དབང་མཆོག་བོད་དུ་གདན་
 འདྲེན་ལྷ་ཚུའི་བཀའ་ལྷང་བྱུང་བསྐྱགས་ཐོག ཕྱི་མའི་རྒྱ་གསུམ་པར་མགར་
 ཐར་ནས་ཆེམས་བརྒྱར་གནང་ཞེ་བོད་དུ་ཕྱག་ཕེབས་ཤིང་རྒྱ་བདུན་པའི་ནང་
 དབུས་སུ་ཞབས་སོར་འཁོད་དེ་ལྷ་འཛོན་གཉིས་པའི་གདོང་ལྷས་བརྟེན་པའི་
 ཁྱི་ལ་མངའ་གསོལ།

ཡང་མི་དབང་ཕོ་ལྷ་བས་བོད་ཀྱི་སྲིད་དབང་བཟུང་རིང་ཆོས་སྲིད་རིག་
 གནས་དང་བཅས་པར་བྱས་རྩེས་མིག་མཚོང་ཡོད་པ་བཞག་ཡོད་པར་བརྟེན་
 བོད་མི་དམངས་ཁྱོད་དུ་ལྷན་གཤམ་ཅུང་ཐད་ཆེ་བའི་ལོ་རྒྱུས་མི་ལྷ་དཔའ་

མཐོངས་ཅན་ཞིག་ཡིན་པོད། འོན་ཀྱང་དབུས་གཙང་གི་གཟར་གྱི་ཡོ་ལང་
 ཆེན་པོ་དང་སྒྲིལ་བུ་པོ་དེ་གྱི་མིང་དབང་འཕྲུག་ཆོད་ཀྱི་ཕྱིན་ལ་བརྟེན་ཐུག་དབང་
 བཟུང་པ་མཆོག་དང་འབྲེལ་ལམ་དེ་ཅམ་ཡག་པོ་མ་བྱུང་ཐོག ཞབས་འབྲང་
 ཁ་ཤས་ཀྱི་དབྱེན་སྒྲུབ་ལ་བརྟེན་ནང་སེལ་ཅུང་ཟད་བྱུགས་པ་ཡིན་ཡང་མི་
 འབྱུངས་པར་སོ་སྟེ་བ་སྒྲོངས་པས་མཛོན་གསལ་ཞབས་འབྲེན་གྱི་རིགས་སྐབས་མི་
 འདུག་གོ།

དེ་ལྟར་མི་དབང་སོ་སྟེ་བ་རབ་བྱུང་བཅུ་གསུམ་པའི་མེ་ལོས་སྟུང་། 1747ལ་
 སྒྲོངས་རྗེས་ཆེན་མོར་མའི་བཀའ་ལླང་ལྟར་སྒྲིལ་སྒྲུབ་བ་འབྱུར་མེད་ནམ་ཐུག་
 མང་གི་ཆོ་ལོ་དང་བཅས་ཡབ་ཀྱི་མོ་སར་བཞོན། འདིས་ལྷ་ཕྱི་ལོ་རོ་བཞི་འི་
 རིང་པོད་ལ་དབང་བསྐྱར་བྱས་ཤིང་མིང་གི་དབང་བཟུང་བའི་ཆོག་མ་ཡབ་དུས་
 ལྟར་ལྷ་རྟེན་བཞེངས་པ་སོགས་ནམ་དཀར་གྱི་བྱ་བ་ཁ་ཤས་བསྐྱབས་ཤིང་སྟོན་གྱི་
 གཙུ་པོར་ཡབ་དུས་ཀྱི་བཀའ་སྒྲོན་མདོ་མཁར་བ་དང་གསར་པ་དགའ་བཞི་བའི་
 རུ་བྱུང་ནོ་ལོན་པ་རྗེ་ཏེ་ལམ་མགོན་པོ་དངོས་སྐབ་རབ་བརྟན་དང་མགོན་གཞིར་
 གྲོ་བཟང་བཀའ་ཤིས་བཅས་བསྐོ་བཞག་བྱས་ལ། དེ་ནས་རིམ་གྱིས་བྱ་སྟོན་
 མཐའ་དག་རང་དབང་མ་ཡིན་པར་ཡབ་རྗེའི་ཐུར་སྒྲོལ་ནམས་དང་ལྷག་འགྲོ་ཁོ་
 ལྟར་སོང་སྟེ་ཅིང་སྟོན་དང་གཏུམ་སྟོན་ལྷ་ཆོགས་སྟེལ་ནས་མཐར་རང་གཞན་
 གཞིས་ཕུང་གི་རྒྱར་ལྷུར་པ་ཡིན་ཏེ། དེ་འང་པོད་ཀྱི་སྒྲིལ་ཡོངས་གྲགས་ལྟར་
 ལ་འབྱུར་མེད་ནམ་ཐུག་ནི་སྟེ་པོ་རྟིག་སྐབ་ཅན་སྐྱ་སྟེ་དེད་དཔོན་ཤ་སྟག་
 གཙུག་ཏུ་དེས་ཤིང་རི་དྲུགས་རྩོན་གསོད་སོགས་ཀྱིས་དུས་འདྲའ་བ་ཞིག་ཡིན་
 པར་མ་ཟད། སྐབས་འགར་རི་དྲུགས་མ་རྟེན་ཆོ་གཡོག་འཁོར་གྱི་མི་རྟེར་
 མདའ་བཟུབ་ནས་གསོད་པ་སོགས་མི་ཤི་རྟ་བཞེལ་གྱི་ལས་ལ་ཞེན་པ་མིང་པོའི་
 གྲོ་པོའི་སྟོན་པས་པོད་འབངས་སྒྱིར་མ་ཟད། ལྟར་འཁོར་དང་མ་ན་བཀའ་
 གྲོན་བཞེས་གས་མདོ་མཁར་ཆེ་རིང་དབང་ཐུག་ལྷ་བྱུང་བཀའ་འབུམས་ཤིང་ཡ་

ར་བཞིན་ཞབས་སྟོན་བྱས་དགོས་ཚུལ་སྟགས་ཞིབ་ཀྱིས་མདོ་མཁར་བའི་རྟགས་
 བརྗོད་སྟགས་ལས་འབྱུང་བ་རི་བཞིན་སྒྲོ་སྒྲོངས་ཤེས་རིག་མེད་པའི་ཤིག་ཅན་
 རྒྱལ་པོ་ཞིག་ཡིན་པ་གཤོན་མི་ཟ་ལ། ཡང་ཆབ་སྟོན་ཐད་ཉམ་སེམས་དང་ལོག་
 རྒྱུད་འབའ་ཞིག་སྟེལ་བ་མ་ཟད་རང་གི་གཅེན་པོ་མངའ་རིས་ཀྱི་བྱུང་འབྱུར་མེད་
 ཆོ་བརྟན་ཉིད་དམག་མངགས་ཏེ་སྟོག་གསོད་བྱས་པ་ལྟ་བུའི་ཡང་སྟོན་རྗེ་མེད་
 པ་ཅ་ཤལ་གྱི་བརྒྱལ་བྱགས་འཛིན་པ་ཞིག་ཡིན་ཆོག བྱུང་པར་གངས་ཅན་
 འགྲོ་བའི་སྐྱབས་མགོན་དམ་པ་རྒྱལ་བ་པཌ་ཆེན་མཆོག་གྲུང་ལའང་བསམ་སྦྱོར་
 ལོག་པར་འཁྱབ་པ་མ་ཟད། ཆེན་མོར་མ་དང་རྒྱལ་འགལ་གྱིས་ལྟ་སར་སྟོན་པའི་
 མོར་མའི་མི་ཆབ་སྟོན་པོ་གཉིས་མཁར་བརྟུན་གཏོར་བའི་བསམ་སྦྱོར་ལྟ་ཆོགས་
 སྟེལ་བར་བརྟེན། དབ་བྱུང་བཅུ་གསུམ་པའི་ལྷགས་རྟ་སྤྱི་ལོ་1750ལ་མོར་
 མའི་སྟོན་ཆེན་གཉིས་ནས་ལང་འབྱུར་མེད་རྣམ་རྒྱལ་གཤོ་འགྲུག་གིས་སྟོམ་
 གཟིགས་ཁར་དུ་པོས་ནས་སྟོག་བྱིམས་གྱིས་ཆར་བཅད། འོན་ཏེ་སྟོན་ཆེན་
 གཉིས་ནས་འབྱུར་མེད་རྣམ་རྒྱལ་གཅིག་པོ་བསད་པ་མ་གཏོགས་གཞན་དེའི་
 རྟགས་གཏོགས་རྗེས་འབྲངས་རྣམས་ཆར་གཅོད་ཁོང་མ་བྱུང་བས། མགོན་
 གཉིས་སྟོ་བཟང་བཟུ་ཤིས་གཅོས་ཞབས་འབྲང་ཁ་ཤས་གྱིས་མོར་མའི་སྟོན་པོ་
 གཉིས་ཀྱི་སྟོག་ལ་དེ་མ་ཐག་གོལ་བར་བརྩམས་ཤིང་། དེའི་ཆོ་རྒྱལ་དབང་
 མཆོག་དང་སེ་འབྲས་སྟགས་ནས་སྤྱུལ་ཁག་གིས་མོར་མའི་མི་ཆབ་སྟོག་ལ་སྟོན་
 མི་ཁོང་བའི་ཐབས་སྟོལ་གས་བྱུང་པར་མཁར་སྟོན་ཆེན་
 གཉིས་ཀྱི་སྟོག་བྱུང་མོར། སྐབས་དེར་རྒྱལ་དབང་མཆོག་གིས་ཁོད་དཔུས་
 གཙང་རྒྱ་མེར་ཀུན་ལ་ཐང་འབྱུར་མེད་རྣམ་རྒྱལ་དཔོན་གཤོག་དག་གི་ཚུལ་མིན་
 གྱི་བྱེད་པའི་རྗེས་འབྲངས་དང་འབྲུག་མོག་སྟེས་བྱུང་བའི་མཆོག་པའི་བཀའ་
 བློམས་དྲིལ་བསྐྱགས་མཛད་ཅིང་། དགའ་བཞི་གྲུང་པརྟེན་པོད་ཀྱི་སྟོན་དོན་
 འགན་འཛིན་དུ་བཀའ་སྟོན་གྱི་ལས་ཀ་བྱེད་རྒྱ་བཀའ་ཐབ་པ་དང་མོར་མ་ཆེན་

སྤུང་ལྷོ་བཞུགས་ཀྱི་ལྷོ་མ་མེད་ཀྱི་ཆེ་བཟུང་ཉེ་པོ་དོན་ཅན་དཔྱད་གནང་
 མོག་ འཕྱར་མེད་ཆེ་བཟུང་ཀྱི་ལྷོ་མ་མེད་ཀྱི་ཆེ་མོ་དང་བཅས་མངའ་རིས་ཀྱི་ལྷོ་
 དང་འཕྱར་མེད་ནམ་མཁུལ་གྱི་ཕ་གཞིས་མཆོར་ས་དང་ནོར་ཇུས་ཡོངས་རྒྱུགས་དེ་
 ལ་སྤྱོད་རྒྱ་བཀས་བཅད། བ་ཟད་འཕྱར་མེད་ནམ་མཁུལ་གྱི་འབྲུག་ཡོང་ཕྱིད་མི་
 བྱ་ཅན་སྤྱོད་པོ་གཞན་དག་གྱང་བྱིས་ཤིག་ཏུ་བསྐྱེད་གོས་པ་བཅས་ཀྱི་བཀའ་
 ཡིག་ལྷ་མྱེ་ལན་གསུམ་ཅམ་མཁུལ་དབང་མཆོག་དང་། ལྷོ་མ་མེད་ཀྱི་ལྷོ་མ་
 བཟུང་ལྷོ་མ་མཁུལ་ཅན་བཀའ་བྱིས་ཀྱིས་ཆར་བཅད་དེ་འབྲུག་གི་འཇགས་
 ཤིང་། གཞན་ཡང་ཉེས་མེད་སྤྱོད་པོ་མང་པོ་བྱིས་ཤིག་ནས་བཅད་ཉེ་རང་ལྷོ་
 ཏུ་ཡོག་པ་སོགས་བྱས་པས་ཏུས་བདེའི་སྐལ་བཟོག་ཅམ་མཁུལ་དོ། །

རབ་བྱུང་བཅུ་གསུམ་པའི་ལྷོ་མ་ལྷོ་མ་1751ལ་ཆེན་མོང་མའི་
 དཔོན་ཆེན་སྤྱོད་ཅོང་ཏུ་གཙོས་པའི་མོང་མའི་དམག་མི་ལྷ་བརྒྱ་བཅས་ལྷོ་སར་
 འཕྱར་ཉེ་རྒྱལ་དབང་བཏུན་པ་མཆོག་ནས་པོད་ཀྱི་ཆོས་མྱིད་ལྷོ་མ་ལྷོ་མ་
 འགན་བཞེས་དགོས་ཚུལ་གྱི་བཀའ་ལྷོ་མ་བསྐྱབས། དེ་ཡང་ཆེན་མོང་མས་
 སྤུང་ལྷོ་མ་ཆབ་མྱིད་དབང་ཆ་བཀའ་སྤྱོད་དཔོན་རིགས་དག་གིས་འགན་ལེན་
 ཕྱིད་རྒྱུ་ལམ་སྤྱོད་ལམ་ཡང་དེས་རྒྱལ་བའི་ཞབས་འདེགས་ཡོང་བ་མར་ཟད་
 ཆེན་མོང་མའི་ཆབ་མྱིད་ལམ་ལམ་པན་འབྲས་མ་ལྷོ་མ་འོས་མིན་སྤྱོད་ཀྱིས་ལྷོ་
 བདད་། ལྷོ་མ་མཁུལ་འཕྱར་མེད་ནམ་མཁུལ་ལ་གོ་གནས་ཆེ་མོ་དང་གཟེངས་
 བཟོད་བཅས་ཀྱིས་བཀའ་གཞིས་ཐལ་དྲགས་པའི་དབང་གིས་ཁོས་ལྷོ་མ་ལྷོ་མ་
 སྤྱོད་རན་སྤྱོད་ཀྱིས་ལྷོ་མ་བཅས་ཀྱི་ཉམས་སྤྱོད་ལྷོ་མ་སྤྱོད་ཀྱིས་ གངས་
 ཅན་ཆོས་མྱིད་ཐམས་ཅད་ཀྱི་འགན་འཁུར་རྒྱལ་དབང་བཏུན་པ་ཆེན་པོ་
 བཞེས་ན་པོད་སྤྱོད་པོ་ལྷོ་མ་མྱིད་དང་ལྷོ་མ་མྱིད་པར་དགའ་ལྷོ་མ་པོ་ལྷོ་མ་མྱིད་
 བ་ཟད་མོང་མའི་དབང་མང་བཅས་ལ་པན་སྤྱོད་ཀྱིས་ཆེ་བཟོད་ཚུལ་རྒྱུགས་བཞུགས།

དེས་པར་དེ་ལྟར་བཞི་དགོས་པའི་བཀའ་ཁྲུང་ལྟར་མོ་འདི་ནས་བཟུང་ཆུལ་
 དབང་མཆོག་གིས་པོད་ལྟོང་ས་ཆོས་སྲིད་ཀྱི་ཐུགས་འགན་ཡོངས་སུ་བཞེས་ཐོག
 འབས་ཁྱིམ་བཀའ་ལློན་པོར་གྲུང་པ་རྩེ་ཏ་མགོན་པོ་དངོས་ཀྱིས་རབ་བརྟན་དང་
 མདོ་མཁར་འབས་ཁྲུང་ཆེ་རིང་དབང་ཆུལ། ཐོན་པ་ཀྱི་གཙོ་ཆེ་བརྟན།
 དར་ཏན་ཉི་མ་ཆུལ་མཆོན་བཅས་སྐྱེས་པའི་བསྐྱོ་བཞག་གིས་སྲིད་གཞུང་མི་རྣམས་
 གོ་སྒྲིག་བྱས་ཤིང་། དེ་མཆོངས་བཀའ་ལློན་བྱེད་མོར་གྱི་ཁྲུང་ཡིག་མི་གཉིས་
 དང་མགོན་གཉིས་གཅིག་བཅས་བསྐྱོ་བཞག་གནང་། གོང་གསལ་དཔོན་ལློན་
 གཙོས་སྲིད་ཀྱི་ལས་དོན་བྱེད་ས་བཀའ་ཤག་ལས་ཁྲུང་ས་དངོས་སུ་བཅུགས་པ་
 དང་། དེ་ནས་བཟུང་མི་མོ་ཉིས་བརྒྱ་ལྷག་གི་རིང་དགའ་ལྷན་མོ་ཁྲུང་གི་ཆབ་
 སྲིད་མ་ཞིག་གི་བར་བཀའ་ཤག་གི་སྒྲིག་གཞི་དེ་བལྟར་ཆགས་ལྷ་ཁྲུང་གནས་པ་
 ཡིན་འདུག་གོ།

དེ་ལྟར་ཆུལ་དབང་མཆོག་གིས་པོད་ཀྱི་ཆོས་སྲིད་གཉིས་ཀའི་ཐུགས་ཀྱི་
 འགན་བཞེས་རྗེས་དང་པོར་དེ་ལྟོན་མོང་བཅུ་ལྷག་ཁ་ཤས་རིང་ལྟ་བུར་ཏན་
 དང་ཅུང་གར་བ་བཅས་ནས་པོད་ལ་དབང་བྱེད་པ་ནས་པོད་ཀྱི་བཀའ་ལློན་ནང་
 འཁྲུག་དང་སྒྲོས་སུ་མི་དབང་མོ་ལྟ་བུ་ཡེ་ལྷ་ས། ཡང་སྒྲོས་ལྷས་འཁྲུང་མེད་
 རྣམ་ཆུལ་གྱི་རིང་གངས་ལྟོང་ས་ཆོས་སྲིད་ཀྱི་བྱིམས་ལུགས་ཐམས་ཅད་ཅ་མེད་
 དང་དབྱེན་དཀྱུག་བྱས་པར་བརྟེན། པོད་ས་གནས་སྲིད་གཞུང་གི་སྒྲིག་གཞི་
 ལ་མ་སྒྲིལ་ཉམས་ཆག་ཆེན་པོ་ཁྲུང་བ་དང་ཁྲུང་པར་ལས་དོན་རྣམས་ཆུལ་དབང་
 མཆོག་གི་དགོངས་བསྐྱུན་མེད་པ་བཅས་ལ་གཞིགས་ནས། གོང་མའི་སྐུ་ཆབ་
 ལློན་ཆེན་དང་པོད་ཀྱི་བཀའ་ལློན་གྲུང་པ་རྩེ་ཏ་བཅས་མཉམ་བཅོས་ཀྱིས་ལྟར་
 ཁྲུང་ཆབ་སྲིད་ལ་མ་ལུགས་ལ་ཞིབ་དཔྱད་དང་ཐོགས་སྒྲོམ་བྱས་ཐོག ཆབ་
 སྲིད་ཀྱི་སྒྲིག་གཞི་ཉམས་པ་སོར་རྒྱུད་དང་མི་ཉམས་གོང་འཕེལ་ཡོང་བའི་ཆེད་དུ་
 གོང་མ་དང་ཆུལ་དབང་མཆོག་ལ་རྟུན་ཞུ་ལ་ཐོག་སྐྱོད་བྱེད་པོད་ཀྱི་ཆབ་སྲིད་

ལས་དོན་བྱེད་ཚུགས་སྐོར་གྱི་ཆ་འཛིན་དོན་ཆེན་བརྒྱ་གསུམ་^① ཞེས་པའི་གྲོས་
 ཚོད་གཏན་འབེབས་བྱས་ཏེ། བོད་ཀྱི་ཆབ་སྲིད་ལམ་ལུགས་ལ་ཤུགས་སྤོན་
 བརྒྱབ་ཆེ་དགའ་ལྡན་པོ་བྱང་བའི་སྲིད་དབང་སྒྲ་བརྟན་ཡོང་བྱུང་པར་ཕན་ཏུས་
 ཆོན་པ་བྱས། དོན་ཆེན་བརྒྱ་གསུམ་བྱ་བའི་ནང་དོན་གཙོ་བོ་ནི་སྲིད་ཚུགས་
 གན་བོད་ཀྱི་སྲིད་སྲོད་བཀའ་སློན་བསྐྱོར་བཞག་བྱེད་ལུགས་དང་ལས་ཀ་སྤྱབ་རྒྱུ་ལ།
 རྒྱུ་གཞིས་དང་དཔོན་གནས་བསྐོས་འཛིན་ནས་ལས་ཁུངས་གསར་འཛུགས་དང་
 མི་རྩེ་བསྐོས་འཐེན་བཅས་ཀྱི་བྱེད་ལུགས་དང་། ཆོས་ཚུགས་གན་མེར་དཔོན་
 ཡོད་ཚད་གཙོ་བོ་རྒྱལ་དབང་མཆོག་གིས་བསྐོས་གནང་དགོས་ལུགས་དང་མགྲོན་
 གཉེར་བྱུག་ཡིག་སྐགས་བཀའ་ཤག་ལས་ཁུངས་སུ་གཏོགས་དགོས་པ་མ་བཟད་
 བཀའ་ཤག་སྤུན་མོང་གིས་ལས་ཀ་སྤྱབ་རྒྱུ་ལ། དབྱས་གཙང་ཚུགས་སུ་དམག་
 དཔོན་མདའ་དཔོན་བསྐོས་ལུགས་སམ་མདའ་དཔོན་དེ་དག་གིས་བྱ་བ་བྱེད་
 ལུགས་དང་བཀའ་ཤོག་ཐེབས་རྒྱུ་ལ། མི་མེར་གྱི་བྲལ་ལུང་གང་ལྟར་བྱེད་མི་
 རུང་བར་ལུགས་མཐུན་དགོས་རྒྱུ་དང་། ཡང་ཆོང་འགྲོ་དང་དོས་རྒྱུ་ལམ་
 ཡིག་སྐགས་བཀའ་ཤག་ནས་གཏོང་དགོས་རྒྱུ་སྐགས་དང་། དེ་མིན་རྒྱལ་
 དབང་མཆོག་གི་བྱུག་མཛོད་དང་གཞུང་པའི་མཛོད་གཉིས་ཀྱི་རྣམ་དབྱེ་དང་།
 མི་ཆད་མངའ་རིས་དང་ནག་རྒྱུ་དཔོན་བསྐོས་ལུགས་དང་འདམ་སྐག་གི་མགོ་
 དཔོན་དང་གཏོགས་ཁོངས་སྐགས་མདོར་ན་བོད་ཀྱི་ཆོས་སྲིད་དམག་གསུམ་གྱི་
 རྒྱུག་གཞི་དང་དབང་ཁོངས་བྱེད་ལུགས་བཅས་དོན་ཆེན་བརྒྱ་གསུམ་ཏུ་བསོས་
 བས་གསལ་བོར་བཀོད་ཡོད་པ་ཞིག་ཡིན་ནོ། །

རབ་བྱུང་བརྒྱ་གསུམ་པའི་རྒྱ་སྤྱི་ལོ་1752ལ་པའ་ཆེན་སྐུ་འཁྲུང་བྱུག་
 པ་དཔལ་ལྡན་ཡེ་ཤེས་དབྱས་ཚུགས་སུ་ཐེབས་ཏེ་རྒྱལ་དབང་མཆོག་གི་མདུན་

① དོན་ཆེན་དེ་ནི་ཡིག་ཚང་གཞན་ཏུ་གསལ་ལ།

ནས་དབང་ལུང་གི་གསུམ་དང་བཀའ་ཚོས་མཐའ་ཡས་པ་གསན་བཞེས་མཛད་
 དེ་ཡང་སྤྲུལ་པའི་ཚུན་བྱུགས་བཞེད་གི་དཀོངས་དོན་ལེགས་སྒྲུབ་བྱུང་བར་
 བརྟེན་པའི་ཆེན་མཆོག་ཚོས་གི་རྒྱལ་ཆབ་ཆེན་པོར་མངའ་གསོལ་བར་བྱུང་།
 དུས་སྐབས་འདི་དག་ལ་ཆོན་ལུང་གོང་མ་ཆེན་པོས་ལེ་ཅིན་དུ་བོད་གི་ནང་པའི་
 དཀོན་མེ་གསར་འདེབས་ཡོད་པར་བོད་དབུས་ནས་ཆོ་ག་ལྷག་ལེན་དང་དབུ་
 མཛད་བྱུང་འདྲིན་མ་ཟད་གར་འཆམ་གྱི་དཔོན་སྟགས་དཀོན་པར་དཀོས་ཏེ་
 གི་དཔོན་སྟོབ་མང་པོ་མངགས་བར་མཛད་བས་མེས་རྒྱལ་ནང་ཁྲལ་དུ་བོད་གི་
 ཆོས་དང་རིག་གནས་སྟེལ་བར་མཐུན་ཆེན་ལེགས་པར་བསྐྱབས།

དེ་ཡང་སྒྱིར་རྒྱལ་དབང་པདུན་པ་ཆེན་པོ་ནི་ཆོད་ལྷན་གྱི་བཟུན་འཕྲིའི་
 མཆོན་སྒྲུབས་དང་རྒྱལ་པའི་ཡང་སྤྲིད་འབྲུལ་མེད་དུ་ངེས་པས་ཆོས་སྤྲིད་གང་
 མད་ལ་མཐུན་རྒྱ་བསམ་གྱིས་མི་ཁྲུབ་པ་མངའ་བར་མངོན་ལ། འོན་ཏེ་འཇིག་
 ཉིན་རྒྱ་ཤོར་ཁོང་སྤྱི་ཆོག་པོར་ཆོས་སྟོགས་གི་ཐོས་བསམ་ཁོ་ན་ལས་སྤྲིད་དོན་
 གྱི་ལས་གར་བྱུགས་དཔྱེས་ཆེར་མི་མཛད་པ་ལྟ་བུ་ཆེན་བྱས་སྤྱི་ཆོད་ལ་གཞིས་
 རྒྱལ་གནད་དཀོས་སྟགས་ཅི་རིགས་ཤིག་བྱུང་ཡང་། སྤྱི་ཆོད་སྤྲིད་ལ་རྒྱལ་བལ་
 ཤེས་གི་རང་གཟུགས་གངས་ཅན་བཟུན་འཕྲིའི་དཔལ་དུ་ཤར་ནས་ཆོས་སྟོགས་
 ལྷ་དགེ་ལྷན་བཟུན་པའི་སྟོག་ཤིང་དང་བཟུན་པའི་བདག་པོ་ཆེན་པོར་བྱུར་པ་མ་
 ཟད། སྤྲིད་སྟོགས་ལ་འང་དོན་ཆོན་བཅུ་གསུམ་གྱིས་མཆོན་པོད་གི་ཆབ་སྤྲིད་
 སྤྲིག་གཞི་ཞིབ་ཆགས་ཡོད་པར་མཛད་ཐོག ད་དུང་རིག་གནས་སྟགས་གི་
 འཕེལ་རྒྱས་ལ་འང་མཛད་རྗེས་མང་དུ་བསྐྱབ་པ་ལྟེ་ཆེ་སྟོབ་གྲ་གསེར་འཇུགས་
 གིས་གཞུང་པའི་ལས་ཁུངས་དང་རྒྱ་བཙོང་གཞིས་ཁག་གི་དཔོན་རིགས་མི་རྒྱ་
 སྤྲིད་བསྤིང་གིས་ལྟེ་སྤྲིད་དུ་ཆེ་དུང་གཏོང་བའི་ལམ་ལྷགས་བཅུགས་པ་དང་།
 ཡང་ལག་བཟོའི་བཟོར་འདོད་འཛོའི་དཔལ་འབྲུལ་ཞེས་པ་གསར་འཇུགས་གིས་
 རྩ་རྟེན་མཆོད་གསུམ་གྱི་བྱིས་བཞེངས་སྟགས་ཁུངས་སྒྲུབ་ཆོད་ལྷན་ཡོང་བ་དང་།

བཞི་རྒྱན་རྒྱུ་འཛིན་གྱི་ཕུ་སྐྱེ་པ་མང་པོ་ལྟེན་བཞིན་ཕྱིན་པ་ལྟ་ཕྱི་མདོར་ན་
 བཞུན་མིན་ལ་རྒྱ་མ་ཉམས་པར་བཞུན་པ་འཕེལ་རྒྱས་དང་པོར་འབངས་བདེ་
 བབས། བོད་ཀྱི་སྤྱི་ཚེགས་ལར་མོན་ཏུ་འཕྲོ་བའི་ཆད་ལ་འཕྱིན་ལས་ནམ་
 དགར་མོ་ཁོ་བདུན་རིང་མྱེལ་བར་མཛད་རྗེས་དགུང་གར་ས་ལྟ་བུ་པར་བཟུང་
 བུའ་གསུམ་པའི་མེ་ཁྲུང་སྤྱི་མོ་1757ལ་སྤྱི་བཞེད་པ་བཞུས་སོ། །

དེ་ལྟར་རྒྱལ་དབང་བདུན་པ་ཆེན་པོ་སྤྱུ་གཤེགས་རྗེས་བོད་ཀྱི་བཀའ་ཚོན་
 དང་སྤྱི་བཅར་ཁག་གདན་ས་གསུམ་གྱི་སྤྱོད་པོན་རྒྱུང་རིགས་མེར་སྤྱུ་རྒྱན་མང་
 བས་མོ་བཟུར་གནང་ཐོག་བོད་རྗེར་ཡམ་བན་བརྒྱུད་མོང་མ་ཆན་ལྟར་ལ་གསེར་
 རྒྱན་རྒྱན་མཐར་རྒྱལ་དབང་མཆོག་གི་ཕྱགས་སྐུ་ལྟ་ཐོག་སྤྱི་མོ་རྒྱལ་བའི་སྤྱི་
 བདེ་ལེགས་རྒྱ་མཆོ་ལྟ་བུ་པོད་ཀྱི་མིན་རྒྱུང་རྒྱལ་ཆེ་བ་ཏུ་བསྐྱོ་བཞག་གནང་ཐོག་
 ཆེན་མོང་མས་ཁོང་ལ་ལྟ་མེར་བཞུན་པ་འཛིན་ཕྱིན་དཔལ་ལྷན་ནོ་མིན་ཏན་ཞེས་
 པའི་ཆོ་མོ་གནང་བ་དང་སྤྱགས་རྒྱལ་བའི་ཡང་མིན་མ་ཐེབས་ཀྱི་བར་ཆོས་མིན་
 ཐམས་ཅད་ལེགས་རྒྱུང་གནང་དགོས་པའི་བཀའ་བབས་པ་ལྟར་མོ་ཁོ་ལྟའི་
 རིང་པོར་ཆོས་མིན་ཀྱི་སྤྱགས་འགན་བཞེས་པ་སོགས་འོག་ཏུ་འཁུར་ལ། ཡང་
 སྐབས་འདི་ནས་བཟུང་རྒྱལ་བའི་ཡང་མིན་མ་གསལ་གྱི་བར་པོད་ཀྱི་བླ་ཆེན་
 རྣམས་རྒྱལ་ཆེ་བ་བཅ་མིན་རྒྱུང་གནང་བའི་སྤྱི་དེ་ལྟར་བ་ཡིན་འདུག་ཅིང་།
 རྒྱལ་བ་འདི་པའི་རྗེས་ནས་བཟུང་དགའ་ལྷན་མོ་ལྟར་བའི་མིན་དབང་སྤྱོད་མ་
 གཏད་དེ་རྒྱལ་དབང་མིན་པའི་བླ་རྒྱལ་གཞན་དག་གིས་འཛིན་པའི་སྤྱི་དར་
 བར་མ་ཟད། དེར་བརྟེན་ཕྱིས་ཀྱི་སྤྱི་ཆེན་བཞེར་སྤྱགས་པ་རྒྱལ་བའི་ཡང་ས་
 འཛིན་ནམ་རྒྱལ་ཆེ་བ་དགའ་ལྷན་གསེར་གྱི་བཅས་སུ་བཞུགས་པའི་བླ་རྒྱལ་ཆེ་
 ཁག་དེ་རིགས་རིམ་བཞིན་རྒྱུང་བ་ཡིན་ནོ། །

བཞི་པ། རྒྱལ་དབང་སྤྱི་འཕྲོང་བརྒྱུད་པའི་སྐབས་ཀྱི་གནས་ཚུལ།

རྒྱལ་བ་སྤྱི་འཕྲོང་བརྒྱུད་པ་ནི་སྤྱོད་བཟང་བཞུན་པའི་དབང་སྤྱག་འཛམ་

དཔལ་ལྷན་མཆོག་ལ། ཁོང་རབ་བྱུང་བཅུ་གསུམ་པའི་ས་རྒྱལ་སྤྱི་ལོ་1758ལ་
 གཙང་གཡས་ཀྱི་ཚོང་ལྷན་ཞེས་པར་ཡབ་བསྟན་ནམས་དང་ལྷན་དང་ཡུམ་
 ལྷན་ཆོགས་དབང་ལོ་གཉིས་ཀྱི་སྤུས་སྤྲུལ་འབྲུང་ས། དེ་ཡང་ལྷན་དབང་
 བཟུང་བ་ཆེན་པོ་སྤྲུལ་གཤེགས་ཆེས་ལྷན་ཆེན་དེ་ལོ་རིན་པོ་ཆེས་བཀའ་བཞུགས་
 གནང་བ་ལྟར། གསར་སྤྲུམ་མངོན་ཆུང་གི་སྒྲིལ་སྤྲུལ་ནམས་ལྷན་ཀྱི་
 ཡང་སྤྱིང་ཅད་ཆོད་རྒྱུ་དཔྱད་བྱས་མཐར་འོས་སྤྱུལ་ཀྱི་གཙང་དང་འོས་དགའ་
 ཁམས་བཅས་སྤྱིང་པའི་བྱིས་པ་གསུམ་གྱི་མིང་མོ་ཆོན་པ། ཁོང་མའི་དབུ་བླ་
 ཆེན་པོ་ལྷན་སྤྲུལ་རིན་པོ་ཆེ་དང་ལྷན་ཆེན་པོ་རིན་པོ་ཆེ་བཀའ་སྤྱོད་སྤྲུལ་ཅོད་ཀྱི་
 ལས་དོན་བྱེད་པོ་མཐས་ཅད་བྱིས་པ་ཆེན་མཐས་ཅད་མཆིན་པར་ལྷན་པའི་
 ཡང་སྤྱིང་འབྲུལ་སྤུལ་རོས་འཛིན་གནང་དགོས་ཚུལ་གྱི་གསལ་བ་བཏབ་པ་
 བཞིན། ལྷན་ཆུང་བཟླ་ལྷན་དང་རོ་མཆར་མཆོན་རྒྱལ་ཆེ་མཐུན་ལྷན་བར་
 བཞེན་པ་ཆེན་མཆོག་གིས་གཙང་ཀྱི་འབྲུང་ས་པ་རོས་འཛིན་ལེགས་པར་བྱས་
 ཆོག་ལྷན་སྤྲུལ་རིན་པོ་ཆེ་བཟུང་ཆེན་ཁོང་མར་སྤྲུལ་སྤྲུལ་སྤུལ། དེ་ནས་ཁོང་
 གཞུང་ལྷན་ཆེན་པོ་རིན་པོ་ཆེ་གཙོས་མེད་སྤྱི་དཔོན་རིགས་འཁོར་ཆོགས་ལྷན་ཆེ་བ་
 ལྷན་པའི་ཡང་སྤྱིང་གདན་ཞུས་གཙང་ཀྱི་སྤྲུལ་ཐེབས་གནང་། རབ་བྱུང་བཅུ་
 གསུམ་པའི་ལྷན་སྤྲུལ་སྤྱི་ལོ་1761ལ་ཡང་སྤྱིང་རིན་པོ་ཆེ་གཙང་བཟླ་མིས་སྤྲུལ་
 པོར་ཐེབས་ནས་པ་ཆེན་པོ་རིན་པོ་ཆེ་མཆོག་གིས་དབུ་སྤྱིས་གཙོས་ལྷན་ཆུང་
 པར་མཛད། རབ་བྱུང་བཅུ་གསུམ་པའི་ཆུ་རྒྱུ་སྤྱི་ལོ་1762ལ་སྤྱི་མང་བཟུང་
 ཡུལ་དབུས་ལྷན་ལྷན་ཀྱི་ཞལ་བཟུང་གནང་ཞིང་དེའི་ཆེ་བཟུང་པའི་མངའ་བདག་
 པ་ཆེན་པོ་རིན་པོ་ཆེ་གཙོས་ཁོང་མའི་སྤྱི་ཆེན་ལྷན་པོན་དང་ལྷན་ཆེན་པོ་རིན་པོ་ཆེ་
 ལྷན་གཉི་དྲུག་དཔོན་རིགས་དང་གདན་ས་ཁག་གི་སྤྲུལ་ལས་སྤྱི་དང་ལྷན་སྤྱི་སྤྱི་
 མང་སྤྱིས་མི་ལང་བས་བསྡུ་བ་མེད་སྤྱི་ལྷན་ཆེ་བ་བཅས་ལྷན་ལྷན་ཀྱི་ཞལ་སོར་
 འཁོད་དེ་གཟའ་སྤྲུལ་སྤྲུལ་ཆོགས་པའི་ཉིན་སྤྱི་འཛིན་གཉིས་པ་མོ་བྱང་ཆེན་

སྤ་སྤ་རྒྱ་ཡའི་མི་འཛིགས་གདོང་ལྷན་བཞུགས་པའི་བྲི་འཕང་མཚོན་སྤར་ཞབས་
 གྱི་བརྒྱ་མངོན་པར་བཞུགས་། དེ་ནས་བཟུང་ཀྱན་གཟིགས་པར་ཆེན་རིན་པོ་
 ཆེའི་མདུན་ནས་དབང་སྐྱུ་ལ་ཆོས་གཟུང་བྱས་ཅན་གསན་བཞེས་མཛད་
 ཅིང་། ཆོས་སྤྱོད་ལོངས་འཛིན་ཕུར་བུ་ཚྭ་གས་བླ་མ་རག་དབང་བྱམས་པ་དང་
 ཕུར་ཅེ་ཆོས་རྩེ་བྱ་བྱང་པ་རག་དབང་ཆོས་གཟུང་ནས་གཉིས་ཆེད་བཞེན་གྱིས་
 སྤྱི་ན་བབ་དང་བསྐྱུན་ནས་སྤྱོད་གསན་བསམ་གྱི་རིམ་པ་མ་འཛོལ་བར་
 བཙོན་བཞེས་གྱིས་དུས་འདུང་བར་མཛད་ཅིང་། རབ་བྱུང་བཅུ་གསུམ་པའི་
 ཤིང་བུ་ཆྱི་ལོ་1765ལ་པར་ཆེན་ཐམས་ཅད་མཐུན་པའི་མདུན་ནས་དགེ་ཚུལ་གྱི་
 བསྐྱུ་བ་རྣམས་འབུལ་བཞེས་མཛད་། རབ་བྱུང་བཅུ་གསུམ་པའི་མེ་བུ་ཆྱི་ལོ་
 1777ལ་རྒྱལ་བའི་ཡང་སྤྱིད་རིན་པོ་ཆེ་དགྲུང་གངས་ཉི་ཤུར་ཐེབས་པར་བསྐྱུན་
 རྩ་ཐུན་གཙུག་ཁང་དུ་པར་ཆེན་རིན་པོ་ཆེ་གཙོས་མཁན་སྤྱོད་གངས་ཆང་བའི་
 དབུས་སུ་བྱགས་རྩྭ་གས་ལེགས་པར་བཞེས་ཏེ་རྣམ་བཙོན་བསྐྱུན་པའི་མངའ་
 བདག་ཆེན་སྤར་བྱུར་། སྤམས་འདི་དག་ལ་གངས་རྒྱུང་སྤྱིད་དོན་གྱི་གནང་
 ཆོ་ཐམས་ཅད་སྤྱིད་རྒྱུང་དེ་མོ་རིན་པོ་ཆེ་གཙོས་བོད་ཅོད་ཡམ་པན་དང་བོད་
 གཞུང་བཀའ་ཤག་བཅས་ནས་ཐུར་སྤོལ་རྒྱན་འཛིན་གྱིས་རྒྱུང་བར་མཛད་ཅིང་
 རེ་ཞིག་གངས་ཅན་རྒྱུས་འགྲོ་མཐའ་དག་དགའ་བདེའི་དཔལ་ལ་ལོངས་སྤྱོད་པ་
 བྱུང་།

རབ་བྱུང་བཅུ་གསུམ་པའི་ཆུ་ལྷག་ཆྱི་ལོ་1763ལ་སྤྱིད་རྒྱུང་དེ་མོ་རིན་པོ་
 ཆེས་རྩ་སར་བཞུགས་གནས་བླ་བྱང་བསྐྱུན་རྒྱ་སྤྱིད་བྱ་བ་གསར་སྐྱུན་གནང་ཞིང་།
 དེ་ནས་བཟུང་བསྐྱུན་རྒྱས་སྤྱིང་ཞེས་དེ་མོ་སྤྱོད་འཕྲུང་རིམ་བྱོན་གྱི་བདག་འཛིན་
 དང་བཞུགས་གནས་གཏན་འཇགས་སུ་བྱུར་པ་བོད་དབུས་སྤྱིང་བཞིར་བྱགས་
 པའི་དང་སྤོ་འདི་བྱུང་བ་ཡིན། སྤྱིད་རྒྱུང་འདི་པས་ལོང་ཉེར་གཅིག་རིང་
 གངས་རྒྱུང་ས་ཆབ་སྤྱིད་ཀྱི་བྱགས་འགན་བཞེས་ཤིང་དེའི་རིང་རྒྱལ་དབང་

བོད་ཏུ་མིན་རྒྱུ་ལ་མངགས་ཐེབས་གནང་བ་ཡིན་འདུག ཁོང་ཚོས་མ་གྱི་
 རྒྱུ་དཔྱད་མ་ཡིན་པའི་མི་ཚོ་གཅིག་པོར་མཐོན་མན་གཉིས་ཀའི་གནས་ཚུལ་
 མཐུན་པས་བོད་ཀྱི་མིན་རྒྱུ་མཛད་རིང་བཀའ་རྒྱུན་དང་རྒྱ་བོད་ཀྱི་ཆེ་འག་
 དཔོན་རིགས་ཐམས་ཅད་ཚུན་ཆེ་ཞིང་དཔོན་སྡེ་དང་གྲ་མང་མི་སེར་བཅས་ལ་
 མན་ལྷན་གྱི་མཛད་བཟང་ལེགས་པར་སྤེལ་བར་བཤད་དོ། །མིན་རྒྱུ་ཆེན་པོ་
 འདི་པུའུ་ཁུ་དགའ་ལྷན་གསེར་ཁྲི་དང་རྒྱལ་བའི་ཡོངས་འཛིན་བཅས་གནང་
 བས་ཀྱི་ཆན་གཏུགས་གསུམ་འཛོམས་པའི་བླ་ཆེན་ཏུ་ལྷུང་པས་རྒྱ་བོད་ཀྱི་ཏུ་
 རྒྱན་གཤམ་ཤིན་ཏུ་ཆེ་བ་ལགས་སོ། །

རབ་བྱུང་བཅུ་གསུམ་པའི་ས་པག་སྤྱི་ལོ་1779ལ་གོང་མས་གདན་ཞུས་
 ཉུང་པར་ཆེན་སྤྱི་འཕེང་རྒྱལ་པ་དཔལ་ལྷན་ཡེ་ཤེས་བོད་ནས་བཞེགས་ཏེ་རྒྱ་ནག་
 ཏུ་ཆིབས་ཞལ་པུཌར། འདིའི་ཏུས་ཏུ་ལྷུང་སྤྱི་ལོ་པོ་ཆེ་ཁོང་མའི་དབུ་བླ་
 མཛད་ཡོད་པར་བཞེན་གོང་མ་ཆན་ལྷུང་དགུང་གངས་བདུན་ཅུའི་དགའ་ཚོན་
 དང་འབྲེལ་གོང་མས་ཞེ་རྟོར་ཏུ་བཀྲ་ཤིས་ལྷན་པོར་དཔེ་བླངས་ཀྱིས་པར་ཆེན་
 རིན་པོ་ཆེར་བཞུགས་གནས་གཟིམ་ཁང་དང་ལྷ་ཁང་མཆོད་ཁང་ནས་གྲ་ཤག་
 དང་བཅས་པ་མཆོད་རྗེས་ཀྱིས་གང་བའོ་མཆར་ཅན་དང་པེ་ཅིན་ཏུ་འང་ལྷ་ཁང་
 སེར་པོ་རྒྱལ་མ་^① (西黃寺)ཞེས་གཤམ་པ་སོགས་བླ་བྱང་ཤིན་ཏུ་རྒྱ་ཆེ་བ་ཆེད་
 བཞུན་མཛད་ཡོད་འདུག

རབ་བྱུང་བཅུ་གསུམ་པའི་ལྷགས་ཀྱི་སྤྱི་ལོ་1780ལ་པར་ཆེན་ཐམས་ཅད་
 མཐུན་པ་འཁོར་བཅས་མདོ་སྤྱད་སྤྱི་འབུམ་བརྒྱད་གོང་མའི་དབུ་བླ་ལྷུང་སྤྱི་ལོ་
 པོ་ཆེ་དང་གོང་མའི་ལྷ་སྤྱི་ལོ་པོ་བཅས་ཀྱིས་ཆིབས་བསྐྱར་རིང་བྱུང་དང་ཤངས་
 ལེན་གཟབ་རྒྱས་ཐོག་གོང་མའི་དབུར་གནས་ཞེ་རྟོར་ཏུ་ལྷག་ཐེབས་ཏེ་བཀྲ་ཤིས་

① དེར་གྱི་བོད་བརྒྱུད་མཐོ་རིམ་ནང་བཞུན་ཞོག་སྤྱི་ལོ་འདི་ཡིན།

ལྷན་པོའི་སྤྱི་པར་ལྷ་ཁང་གསར་བཞེངས་ཏུ་བཞུགས་ཤིང་། ཞོང་མ་ཆེན་ལྷ་ར་
 དང་མཇལ་འཛིན་པ་ཏུ་ལ་དང་པན་ཆུན་བཞེན་བཀྱར་བསམ་གྱིས་མི་བྱལ་པ་
 བྱས་པ་དང་། དེ་ནས་པེ་ཅིན་ཏུ་ཕེབས་ནི་ལྷ་ཁང་མེད་པོར་བཞུགས། སྤ་
 གཞུག་ཏུ་ཞོང་མ་ཆེན་ལྷ་ར་དང་པན་ཆེན་པོ་ཆེ་ལྷ་ར་སྤྱི་བསམ་ཅན་མཆེན་
 པ་བཅས་མཆོད་ཡོན་གསེར་ལྷ་ར་ལྷན་འཛིན་པ་དང་ཆོས་སྤྱི་བཀའ་སློབ་
 ལན་མང་གནང་ཞིང་། ཞོང་མས་སྤར་ལྷ་ར་སྤྱི་བསམ་ཅན་མཆེན་པོའི་མདུན་
 ནས་དབང་ལྷ་ར་པོ་ཆེར་ཆེད་བྱ་མཛད་དེ་དབང་ལྷ་ར་མང་ཏུ་བྱས་ཤིང་ཁོང་ནས་
 གཉིས་རྒྱལ་སློན་གཞན་དག་ལས་ཀྱང་ལྷ་ག་པའི་ཆོད་མཆོད་འགྲུར་གཞོན་ཆེ་བ་
 མཛད་པར་བཤད་དོ། །པན་ཆེན་མཆོག་གིས་དེ་ལྷ་པའི་པོད་ཀྱི་བསྐྱབ་སྤྱི་ལ་
 རྒྱར་སྤྱོད་པའི་མཛད་འཕྲིན་སྐབས་པོ་ཆེ་སྤེལ་བཞིན་པར་རབ་བྱུང་བཅུ་གསུམ་
 པའི་ལྷགས་སྤར་སྤྱི་ལོ་1781ལ་འབྲུམ་ནད་བཞེས་ཚུལ་གྱིས་པེ་ཅིན་ཏུ་གཞུགས་
 སྤྱི་བཞོད་པ་བཟུས་སོ། །དེ་ནས་སྤྱི་གཏུར་པོ་ཆེ་པོད་ཏུ་སྤྱན་དྲངས་ནས་
 གཙང་བཀྱ་ཤིས་ལྷན་པོར་བཞུགས་ཤིང་ན་བཟའ་ཉེར་སྤྱད་ནང་བཞུགས་ཀྱི་
 རང་སྤེལ་མཆོད་རྟེན་ལྷ་ཁང་མེད་པོར་རྟོག་ཡང་འི་ལས་བྱལ་པའི་རོ་མཆར་ཅན་
 བཞེངས་པ་ད་ལྷ་པོར་བར་ཏུ་སྤྱི་བོ་ཀྱན་གྱི་མཇལ་རྟེན་ཏུ་བཞུགས་ཡོད་པ་འདི་
 ལགས་སོ། །

པན་ཆེན་སྤྱི་འཕྲེང་ཏུག་པ་མཆོག་རྒྱ་ཕེབས་ཀྱི་ལོ་དེར་མདོ་སྟོད་སྐར་
 ཁམས་ཚུགས་ཀྱི་ས་རན་པ་ཞེས་པ་ནས་མི་མང་དཔུང་སྤྱིལ་གྱིས་རག་བཅོམ་གྱིང་
 ཆ་སྤྱོད་བར་བྱས་ཏེ། པོད་གཞུང་དར་ཅེ་མདོའི་སྐར་དཔོན་གྱི་ཅེ་ར་བཅོམ་
 འཕྲོག་དང་མི་མེད་ལ་གནོད་འཚེ་སྤྲོས་ཆེ་བའི་སྤྱན་གྱིས་པོད་ཀྱི་བཀའ་སློན་
 ཀྱང་བརྗེ་ཏ་དང་མདའ་དཔོན་ལྷ་ར་ལོ་ཅན་གཙོས་པོད་རྒྱའི་དཔུང་དམག་གིས་
 ས་རན་པའི་བཅོན་རྫོང་གཏོར་ཞིང་མགོ་དཔོན་དང་རག་གཙོ་རྣམས་གསོན་
 འཛིན་བྱས་ཏེ་གིང་ཆ་ཞོད་འཇགས་བྱས་ཐོག དེ་དག་གིས་སྤན་ཏུས་ལྷ་ར་

བོད་གཞུང་ལ་མར་ཁུལ་འཛམ་རྒྱུ་སྐྱེད་གསོ་དང་སྤྱད་ཕྱིན་རབ་རྒྱུ་སྐྱེད་པ་
 གི་མཉམ་མེད་ཀྱི་རིགས་མི་བྱེད་རྒྱུ་ལེ་མཁའ་འདོམས་བཅས་གནང་། རྒྱ་
 ལྷ་ཁུལ་དང་ཁུལ་མཁའ་ཁུལ་བའི་ཞོད་འབྲུགས་ཡོང་བ་ལྟར་བས་དེ་ལ་ཆེན་
 སྐོར་མས་ཀྱང་བཀའ་སློན་ཆེན་པོར་གསེར་ས་པའོད་དང་དཔལ་ཆགས་བཅས་
 བསྐྱེད་བར་བཤད་།

དེ་ནས་རབ་ལྟར་བཅུ་གསུམ་པའི་རྒྱལ་ས་སྤྱི་ལོ་1781ལ་རྒྱལ་དབང་
 ལྷ་འཕྲེང་བརྒྱུད་པ་མཆོག་གིས་སྤྱི་ལོ་གསུམ་པའི་ཆོགས་མིང་དུ་བྱང་ལྷ་ས་
 ཞི་ཤུ་རྒྱལ་པར་ཐེབས་བསྐྱེད་སྐོར་མས་གསེར་ས་པའོད་དང་འབྲུག་ས་གསེར་
 ཐམ་བཅས་བསྐྱེད་སྐོར་རྒྱལ་དབང་མཆོག་གིས་པོད་ཀྱི་ཆོས་སྤྱི་ལོ་ཐམས་ཅད་
 ཀྱི་རྒྱགས་འགན་བཞེས་དཀོན་པའི་བཀའ་པམས་མིང་དེ་མཆོངས་རྒྱལ་དབང་
 མཆོག་གི་སྤྱི་གཅན་པོ་དང་ཁྱ་ཁྱ་ཆེ་དྲུང་སྤྱོད་པའང་སྤྱན་ཆོགས་གཉིས་ལའང་
 ལྟར་དང་མཁན་པོའི་ཆོས་གནང་བས་ཆོང་གཉིས་ཀྱིས་ལྟར་པོད་མིན་རྒྱུར་བར་
 ཞབས་འདེགས་དང་མཐུན་ཕྱིན་ཡོང་བའི་དེ་བ་བཟུང་ནའང་། འོན་ཏེ་རྒྱལ་
 པའི་ཡབ་གཞིས་སྤྱོད་ཀྱིས་དང་ནང་ཐེལ་ལྟར་ཕྱིན་དགེ་མཆོན་མ་ལྟར་ཁར་
 སྤྱར་ཡང་གཞུང་མར་སྤྱི་ལོ་སྤྱི་ལོ་སྤྱི་ལོ་ལྟར་པོད་དང་དེ་ཕྱིན་རྒྱལ་པའི་
 གཉེན་ཉེ་སྤྱི་ལོ་མི་བཞོད་པ་སོགས་ལྟར་།

རབ་ལྟར་བཅུ་གསུམ་པའི་རྒྱལ་ས་སྤྱི་ལོ་1783ལ་པར་ཆེན་སྤྱི་ལོ་ལྟར་ལྟར་
 པའི་ཡབ་སྤྱི་ལོ་གཅང་པ་ནམ་སྤྱི་ལོ་གསོར་ས་སྤྱི་ལོ་ལྟར་པ་བསྐྱེད་པའི་ཉེ་མ་
 རོས་འཛོན་མཛད་དེ་པ་ནམ་ཐར་བ་དཀོན་ཏུ་གདན་དྲངས་མིང་། སྤྱི་ལོ་
 རྒྱལ་དབང་མཆོག་དང་སྤྱི་ལོ་ཆེ་སྤྱི་ལོ་ཆེ་སྤྱི་ལོ་ཆེ་སྤྱི་ལོ་ཆེ་སྤྱི་ལོ་ཆེ་སྤྱི་ལོ་
 གཅང་ཐེབས་གནང་སྤྱི་ལོ་ཆེ་སྤྱི་ལོ་ཆེ་སྤྱི་ལོ་ཆེ་སྤྱི་ལོ་ཆེ་སྤྱི་ལོ་ཆེ་སྤྱི་ལོ་ཆེ་སྤྱི་ལོ་
 སོར་བཞོད་དེ་རྒྱལ་དབང་མཆོག་ནས་དུ་སྤྱི་ལོ་གཅན་སྤྱི་ལོ་ཆེ་སྤྱི་ལོ་ཆེ་སྤྱི་ལོ་
 འདིའི་སྤྱི་ལོ་ཆེ་སྤྱི་ལོ་ཆེ་སྤྱི་ལོ་ཆེ་སྤྱི་ལོ་ཆེ་སྤྱི་ལོ་ཆེ་སྤྱི་ལོ་ཆེ་སྤྱི་ལོ་ཆེ་སྤྱི་ལོ་

བཅེན་བཟའ་ཚོན་གྱི་དཀོན་མཆོག་མཉམ་པ་དང་བཅུན་པུ་རྩོ་རིང་བཅུན་འཛིན་
དཔལ་འབྱོར་རེ་ལྟམ་ལྟར་སྤྱི་ལོར་པ་ཕུལ་པུས་འཛིན་གྱིས་བཟའ་ཚོན་དུ་བསྐྱོས།

རབ་བྱུང་བཅུ་གསུམ་པའི་མེ་ཤུལ་སྤྱི་ལོ་1786ལ་ཁོར་མའི་དཔུ་ལྷ་ཆེན་པོ་
ལྷན་སྐྱེ་རིན་པོ་ཆེ་ལལ་མ་འཛོ་བར་ཁིང་དུ་གཤེགས་པའི་སྤྱ་ཆ་བ་དུ་གོར་མའི་
བཟའ་བཞེན་མིང་ཚྱུང་ཆེ་ཚོན་གྱིར་པ་པེ་ཅིན་དུ་ཐེབས་དཀོས་བྱུང་ཁིང་མེ་རིང་
བར་གོར་ཐོད་བར་འབྲུག་པ་ལངས་པ་སོགས་ཐོད་ཕུལ་དུས་བདེ་མ་བྱུང་ནམས་
མིང་ཚྱུང་རིན་པོ་ཆེ་སྤར་ཡང་ཐོད་དུ་ལོག་པར་མཛད་ནའང་། རབ་བྱུང་བཅུ་
གསུམ་པའི་ལྷགས་པག་སྤྱི་ལོ་1791ལ་མིང་ཚྱུང་ཆེ་ཚོན་གྱིར་པ་ཕུ་གཤེགས་པས་
ན་ཆག་རིན་པོ་ཆེ་མིང་ཚྱུང་དུ་བསྐྱོས།

རབ་བྱུང་བཅུ་གསུམ་པའི་ཤིང་སྤྱལ་སྤྱི་ལོ་1785ཅམ་ལ་བལ་པོའི་གོར་ཁ་
རྒྱལ་པོས་ཐོད་ལ་བཅན་འཛུལ་བྱས་པས་གོར་ཐོད་བར་འབྲུག་པ་ལངས་ཏེ་ཐོད་
གྱི་ལོ་རྒྱས་ལྟེང་དུས་གཟར་ཆེན་པོ་ཞིག་བྱུང་། དེ་ཡང་བལ་ཡུལ་དུ་གོར་
ཁའམ་ཡམ་དུ་དང་པར་ཏན། སྤག་གོན་ཞེས་བལ་པོའི་རྒྱལ་ཁག་ཆེ་ཆུང་
གསུམ་ཕོད་པ་ཆང་མས་ཐོད་དང་ཆོང་ཐོག་ཏེན་བཞེངས་པ་སོགས་པའི་འབྲེལ་
བ་ཤིན་དུ་ཆེ་ཞིང་། བལ་པོད་བར་ཡང་བལ་ཁམ་ཞེས་པའི་བལ་པོས་བཅོས་
པའི་ཁམ་གའམ་རྒྱག་དེལ་པོད་དུ་འགྲོ་རྒྱགས་ཕོད་པ་བཅས་གྱིས་ཐོད་བལ་
བར་འབྲེལ་མཐུན་ཟབ་པོ་ཕོད་པ་ལགས། རབ་བྱུང་བཅུ་གསུམ་པའི་ས་སྤང་
སྤྱི་ལོ་1769ལ་ཁོར་ཁའི་རྒྱལ་པོས་བལ་ཡུལ་རྒྱལ་ཁག་གསུམ་མམ་བལ་ཡུལ་གྱིར་
གསུམ་དུ་གཤགས་པ་ཡོངས་རྫོགས་དཔུང་སྟོབས་གྱིས་གཅིག་བྱུང་བྱས་ཏེ་བལ་
ཡུལ་དུ་གོར་ཁའམ་གོར་ཁ་ཞེས་པའི་རྒྱལ་རབས་གསར་དུ་བཅུགས། དེ་ནས་
གོར་ཁའི་རྒྱལ་པོ་དག་རིམ་གྱིས་ཏམ་སེམས་རྗེ་ཆེར་སོང་ནི་འབྲས་རྫོངས་དང་
ཐོད་ཀྱི་མངའ་འོག་ས་ཆ་མང་པོ་འབྲས་པའི་བཅན་འཛུལ་གྱི་སྤྱིར་བ་བཤམས།
དེའང་ཐོག་མར་རབ་བྱུང་བཅུ་གསུམ་པའི་ས་སྤྱལ་སྤྱི་ལོ་1788ལ་ཁོར་ཁའི་

དམག་གིས་དཔུང་འཁྱག་བྱས་ནས་གཙང་ཕྱིར་ཤར་དང་མཁའ་ནང་སྒྲོལ་བ་
 བཅས་བཅན་བཟུང་བྱས། ཤར་ཤར་དམག་དང་ཐོད་སྒྲོད་ལམ་ལུ་བཅས་
 གྱིས་འཕྱག་སྒྲོལ་དོག་ཅམ་བྱས་ཀྱང་རྒྱུ་རྒྱུ་དམག་དཔོན་གྱིས་ཤར་ཁའི་སྒྲོག་
 དཔུང་ཆོས་པའི་སྒྱེན་ལས་ལྷ་དམར་སྒྱལ་སྒྱུ་བཟུང་ཤོར་ཐོད་སྒྲོས་སྒྲོལ་ཤོར་བ་
 བྱས་སོགས། ཐོད་ཅུས་མེད་ཀྱི་སྒྲོལ་ལ་གཞིགས་ནས་ཤོར་ཁས་ཐོད་ཀྱི་ས་ཆ་
 བཅན་བཟུང་ཡོད་པ་སྤྱིར་སྒྲོད་པར་ས་རིན་རྒྱ་དཔུང་འཕྱོར་ཆེ་བ་སྒྲོད་དཔོན་
 པའི་ཆ་སྒྱེན་ལོས་མེད་བཞོན་པ་རྣམས་ཁས་ལེན་བྱས་ཏེ། ཨ་གཅིག་ཅམ་གྱི་
 དཔུང་ཡང་སྒྲོད་ཀྱང་སྤྱིས་སྒྲོལ་ཐོད་གཞུང་དང་རྒྱལ་དབང་མཆོག་གིས་ལལ་ལེན་
 མ་མཛད་པས། ཤོར་ཁས་སྤར་ཡང་བཅན་འཁྱལ་བྱས་པར་མ་ཟད་ཐོད་ཀྱི་
 བཀའ་སྒྲོན་རྒྱ་རིང་བཞུན་འཛིན་དཔལ་འཕྱོར་དང་མདའ་དཔོན་གཞུང་གི་པ་
 བཟ་གིས་དོན་ཐུབ་གཙུག་པའི་ཐོད་རྒྱུ་དཔོན་རིགས་འགའ་བཅས་མི་ཆབ་རྒྱ་
 གསོན་འཛིན་བཅན་བྱིད་བྱས་ཤིང་སྤར་ལས་སྟག་པའི་དམག་ཤུགས་བཏང་ཉི་
 གཙང་ཁལ་གྱི་ས་ཆ་མང་པོ་བཟུང་སོགས། གཙང་བཟ་གིས་སྒྲོན་ཐོད་དཔོན་རྒྱ་
 འཕྱག་བཅོམ་དང་ཐོད་མི་མེད་ལ་མནར་གཅོད་ཆད་མེད་བཏང་བ་དང་།
 པའ་ཆེན་སྒྱུ་འཕེང་བཟུན་པ་བཞུན་པའི་ཉི་མ་མཆོག་ལྟ་སར་ཤེབས་ཏེ་སྒྲོལ་
 བཞུགས་མཛད་དཔོན་པ་སོགས་བྱུང་། གནས་སྒྲུལ་དེ་དག་གོང་མ་ཆན་ལྱང་
 གིས་མཁྱེན་རྟོགས་བྱུང་རྗེས་བཀའ་ལྱང་བཅན་ཐོས་མི་སྒྲོན་སྒྲུགས་ཀྱི་དམག་
 དཔོན་ཆེན་མོས་གཙུག་རྒྱ་དམག་དང་། རྒྱལ་རྒྱུ་སྒྲུགས་ཀྱི་ཐོད་དམག་
 བཅས་དཔུང་ཆོགས་ཆིག་བྱི་བཟུན་སྒྲོད་སྟག་བཅས་ཐོད་རྒྱ་བཏང་ནས་ཤོར་
 དམག་སྤར་ཅིག་ཉིད་ལ་སྤྱིར་བསྒྲོད་བཏང་ནས་སྤར་ཤོར་པའི་ཐོད་ཀྱི་ས་ཆ་
 ཐམས་ཅད་སྤྱིར་སྤར་པར་མ་ཟད། ཤོར་མའི་དམག་གིས་ཤོར་ཁའི་ལྷལ་
 དཔུང་པར་རྒྱ་དཔུང་འཁྱག་བྱས་པས་ཤོར་དམག་རྣམས་པམ་ཉེས་ཆབས་ཆེན་
 བྱུང་བས་ཤོར་རྒྱལ་ཡང་དབང་བྱུང་ཉི། དེ་སྒྲོན་མི་ཆབ་རྒྱ་བཅན་བྱིད་བྱས་

པའི་དཔོན་རིགས་རྣམས་ཚུར་སྐྱེལ་གྱིས་ནི་བའི་ཆིངས་མོལ་ཡོང་བའི་རེ་བ་
 བཏོན་སྟོན་མོར་ཁས་ཐོན་གཞུང་ལ་ལོ་རྒྱུན་གྱི་དཔྱ་ཁྲལ་དང་གོང་མར་འཆམས་
 བྱ་མངགས་རྒྱ་སྟོགས་ཁས་བླངས་པས་མཆོད། གཡུལ་ལས་རྣམ་པར་རྒྱལ་
 བའི་དང་རྒྱ་ཁོར་ཟེས་གསུམ་དང་ས་ཆ་མི་ཉེ་དང་བཅས་པ་ཆང་མ་ཕྱིར་ལེན་
 ལེགས་པར་མཛད་པས་མེས་རྒྱལ་གཅིག་ཀྱི་དང་ཐོད་མཐའ་མཆམས་བདེ་
 འཇགས་བཅས་བཏང་ཉེ་བཅན་འཇུལ་པར་འོས་བབ་གྱི་རྒྱུར་རྟེན་དྲག་པོས་མ་
 རྒྱུར་ཚུར་སྟོན་རྣམས་ཆར་བཅད་ལ། མེངས་འདིའི་དམག་འབྲུག་གི་གནས་
 ཚུལ་རྣམས་དང་གོང་མའི་བཀའ་ལླང་བཅས་ལྟ་སར་རྟོ་རིང་བསྐྱངས་པ་ད་ལྟ་སྐྱེ་
 རྒྱུར་རྒྱལ་རྒྱལ་ཡོད་པ་དེའོ། །ཡང་རེབ་འདིའི་སོར་ཐོད་དམག་འབྲུག་གི་རྒྱ་རྒྱུན་
 ལ་གཅིག་ན་ཐོད་བལ་བར་དུ་འགྲོ་རྒྱལ་ལོད་རྒྱུད་བཞིན་པའི་གོར་ཁམ་གསར་
 ཉིང་དང་ལྟ་རྒྱུན་བཅོས་པའི་དོན་རྒྱུན་དང་། གཞིས་སུ་ཐོད་བལ་ས་འབྲེལ་
 ཡུལ་གྱི་ཆིང་སྟོག་དཔྱ་ཁྲལ་བརྩ་ལེན་གྱི་ཁ་མཚུངས་པ་དང་། གསུམ་དུ་ལྷ་
 དམག་སྐྱེ་འཕྲེང་བཅུ་པ་ཆོས་གྲུབ་རྒྱ་མཆོས་ནང་དུལ་བྱས་པའི་རྒྱུན་ཡིན་ཟེར་བ་
 བཅས་ཅི་རིགས་ཤིག་ཡོད་ནའང་། འདི་དག་ནི་ཕྱིའི་རྒྱ་རྒྱུན་ཅམ་དུ་ཟད་དེ་
 དོན་དངོས་ནི་གོར་རྒྱལ་གྱི་ད་རྒྱལ་ཁེངས་རྟེན་པ་དང་ས་མཐའི་སྐྱོན་རྗེའི་རང་
 མཆང་མངོན་དུ་སྟོགས་ཏེ་ཐོད་དང་གོང་མའི་མངའ་ཞབས་གྱི་ས་ཆར་བཅན་
 འཇུལ་བྱེད་རྒྱུའི་ཉམ་ལེམས་གྱི་རྒྱུར་གིས་གོར་དམག་ཕྱེ་མ་ལེབ་གན་རྣམས་
 འབྲུག་ཆེན་མར་མའི་འོད་ལ་ཁྱེབ་དུ་བཅུག་པ་གདོན་མི་ཟེའོ། །

ཡང་ཀམ་ལྷ་དམར་བའི་སྐྱེ་འཕྲེང་སྐུ་མ་རྣམས་ཀྱང་དགེ་བྱུགས་པར་སྤང་
 བར་བྱས་ལ་སྐྱེ་འཕྲེང་འདི་བ་ནི་པཌ་ཆེན་སྐྱེ་འཕྲེང་རྒྱག་པའི་གཞུང་དུ་གཏོགས་
 བའང་གཅེན་པོའི་རྒྱ་ཁོར་ལ་རམས་པའམ་གང་ལྟར་ཕྱི་རྒྱུད་ནང་འདྲིན་བྱས་པ་
 ཡིན་འདུག་པས། གོར་ཐོད་དམག་འབྲུག་བརྒྱལ་ནས་གོར་ཁ་པམ་རྗེས་རང་
 ཉིད་ཀྱང་ཁོངས་འཁྱེད་གྱིས་རང་སྟོག་བཅད་པར་བཤད་ལ་དེ་ནས་བརྒྱུད་ཐོད་

གཞུང་སའི་དཔོན་ཚོན་དང་ཚུགས་ཀྱི་རྒྱུ་དཔོན་སོགས་སྐྱ་མེད་དཔོན་རིགས་
 ཚབ་འདུག་བྱེད་ལུགས་དང་ཆ་ཁྱེན་སྟོར། རྒྱལ་པ་པམ་ཆེན་ཞལ་བཞུགས་
 དུས་ཉི་རིགས་ཀྱིས་གཞུང་སའི་ལས་དོན་བྱེད་མི་ཆོག་ཚུལ་དང་ཐོད་སྟོད་ཨམ་
 བན་གྱི་ལས་འགན་དང་བྱུང་དབང་སྟོར། ཕྱི་རི་རྒྱལ་ཁག་འབྲེལ་གཏུག་བྱེད་
 ལུགས་དང་ཡི་གེ་གཏོང་ཚུལ་སྟོར། ཐོད་ས་མཚམས་ཀྱི་ཐུང་སྟོ་བྱེད་ལུགས་
 དང་ཚུགས་མཐའི་རྒྱུ་འགྲོའི་འོས་འགན་སྟོར། འགྲོ་ཡོད་བསྟོ་འོས་འཕར་
 བཞག་བྱ་རྒྱལ་ས་པ་ཤུལ་བྱ་འདགས་བྱས་མི་ཆོག་ཚུལ་དང་མོ་གངས་མཚད་རིམ་
 སྟོར། དཔོན་ཉེ་ས་སའི་མེད་དཔོན་བསྟོ་ལུགས་དང་གཞུང་སའི་ཁྲལ་དདུལ་
 དང་ཉི་ཆོང་བྱེད་ལུགས་སྟོར། ལུལ་གྱི་ཐོན་ཐོག་འབྲས་ཚུ་སོགས་ཀྱི་ཁྲལ་ལེན་
 རྒྱལ་སྟོར་སྟོར། མི་མེད་གྱི་ཁྲལ་སྟུང་དང་ཁྲལ་ཆག་བྱེད་ལུགས། ཐོད་གྱི་སྐྱ་
 མེད་དཔོན་རིགས་ཀྱི་མིང་ཚོ་བཞོད་ལུགས་དང་ཐོད་གྱི་བྲ་མ་ལས་ཉེ་ན་མས་མདོ་
 སྟོར་མཆོ་སྟོན་སོགས་སྐྱ་ཐེབས་པའི་ལམ་ཡིག་སྟོར་ལུགས། ཐོད་གྱི་དཔོན་
 རིགས་དང་ཉི་རིགས་ཀྱིས་རང་དོན་དུ་ཁྲལ་བསྐྱལ་མི་ཆོག་ཚུལ་དང་། ཐོད་
 གཞུང་ཁྲིམས་ལུགས་གཙང་ཚུལ་དང་དཔོན་རིགས་ཆོས་སྒྲེར་དབང་གིས་དབང་
 བེད་ཁྲིམས་གཙང་བྱེད་མི་ཆོག་ཚུལ། ཐོད་གྱི་དམག་མིའི་དགུ་ཆས་དང་རྩལ་
 མདེུ་གནས་ཚུགས་སོགས་ཀྱི་དོ་དམ་བྱེད་ལུགས་སྟོར་དང་བཀའ་སྟོན་དང་
 མདའ་དཔོན་སོགས་ཀྱི་འཛིན་ཐེབས་ཅིས་སྟོར་དགོས་ལུགས་དང་། ཆོས་
 བྱེད་བྲ་མ་དང་དགོ་འདུན་ན་མས་ཀྱང་སོགས་ཐོབ་སྟོར་ཚུལ་སྟོར་དང་མི་མེད་གྱི་
 ཁྲལ་ཐོགས་དང་ཁྲལ་ཆག་གངས་ཚད་བསྐྱལ་དགོས་པ་ལས་དུང་འཁོར་དང་
 རྒྱུང་དཔོན་གྱིས་སྐྱ་བསྐྱར་དང་བུད་སྟོང་བྱེད་མི་ཆོག་པའི་སྟོར་བཅས་མདོར་ན།
 ཐོད་གྱི་ཆབ་སྲིད་དང་དཔལ་འབྱོར་ཆོས་ལུགས་དམག་དོན་དང་གྱི་འབྲེལ་ལ་
 སོགས་པ་འཆོ་བའི་བྱལ་ཁོངས་སོ་སའི་ཐད་གསལ་ཞིང་ཞིབ་པའི་བྱ་བྱེད་རྒྱལ་
 ལུགས་བཞོད་ཡོད་ཅིང་། དེའི་ནང་ནས་མང་ཤོས་ཤིག་སྐབས་དེའི་གནས་

རྒྱལ་དངོས་ལ་གཞིགས་ནས་གཏན་འཁེལ་བྱེད་པ་ཡིན་པས་སྐབས་དེའི་ཐོད་གྱི་
 གྱི་ཚོགས་བདེ་འཇགས་དང་སྤྱི་ལྗོངས་ཀྱི་འཕེལ་རྒྱས་བཅས་ལ་སྒྲུལ་རྒྱས་གྱི་ཤུགས་
 རྒྱུ་ཆེན་པོ་ཐོབ་པ་ཤོར་མ་ཆག་ལ། ཁོང་སྒྲུས་དོན་རྩིས་ཁྲུལ་ཙམ་ལས་
 རྒྱས་པ་ཡིག་ཆའི་གཞུང་དངོས་ལས་ཤེས་པར་བྱའོ། །རབ་བྱུང་བཅུ་གསུམ་པའི་
 ཤིང་ལྷག་སྤྱི་ལོ་1794ལ་སྤྱི་འཐུས་ཅོག་རིན་པོ་ཆེས་དབུས་གཙང་གུན་བདེ་
 སྤྱིང་ཞེས་པའི་ཐོད་རྒྱུགས་གཞིས་གྱི་ལྷ་ཁང་དང་། ལྷ་ཁང་གྲྭ་ཤག་བཅས་
 འཛོམས་པའི་དཔོན་སྡེ་གསར་སྤྱོད་མཛད་ཅིང་དཔོན་བདག་ཀྱང་ཅོག་རིན་
 པོ་ཆེ་རང་ཉིད་ནས་མཛད་པས་དེ་ནས་བརྒྱུད་དབུས་གཙང་སྤྱིང་བཞིའི་གསུམ་
 པ་གུན་བདེ་སྤྱིང་བྱ་བ་འདི་བྱུང་བ་ཡིན་ལ་དེའང་ཅོག་རིན་འཕྲུང་རིམ་གྱི་
 བཞུགས་གནས་སྤྱུར་པ་ཡིན་ནོ། །

རབ་བྱུང་བཅུ་གསུམ་པའི་ལྷགས་བྱ་སྤྱི་ལོ་1801ལ་པུ་ཆེན་སྤྱི་འཐུས་
 བདུན་པ་བཅུན་པའི་ཉི་མ་དབུས་ཕེབས་གནང་སྟེ་ལྷ་ཁང་རྩོམ་སྤྱོད་རྒྱ་མདུན་ཏུ་
 རྒྱལ་དབང་མཆོག་ལས་བསྐྱེད་རྫོགས་གྱི་སྟོན་པ་འབྲུལ་བཞེས་དང་། བཀའ་
 ཆོས་ལྷ་གནང་སྟགས་ཡབ་སྐུ་རིས་མེད་ལ་ཕན་ཚུན་སྤྱོད་ཏུ་བཅུན་པའི་
 བདག་པོར་མངའ་གསོལ་བའི་མཛད་སྟོན་ལྷ་སྟོན་མ་ཉམས་པར་ལེགས་པར་
 བསྐྱུངས་པར་མཛད་དོ། །

རབ་བྱུང་བཅུ་གསུམ་པའི་ཤིང་གྱི་སྤྱི་ལོ་1804ལ་རྒྱལ་དབང་མཆོག་གི་
 དཔྱང་གྲངས་ཞེ་བདུན་པར་སྤྱོད་བཞེས་ཚུལ་གྱིས་སྤྱོད་གཤེགས་པར་བྱུར་ལ།
 དེ་ནས་ཁོང་མའི་བཀའ་ཁྲུང་ལྷ་ས་སྤྱི་འཐུས་ཅོག་རིན་པོ་ཆེ་བཅུན་པའི་མཔོན་
 པོ་རྒྱལ་དབང་བཟུང་པ་ཆེན་པོ་འཇམ་དཔལ་རྒྱ་མཆོ་མཆོག་གི་རྒྱལ་ཆ་བ་ཏུ་
 དབང་བསྐྱུར་ཞིང་། ཁོང་གིས་གཙོ་འགན་བཞེས་ཏེ་གཞུང་ས་དང་གདན་ས་
 ཁག་བཅས་ནས་དཔོངས་རྫོགས་དང་ཡང་སྤྱི་འཐུས་ཕེབས་གྱི་གསོལ་འདེབས་
 མཆོད་སྟོང་གསར་སྤྱོད་བཅས་ཀྱི་མཛད་པ་རྒྱ་ཆེ་བར་སྤྱི་ལོ་ཞིང་། གངས་

སྐྱོང་ས་ཚོས་སྲིད་ལུགས་གཉིས་ཀྱི་ཐུགས་འགན་རྒྱལ་ཚབ་རིན་པོ་ཆེས་གཙང་
བཞེས་གནང་བ་ལགས་སོ། །

ལྷ་པ། རྒྱལ་དབང་སྤྱི་འཕྲིད་དགུ་པ་ནས་བཅུ་
གཉིས་པའི་སྐབས་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས།

རྒྱལ་བ་སྤྱི་འཕྲིད་དགུ་པ་ནི་སྤྱི་བཟང་བཟུན་པའི་འབྲུང་གནས་དག་
དབང་ལུང་རྟོགས་རྒྱ་མཚོ་ཡིན་ལ། ཁོང་རབ་བྱུང་བཅུ་གསུམ་པའི་ཤིང་སྤང་
སྤྱི་ལོ་1805ལ་མདོ་ཁམས་སྤང་གི་འབྲི་རྒྱུ་ཉེ་འགམ་ལྟན་པའི་ལུང་དུ་ཡབ་
བཟུན་འཛིན་ཚོས་རྒྱུང་དང་ལུང་དོན་ལྷན་སྒྲོལ་མ་གཉིས་ཀྱི་ལྷ་ས་ལྷ་སྤྱི་འཕྲིད་སྤྱི་
རྒྱལ་དབང་བཅུད་པ་ཆེན་པོ་དཔོངས་པ་རྟོགས་རྗེས་ལྷ་ས་ལྷ་སྤྱི་འཕྲིད་
ལོ་རྒྱལ་ས་གནས་གང་སར་བཅད་གཙང་བྱེད་སྐབས། རྒྱུང་སྤྱི་འདི་པ་རོ་
རོ་མཚར་པའི་མཚན་ལྟས་བཟང་པོ་ལྟན་པའི་གནས་རྒྱལ་བོད་དུ་རིམ་འཕྱོར་ལ་
བཞེན་རྒྱལ་ཚབ་རྟོགས་རིན་པོ་ཆེ་མཚོ་གདང་བཀའ་རྒྱོན་བཞེས་གསལ་བོད་ཀྱི་ཆེ་
རྒྱ་ཐམས་ཅད་བཀའ་བཤོས་ཏེ། རབ་བྱུང་བཅུ་བཞི་པའི་མེ་ལོས་སྤྱི་ལོ་
1807ལ་ལོ་རྒྱལ་གདན་ལྷན་སྤྱི་ཁོང་པའི་གཟིམ་འགག་རབ་བཟུན་རྒྱ་མཚོ་
རྒྱང་མདང་གནང་བ་ལྟར། ཡབ་ལུང་སྤྱི་འཕྲིད་སྤྱི་འཕྲིད་རིམ་གྱིས་
ཐེབས་ཏེ་ཆལ་ལྷན་ཐང་གི་གཙུག་ལག་ཁང་དུ་སྤྱོད་དུངས་ཏེ་ཆེན་ཁོང་མར་
གསེར་ལྟན་འབུལ་རྒྱོན་མཛད་དཔོན་ལྟབས་བཀའ་རྒྱག་གནང་། དེའི་ཆེ་
ལོ་རྒྱལ་གཞན་རིགས་འགའ་ཡང་ཕྱོན་པ་བཅས་ལ་བཞེན་མཐར་རྒྱལ་ཚབ་
རིན་པོ་ཆེ་གཙོས་བཀའ་རྒྱོན་རྒྱལ་བཞི་དང་གསལ་གཟིམ་མཚོད་གསུམ་གྱི་ལེར་
དཔོན་དང་དུང་ཡིག་སོགས་ཆེ་ཤོད་ཀྱི་ལས་ཚན་པ་ཐམས་ཅད་མཐོན་གཅིག་རྒྱ་

ཚེས་ཚུང་ཆེན་པོ་སྟུན་དང་ས་ཉེ་ཡང་མིན་རིན་པོ་ཆེའི་དོགས་གནས་གསལ་ཆ་
 དགོས་པའི་བཀའ་ལུང་ནན་ཆགས་ལྟས་པ་དང་། དེ་མཚུངས་པར་ཆེན་མོ་
 ཐམས་ཅད་མཆིན་པ་མཆོག་ནས་ཀྱང་ལ་མོ་ཚངས་པར་ལུང་ལྟ་གནང་བ་བཅས་
 གི་ལྟས་ལན་ཅེ་མཐུན་བཟང་ཐེབས་ལུང་ཐོག པར་ཆེན་ཐམས་ཅད་མཆིན་
 པ་དང་རྒྱལ་ཆབ་རིན་པོ་ཆེ། བོད་སྟོན་ཡམ་བན་དང་བོད་ཀྱི་སྐྱེ་ལེན་དཔོན་
 རིགས་ཚང་མ་དངོས་བསྟོན་གྱིས་ཆལ་གྱང་ཐང་དུ་ཐེབས་ནས་ཡང་མིན་བརྟག་
 དཔྱད་ངོས་འཛིན་ལེགས་པར་གནང་རྗེས་གོང་མར་གསེར་སྟན་སྟོན་འབུལ་
 ལྟས། རབ་ལྷུང་བཅུ་བཞི་པའི་ས་འབྲུག་སྤྱི་ལོ་1808ལ་གོང་མའི་བཀའ་ལུང་
 གྱིར་ཐེབས་ལྷུང་བསྟན་པར་ཆེན་ཐམས་ཅད་མཆིན་པ་བསྟན་པའི་ནི་མ་མཆོག་
 གིས་ཡང་མིན་རིན་པོ་ཆེའི་དབུ་སྟེན་གཙུག་ལྷན་བཞེས་ཤིང་། སྐུ་ཡོན་འབུལ་
 བའི་ཡོངས་འཛིན་དུ་འོན་རྒྱལ་སྐུ་ཡོན་པའི་སྐུ་རིན་པོ་ཆེ་དང་དེ་མོ་རིན་པོ་ཆེ་
 གཉིས་བསྟོ་བཞག་གནང་ནི་སྐུ་བབ་དང་བསྟན་པའི་གསན་བསམ་ལ་གཞིལ་
 བའི་དབུ་ཚུགས། དེ་ནས་རིང་མིན་སྤར་སྟོལ་ཆིབས་བསྟར་ཆེ་མོའི་ཡོ་ལང་
 གཟབ་རྒྱས་དང་བཅས་སོ་བྱང་ཆེན་པོ་ཆེའི་གཟིམ་རྒྱང་ནི་འོད་དུ་ཞབས་སྤར་
 འཁོད་ཅིང་། གཟའ་སྐར་སྟན་སྟུམ་ཆོགས་པའི་ནིན་གསེར་གྱི་མངའ་གསོལ་
 གི་མཛད་སྟོ་སྤར་ལྷགས་སྟར་གཟབ་རྒྱས་གནང་བ་དང་། བོད་རྒྱུ་ཆེ་རྒྱ་
 མཐའ་དག་གིས་ལེགས་འབུལ་དང་གསོལ་སྟོན་རྒྱ་ཆེ་བ་གནང་བས་མཆོན་བོད་
 འབངས་ཐམས་ཅད་དགའ་བདེའི་གནས་སུ་འཁོད་པར་སྟུང་།

རབ་ལྷུང་བཅུ་བཞི་པའི་ལྷགས་སྟེ་ལོ་1810ལ་རྒྱལ་ཆབ་རིན་པོ་ཆེ་ག་
 ཆེ་བསྟན་པའི་མགོན་པོ་མཆོག་བསྟན་སྟེན་གྱིས་སྐུ་གསེགས་པས་གོང་མར་སྟན་
 ལྷ་དང་བསྟན་ཡོངས་འཛིན་དེ་མོ་རིན་པོ་ཆེ་སྐབ་བསྟན་འཇིགས་མེད་རྒྱ་མཆོ་
 མིན་སྟོང་དུ་བསྟོ་བཞག་གནང་ཞིང་། ཁོང་མིན་སྟོང་གི་བྱིར་ཐེབས་རྗེས་
 གཞུང་པས་མ་ལྟག་མེད་ཀྱི་མཛད་འཇིན་བསྟངས་པ་དང་གཞུང་པའི་བསྟན་

གྲིང་ཡར་རྒྱས་དང་མངའ་འབངས་བདེ་ཐབས་སྐོས་ཀྱི་མཛད་བཟང་སོ་ན་
 གྲེལ་བ་ཡིན་འདུག། རྩ་ལོར་རྒྱལ་ཚབ་རྩ་ཚག་རིན་པོ་ཆེ་མ་གཤེགས་གོང་ཆེ་མོ་
 བླ་ཆེན་པོའི་གར་རྒྱུད་སོ་བླ་ཁོངས་ན་མས་ཉ་མས་གསོ་མཛད་པ་ལེགས་པར་
 གྲུབ་ཐོག་ རྩ་ལོན་གཙུག་ལག་ཁང་ཡང་ཉ་མས་གསོ་བཅས་གནང་བས་མཆོན་
 པོད་ཀྱི་གཙུག་ལག་ཁང་དང་རིག་དངོས་རིན་པོ་ཆེ་སྤྱད་སྤྱོད་བདག་གཅེས་ཀྱི་
 མཛད་བཟང་བསྐྱར་ས། རབ་བྱུང་བཅུ་བཞི་པའི་རྒྱ་བུ་སྤྱི་ལོ་1813ལ་བཅ་
 ཆེན་ཐམས་ཅད་མཐུན་པ་མཆོག་གཙང་ནས་གདན་ཞུས་དང་འབྲེལ་དགའ་
 ལུན་གྱི་ཆེན་རག་དབང་རྩན་གཤམ་པས་གཙོས་དད་པའི་དགེ་འདུན་དཔོན་
 སློབ་བཅུ་ལྷག་ལྷག་གི་དབྱུས་སུ་ཡང་གྲིང་རིན་པོ་ཆེ་ནས་དགེ་ཚུལ་གྱི་སྤྲེལ་པ་
 ཡང་དག་པར་བཞེས་ཏེ་ཏཱ་ལའ་བོལ་རྒྱལ་མཆོན་སྤྱོད་པ་ན་མས་ཀྱི་གཙུག་རྒྱུད་དམ་
 པར་བྱུར། དེ་ལྟར་ཡང་གྲིང་རིན་པོ་ཆེ་རྩན་བྱ་ཡང་སྤྱོད་གསན་བཞེས་ཀྱི་
 མཛད་སྤྱོད་མཛོན་པར་ལེགས་པས་གངས་ཅན་བཙུན་འགྲོར་རྩན་པའི་གཙུག་
 རོར་ཏུ་འཕྱར་བའི་རེ་བ་ཆེ་སྟེ། རབ་བྱུང་བཅུ་བཞི་པའི་ཤིང་སྤག་སྤྱི་ལོ་
 1815ལ་བཙུན་གཞིས་ཆེན་པས་དགྲུང་གངས་བཅུ་གཅིག་སྟེང་གཟིམ་ཁྱི་མཐའ་
 ཅན་གྱི་རྒྱལ་བཙུན། དེ་ནས་གོང་མར་རྩན་ཞུ་གནང་བ་ལྟར་ཡོངས་འཛིན་
 གྲིང་སྤྱོད་དེ་མོ་རིན་པོ་ཆེ་རྒྱལ་ཚབ་ཏུ་དབང་བསྐྱར་ཞིང་ཁོང་གིས་གཙོ་མཛད་
 དགོངས་རྒྱལ་དང་གཏུང་ཉེན་གསེར་སྟོང་གསེར་བསྐྱབས་དང་། ཡང་གྲིང་
 རྒྱར་གསལ་གྱི་རྒྱབས་འདུག་བཅས་ལེགས་པར་གནང་ཞེ་བོད་གངས་ཅན་གྱི་
 ཆོས་གྲིང་ཐམས་ཅད་ཀྱི་བྱེད་པོ་མཛད། སྐབས་འདི་དག་ལ་དབྱིན་འི་བཅན་
 རྒྱལ་རིང་ལུགས་པས་འཛམ་གླིང་ཡུལ་གྱི་མང་པོར་བཅན་འདུལ་བྱས་པར་
 བཞེན་རྒྱ་གར་དང་བལ་ཡུལ་འབྲས་ལྗོངས་བཅས་སུ་དབྱིན་འི་སྟོབས་ལུགས་
 གྲེལ་ཡོད་སྟབས། བོད་ལའང་རྒྱལ་ཞིབ་པ་མངགས་པ་མ་ཟད་དབྱིན་འིས་
 བོད་ཀྱི་མཐའ་མཆོམས་འབྲས་ལྗོངས་དང་གོར་ཁ་བཅས་ལ་དབྱུང་འདུག་བྱས་

ཕྱིན། གཙང་ཁལ་སྐོགས་སུ་དེའི་ཕྱགས་ཕྱིན་ཕྱིས་ཁབ་སོ་བདེ་འཇགས་ཀྱི་གོ་
 གྲུབ་སྤྱོད་ལོན་གཞུང་ནས་བཀའ་བློན་གཤམ་མོག་པ་དང་མོན་པ་བ་གཞིས་
 ཀྱིས་གཙོས་གཞུང་དམག་དངོས་སྡོད་ཀྱིས་མཐའ་མཚམས་ཞིན་འཇགས་ཡོང་
 ཆེད་གོང་དམག་ཕྱིར་བསྡོད་བྱ་དགོས་སྐོག་སྤུས་མིང་ཁུན་ཁུང་བྱུང་ངོ་། །

རྒྱལ་བ་སྐུ་འཕྱེད་བཅུ་པ་ནི་དག་དབང་སྒོ་བཟང་འཇམ་དཔལ་རྒྱལ་...
 བེམས་རྒྱ་མཚོ་ཡིན་ལ། ཁོང་དབུལ་བཅུ་བཞི་པའི་མེ་ཁྱི་ལྷོ་ལོ་1816ལ་མདོ་
 ཁབས་ཀྱི་མི་ཐང་ཤོག་དུག་སྒོ་མདོར་ས་ཞེས་པར་ཡབ་སྐོ་བཟང་ལྷན་གཤམ་དང་
 དུམ་ནམ་རྒྱལ་ཁྱེད་གཞིན་གཞིས་ཀྱི་སྐུ་སྐུ་འཁྲུངས། དེའང་རྒྱལ་དབང་དགུ་
 པ་སྐུ་གཤམ་གསལ་རྒྱལ་ཚབ་དེ་མོ་རིན་པོ་ཆེས་གཙོས་བོད་གཞུང་ཁུན་མོང་ནས་
 ཡང་སྤྱིད་ཆེད་གཙོན་ཀྱི་བཞོད་འདོམས་སྐར་ཕྱགས་བཞིན་གནང་ཡོད་པར་
 བརྟེན། མི་ཐང་དུ་འཁྲུངས་པའི་རྒྱུད་སྤྱིད་ཕྱགས་ཀྱན་དུ་ལྷན་གཤམ་བྱུང་པ་
 དང་མི་ཐང་ཆོས་རྒྱུད་ནས་ཀྱང་གཞུང་པའི་བཀའ་རྒྱ་རིམ་ཐེབས་ཀྱི་དཀོན་ས་
 རྟོན་ལྟར་དངོས་གནས་ཐོས་བྲལ་གྱི་ལྷན་བྱ་སྐུ་ཕྱིར་འབྲལ་འཁྱོར་བྱུང་བལྟན།
 བོད་ཀྱི་སྐུ་མེད་དཔོན་རིགས་མཁྱིན་མཐུན་ཀྱིས་རྒྱལ་ཚབ་རིན་པོ་ཆེར་སྐུ་གོང་མ་
 ལྟར་རོས་འཛིན་དགོས་ཕྱགས་ལྷན་བྱ་བྱས་པ་བཞིན་དེ་དོན་ཆེན་གོང་མར་
 གཤམ་ལྷན་སྒྲོན་འབྲལ་མཛད་ཅིང་། ཡང་སྤྱིད་རོས་འཛིན་མ་གྲུབ་གོང་དབ་
 བྱུང་བཅུ་བཞི་པའི་ས་ཡོས་ལྷོ་ལོ་1819ལ་རྒྱལ་ཚབ་དེ་མོ་རིན་པོ་ཆེ་སྐུ་
 ཞབས་པད་མ་བརྟན་པས། དེ་འསྐལ་བྱི་ཆེན་ཆེ་སྒྲོན་གྱིང་རྒྱལ་བའི་སྐུ་དག་
 དབང་འཇམ་དཔལ་རྒྱལ་བེམས་རྒྱ་མཚོ་རིན་པོ་ཆེ་ལས་ཚབ་དུ་བསྐོ་བཞག་དང་
 ལྷགས་གོང་མར་གཤམ་ལྷན་སྒྲོན་འབྲལ་མཛད། དབ་བྱུང་བཅུ་བཞི་པའི་
 ལྷགས་འབྲལ་ལྷོ་ལོ་1820ལ་རྒྱལ་ཚབ་དང་ཡང་སྤྱིད་བཅས་ཀྱི་སྐོར་གང་ལྷས་
 པའི་བཀའ་ལན་ཐེབས་ཐོག ཡང་སྤྱིད་གཤམ་དུམ་དགུག་འདོན་དགོས་...
 ཕྱགས་ལྟར་ཡང་སྐུར་བོད་དུས་གཙང་དང་སྡོད་སྡོད་པར་གསུམ་བཅས་ཀྱི་

427

དེ་ལྟར་ཡོངས་འཛིན་སྐོར་ལ་རྒྱལ་ཆབ་ཆོ་སྒྲོན་གྱི་དཔེ་རིན་པོ་ཆེ་ཡོངས་འཛིན་
 ཆོ་བ་དང་དགའ་ལྷན་གྱི་བྱུང་རྣམས་དབང་ལྷན་གྲགས། དབྱུག་གཙང་གི་དཔེ་
 བཞིའི་ལ་བྱལ་ཆོ་མཆོག་གྱི་དཔེ་རྒྱལ་བའི་སྐུ་འཇམ་དཔལ་ལེ་ཤེས་བཟླ་བའི་རྒྱ་
 མཆོག་གིས་ཡོངས་འཛིན་རྒྱུ་བར་བསྐྱོས་ཡོད་ཐོག གསལ་གཟིམ་མཆོད་
 གསུམ་བཅས་ཐུར་ལུགས་བཞིན་བསྐྱོ་བཞག་གནང་སྟེ་ཡང་གི་དཔེ་རིན་པོ་ཆེས་སྐུ་
 བབ་དང་བཟུན་པའི་གསན་བཞེས་ལ་བྱུགས་བཙོན་རྒྱུར་ལེན་མཛད། དེ་
 ལྟར་མཆོག་སྐུ་དེ་རིན་པོ་ཆེ་གཞོན་ནུའི་རྒྱལ་བཞེས་ལྟར་གཙོ་བོ་མདོ་སྐད་ས་
 གཞུང་ལུགས་རྒྱ་མཆོའི་གསན་བསམ་ལ་གཅིག་ཏུ་འགྱུར་བར་མཛད་པའི་མཐུ་
 ལས་ལྷན་རྟོགས་ཀྱི་སྐུ་ཡོན་ཡར་རྒྱའི་དཔལ་ལ་འགན་བཞིན་གོང་འཕེལ་ཏུ་འཆོ་
 ཞིང་བཞེས་ཐོག རབ་བྱུང་བཅུ་བཞི་པའི་ཤིང་སྟེལ་སྟེ་ལོ་1824ལ་མཆོད་
 ཡོན་ལྷན་རྒྱས་ནས་རྒྱུ་ཆོན་དེ་རིན་པོ་ཆེའི་ཡང་གི་དཔེ་རིན་པོ་ཆེ་དང་དེ་
 མེན་འབྲུག་པ་ཐམས་ཅད་མཆོད་པ་དང་ཡར་ལྷན་དཔོན་སྐུ་ལོགས་སྐུ་སྟེང་ཆོ་
 འབྱུང་མང་པོ་རིས་འཛིན་ལྟ་བུའི་མཛད་སྐོར་དངོས་ལེགས་ཀྱིས་དེ་དེ་བཞིན་
 རིས་འཛིན་ལེགས་པར་གནང་བས་མཆོད་བཟླ་གི་དཔེ་འཛིན་ལས་ཀྱི་མཛད་པ་
 རྒྱ་ཆེར་བསྐྱུངས།

རབ་བྱུང་བཅུ་བཞི་པའི་ལྷགས་ལྷག་སྟེ་ལོ་1830ལ་པོད་ཀྱི་མངའ་.....
 འབངས་ཀྱི་བྱལ་རིགས་རྒྱུ་འདོན་སྐད་སྐུ་ལོགས་སྐུ་ལོགས་སྐུ་ལོགས་དང་གཞུང་
 འབབ་ཡོང་ཆོད་བཅས་ལ་དམིགས་ཏེ་གཏན་འཁེལ་གནང་བའི་«ལྷགས་ལྷག་
 ཞིབ་གཞུང་»ལྟ་བུ་^① ལེགས་བྱུང་བྱུང་བར་བྱས་པ་དང་། དེ་ནི་སྐབས་དེའི་
 པོད་ས་གནས་ཀྱི་དཔེ་འབྱུང་གི་མངའ་ཁོངས་ཡོངས་ནས་ས་བྱལ་དང་རྒྱ་བྱུང་རྒྱུ་
 གཞིས་ཆེར་མང། ས་རིས་བདག་དབང་དང་བྱལ་ལྷན་ཆག་འཇགས་

① པོད་རྒྱ་ལིག་གཞིས་སྐུ་པར་བཟུན་བཞིན་ཡོད།

གསུམ་བཅས་ཀྱི་ཐང་ལ་ཙུ་པའི་ཉེན་པའི་ཞིབ་གཞུང་ཡོངས་གཤམ་ཅན་དེ་
 གྱིག་བཤོད་བྱས་ཤིང་ཞིབ་གཞུང་འདི་དུས་ཤིས་བར་ལག་ལེན་བྱས་པར་གཤམ་
 སོ། ། ཡང་སྐབས་འདིའི་ཐུ་བྱི་ལ་པོ་ཐང་དམར་པའི་ཉེ་རྒྱུད་གཟིམ་རྒྱུར་མ་
 གསུམ་ནམ་རྒྱལ་སོགས་བཤོད་རྒྱ་ཆེ་བ་ཉམས་གསོ་ལོགས་པར་མཛད་འདུག
 རབ་བྱུང་བཅུ་བཞི་པའི་ཤིང་ན་ཁྱི་ལོ་1834ལ་རྒྱལ་བ་སྐུ་འཕྲིང་བཅུ་པ་མཆོག་
 གངས་ཅན་བཟུན་པའི་མངའ་བདག་པའི་ཆེན་མཆོག་ཅམས་ཅད་མཆིན་པའི་སྐུ་
 མཐུན་དུ་བཞེན་རྫོགས་ཀྱི་བསྐྱབ་སྒྲོལ་ཡང་དག་པར་འབྱུང་བཞེས་གནང་ཞི་
 བཟུན་པའི་བདག་པོ་ཆེན་པོར་མངའ་གསོལ་བར་མཛད། རབ་བྱུང་བཅུ་
 བཞི་པའི་མེ་ཁྱིལ་ཁྱི་ལོ་1836ལ་སྤོ་བོ་གཡེན་མ་ཕྱེ་བ་ནས་པོད་གཞུང་ལ་ཐུར་
 ལམ་ལོ་དུས་ཀྱི་དཔུ་བྱལ་ནམས་དུས་སོག་རུ་མི་འབྱུང་བ་མ་ཟད་རན་ཤིང་དུས་
 གིང་ལྱེད་ལྱེན། དཔུས་གཅང་གཞུང་དམག་བསྐྱུ་སྐུལ་གྱིས་སྤོ་བོར་དཔུང་
 འདུག་བྱས་ནས་གིང་སྤོང་ལྱེད་གཉེ་ནམས་ཆར་བཅད་ཅིང་ཕྱེ་དཔོན་བྱིངས་
 བས་ཐུར་ལམ་བཞིན་ལྷ་རྒྱུའི་མཐའ་འདྲེམས་གན་རྒྱ་བཅས་ཀྱིས་དོན་ལྱེན་ཞོད་
 འཇགས་བྱུང་། རབ་བྱུང་བཅུ་བཞི་པའི་མེ་ཁྱི་ལོ་1837ལ་རྒྱལ་དབང་སྐུ་
 འཕྲིང་བཅུ་པ་མཆོག་དཔུང་གངས་ཉེར་གཉིས་སོན་པར་བཟུན་ལྱེན་གྱིས་
 གཟིམ་བྱི་མཐའ་ཅན་དུ་བྱུར་ཅིང་། དེ་ནས་རྒྱལ་ཆབ་ཆེ་སྤོན་གྱིང་པ་རིན་པོ་
 ཆེ་གཙོས་པོད་གཞུང་ནས་ཐུར་ལུགས་ལྟར་གྱི་དཤོངས་རྫོགས་དང་གདུང་རྟེན་
 གསེར་རྟོད་གསར་སྐྱུན་དང་ཡང་སྤྱིད་སྐྱུར་གསལ་གྱི་སྒྲོར་བཅས་ཐུར་ལམ་ལྟར་
 རྒྱ་ཆེར་བསྐྱབས་པར་མཛད་དོ། །

རྒྱལ་བ་སྐུ་འཕྲིང་བཅུ་གཅིག་པ་ནི་དག་དབང་སྐལ་བཟང་བཟུན་པའི་
 སྤོན་མེ་མཁས་གྲུབ་རྒྱ་མཆོ་ཡིན་ལ། ཁོང་རབ་བྱུང་བཅུ་བཞི་པའི་ས་གྱི་ཁྱི་ལོ་
 1838ལ་མདོ་ཁམས་ཀྱི་ཆར་མི་ཉལ་མགར་ཐར་བྱ་བར་ཡབ་ཆེ་དབང་དོན་གྲུབ་
 དང་ལྷམ་གཡུང་རྒྱུད་ལྱེད་གཉིས་ཀྱི་སྐས་སྐ་སྐ་འབྱུངས། རྒྱལ་དབང་བཅུ་

པ་ཆེན་པོ་ལྷ་འདས་རྗེས་རྒྱལ་ཆབ་ཆོ་སྒྲོན་གྱི་དེ་རིན་པོ་ཆེ་དང་པོ་དང་གཞུང་
 བཅས་ནས་ཐུང་ལུགས་བཞིན་འོས་རྒྱལ་ཆད་གཅོད་སྒྲོར་ས་གནས་སོ་སོར་
 བཞོད་འདོམས་གནང་ཡོད་པ་ལྟར། སྐབས་དེར་ཡང་གིན་འོས་རྒྱལ་གསུམ་
 ལུང་བའི་ནང་ནས་རྒྱུད་གིན་འདི་པ་གང་ཅི་ནས་དོ་མཆོར་དང་སྒྲོན་ལུགས་ཆེ་
 བར་བརྟེན་པ་ཆ་ཆེན་ཐམས་ཅད་མཐུན་པར་ལུགས་བརྟག་དང་ལྷ་ལྷར་ལྷར་ལྷ་
 བཅས་ཆེ་མཐུན་བཟང་ཐེབས་ལ་བརྟེན། འབྲས་མཐུན་པོ་སྒྲོ་སྒྲོས་བརྟན་པ་
 གཅོས་པའི་མི་ལྷ་རྒྱུད་མདའ་གནང་སྟེ་མཆོག་རྒྱལ་ཆད་ཆོད་ཁམས་ལྷ་དངོས་
 རྒྱུད་ཀྱིས་རྒྱུད་གིན་འདི་པ་འོས་རྒྱལ་གྱི་ལས་ལྷ་ལྷས་ནས་མགས་ཐར་དཔོན་རྒྱལ་
 རྒྱལ་གྱི་དུ་གདན་འདྲེན་ལྷས་ནས་བཞུགས། རབ་ལུང་བཅུ་བཞི་པའི་
 ལུགས་ལྷར་རྒྱུ་ལོ་1841ལ་འོས་རྒྱལ་ཁག་གསུམ་ལྷར་ལམ་ལྷར་གསེར་ལུམ་
 དུག་འདོན་དཔོན་པར་བརྟེན་རྒྱུད་གིན་འདི་པ་འདྲ་ལྷ་སྒྲོན་དུ་ཆེབས་ནས་
 བསྐྱར་ཐོག པ་ཆ་ཆེན་ཐམས་ཅད་མཐུན་པ་དང་རྒྱལ་ཆབ་དེན་པོ་ཆེ། ཐོད་
 རྒྱུད་ཨམ་བན་སོགས་ཐོད་རྒྱུ་ཆེ་རྒྱ་ལྷན་འདོམས་ཀྱིས་གསེར་ལུམ་དུག་
 འདོན་དང་དཔོན་དེས་བརྟག་དཔུང་ཀྱིས་དོས་འདོན་འབྲལ་ཐོད་ལྷས། དེ་
 བས་པ་ཆ་ཆེན་ཐམས་ཅད་མཐུན་པ་བསྐྱར་པའི་ཉི་མ་མཆོག་གིས་ཡང་གིན་དེན་
 པོ་ཆེ་དེ་དུ་སྒྲིམ་གཅོག་ལྷད་བཞེས་པར་མཛད་དོ། །

རབ་ལུང་བཅུ་བཞི་པའི་རྒྱ་ལྷག་རྒྱུ་ལོ་1842ལ་ཐུང་ལྷ་ཆེབས་བསྐྱར་
 དང་ཐེབས་བསྐྱེད་ལྷས་བཅས་སོ་ལྷ་ཆེན་པོ་པོ་ལྷ་ལྷར་ཐེབས་སོར་འཁོད་
 ཅིང་། རྒྱལ་ཆབ་དེན་པོ་ཆེ་གཅོས་ཐོད་ཀྱི་རྒྱ་ལྷར་དཔོན་དེགས་དང་ཐོད་རྒྱུད་
 ཨམ་བན་དང་ལྷ་དེན་པོ་ཆེ་སོགས་ཐོད་རྒྱུ་དུག་དེགས་ཐམས་ཅད་ཀྱིས་
 ལེགས་འབྲལ་དང་བསྐྱར་གསེར་གྱི་མཆོན་པོར་མདའ་གསལ་གྱི་མཛད་སྒྲོ་
 གཟུང་ཅིང་རྒྱས་པ་ཐུང་ལུགས་བཞིན་གནང་ཞིང་དཀར་རྒྱུ་དེགས་ལྷན་རྒྱ་
 ཆེན་པོ་ལྷས། ལོ་འདི་ལ་བཀའ་ཤག་གིས་ཐུང་ཐོད་ཀྱི་ལས་དོན་སྒྲོར་དོན་

བཟུམ་གྱིས་མིང་པར་པར་སྒྲིག་ཏུ་གསུངས་ཏེ། བཟུམ་པའི་སྐོར་གྱི་མིང་
 དམག་ལ་མི་མན་པའི་མོ་སྐབས་དང་བཟུམ་མིང་པའི་དཔོན་དམག་ནམས་
 དམག་བཟུང་གིས་ཅོང་བཅན་ནས་མངའ་ཤིང་སྒྲིག་བཟུམ་ཡོངས་སྒྲིག་མིང་
 ཟུངས་པར་མ་ཟད། ལ་དམག་གི་ས་ཆ་ནས་མིང་པ་ཡོངས་སྒྲིག་མིང་
 བཟུང་གྱིས་ཏེ་མེས་ཀྱིས་མཐའ་མཆོམས་བཅན་ཟུང་དང་བའི་འདགས་ཀྱི་
 གནས་ལ་བཞོན་པར་བཟུམ་སོ། །

རབ་ཟུང་བཅུ་བཞི་པའི་མིང་འབྲུག་གྱི་མོ་1841ལ་མིང་སྒྲིག་ཆོ་སྒྲིག་མིང་
 པ་དག་དྲུག་འབྲུག་དཔལ་ཚུལ་གྱི་མས་ཀྱི་མཆོམས་ཤོད་ཀྱི་མིང་དབང་མི་མོ་ཉེ་
 རེ་ཉམས་བཟུངས་རྒྱུ་ཤོད་ཤོད་ཡམ་བན་གྱིས་ཆོན་གོང་མར་ཁྱུ་གཟུག་གྱིས་ཆོན་
 ཁོང་གི་ལས་པལ་ཉེ་ཀྱུ་ལུ་ཀྱང་འབྲུང་གནད། དེ་ལ་མེ་ཞིག་པར་ཆོན་སྒྲི་
 འཕྲང་བཟུན་པ་མཆོག་ཤོད་ཀྱི་མིང་སྒྲིག་ཏུ་དབང་བཟུར་ནས་ཟུང་དགའི་མིང་
 མིང་མཆོད་ཅིང་དེ་ནས་གོང་མའི་བཀའ་ཉམ་རུ་སྒྲིང་མིན་པོ་ཆོང་ག་དབང་ལེ་
 མེས་ཚུལ་ཁྲིམས་ཀྱི་མཆོམས་ཀྱི་ཏུ་བཟོས། རབ་ཟུང་བཅུ་བཞི་པའི་མི་ཏུ་མི་
 མོ་1846ལ་པར་ཆོན་ཐམས་ཅད་མཆོན་པ་མཆོག་གིས་མཐན་པ་གནད་ཉེ་ཀྱུ་
 པ་བཅུ་གཅིག་པ་མཐས་ཟུང་ཀྱི་མཆོ་ཉམ་ཐན་གཅུག་ལག་ཁང་གི་ཆོ་བའི་ཟུན་
 མར་རབ་ཟུང་གི་བསྐབ་སྒྲིམ་འབྲུལ་བཞེས་མཛད། ཏུས་སྐབས་འདི་དག་ལ་
 ཀྱུ་ནད་ཏུ་ཆོན་གོང་མར་རོ་ལོག་གི་འབངས་གྱིན་སྒྲིག་དང་ཉེ་ཀྱུ་པས་བཅན་
 འཛུལ་གྱི་ཉལ་བའི་དམག་འབྲུག་སྐགས་ཀྱི་ཆོན་པས། ཆོན་གོང་མའི་ཀྱུ་
 རབས་ཉམ་ཀྱང་རུས་མེད་ཀྱི་གནས་སྒྲིམ་ཉེ་རང་མགོ་ལུས་མི་ཁྲིམས་པར་མི་
 མགོ་སྒྲིབ་བཞེད་བའི་དཔེར་སོང་གཤིས། ཤོད་ལ་ཉམ་སྒྲིམ་དང་རྐགས་སྒྲིམ་གྱི་
 རུས་པ་ཞན་པས་ཤོད་མདོ་དབྱས་གཅོང་གསུམ་གྱི་མཐའ་མཆོམས་ལས་ཁམས་
 ཆབ་མདོའི་བྲག་གཡལ་དང་མོན་ན་དབང་སྐགས་སྒྲིམ་ཏུས་ཟིང་ཆོ་ཀྱང་ཟུང་
 རིགས་ནམས་ཤོད་གཞུང་ནས་སོ་སོར་ཁྲིབ་དཔྱད་ཀྱི་མི་ཉམ་བཟུང་ཉེ་ཐན་ཚུན་ཁི་

པའི་སྐོས་མོང་ལུས་ཀྱི་རམ་པ་འབྲུག་སྐོས་མ་དགོས་པར་མཐའ་འདྲིམས་.....
ལེགས་པར་བྱུང་བས་རོད་ལུལ་བདེ་འཇགས་དང་མཐའ་མཆོམས་བཅས་བྱུང་
གི་འཕྱིན་ལས་ལ་སྐོས་པ་ཡར་ལྷན་དུ་སྒྲིལ་བ་ཡིན་འདུག

རབ་བྱུང་བརྒྱ་བཞི་པའི་ཤིང་ལྷག་ཟླ་ལོ་1854ལ་པར་ཆེན་གྱི་འཕྲུང་.....
བདུན་པ་བརྒྱན་པའི་ནི་མ་མཆོག་དགྲུང་གངས་བདུན་རྒྱུ་ཕྱེད་ཀྱི་ལེགས་
པས་དཀོངས་རྩོགས་ལྷགས་རྩོན་བཅས་བྱ་ཆེར་བརྒྱབས་ཤིང་། ལྷ་ལོར་.....
གཙང་ཚོ་བརྒྱལ་གཞིས་ཀྱང་འབྲུངས་པ་པར་ཆེན་གྱི་འཕྲུང་བརྒྱུད་པ་བརྒྱན་
པའི་དབང་ལྷག་མཆོག་ལོ་ལྷོར་འཕྲུང་རོས་འཛིན་ལེགས་པར་མཛད་དེ་གང་ན་
སར་བཞོད།

རབ་བྱུང་བརྒྱ་བཞི་པའི་ཤིང་ལོས་ཟླ་ལོ་1855ལ་རྒྱལ་དབང་བརྒྱ་གཅིག་
པ་ཆེན་པོ་དགྲུང་གངས་བཅོ་བརྒྱད་ཕྱེད་གངས་རྒྱུངས་ཆོས་ལྷན་གྱི་རྒྱགས་.....
འགན་བཞེས་པའི་མཛད་སྒོ་སྐོས་ལྷན་ལྷགས་བཞིན་གནང་ཞིང་། འོན་ཏེ་
མི་དེར་བར་བརྒྱན་གཞིས་རྒྱུན་པས་མཛད་པའི་མཐའ་མ་བརྒྱན་ཞིང་སྤར་ཡང་
དུ་སྤྱོད་ཡིན་པ་ཆེས་སྤྱོད་རྒྱལ་ཆབ་གནང་སྟེ་རྒྱལ་དབང་མཆོག་གི་དཀོངས་
རྩོགས་སྐོས་ལྷན་ལམ་ལྷན་འབྲུས་ཤོར་མེད་པ་མཛད་དོ། །

དུས་དེར་དཔྱིན་རི་བཅོན་རྒྱལ་དེར་ལྷགས་པའི་རན་བྱལ་དང་རྒྱལ་.....
རྐྱེན་ལོག་གོར་ཁ་བས་དེ་རྩོན་པོད་དང་མནའ་གན་བཞག་པའི་ཆེངས་མོལ་
ལས་ཡོངས་སུ་འགྲལ་དེ་ཡང་སྤྱར་བོད་ལ་བཅོན་འཇུག་བྱས་དེ་གཉའ་ནང་དང་
རྒྱུད་རོང་སྐོས་གཙང་གི་ལུལ་གྱི་མང་པོ་བཟུང་། པོད་གཞུང་ནས་ལུལ་
དམག་དང་མེར་དམག་བཅས་བཙུ་བསྐྱལ་གྱིས་འཐབ་ཆོལ་དྲག་པོ་བྱས་ཀྱང་
རྒྱལ་ཁ་མ་ལོན་པར་མཐར་ཐོད་ནས་མི་ཆབ་བལ་བོར་རོ་ཐེབས་གྱིས་འདྲ་མཉམ་
མིན་པའི་ཆེངས་ཡིག་ཅིག་བཅོན་འཛིན་གྱི་དགོས་བྱུང་བ་དུས་ལྟིས་ལྷན་དེར་
པོད་གྱིས་ལྷག་འབྲུར་བྱས་པ་སྐོས་དུས་ཟིང་དང་ཆག་སྒོ་མང་ཙམ་བྱུང་འདུག

མོ།

ཕུལ་བ་ཤུ་འཕྲིད་བཅུ་གཉིས་པ་ནི་དག་དབང་རྩི་བཟང་པ་རྩན་པའི་ཕུལ་
མཚན་འཕྲིན་ལས་ཕུ་མཚོ་ཡིན་ལ། ཁོང་རབ་བྱུང་བཅུ་བཞི་པའི་མེ་འབྲུག་གླི་
ལོ་1856ལ་པོད་དཔུས་ལྟོ་ཁའི་འོལ་དགའ་རྩོད་མིའི་ལོ་འདུལ་ལྷ་ཡཔ་ཕུན་
ཚོགས་ཆེ་དབང་དང་ཡུལ་ཆེ་རིང་གཤུ་རྩོན་གཉིས་ཀྱི་སྐུ་ལྷ་ལྷ་འབྲུང་ལ། དེ་
ཡང་ཕུལ་དབང་བཅུ་གཅིག་པ་ཤུ་འདས་རྗེས་ཕུལ་ཆེ་རུ་སྒྲིབ་རིན་པོ་ཆེས་
གཙོས་པོད་གཞུང་གིས་པོད་ཀྱི་ཡུལ་གྱི་མོ་མོར་འོས་ལྷུལ་ཅན་ཆོད་ཀྱི་བཀའ་ཕུ་
གནང་ཡོད་པ་ལྟར་མཐུན་འོལ་དགའ་སོགས་ནས་འོས་ལྷུལ་གསུམ་བྱུང་བ་ལས་
འདི་པ་ལྷན་གཤམ་ཆེ་བར་བརྟེན་འོས་ལྷུལ་གསུམ་གཉི་ལྷན་དུ་གདན་དྲངས་ཏེ་
གསེར་ཡུལ་དགུག་འདོན་གྱིས་རྒྱུ་ཡིད་འདི་པ་རོས་འཛིན་མཛད་ཅིང་།
སྐབས་དེར་པུ་ཆེན་རིན་པོ་ཆེ་ཤུ་ན་པ་སྐབས་ཕུལ་ཆེ་བ་རུ་སྒྲིབ་རིན་པོ་ཆེས་
ཡང་ཡིད་མཚོག་གི་དབྱ་སྒྲིབ་གཙུག་ཕྱད་བཞེས་པར་མཛད། རབ་བྱུང་བཅུ་
བཞི་པའི་ལྷགས་སྒྲིབ་ལོ་1860ལ་མཚོག་ལྷུལ་རིན་པོ་ཆེ་གསེར་ཁྱིམ་མངའ་
གསོལ་གྱི་མཛད་སྒོ་ལྟར་ལྷགས་ལྟར་གཟབ་ཅིང་ཕུས་པ་གནང་ཏེ་གངས་ཅན་
སྒྲིབ་འཕྲོའི་གཙུག་ཕྱན་དམ་པར་དབང་བཟུང་། སྐབས་དེར་ཕུལ་པའི་ཡང་
ཡིད་རིན་པོ་ཆེ་གསེར་ཁྱིམ་མངའ་གསོལ་བྱུང་ནའང་སྒྲ་ན་པ་ཆེན་ན་ཆོད་དང་
བཟུན་པའི་གསན་སྒྲིབ་ཁོ་ན་ལས་ཆོས་ཡིད་ཀྱི་བྱ་བ་མཐུན་དག་ཡིད་སྒྲིབ་རུ་
སྒྲིབ་རིན་པོ་ཆེ་དང་བཀའ་ལྷོན་ལྷན་ཕུས་ནས་གནང་ལྷུང་ཡོད་ལ། སྐབས་
དེལ་བཀའ་ལྷོན་གཙོ་པོ་བཤད་སྒྲིབ་དབང་ལྷུག་ཕུལ་པོ་གཙོ་བུ་ཡིད་སྒྲིབ་རུ་སྒྲིབ་
རིན་པོ་ཆེའི་བར་འགལ་རྒྱ་བྱུང་ཏེ་པོད་ས་གནས་ཡིད་གཞུང་གི་དབང་བཟུང་བ་
རྣམས་ནང་འཛིན་ཆེན་པོ་བྱུང་། དེའང་འགལ་རྒྱའི་མདོན་ལྷོན་ལ་ཡིད་སྒྲིབ་
རུ་སྒྲིབ་རིན་པོ་ཆེས་གང་སར་ཡིད་ཐམ་པ་བརྒྱུད་གིས་བཀའ་ཤག་ལ་བཞེ་མཛོད་
མེད་པ་ཆེན་བུས། བཤད་སྒྲིབ་དབང་ལྷུག་ཕུལ་པོས་ཤོས་མཚོ་བཏོན་པ་ལྟར་

མིན་སྐྱོད་གི་ལས་ཐམ་བཀའ་ཤག་ལ་སྐྱོད་དེ་བཀའ་སྐྱོན་བཤེས་པ་བཤད་སྐྱེ་བ་
 རང་ཉིད་ཀྱིས་མིན་ཐམ་བཀའ་འཛིན་བྱེད་པ་ཐག་བཅད། འོན་ཀྱང་རྩ་སྐྱོད་
 བའི་སྐྱོད་འཛིན་དང་སྒྲགས་གཏོགས་ནས་ཤིས་བྱ་སྐྱོད་དེ་མཛོན་གསལ་དུ་མིན་
 དབང་འཕྲུག་པ་ཡིན་ཚུལ་སྐྱོད་མིན་སྐྱོད་རྩ་སྐྱོད་འོན་པོ་ཆེར་བྱས་པ་ཉིད།
 མིན་སྐྱོད་གིས་བཀའ་སྐྱོན་བཤད་སྐྱེ་བ་ཤོ་གནས་པའ་ཉི་གཞུང་ཞབས་ཁོངས་
 གས་སྐྱོད་འབྱུང་གིས་རང་གཞིས་སྟེ་མོར་བཞག དེའི་ཆེ་མིན་སྐྱོད་སྒྲགས་
 གཏོགས་དང་བཅས་པས་བཤད་སྐྱེ་བས་ཤོར་ཁ་རྒྱལ་ཁང་གི་སྐྱོན་ཆེན་དང་ཡི་
 བའི་འཕྱེད་འོང་ཡོད་པ་ཉིས་གཞིར་བསྐྱོན་དེ་གོས་ཐོག་ནས་བཀའ་ཤག་བཤད་སྐྱེ་
 བའི་རྩ་ཆ་མེད་པར་བཟོ་དགོས་པའི་བཀའ་བྱུང་སྐྱོན་པ་ཉིད། མདའ་
 དཔོན་ཐོན་པ་བ་རྒྱང་མདའ་མངགས་པ་ལ་བཤད་སྐྱེ་བས་གཤོ་ཐབས་ཀྱིས་
 བདའ་དཔོན་བསྐྱེས་དེ་རང་ཉིད་ཆ་མེད་མ་བཟོས་ཐོག་སྟེ་མོ་རྒྱལ་བྱེད་དཔོན་དུ་
 ཡང་བཙོན་ཉུང་བཀག་སྒོམ་བྱས། ཡང་བཀའ་བྱུང་བཤད་སྐྱེ་བ་ནི་ཐབས་
 དེའི་བཀའ་སྐྱོན་བཤེས་པ་ཡིན་ཐོག་སྐྱེ་དཔོན་ཡིན་ཐབས་དམག་བཏེགས་ནས་
 མཐའ་མཆམས་བདེ་འཇགས་དང་པོད་ཡུལ་སྟོད་འཇགས་ཡོང་བའི་བད་ལ་
 བྱས་རྗེས་ཡོད་མཁན་ཞིག་ཡིན་པ་མ་ཟད། དགའ་ལྡན་དཔོན་པའི་སྐྱོན་
 བདག་གི་གཙོ་བོ་ཞིག་ཀྱང་ཡིན་ཐབས། དགའ་འབྲས་ལྷ་མང་ནས་མིན་སྐྱོད་
 རྩ་སྐྱོད་ལ་ངོ་མོག་བྱེད་ཆེས་ཡོད་པ་བཤད་སྐྱོད་དེ། ཤར་ཆེའི་བྱག་མཛོད་དཔལ་
 ལྡན་དོན་ལྷུང་བྱ་བ་གཙོས་གསར་ཐབས་རང་གྲུ་པ་འགའ་སྟེ་མོར་བཤད་སྐྱེ་བ་
 ཚད་ཚད་དུ་བཏང་ཁར། དགའ་འབྲས་དང་གཞུང་ཞབས་མི་སྤྱ་རྩུར་འགྲུག་
 བཅས་བྱི་ཐབས་སྟེལ། དེ་ནས་མི་རིང་བར་གྲུ་དམག་བཏང་སྟེ་སྟེ་མོ་ནས་
 བཤད་སྐྱེ་དབང་སྒྲགས་རྒྱལ་པོ་ལྷ་སར་བསྐྱེས་ཤིང་ཁོ་གཙོ་བྱས་གཞུང་ཞབས་མི་སྤྱ་
 དང་དགའ་འབྲས་བཅས་ནས་མིན་སྐྱོད་རྩ་སྐྱོད་ལ་མཐའ་གཅིག་དུ་ངོ་མོལ་བྱས་

མཛེས་པར་བྱས་སོ། །

[illegible]

རབ་ལྷུང་བཙུག་པའི་མ་འཇུག་གི་ལོ་1868ལ་དཔལ་ལྷན་དོན་གྲུབ་ལ་

ལྷ་མོ་དང་དབང་ཕྱུགས་ཆེ་ཁར་རྒྱལ་དབང་མཆོག་གི་སྤྱི་བཅར་མཁུན་པོའི་གོ་
 གནས་བཟུང་། འདི་པ་ནི་རང་རྒྱུད་རྒྱུ་ཅིང་ཡོན་ཏན་ལན་པ་ཞིག་ཡིན་
 རྟེན་ཁམ་དང་གཡོ་རྒྱུ་ཁོ་ནར་བརྟེན་ནས་གཞུང་སའི་སེར་དཔོན་གསུམ་རྒྱུ་
 པས་ལྷ་མོ་དང་“དགའ་འབྲས་རྒྱུད་ཀྱི་”ཟེར་བའི་སྟོབས་ཕྱུགས་རྗེ་ཆེར་བཏང་ཞི།
 དེའི་རྒྱང་གཞིའི་སྟེང་ནས་རང་གི་སྲིད་དབང་འཕྲུགས་པའི་སྒྲིག་གཡོ་དང་རྟམ་
 སེམས་བཅངས། ཁོས་ཆོག་མར་གཞུང་སའི་བཀའ་སློན་དང་ཁབས་འབྲིང་
 ཅན་ནས་ཤེས་ཡོན་ལྡན་པའི་སྟེས་བྱ་འཛོན་ཐང་ཅན་ནམས་རེ་རེ་བཞིན་མེད་
 བར་བཅོས་ནས་རིམ་གྱིས་སྲིད་རྒྱུད་གི་དབང་ཆ་འཕྲོག་རྒྱུའི་སྦྱར་བ་དངོས་སྤྱི་
 བཤམས། དེའི་ཆེ་སྲིད་རྒྱུད་ཤེ་རྒྱག་རིན་པོ་ཆེས་དཔལ་ལྡན་དོན་གྲུབ་ཀྱི་བྱ་
 རྒྱུད་རན་པ་ཆོར་རྟེ་གྲ་མང་བཏང་ནས་ཁོ་འཛོན་བཟུང་གིས་གཞུང་ལ་ཅིས་
 འབྲུལ་དགོས་པ་བཀའ་མཁུངས། འོན་ཏེ་ལག་ལེན་མ་བྱུང་གོང་དཔལ་ལྡན་
 དོན་གྲུབ་འཁོར་བཅས་དགའ་ལྡན་དཔོན་པར་ཁྲོས་ནས་དཔོན་ནང་ཏུ་སྤྱང་
 བའི་རིམ་པ་བཅུགས་ནས་འབྲུག་ཆུ་བཟུང་། དེ་ལ་སྲིད་རྒྱུད་གིས་ཐོད་སྟོད་
 ཡམ་བན་དང་གོ་བསྟར་གྱིས་ཉུ་སར་ཡོད་པའི་ཐོད་རྒྱུའི་གཞུང་དམག་ནམས་
 དགའ་ལྡན་ཏུ་དཔུང་འཕྲུག་གིས་དཔལ་ལྡན་དོན་གྲུབ་གསོན་འཛོན་མེད་པར་
 བཅམས་ཆེ་ཁོ་པ་རང་རྒྱུན་ལ་མཛོང་ཞི་མེ་མདའ་བརྒྱབ་ཏུ་བཅུག་ནས་རང་སྟོག་
 བཅད་ཅིང་། གཞུང་དམག་གིས་ཁོ་པའི་སྟོགས་གཏོགས་བཤད་སྤྱི་ཆེ་རིང་
 དབང་རྒྱག་གཙོས་པའི་ཐིང་སྟོང་བྱེད་གཏེ་ནམས་བཟུང་བཞིག་གིས་བྲིམས་
 གཙོད་དང་རྒྱང་འབྲུད་བཅས་བྱས་རྟེ་དཔལ་ལྡན་དོན་གྲུབ་ཀྱིས་བསྐྱངས་པའི་
 ཐིང་ཆ་འཇགས་པར་བྱས་སོ། །

རབ་བྱུང་བཙ་ལྔ་པའི་རྒྱ་སྟེལ་སྟེལ་མོ་1872ལ་སྲིད་རྒྱུད་ཤེ་རྒྱག་རིན་པོ་ཆེ་
 གྱི་བཟུང་མཆོག་རབ་དབང་རྒྱག་མཆོག་སྤྱི་འདས། རྒྱལ་དབང་མཆོག་རྒྱལ་
 རིན་པོ་ཆེས་དེའི་སྤེལ་ལོ་ནས་ཆོས་སྟོགས་ཀྱི་མཛད་སྟོར་སེར་འབྲས་ལ་གྲུ་བསྟོར་

སྐྱེས་པ་གང་ཅིའི་ཐུར་སྐྱོལ་གྱི་འཕྲིང་ན་རིམ་གྱི་སྐབས་བཞིན་ལེགས་སྐྱབ་མཛད་
ཡོད་ཐོག་དགུང་ན་ཡང་ཆེན་མིན་ཡོད་པས་གངས་སྐོང་ས་ཆོས་སྤྱི་ཕྱགས་
གཉིས་ཀྱི་ཐུགས་འགན་ཡོངས་སུ་བཞུགས་པར་མཛད། རབ་བྱུང་བཙུ་པ་འི་
ཤིང་ཁྱིའི་ལོ་1874ལ་དགའ་ལྡན་དུ་གྲུབ་སྐོར་དང་ཆོས་འཁོར་རྒྱལ་སྐྱེས་སྐྱོལ་
ཡུལ་དུ་གནས་གཟིགས་བཅས་ལ་ཕེབས་དེ་ཡུལ་གྱི་དེ་དག་གི་མེད་སྐྱུ་ཀྱན་གྱི་རེ་
འདོད་སྐོར་བར་མཛད།

རབ་བྱུང་བཙུ་པ་འི་ཤིང་ཕག་ཁྱིའི་ལོ་1875ལ་རྒྱལ་དབང་གྱི་འཕྲིང་བཅུ་
གཉིས་པ་མཆོག་དགུང་གྲངས་ཉི་ཤུར་ཕེབས་དོར་སྐྱུ་གྲང་གི་བརྒྱན་གཉིས་སྐྱུ་
འདས། བཀའ་ཤག་དང་གཞུང་ཞབས་སྐྱོན་རྒྱས་ནས་དཀོང་ས་ཆོགས་མཆོད་
མིན་དང་ཡང་སྤྱི་ཕྱི་ལོ་གསལ་བཅས་ཐུགས་སྐྱོན་སྐྱེས་སྐྱོལ་སྐྱེས་སྐྱོལ་ལྟར་རྒྱ་ཆེ་
མིན་སྐྱབ་བྱུས་ཤིང་། ཡོད་གཞུང་ཆོགས་འདུ་རྒྱས་འཛམས་མདུན་སྐྱོན་སྐྱོན་
ནས་སྐྱོན་སྐྱོན་ལྟར་ཀྱན་བདེ་སྤྱི་པ་རྩ་ཆོག་རིན་པོ་ཆེ་དག་དབང་དཔལ་ལྡན་
ཆོས་ཀྱི་རྒྱལ་མཆོན་རྒྱལ་ཚབ་དུ་དབང་བསྐྱུར། སྤྱི་ཕྱི་ལོ་ཚབ་འདི་པའི་
རིང་དུ་བྱིན་ཁི་བཅན་རྒྱལ་རིང་ཡུགས་པས་ཤོད་ལ་བཅན་འཇུལ་བྱེད་པའི་ཉམ་
མེས་པཅངས་པ་མཛོན་ཤར་ཡོང་བའི་ཆེད། ཉམས་སྐྱུ་དན་ཏུ་ལྱུ་གྱི་ཆེན་
ཤོང་མ་དང་བཅན་ཤེད་ཀྱིས་ཆིངས་ཡིག་བཞག་པའི་ནང་དུ་མདོ་སྐྱོད་དམ་མདོ་
སྐྱོད་བརྒྱད་དུ་བྱིན་ཁི་མི་སྤྱི་ཤོད་ལ་རྒྱལ་ཞིབ་འགྲོ་ཆོག་པའི་དོན་ཆོན་བཤོད་
ཡོད་ནའང་། སྤྱི་ཕྱི་ལོ་རྩ་ཆོག་རིན་པོ་ཆེ་གཙོས་ཤོད་གཞུང་མེད་སྐྱུ་བྱན་མོང་
ནས་སྤྱི་སྤྱི་པ་ཤོད་དུ་འོང་བ་མེ་རྒྱ་མཉམ་གཤིབ་ཡིན་ཡུགས་དང་སྤྱི་སྤྱི་པ་
ཤོད་དུ་འོང་རྒྱར་ཤོད་མི་དམངས་ཀྱིས་རང་སྐྱོག་ལ་མ་སྐྱོས་པར་བཀག་སྐོལ་བྱེད་
རྒྱུའི་གནས་ཚུལ་ཆེན་ཤོང་མར་ཡིག་ལུལ་བསྐྱུར། དུ་བྱིན་ཁི་མི་སྤྱི་པ་ཚན་
ཤེད་ཀྱིས་མདོ་སྐྱོད་ལི་ཐང་སྐྱོགས་སུ་སྤྱོདས་པ་ཤོད་མིས་མཐའ་གཅིག་དུ་འཁོག་
སྐོལ་བྱེད་རྒྱུའི་གནས་ཚུལ་མཐོང་རྟོགས། སྤྱི་སྤྱི་པ་ཆེའང་འབའ་བརྒྱད་དེ་

ཡོན་ནན་ཚུགས་ནས་ཀྱུ་གར་དུ་ལོག་དགོས་ལྟར་བསྐྱོད་པའི་དམངས་ཀྱིས་
བཅན་འཁྱུལ་པར་ངོ་ཚོལ་དང་མེས་ཀྱིས་མཐའ་མཆམས་སྤྱད་སྤྱོད་གི་མཛད་
འཇིག་རྒྱལ་པོ་ཆེ་འདི་འདྲ་སྤེལ་བ་ཡིན་ནོ། །

དྲུག་པ། རྒྱལ་དབང་བཅུ་གསུམ་པ་ཆེན་ པོའི་སྐབས་ཀྱི་གནས་ཚུལ།

རྒྱལ་དབང་སྤྱི་འཐེང་བཅུ་གསུམ་པ་ནི་རྒྱ་དབང་སྤྱི་འཐེང་རྒྱལ་བཞུན་
ཀྱི་མཆོ་ཡིན་ལ། ཁོང་རབ་བྱུང་བཅོ་ལྔ་པའི་མེ་ཁྱི་ལྷོ་ལོ་1876ལ་བོད་དབུས་
གར་དུགས་སྤྱད་ཁྱུལ་གྱི་སྤང་མདུན་ཞེས་པའི་སར་ཡབ་ཀྱན་དགའ་རིན་ཆེན་
དང་ཡུམ་སྤོ་བཟང་སྤོལ་མ་གཉིས་ཀྱི་ཕྲས་སུ་སྤྱུ་འབྱུངས། དེ་ཡང་རྒྱལ་དབང་
བཅུ་གཉིས་པ་སྤྱི་འདས་རྗེས་རྒྱལ་ཚབ་རྟ་ཆོག་རིན་པོ་ཆེ་དང་བོད་གཞུང་བཅས་
ནས་ཡང་སྤྱི་ཚད་གཅོད་ཀྱི་བཞོན་འདོམས་དང་ངོས་འཛིན་ཁྱུ་ཚུགས་ཐད་
སྤར་སྤོལ་ཉམ་ཉམ་སྤྱད་ཁྱུང་ཁྱུ་དང་བཞུན། པའ་ཆེན་སྤྱི་འཐེང་ བཞུན་པ་
བཞུན་པའི་དབང་ལྷག་མཆོག་ལ་ཐུགས་བརྟག་ཁྱུས་པར་ཡང་སྤྱི་དུ་འབྱུངས་
ཡོད་ཚུལ་དང་འབྱུངས་ཚུགས་བཅས་ལྟར་གསལ་བར་བྱུང་ལ། དེ་ནས་་་་
དུགས་པོ་སྤང་མདུན་དུ་འབྱུངས་པའི་ཚུང་སྤྱི་དུ་འདི་པ་རྟ་མཆོར་དང་སྟན་
ཐགས་ཆེ་བར་བརྟེན་མི་སྟན་ཆེད་རྒྱུས་ཀྱིས་ཐོག་མའི་ངོས་འཛིན་ཁྱུས་ཐོག་
པའ་ཆེན་ཐམས་ཅད་མཐུན་པ་དང་རྒྱལ་ཚབ་རིན་པོ་ཆེ། གདན་ས་གསུམ་
དང་བཀྲ་ཤིས་སྟན་པོ། གཞུང་ཞབས་མེད་སྤྱད་པོན་རིགས་བཅས་ནས་སྤོ་ཆེ་
གཅིག་མཐུན་དུ་ཡང་སྤྱི་དུ་རིན་པོ་ཆེ་དཔྱད་གསུམ་གྱིས་འབྱུལ་གྲུ་ངོས་འཛིན་
ཁྱུས་ཤིང་། རྒྱལ་དེའང་ཆེད་གོང་མར་གསེར་སྟན་སྟན་འབྱུལ་ཁྱུས་དེ་གསེར་

དུམ་དབྱུག་འདོན་མ་དགོས་པར་ངོས་འདོན་འབྱུག་པ་བྱུང་། རབ་བྱུང་བཙོ་
 ལ་པ་འི་མེ་སྲུང་གྱི་ལོ་1877པ་འི་ལོ་མཇུག་ལ་ཤོད་ཀྱི་བཀའ་སྤྱོད་གཙུག་པ་འི་སྐུ་
 སེར་དཔོན་རིགས་ཀྱི་འཁོར་ཆོག་ས་ཆེན་པོས་ཡང་སྤྱིད་རིན་པོ་ཆེ་འབྲུངས་ལྟལ་
 ནས་གདན་འདྲེན་བྱས་ཏེ་ཆལ་གྱུར་ཐང་དུ་ཞབས་སེར་བཞོད། ཟུ་ལོ་འི་ལོ་
 གསར་ཆེས་མགོར་གྱུན་གཟིགས་པ་ཆ་ཆེན་ཐམས་ཅད་མཆིན་པ་མཆོག་དང་
 རྒྱལ་ཆལ་རིན་པོ་ཆེ། ཡོངས་འདོན་སྤྱད་ཚུགས་སྐོ་བཟང་རྒྱལ་ཁྲིམས་རྒྱ་མཆོ་
 ཆོག་ས་ཤོད་རྒྱུ་ཆེ་རྒྱ་ནམས་ཀྱིས་རྒྱལ་བའི་ཡང་སྤྱིད་རིན་པོ་ཆེ་དང་ཞལ་
 འདོམས་གནང་ཆོག ལེགས་སེའི་དར་འབྱུང་བྱས་བསྐྱུན་པ་ཆ་ཆེན་ཐམས་
 ཅད་མཆིན་པ་མཆོག་གིས་ཡང་སྤྱིད་རིན་པོ་ཆེའི་དབུ་སྐྱེས་གཙུག་ཤུད་བཞེས་
 པར་མཛད། རབ་བྱུང་བཙོ་ལ་པ་འི་ས་ལོས་གྱི་ལོ་1879ལ་རྒྱལ་ཆལ་རིན་པོ་
 ཆེས་གཙུག་ཤོད་རྒྱུ་ཆེ་སེར་སྐུ་དབྱུག་རིགས་དང་མེ་སེར་རྒྱ་ཆེ་བས། ཆེབས་བསྐྱེ་
 སེར་སྐྱེར་གཟབ་ཅིང་རྒྱས་པ་ཐུར་ལུགས་ལྟར་མཛད་དེ་ཡང་སྤྱིད་རིན་པོ་ཆེ་སྐོ་
 ཐང་ཆེན་པོ་གྱུ་འདོན་གཉིས་པར་ཞབས་སེར་བཞོད་ཅིང་དེ་ནས་གསེར་གྱི་
 མངའ་གསོལ་གྱི་མཛད་སྐོ་ཡང་ཐུར་ལམ་ལྟར་བསམ་གྱིས་མི་བྱུང་པ་གནང་ནི་
 ཤོད་འབངས་སྐྱེ་བོ་མཐའ་དག་དགའ་སྤྱོད་དཔལ་ལ་ཅི་དགར་རྣམས་བར་བྱས་
 མོ། །

རབ་བྱུང་བཙོ་ལ་པ་འི་རྒྱ་ན་གྱི་ལོ་1882ལ་རྒྱལ་བའི་ཡང་སྤྱིད་མཆོག་
 དགྱུར་གྱངས་བདུན་པར་ཐེབས་སྐབས་པ་ཆ་ཆེན་ཐམས་ཅད་མཆིན་པ་སྐུ་སྐྱུང་
 བཞེས་ཀྱི་རྒྱུན་པས་རྒྱལ་ཆལ་རིན་པོ་ཆེའི་མཇུག་དུ་དགོ་རྒྱལ་གྱི་སྐྱེས་པ་
 བཞེས་པར་མཛད། ཟུ་ལོར་པ་ཆ་ཆེན་སྐུ་འཕྲེང་བརྒྱད་པ་བསྐྱུན་པ་འི་དབང་
 རྒྱལ་མཆོག་དགྱུར་གྱངས་ཉེར་བརྒྱད་ཉེར་དགོངས་པ་ཆོས་དབྱིངས་སུ་ཐིམ་
 པའི་རྒྱལ་བསྐྱེན། རབ་བྱུང་བཙོ་ལ་པ་འི་མེ་ཁྲི་གྱི་ལོ་1866ལ་རྒྱལ་ཆལ་རིན་པོ་
 ཆེ་དག་དབང་དཔལ་ལྟན་ཆོས་ཀྱི་རྒྱལ་མཆོན་མཆོག་སྐུ་འདས། དེ་

ནས་པག་འཁྱོན་ནས་བཞིས་གཙོས་གཞུང་པའི་སྤྱི་མེད་སྤྱི་ཚོས་ནས་ཀྱལ་དབང་
 མཆོག་ཀྱལ་སྤྱོད་ནས་མ་སོན་ཅིང་ལྷགས་གཉེད་གསན་བསམ་མཛད་དགོས་པ་
 བཅས་ཀྱིས་དེ་མིག་འཕྲིན་ལས་ཀྱི་མཛད་པ་མིན་སྤྱོད་སྤྱོད་ཁྱེད་ཀྱི་འཕྲིན་དུ་དེ་མ་རིན་
 པོ་ཆེ་དག་དབང་སྤྱོད་བཟང་འཕྲིན་ལས་རབ་ཀྱས་གནང་དགོས་ཚུལ་གོང་མར་
 རྟན་རྟན་བྱས་ཏེ་མིན་སྤྱོད་དུ་བསྐོ་བཞག་གནང་། དབང་ལྱུང་བཅོ་ལཱ་པའི་ས་
 ཕྱི་སྤྱི་ལོ་1888ལ་པའ་ཆེན་སྤྱོད་འཕྲིན་བཟང་པའི་ཡང་མིན་དྲགས་པོ་རྩམ་པ་ཁྱལ་
 དུ་འབྱུངས་པ་སྤྱོད་བཟང་ལྷན་བཞུག་ཆོས་ཀྱི་ཉི་མ་མཆོག་འབྱུང་བུལ་ངེས་སྟེད་
 ཀྱིས་ངོས་འཕྲིན་བྱས་ཏེ་གདན་སར་བཀོད།

དེའང་ཀྱལ་དབང་བཅུ་གསུམ་པ་མཆོག་ནི་ཀྱལ་བ་སྤྱོད་འཕྲིན་གོང་མ་རིམ་
 རྩོན་ལས་དཔྱར་གངས་མཐོ་ཤོས་བཞུགས་པ་དང་ཆོས་མིན་ཀྱི་མཛད་པ་ཅུང་
 ཟད་ཀྱས་པའི་གས་ཤིག་ཡིན་ལ། ཁོང་གི་སྤྱོད་ཆེ་ཤིས་པའི་མཛད་པ་ཀྱ་ཆེ་བ་
 ལས་མིན་དང་འབྲེལ་བའི་མཛད་ཆེས་རྣམས་མདོར་བསྟུས་སྤྱོད་ཅན་གསལ་
 གསལ་འགའ་སྟེ།

དང་པོ། བཅོན་འཁྱུལ་དག་པོར་འཐབ་སྟེ་མེས་ཀྱལ་མཐའ་མཆོམས་
 སྤྱང་པའི་ཚུལ་ནི། དེའང་དུས་སྐབས་འདི་དག་ནི་དབྱིན་ཇི་བཅོན་ཀྱལ་རིང་
 ལྷགས་པས་གཙོས་པའི་སྤྱི་སྤྱོད་མ་ཆ་རིང་ལྷགས་ཀྱི་ཀྱལ་ཁབ་མང་པོ་དཔལ་
 འཕྱོར་སྟོབས་ལྷགས་ཀྱས་སྟབས་དཔྱར་ལྷགས་ཀྱང་ཆེས་ཆེར་ཐུན་པར་ལྷུར་
 པར་བཞེན། འཛམ་གླིང་ལྷལ་སྤྱོད་སོ་སོར་བཅོན་འཁྱུལ་དང་འཕྲོག་བཅོམ་
 བཅས་ཀྱི་དུས་འབྱུག་རབས་དང་རིམ་པ་ལྷུང་བ་ཡིན་ལ། ཡང་གྲུང་གོའི་ཆེན་
 ཀྱལ་རབས་ནི་ཉམས་ཀྱང་དུ་སོང་ནས་ལ་ཁའི་ཉི་མ་དང་ལྷམ་ཟད་སྟོན་མེ་ལྷ་
 ལུང་ལྷུར་སྟབས་དབྱིན་ལྷ་མཉམ་འབྲེལ་གྱི་དམག་གིས་བེ་ཅིན་གཙོས་པའི་ཀྱལ་
 བར་གི་ཤོང་ཁྱེད་ཁག་ལ་དཔྱར་འཁྱུག་བྱས་སྟེན། ཆེན་མིན་གཞུང་གིས་ལུས་
 མེད་ཀྱལ་ཆོང་གི་མགོ་འདྲགས་རིང་ལྷགས་པའི་མིན་རྩམ་སྟེལ་བས་ཀྱལ་ཡོངས་

མི་རིགས་ཁག་གིས་ཀྱང་ཁྱི་རྒྱལ་བཅན་རྒྱལ་རིང་ལུགས་པའི་རིག་མྱོད་མྱོང་
 དགོས་ལྟར་། དེ་མཚུངས་དབྱིན་རིས་པོད་ལ་བཅན་འཛུལ་བྱེད་ཆེད་སྐོག་
 མར་མདོ་སྤྱད་དང་མདོ་སྤྱད་སྐོག་སྤྱོད་སྤྱོད་མི་སྤྱོད་བཅས་ཆེ་མི་སྤྱོད་འཛུལ་བྱས་
 པ་དང་། སྐོག་སྤྱོད་གཅིག་ནས་པོད་ཀྱི་ཆེ་འབྲེལ་རྒྱལ་ཁབ་ཁག་ལ་བཅན་འཛུལ་
 བྱས་ཏེ། དང་པོར་འབྲས་སྤྱོད་སྤྱོད་དང་དེ་ནས་བལ་པོ་འབྲེལ་ལྷུལ་བཅས་རིམ་
 གྱིས་བཅན་བཟུང་བྱས་རྗེས། རིམ་གྱིས་པོད་ལ་བཅན་འཛུལ་དབྱུང་འཛུགས་
 བྱེད་གྲུབ་བྱུང་། དབྱིན་རི་བཅན་རྒྱལ་རིང་ལུགས་པས་པོད་ཉམ་ཟེ་བྱེད་
 འདོད་པའི་བྱ་མྱོད་དེ་ལ་པོད་གཞུང་གཙོས་པའི་ཆོལ་གསུམ་སྤྱོད་མཐའ་དག་
 གིས་མེ་ཆུ་མཉམ་བཞིབ་མི་རུང་བར་བརྟེན། རང་སྐོག་ལ་མ་འཛེམ་པར་
 མཐའ་གཅིག་ཏུ་འགོག་ཆོལ་བྱེད་རྒྱུ་ལྟེ་སེམས་ཐག་བཅད་དེ། རབ་བྱུང་བཅུ་
 བཞི་པའི་མེ་ཐུག་སྤྱི་ལོ་1866ནས་པོད་ཀྱི་ལྷུལ་མཐའ་ལྷུང་བྱུང་ལ་བྱ་བར་སོ་སྤྱོད་
 ཁང་དང་མཐའ་སྤྱང་དམག་བཅུགས་ཏེ་འཐབ་འཛིང་གི་གྲ་སྤྱིག་བྱས། དེ་
 ནས་རབ་བྱུང་བཅུ་ལྔ་པའི་སྤྱི་སྤྱི་ལོ་1888ལ་པོད་དམག་དང་དབྱིན་དམག་
 གཉིས་ལྷུང་བྱུང་ལ་ནས་འཐབ་འཛིང་དང་པོ་ལངས་ཤིང་གལུལ་སར་པོད་
 དམག་རྒྱལ་ཏེ་དབྱིན་དམག་ལ་པར་ཆོལ་དུག་པོ་བྱས། ཕྱིས་སྤྱོད་དབྱིན་རི་
 བཅན་འཛུལ་པས་མེ་སྤྱོད་ཀྱི་སྤྱོད་ལ་བརྟེན་ནས་ཚུར་ཆོལ་བྱས་ཀྱིན་ལྷུང་
 བྱུང་ལ་དང་ནག་ཐང་བཅས་ཀྱི་པོད་པའི་འཐབ་ར་ཤོར་བས་པོད་དམག་ཕྱིར་
 འཐེན་མེ་བྱེད་ག་མེད་བྱུང་། དེ་ལ་པོད་གཞུང་ནས་དབྲས་གཅིང་དུགས་ཤོང་
 དང་ཁམས་ལྷུལ་བཅས་ཀྱི་ལྷུལ་དམག་བསྟར་བྱེད་ཀྱིས་སྤྱོད་མཐའ་པར་ཆོལ་བྱེད་
 གྲུབ་བྱུང་ནས་ལྷུང་། འོན་ཏེ་ཉམས་རུལ་རུས་མེད་ཀྱི་ཆེན་ཤོང་མའི་སྤྱོད་
 གཞུང་གིས་མགོ་འདོགས་རིང་ལུགས་ལག་བསྟར་སྤྱོད་པར་བརྟེན། པོད་སྤྱོད་
 ཡམ་བན་ནས་པོད་ལ་རྟོགས་སྤྱོད་ཀྱིས་བཅན་འཛུལ་པར་པར་ཆོལ་བྱེད་རྒྱ་པར་
 ཆོག པོད་གཞུང་ལ་དབྱིན་རི་པར་ཆོལ་བྱ་མི་རུང་བའི་བཀའ་ནན་བབས་

མོག་ བོད་རྒྱུ་ཡམ་བན་ནས་དབྱིན་རིའི་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་མི་ལྷན་དང་གྲས་མོལ་
 བྱས་ཐུག་ཀྱིས་བོད་ལ་འདྲ་མཉམ་མིན་པའི་ཆེད་སེམས་ཀྱི་ཁག་གཉིས་^① བཞག་ཅེ་
 འབྲས་རྒྱུ་ལ་དང་བཅས་པའི་ས་ཆ་མང་པོ་པར་ཤོར་བའི་ཁར། དབྱིན་རི་
 བཅན་འཛུལ་པ་བོད་ནང་ཅི་དགར་འོང་ཆོག་པའི་དམིགས་བསལ་དབང་ཆ་
 མང་པོ་གཏན་འཁེལ་བྱས་པས་མཆོན། དབྱིན་རི་བཅན་འཛུལ་པས་སྤྱོད་
 མཐུད་བོད་ལ་དབྱར་འབྱུག་བྱེད་རྒྱུའི་རྩོན་འགྲེའི་ཆ་རྒྱུན་བཅན་ཤིང་གིས་
 བརྒྱུ་པས་རྒྱལ་པ་བྱུང་།

རབ་བྱུང་བཅོ་ལྔ་པའི་ཤིང་ལུག་ཁྱི་ལོ་1895ལ་རྒྱལ་དབང་རྒྱ་འཕེལ་བཅུ་
 གསུམ་པ་མཆོག་དགྲང་གངས་ཉི་ཤུར་ཕེབས་པར་ཐུར་སྤོལ་ལྟར་ན་པར་ཆེན་
 ཐམས་ཅད་མཆིན་པའི་མདུན་དུ་བཞེན་ཆོགས་བཞེས་དགོས་བྱུང་། རྒྱལ་ས་
 དེར་པར་ཆེན་རྒྱ་འཕེལ་དགྲུ་པ་དགྲང་ན་སྤྱ་རྒྱལ་ལྟ་ལྟ་གཅུག་ལག་ཁབ་དུ་
 ཡོངས་འཛིན་བྱར་ལོགས་རིན་པོ་ཆེའི་བྱུང་དུ་དགེ་སྤྱོད་གི་རྣམ་པ་ཡང་དག་པར་
 བཞེས། ཡང་རྒྱལ་ས་དེ་དག་དུ་བོད་ལ་ཁྱིའི་བཅན་འཛུལ་དང་ནང་འཐབ་
 ཆོད་སོགས་གནས་ཆུལ་རྣམས་འཛིང་དང་ཉེན་ཁ་ཆེ་བའི་གནས་སུ་བྱུར་རྒྱལ་ས་
 བོད་གཞུང་བཀའ་ཤིག་དང་གདན་ས་གསུམ་གྱི་འབྲས་མི། དཔོན་རིགས་
 སེར་རྒྱ་བྱན་མོང་ནས་རྒྱལ་དབང་མཆོག་གིས་མིང་འགན་དངོས་སུ་བཞེས་
 དགོས་པའི་རེ་སྟོན་ལྟར། ཡོ་དེར་རྒྱལ་ཆ་པ་དེ་མོ་རིན་པོ་ཆེ་དག་དབང་སྟོ་
 བཟང་འཕྱིན་ལས་རབ་རྒྱས་ཀྱིས་མིང་སྟོར་གི་དགོངས་པ་བྱས་ཏེ། རྒྱལ་
 དབང་རྒྱ་འཕེལ་བཅུ་གསུམ་པ་ཆེན་པོ་རྒྱལ་བཞུན་རྒྱ་མཆོ་མཆོག་གིས་གངས་
 རྒྱུང་ས་ཆོས་མིང་ལུགས་གཉིས་ཀྱི་བྱགས་འགན་ཡོངས་སུ་བཞེས་པར་མཛད།
 དེ་ལྟར་རྒྱལ་དབང་བཅུ་གསུམ་པ་ཆེན་པོས་ལུགས་གཉིས་ཀྱི་བྱགས་འགན་

① 《དེབ་མེར་གྱན་གསལ་ལེ་མོང་》དུ་གསལ།

[illegible]

མོར་ནས་སམ་ཉེས་ཆེན་པོ་བྱུང་། དེ་ནས་པོད་གཞུང་གིས་ཡང་རྒྱར་ལྷལ་
 དམག་བཙུ་ལྷལ་བཟུབ་ཉེ་གཞིས་ཀ་ཅེ་དང་ལྷ་དཀར་ཅེ། རྒྱལ་ཅེ་བཅས་སུ་
 བཙུད་དེ་འགོག་སྤྱད་གིས་དབྱིན་དམག་དང་འཐབ་འཛིང་གི་གྲུབས་བྱས།
 དབྱིན་དམག་རིམ་གྱིས་རྒྱལ་ཅེ་ཚུགས་སུ་བཙུད་དེ་ལམ་བར་ནས་པོད་ཀྱི་དགོན་
 རྩེ་དང་མི་མེར་བཅས་ལ་འཕྲག་བཅོམ་དང་གཏོར་ཤིག་སྟགས་བྱས་ཏེ་བཅན་
 འཁྱལ་པའི་རང་མཆོང་མངོན་དུ་བཟུག། དེ་ལ་པོད་དམག་གིས་འགོག་སྟོང་
 དང་འཐབ་འཛིང་དྲག་པོ་བྱས་ཀྱང་མ་ཁོག་པར་དབྱིན་དམག་རྒྱལ་ཅེ་འི་ཉེ་
 འདབས་སུ་སྡོབས། དེར་པོད་དམག་གིས་འགོག་སྟོང་དྲག་པོ་བྱས་པས་རེ་
 ཞིག་ཕྱིར་བདས་ཀྱང་ཕྱིས་སུ་དབྱིན་དམག་ལ་དབྱར་རྟགས་འཕྱོར་བཟུག།
 རྒྱལ་ཅེ་ས་ཁུལ་བཅན་བཟུང་བྱས་ནས་མི་མེར་གྱི་འབྲུ་རིགས་དང་རྒྱ་ལོར་ཁང་
 པ་སྟགས་འཕྲག་བཅོམ་མང་པོ་བྱས། དེ་ནས་དབྱིན་དམག་གིས་ཕྱང་པོ་ལྷིང་
 ཁར་དམག་ཞར་བཟུབ་ཉེ་བཟུད་པོད་པའི་ཉིང་པོད་དམག་དཔའ་པོ་ལང་པོ་
 རྟག་མཆོང་གིས་པར་སྟོང་དྲག་པོ་བྱས་པས། དབྱིན་དམག་སམ་ཉེས་ཆདས་
 ཆེན་ལྷུང་ཉེ་དམག་དཔོན་ཏུང་ཏའོ་ལྷུང་གཅིས་པའི་དབྱིན་དམག་ནམས་རྒྱ་
 འཕེ་ཚུགས་སུ་ཕྱིར་སྟོང་། དེ་ནས་དབྱིན་འི་དམག་དཔོན་ཅེ་ཁད་ཐང་ལྷ་
 ཟེར་བས་དབྱར་འཁོར་ཆེན་བཏགས་ཏེ་དེར་རབས་གྱི་མེ་ཚུགས་དང་མི་མང་ལ་
 སྟགས་མཆོན་ཆ་མང་པོ་དྲངས་ནས་རྒྱལ་ཅེར་འཕྱོར་འབྲལ་པོད་ལ་རྒྱར་སྟོང་
 འཕྲག་ཆེན་བྱས་ཤིང་། པོད་དམག་གིས་ཀྱང་རང་སྟག་སྟོང་བཏང་གིས་རྒྱལ་
 ཅེ་རྒྱང་སྤྱད་པའི་འཐབ་འཛིང་དྲག་པོ་ལྷན་གྲགས་ཅན་གྱི་“རྒྱལ་ཅེ་འི་འཐབ་
 འབྲུག”ལྷུང་ནས་འགོག་སྟོང་འཕྲགས་དྲག་བྱས་ཀྱང་། མཐར་དབྱ་ཚུགས་ནི་
 དེར་རབས་ཅན་གྱི་མེ་ཚུགས་སྟགས་དང་། རང་ཚུགས་ནི་མདའ་གྱི་མདུང་
 གསུམ་དང་ཐན་ཏུར་རྟོ་ཉེ་གདོད་པའི་ལག་ཆ་ཅམ་ལ་བཞེན་དགོས་ལྷུང་རྟགས་
 གོ་མཆོན་དྲག་ཞན་གྱི་དབང་གིས་རྒྱལ་ཅེ་མོར་ཏེ་པོད་དམག་ནམས་འཕྱོར།

དེ་ནས་དབྱིན་དམག་ལྷ་དཀར་ཅེ་བརྒྱད་རིམ་གྱིས་ཆུ་ཤུར་པར་དུ་སྒྲེབས་ཤིང་
ཐོད་དམག་གིས་ལམ་བར་རིང་འཛོག་ཆོལ་བྱས་ཀྱང་པན་པ་གང་ཡང་མ་ཐུང་ཉི་
ཐད་ཀར་ལྷ་སར་དཔུང་འབྱུག་བྱས་སོ། །

དེ་ལྟར་རྒྱལ་དབང་བཅུ་གསུམ་པ་ཆེན་པོས་གཙོས་ཐོད་གཞུང་དང་ཐོད་
འབངས་སྤྱི་མེད་མཐའ་དག་གིས་མེས་རྒྱལ་མཐའ་མཆམས་དང་རང་གི་ས་ས་ལུ་
ཡུལ་ཡུང་རྫོབ་ཕྱེད་ཆེད་དཔའ་ཐོ་དཔའ་མོ་གངས་མེད་པས་རང་སྟོག་ལ་མ་
འཇོམ་པར་དབྱིན་ཇི་བཅན་འཇུལ་པར་འཛོག་ཆོལ་འཐབ་འཛིང་དྲག་པོ་བྱས་
ཀྱང་། འོན་ཏེ་ཐོད་མི་རིགས་ནི་ཉམ་རྒྱང་ཆོས་ལུན་གྱི་གཤེས་སྤྱོད་དུས་
འཇོམ་སྒྲིང་ཡུལ་གྱི་ཀྱན་ལ་བཅན་འཇུལ་གྱི་དམག་འབྲུག་རྒྱག་མཁས་པའི་
བཅན་རྒྱལ་རིང་ལུགས་པའི་འབྲན་ཡ་མི་དོ་བས་ན་བཅན་འཇུལ་པའི་འཕྲོག་
བཅོམ་དང་བརྟམ་བཅོས་རེ་ཞིག་མི་ཁྱུར་ཀ་མེད་ཐུང་བ་ཡིན་ནོ། །

གཉིས་པ། ཟླ་དག་ནང་དག་ཐུང་ཉི་ཡུལ་གཞན་ཉེན་གཡོལ་མཛད་
པའི་རྒྱལ་ནི། དེ་ལྟར་སྐབས་དེར་ཐོད་ལ་ཕྱིའི་བཅན་འཇུལ་གྱིས་དམག་
འབྲུག་རྒྱག་པའི་དུས་འགག་གི་ཆེ་ནའང་ཐོད་ཀྱི་གཏམ་ལ་ནང་བཟུ་མ་གྲིས་ན་
ཕྱིའི་དོན་མི་འབྲུབ་ཟེར་བའི་དཔེ་བཞིན། ཐོད་ཀྱི་དབང་རྒྱར་གྲལ་རིམ་ནང་
ཁུལ་དུ་སྤྱིད་དབང་འཕྲོག་རེས་ཕྱེད་པའི་འཐབ་ཚོད་རྩ་དྲག་དང་རྩ་རར་ཅན་
ཞིག་ཐུང་། དེའང་རྒྱལ་ཆ་བ་དེ་མོ་རིན་པོ་ཆེ་ཁྱི་ཐུར་མཛད་རྒྱུ་ཉེ་གནས་སྤྱི་
ཆ་ནོར་བུ་ཆེ་རིང་ཟེར་བ་དང་ཚུགས་གཏོགས་དཔོན་རིགས་བཅས་ཀྱིས་རྒྱལ་
དབང་མཆོག་གིས་ཐོད་སྤྱིད་བཞེས་པར་ལོག་མཛོད་གིས་ཡིད་རྒྱམས་ཏེ་སྐོང་ས་
མཆོག་གི་སྤྱོ་ལ་ཆོལ་བར་བཅམས་ཀྱང་། རེ་རན་མ་འབྲུབ་གོང་ཐོད་གཞུང་
ནས་རྒྱོག་གཡོ་བཞུ་ཏེ་ཕྱེད་གཉི་གཙོ་ཙོ་དང་རྒྱུ་འབྲངས་ནམས་འཛིན་
བཟུང་གིས་བྱིམས་གཙོད་བྱས་པར་མ་ཟད། དེ་མོ་རིན་པོ་ཆེའང་སྤྱོ་ཐུར་དུ་སྤྱི་
སྐོང་ས་པ་བཅས་ཀྱིས་བརྟན་རྒྱས་སྒྲིང་སྤྱི་བྱང་དང་རང་འཇགས་ཡོད་པའི་

དེ་མཆོད་གཞིས་རྒྱ་མོར་དང་བཅས་པ་གཞུང་བཞེས་གནང་ཚེ། དེ་མཆོད་གི་
 མཆོད་གནས་ཐུངས་ཏེ་ཕྱིན་ཆད་ཡང་སྤྱིད་ཀྱང་རོས་འཛིན་མི་ཆོག་པ་སོགས་ཀྱི་
 བཀའ་པཎ་པས་མཆོད། སྐབས་དེ་ལ་གཞུང་པའི་སྤྱིད་འབྱུང་གི་ཆོག་གཤོ་
 ཐེངས་གཅིག་གཙང་སེལ་བྱེད་པ་ཡིན་འདུག ཚུལ་འདིའི་སྤྱིད་ནས་རྒྱལ་
 དབང་སྤྱི་འཕྲོད་ཤོད་མ་འགའ་ཡང་དབྱང་ན་སྤྱི་སྤྱོད་གཤེགས་སྤྱི་སྤྱོད་ལ་
 བོད་མི་བྱེད་ས་ནས་“ལྷ་སའི་སྤྱི་དྲག་མི་དྲག ཁ་ལ་རྒྱལ་བ་ཞོར་བ། ལག་ལ་
 གསོལ་བ་ན་ནག་པོ།” ཞེས་ཟེར་བ་དེ་དོན་ལ་གནས་པའི་གནམ་དུ་སྤྱུང་
 མོ། །ཡང་སྤྱིད་དབྱས་དང་གཙང་གི་དབང་བསྐྱུར་པའི་བར་ཁྱར་ནས་འགལ་རྒྱ་
 ཡོད་ཁར་སྐབས་འདི་ལ་ཡང་བཟུ་གིས་རྒྱན་པོ་དང་བོད་གཞུང་བར་འགལ་བ་
 ཆབས་ཆེན་ཀྱང་སྤེམ་ཐར་རྒྱལ་བ་པའི་ཆེན་གཉིས་ཀྱང་སྤྱིར་སར་གནས་ཀྱི་བྱང་
 རྒྱལ་སེམས་དཔར་ཆགས་སྤང་གི་འཛིན་བཟུང་བུལ་ཡང་སྤྱི་འཁོར་སོ་སྤྱིས་དག་
 གི་རང་མཆོད་གིས་ཡབ་སྐུ་ཞལ་མི་མཐུན་པ་ལྷ་ཁྱའི་སྤྱིད་བ་མཆོད་གསལ་དུ་
 བྱུང་།

ཡང་སྐབས་འདིའི་སྤེམ་ཐར་སྤྱི་ནས་སྤྱི་དུ་སྤྱི་བཅན་རྒྱལ་པོར་ཕྱགས་པས་བྱང་
 བོད་འདི་བཅན་འཛིན་བྱེད་སེམས་བཅངས་ཏེ་རྒྱལ་ཁོབ་པ་ཐེངས་མང་.....
 མངགས་ནའང་བོད་འབངས་སྤྱི་སེར་མཐའ་དག་གིས་མཐའ་གཅིག་དུ་རྒྱ་ཆོལ་
 བྱས་སྤྱི་ཆོལ་ཁོ་ཆོལ་དེ་མེགས་ལྷུ་ལ་རེ་ཞིག་སྤྱི་དང་པར་ལྷས། དེའི་ཆོལ་དུ་སྤྱིས་བོད་
 ལ་དབང་བསྐྱུར་བྱེད་ན་གཙོ་ཆོལ་དང་ཁ་བུལ་ཐབས་མེད་པ་ཤེས་ཏེ་སྤྱིར་
 བྱས་སྤྱི་སོག་བཅན་བཟུང་བྱས་ཡོད་པ་གཞི་བྱས་སོག་པོའི་མི་སྤྱི་བོད་སྤྱི་དུ་སྤྱིས་
 བོད་དང་འབྲེལ་བ་བཅུགས། དེ་ལ་སྤྱིར་འབྲེལ་སྤྱིར་སྤྱི་སོག་པོའི་ལྷ་པོ་རྒྱ་
 གཞིབ་བྱ་བ་ཞིག་ཡོད་པ་དེ་སྤྱི་དུ་སྤྱིས་རྒྱ་ཆོལ་ལྷ་ཁྱའི་བོད་ལ་མངགས་ཏེ་རྒྱལ་
 དབང་བཅུ་གསུམ་པ་མཆོག་དང་མངལ་འཕུད་ཀྱིས་བོད་དང་འབྲེལ་བ་བྱས།
 རྒྱལ་དབང་བཅུ་གསུམ་པས་སྐབས་དེའི་དབྱིན་རིའི་དབྱང་ཕྱགས་བོད་ནས་

མིར་བསྐྱོད་གཏོང་ཆེད་ལྷ་རྩ་སྤྱོད་པ་འབྲེལ་བ་བཅུགས་སོག་དེ་སྤྱོད་ནས་ནས་
 དམག་ཆས་རྒྱང་མང་ཅམ་ག་མྱིག་བྱས་ལ། འོན་ཏེ་མཐའ་འབྲས་ནི་མ་ཆར་
 ནས་རྒྱང་ཆར་སྤྱོད་པའི་དཔེ་བཞིན་མཐའ་ལྷ་རྩ་སྤྱོད་སྤོག་གཡོ་འག་རྩ་དཔུ་
 འཁོར་ནས་མེས་རྒྱལ་གཅིག་ལྷར་ལ་མི་པན་པའི་མཛད་པ་ལོར་འབྲུལ་ཅན་
 འགའ་ཡང་སྤེལ་མོད། འོན་ཀྱང་སྐབས་དེར་ཆེན་མོར་མའི་སྤྱོད་གཞུང་
 ཉམས་རུལ་གྱིས་བོད་ལ་ལྷ་རྩ་གི་རྩ་པ་མེད་པའི་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་གནས་ཚུལ་
 དངོས་ལ་གཞིགས་ན་རྩ་ལས་དགོས་པ་ཞིག་ཀྱང་མ་ཡིན་སྟེ་མོ། །

དེ་ལྟར་དཔྱིན་འི་བཅན་རྒྱལ་དང་ལྷགས་པས་བོད་ལ་བཅན་འཛུལ་ཤིང་
 པའི་སྤྱོད་རྩ་མ་གྱི་འཁོར་ལོ་བོད་དཔུས་ལྷ་རྩ་སྤྱོད་སྤོག་སྤྱོད་སྤོག་པའི་
 ཆེ། བོད་གཞུང་དང་གདན་ས་གསུམ་གྱི་འབྲས་མིས་སྤྱོད་མོལ་བྱས་པའི་སྤྱོད་
 སྤོར་རྒྱལ་དབང་བཅུ་གསུམ་པ་མཆོག་ལྷ་སར་མ་བཞུགས་ན་དགེ་མཆན་ཆེ་བར་
 བརྟེན། རྒྱལ་ཆབ་རྩ་དགའ་ལྷན་གྱི་པ་སྤོ་བཟང་རྒྱལ་མཆན་བསྐོ་བཞག་སོག
 རྒྱལ་དབང་མཆོག་སྤྱ་འཁོར་ཉག་བཟུས་དང་བཅས་ལྷ་ས་ནས་བྱང་ལམ་བརྒྱད་
 གྱི་སོག་དང་རྒྱལ་ནང་དུ་ཞེན་གཡོལ་ལ་ཐེབས་དགོས་ལྷང་། རྒྱལ་དབང་རྒྱ་
 འཁོར་བཅས་རབ་ལྷང་བཅོ་ལྔ་པའི་ཤིང་འབྲུག་སྤྱི་ལོ་1904ལ་ལྷ་ས་ནས་མོན་ཏེ་
 བྱང་རུ་སྤྱོད་དང་ལྷག་ལྷང་ནག་རྒྱ་བརྒྱད་མདོ་སྤྱོད་ནས་ཕྱི་སོག་རྩ་བསྐྱོད་ཅིང་།
 ཕྱི་སོར་ཕྱི་སོག་རྩ་ཐེབས་འཁྱོར་ལྷང་བཟུན་རྩ་རྩ་ཆེ་བཅུན་དམ་པ་གཙོས་པའི་
 དད་ལྷན་སོག་འབངས་ཀྱན་ལ་ཆོས་ཀྱི་འཁོར་ལོ་རྒྱ་ཆེན་པོ་བསྐོར་བར་མཛད་ལ།
 འོན་ཏེ་ཕྱིས་སྤྱ་རྩ་རྩ་ཆེ་བཅུན་དམ་པ་དང་བྱགས་ནང་དེ་ཅམ་མ་མཐུན་པ་
 རྒྱན་བྱས། བོད་ནས་གདན་ལྷ་མི་སྤྱ་ཆེད་འཁྱོར་དང་བཟུན་བོད་ལ་ཕྱིར་ལྷང་
 ཐེབས་མཛད་དགོངས་ཀྱིས་ལམ་བར་གནས་ཆེན་ཁག་ལ་གནས་གཞིགས་དང་
 འབྲེལ་རེམ་བཞིན་མདོ་སྤྱོད་ཟི་མིང་མཁར་དུ་ཐེབས། འོན་ཀྱང་སྐབས་དེར་
 དཔྱིན་འི་བཅན་འཛུལ་པས་རྒྱལ་དབང་མཆོག་བོད་ལ་ཕྱིར་ཐེབས་པར་བཀག་

གཞུང་པའི་ལས་ཁུངས་གསར་འཛུགས་དང་། དཔོན་གནས་བསྐོ་འཁེབས་
 རྒྱུ་ལྟ་བུ་ཉེ་མོད་ཀྱི་ཆབ་སྲིད་དང་དཔལ་འཛུར་བཅས་ཀྱི་ཐད་ལ་ཁྱེད་ཀྱི་སྐྱོན་
 རྒྱུ་ཆེ་བ་ཐེབས་ནས་ཡོད། འོན་ཏེ་རྒྱ་རིགས་ཆེན་པོའི་བསམ་སྒྲུབ་ཀྱི་ཐད་ཀྱི་ཁྱེད་
 ཉིད་ཐོད་ཀྱི་སྲིད་དབང་ལེན་འདོད་པའི་བསམ་སྒྲུབ་དཀྱིལ་ལ་མཛོན་དུ་སྤྱོད་པ་
 རྒྱས་“ཐོད་སྤྱོད་ལེགས་བཅོས་”ཟེར་བ་ཞིག་མེད་ཀྱི་གནས་ཚུལ་དཔོན་དང་
 རྒྱལ་འགལ་གྱི་བརྒྱུད་བཅོས་ལྷ་ཆོག་མེད་ཀྱིས་སྤེལ་བ་དང་། དེ་
 བརྒྱུད་པ་ལྟ་བུ་ཁྱེད་ཀྱི་ཐབས་སྤྱོད་ཀྱི་ཆེན་མོད་གཞུང་གི་རྒྱ་དཔོན་གྱི་འོད་སྤྱོད་
 ཟེར་བས་ས་འོག་འཕུལ་དཔོན་ལམ་ལུགས་མེད་པར་བསྐོས་ཏེ་དཔོན་རིགས་
 གཏོང་ཐང་གས་ཀྱི་ལམ་ལུགས་དར་མདོ་དང་ལེ་ཐང་འབའ་མེད་གེ་མོགས་ལྟ་
 དུག་ཁྱེད་ཀྱི་ལ་བརྟེན་ནས་ལག་བརྟུན་བྱས་པ་བཅས་ཀྱིས་རྒྱ་ཐོད་མི་རིགས་པར་
 འགལ་བྱུ་ཆེན་པོ་ཆགས་མིང་། འོན་ཀྱང་ཆེན་མོད་གཞུང་གིས་ད་དུང་མི་ཁྱོན་
 ཀྱི་དུག་དམག་ཉིས་ཉེས་ལྟ་བུ་ཐོད་དུ་བཏང་ནས་ལྷ་སར་ཐོད་འབངས་སྐྱེ་མེར་
 མང་པོ་གཏོང་བ་དང་རྒྱ་དཔོན་འཕྲོག་པ་ཞིགས་ཀྱིས་ཐོད་མི་མེར་མ་ཐད།
 ཐོད་གཞུང་དང་ཐོད་སྤོང་ཨམ་བན་བར་གྱི་འབྲེལ་བའང་ཐུར་ལས་ལྷག་དུ་རི་
 ལུག་རི་ཁན་དུ་སྤྱར་པས་མཐར་ལྷ་སར་རྒྱ་ཐོད་མིང་ཆ་ཆེན་པོ་ལངས། ཐོད་
 ཀྱི་གནས་ཚུལ་དེ་ལྟ་བུའི་རྒྱ་ལཱ་འཁོར་དང་དུས་མིང་གི་སྐབས་སུ་རྒྱལ་དབང་
 བཙུག་ཐོད་དུ་སྤྱར་ཐེབས་པ་ཡིན་ལ། དེ་ནས་ཐོད་གཞུང་མེར་སྐྱ་དཔོན་
 རིགས་དང་གདན་པའི་འབྲས་མི་བཅས་ཀྱིས་རྒྱལ་དབང་བཅུ་གསུམ་པ་མཚོག་
 ལུ་མཐུད་ལྷ་སར་བཞུགས་ན་དགེ་སྤྱོད་ཅི་འོང་ཆ་མི་འཆལ་བས་ཉེན་གཤམ་
 གནད་རྒྱུ་འཛིན་པའི་ལྷ་ས་ལྷ་ས་རབ་བྱུང་བཅོ་ལྔ་པའི་ལྷགས་ཁྱི་མེ་1910ལ་སྐྱེ་འཁོར་
 དུག་པའུས་བཅས་ཡང་སྤྱར་ལྷ་ས་ནས་ཐོན་ཏེ་རྒྱ་ཡུལ་ནས་གཙང་པོ་བཅད་དེ་
 ལྷ་དགར་ཅི་བརྒྱུད་ཕྱོ་ཕྱོ་ལྷགས་སུ་ཐེབས་དཀོས་སྤྱར་བ་ཡིན་ནོ། །

གསུམ་པ། ལམ་ཐོལ་རྒྱང་ཐད་བརྒྱུད་མཐར་ཐོད་རྒྱུ་ལྷགས་བཟང་

བསྐྱེད་སྒྲུབ་པའི་ཚུལ་ནི། དེ་ནས་རྒྱལ་དབང་མཆོག་གི་མོ་མོ་མོ་གསུམ་ཕྱེ་བའི་རྒྱལ་
 མཐུན་ནས་ཆེན་མོ་ཡིན་གཞུང་ཉམས་རུལ་རྒྱས་མེད་ལ་བྱུགས་ཡིན་ཆད་པར་མ་ཟད་
 རྒྱ་དམག་གིས་ཀྱང་ཁོད་ལ་ཕྱུག་སྒྲོན་བཏང་ནས་རང་ཉིད་ཀྱང་ས་མཐའ་རྩོལ་
 དཀོས་ཐུང་བ་བཅས་ཕྱིན་བྱས། མཐའ་དཔྱིན་རིལ་རྒྱལ་ཉེན་རེ་ནས་དཔྱིན་
 གཞུང་གིས་བཞོད་འདོམས་ལྟར་རྒྱ་ཡར་རྒྱ་ཕྱིན་ཕྱིན་གཞུང་གིས་རྒྱལ་
 དབང་མཆོག་ལ་རྒྱུར་རྒྱུ་བྱེད་པར་ཁ་གཤམ་ཏེ་མེས་རྒྱལ་ཁ་རྒྱལ་གཏོང་བའི་
 རྒྱུར་བ་བཞུགས། ཆེན་མོ་ཡིན་གཞུང་གིས་རྒྱལ་དབང་མཆོག་ལ་དཔྱིན་རིལ་རྒྱལ་
 ཉེན་ཐུང་བའི་གནས་ཚུལ་ཉེན་ཆད་སྒྲུབ་ཆེ་བར་བཞེན་ཆོག་མར་རྒྱལ་དབང་བཅུ་
 གསུམ་པ་“གནས་དཔྱུང་བཏང་ཉེ་རྒྱལ་རྒྱ་གསར་འཛོལ་བྱེད་” རྒྱལ་དབང་དེ་
 བྱས་ཡང་འཇམ་པོས་ཚུར་འབྱུག་བའི་སྐབས་སེགས་རང་ཁྱུང་ཚོར་ས་པའི་བྱེད་ལས་
 ཅི་རིགས་ཀྱས་ཀྱང་སྐོར་འབྲས་ཅི་ཡང་མ་ཐུང་། རྒྱ་མོན་རྒྱལ་དབང་མཆོག་རྒྱ་
 གར་ནས་འབྱུག་ལུལ་རྒྱ་ཕྱིན་ཕྱིན་གསུམ་པ་ལྟར་བྱུགས། དེའི་རྒྱུར་
 མོན་རྒྱལ་ནང་རྒྱ་དྲུག་པ་ཅན་གྱི་“ཆུགས་ཕག་གསར་བརྩེ་” (辛亥革
 命) རྒྱུར་ཉེ་མོ་རོ་རྒྱུང་ཕག་ཁ་གསུམ་གྱི་རྒྱུར་གྱི་བཞོད་པའི་རྒྱུར་འཛོལ་གྱི་
 ལམ་ལུགས་དང་མོ་རོ་རྒྱལ་བརྒྱུད་ཉེ་བའི་ཆེན་རྒྱལ་རབས་བཅས་ཆ་མེད་བཅོས་
 ཏེ་གནས་ས་སྤྱོད་ག་བརྒྱར་པ་ལྟ་བུས་ཆེན་གོང་མའི་རྒྱལ་རབས་མིང་གི་ལྷག་
 མར་བྱས་སོ། །དེའི་ཆེ་རྒྱ་གར་དང་དཔྱིན་གཞུང་ལྷ་ཏུ་ལུ་བཅས་ཀྱིས་རྒྱལ་
 དབང་བཅུ་གསུམ་པ་བེད་སྤྱད་དེ་ཁོད་འདི་མེས་རྒྱལ་གཅིག་ལྟར་གྱི་མངའ་
 ཁོངས་ནས་ཁ་གསུལ་གཏོང་བའི་བྱ་སྒྲོན་རབས་དང་རིམ་པ་སྤེལ་བར་བཞེན་རྒྱལ་
 དབང་མཆོག་ཀྱང་རེ་ཞིག་དགོངས་པ་འཁྱུར་ལྷག་ལྟར་ཉེ། རྒྱུར་རྒྱལ་ཁབ་
 ཁག་ལ་བོད་སྒྲེར་བཅན་ཡོང་བའི་རེ་འདུན་དང་རྒྱལ་རྒྱུར་བཅོལ་བའི་མཐུན་པ་
 རོར་འབྲལ་ཅན་སྤེལ་ནས་ལམ་གྱི་ལུང་ཟད་བརྒྱར་ནའང་། འོན་ཏེ་རྒྱལ་
 དེར་མེས་རྒྱལ་ནང་ཁུལ་རྒྱ་ཉམས་རུལ་རྒྱས་མེད་དང་ལོག་སྒྲོན་ཕྱི་གཞུང་ཅན་གྱི་

ཚོགས་ཞེས་པ་འཚོགས་ཐོག་ ཡོངས་གཤགས་སུ་བྱེད་མཁུན་མིན་པ་སུམ་ལའི་
 ཆེང་ས་ཡིག་ཅེས་པ་བཞག་པར་མ་བཟད། བོད་ཀྱི་མངའ་ཁོངས་ནས་མ་ཆ་རྒྱ་ཆེ་
 བཅན་ཤེད་འོག་རྒྱ་གར་ལ་བཟུང་དུ་བཅུག་པའི་མཐའ་འབྲས་རན་པ་དེ་ཡུང་བ་
 ཡིན་ནའང་། ཟྱིས་སུ་རྒྱལ་དབང་བཅུ་གསུམ་པ་སྟེ་དངོས་ཀྱིས་མེས་རྒྱལ་
 གཅིག་ཟུར་དང་བོད་རྒྱུ་ལྷགས་བཟང་བཟུངས་ཏེ་མ་རྒྱལ་དང་ལྷངས་ཀྱིས་གོ་
 མིན་ཏང་ཀྱང་དཔུང་མིན་གཞུང་དང་འབྲེལ་བ་བཅུགས་པ་ཡིན་ནོ། །

བཞི་པ། མཛད་ཐབས་ལྷ་ཚོགས་སྟེ། བོད་ཁམས་འཕེལ་རྒྱས་
 བཅང་བའི་རྒྱལ་ནི། དེ་ཉུང་སྐབས་འདི་དག་ལ་འཛམ་གླིང་རྒྱལ་ཁབ་སོ་སོའི་
 གནས་རྒྱལ་འབྲུར་ཞོག་དང་ཀྱང་གོའི་བཀའ་བཀོད་རྒྱུ་འཛིན་གྱི་ཆེན་གོང་
 མའི་རྒྱལ་རབས་མཐུག་སྟེལ་བ་སོགས་ཀྱི་དོན་བྱེན་དང་། ཚོས་སུ་རྒྱལ་དབང་
 བཅུ་གསུམ་པ་ཆེན་པོ་མཚོག་དང་བོད་ཀྱི་མེར་རྒྱ་དཔོན་རིགས་མང་པོ་མེས་རྒྱལ་
 ནང་ཁྲལ་དང་སོག་ཕྱི་ནང་མ་བཟད་རྒྱ་གར་དང་པལ་པོ་འབྲུག་ལྷལ་སོགས་སུ་
 དངོས་བསྐྱེད་གནང་སྐབས། རྒྱལ་ཁབ་དང་མི་རིགས་གཞན་དག་མང་པོ་
 དང་འབྲེལ་གཏུག་བྱས་པ་བཅས་ལ་བརྟེན་ཁོང་ཚོའི་དཔོངས་བཞེད་དང་ཆབ་
 མིན་རྒྱུང་ལྷགས་ཐད་འབྲུར་ཞོག་མཛོན་གསལ་ཆེ་བ་ཡུང་བས། སོག་མར་
 བོད་དུ་ཆོན་རིག་ལག་ཆལ་དང་དོ་དམ་ལམ་ལྷགས་དང་དམག་དཔུང་ལྷག་སྟེག་
 སོགས་ཀྱི་བྱ་ལ་མཛད་ཐབས་གསར་པ་ལྷ་ཚོགས་སྟེལ་དེ། བོད་ཀྱི་ཆབ་མིན་
 དང་དཔལ་འབྱོར་རིག་གནས་དམག་དོན་བཅས་ཀྱི་འཕྲིན་ལས་དར་རྒྱས་གོང་
 འཕེལ་ཡོང་བར་མཛད། དེའང་བོད་ལ་ཡུར་ཡོད་དམར་ཁུའི་སྟེག་གཞི་རྒྱ་
 བསྐྱེད་བཅང་ཏེ་བོད་དམག་དམག་ཆར་བཞེར་བསྐྱེགས་ཏེ་དམག་ཆར་རེ་རེ་ལ་
 སར་ཡོད་རྒྱ་རྒྱུང་དམག་ཅེད་དང་། དཔྱིན་རྗེའི་ལྷགས་ཀྱི་རྒྱུང་ཅེད། ལྷ་རུ་
 ལུའི་ལྷགས་ཀྱི་རྒྱུང་ཅེད་དང་འརར་པན་ལྷགས་ཀྱི་རྒྱུང་ཅེད་བཅས་ཁག་སོ་སོར་
 བཀོས་ཏེ་དམག་ཅེད་རྒྱུང་བནར་དང་དམག་ཆལ་འབྲན་བཟུར་སོགས་ལ་

བཞེན་ནས། དམག་ཅིང་གང་ཞིག་དགེ་མཚན་ཆེ་བ་གཟིགས་ཞིབ་དང་།
 འཕེལ་གཞུང་དམག་ཅིག་གི་འཛུགས་སྐྱེའི་འཆར་འཁོད་སྟེགས་གནང་། དེ་
 བཞེན་དམག་མིའི་གོ་མཚན་འཕུང་ཁྲངས་བསྐྱབ་ཆེད་ལྷ་བཞི་ནས་སྟག་འཕུལ་
 ཁང་གསར་འཛུགས་གནང་སྟེ། མེ་མདའ་དང་མདེུ་བཟོས་ཤིང་ཕྱིས་ལྷ་
 གང་ཅིའི་ཆ་སྟེན་ཞན་པས་འཕྲོ་ཆེན་ཆེད་ལྷན་སྐྱབ་མ་ཁུབ་སྐྱབས་བཟོ་ལྷ་དེ་
 དེའལ་དཔར་ཁང་དུ་བསྐྱར་ནས་བོད་གཞུང་གི་དེའལ་སྐྱོར་དང་ཟངས་ཀྲམ་
 མོག་དེའལ་དང་སྟག་འཛིན་བཅས་པར་འདེབས་ཀྱི་ཉི་ཤར་ལྟར། དེ་མ་ཟད་
 བོད་དུ་སྟག་ལས་དང་གཉེར་ལས། སྟག་ཏར་ལས་རིགས་སྟེགས་གསར་།
 འཛུགས་བྱེད་ཆེད་གཞུང་སའི་དཔོན་རིགས་ཀྱི་གཞིན་ཏུ་འགའ་དཔེན་རི་
 སྟེགས་སྟག་ཞུང་མངགས་ཆེད་གཉོང་མཛད་ཅིང་། རབ་བྱུང་བཙ་ལྔ་པའི་མེ་
 འཕུག་ཕྱི་ལོ་1916ལ་བོད་ལྷགས་སྐྱོན་ཅིས་ཁང་གསར་འཛུགས་གནང་བ་དང་།
 གཞན་ཡང་བོད་ཀྱི་ཞིང་ནགས་སོན་སྟེད་གོང་འཕེལ་ཡོང་ཐབས་དང་ལྷལ་གྱི་
 སོན་སྟག་གཙང་པོ་བལ་གྱི་ཆོང་ལས་སྐྱོར་བཅས་ཡར་རྒྱས་འཕུང་ཐབས་སྟེགས་ཏེ་
 དཔལ་འཛུར་འཛུགས་སྐྱོན་ལའང་སྟགས་ཁྲར་ཆེན་པོ་གནང་བ་ཡིན་འདྲུག་
 གོང་སྟེན་བོད་དམག་རྒྱ་བསྐྱེད་དང་བཟོ་ལྷ་དང་སྟག་ཁང་། དེའལ་ཁང་སྟོབ་
 ལྷ་སྟེགས་གསར་འཛུགས་བྱེད་ཆེད་ནོར་ཁྱིད་ཡོང་འབབ་ཀྱང་མང་ཆེར་བསྐྱབ་
 དགོས་སྐྱབས་ཁུལ་བསྐྱེད་ལམ་ལྷགས་ཀྱང་བསྐྱར་བཙས་བྱས་ཏེ་དགོན་གཞིས་
 ཁག་ལ་དཔུ་ཁལ་གསར་བ་སྐབ་ཅིང་། དེས་བོད་གཞུང་དང་དགོན་གཞིས་
 བར་འགལ་བ་ལྷགས་ཆེན་ལངས་པ་ཡིན་ལ། སྐོས་སྟག་པར་ཆེན་གྱི་གཞིས་
 དགོན་བཟུ་ཤེས་སྐྱོན་པོའི་བར་འགལ་བ་རྗེ་ཆེར་བྱིན། རབ་བྱུང་བཙ་ལྔ་པའི་
 ཤིང་ཉག་ཕྱི་ལོ་1914ལ་བོད་གཞུང་གིས་གཞིས་ཆེའི་སྐྱི་རྒྱང་གི་དཔོན་བསྐོ་
 བཞག་སྟེགས་གཙང་སྟེགས་རྒྱང་ཁག་བཅུ་དྲུག་ལ་དོ་གཉེར་བྱས་སྟེ། རབ་
 ལྷུང་བཙ་ལྔ་པའི་ལྷགས་བྱ་ཕྱི་ལོ་1921ལ་ཞིབ་འཕར་ལས་ཁྲངས་གསར་དུ་

བཅུགས་ཏེ་བཟ་ཤིས་ལྷན་པོར་དམག་མགས་ཀྱི་འབྲུ་བྲལ་པའ་པ་མགས་ཆེན་
 བྱས། བོད་གཞུང་དང་བཟ་ཤིས་ལྷན་པོའི་བར་འགལ་ཟླ་འཁྱེད་ཐངས་མེད་
 པ་ལྟར་མཐར། རབ་ལྟར་བཅོ་ལྷ་པའི་རྒྱ་མག་གྱི་ལོ་1923ལ་བཅ་ཆེན་གྱི་
 འཕྲེང་དགུ་པ་མཆོག་གྱོ་བཟང་ལྷ་བ་བཟུན་ཆོས་ཀྱི་ཉི་མ་གྱི་འཁོར་དང་བཅས་
 མེས་རྒྱལ་ནང་ཁྲལ་དུ་སྤོས་ཕྱོད་གནང་དགོས་ལྟར་ནས་རྒྱལ་ནང་དུ་ལོ་རྒྱུ་བཅུ་
 བཞི་ལྷན་བཞུགས་ཏེ་མཐར་དབྱས་གཅང་དུ་ཕྱིར་ལོག་པའི་ལམ་བར་མདོ་
 ཁམས་ལྷལ་ལྷལ་ས་ཆར་གྱུ་གཤེགས་པ་ཡིན་ནོ། །

ཡང་དེའི་ཐམས་ལྷ་བོད་ཀྱི་དབང་ལྷན་གྲལ་རིམ་ནང་ཁྲལ་དུ་འབ་འཐབ་
 ཆོད་དྲག་པོ་ལྟར་ཉེ་ཆོད་ཀྱི་བཀའ་རྒྱོན་ཆིང་གས་དམག་གྱི་ཆ་མོར་ཟླ་བཟང་
 དགུ་འདུལ་གཅོས་པའི་གཞུང་པའི་དཔོན་རིགས་དབྱིན་ཁིར་ཞེན་པ་སྒྲོར་ཞིག་
 དབྱིན་ཁི་པའི་གཤོ་ལོག་དུ་ཆོད་དེ་རྒྱལ་དབང་མཆོག་གི་ལྷན་ནས་བོད་ཀྱི་མིང་
 དབང་འཛིན་ཆེས་མགས་བྱས་ཀྱང་། མཐར་བོད་གཞུང་ནས་ལྷོག་གཤོ་
 བརྒྱལ་ཏེ་མ་རུངས་ལྷོ་ལོག་པ་རྒྱལ་ས་གནས་པའ་གཅང་མེས་བྱས་ཤིང་། བོད་
 དམག་གི་དབང་ཆ་མཐའ་དག་རང་སྤྱོད་ཀྱིས་བདག་འཛིན་བྱས། རབ་
 ལྟར་བཅུ་དྲུག་པའི་ས་འབྲུག་གྱི་ལོ་1928ལ་གསར་དུ་གཅུགས་མ་ཐག་པའི་ཆོ་
 མིན་ཏར་ལྟར་དབྱང་མིང་གཞུང་དང་འབྲེལ་གདུག་བྱས་ཏེ་བོད་རྒྱལ་རིགས་མ་
 ཟང་གྲུང་དབྱང་དང་བོད་ས་གནས་མིང་གཞུང་བར་གྱི་ཐུར་ཡོད་མཐོང་མཐུན་
 སྒྲར་གསོ་དང་ལོ་རྒྱལ་གྱི་རྒྱན་མཐུད་དེ་མེས་རྒྱལ་གཅིག་གྱུར་དང་མི་རིགས་
 མཐུན་ལྷོད་ཀྱི་སྤྱོད་སྤྱོད་ལོ་རྒྱལ་གྱི་རང་བཞིན་ལྟར་པའི་ཞབས་ཤོམ་བཟུར་པར་
 དེས་སོ། །

དེ་ལྟར་རྒྱལ་དབང་གྱི་འཕྲེང་བཅུ་གསུམ་པ་ཆེན་པོ་ལྷ་བ་བཟུན་རྒྱ་མཆོ་
 མཆོག་གིས་བོད་ཀྱི་གནས་ཚུལ་རྟོག་འཛིང་ཤིན་དུ་ཆེ་བའི་ལོ་རྒྱུ། བོད་ཀྱི་
 ཆོས་མིང་ལྷགས་གཞིས་ཡར་ལྷན་དང་བོད་འབངས་བུམས་བཅེས་སྤྱོད་པའི་

མཛད་འཕྱིན་གྲུབ་མེད་པ་རྒྱུད་ལྟར། རབ་བྱུང་བཅུ་དྲུག་པའི་ཆུ་བྱི་ཁྱི་ལོ་
 1933ལ་དགུང་གྲངས་ང་བརྒྱད་བཞེས་པར་རྒྱ་བརྒྱན་བཞེས་ཆེན་གྱིས་གཟིམ་
 ཁྱི་མཐའ་ཅན་དུ་རྒྱུར་ཅིང་། དེ་ནས་ཕོད་གཞུང་དང་གདན་ས་གསུམ་སོགས་
 དཔོན་ཤེ་ཁག་བཅས་ནས་དཔོན་ས་རྫོགས་དང་གསེར་གདུང་མཆོད་རྟེན་གསར་
 བཞེངས་བཅས་བྱི་ལས་དོན་རྒྱུས་ལྟར་ལས་བཞིན་གནད་མེན་དུ་བརྒྱབས་
 ཤིང་ཕོད་འབངས་རྒྱ་མེར་མཐའ་དག་གིས་ཀྱང་མཆོད་འབུལ་ཞབས་ཞུ་མཐུན་
 ཆེན་གང་ལེགས་བརྒྱབས་པ་ལགས་སོ། །

དེ་ཡང་རྒྱལ་པ་བཅུ་གསུམ་པ་ཆེན་པོ་དཔོན་པ་གཞན་དོན་དུ་མ་གྲོ་
 གཤེགས་ཤོང་ནས་ཕོད་གཞུང་རྒྱ་དྲུག་མི་དྲུག་བར་གྱིད་དབང་འཕྲོག་རིས་ལྟེན་
 པའི་འཐབ་ཚོད་རབས་དང་རིམ་པ་འབྱུང་བཞིན་ཡོད་ལ། རྒྱལ་དབང་གི་
 མཆོག་རྒྱུ་ཡུར་དུ་དཔོན་པ་རྫོགས་རྗེས་འཐབ་ཚོད་མདོན་གསལ་ཆ་དྲུག་ཅན་
 དུ་རྒྱུར། ཐོག་མར་རྒྱ་འཁོར་ནང་མ་དབང་ཤུགས་ཆེ་ཤོས་རྒྱན་བསལ་བྱུང་
 བརྒྱན་ཀྱན་འཕེལ་ཡོངས་ཤུགས་སུ་ཀྱན་འཕེལ་ལགས་ཞེས་ཞུ་བ་དང་ཆེས་
 དཔོན་ལྟར་ཤར་པ་རྗེ་རྗེ་རྒྱལ་གཉིས་བྱི་བར་དུ་འགལ་བལྟོང་རར་ཅན་ཡུང་རྟེ།
 ལྟར་ཤར་པས་རྒྱན་བསལ་ཀྱན་འཕེལ་ལགས་འདྲིན་བཟུང་གིས་ཡབ་དང་
 བཅས་པ་ཤོང་པོར་རྒྱང་འབྱུང་བཏང་ཞིང་། དེ་ནས་ཀྱན་འཕེལ་ལགས་རྒྱ་
 གར་སོགས་སུ་ཤོས་རྒྱལ་གནང་བ་དང་ཡང་སྟོན་མདའ་བས་ཤོང་གི་རྒྱབ་ཅ་བྱས་
 ཉེ་ཁམས་དམག་བརྒྱ་རྒྱལ་གྱིས་གཞུང་དམག་དང་འཐབ་འཛིང་བྱས་པ་སོགས་
 ལྟར།

རབ་བྱུང་བཅུ་དྲུག་པའི་ཤིང་ཁྱི་ཁྱི་ལོ་1934ལ་གཞུང་སའི་དྲུང་ཆེས་
 སོགས་ཆོགས་འདུ་རྒྱས་འཛོམས་ལྟེང་རྒྱལ་ཆབ་གསར་བསྐྱེད་ལྟེན་སྒྲིགས་སྐོར་
 སྐོས་བྱི་ཁྱིང་པོར། ར་ལྟེང་རིན་པོ་ཆེ་ཐུབ་བརྒྱན་འཇམ་དཔལ་ཡེ་ཤེས་རྒྱལ་
 ཆབ་གསར་བསྐྱོད་ལྟེང་ཐུན་མཐུན་ཀྱན་དགའ་དབང་རྒྱལ་ལྟར་ལྟས་སུ་གྱིད་ལྟོན་

459

མ་ཡང་ཆེན་པོ་གྱུ་འཛིན་གཉིས་པའི་མི་འཛིན་གསུམ་གདོང་ལྗོངས་ལ་མངའ་གསོལ་
 ལེགས་པར་བྱས། སྐབས་དེར་མོ་མེན་ཏང་གྱུང་དབྱང་སྲིད་གཞུང་གིས་བོད་
 མོག་ཡུ་ཡོན་ལྷན་ཁང་གི་ཡུ་ཡོན་གང་ལྷན་ཁུང་ཁེན་(吳忠信)གཙོས་པའི་རྒྱ་
 ཚབ་མངགས་གཏོང་བྱས་པ་རྒྱ་གར་བརྒྱད་ལྷ་སར་འབྱོར་ཏེ་རྒྱལ་བ་བཅུ་བཞི་
 པའི་ཁྱིམ་པས་མཛད་སྒྲོལ་བྱས་ཏེ་དགའ་སྟོན་རྟེན་འབྲེལ་བྱས་ཤིང་། བོད་
 འབངས་རྒྱ་མེད་མཐའ་དག་གི་དགའ་བདེའི་དཔལ་ལ་རྣམས་པར་གྱུར་ཏོ། །

ཡང་རྒྱལ་དབང་རྒྱ་འབྲེང་བདུན་པ་ནས་བཟུང་རྒྱལ་པའི་ཡབ་ཡུམ་
 འཁོར་བཅས་ལ་དམིགས་བསལ་གཞིས་གསྐྱུར་འཛགས་གནང་བའི་སྒོལ་གྱིང་
 བར་བརྟེན་རྒྱལ་བ་འདི་པའི་བར་དུ་བོད་ཀྱི་མངའ་བདག་ཆེན་པོའི་ཡ་གྱལ་ཡབ་
 གཞིས་ཞེས་པའི་མཆོད་རིམ་རྒྱ་དྲག་གྱུང་བ་ཡིན་ཏེ། དེའང་རྒྱལ་དབང་བདུན་
 པའི་ཡབ་གཞིས་ནི་བསམ་སྒྲུབ་སོ་བྱང་དང་། རྒྱལ་དབང་བརྒྱད་པའི་ཡབ་
 གཞིས་ལྷ་རྒྱལ་། རྒྱལ་དབང་དགུ་པའི་ཡབ་གཞིས་རྒྱར་ཁང་དུ་རྒྱ་སྒྲིལ་བས་
 རྒྱར་ཁང་པ་དང་། རྒྱལ་དབང་བཅུ་པའི་ཡབ་གཞིས་གཡུ་ཐོག་པ། རྒྱལ་
 དབང་བཅུ་གཅིག་པའི་ཡབ་གཞིས་སུན་ཚོགས་ཁང་གསར་དང་། རྒྱལ་
 དབང་བཅུ་གཉིས་པའི་ཡབ་གཞིས་ལྷ་རྒྱ་དུ་རྒྱ་སྒྲིལ་བ་དང་། རྒྱལ་དབང་བཅུ་
 ཅུ་མ་པའི་ཡབ་གཞིས་སྤང་མདུན་པ་དང་། རྒྱལ་དབང་བཅུ་བཞི་པ་འདི་
 པའི་ཡབ་གཞིས་ནི་ལྷག་འཆོར་པ་བཅས་ཡབ་གཞིས་རྒྱ་དྲག་རིམ་པར་གྱུང་བ་
 ཡིན་འདུག་གོ།

ཡང་དེ་རྒྱན་རྒྱེད་རིན་པོ་ཆེ་རྒྱལ་ཚབ་གསར་བསྐྱེད་སྐབས་སྤྱོད་གིས་
 རྒྱལ་ཚབ་དང་སྤང་མདུན་པས་སྲིད་སྒྲོན་ལས་རྣམས་སྤར་སྤུས་བཞིན་གནང་ཏེ་
 མཆོད་ཡོན་རྣམས་གཉིས་ནས་བོད་ཀྱི་ཆོས་སྲིད་སྤྱུགས་འགན་མཁུ་བཞེས་
 མཛད་དགོས་རྒྱལ་སྐོར་གཏན་འབེབས་གྱུང་ཡོད་པ་ལྟར། ཁོང་རྣམས་གཉིས་
 ལས་གྱུང་ལ་རྣམས་ཅོམ་རིང་རྒྱལ་ཚབ་དང་སྲིད་སྒྲོན་ལྷན་རྒྱས་ནས་བོད་ཀྱི་སྲིད་

441

དེ་ལྟར་རབ་བྱུང་བཅུ་དྲུག་པའི་ཆུགས་རྒྱལ་སྤྱི་ལོ་1911ལ་ཡོངས་འཛིན་
 རྣམ་གྲག་སྤྱི་ཁྱིམ་ཐོབ་ས་ཏེ་ཐོད་གཞུང་སྤྱི་ཁྱིམ་གི་ལས་འགན་བཞེས།
 ཁོང་གིས་ཐོད་ཀྱི་སྤྱི་དབང་བཟུང་རྗེས་གཞུང་ཞབས་དཔོན་རིགས་བསྐོ་
 འཐེན་བྱས་ཟུར་ཁང་པ་དབང་ཆེན་དཔེ་ལགས་པལ་ལྷོན་དང་ལྷ་སྐབ་པ་
 དབང་ཆུག་བའེ་ལྟན་^① ཆིས་དཔོན་ཏུ་བསྐོ་བཞག་བཅས་མཛད་དེ། ཐོད་ས་
 གནས་སྤྱི་གཞུང་གི་དབང་ཆ་གཙོ་བོ་ནམས་དབྱིན་རིའི་རྗེས་འབྲངས་པ་དག་
 གི་ལག་ཏུ་གཏད། དེ་ནས་རྣམ་གྲག་གཙོས་པའི་ཐོད་གཞུང་གིས་ཐོས་རྒྱལ་ཁ་
 གཤམ་གཏོང་བའི་བྱ་སྤྱོད་རན་པ་རབས་དང་རིམ་པ་སྒྲིལ་བ་ཡིན་འདུག་ཟེ།
 ཐོག་མར་རབ་བྱུང་བཅུ་དྲུག་པའི་ཆུ་ཉ་སྤྱི་ལོ་1912ལ་ཐོད་ཏུ་བྱི་འབྲེལ་ལས་
 ཁྲངས་ཟེར་བ་བཅུགས་པ་དང་། ཐོ་པག་སྤྱི་ལོ་1947ལ་རྒྱ་གར་ཏུ་འཛོགས་
 པའི་“ཡ་སྤྱིར་སྐོས་ཆོགས་”ཟེར་བར་བྱགས་ཏེ་དེའི་སྤྱིར་ཐོད་འདི་སྤྱིར་བཅན་
 བྱི་རྒྱལ་ཁབ་གཅིག་ཏུ་བཅི་རྒྱའི་རེ་མཆོན་ལ་ཐོད་དམག་གི་དམག་དར་གངས་རི་
 དང་མེར་གེ་རྣགས་ཅན་དེ་ཐོད་ཀྱི་རྒྱལ་དར་ཏུ་བཅིས་ནས་རྒྱལ་ཁབ་ཁག་གི་
 དར་ཆའི་གས་ལྷ་མནམ་ཏུ་བཀལ་བ་དང་། ཡང་ཁོ་དེར་ལྷ་སྐབ་པས་མགོ་
 གཙོ་བྱས་ཏེ་“ཆོང་དོན་ཆོགས་པ་”ཟེར་བ་བྱིའི་རྒྱལ་ཁབ་འགའ་ལ་ཁོང་སྤེ་ཐོད་
 འདི་ཐོས་རྒྱལ་མངའ་སྡོངས་ནས་ཁ་གཤམ་གཏོང་བའི་སྤྱིར་བ་བཅམས་ནས།
 ཐོད་སྤྱིར་བཅན་བྱ་རྒྱའི་བྱ་སྤྱོད་དེ་ལ་རྒྱལ་སྤྱིའི་ཐོག་རྒྱལ་སྤྱིར་ཐོབ་པའི་རྩ་བ་
 བཅངས་པ་སོགས་བྱ་བྱེད་ལྷ་ཆོགས་སྒྲིལ་ཡང་། འོན་ཏེ་མོ་མིན་ཉར་གྱུར་
 དབྱང་སྤྱི་གཞུང་དང་རྒྱ་ཆེའི་ཐོད་རིགས་མི་དམངས་བྱིས་མཐའ་གཅིག་ཏུ་རྩ་
 ཆོས་བྱས་རྣམས་དབྱིན་རི་དང་དེའི་རྗེས་འབྲངས་པ་ནམས་ཀྱི་བསམ་སྤྱིར་དེ་
 དག་ངལ་བ་དོན་མེད་ཏུ་སྤྱིར་ཏེ་དོན་འབྲས་གང་ཡང་མ་བྱུང་ངོ་། །

① ཐོག་ཀྱི་«སྤྱི་དོན་རྒྱལ་རབས»ཞེས་པ་ཆོས་པ་པོ།

དེ་ཡང་ཕྱལ་ཁྱུང་རྩ་མེད་རིན་པོ་ཆེ་ལྷན་ནས་ཤོད་ཀྱི་མཐུན་ལམ་ཐད་
 མཛད་སྒྲུབ་ཆེ་བ་དང་དབྱིན་རིའི་བྱ་སྒྲུབ་ལ་རྒྱ་ཆོལ་མཐའ་གཅིག་བྱས་སྐབས་
 ཉུག་བྲག་གཙོས་པའི་དབྱིན་རིའི་རྗེས་འབྲངས་པ་ནམས་གྱིས་ཤོད་གཞུང་གི་
 ཡིད་དབང་ཡོངས་རྒྱལ་ཁ་ལོ་བརྒྱུད་བྱུང་བའི་ཆེད་དུ་“རྩ་མེད་དོན་ལྡན་”
 ཟེར་བ་བསྐྱངས་པ་ཡིན་ཏེ། དེ་ནི་ལྷན་སྐྱེས་པ་བཞིན་རྩ་མེད་རིན་པོ་ཆེ་ལོ་རྒྱུ་
 གསུམ་མོང་མཚམས་སྤྱི་འགལ་ལྡན་པའི་རྗེས་ཡང་ལྷན་ཡིད་དབང་འཛིན་
 བཞེད་སྒོར་ཉུག་བྲག་དང་ནང་མོལ་ཡོད་ཀྱང་། འོན་ཏེ་དེའི་སྐབས་སུ་ལས་
 ཆབ་ཉུག་བྲག་གིས་ཡིད་དབང་ཚུར་སྒྲོད་སྒྲུབ་པར་བྱང་། སྒོག་གཡོའི་ངང་མ་
 ཉིས་ཁ་གཡོག་མང་ཅམ་སྒྲེལ་ནས་རྩ་མེད་རིན་པོ་ཆེར་དངོས་སུ་མཐོ་བཅམས་
 པས་རྩ་ཉུག་འབབ་ཚོད་དམ་རྩ་མེད་དོན་ལྡན་བྱ་བ་བྱུང་། དེའང་རབ་བྱུང་
 བཅུ་དྲུག་པའི་མེ་མག་ཟླ་ལོ་1947ལ་ཤོད་གཞུང་གིས་བཀའ་སློན་བྱུང་ཁང་པ་
 གཙོས་གཞུང་དམག་མང་ཅམ་བཏང་ལྟེ། རྩ་མེད་དགོན་པ་ནས་ཕྱལ་ཁྱུང་རྩ་
 མེད་རིན་པོ་ཆེ་འཛིན་བརྒྱུད་གིས་སྐྱ་སར་ཁིད་དེ་བཙོན་འཁྲུག་བྱས་མཐར་མི་
 རིང་བར་གཤེ་མ་དག་གིས་སྐྱ་བོར་ལ། དེའི་ཆེ་རྩ་མེད་ཚུགས་གཏོགས་དང་
 མེར་བྱས་ལྷ་ཆང་གིས་ཕྱལ་ཁྱུང་རྩ་མེད་སྒྲོབ་ཆེད་གཞུང་དམག་དང་འབབ་
 འཛིང་བྱས་པས་གཞུང་དམག་གིས་མེར་དབྱུ་ཆེ་བྱངས་པ་མོགས་སྐབས་དེར་
 ཤོད་དུ་ཡིད་དབང་འཛིན་ཚོད་ལྱིན་པ་འཁྲུག་ལངས་ཏེ་དུས་གཟར་ཆེན་པོ་བྱུང་
 བ་ཡིན་ནོ། །

དེ་ལྟར་དབུས་གཙང་དུ་ཕྱ་ཆེའི་ཤོད་རིགས་མི་དམངས་བཙན་ཕྱེད་རིང་
 ལྷགས་པ་དང་བཀས་བསྐྱོད་རྒྱུད་འཛིན་མངའ་བདག་གལ་རིམ་གྱི་དྲུག་གཞོན་
 དང་བཟུ་བཞོག་ཁྱུང་དགོས་པར་མ་བྱང་། ཤོད་རིགས་ས་གནས་གཞན་དག་
 ཉུང་དམག་ཤིང་དཔོན་རིགས་དག་གི་བརྒྱས་བཙོས་དང་འཛོག་བཙོས་བྱུང་
 དང་འབྱུང་བཞིན་ཡོད་པ་ཡིན་ཏེ། གོང་སྐྱོད་དབུས་གཙང་དུས་གཟར་ལྷན་

ད་དུང་མདོ་ཐུང་མཆོ་ཐོན་ཚུགས་སུ་མ་ཐག་དཔུང་ཆོགས་ཀྱིས་མགོ་མོག་དང་
 ཡུལ་ཡུལ་གཅིས་པའི་ཐོད་རིགས་ས་ཁུལ་གྱི་མི་ཐེ་ཆོ་བ་མང་པོ་འཕྲོག་གཏོར་
 བཅོམ་གསུམ་གྱིས་རྩལ་སྤྱོད་ཆོབས་ཆེན་བཏང་བས་མཆོན། སྐབས་དེ་དག་
 ལ་གལ་རིམ་འཐབ་ཆོད་དང་མི་རིགས་འགལ་བ་སྐྱེས་ཀྱི་དུས་གཟུང་རབས་
 དང་རིམ་པ་བྱུང་བས་ཐོད་འབངས་བདེ་ཐབས་མེད་ཁར། ཐོད་ཀྱི་དཔལ་
 འཕྱོར་ཚུག་ཆའང་དཔུས་གཅིང་དུ་མངའ་བདག་ཆེན་པོ་གསུམ་དུ་གཤམ་པའི་
 མཆོ་རིམ་མི་སྤྱས་བཟུང་ཡོད་པ་དང་། མདོ་ཐུང་དང་ཁམས་ཚུགས་སུ་ས་
 གནས་དམག་ཤེད་དཔོན་རིགས་དག་གིས་བདག་བཟུང་བྱས་ཡོད་པ་ཡིན་ཏེ།
 སྐབས་དེར་ཐོད་ཐྱངས་སུ་མཆོ་རིམ་མི་སྤྱ་དག་གིས་ཉེ་ས་དང་རྒྱ་གར་སྐྱེས་སུ་
 ཟུར་ཉེན་ཆོང་རིགས་ལས་ཁྲུང་ས་བཅུ་ལྷག་ཁ་ཤས་བཅུགས་ཏེ་ཐོད་ཀྱི་ཐུ་ཆོང་
 ལས་རིགས་སྒྲིལ་སྒྲུབ་བྱས་ཡོད་པ་དང་། མདོ་ཐུང་མཆོ་ཐོན་ཚུགས་སུ་ས་
 གནས་དམག་ཤེད་དཔོན་རིགས་ཀྱིས་བཟུངས་པའི་ཆོང་ཚོག་ལས་ཁྲུང་ས་སྤྱ་
 ཆོགས་ཆེད་འཕྲུགས་ཀྱིས་ཐོད་རིགས་ས་ཁུལ་མཐའ་དག་གི་བལ་དང་གོ་ལྷགས་
 སྐྱེས་སུ་གསུགས་ལས་ཐོན་རྩིས་ཆོང་མ་ཟི་རྒྱལ་ལ་སྒྲེལ་འདྲེན་བྱས། ཁམས་
 ཚུགས་སུ་གོ་མིན་ཏང་གིས་དེ་ཐོན་རབ་བྱུང་བཅུ་དྲུག་པའི་ས་ཡོས་སྒྲིལ་སྒྲུབ་
 1939ལ་ཁིས་ཁང་རམ་རྒྱལ་གྱི་ཁམས་པ་ཁིང་ཆེན་བཅུགས་ཡོད་པའི་སྒྲིལ་
 རིམ་གྱིས་ཆོང་རིགས་ལས་ཁྲུང་ས་སྤྱ་ཆོགས་བཅུགས་ཏེ་ཁམས་དང་ཐོད་ཐྱངས་
 ཚུགས་སུ་འདྲེན་པའི་ར་རྩིས་སྐྱེས་ཐོད་མི་དམངས་ཀྱི་འཆོ་བ་ལ་ཉེ་བར་མཆོ་
 བའི་ཆོང་ཚོག་རྩིས་སྒྲིལ་བྱས་པར་མ་ཟད། ཡུལ་གྱི་ས་སྤོང་མགོ་དཔོན་
 དང་རན་འབྲེལ་གྱིས་ཆོང་རིགས་ལས་ཁྲུང་ས་མང་པོ་བཅུགས་ཏེ་ཐོད་མི་
 དམངས་རྒྱ་དངོས་འཕྲོག་བཅོམ་བྱེད་གསུམ་གང་འདོད་དང་། ཐོན་ཐུན་
 ཉལ་ཐའི་རྩིས་རན་ཐོད་རིགས་ས་ཁུལ་དུ་སྒྲེལ་འདྲེན་བྱས་པ་སྐྱེས་ཐོད་མི་
 དམངས་ཀྱི་རྒྱན་ལྷན་ཐོན་སྒྲིལ་དང་འཆོ་བར་གནོད་འཆོ་ཆབས་ཆེན་བསྐྱོས་

མོད། འོན་ཀྱང་ཉམས་རུལ་གྱི་དཔྱད་རྒྱུ་ལག་ལེན་པ་གཏོགས་པོད་མི་
དམངས་ཀྱི་ཆེ་བས་མཐའ་གཅིག་ཏུ་རྒྱུ་ཞོལ་དང་། རྩོམ་རྒྱུ་ཆོས་ལུགས་དང་།
མིས་གྱི་དབང་གིས་ཉལ་བའི་ཆོད་ཆོག་པོད་ལྟལ་རྒྱུ་ཆེར་བྱུང་བ་ལྟག་གོ།

རབ་བྱུང་བཅུ་དྲུག་པའི་ས་བི་ཁྱི་ལོ་1948ལ་གྱུར་གྱི་ཡུང་བཟན་ཉང་གིས་
དབུ་བྱིད་པའི་ཡུང་གོ་མི་དམངས་འབྲེལ་དམག་གིས་མོ་མིན་ཉང་ལོ་ལ་
སྤྱོད་མིང་གཞུང་གི་ས་ཡ་བརྒྱུད་ཀྱི་གཞུང་དམག་ཅེ་གཏོར་བྱེད་བཞིན་པར་བྱལ་
ཡོངས་འབྲེལ་གཏོར་བའི་ལྷ་ལམ་གྱི་སྐབས་དེར། པོད་ཏུ་བྱི་བྱས་
བཅན་བྱལ་དེར་ལུགས་པ་དང་དེའི་རྗེས་འབྲངས་པ་མིན་སྤྱོད་ལྷག་བྲག་གཅོས་
པའི་གཞུང་པའི་དཔྱད་རིགས་དྲག་ཆུ་ཆུམས་དང་དམ་སྒྲག་རབ་ཏུ་བྱེས་པར་
བརྟེན། སར་ཡོད་ནུ་ཅན་གྱི་པོད་གཞུང་དོན་གཅོད་ཁང་གི་མི་རྩ་ལྱུར་
འཐེན་བྱས་པ་དང་ཆབས་གཅིག་པོད་སྤྱོད་གོ་མིན་ཉང་གི་དོན་གཅོད་ཁང་ཡང་
གསང་བའི་ཡུང་བཟན་ཉང་གི་འཕྲོག་ཆེད་ཐེར་ནས་ས་སྤངས་ཀྱི་ལོ་1949པའི་ཟླ་
བདུན་པར་པོད་ནས་བྱིར་འབྱུང་བྱས་པ་དང་། ཡང་པོད་སྤངས་ཀྱང་.....
བསྐྱུགས་ལས་ཁུངས་ཐེར་པ་བཅུགས་ཏེ་པོད་འདི་ཡུང་གོའི་མངའ་འོག་མིན་
ཆུལ་དང་ཐེར་བཅན་ཡིན་རབས་གྱི་དཔྱད་གསུང་ལྷ་ཆོགས་སྤྱོད་པ་དང་
བརྟེན། ལ་རི་མོགས་ཀྱིས་དཔྱད་མེད་བརྒྱུད་པ་ལ་བརྟེན་ནས་པོད་དམག་གྱི་
བསྤྱོད་ཀྱིས་མི་དམངས་འབྲེལ་དམག་པོད་ཏུ་བསྤྱོད་པར་འཕྲོག་གོལ་
མཐའ་གཅིག་བྱེད་སྤྱི་དན་གྲུབས་མང་ཅམ་བྱས་ཀྱང་། འོན་ཏེ་སྐབས་དེར་
ཡུང་གོ་མི་དམངས་འབྲེལ་དམག་གིས་པོད་སྤངས་སྤྱད་པའི་མེས་ཀྱལ་
ནང་ཁུལ་གྱི་ལྷལ་གྱི་ཆེ་བ་དང་པོད་མདོ་སྤྱད་དང་ཁམས་ཚུགས་ཀྱི་ས་ཆ་མང་
པོ་བཅས་ལྷ་གཞུག་ཏུ་བཅིངས་འཁྲོལ་བཟང་ཆོག། རབ་བྱུང་བཅུ་དྲུག་པའི་
ས་སྤངས་ཀྱི་ལོ་1949པའི་ཟླ་བཅུ་པའི་ཆོས་གཅིག་ལ་ཡུང་ནུ་མི་དམངས་ཀྱི་
མཐུན་བྱལ་ཁབ་དངོས་ཏུ་དབུ་བརྟེན་པ་འཛམ་གླིང་ཡོངས་ལ་བྱུང་བསྐྱུགས་

བྱས།

ཡང་དེ་ཕྱིན་རབ་བྱུང་བརྒྱུག་པའི་ས་སྐྱུག་སྤྱི་ལོ་1938ལ་པའ་ཆེན་གྱི་
འཕྲེང་བརྒྱུ་པ་སྤྱོད་བཟང་འཕྲིན་ལས་རྩལ་གྱི་ཆུལ་མཆོན་མཆོག་མཆོ་
ཕྱིན་རྒྱུ་ལས་མཆོན་པུ་ལ་འཕྲེང་ས་པ་པའ་ཆེན་མཆོན་པོ་ནང་མ་ནས་
ཅན་ཆོད་བཟག་དཔྱད་དེས་རྟེན་བྱུང་རེས། གོ་མཉན་ཏང་གྱུར་དབྱེང་སྤྱི་
གཞུང་ལ་རྩལ་ཞུ་བྱས་པ་བརྒྱད་གསེར་བུམ་དཔྱག་འདོན་མ་དགོས་པར་རོས་
འཛིན་ལེགས་པར་བྱས་ཤིང་། རབ་བྱུང་བརྒྱུག་པའི་ཤིང་སྤེལ་སྤྱི་ལོ་
1944ལ་མཆོན་པུ་ལ་འཕྲེང་དགོན་ཏུ་གདན་དྲངས་ཏེ་བློ་འདོན་མངའ་གསོལ་
གྱི་མཛད་སྤྱོད་ཆེ་བར་གནང་བས། བོད་གངས་ཅན་པ་སྤྱི་དང་སྤྱོད་སྤེལ་མཆོན་
པུ་ལས་སྤྱི་དང་འབངས་ཡོངས་ཀྱི་ཡིད་མཆོར་པའ་ཆེན་ཡང་སྤྱི་མཆོག་གི་ཆུ་
གཞོན་གསར་པ་མཆོན་པར་འཆར་བས་དགའ་སྤྱོད་ཆུ་གཉེར་འཕེལ་བར་བྱུང་
ནོ། །

དེ་ལྟར་བཅིངས་འགྲོལ་ཐོབ་ཐིན་པའི་བོད་རིགས་ས་ཁུལ་གྱི་མི་དམངས་
དང་ཆོས་ལུགས་མི་སྣ་ཡོངས་ཀྱིས་གྱུར་དབྱེང་མི་དམངས་སྤྱི་གཞུང་དང་གྱུར་
གོ་མི་དམངས་བཅིངས་འགྲོལ་དམག་ལ་དགའ་བསྟུ་དང་བྱུ་བརྒྱུར་ཆེན་པོ་བྱས་
པ་ཡིན་ཏེ། གྱུར་བུ་མི་དམངས་སྤྱི་མཐུན་ཆུལ་ཁབ་དབྱེད་བཞེས་པའི་ཉིན་དེར་
པའ་ཆེན་གྱི་འཕྲེང་བརྒྱུ་པ་མཆོག་གིས་བོད་མི་དམངས་སེར་གྱི་ཡོངས་ཀྱི་ཆབ་
བྱས་ཏེ་སྤྱི་གཞུང་འཕྲིན་ལྷན་དགའ་སྤྱོད་རྟེན་འཕེལ་དང་ལེགས་སྤྱོད་བཅས་བྱས།
གཞན་ཡང་སྤྱི་གཞུང་མཆོན་པུ་ལ་མཆོན་པུ་ལ་མཆོན་པུ་ལ་མཆོན་པུ་ལ་མཆོན་པུ་ལ་
དང་མཆོན་པུ་ལ་མཆོན་པུ་ལ་མཆོན་པུ་ལ་མཆོན་པུ་ལ་མཆོན་པུ་ལ་མཆོན་པུ་ལ་
པོས་ཁྱ་གཞུག་ཏུ་བོད་བཅིངས་འགྲོལ་གཏོང་བའི་ལས་དོན་ལ་མཛད་རེས་
རྒྱབ་སྐྱོར་ཐོ་ཆེ་བཞག་པ་ཡིན་ནོ། །

རབ་བྱུང་བརྒྱུག་པའི་ལུགས་སྐྱུག་སྤྱི་ལོ་1950ལ་ཁམས་སྤྱི་གཞུང་དང་མཆོན་

མཛད་ཀྱི་པོད་རིགས་ས་ཁྲལ་ཆར་མ་བཅའ་ས་འགྲོལ་ཐོབ་རྗེས། པོད་རིགས་
 འདུས་ཤོད་ས་ཁྲལ་རྣམས་སྤྱོད་དང་རྫོང་ཁྲལ་བཅས་ཀྱི་རིམ་པའི་ས་གནས་
 རང་རྫོང་གི་མི་དཔར་བཅུགས་ཏེ། ལྷན་པོད་དཔོན་རིགས་དང་ལས་
 ཁུངས་མཐའ་དག་བཅོས་བསྐྱར་དང་ཅ་མེད་བཅོས་ཏེ། པོད་མི་དཔར་ས་ཀྱི་
 མཛད་ཀ་ནི་ཐུན་ཆུ་མི་རིགས་ཁག་གི་མི་དཔར་ས་དང་མཉམ་དུ་བདེ་སྦྱོད་ལྷན་
 པའི་སྤྱི་ཆོགས་རིང་ལུགས་ཀྱི་རྒྱལ་ཁབ་ཆེན་པོའི་བདག་པོའི་གས་སྤྱོད་ནང་
 འོན་ཏེ་མེས་རྒྱལ་ལྟོ་རྒྱལ་ས་མཆོམས་ཀྱི་པོད་རྫོང་ས་མི་དཔར་ས་ད་དུང་བཅོན་
 རྒྱལ་རིང་ལུགས་པ་དང་པོད་གཞུང་དབང་རྒྱུད་གྲལ་རིམ་གྱི་ཕྱག་རྒྱལ་དང་
 གཉའ་གནོན་འོག་འཆོ་བ་ཕྱོད་བཞིན་པོད་པར་བརྟེན། ཡུང་དབྱང་མི་
 དཔར་ས་མི་དགའ་ལོན་པོད་རྫོང་ས་བཅའ་ས་འགྲོལ་བཅའ་ནས་བཅོན་རྒྱལ་
 རིང་ལུགས་ཀྱི་རྟོབས་ལུགས་མཐར་བཟོན་གཏོར་རྒྱུའི་གསལ་བསྐྱགས་བྱས་པ་
 དང་ཆབས་གཅིག པོད་ཁི་པའི་བཅའ་ས་འགྲོལ་འབྱུང་ཐབས་རྫོང་ལ་གྲུ་ཁྱིག་
 དང་ཐབས་རྒྱས་ལྟ་ཆོགས་སྟེ། དེར་བརྟེན་པོད་ཁི་པའི་བཅའ་ས་འགྲོལ་
 ཐོབ་པར་འགལ་སྟེན་གཙང་མེལ་དང་མེས་རྒྱལ་མཐའ་མཆོམས་སྤྱང་བ་བཅས་
 ཀྱི་ཆེད་དུ་ཡུང་ཙོ་མི་དཔར་ས་བཅའ་ས་འགྲོལ་དཔག་གིས་ཆབ་མདོར་དབྱང་
 བཟོན་གྱིས་“ཆབ་མདོའི་དཔག་འབྲུག”བརྒྱལ་ལྟེ་ཆབ་མདོ་བཅའ་ས་འགྲོལ་
 བྱས། དེའི་ཆེ་བོད་ཀྱི་མཐོ་རིམ་མི་ལྟ་རྣམས་ཡུང་ཤོད་སྤན་མ་རྒྱགས་ཐོག་
 དབང་རྒྱུད་གྲལ་རིམ་ནང་ཁྲལ་དུ་འགལ་ཆུ་ཆེས་ཆེར་ཡུང་མཐར་མི་དཔར་སྤྱོད་ལྷག་
 བཀ་དག་དབང་གསུང་རབ་གྱིས་དཔོན་སྤྱོད་གནང་སྟེ། རྒྱལ་དབང་བཅུ་
 པའི་པ་བཅུན་འཛིན་རྒྱ་མཆོ་མཆོག་གིས་གངས་རྫོང་ས་ཆོས་མི་དཔར་ས་གནིས་
 ཀྱི་ཕྱགས་འགན་པོངས་སྤྱོད་པའི་པར་མཛད། དེའི་སྐབས་སྤྱོད་ཆབ་མདོ་ཆར་
 མ་བཅའ་ས་འགྲོལ་ཐོབ་པོད་པར་བརྟེན་པོད་གཞུང་བཀའ་རྒྱོན་དང་སྤྱི་མཁན་
 ཡུང་ཆོས་ཐོགས་དཔོན་རིགས་དང་གདན་ས་གསུམ་གྱི་འབྲས་མི་བཅས་ནས་

ཅང་ནས་མངའ་རིས་རྒྱལ་སྤྱིའི་ལམ་ཁག་བཞིར་བཞག་ཏེ་ཐོད་རྒྱུང་ས་ཁུ་དཔུང་
བརྒྱུད་ལུས་པས་ཐོད་དཔུང་གཅིང་མངའ་རིས་དང་བཅས་པའི་ཡུལ་གྱི་དང་
མཐའ་མཆོམས་བཅས་ལྷ་བཅིངས་འཁྲོལ་དཔག་སྤྱིབས་ཏེ། བཅོན་ཆུལ་རིང་
ལུགས་པའི་སྒོབས་ལུགས་མཐར་བརྒྱུད་བཏང་བ་དང་བརྒྱན་ཐོད་འབངས་སྤྱི་
མེར་མཐའ་དག་བཅིངས་འཁྲོལ་ཐོབ་པར་བྱུང་ཅིང་། མེས་ཆུལ་སྟོན་ལྷ་བུ་གི་
ཆུལ་མཆོམས་དང་ཐོད་མི་དཔངས་ལྷི་བདེ་སྤྱིད་འཆོ་བ་སྤྱང་རྒྱུ་བུ་དེ་རྒྱུ་འཕྲི་ལས་
འགན་དེ་གཟི་བཞིན་ལྷན་པའི་ངང་ཡུབ་པ་ལགས་སོ། །

དེ་ལྟར་སྤྱང་མོ་མི་དཔངས་བཅིངས་འཁྲོལ་དཔག་ཐོད་ལྷ་སྤྱིབས་པར་
བརྒྱན་ཐོད་རྒྱུང་ས་ཁུ་ཐོད་ས་གནས་ལས་དོན་ལྷ་ཡོན་ལྷན་ཁང་དང་སྤྱང་མོ་མི་
དཔངས་བཅིངས་འཁྲོལ་དཔག་ཐོད་རྒྱུང་ས་ཡན་ལག་དཔག་ཁུལ་བཅས་ལྷ་
གཞུག་ཏུ་བཅུགས་ཏེ་དོན་ཆེན་བཅུ་དྲུག་པ་ལག་ལེན་བཟུང་རྒྱ་ཁག་ཐེག་ཡོད་
པ་བྱས་ཐོག རབ་བྱུང་བཅུ་དྲུག་པའི་ཆུ་འབྲུག་སྤྱི་ལོ་1952ལ་ཐོད་གཞུང་
མིན་ཐོན་གཉིས་ཀྱི་མོ་གནས་སྤངས་ཏེ་དགའ་ལྷན་མོ་བྱང་གི་མིན་དབང་དང་
ཐོག་གཞི་རིམ་གྱིས་ཅ་ཐོད་བཅོས་པ་ཡིན་ནོ། །

རབ་བྱུང་བཅུ་དྲུག་པའི་ཤིང་ན་སྤྱི་ལོ་1954ལ་པར་ཆེན་བཅས་ཅང་
མཆིན་པ་སྤྱི་འཕྲིང་བཅུ་པ་ཆོས་ཀྱི་ཆུལ་མཆོན་མཆོག་ཐོད་དཔུང་སྤྱི་ལམ་བརྒྱུར་
གནང་ཏེ་ལྷ་ལྷན་ཏུ་ཞབས་མོར་འཁོད་བརྒྱན་ཆུལ་བ་པར་ཆེན་སྤྱི་འཕྲིང་ཡང་
སྤྱི་གཉིས་གཞིར་ཞལ་ལྷན་འཛོམས་གྱིས་ གངས་རྒྱུང་ས་ལྷ་ལམ་ཡངས་པར་
ནི་རྒྱ་བྱང་གིས་ལེགས་པར་བརྒྱན་པས་ཐོད་འབངས་སྤྱི་མེར་དགའ་རྒྱུ་འཕྲི་པ་བྱུ་འི་
འདྲུམ་བརྒྱ་མདོན་པར་བྱས་སོ། །

དེ་ནས་མོང་ལོ་རི་རྒྱ་ལྷ་པར་ཐོད་རབ་རྒྱུང་རྒྱུང་ས་ལྷ་སྤྱིག་ལྷ་ཡོན་ལྷན་ཁང་
བཅུགས་པ་དང་རབ་བྱུང་བཅུ་དྲུག་པའི་ཤིང་སྤྱི་ལོ་1965ལ་ཐོད་རབ་རྒྱུང་
རྒྱུང་ས་དངོས་ལྷ་དཔུ་བརྒྱེས་ནས་རྒྱུང་ས་རིམ་པའི་ཐོད་རིགས་ས་གནས་རང་

རྒྱུད་གི་མི་དཔངས་སྲིད་གཞུང་བཅུགས་པ་ཡིན་ནོ། །ཡང་ནི་མཚུངས་སུ་བོད་
 རིགས་ས་ཁུལ་གཞན་དག་ན་མས་སྤྱང་ས་གནས་རང་རྒྱུད་གི་མི་དཔངས་སྲིད་
 གཞུང་སྤྲུག་ཞུག་ཏུ་བཅུགས་པར་བརྟེན་རིམ་གྱིས་ད་ལྟའི་བོད་རང་རྒྱུད་རྒྱུད་ས་
 ལུང་། མཚོ་ཁོན་ཁིང་ཆེན་ཏུ་མགོ་ལྟག་དང་ཡུལ་ཤུལ། མ་ལྷོ། མཚོ་ལྷོ།
 མཚོ་རུབ། མཚོ་བྱང་བཅས་བོད་རིགས་གཙོས་པའི་རང་རྒྱུད་ཁུལ་རྒྱག་དང་།
 ཀན་སུའུ་ཁིང་ཆེན་ཁོངས་སུ་ཀན་ལྷོ་བོད་རིགས་རང་རྒྱུད་ཁུལ་དང་དཔའ་རིས་
 བོད་རིགས་རང་རྒྱུད་རྫོང་དང་། སི་ཁྲོན་ཁིང་ཆེན་གྱི་ཁོངས་སུ་ར་པ་དང་
 དཀར་མཛེས་བོད་རིགས་རང་རྒྱུད་ཁུལ་ཏེ་གཉིས་དང་། སུ་མི་བོད་རིགས་
 རང་རྒྱུད་རྫོང་། ཡུན་ནན་ཁིང་ཆེན་ཁོངས་སུ་བདེ་ཆེན་བོད་རིགས་རང་རྒྱུད་
 ཁུལ་བཅས་བཅོ་ལྔ་ས་པས་རང་རྒྱུད་རྫོང་ས་གཅིག་དང་། རང་རྒྱུད་ཁུལ་བཅུ་
 རང་རྒྱུད་རྫོང་གཉིས་གྱི་ས་གནས་ཡོད་པ་ཡིན་ལ། ཡོངས་གྲགས་སུ་རྫོང་ས་
 དང་ཁིང་ཆེན་ལ་(五 省 区) ཞེས་པའི་གོ་དོན་གྱིས་མཚོན། བོད་རྫོང་ས་དང་
 ཁིང་ཆེན་དེ་དག་གི་བོད་རིགས་ས་ཁུལ་ན་མས་ཀྱང་ཐུན་ལྷ་མི་རིགས་གཞན་དག་
 དང་མཚུངས་པར། སྤྱི་ཚོགས་རིང་ལུགས་ཀྱི་མེས་ཀྱལ་བྱིམ་ཆང་ཆེན་པོའི་
 བང་ཏུ་མཐུན་སྒྲིལ་དང་ཡར་ཐོན་གྱི་ལམ་ལ་ཁྱགས་ཏེ་བདེ་སྤྱིད་གྱི་འཚོ་བ་ལ་
 རྒྱལ་པར་རོལ་བཞིན་ཡོད་པ་འདི་ལགས་སོ། ། ། །

ཞེས་བོད་གྱི་ལྗུས་སྤྱིང་བའི་གདམ་ཞེས་བྱ་བ་དེ་ཞིག་རྫོགས་སོ། །
 ཞལ་རྒྱ། །
 བསྟ་ཤིས། །